Schöckl Ignác építész

Pesti Hilap. 1880. márc. 25. 6.

Magyarok Külföldön

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.

A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS
BIZOTTSÁGA

509/909. számból

Folyó szám	Kelet hó	Kelet nap	Tárgy
			A miklósvágási gör. kat.
			tárára kintalt 2000 k
			elszámola
	909		
1.	II.	24.	Kintaltatott 111,365.
2.	VI.	2.	Megküldetett Kellő János
			kérnek ./. alatti nyug
			B
			I
			M
			Budapest, 1909 június

MDK

Schöckl Mátyás antalos

Hugmaier és Mihalovits, ürletkisakat

Perézv., Király-u. 29/656.

1866. Homlokrat, alapr.

MDK-A-II-1/2352.

MDK.

Schöckl Mátyás asztalos

Seidl Rosa üzlethirahat

Belváros Herreng. 7.

1861. Homlokzat és metszet

MDK - A - II - 1/380

Schödlberger Johann Nepomuk
(1779-1853)

„Várrom pihenő vándorral"
o. karton 25,5 x 31,5 cm
J. l. p.: J. N. Schödlberger 834. Védett.
Kikiáltási ár: 8000 Ft.

BÁV 48. Képaukció Budapest, 1979. május

II.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 281 l.

Név: Schödl Antonius

Foglalkozás: aranyozó

Szárm.hely: Kant in Sylesia Borussica

Hitfelekezet: R.K. Csal.állapot: nőtlen

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1814 VI. 25

A polgárjogért fizetett összeg forintban: 12

Schödl János

l.

Radoskastély II.

38. l.

MAGYAR KIRÁLYSÁG
30f

Schödl János

löcsei ácsmester

Máriássy Farkas meg-

bizásából az 1770-es

években a márkus-

falvi Máriássy kas-

tély ácsmunkáit ve-

gezte (megújítási)

Rados Jenő dr

Magyar Kastélyok

217. l.

Sajt, vaj és
csemegeáru

Schödtsank,? Gottfried,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegé-
nyek jegyzéke:"Schödtsank,? Gottfried,1698.XII.14."
119.old. 13.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.szá-
zadban - Adatok Győr város asztalosművességének
történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Kantus János Múz.Győr,1967.
A Győri Múz.Évkönyve

bei einem derartigen Handbuch nun einmal nicht vermeiden lässt; innerhalb dieses Aufbaues gruppiert er aber das Material recht anschaulich und psychologisch motiviert, ohne sich allzusehr auf das Zufallsmässige der Jahreszahlen zu verlassen.

Die thematische Gliederung des Werkes geht von der Kunst der ungarischen Landnahmezeit aus, bespricht dann die Periode, die sich von der Annahme des Christentums (etwa 1000 n. Chr.) bis zum Tatareneinbruch (1241) abspielte, der ein tragisches Finale nach einem Vierteljahrtausend autochtoner Kunstblüte bot. Von nun an ist es die westlich orientierte Hofkunst der französisch-italienischen Anjous, die den Ausschlag im Kunstleben Ungarns gibt; es folgen ihr die französischen Einflüsse der reifen Gotik, um recht bald den deutschen Einwirkungen in der Malerei und den italienischen Anlehnungen in Plastik, Architektur und Miniatorentum den Platz zu räumen. Die Hofkunst der Hochrenaissance ist

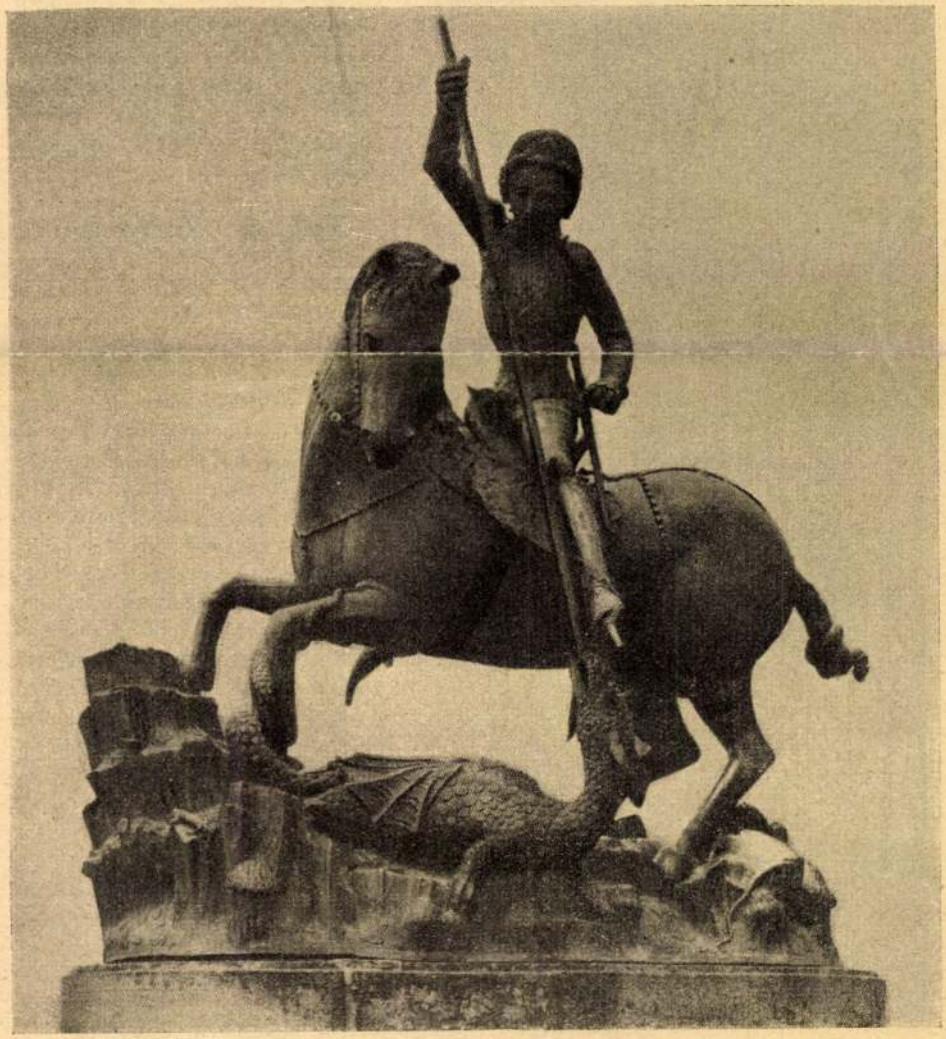

Abb. 3. Brüder Martin und Georg: Skl. Georg

hierzulande ganz den italienischen Künstlern erlegen. Der Türkeneinbruch des Jahres 1526 bedeutet eine tragische Zäsur in der Kunstblüte, gewissermassen einen Winterschlaf, wovon sich die ungarische Kunst erst allmählich und unter vielen Leiden erholen kann. Nach anderthalb Jahrhunderten türkischer Herrschaft ist das Land eigentlich eine res nullius, wo alles vom Grund aus neugeschaffen werden muss. Nur die Kulturen der Randgebirge des Landes haben Widerstand leisten und sich erhalten können: diese Enklaven leben hier ihr Dornröschenleben weiter, sie sind abgesperrt vom grossen Barocktraum des Westens, zehren an ihrem gotischen Kunstgut, sowie dem der Renaissance weiter; tief bis ins 18. Jahrhundert findet man hier noch Elemente der Gotik weiterlebend, allerdings sonderbar verwachsen und verzerrt. Dann aber bricht über Wien ein eigenartiges Konglomerat des spanisch-französisch-deutsch-italienischen Rokoko über das Land herein, vermengt in das interessante Kunstvolapük des Habsburgerreiches. Und von da an macht dann auch Ungarn die grossen Wellenschläge der gemeineuropäischen Kunst mit: den Klassizismus, die Romantik, die franziskojosefinische historisierende Kunst, mit ihrer Anlehnung an den üppigen Rubens des Wiener Hofs. Erst im letzten Viertel des 19. Jahrhunderts vermag sich Ungarn vom Gängelband der Wiener Hofkunst zu befreien; es sucht direkte Anlehnung an Paris. Die Abschaffung des Passzwanges in der Monarchie und hiemit die wiedererwachte Freizügigkeit der Künstler bringt neues Leben in die Bude: unsere Künstler finden wieder den Weg zu frischfreiem, hemmungslosem, munterem Tatendrang. Es gelingt ihnen

Abb. 4. Grabdenkmal des Erzbischofs Schomberg

A Magyarság 1931. 2.12

Schomberger György

1596-ban Kassa város kőművese volt.

H. Takács Mária-Anna: Magyarországi udvarházak és kastélyok, Budapest, 1970.

112 p

Schomberger Györ

lásd

Arch. Ért

1910. 347

MDK

Schomberger Máté

budai orgonakészitők

Schoen Krv.1916. 69 l. 1937.

~~Hartmann Vilmos~~

Schomberger Máté

budai orgonakészítők

tovabb 2

Készítettéka Krisztina-

városi templom (első) orgoná-

ját, amely 1830 ig volt

használatban.

Schoen Krv 1916

69. l.

1937

K

DOBOZ
vésett jelenetekkel.
Osztrák munka, XVIII. század.
Ezüst.

KAMARÁSI KULCS,
XVIII. század.
Aranyozott ezüst.

FÜLES GOMBOK,
tíz darab, gyöngyház és zománcos.

CUKORTARTÓ, (192. kép)
háromlábú, fedeles, benne kék üvegedény. A foglalat áttört virágos dísz. Fedelén belül „Bernolák Máriássy Zsuzsanna 1840."
Esztergomi munka 1780 körül.
Ezüst, mag. 9·5 cm.
Bernolák Katalin, Kassa, tulajdonából 1937. évi szerzemény.
Gy. K.: A kassai amateur kiállítás. Magyar Iparművészet. 1—1897., 348. l. (Képe 348. l.)

EDÉNYKE,
fedeles és áttört, három lábon áll, hengeres, belseje kék üveg.
Augsburg, XVIII. század vége.
Aranyozott ezüst, mag. 12 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

KÁVÉSKANNA, (193. kép)
fafüles, lapított körteidomú, leveles, virágos madaras és gallyas trébelt rokokódísszel.
Reth János Mátyás budai ötvös műve 1790 körül-ről.

M. D. K.

SCHOMER Bernát asztalos

1696-ban háztulajdonos Budán

Gerő László: A budai vár helyre-
állítása Bn. 1951. 44. l.

Schomer Bernát

asztalos

1696. háztulajdonos Budán

Gerő Bvár

47. l

SCHON ANTAL, cukrászmester

Bár a céhek minden ~~igyekezettel~~ erejükkel igyekeztek megakadályozni idegen mesterek letelepedését Győrbe, nemcsak a forradalom előtti gyáripar, hanem a kézművesség is sokat köszönhet az idegenből jött családoknak. Így pl. Schön Antal cukrászmester Bécsből települt át Győrbe.
291.old. 78.jegyz

BALÁZS PÉTER: A céhrendszerproblémái Győrött a XIX. század első felében 279. old

ARRABONA, a Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. Győr. 1975.

Schon, Hans

1618-ban Bécsben öntötte a csabrendeki rk. templom egyik harangját.

Rómer Flóris hagy. XLVI. cs.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS
STATISZTIKAI HIVATALA

A székesfővárosi statisztikai hivatal legújabb kiadványát van szerencsém tiszteletpéldányként megküldeni.

Dr. Illyefalvi I. Lajos

Schon Hans

XVII 17.

bécsi haragonta

Kell?

Gsecre A mu-
entekek.

JACOBUS SCHONBERGER, a csmester

Az 1772-es Grundbuch Pécsről,A Belvaros Telektulajdonosainak névjegyzékét tartalmazza.
Telek szama.40.-tulajdonos neve: Jacobus Schonberger,
Foglalkozasa: acsmester. 129.old

PETTER ANTAL: Pécs 1722-ben 125.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs,1975

THOMAS SCHONBOCK, órásmester

9.sz.PAJZS.-Palánki órásmester.1795-ben találkozunk elő szor nevével.Ebből az időből származnak ez a magántulaj donban levő szekrényóra,,melyet tőle ismerünk.felirata "Thomas Schonbock in Segedin./Repetirt nicht-Nicht Schlagt/. 28.old. Kép. 28.old

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtargyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974

THOMAS SCHONBOCK, órasmester

9.sz.PAJZS.-Palámki órásmester.1795-ben találkozunk el
először vele,amikor mint fiatal házas kéri a tanácsot,
hogy 12 évig ne engedjék megkulso mester letelepedését,
hiszen"ezen mesterségbül itten egy is elegendő".Ugylat
szik ennek eredményeképen vett házat 1799-ben.Ez időből
származhat ez a magantulajdonban levő szekrényóra,me-
lyet tőle ismerünk.Felirata:"Thomas Schönböckin Sege-
din/Repetirt nicht-Nicht Schlagt/.-28.old. Kép.28.old
Fekete repr.

- -

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és
mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum Évkönyve, 1972/73. I.
Szeged, 1974

THOMAS SCHONBOCK, órásmester

9.sz.FAJZS.-Bar az 180-as évek elején Joannes Schmidt látta el az órák kezelését,ez években sincs óras nélkül Szeged.Thoma Schönbeck a varos egyik órása,akit 1796-ba bíztak meg a harom varosrész órainak gondozasaval.1804-ben betegségére hivatkozva lemondott erről. 28.old. 23-24.jegyz

T.KNOTIK MÁRTA: XVIII.-XIX.századi fémtárgyak és mesteremberek 19.old

A MÓRA FERENC Múzeum évkönyve, 1972/73. I. Szeged, 1974.

Schondorfer Ferenc

Pest

1795-től a pesti ötvöscéh alcéhmestere. 1803-ban említik utoljára. *Inasa:* 1787. VI. 17. Krell József; 1794. I. 6. Wachter János 7 évre; 1800. V. 25. Morigia Sztaniszláv 5 évre.

Művei:

Nem ismertek.

Irodalom:

Bp. Tört. M. Haubt-Protocol 1795. III. 1.; 1796.; Horváth H.; I. 251. p.; Dombi; A. B.: 13a., 16a., 21a. p.

Pest · Buda 1977

Schorndorfer Ferd

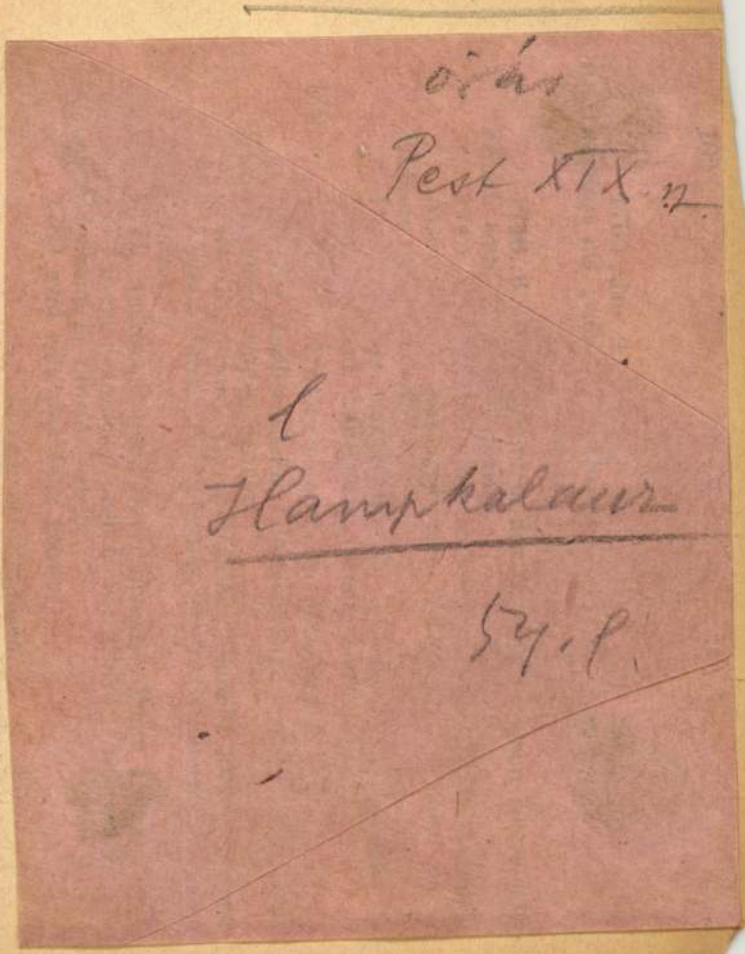

KORRESPONDENZBLATT

des Vereins für siebenbürgische Landeskunde.

Redigiert von **Dr. Johann Roth** in Thalheim.

Erscheint monatlich. Preis des Jahrg. fürs Ausland 2 d. RM., fürs Inland 1 fl.

XI. Jahrg. *Hermannstadt, 15. Oktober 1888.* **Nr. 10.**

Zur Einwanderung von Baden-Durlachern in Siebenbürgen während des 18. Jahrhunderts.

Die unter diesem Titel in Nr. 6 des „Korrespondenzblatts“ vom 15. Juni l. J. veröffentlichten Mitteilungen bin ich in der Lage, wesentlich auf Grund freundlicher Mitteilungen von Amtsbrüdern, durch einige Ergänzungen zu vermehren. Es ist dabei im Voraus erklärend zu bemerken, dass die „Hanauer“, welche von den Jahren 1770, 1771 und 1772 an zum ersten Mal in verschiedenen Gegenden des südlichen Sachsenlandes zahlreich auftreten, nicht aus der Stadt Hanau in der Nähe von Frankfurt a/M. kamen, sondern aus einem Teile des mittleren Badens, welcher den Namen Hanauerland führt, weil er im vorigen Jahrhundert zur Herrschaft Hanau-Lichtenberg gehörte. Diese Aufklärung verdanke ich dem freundlichen Schreiben eines Herrn Dr. Ehrismann vom 18. Juni 1888 aus Pforzheim in Baden, welcher in dem um

Schorndorffer Ferenc

órásm

1791-ben kártelket
vásárolt a Három
korona (utóbb Wekerle
Sándor) utiában

Pásztor Mihály

A nagyötven éves

Lipótváros

Bp. 1940. 43. l.

245. kép. *Széchy Dénes kelyhe, 1450 körül.*

Magyar (erdélyi?) munka 1440 körülről, a Sukykehely mesterétől.

Bock 112—114. l. (Képe 112. l.) — Ipolyi: Magyar ereklyék: AK, III., 1863., 121. l. — Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya, Bp., 1875—1876., 187—188. l. (Képe 187. l.). — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 510. l. — A műtörténelmi kiállításról. Vasárnapi Újság 1876., 326. l. (Képe 325. l.). — Dankó 77—78. l. (Képe XIII. tábla). — Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára, AÉ, XIV., 1880., 284—285. l. (Képe 286—287. l.) — Irodalom. Egyházművészeti Lap, I., 1880., 350. l. (Képe 348. és 350. l.) — Czobor: Tanulmányok az esztergomi főszékesegyház kincstárában. Egyházművészeti Lap, II., 1881., 336—342. l. — Az esztergomi kincstárból. Vasárnapi Újság, 1881., 106. l. (Képe 106. l.) — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'art chrétien. XV., 1881., 199—200. l. (Képe 200. l.) — Pulszky—Radisich: Az ötvösség remekei, II. kötet, Bp. 1885., 129. l. (Képe táblán), — Tört. Főcsoport 1580. szám. — Czobor—Szalay II.

M.D.K.

Schorndorfer Ferenc Stvösmester

1787-1800-ig a pesti
stvöscér lapja

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
272. old

Schorndorfer Ferenc

Óbuda Pest.

1787 - 1800 k

Horváth Szentpéteri

256. f.

Schorndorfer Ferenc

órás, Pest, XIX. sz. eleje

lásd

Lay Bpest iparmuvkiák

46. l.

Schorner

I. Lipót

Egész alak, balra fordult lovon. Jobb kezével a térdére támasztott parancsonoki botot fogja s baljával ágaskodó lovának kantár szárát tarja. Gondor parókájának fürtjei vállaira omlanak, bajusza kicsiny s szakála lebenetvált. Oldalán kard lóg. Fölötte, a ragyogó szem fényében, bájos női alak lebeg korákával és jogarral, mig egy kissé odább Magyarország czimerét tartó angyal tüzes pallossal csap az ellenségre le, melyet a sas, a mely a gyöztes császári seregeknek babérkoszürút visz, villámokkal sujt. A hegyes háttérben az eröd körül heves csata dúl. Az elötérben balra a köveken czimerek láthatók. Felirata a kép alatt két sorban:

„Illinc protegeris Virtute, hinc Numine Caesar
Tutior ad Lauros non valet esse via"

alól balra: „Schorner del"
s jobbra: „Wussin scul. Vienn="

Rézmetszet, méretei a vonalkeretnek 46: 34. 2 cm.
Methette: Wussin

Ltsza 4962.

történelmi följe
rozott támpont
A »wysok«
esetre arra eng
előtt is állott vá
magas helyen á
De történel
Herculem név a
ben nem állott
Az első biz
zadból való. U
arról szól, hog
kozta a »Pilisi e
védelmére, a ta
ezen oklevél s
aranypártáit, ny
ságait. E szerint
Az alsó vár
alapfalaiban láts
az idők folyamá
A krónikák
Salamont. Ebbe
magával hozott
halállal, ennek

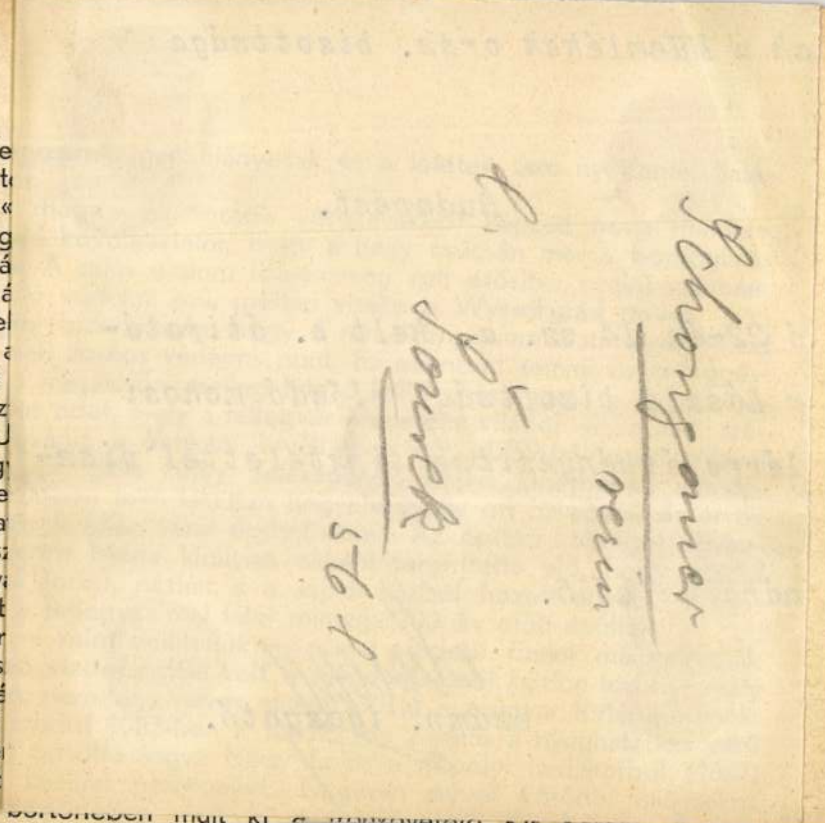

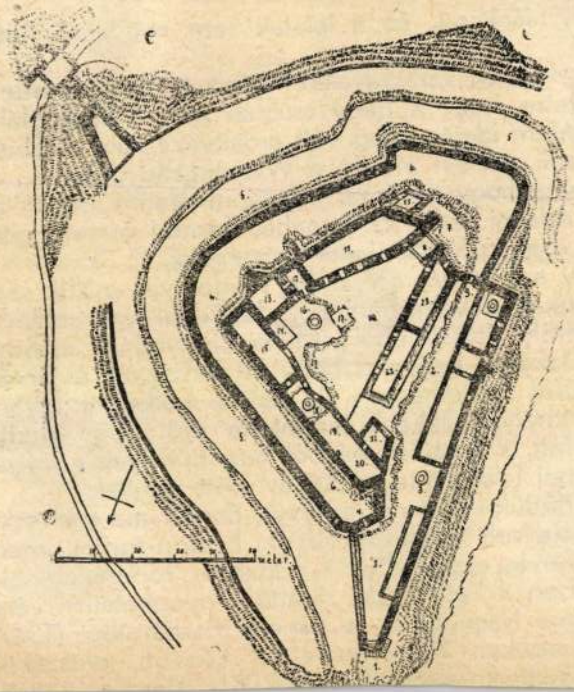

Ezernyi-ezer gondolat, érzés, emlék újul föl lelkünkben, mikor a teljesen ép kirohanási kapun át, belépünk a vár alsó, sziklába vésett udvarába. Történelmi levegő vesz körül. Lépéseink alatt kong a símára faragott szikla. A toronymagas falakról visszhangosan verődik vissza a szó. És ez a kongás, ez a visszhang, egy rég elmult csodavilágot varázsol elő az enyészetből.

Egy átfúrt sziklafalon át, a felsővár főkapujához kanyarodunk. Megállunk a kikoptatott kövű gádorban és elgondolkozunk. Vajjon hol vannak a vitézek, kik őrt álltak itt egykor? Kik topogásukkal elkoptatták a márvány küszöböt? Kik símára csiszolták a kőülőkét? Kik innen nézték a dömösi hegyek mögé lecsúszó

helyettes	1914—1918.
Tost Barna	1918—

1804. óta Kassa város plébánosai egyuttal székes-egyházi kanonokok is.

A Kálvária világi gondnokai jelenleg: Wirth Gyula és Frankovszky István.

Alapitványi gondnoka: Szabó Elemér.

A Kálvária őre: Matisz József.

Schongauer Ludwig

Laid

Balogh Mátyás

arcképér

570. l.

életrajzokat, a melyeknek minden mozzanata a szenvedő Úr Jézus szivéből fakadó malaszt lüktetése az emberi életben s a melyeknek minden pillanata érdemként van följegyezve az igazságos Biró végtelen és örök mindentudásában.

S ezt a rendeltetést a kassai Kálvária teljesítette is. Teljesítette mindazoknál, a kik buzgó tanulékonysággal hallgatták meg szavát s üdvösséget szomjazó lélekkel fogadták kegyelemkincseit.

Évről-évre különösen két izben máj. 3-án, a szent kereszt feltalálása, s szeptemberben a fájdalmas Boldogasszony utáni vasárnapon sok-sok lelket vonz magához e szent hely a legmesszebb tájakról ma is, hogy az Úr Jézus szenvedésének és kereszthalálának s a bl. Szűzanya fájdalmainak és megdicsőülésének titkaiból merítsenek gyermeki ragaszkodást és hűséget az Üdvözitőhöz és Szűz

gyar s

Mos

tój

A

a

si-

er

k-

en

is

a

ot

e-

ol-

ni,

a-

ei,

tt-

g

ési

y-

Schongauer Martin

l.

Pasteiner

A müvenetek Tok

550, 559. l.

lenül került hivatalnoknak egy vállalathoz, amely az ő elbeszélése szerint akkor a Szervita-téren volt és amely azzal foglalkozott, hogy gyászjelentéseket és eljegyzési hireket közvetitett a lapoknak. Blockner bácsi, akkor még a fiatal Blockner, jutott arra a gondolatra nálunk először, hogy a naptárak hirdetési szerepét komolyan lehet érvényesiteni s igy alapitotta meg a maga hirdetési irodáját, amely fokozatosan egyre nagyobb területen állott a gazdasági élet és a sajtó rendelkezésére. Saját hirdetési irodáját tizenötévi gyakorlat után 1891-ben alapitotta meg.

A modern hirdetési irodának nagyon sok feladata és nagyon sok bizalmas szerepe van s ha valakinek lehetnek érdekes emlékei a magyar sajtóról, akkor nyilván az öreg Blockner mondhatna el ilyeneket. Bizonyos, hogy sok mindenre, amit a külföldön már a sajtóban üzletileg érvényesitettek, az öreg Blockner tanitotta meg a magyar sajtót, amennyiben meg kellett rá tanitani. Az igaz, hogy neki is voltak tanitómesterei.

A nyolcvanas évek elején történt, hogy egy osztrák bizto-

Schongauer, Martin

1445 Colmar – 1491

c. cikkhez: Tervezések: Gorszki János (fent), Szauer Ferenc (lent)

Barát – Éber –

Tarács: A művészet története.
II. k. Európa művészete. Bp.
1934. 211. l.

LABOR

VEGYÉSZETI GYÁR RT

Kun Mihály: Gyógy- és vegyiszervállalatok nyomtatványairól c.

MDK

Schongauer /Martin/
festő

A bártfai Jézus születése oltár /1480/ szárnyképein 12 tábla közül kilenc Sch. metszete után készült.

Magy. Müv. Tört. I. szerk. Dercsényi: 237.o.

A jánosréti főoltár is részben az ő metszetei nyomán készült

U.o. 238.o.

Schongauer /Martin/ festő MDK

Passio metszetsorozatát egy két évvel elkészülése után már a szerdahelyi oltár festője is felhasználta egyes ábrázolásoknál.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 228.o.

Az 1476-80 körül készült Lőcsei Vir dolorum oltár is emlékeztet Sch. metszeteire.

u.o. 230.o.

MDK

Schongauer, Martin

analogia a Kiszebeni oltár egyik táblaképén, Krisztus leszáll a pokol tornáczára.

/repr./

AHA. 1953 Tom.I. Fasc.1-2. 130 l. L.Vayer:Bemerkungen zu einer Schongauer-Zeichnung. /115-133 l./

Sch

MDK

MARTIN SCHONGAUER

Könyvdiszitő motivumait a magyariparmüvészek gyakorta átvették.

Soltész Zoltánné: A magyrországi könyvdiszités a XVI. században.

Budapest 1961. Akad. kiadó. p.16.

MOK

Schongauer Martin és E.S.mester

Jánosréti főoltár metszeteik után készült.

A magyarországi művészet története I. 252.1.
Bpest,1961.II.kiadás.

MDK

Schongauer Martin, festő

Passiosorozatának elkészülése után egy-két évvel már a szepeshelyi műhely egyes ábrázolásokat felhasznál saját alkotásain.

244.1.

A magyarországi művészetek története I.
Budapest. 1961. II. kiadás.

Schongauer

l.

Genthon István:

Közejkori magyar festészet. Bp. 1948

q. l. 10. b.

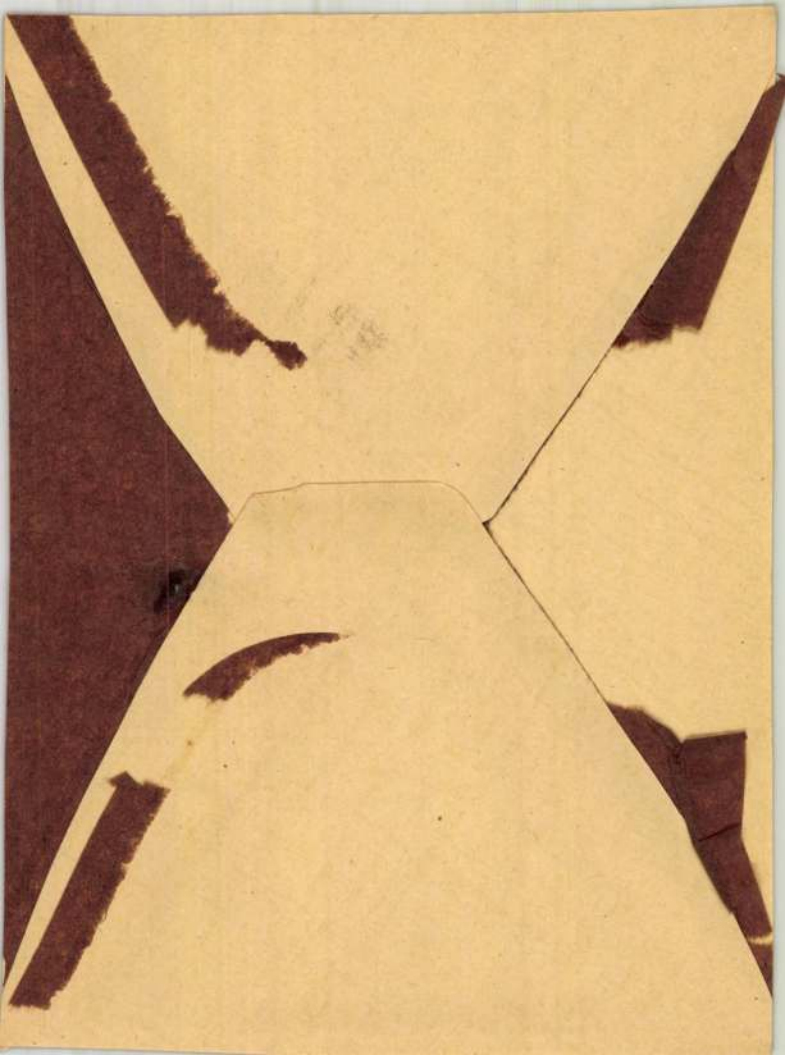

Schongauer

d.

Schürer-Wiese

69, 79, 97, 190,
196, 201, 224–226,
228, 234. c

" " " = " 10·08 — 16 = 9·9

Nerületi levonás = 5.

: 6 napra á 1 kor. = 6

a holtzratok mezelésével
pétlékek állapítottam meg.

Nereseti összeg: 354.
12 9

ámban bevél 12
ielentei 12
Parjámba való 70
ádam vasuti jegy = 7

— Összesen: 355.

l korona 33 fillér

Templom helyszám
vezetősége

szeptember 4-é

NAGRAND ...HÁLY

Schongauer

Laid Arch-Eis. 1917

140, 141, 142, 144,

Scharpauer

Reid

Arch. Sch. 1917

140, 141, 142, 143, 144,

Schongauer

l.

Mag. Könyvek

1927. 30. l.

1905. VII. 1.

A kassa-oderbergi vasut vezérigazgatójának: megkeresés Minalik József szabadjegyének ez év végéig való meghosszabbitása tárgyában (578/1905.)

346. ábra. Csáktornyai Zsigmond pécsi püspök címere 1488.

A fából faragó
kiállításunkon is, az ege
tetben a liptó-szentmikl
csücsíves ízlésű szobrun
ezekkel nem vetekedheti
vannak; másutt meg, mi
s csak az arcz testszínű
néhol előnyösen megvis

A maga nemébe
pompás sírszobor, a me
egyik dísze. Az országo

Schongauer

d [Egyházm. Lap]
1881. 234. l. 236 l.

fo levezető csövon,
falain a földszintre
vetlen szükséges v
kijavitása is, mely
pott rozsda következ
lyukadva és igy a
nedvesitve, rongál
részben a téli fagy, rés
vétkeztében állott el

Tekintve azon
a kezeimhez utalt á
az összeg kiutalványoz
készittetéséhez az eng

tekintve, hogy
szükséges ugy köztis
épségben tartása te
engedélyt lehetőleg

Schongauer

und

Rothardsgarten

118, 125, 130. l.
131. l. 134. l. 137. l.
145. l. 162. l. 168. l.

müv.

j. 40

1 köt. 8r.

Rákóczi sírja.

A Magyar Mérnök- és Építén-Egylet
emlékirata Rákóczi és bujdosó társai
hamvainak elhelyezése tárgyában

1.–14. M., I.–IX. tábla

Schongauer, Martin

1445 k. – 1491

l.

Bar Ebtak

211. l.

Schongauer Martin, rézmetszőművész

az első igazán nagy mester. Kitanulta az árnyékok fokozásának fortélyait. Helyes perspektivába rajzolt és látott. Alakjaink plasztikusságát kiemelte avval, h. az árnyékoló vonalakat hozzágörbitette a test felületeinek hajlásához.
A Szépmüvészeti Muzeumnak e kor metszeteiből 117 lapja van. Repr.-k a 313. oldalon.

Farkas Zoltán: Német és Németalföldi rézmetszés a XV. században.

Schongauer Márton

Grad

Tóth Ervin

Európai grafika

Bp. 1943. 45. l. 47 l.

119 l.

~~Diocletianus - érem~~ VII. 196

Schongauer, Martin

† 1491.

ired

Gerregi magyfestprint.

MS mester képett
régebben neki tulaj-
donitottak.
E képek egyikén a
monogram mellett
előbukkant az 1506.
évszám, tehát fenti
minyei nem lehetnek.

Nagytekintetű

Műemlékek

Schongauer Márton

l.

Művészi Ipar

1894. 138, 139
140, 141. l.

Schongauer, Martin

rezin

l.

Varga Rézin

90:l.

Csokonai Kör VIII. 122.

Schongauer Martin

Lásd

vy

Nemzeti Múzeum

graf. orsz. XIII. ki-

állítása.

Könyvtáramban

ORSZÁGOS MAGYAR KÉP

BUDAPEST, VÁROSL

Uraim !

Méltóztassé! megengedni, ho
nak, Eisner Bubna vezérkari ezr
Igen Tisztelt Képviselőit én üd
nagy elfoglaltsága miatt, csak
meg.

A kiállitás e helviségekbe
magyar meg osztrák festő-és zo
ban, akik a különböző frontokon
háború kimagasló vezetőit meg n
a háborút és tapasztalatsikat s
ellenséges tüzközepette rögzite

A Sajtónadiszállásra beoszto
manak különböző művészi csoport
igazságot tükröznek vissza és a

Schongauer, Martin

vid

Hoffmann Kőrejkő

31. l. - 45. l.

Schongauer Martin

l.

Wagner

107, 110–112. l.

bal és hátul a jobb lábbal

cm. — Lelt. sz. 1476. — Vétetett
etól 12 lirán, vagyis 11·04 K-án.
22-én (191–898). — Az elszá-
usztus 26-iki 373 eln. sz. határ-

Schongauer Martin

1.

E. G. II. 425 l

és szövege)

1. A Műemlékek Országos Bizott-

ndásszorozat .....

.....csütörtök,

. .....

.....

és szövege)

1. A Műemlékek Országos Bizott-

ndásszorozat.....

..... csütörtök.

.....

.....

Schongauer

ivod

Heklerung

78. l.

IRODALOM

K.Sourek :
Kunst in der Slowakei.
308 ábr.55 old.

JEGYZET

Schongauer

d. Bíró Erdmüv

69. l.

Schongauer

l.

Szabómagyfest

58, 59. l.

63. l.

Schongauer

erőd

Divald 1927

98. l.
100. l.

IRODALOM

-Schürer-Wiese:
Deutsche Kunst in der
Zips. 364 ábr. 225 old.
-Div.II.S.76-S.97.

JEGYZET

Schongauer

l. visd.

Péter I. 112. l
118. l.
122. l.
126. l

Divald szerint az MS mesterként ismert festő fenti metszete után festette képeit és MS = Martin Schongauer monogramjával látta el.

796.

nézoe. Rövid haja, szemöldöke, bajusza s körsza-
irke. Mellét két kitüntetés díszíti. Paszománt-
s gombjai somalakuak.

onra, méretei 69.5 : 57.7 cm.
diki erekbyemuzeumból. 107/95. № 40.

107/95 : 40.

Schongauer

l.

Peter I 100. l

gek erejéig, a kielégitési végrehajtást, szoros

becslést, árverést, alperes ek - nek

Budapesten vagy bárhol

elyettese közbenjöttével ~~hivatalból~~

sa végett a II-III példányokkal a

yokkal pedig az I-III ker. kir.

megkeresni.

Tisztelettel

Fuchs és társa

Schongauer

l.

Kampis Antal

Lőcsei Pál mester

72. l

75 l.

Schongauer

irod.

Genthon Erdélymuv

16. l.

H DER GELEHRTEN WELT

USGABE

TER & CO. / BERLIN W 35

DES POSTSTEMPELS

HRTER HERR!

hre 1932 neu aufgebaut; es besteht seither

hochschulen«,

ale erschienen ist, und

Schongauer

XV. n.

l.

Móricz Zsigmond

29. I. 32. l.

35. l.

Schongauer

l.

Wickkassaidoni

261. l

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Schongauer –

nek tulajdonítottak ré-
gebben a kassai sikes-
ekhár fooltárzinak
nem ernebet ekhiuat.
Ellenveteiket láid

Genthon István

A régi magyar festő-
minoeriet. Vác 1932

77. l. 79 l.

Schongauer, Martin

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 196, 295, 452

Schongauer

wod

Emilkassaiegyhm

2544.

SCHOMANN ANTAL
építész

Budapest

Budapesti Operett Színház

TKM 695

4. old.

sterházy-képtár története, Bp.

gyar rézmetszés története, Bp.

r, nachweisbar 1473-79 in Kassa

vészet Mátyás király udvarában,
. 517.
, Baumeister, nachweisbar 1404

15.
ai építőmesterek, Magyar
tész Egylet Közlönye 38:1904,

al. Miniator, *1498 Grisone,
Ungarn]
15.
cheinlich irrt. Angabe)
15.
> Martin und Georg, Bildhauer
hB angegebenen Formen sollten
enberch" eine irrt. Variante
atur jahrzehntelang gebraucht
ssen werden.
Graphikerin, *Sopron, lebte
ahre).
oproni exlibris története,

vészeti élete, Soproni Szemle

SCHÖFFEL, Georg, pozsonyi kőművesegéd

G. SCH. Maurergesell, † 23 éves korában, Pozsony, 1793 január 31. (1793, 140 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

A. Schiefel (A. S. monogramista?)

Kiváló képességű bécsi miniátor.

„Habsburg-családfa bécsi díplomáról"

1512. - repro a 147. oldalon

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp. 1975.

Schöffl

épitest

a festőnek öccse.

Életrajzat röviden lásd

(időkmeles

Wurzbach Biogr. Lex.

Wien 1876. 31. X. 84. l

Schöffl

festő.

Pesten élt, majd Bukarestbe
ment.

Lásd teljes életrajzát
(időkimélés)

Wurzbach. Biogr. Lex.,
Wien 1876. 31. K. 84. l.

Ez valószínűleg azonos
Schöfft-el s a név
csak eliras következtéba
vette fel a fenti alakat, de
az életrajz kell.

SCHÖFFL József fertő

1966-67-ben eltávolítottál

a sekrestye bejárata feletti 1838-ban

Készült Szt. Miklós püspökét ábrázoló képét

Verseg. sk. tpl.

Mv. 1994/1. 12.

Carl Schöffl -

M.D.K.

93) Szent Flórián oltár
Oltárkép 1811

Budapest Székesfővárosi Művészeti Tárgyainak Katalogusa
Bp. 1913. 18 l.

SCHÖFLY, Ferdinand, pozsonyi kőfaragóze-
géd

F. SCH. Steinmetzgeselle, † 38 éves korában, Pozsony,
1846 július 19. (1846, 560.l)

Preßburger Zeitung
(Gentner)

Schöffmann J. György

mülakatos Buda

XVIII

l.

Schoenszentháromm

12. l.

1661-909-5
Meller-szobája

183. Könyv-szekrény.

Egy ~~[illegible]~~ tölgyfa könyvszekrény fölül két könyvpolczczal, alól pedig sarokra járó két ajtószárnynyal és egy polczczal. Méretei: 180 cm. magas, 130 cm. széles és 54 (39) cm. mely

Ára.....90.00 K

Készitette Csepreghy János és fia az 1905: I. 25-én kötött és 1905: III. 23-án 17753 sz. alatt jóváhagyott szerződés alapján a végszámla 24ik tétele szerint (1431-907).

L elválasztott rakodó helyzet.

M.D.K.

Schöffmann Johann Georg, lakatosm.

Budán dolgozott. Polgárjogot nyert Budán 1713-ban.
250.o.

emesváry Ferenc: Lakazosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

olia Archaeologica. XVII. 1965. Múzeumi Ismeretterjesztő özpont. Bp.

M.D.K.

Schöffman Johann Georg,lakatosm.

Budán dolgozott.Budán polgárjogot nyert.1713.I.27.
250.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica.XVII.1965.Múzeumi Ismeretterjesztő Központ.Bp.

Primási laboratóly

Schöffmann Mária másolata Dolci után: Madonna. Vásznon, olaj, 50×40cm.

Megrendelésre

Mazslaghy II. 507. szám.

Esztergomi primási képtár

26. szoba.

Schöpfmann Mária másolata
Dolci után: Madonna Jézussal.
Vászon, olaj, 102×82 cm.

Kendelésre.

Magyarlapos II. 485. szám.

Primási lakosztály

Schöffmann Mária másolata Führich után: Mária és Erzsébet találkozása. Vászon, olaj 55 × 70 cm.

Maszlaghy II. 422. szám.

Primási Laboratóly

Schöttmann Mária másolata Maratta után: Madonna Jézussal. Vászon, olaj, 67 × 57 cm.

Megrendelésre.

Marczaghy II. 526 szám.

Hivatal

Schöffmann Maria másolata Perugino bé-
czi képe után: Madonna két szent
nővel.

Megrendeléire,

Masszlagy II. 514. szám.

Prémási lakosztály

Schöffmann Mária másolata Rafael után: Madonna. Vászon, olaj, 85×72 cm.

Megrendelésre

Masszlagy II. 508. szám.

Primási lakosztály

Schöffmann Mária másolata Guido Reni után: Sz. Mária és alvó Jézus.

Megrendeléire.

Masslaghy II. 524. szám.

39. doba

Schäffmann Mária a Véczi Rogier után másolat: Madonna. Fa, olaj, 20 x 15 cm.

Megrendelésre

Maszlaghy II. 525. szám.

15. szoba

Schöpfmann Mária Szaperrato után:
Madonna Jézussal. Vászon, olaj; 77×65 cm

Maszlagfy II: 523. szám.

38. vzoba.

Schöffmann Mária másolata Schengauer bécsi képe után: A sz. család. Fa, olaj, 30 × 22 cm.

Mazzlaghy II. 506. szám.

Primási lakosztály

Schöffmann Mária másolata Tizián
után: Sz. Család, Ker. János és Zakariás.
Vászon, olaj, 82 × 102 cm.

Megrendelére.

Maszlaghy II. 512. szám.

Primási lakosztály

Schöffmann Mária másolata? után:
Madonna Jézussal. Vászon, olaj, 77 x
64 cm.

Megrendelésre

Maszlagy II. 509. szám.

Schöffmann Maria

Schöffner Minna MDK

Bazsarózsák, olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Schöffner Rózsa

Szerepel a (Budai) Szépművészeti Társulat Képző- és iparművésznők kiállításán. Kerámiáit dicsérik.

B. H. 936 III. 4

Erick Struckmann

Szerepel a Pán kiváltalos
reprezentatív kiállítésen
a Nemzeti Szalonban

MDK

Schöffner Rózsi

Épitőmunkások. agyag

Tanulmányfej, terr.

M. képzőművészek egyesülete 29. kiáll. M.Szal. 1947. aug.

. F. jelű művész.

III. századból.

tan, arczélben és sima karimájú
apján van ábrázolva. Feje elől
, alsó ajka előre áll, haja hosszú,
etvált. Öltözete : brokátatilla és
on bukása van allegorizálva oly-
sas szikláról löki a mélységbe, a
míg a fejedelmi korona a csúcs
a az emelkedett perem mentén
téplapon : »EMERIC TOCKEL HUN-
a hátlapon fölül jobbra : »RETRO
pedig a jobb karnál : »K F.«.
7 cm. — Lelt. sz. 1166. — Értéke
Emil ajándéka 1907 április 30-án
1909 november 24-iki 5395 (1950–
656 (351–910) és a 3211–910 eln. sz.
anuár 10-iki (2095–909) és az 1910
sz. jegyzékek alapján. — Bejelente-
–908).

SCHÖFFT, 1. *Schoefft*

Schoeft N

festő

Rajzaiból, melyek rézmetszés alá kerültek emlithetők.

1. Rozgonyi Cecilia. 1824 évi Aurora.
2. Ferenczy Pásztorleánya. Korajz Berkovcsztól. 1825 évi Hébe szebkönyv.

Nagy Iván. Magyarországi képzőmű vesszek a legrégibb időktől 1850 ig. Szaradók. 1874 évf. 194 l.

Bevétel folyó nzértékben		**Kiadás** folyó pénzértékben		
K	f	K	f	

Schöfft

Több év óta Velencében tartózkodó pesti születésű festész Schöfft, ki kalandos és művészeti ismeretekben gazdag indiai utja miatt a legszélesebb körökben kitüntetésbe részesült, vázlatai és szamos olajfestményeiből egy kiállítást rendezett Londonban, meg a magas Bemeneti díj (egy je egy font šterling azaz mint egy 10 pft) daczára szorgalmasan látogattatik. A merész festész, kinek kolosszalis festményét: a lahorei királi udvart, közelebb a párisi Illustration fametszetben közölte, s kit az

Schöffel 2

angol aristokratia legki-
tünőbb tagjai s a mala-
koffi herczeg látogatásaik-
kal tisztelnek meg, je-
lenleg a keletindiai tár-
sasággal alkuban van gaz-
dag képcsarnoka megvá-
sárlása iránt, melynek
képei s vázlatai kizáró-
lag indiai tárgyakat
ábrázolnak, semélfolva
a társasugra nézve ket-
heres jelentőségi szerze-
mény képetnek. Örömmel
jegyezzülföl e sikert-
írja a B. Hirlap, meget
ezen hazai fertész ma-
zanak a külföldön ki-
vivott, mintán az

Schöpft 3

mind neki, mind hará-
janák becsületére szol-
gál.

Egy magyar testész kép-
kiállítása Londonban.

Vas. Ujs 1858, 370 l

Schöfft festő

Talán kevesen tudják – mondi az Ungar – hogy egy híres harankfia Velencében lakik? u.m. Schöfft festő, ki nehány év előtt látogatásul, Pestenvolt, egy szerecsen kiséretében. Művészünknek nemcsak eczete, hanem rsebe is dus, mert Velencében egy palotát vett 80000 pfton, mely palotában hajdan Dogék születtek s mely jelen nem igen hágott ér tékben a vaspálja által. És e palotában fog Schöfft úr, pesti választó polgár, legközelebbi héten lakni, e napokban utazván el fia látogatására.

Heti szemle. Honderű
1846. I. 436. l.

Frankfurter Sammel

Otvös.

XVIII st.

SCHOEFFT (SCHÖFFT) ÁGOSTON (Pest, 1809 – London, 1888)

Festő, művészcsalád tagja; nagyapja Schoefft József festő, apja Schoefft József Ágost festő volt. Apjánál, majd Bécsben tanult (1828-ban). 1835-ben egy allegorikus tárgyú nagyméretű képet festett, A Nemtő által felébresztett, a munkára serkentett Pannonia c. képet. Többször megfestette Széchenyi István portréját is. Ezután 1842-ben utazásra szánta el magát, Törökországon át Indiába ment. Megfestette a Lahorei udvar c. nagyméretű képét, melyet kiállított Bécsben, Párizsban és Londonban. Nagyméretű gyűjteményt létesített. Ezenkívül mint hazafi sokat tett azért, hogy hazájáról többet tudjanak meg. Megismerkedett és barátságot kötött Körösi Csoma Sándorral. Indiából Egyiptomon keresztül – ahol tovább gyarapította értékes gyűjteményét – visszatért Magyarországra. Az itthoni viszonyokba nem tudott beilleszkedni, így ismét útnak indult. Csaknem egész Európát beutazta és eljutott Észak-Amerikába és Mexikóba is, ahol megfestette Miksa császárt. Több évet töltött Velencében. Londoni tartózkodása alatt vagyonát páratlan műkincsek megvásárlására fordította; Tiziano, Veronese, Tintoretto, Velasquez, Cranach stb. műveit tudhatta magáénak.

Irod: MTA MKCs Lyka hagyaték; MTA MKCs Lexikon gyűjtemény.

356. Széchenyi a Vaskapunál, 1836 *21.*

o., v., 150x113 cm. Jelezve j.l.: Jos. Schoefft
Veszprém, Bakonyi Múzeum ltsz. 53.7.28.

Széchenyi nem szívesen vállalkozott arra, hogy portretirozzák. E képének előzménye valószínűleg menyasszonya, gr. Seilern Crescencia kérésére készult, aki azt már az ünnepelt fiatal portréfestő, Schoefft Ágost műtermében megtekintette. Széchenyihez írt levelében erről írva kifogásolta, hogy frakkban van ábrázolva. Erre a festő átfestette képét, s magyar ruhában, érdemrendekkel és díszkarddal oldalán ábrázolta az akkor már híres hazafit a Vaskapu kopár szikláinak kulisszái előtt. Seilern Crescenciának a kép így is igen zordnak tűnt, aminek – úgy vélte – az az oka, hogy Széchenyi sokat gondolkozott hazája sorsán, amikor a művész lefestette. E kép számos változat forrása lett. Az itt kiállított kép Schoefft Ágost 1835-ben készült portréja után az apja, Schöfft József Ágost által a pápai kaszinó részére készített variáns 1836-ból, melyet feltehetőleg fia keleti utazása miatt vállalt a festő. Széchenyi mellett sajtóorgánumának, a Jelenkornak 1836-os példányát láthatjuk, oldalán kedvenc kardja, sárkányfejekkel díszített perzsa munka, mely egykor állítólag Ney marsallnak, Napoleon hadvezérének tulajdona volt.

Irod: Bártfai Szabó L.: Adatok gr. Széchenyi István és kora történetéhez. Bp. 1943. I. 224; A magyarországi árvízkárosultak javára Bp.-en 1876-ban rendezett kiállítás. 90. Kat. sz; Vayer 1942, 10. Kat. sz; Bártfai Szabó I.: Széchenyi István művész kortársai és barátai. MM 1930, 598–599.

K.S.K.

Művészet Magyarországon 1830-1870
MTA MKCs - MNG Bp. 1981.

STECH ALAJOS (Sasvár, 1813 – Tata, 1887)

Tatai piarista házfőnök, váci tanár, a szegedi piarista gimnázium rajztanára. Csendélet-, táj- és életképfestő.

Szerepelt a Pesti Műegylet 1841-es kiállításán.

Irod: MTA MKCS Szentiványi Lexikon anyagában; P.J.: S.A. 1852-ben... M 1911, 233.

357. A művész műterme, 1850-es évek vége *92.*

o., v., 48x66 cm
Tata, Kuny Domonkos Múzeum ltsz. 55.66.

A kisméretű, majdnem naiv hatású műteremkép minden esetlenségével és régiességével együtt fontos műfajt képvisel a kiállításon. A dolgozó művészt modelljével és a készülő képpel együtt mutatja be műtermében. A modell díszmagyarba öltözött nemes asszony, aki a készülő képen és a festő előtt egyformán merev tartásban jelenik meg. A festő kényelmes karosszékben ül palettával, ecsetekkel „felfegyverkezve", de éppen pihenő ecsettel figyeli modelljét. A műterem falán tájképek, vallásos és mitológiai ábrázolások láthatók, jelezve a festő érdeklődési területeit. A festőállvány mögött könyvekkel zsúfolt szekrény látható.

Publikálatlan.

Sz.J.

STEINACKER KÁROLY (Bécs? 1800 k. – Sopron, 1873)

A bécsi akadémián tanult festő. Az 1830-as évek elejétől haláláig Sopronban működött mint festő és rajztanár. Arcképeket, város- és zsánerképeket festett. Számos művét őrzi a soproni Liszt Ferenc Múzeum.

358. Fabriczius András képmása, 1831 *19.*

o., fa, 23,5x18,4 cm
Jelezve j.l.: Steinacker pinxit Octob. 831.
MNM TKCs ltsz. 61.31

A kis méretekből következtetve a festő családi megrendelésre dolgozott. A gondosan kidolgozott ruházat az ábrázolt nemzeti hovatartozására utal, a háttérben felismerhető pozsonyi veduta közéleti szereplését állítja szemünk elé: országgyűlési követ volt. De mindezek a részletek nem vonják el a figyelmet a megbízható hitelességgel megörökített arcról. A festmény a magyar biedermeier arcképfestészet jó átlagát képviseli.

356

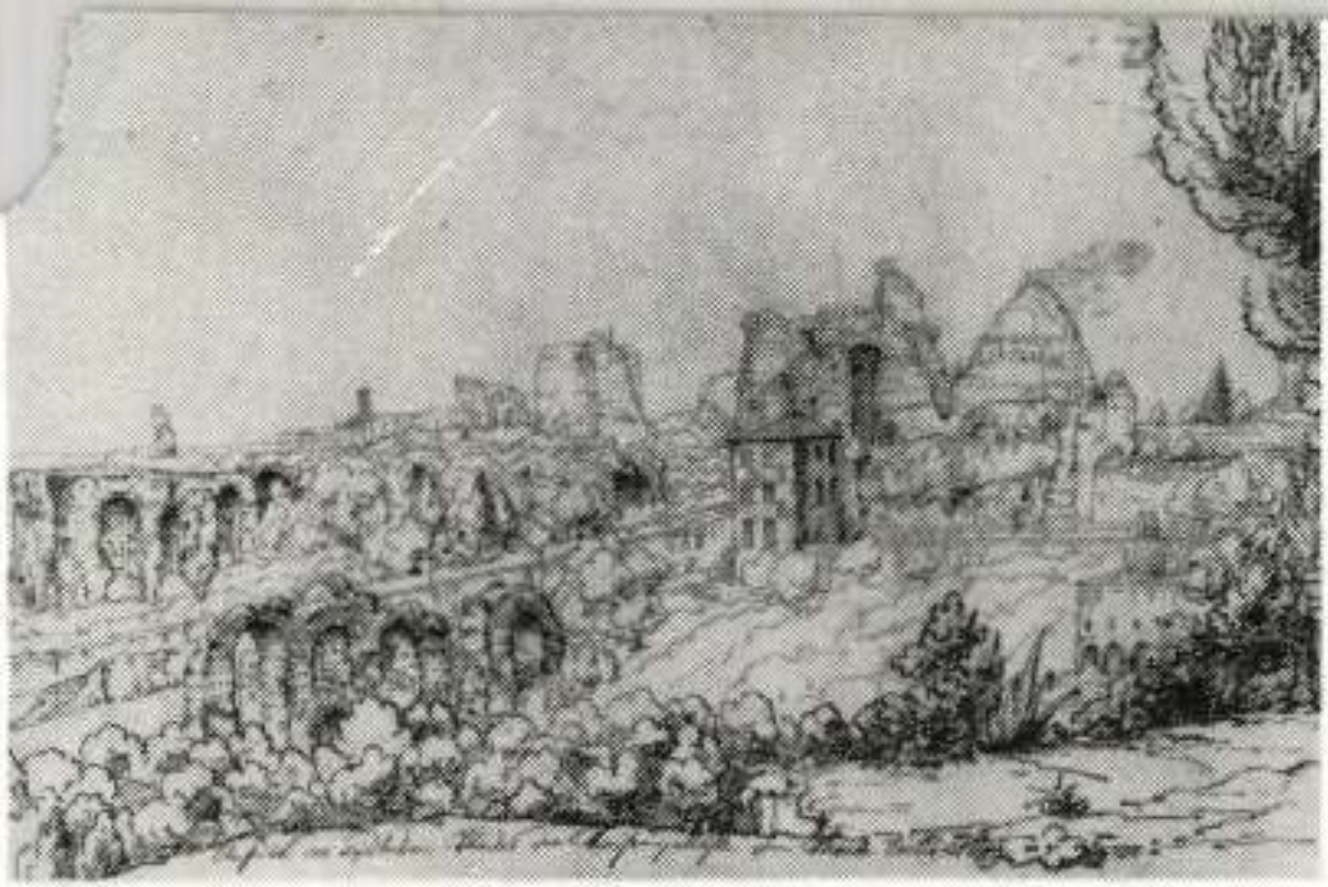

385

368

SCHOEFFT (SCHÖFFT) JÓZSEF (Pest, 1775 k. – Pest, 1850)

Festőcsalád tagja, arcképek és vallásos ábrázolások közkedvelt festője, a terézvárosi templom oltárképét ő festette. Az Aurórában jelentek meg rajzai után metszetek.

Irod: M 1902, 147–149; MTA–MKCs Lyka és Szentiványi hagyaték.

helyen, arra kell következtetnünk, hogy megrendelője a Festetich családból került ki. Festetich Tasziló (1813–1883) alezredesként, illetve ezredesként 1850–1857-ig az Itáliában állomásozó 7. huszárezred parancsnoka volt. A kép feltehetően ennek az ezrednek a tisztikarát ábrázolja.

A csoportportré így jellegzetes, korszakunk történetének számos eseményéhez fűzhető együttest mutat be, az osztrák hadvezetés szabályai szerint idegenben állomásozó magyar katonák egyik ezredének tisztikarát.

Búcsú Novotny Vilmostól

Befejezett életmű? Nincs! Mindannyiunk művét a halál írja alá. Kiét reszketeg ákombákommal, kiét könnyed diplomata-írással.

Novotny Vilmos életművénél zavarba esik a halál, nem fogja tudni, melyik írását használja. Értelmiségi? Igen! Kétkezi munkás? Igen! Feltaláló, újító? És még hány igen hangozhatna el a neve után! A legutolsók közt az, hogy költő.

Soha nem hivalkodott vele, kicsit talán szégyellte is „főfoglalkozását", akár kiváló elődeink, Tóth Árpád, vagy Kosztolányi.

Mégis ez a része maradt meg leginkább. „Non omnis moriar". Nem tör meg a halál. Ezt érzem most még végig sem olvasott második kötetével szemközt. Szép ez a kötet. Szép és fekete. Fekete, mert a halál hitelesíti. A halál előtt kimondott szó a véglegesség, a megmásíthatatlanság súlyát hordja. S ezáltal az igazságét is.

A faluban, ahol élek, egy hete szinte állandóan szól a lélekharang. Úgy érzem, Vilmost is búcsúztatja, ahogy ő búcsúztatta tíz évvel ezelőtt az édesapját. Hadd idézzem, ezt a kötetében nem szereplő versét, hadd búcsúzzunk Tőle ezzel a verssel:

Takarodó

Mint kisharang, mint nagyharang,
egyszerre csengő annyi hang —
a nap kihunyt, a gong megállt,
a főinzurgens szalutált —
kötőféken az alkonyat
jászlához gebe száz lovat
vont oda, múltad megvillámlott,
verőfényben szállt volt világod
de már csak némán, hang sehol,
íz ernyed, kósza szag lohol,
a képek sorra kifakulnak —
vak inzurgens, viszik a múltad,
inzurgens múltad, vak jövőd —
hát kovás puskád, a messzihordót,
szorítsd magadhoz! mint az ordót,
fityegő, patinás szived!

Keress egy puskaporos hordót
az Antaresig száll veled

Az Antares a Skorpió csillagkép főcsillaga, nyáron, ha kinézünk az ablakon, Csepel, Dunaharaszti felett vöröslik.

Tóth Bálint

BERKES ERZSÉBET:

Minden út

■ *Huszár Sándor: Színház (majdnem) az egész világ (Kriterion, 273 old.)*

Ó mennyi vér és mennyi könny folyt már el a világirodalom hasábjain! És mennyi borital! Ha csak az utóbbi kétezer évet nézzük is a Kánai Menyegzőtől a tegnap született versezetig, bizony nem kevés az akók, palackok és féldecik száma. Hogy az alkotó miért kénytelen a pohár után nyúlni, azt Ady Endre magyar költő határozta meg legjobban: „hajtson szentlélek vagy a kocsma gőze". De hogy miért kénytelenek a szereplők is mindújra a pohár, a kancsó avagy a veder fenekére nézni, az bizony még egyetlen akadémiai székfoglalónak sem képezte tárgyát. Pedig jó régi megoldás. Iszik Nyársforgató Jakab és iszik Faust, iszik Petur és iszik Farkas Zénó, iszik Pierre Bezuhov és iszik Szindbád, iszik valamennyi Tennessee Williams-hős és Andrej Szokolov és Turbinék és Kakuk Marci és... hajaj, kevés a papír, hogy ki még.

Mert amiótától nem illik az ítélőképessége birtokában leledző embernek arról beszélnie társaságban, ami valóban bántja, hanem csak arról, amit a viselkedési szabályok megengednek, azóta rákényszerülnek az írók, hogy az őszinte, tehát drámai helyzet mielőbbi elérése — s persze annak hitelesítése — végett alkoholos állapotba hozzák szereplőiket. Az italozó személy nem sokat teketóriázik: kibukik belőle a fedetlen szó, mondja a magáét, hiszen a flaska után is csak azért nyúlt, hogy végre elviselhesse a szembenézést azzal a rémmel, aki önmaga. Tudja ezt az író is, hogyne tudná. Neki sem könnyű a fehér papírra tekinteni, amely fehér papírra azt a lényeget kell fölrajzolnia. S tudja ezt az olvasó is: színjózan emberek önvallomásait szentimentális, romantikus nyeker-

Az éber álom versei

■ *Rába György: Rovások (Magvető, 98 old.)*

Rába György költészetéről írni az átlagosnál jóval nehezebb feladat. Legutóbbi kötetének, a *Rovások*-nak mindjárt a legelső soraival mintha ő maga magyarázná meg, miért is: *„a portrék egyértelműsége / nem istenem / megállított idő / egy harapás történelem..."* Azaz: ellentétben oly sok — köztük több kiváló — kortársának költeményeivel, ezekből a versekből nem szűrhető le tételes eszmei mondanivaló, prózában verbalizálható üzenet. Inkább... — de olvassuk tovább a nyitóverset: *„...inkább ahogy a szinen áthalad / cinke-fogással függve szétnéz / szemét villantva változik / és visszaint hogy majd lehet..."* Ebben a verstípusban minden mozog, él, vibrál, változik: képek és jelentések bukkannak fel, majd tűnnek át újakba, mint a *filmen*. Rábának — akárcsak novellista nemzedéktársának, Mándy Ivánnak — láthatólag nagy élet- és módszer-élménye a mozi. Ebben a kötetében is legalább két „filmverse" van: az *Álombeli film*, valamint a különösen pompásan sikerült, műfaját tekintve leginkább „erotikus kalandfilmnek" nevezhető *Regény*. A legfontosabb azonban, amit a filmtől tanult, egy módszertani elem: a *vágás*.

Szűkebb, filmes értelemben is alkalmazza: különböző szemszögből leírt képsorokat vetít gyors egymásutánban; más helyszínt vagy más absztrakciós szintet hordozó sort vág be hirtelen egy viszonylag homogén vers-anyagba. Tágabb értelemben pedig egyenesen alapelve a Rába-versnek a vágás. S mert ritkán építkezik szabályos strófákban, a folyamatosan pergetett verset ritmikai lassítással-gyorsítással, hirtelen rövid sorok beiktatásával zökkenti, a tulajdonképpen rímtelen, sokszor diszharmonikus alapszövetbe húzott váratlan rímek harmonikus keresztöltésével dúsítja és tagolja. Olyanok ezek a rímek, mint fárasztó, kanyargós utakon kereszteződést jelző, pillanatnyi megállásra késztető piros lámpák. Ám mindez még csak „külső felvétel" a Rábaműhelyről. Hatoljunk beljebb, a mű-terembe.

●

Nem kétséges, hogy az újkor *kollektív* képzelőereje elmarad a régiekétől: a klasszikus mítoszképző erő elveszett. De közösen álmodott *álom* nélkül (álom és mitológia Kerényi Károly szerint is szoros rokonságban állnak!) egyetlen kor emberisége sem képes élni: és éppen a modern kor e kollektív álomszükséglete vetítődik ki öt kontinens megszámlálhatatlan mozivásznán. Ha pedig a modern ember psziché-világa „individuálmitológiaként" írható le — akkor éjszakai álomvilágunk nem más, mint „individuálmozi!" És úgy tetszik, Rábának végül is *ez* a mozi, az *álombeli film* az alapélménye.

Magyar költők gyakran fordultak ihletforrásért álmaikhoz; gondoljunk csak Ady „fél-hajnal csöndjén" a szobán átrepülő „nagy kék fülű uhu-madarára" és az „álomfickók parancsára meglovagolt koporsó-paripájára vagy Weöres Első Szimfóniájának Haláltánc-tételére. Újabban Rába is egyre többször éjszakai álmait, „az alvó boldog önvesztéseit" formálja verssé a hajnali ébredés villanófényénél. Sőt! a Rovásokban vezérmotívummá nő az alvás—álom—ébrenlét-komplexum. Sorozatban ilyen verscímekkel találkozunk: *Éberálom, Szép éjszaka, Álom, Álomlátásra...* De szinte mindegyik versben találunk egy-egy utalást: *„rovástalan éjszakák / érlelő magánbeszéde"; „de mikor éjszakánk födele / újra csak felhasad / nappali alvók aludjanak / ám én lássak nyitott / szemmel szőtt álmokat"; „zuhanó éj elől a test / dől álombiztos fedezékbe".*

A direkt álomleírások nem mindig szerveződnek éber verssé; ahol azonban az álomelemek tágabb kompozícióba olvadnak, tiszta és elemi erejű hang üti meg az olvasót. Az *Éberálom* indítása például kísérteties pontossággal idézi elénk azt a pillanatot, amikor az álom könnyedén és legyőzhetetlenül benyomul az ébrenlét szférájába: *„Különös írás / ahol felütve áll / utalása épp rám talál".*

●

Az „álomszerű" szerkesztésmód előretörése Rábánál a legkülső forma tükrében is szemlélhető. Első korszakának konvencionális központozása után az 1969-es *Férfihangra* című kötetben már egységesen elhagyja az interpunkciót, de sok helyen megtartja a szövegközi mondatnyitó nagybetűket; utolsó két kötetében már ezek is eltűnnek, az álom mellérendelő, eltérő elemeket egynemű közegben összemontírozó jellegét sugallva.

Alvás, ébrenlét, álom, változás, halál — ezekkel a herakleitoszi alapfogalmakkal jellemezhető Rába György újabb költészete. Ezek a versek — egyiknek címét idézve —: *„közbeszólások Herakleitoszba"*; abba a Herakleitoszba, aki azt mondja: „Ugyanaz van benne az emberben élve és halva, és ébren és alva, és fiatalon és öregen. Mert ezek átcsapva azok s azok ismét átcsapva ezek." És: „Ami változik, megpihen." Ez a dialektikus lét- és költészetfelfogás a kötet megszerkesztésében is érvényre jut. Miután a nyitóvers szétcsapja a függönyt egy költősors — és egy verskötet — színpadán: *„... csendíti a szív érceit / a csontokat megpendíti"*, az emlékek, hétköznappalok, álmok és a leszámolás „színein áthaladva" érkezünk el a záróversig *(Előszó a halálhoz)*, e sors egyszeri áldozatvoltának kifejezéséig, és egyben egy — ciklusok nélkül is drámaian komponált — kötet hibátlan befejezéséig: *„Aztán az évek irtásain / csontjaim tudásának tanúi elmaradoztak / csillagomat áldom / mert kortársa lehettem Szókratésznek / de a csúcs a név puszta nevem / odajutnom csak nekem adatott / senki másnak / s amit eddig szétfeszítve tartott életem / összecsapódik mögöttem a kezdet és a vég"*. Ezen a legmagasabb szinten kell Rábának kezdenie az új kört: az új kötetet; hiszen — ahogy Herakleitosz mondja — „közös a kezdet és a vég a kör kerületén".

Tábor Ádám

Schoefft Ágoston

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Élet-képek

Széchenyi jegyében kezdődik, s az ő jegyében végződik az a kiállítás, melyet *Művészet Magyarországon* címmel rendeztek, és amely a magyar művészet 1830 és 1870 közötti időszakát tárja a néző elé a *Nemzeti Galériában*. A nyitó traktus tengelyében *Schoefft Ágoston* klasszicista Széchenyi-portréja, a záró traktusében *Jakobey Károly* Széchenyi-ideálképe néz egymással szembe a folyosó két végéről. Beszédes szótlanságával arra késztet bennünket, hogy szembesítsük a kezdetet és a véget. Hogy megkérdezzük: mi történt művészetünk e négy évtizedében.

★

Ha stílusokhoz kötjük a történteket, zavarban vagyunk. Tény ugyan: itt a kiállításon is meggyőződhetünk arról, hogy a harmincas években még a klasszicizmus az uralkodó tendencia. Erősen színezi azonban még a biedermeier s olykor már a romantika. A negyvenes években bontakozik ki, előzmények nyomán, a történelmi festészet s egyáltalán: a historizmus. S bár nemcsak az ezt követő időszak jellemző stílusirányzata, hanem jelentős műveket terem még a hetvenes években is, már ezt megelőzően, a hatvanas évtizedben rajta túlmutató jelenségeket figyelhetünk meg a legjelentősebb művészek legjelentősebb műveiben.

Ám ez a kibontakozás korántsem töretlen. *Zichy Mihály* éppenséggel a század derekán festi bibliai témájú s még mindig klasszicista vonzalmú kompozícióit. *Barabás Miklós* ugyanígy rácáfol a szigorú történetiségre: a negyvenes években alkotja a tízes évek modorában fogant biedermeier életképeit. Főként azonban a műfajok nem tisztelik a művészettörténeti fejlődésvonalat. Szobrászatunk — *Ferenczy István* révén — a korszak végéig hű marad a klasszicizmushoz, amely festészetünkben már a harmincas években sem volt kizárólagos, az építészetben pedig a század derekán adja át helyét a romantikának és a neogótikának. A romantika már Barabás korai olaszországi vázlatain megjelenik és *Kelety Gusztáv* kései monumentális tájképein még mindig kísért. A képek, szobrok, épületek stílusokkal jellemezhetők; nehezebb a dolgunk a grafikával, amely — természetéből adódóan — szoros szálakkal kötődik a mindennapi élethez, s ezért eredendő realizmus hatja át.

A kavalkádot nem egyszerűen az okozza, hogy véget ért a nagy stílusok kora. S hogy, akárcsak manapság, egymás mellett élnek az egymás után fellépő irányzatok. A méret és a funkció sokfélesége (például a portré, az oltárkép, a cégér, az életkép együttes jelenléte) is csak fokozza a tarkaságot, amelynek döntő oka magyar sajátosság. Ez volt képzőművészetünk eszmélésének kora. Ha más nem, a sok idegen név feltűnően jelzi, hogy valaminek a kezdetén vagyunk. Félbetört életpályák, idegenbe szakadt sorsok, idevetődő külföldiek, távoli iskolák és tanulmányutak a jellemzői ennek az időszaknak; s akkor még nem szóltunk arról, hogy a háttérben a magyar társadalmi fejlődés sem volt zavartalan. Ha a kor kezdetét, mint Schoefft festményén látjuk, a fényes öltözékében tündöklő büszke Széchenyi jelképezi, akkor a végét Jakobey komor sötétségbe burkolózó Széchenyijének árnyalakja.

★

A reformkor nagy illúziói a kiegyezéssel végképp elvesztek. A csalódásból azonban korántsem következik, hogy ne tekinthetnénk — mindent összevéve — haladásnak, amit ezalatt az ország produkált. Ha netán nem hiszünk a történészeknek, hinnünk kell a magyar művészetnek.

Schoefft portréja mellett *Kozina Sándor, id. Markó Károly, Barabás Miklós* képei. Ezek az alkotók a korszak vezető művészei. Mit képviselnek? A művész átmeneti helyzetét. Markó egy gazdag bécsi bankár támogatásával jut el álmai hazájába, Itáliába; ott festett, olasz népi jeleneteket megörökítő műveivel vállalt részt a magyar piktúra küzdelmeiből. Barabás a magyar polgárság megrendeléseiből próbált magának egzisztenciát teremteni, hol több, hol kevesebb sikerrel. Kozina pedig járta a világot, egyebek közt megfordult Oroszországban és Amerikában.

Vagyis: az uralkodók és az egyházi méltóságok már nem versengenek a művész kegyeiért, a művész azonban még nem nyerte el önállóságát. Sajátos függőségi viszonyba került. Különösen egy olyan országban, amilyen akkor Magyarország volt, ahol a gazdag főnemesség megtehette, hogy neves külföldi mestereket foglalkoztasson, a gazdálkodó kisnemesség és a gyenge polgárság azonban inkább csak kacérkodott a mecénási szereppel.

Jakobey Károly Széchenyije vérszegényebb, mint harminc évvel korábbi előde. Hőse teátrálisabb a munkálkodására utaló rekvizitumokkal (Lánchíd képe, épületalaprajz). Más világ szülötte — nagyot fordult az idő kereke Magyarországon. Schoefft még apja műhelyében és Bécsben tanult, Jakobey már *Marastoni Jakab* magániskolájában, amely (akadémia híján) sok tehetségnek lett első műhelye. E sok pedig még többet termett. A Jakobey-portré már *Szinyei Merse Pál* és *Székely Bertalan* egy-egy műve közé ékelődik.

Nemcsak a magyar művészet produkcióit hasonlíthatjuk egymással össze tanulságosan. Gondolatébresztő következtetésekre jutunk akkor is, ha a műveket tágabb környezetbe helyezzük. Vessük össze őket az európai piktúrával! Kiderül — Barabás és Kozina jóvoltából —: három évszázados késéssel bontakozik ki a magyar arcképfestészet, s Markó mitológiai tájképei is jócskán — kétszáz évvel — Lorrain és Poussin kompozíciói mögött kullognak. A ritmuszavaron túl a szervetlenségről is szót kell ejtenünk. Ilyesmit, andalító anakronizmust tett szóvá már Fülep Lajos is, amikor Markóról leírta ezeket a súlyos szavakat: „Poétikus kedély, meleg, derűs egyéniség; harmónia zökkenő nélkül, érettség érdesség nélkül, bölcs lemondás minden újszerű kísérletezésről; valami régi-régi kultúrának hervadó, utolsó bájos virága..."

Ettől a kedélyes magyar festészettől negyven év alatt — óriási változás ez — eljutunk az európai fejlődésbe kapcsolódó egyéniségekig. A hatalmas tehetségű Székely Bertalanhoz, kinek *Léda* című képe (mélylilából felragyogó bronzzöldjeivel) a kései romantikának az expresszionisták látomásait előlegező vallomása. És eljutunk a hatalmas szerencséjű Szinyei Merse Pálhoz, aki a *Hintával*, a lágyan egymásba folyó sárgák, zöldek és barnák egyvelegével azt a plein-air természetelvű festészetet kísérli meg, amelyet néhány év múlva formál — a *Majális*ban — korszakmeghatározó remekművé.

★

Mi hozta ezt a változást?

Nem lehet eléggé hangsúlyozni: nem a határok megnyitása. Amíg nem volt magyar művészet, addig külföldi mesterek dolgoztak nálunk; amíg nem volt művészeti akadémia, addig a tehetségeink külföldön tanultak (és részben dolgoztak). Ennek ellenére a magyar és ami nem egészen azonos vele: a magyarországi képzőművészet a tizenkilencedik században nem tudhat magáénak európai rangú életműveket. Felzárkózásunk (az egyetemes művészet folyamataihoz) éppen akkor kezdődik, amikor felvetődik a nemzeti művészet megteremtésének gondolata. S amikor a lehetőséget valósággá érlelik a körülmények.

A művész, ahogy a kiállítás elején, *Stech Alajosnak* a század derekán készült képén látjuk, kényelmes fotel előtt festi a képeket és könyvekkel teli szoba belsejében a díszmagyarba öltözött nemesasszonyt. Ezt az illedelmes, házhozjáró szolgálatot pár évtized múlva a becsületes iparos váltja fel: a fotográfus. Több festő nyit önálló műtermet, köztük Barabás Miklós, akit az egyik felvételen éppen munka közben látunk, amint a beállítással ügyködik. A művész, aki korábban elbájoló életképeket festett, most az életnek készít képeket. S ez döntő fordulat.

A kiállítás nagy erénye, hogy bőséges válogatást ad ezekből a korábban a művészettől távolinak és idegennek minősített munkákból. Például a divatlapok és újságok metszeteiből, amelyeket mellékletként kaptak az olvasók. *Vidéky Károly* munkáján nemcsak a kortársak látták, mi is láthatjuk: milyen volt Laborfalvi Róza Bornemissza Anna szerepében. *Forray Iván* akvarelljei szinte riportfotóként tudósítanak a dunai árvízről. Marastoni Jakab egyik lapjáról megtudjuk: milyen volt *A pesti uszoda* 1844-ben. Ruhában úszkálnak a vendégek, körülöttük kíváncsi érdeklődők. Az úszni nem tudókat hatalmas rudakról a derekuk köré kötött kötélen segítik a fürdőzésben.

Vonzó kép tárulna elénk akkor is, ha csak a művészileg legjelentősebb épületeket mutatná be a kiállítás. Hiszen olyan művek tervrajzait ismerhetjük meg így, amilyen a Nemzeti Múzeum vagy a Lánchíd. A tárlat azonban többre vállalkozik. Szociológiailag dolgozza fel a kort, melyre nemcsak a Nemzeti Múzeum és a Lánchíd jellemző, hanem az is, hogy mellettük három börtön és egy dologház tervei készültek el.

Elmosódott az ezernyolcszázötvenes évek képe is, ha kizárólag a művészi értékre figyelünk. Ezért a rendezők a gyengébb műveket is kiállították. Jól látszik, hogy az önkényuralom az édeskés biedermeiernek teremtett létfeltételeket. *György Giergl Alajos* arcképei és csendéletei jelzik: a képzőművészetnek ekkor főként az ártalmatlan dekorálásra volt módja.

Tévedés volna azonban pusztán a korral magyarázni akár a kibontakozást, akár a megtorpanást. A mind erőteljesebb művészi személyiségnek óriási szerepe van — lehet — az események alakulásában. Gondoljunk csak arra: a megörökítés igénye egy időben hívta életre a fotót (Magyar honvédtiszt fényképe), a sokszorosításra alkalmas grafikát (*August Pettenkoffen:* A honvédek rohama a budai vár ellen) és a történelmi tablót (*Than Mór:* Részlet a tápióbicskei ütközetből).

Személyek gyöngeségét kell látnunk abban, hogy művészetünkben végül a történelmi tabló lett uralkodó műfaj. A rekonstrukció virágzott ki, ami eleve sablonszerűséggel járt, és ami az idővel fokozatosan elvesztette hitelét. A Lotz és Benczúr felé mutató akadémikusságot azért nem árt hangsúlyoznunk, mert csak így érthető: hiába nevelt a korszak Szinyei és Székely személyében kivételes nagyságokat, az akadémizmus megfojtotta tehetségüket. Újabb évtizedekre ütötte el művészetünket attól, hogy teljesítse küldetését.

★

A kiállítás, amely a felvilágosodás korának hasonló szemléjét követi, a Művészettörténeti Kutató Csoport munkája. Vidéki és pesti múzeumok, magángyűjtők kincsei olyan teljességben sorakoznak egymás mellett, mint még soha. Talán épp e gazdagság állította a rendezőket számukra megoldhatatlan feladat elé. A hatalmas anyag ugyanis arra ösztönözte őket, hogy amit csak lehet, kiállítsanak. Innen a zsúfoltság, olykor a kronológiai következetlenség, a műfaji keveredés; az, hogy a néző kevés segítséget kap a fejlődési tendenciák regisztrálásához és a jelenségek értelmezéséhez. A katalógus sem pótolja e mulasztást: bár minden benne van, ami szükséges a tájékoztatáshoz, valójában tudományos közlemény.

Élet és Irodalom

Vela Lúka

írt kar fogad e kikötő.
benned: bizonyára
szállt volna itt partra
Szindbád,
partfövényén hogyha látja
: ezt a kitakart tárlatát,
zaálmodja leginkább
végi szépek titkát.

Misztrál

:özi tengersíkot folyton
fodrozza: égövi sóhaj.
yattájt belengi biborlón
:ncú vitorla pillangóraj.

l. Schoefft

Schöfft Ágoston 1 lesd

Magyar kiadvány Indiában

India-szerte ünnepségek keretében emlékeznek meg *Randzsit Szing* maharadzsa születésének 200. évfordulójáról. Ebből az alkalomból az újdelhi Magyar Tájékoztatási és Kulturális Központ kiadta *dr. Wojtilla Gyula* indológus-történész tanulmányát az uralkodó udvarával kapcsolatban állt magyarokról: *Schöfft Ágoston* portréfestőről, *Hönigberger János* orvosról és *Kőrösi Csoma Sándorról*, a világhírű Kelet-kutatóról.

A magyar—indiai kulturtörténeti kapcsolatok újabb mozzanatát feltáró tanulmány jelentős visszhangot keltett India tudományos és kulturális köreiben.

– MTI

8

Népszabadság, Bp. 1981. febr. 25

Schoefft Ágoston

1

neve említve

Kampis Antal „A magyar zeneszőmúvészet története"

Nápszava 1972 május 20
8. old.

Schafft Ágoston

2

„Széchenyi" arcképe emlétve

Kampis Antal „A magyar lépzőművészet története"

Mépszava 1972 május 20

8. old.

Schoefft Ágoston

Neue említve.

A Hét, 1974. febr. 22. 5. evf. 8m. 9p.

Schöfft Ágosbon

Kiállítás Salgótarjánban

Magyar Nemzet 1984. VI. 30.

SCHÖFFT Ágost festő

1889

238. máj. 15. Schöfft Ágost festőművész 42 vázlata kínáltatik megvételre. 107

M. Ért. 1991. 1-2.

340

, 2090, 2126

, 2294

MDK

Schoeff Ágoston, festő
1809-1888

Gróf Széchenyi István. Repr.

Bártfai László: Gróf Széchenyi István művészkortársa
és barátai.
Magy.Művészet 1930. 598-99.l.

MDK

Schoefft Ágost

Megemlítve azon festők közt, akik kulturviszonyainkra nem voltak kedvező hatással.

Mirovi Myskovszky Ernő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

72.1.

Schoefft Ágoston

Méltatás

F.Ludányi Gabriella: Egy vidéki festő a XIX.században
MŰVÉSZET,1979.augusztus - 16.lap

Schoefft Ágoston festő M.N.K.

/ 1809-1888/

Schoefft József Ágost festő fia.

Tanult apjától, Bécsben, Olaszországban.

1835. Pannonia buzditása c allegorikus kompozició

" Széchenyi István arcképe

Később vándorutra kelt. Indiában vagyont szerezve

Velencében és Londonban élt.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 697.1.
A Kultura Világa Bp. 1963.

Schoefft

Gróf Szechenyi István
arcképe,
miniatúr? a
soproni városi
muzeumban

Repr.
Soproni Szemle
1939. 279. l.

képek: Bal felső: Mária és Erzsébet találkozása, alsó: Angyali üdvözlet, jobb felső: Jézus születése, alsó: Háromkirályok. Predella: Veronika-kendő két angyallal. Külső szárnyképek kontár mázolmányok a XVIII. századból.
A szárnyképek 88×57 cm, predella 44·6×188 cm.
A szepesmegyei Nágyszalók r. k. templomából. Restaurálta Nikássy Lajos 1933.
A „szmrecsányi főoltár mestere" névvel jelölt igen termékeny szepesi festő műve.

Gerevich PA, 219. l. — Fenyő—Genthon: A Magyar Nemzeti Múzeum szárnyasoltárképei MM, VII., 1931., 459. l. — Genthon: RMF, 69—70. l. — Rados Jenő: Magyar Oltárok. Bpest 1938., 52. l. (Képe LII. táblán.) — Lepold—Lippay: 54. l. (Képe XIV. táblán.)

K

Triptichon (29. kép)

Középkép: Háromkirályok imádása, hátoldalán Szent Lőrinc, balszárny Szent Katalin, jobb: Szent Borbála.
Fa, tempera, 75×42, illetve 75×23 cm.
A malompataki r. k. templom Mária-oltárának képeiből utólag összeállítva. 1938. évi vétel.

Divald: Szepes vármegye művészeti emlékei. II. kötet. Bpest 1906., 44. l. (Képe 44. l.) — Genthon: RMF, 71. l.

Krisztus születése
(Belső kép.)
Vir dolorum
(Külső kép.)
A malompataki Mária-oltár kétoldalt festett

M.D.K.

Schoefft Ágoston, festő, 1809-1888

Bécs, Olaszország. 1835-ben Pannonia buzdítása c. kép. Széchenyi István arcképe. Indiában vagyont szerez. Velencében, Londonban élt. 489.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Minerva. 1960. Bpest

Schoefft Ágost

Jerkő

Lyka München

S. l.

A NEMZETI SZALON
TAVASZI TÁRLATÁNAK

KATALOGUSA

M.I.V.

Schoefft Ágoston festő

1809 - 1888

Festő Pesten, Velencében és Londonban

1). Gr. Széchenyi István.

2.) Festi arcképe

Gerevich, A magy. Képzőm. 1960 200

Schoefft Ágoston festő M.D.K.

1809 - 1888

Bécsben s Olaszországban tanult.
1835 Pannonia buzdítása
Széchenyi István arckége
majd Indiában, Velencében, Londonban
élt.

Kampis, hagy. müv. Bp. 1960 489

Schoefft Ágoston

az 1850-es években Angliában indiai tárgyú képeivel vált népszerűvé.

Gál István: Magyar-angol művészeti kapcsolatok. „Művészet" folyóirat, Budapest, 1969. március 3. sz. 81.

MDK

Schöfft Guido (1809-)

Őfelsége a Belvedere számára két nagy velencei képet vett tőle.
Miksa császár mexikói expedíciójában vett részt ott nagyszabású képeket festett.

Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 379.l.

Schöff

l.

Zádor – Rados

82.1.

A birodalom ilynemű segélye, amely az ország megmentésére elégtelen volt, különben is alig volt más, mint a keresztény szolidaritás enyhe jele és a német rendekre nehezedő nagy Habsburg-nyomás, befolyás eredménye.

Hogy 1686-ban a birodalmi és egyéb idegen támogatás végre sikeres tudott Magyarországon a törökkel szemben lenni, az az alábbi három körülménynek köszönhető: hogy a westphaliai béke után a birodalom súlya geopolitikailag sokkal keletebbre csúszott át; hogy a pápai diplomáciának végre sikerült a keresztény Európát évszázadok óta nem tapasztalt célegységbe vonni össze; hogy 1683-ban a török erőnek Bécs alatti megtörése megindította a török hatalom belső összeomlását.

A harmincéves háborút lezáró westphaliai békével a Németbirodalom tehetetlen államszövetséggé alakult át, melynek minden tagja szuverén és idegen állammal önállóan szövetséget köthető fél lett, hacsak ez a szövetség nem irányult a birodalom, vagy a császár ellen. Az európai politika túlsúlya ezzel Nyugateurópára csúszott át. A Habsburgok családi súlya Németország eljelentéktelenedésével Ausztriára tevődött át s így kényszerítve voltak hatalmuk súlypontjának is minél keletebbre való áttételére. A nyugaton eddig lekötve tartott Habsburg-erők most már

410. Schöfft Ágoston.

Működött a XIX. század első felében. † 1860-ban.

Saját arczképe.

Térdig és kissé balrafordultan állva ábrázolja a művészt. Leeresztett jobb kezében czilindert meg sétabotot, baljában pedig, a melylyel a mögötte lévő és repkénynyel befutott fa törzsének csonka ágára támaszkodik, égő szivart tart. Feje elől kopasz; előre fésült haja, szemöldöke, bajusza és szakálla barna; szeme világosbarna. Ingének gallérja látszik, mellénye kivágott, órájának aranyláncza rövid, fekete kabátjának hajtókáján rendjel-rozettát visel, nadrágja csíkos. Balról a háttérben Konstantinápolyra nyilik kilátás.

Vászon, méretei 136 : 102 cm. — Lelt. sz. 410. — Vétetett Duka Tivadar közvetítésével R. Bachelier londoni czégtől 200 K-án (6–889). — Átvétetett az 1889 május 15-iki 20182 sz. leirat alapján (51–89).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok. 1894 : X. 415. *Schöfft Ágoston:* Saját arczképe. — 1907 : VI. 6. *Schöfft Ágoston:* Schöfft Ágoston festőművész.

Jegyzet. Leltári száma az 1907 évi katalogusban »401«-gyel tévesen van kitüntetve.

SCHÖFT ÁGOSTON (1809—1888.): Kőrösi Csoma Sándor. —
M. T. Kpcs. Kat. 397. b. —

Dr BRU
FÉLE
GYAP

Schöft Ágoston /1809-
Kat.397.b.-

1888./ :Kőrösi Csoma Sándor.M.T.Kpcs.

SCHÖFFT ÁGOSTON (1809—1888).

71. *Újházy Ferenc arcképe.* Jelezve: Schöfft 850. — Ceruza. — Bettelheim Mór úr ajándéka.

Szépm. Muz. graf. o.
61. kiáll. (1931)
Új szerz.

MŰVÉSZETI MÚZEUMOK BARÁTAINAK EGYESÜLETE

ALAKULT 1928-BAN A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM
ÉS AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM
TÁMOGATÁSÁRA

ELNÖK
GRÓF FRAKNÓI ESTERHÁZY PÁL

ALELNÖKÖK

Schöfft Ágoston

SCHÖFFT ÁGOSTON / 1809 - 1888 / :

170. Női arckép. - Olajf.,v.méret 40.3 x 50.7 cm.Jelz.b.k."Pinx.Aug.Schöfft".

Kopp 1939/40. mezem. I.

Schoefft Ágost

festő

Laid

2

Ormós Zsigmond

Utazási emlékek

II. k. Pest 1860

5-2. l.

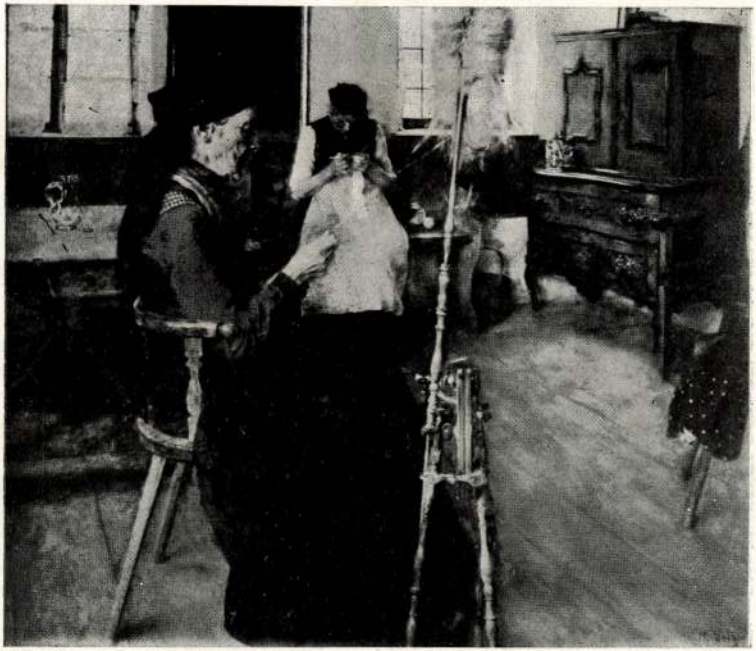

Wilhelm Leibl: *Filatrici.*

Schoefft Ágost

4. Kőrösi Csoma Sándor könyvszekrénye, róla szóló vagy reá vonatkozó könyvekkel, levelekkel s a Csomával foglalkozó kutatók fényképeivel. Duka Tivadar t. tag, okleveles ügyvéd, orvos és író, angol ezredes (*1825 † 1908), Csoma életrajzírójának gyűjtése és ajándéka. Kőrösi Csoma «fényírt képével» Almási Balogh Pál r. tag 1859-ben kedveskedett az Akadémiának, (L. Új Magyar Múzeum IX. 2. 280. l.) sírját s egyéb, életével kapcsolatos indiai tájak fényképeit Löffler E. M. calcuttai hazánkfia, az Asiatic Society tagja

7*

1910-ben ajándékozta. (L. Ak. Ért. 21. k. 110. l.) A szekrény fölött Csoma kőnyomatú arczképe, élet után (Indiában) rajzolta Schœfft Ágost.

Divald Akad. palotája

100. l.

Könyvtár.

Schoefft Ágoston

megfigyelőkészség is volt benne. Egyik korai rajzán, Fronius arcképén, a realizmusnak e korban nálunk meglepően komoly hangján szólalt meg. Később Velencében *Leitch*-től az Angliában otthonos, széles festési modort tanulta el s ennek hatása alatt festette egyik legszebb akvarelljét, a „*Vihar Castellamare alatt*" címűt (1835). Az osztrák polgári zsánerképektől indítva festette két legszebb vízfestményét, felesége képét és Teleki Róza grófnőt munkaközben (1837), mely utóbbin a sárga szűrt fény vermeeres hangulatot ad a képnek. A következő években születnek művészetének legigényesebb alkotásai. Az 50-es éveken túl nagy népszerűsége mindjobban elnyomja ugyan benne a fínom megfigyelőt, de ha a modell kedvérevaló, mint Bittóné képén (1874), elhagyva a megszokott arcképsémát, nagy komolysággal mélyed el tárgyában, hangja egyszerű és közvetlen lesz. Már az 1845-ben festett „*Fiatal nő*" képmásán is ezt a gyöngéd melegséget érezzük, amit az arcnak kedves kifejezésén kívül a tónus lágyságával, a komponálás fínom nemességével ért el.

Míg Barabásnak a sors teljes sikert hozott, addig *Borsos* Józsefet a legnagyobb közönnyel fogadták Pesten. Bécsben először a száraz *Kupelwieser* volt mestere, kitől azonban elpártolt, mert az érzéki világ szépsége jobban előkelőséggel, de mégis ízesen megrajzolt jellemképek ezek, amelyeknek főértéke az ábrázolt gondos megfigyelésében, a kép megcsinálásában és imponáló tudásukban van. Lieder mellett még egy Pestre elszármazott külföldi születésű festőt kell említenünk, *Canzi* Ágostot, akiről ugyancsak nehéz elhinni, hogy Párizsban is tanult és csak néha, főleg tárgyválasztásából sejtjük, hogy olyan helyen is járhatott egyszer, ahol a romantika nem volt idegen. Canzi éppen olyan aprólékos, mint kortársai, bár határozott, egyéni stílusa van. Rauscher Vilmosné (1842) képmásán megnyerő az alaknak egyszerű, minden cicomától mentes beállítása, nagy odaadással vannak a részletek is megfestve rajta. Tipikusan biedermeier-festő Canzi, kicsinyes, mint környezete, amelyben dolgozott, de néha sok festői érték akad munkáiban, amint azt „*Nagyanyánk*" (1851) képmása is mutatja.

A történelmi festés első művelői közé tartozott *Weber* Henrik, de emellett főleg zsáner- és arcképfestéssel foglalkozott. Kissé egyenlőtlen művész volt, néha nagyon is érzelmes, máskor, mint például vallásos képein, hiányzik minden érzés ; néha nagyon kemény, máskor kellemesen festői. Képmásai is változóak; de némelyiken, mint Mosonyi Mihály és felesége képén, egész életeművének talán legnemesebb darabján, igen meleg hangon tudott meg-

Schoefft Ágoston : Női arckép **MFI, Petrás felv.**

Magyar Művészet
1938. VII. l.

sértet. Különben bolond eset. A megboldogult Kramler biró, Isten nyugosztalja, a templom falánál van eltemetve. Plech apó, a sekrestyés, egy éjjel arratájt őgyelgett, nem tudom már mi dologban, mikor észreveszi a holdvilágnál, hogy a Kramler uram sírja szétnyílik, olyanformán, azt mondja, mint a Blom Miklós kétfelé eresztős kocsija s kilép belőle egy alak. Rémülten odanéz, a hold épen ráveti világát és hát nem a biró lépett ki a sírból, vagyis hogy a biró, hanem a Görgey Pál képiben . . . Járása, tartása, alakja hogy szakasztott Görgeyé, ha hinni lehet Plech apónak, a ki természetesen elszaladt, vaczogó fogakkal.

— Álmodott a vén füles.

— Én is azt mondanám, de Zernyeczky éjiőr ugyancsak felismerte Görgeyt, a ki a kathedrálétől jött s nyomában lépkedett, a kisértet a Mauks-háznál besuttyant a Só-utczába, az őr utána, a lélek szaladásnak indul, az őr is szalad, végre a bástyához ér a lélek és áthagyitja magát a falon, az őr bátor ember, utána kap, de csak a köpenyege marad kezében . . .

— Bolondság.

— Persze bolondság, de roppant komplikált bolondság, mert a kezében maradt sötétszürke köpenyeget Grodkovszky úr, a várnagy, felismeri reggel az alispánénak, hogy, úgymond, Stefeczi szabó varrta. Elviszik Stefeczihoz, felösmeri, hogy ő varrta, még pedig Görgey alispánnak. Ezt tessék aztán megfaggyúzni!

— Hát a sírt nem nézték meg?

— Dehogy nem. Természetesen nem volt megnyitva, hanem szépen begyepesedve. Egypár megszáradt erdei virág volt rajta.

— Mikor volt ez?

— Körülbelül most egy esztendeje.

(Folytatása következik.)

KIS KIRÁLYOK.

A Nemzeti Szinház bemutatója.

A Nemzeti Szinház legfőbb hivatása, hogy a *magyar* drámát fejleszsze, a nemzeti költészetet vezesse diadalra. A külföld szinpadi irodalmából csak a valóban kiválót, a világhirre igazán méltót szabad itt meghonosítani, csak azt, a mi fejlesztő és termékenyítő hatású lehet úgy iróink, mint közönségünk izlésére. Semmi esetre sem szabad a Nemzeti Szinháznak, melyet országos áldozatkészség létesített és tart fenn, a külvárosi szinházakkal versenyre kelnie és páris pikantériák meghonosításával az izlés romlását szolgálnia. Úgyis elég, nagyon is elég ilynemű ipartermék kerül hazánkba, igazán semmi szükség arra, hogy még a Nemzeti Szinház is egyik tényezője legyen a közizlés hanyatlásának.

Nem is hiszszük, hogy a «Kis királyok», *Hermant* Ábel négy felvonásos vigjátékának szinre hozatalával ilyetén czélja lett volna a szinháznak. Még kevésbbé hiszszük, hogy e darab bemutatása kezdeményező lépés lenne, a mely után a párisi pikantériák nagyobb mérvű meghonosítása következnék. Csak egy inczidensnek tekintjük a bemutatást, csak egy kisérletnek, a melynek czélja a szinház részére minél nagyobb bevételeket biztositani. S mihelyt a szinház meggyőződik arról, hogy e czél ilymódon el nem érhető, kétségtelenül ismét azt a természetes utat fogja keresni, a mely az ország első szinházához méltó művekkel biztosítja úgy az erkölcsi, mint az anyagi sikert.

Ezek után természetesen fölöslegesnek tartjuk, hogy Hermant Ábel «Kis Királyok» czímű új vigjátékának a meséjét bővebben ismertessük. Irója nem is akart s nem is tudott eredetit nyujtani. A Párisban élő trónkövetelők, morganatikus királynők, számüzött köztársasági elnökök kétes életét előtte már számosan irták meg jellemzőbben. Félvilági nők szerelmi kalandjairól is iródott elég sok nevettetőbb párisi bohózat. Az sem új, hogy a kétféle világ, a kétes külföldi uralkodók ügyei s a kétes félvilági szerelmek együvé szövődnek.

A társadalmi környezet s a benne előforduló gyanus ügyek és léha szeretkezések tehát semmiképen sem mondhatók eredetieknek. Már valamivel újabb a szerző abbeli ötlete, hogy e műben nem a férfiak ostromolják a nőket ajánlataikkal, hanem a nők a férfiakat. De ez is mily természetellenes ötlet s mily mélységes lelki züllöttség jele. Az még csak érthető lenne, hogy a darabban szereplő idősb herczegné jár el kihivón és tolakodón egy csinos ifjúval szemben. De azt már semmi sem magyarázza, hogy egy szeplőtlen multu hajadon is hasonlókép cselekszik. Az meg épen visszataszító, hogy kevéssel házassága előtt vőlegénye jelenlétében jár el így az említett csinos kalandorral. A mily silányul érzékies a két nő, oly szánalmasan együgyü az ifjú.

A CSÁRDA ELŐTT. — Pataky László rajza.

S azért kell ilyennek lennie, hogy hosszas pikáns jelenetekben mutathassa be a szerző azt a perverzitást, mikép ostromolnak nők férfit s mikép győz egymásután mind a két nő. Ezért iródott az egész munka s ez tárja fel nemcsak az iró határtalan romlottságát, hanem lelki szegénységét is. A petyhüdt szellemben már a pikáns lelemény is megfogyatkozott. Ugyanazt a csábitási jelenetet kétszer játszatja el; az egyik felvonásban a leány győzi le az ifjút, a másikban az asszony. Ezt a komédiát a szerző még akárhányszor ismételhette volna, csak még több elcsapott királykisasszonyt, vagy Párisban mulató herczegnőt kellett volna szinre hoznia. Még köszönettel tartozunk neki, hogy egy felvonást csak kétszer játszatott el.

Természetes, hogy ugyanaz a pikáns ötlet másodszori előadásban már érzékies hatást sem gyakorol. Annál természetesebb ez, mert a jelenetek, a melyekben a két nő az ifjut ostromolja, végtelen hosszúra nyulnak. Azért nyulnak hosszúra, hogy az érzéki hatás minél tovább tartson, — de a szerző ép az ellenkezőt érte el, teljesen kifárasztotta nézőit s

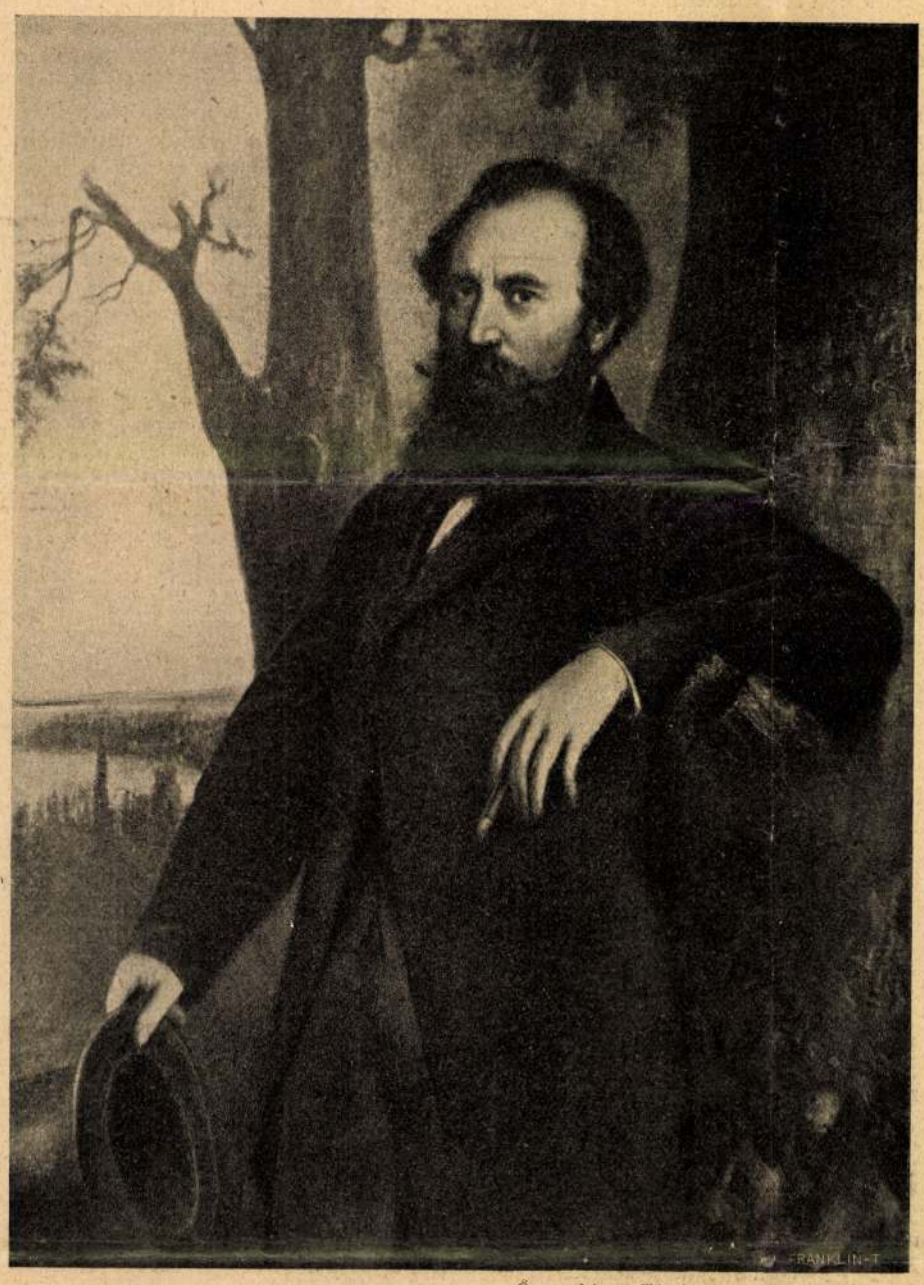

Önarczképe a Történelmi Arczképcsarnokban.

SCHÖFFT ÁGOSTON.

vigasztalan unalommal töltötte meg lelküket. A jobbféle szalon-vigjátékok finomságát unalom, az alantabb bohózatok kaczaját a perverzitás visszataszító tudata váltotta fel.

A szinészek nehéz helyzetben voltak. Egy részt érzéki hatásokra kellett törekedniök, másrészt a Nemzeti Szinház hagyományai szerint diszkréteknek kellett lenniök. A kényes helyzetben kiválóan állotta meg helyét *Csillag* Teréz. Pikáns is volt, finom is. Mellette Paulay Erzsébet érdemel dicséretet.

Palágyi Lajos.

SCHÖFFT ÁGOSTON.

1809—1888.

Egy világutazó magyar festő emléke

Ha művészetében el tudta volna érni azokat a tulajdonságokat, a melyek férfias egyéniségében szinte tömörítve megvoltak, a magyar művészet most ünnepi kegyelettel emlékezett volna meg *Schöfft* Ágostonról születésének *századik* évfordulója alkalmából. Az a néhány képe, a mely idehaza maradt, bizony nagyon szerényen képviselné ezt az évszázados fordulót s hogy Schöfft Ágostont, mint magyar művészt, a kegyeletnek legkisebb adójával is ünnepelhessük, ismernünk kellene annak a sok képnek legalább fotográfiákban lévő mását, a melyek indiai maharadzsák, gyarmatokon lakó európaiak, londoni magánzók, amerikai tőkepénzesek tulajdonában vannak, vagy részben elkallódtak, — a magyar művészettörténelem ha talán nem is annyira értékes, mint inkább érdekes fejezettel lenne gazdagabb!...

Határozottan állithatjuk azonban, hogy egész művészettörténetünknek nem volt nálánál világlátottabb egyénisége, a ki azonban világkörüli utazásaiban nemcsak mint *hungarian artist* szerzett érdemeket a magyar művészetnek, hanem tudományosan is szolgálta hazáját; a hol megfordult, eloszlatta az akkor még teljesen sötét fogalmakat Magyarország viszonyairól. Kőrösi Csomával való személyes barátsága pedig erről a nagynevű magyar tudósról fenmaradt adatainkat és ismereteinket tette gazdagabbá. Ecsetjével vagyonokat szerzett idegen világrészekben s grand seigneuri voltával, férfias egyéniségével észre is tudta és akarta vetetni magát csak azért, hogy a magyar ügynek, hazája érdekének mindig és mindenütt lelkes szószólója legyen.

Apja szintén festő és háztulajdonos volt a Képiró-utczában. A fiatal Schöfft (Schoefftnek is irják nevét) Pesten legelőször egy allegorikus képpel tünt föl, a mely a Nemtő által felébresztett s munkára serkentett Pannoniát ábrázolja.

Idehaza azonban nincs maradása s csak immel-ámmal dolgozik. Nagy terveket forgat agyában — családi viszonyaival sincs megelégedve, — s egy napon arra szánja magát, hogy itthagyva hazáját, idegen világrészekbe indul. Rövidesen útra is kel s Törökországon át Indiába utazik; bejárja Bombayt, Madraszt, Kalkuttát, beutazza csaknem egész Indiát s csakhamar kezdik megismerni és megszeretni. A mily gyorsan terjed híre, oly rohamosan gyarapszik vagyona is. Fejedelmi ajándékokkal halmozzák el s egy-egy képéért óriási összegeket fizetnek az indiai nábobok. Később Rundschit-Singh maharadzsa udvarába kerül, a hol hosszabb ideig is marad. Hogy milyen megtisztelésben részesitik Indiában, eléggé dokumentálja az a levél, a melyet Honigberger, egy Indiában letelepedett magyar orvos ír róla. A levél 1842-ből való s szó szerint igy hangzik:

— November 14-én megérkezett hazánkfia Schöfft s 17-én királyi parancsot kaptam, hogy Schöfftel Aneritherben, a királynál jelenjék meg, részint a király karja orvoslása végett, részint hogy hazánkfiát, ennek megérkeztét az udvarnál jelenteném, bemutatandó. A művész igen nyájasan fogadtaték, mert a király barátja a festészetnek, következőleg ismeri a különbséget európai és keleti művészet között. Schöfft mindjárt munkához fogott, s a királytól, a mint Ő Felsége képét kezdé festeni, mindketten pár aranykarpereczet kapánk. Schöfft eddigelé még folyvást e képen dolgozik, mely olajfestmény a királyt trónon ülve életnagyságban ábrázolja; ennek elkészülte után a királyt mint hadvezért lóháton szinte életnagyságban festendi... Schöfft hihetőleg magával viendi Európába ezen képmását, mert neki már szép gyűjteménye van indiai darabok és különféle fejedelmek képeiből, kiket már festett. Ő igen nagy tiszteletben tartatik az egész félszigeten s a hazának becsületire válik, hogy oly férfiakat tüntetnek ki, milyen a derék Kőrösi Csoma is, ki jelenleg Kalkuttából valószinüleg Tibetbe utazott...

Egy későbbi levelében arról ir a magyar orvos, hogy Schöfft élete nagy veszedelemben forgott. A mikor ugyanis egy ünnepnapon mintegy 300 benszülött megtámadta s csak a rendőrség szabadította ki a veszedelemből...

Kalkuttában meleg barátság szövődik közte és Kőrösi Csoma között. Egy levelében, a melyet 1842 márczius 16-án küldött Agrából szüleinek s a mely május 26-án ért Pestre, rendkívül érdekesen irja meg észrevételeit. Levelét igy kezdi:

«Meg kell vallanom, miszerint Indiában sok, mondhatnám legtöbb angolnak fölötte ferde fogalma van Magyarországról. Ők azt csak kis tartománynak tartják, melyet németek, tótok és czigányok laknak, müveltebb lakosai pedig latinul beszélnek. Hogy magyar nyelv is létezik, arról igen kevésnek van fogalma. Mégis Magyarországból öt név ismeretes előttük s ezek közt kitünőleg Széchenyi István grófé, kinek hazája javáért fáradalmai s hatalmas tehetségének művei annyi országban tündöklenek, hogy ő még Indiában is köztisztelet s becsületben áll s igen különösen *szilárd jellemü* férfinak tartatik. Ismeretes azután *Sándor gróf*, nekik csudálatos lovasvitézsége Angolországban őt hiressé tevé. Én több rézmetszvényt láttam Indiában különféle házaknál *az ő merész lovaglásait ábrázolókat* Tulajdonképen ő vala legelső, ki az angolokat bámulatra ragadá, mivel ezek lehetetlennek hitték, hogy angolt lovaglásában idegen nemzetü fölülmulhatná. Néhány hölgy kérkedett is személyes ismeretségével s kellemes társalkodásáról dicsérte őt. — Kőrösi Csoma Sándor köztiszteletben áll a tudósok körében s Kozma de Kőrös név alatt ismeretes. Én igen barátságos viszonyban valék vele, midőn Kalkuttában tartózkodtam, hol örömmel tapasztalám, mikép ezen város lakósainak már sokkal helyesebb fogalmaik vannak Magyarország létéről, mit bizony csak Csoma Sándornak köszönhetünk. Egyébként meg kell vallanom, miképen nálánál szokatlanabb embert soha nem láttam. Ő zarándokként élt a tibeti s más kéziratok halmazai közt az ázsiai társaság épületében, honnan ő ritkán jő ki: este az udvarban kis sétát tesz s azután szobájába becsukatja magát úgy hogy midőn esteli lovaglásom közben néha meg akarám őt látogatni, mindig várnom kellett, míg a szolgák a kulcsokat előhozták s őt mindig könyvei közt találtam. Víg volt, nevetgélt és nagy kedve is derült mindenkor, ha Magyarországról beszélhetett. Általában ő igen beszédes s ha neki ered, alig várhatni végét.

«Gyakran oly kellemes beszédbe vegyülék véle, ha hazánkról és a magyarok eredetéről vitatkoztunk, hogy sokszor esteli 10 órán túl is mulattam nála. Sokat regélhetnék felőle, de a helyszüke nem engedi. Féltem azonban őt, hogy Magyarországba nem tér többé vissza, mivel ő már körülbelül 50 éves s még tiz esztendőig szándékozik itt maradni, hogy az ó-iratokból mit lehet mindent kiforgathasson s az oly egészen elkülönzött, úgyszólván tömlöczféle élet könnyen fonnyadhat el s létének csak árnyemlékét hagyja meg, mert tibeti szótárát csak kevesen veendik kézbe s még kevesebben olvasandják vaskos köteteit. Most midőn Lahoreből visszatértem s itt Agrában már legfeljebb 14 napig mulathatok, Bombayba készülök szárazon utazni, mi mint-

bevájó jelhasábot tárd „Mezőcsegdi ref. templom“ alatt.

Schöft

festő.

Róla nevezik a kecskeméti utczáról a Lövész utczára menő Képíró utczát. A Schöft háza volt a most is meglevő „hét bagoly" nevű emeletes épület, meg most Gyulai Pál apósának tulajdona. Schöft egyik fia Sokáig Angol Indiában lakott és müködött, gazdagon tért vissza s egy nagy házat vet az Üllői ut belső elején. Neje pesti lány volt ki együtt vándorolta be vele a Külföldet. A pesti fényképész Schöft hihetően fia vagy unokája.

Karacs Teréz: Régi festőkről. (naplójegyzetek) Képző művészeti szemle. 1880 évf. 77. l.

Folyó szám	Az alap megnevezése	pé
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		

Schoefft

(Schöfft) Guido

Pest 1849.

l.

Ságüvegeszpár

274-l.

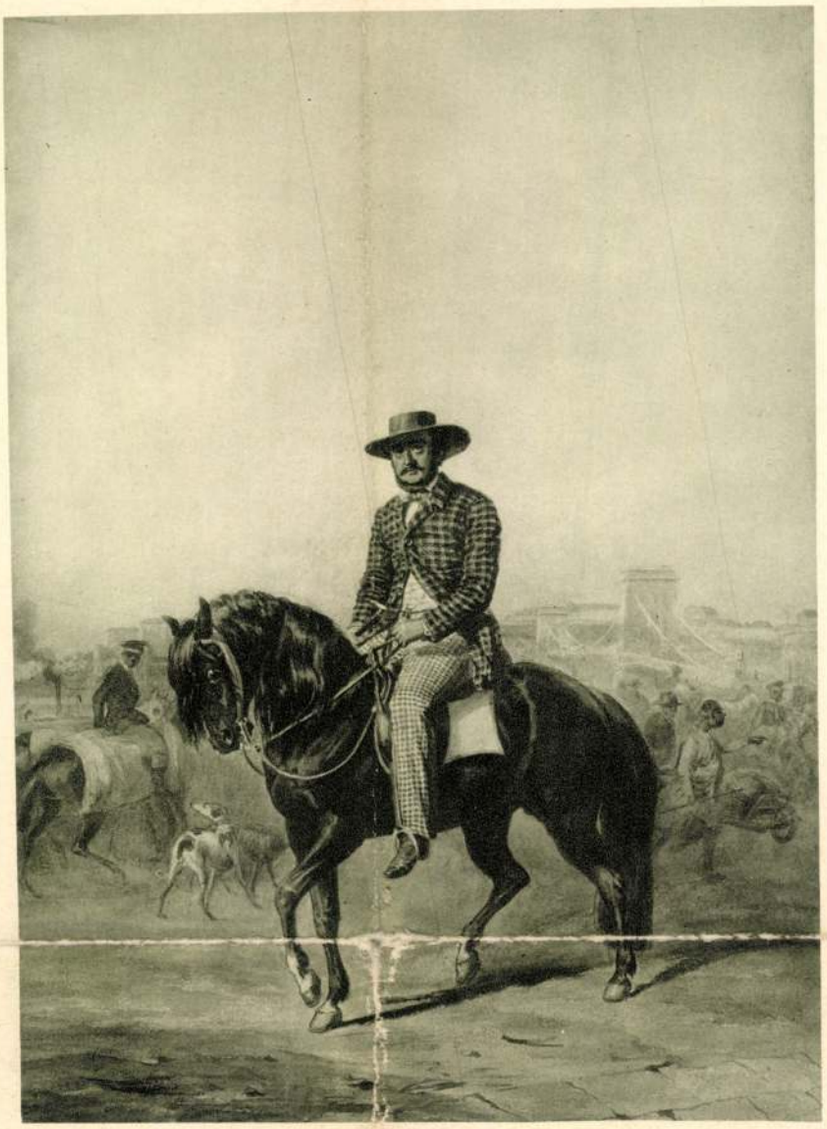

STERIO KÁROLY (1821—1862): GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN. Vízfestmény

akkor a bedőléssel fenyegető sekrestyét alá-ducolták. Tolnay Antal plébános 1859 december 20-án egyenesen Széchenyihez fordult, felhívta figyelmét Markl építőmester véleményére, hogy a templom bármikor beszakadhat, s az 1900 lelket számláló községnek egyébként is kicsi a templom, ha azt megtoldanák, esetleg úgy járnának, mint az Esterházy herceg nagybaromi templomával, amelynél a régi magával rántotta a hozzáépített toldalékot is. Ha pedig előbb-utóbb új templomot kell építeni, azt szerinte jobb lenne a gróf életében megvalósítani, amíg Pölöskéért testvéreitől a 30000 forint évjáradékot kapja, mint ha a birtok fiai közt két részre szétszakad. Méltóztatik tudni, írja levelében, — hogy Cenk a magyarságnak határa, ott veszi kezdetét, ott enyészik el utoljára az Isteni szolgálatnál a magyar hang. Kezdetnek ily helyen ijesztő, befejezésnek szomorú. Ha felülről jő valaki először Cenkre és a csinos házakat látja, a magyarok iránt kedvező vélemény támad keblében, de az, ha a szembeötlő egyházat, mely minden község csinosságának emeltyűje, meglátja, bizonyára lelohad.

Talán ennél az érvnél is erősebben hatott a döblingi Remetére a plébános dec. 27-én kelt levele, melyben szomorúan jelentette, hogy Karácsony másnapjának éjjelén 4—5 négyzetlábnyi vakolat hullott le a bal oltár fölött, s ezer szerencse, hogy ez nem az ünnepi áj-

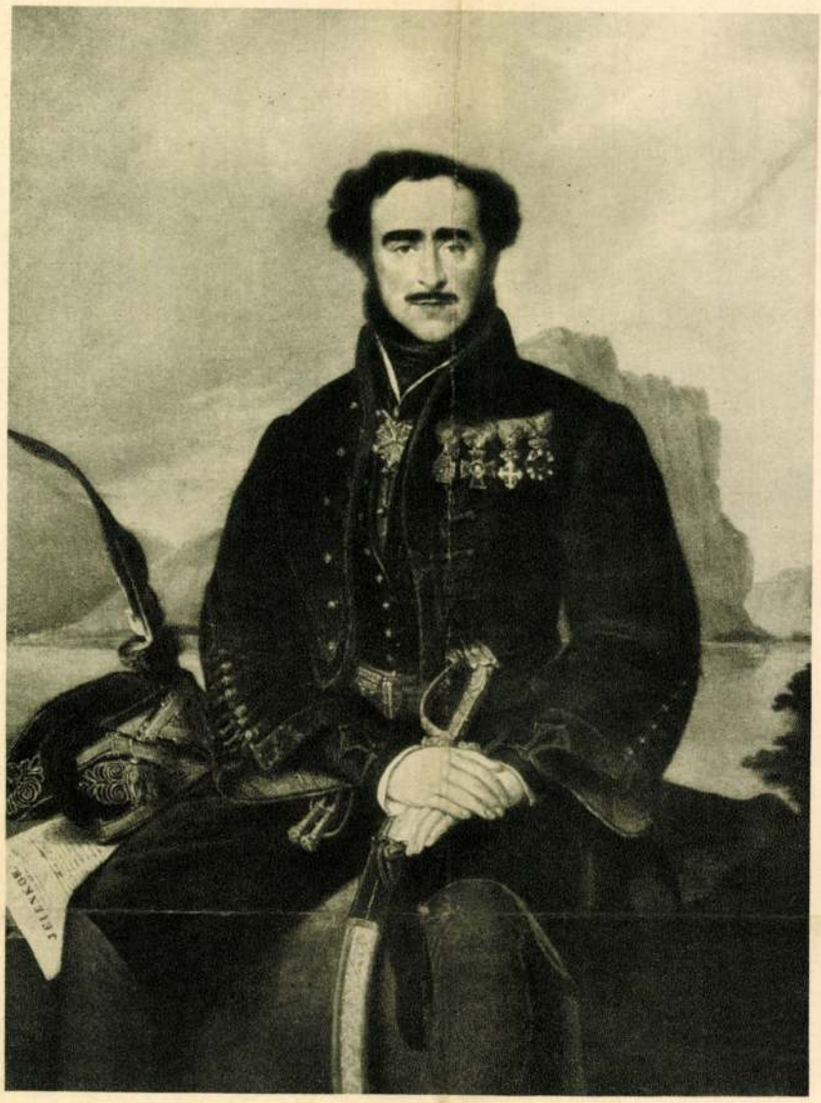

SCHOEFFT ÁGOSTON (1809—1888): GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

ült 1859 november 29 és 1860 március 8 közt *Johann Gasser* bécsi szobrásznak, aki ércbe öntve és márványba faragva készítette azt el. A márványbafaragást *Izsó Miklósra* bízta a művész, s az annyira sikerült, hogy a róla készített metszetek és rajzok alapján ismerte meg az ország a döblingi Remete vonásait. Annak, hogy Izsó bejárt volna a grófhoz a tébolydába[1], Széchenyi döblingi naplójában nincsen semmi nyoma.

A Széchenyi emlékéhez fűződő utolsó művészi esemény a cenki templom felépítése volt.

A cenki birtoknak Kiscenk volt a magja, a középkorban Dávidcenknek hívták. Nagycenk később keletkezett, s ennek közepe táján, dombon állott a községnek régen épült, 75 négyszögölet befogó temploma, melynek fentartásáról a földesúr tartozott gondoskodni. Jelentőséggel bíró műemlék nem lehetett, s a kuruc-labanc háborúk után a Széchenyiek kétségtelenül megviselt állapotban vehették át. A szabadságharc s a gróf döblingi évei alatt, minthogy a család évenként alig töltött néhány napot a kastélyban, s mert a legelőelkülönítés miatt a község lakói a földesúr iránt ellenséges magatartást tanusítottak, a szűk templomocska teljesen rozzant állapotba jutott. Simor János az 1859 nyarán végzett bérmáláskor ezt már szóvá is tette Hajnik János jószágigazgató előtt, s

[1] Szana Tamás: Izsó Miklós, 1897, 20. l.

5*

Canzi Ágost: Rauscher Vilmosné.

Schöfft Ágoston: Női arckép.

KMTárs. Biedermeier
kiáll. 1937 – 38.

TÁRHÁZ.

Kakas Márton imitt amott.

LXXV. Levél. *Bartolomeo Bertolini*, és az amerikai stereoscop.

Nagy falragaszok hirdetik minden szögleten : itt van Bartolomeo Bertolini, kilenczvenkét esztendős hadastyán első Napoleon idejéből, verekedhetnék nagyon, felhivja Budapest vivómestereit és harczosait, hogy álljanak ki vele a sikra, s a kinek kurázsija van, harczoljon meg vele egy szál kardra; a nemes publikum pedig nézze őket egy pengő forintért. Az ember mindig szokott kapni azon, ha valahol verekedést láthat; Mátyás király óta tán ez volt az első lovagjáték, mellyre nyilvánosan hiták a magyar embert Pesten, aztán még hozzá egy 92 esztendős franczia. Hjaj tisztelt barátom! az embernek 92 esztendős korában a kész pecsenyét is nehezére esik eltráncsirozni, nemhogy még az eleven embernek neki álljon karddal, hogy azt leszabdalja, s ime Bartolomeo Bertolini azt állitja, ki is hirdeti, hogy mindnyájukat megeszi 92 esztendős korában, pedig foga sincs már hozzá. Az Európa teremében, hol a nemes látvány adatott, szép gavalléros publikum előtt ment végbe a viadal, mellyben hazánk hősei az idegen vitézzel lándzsát, az az hogy rapiért törtek a nemzeti becsületért. A százados agg még most is ugy forgatja balkezével a vítőrt, mint egy harminczéves ifju, szemei még most is meglátják a negyedrész pillanatban, hol adott fedetlen részt az ellenfél s fegyveres hegyével most is odatalál bizton : „ön meghalt!“ Három vivómesterünk küzdött vele egymásután, igaz, hogy becsületet vallottak mindannyian, de biz egynek közölök ugy kipenderitette az öreg a kardot a kezéből, hogy még most is repülne, ha le nem esett volna. Pedig az egész emberke alig magasabb öt lábnál, alig látszik ki a gallérjából. Különösen megnyerte a fiatalabb publikum tetszését az a mesterfogás, mikor az egyik viador ollyan közelre jutva ellenfeléhez, a hol egymáshoz nem szúrhattak többé, hirtelen felkapta a lábát s a lábán alól szúrta agyon az ellenfelét. Ha engem valaha igy ölnének meg, nem mernék a világ szeme elé kerülni szégyenletemben. — Másik látvány az amerikai stereoskop, a ki utazni szeret, ne sajnálja a fáradságot a magyar királyig, a hol azután beutazhatja egész Amerikát, Spanyolországot és Afrikát; az elénk mutatott képek a csalódásig élethiven mutatják a természetet, még a romokon levő legkisebb fűszál is élni látszik, s egy jó botanikus analysálhatná annak a fának a virágait, a minek egy néger gavallér nekidül; sőt egy theázó angol társaság olly élethiven van elénk állitva, hogy az ember szinte érzi, hogy millyen unalmas dolog volna most ott azok között ülni; a szénbányákban a napsütötte szén szivárványos csillogása, az őserdőkben a soklevelü lombozat, az egyiptomi romokon az avult faragványok, a vizzuhatagok felett a füst pára mind a legbámulatosabban van visszaadva. Sajnálom, de nem tudok semmi ellenvetést tenni reá.

Kakas Márton.

A festészek életkora.

Átalában azt szokták mondani, hogy a festők igen kedvelik a vig életet, sőt nemcsak a vig, de igen gyakran a kicsapongó, könnyelmü életet is. Mindezekben sok igaz lehet. De most azt kérdjük, hogy vajjon, ki ne szeretne vigan élni? És ugyan ki mondhatná magáról, hogy soha életében könnyelmü nem volt. A németek még többet is mondanak, nálok már közmondássá vált : „Viel Töpfe, viel Farben, viel Maler, viel Narren!“ (Sok fazék, sok festék, sok festő, sok bolond.) De ugyan, ki merné állitani, hogy életében soha ollyast el nem követett, mire azt ne mondhatta volna : „Bizony, bolondot tettem.“ Mindazáltal, hogy milly szerepet játszanak a festők az élet szinpadán, azt naponkint tapasztalhatjuk. Vagy nem kedvelik-e őket átalában minden különösségük mellett is? Nem érzi-e felviditva lelkét, még a művészet iránt legérzéktelenebb ember is, midőn a legvidámabb ötleteket, eszméket remekül látja megtestesitve az élettelen vásznon, és nem szorultak-e gyakran már a költők is a festőkre, midőn női szivek megindítására, vonzó alakokra volt szükségük. A festészek az igaz vigak és különczök, ugyannyira, hogy még a ruházatban és viseletben is feltünők, de mégis van bennök valami igen természetes ösztön, a mi őket a könnyelmü élethez vonzza, és azért, ha az ifju könnyelmü éveket szerencsésen elhagyják, többnyire sokkal hosszabb életet érnek, mint a legtöbb másfaju művészek.

A festész foglalkozása a kedélyt inkább megnyugtatja, mint felizgatja, mert a feltalálás (inventio) pillanatain kivül, a festő munkája inkább csak mulatság, melly nem veszi az egész figyelmet igénybe, hanem csak a már feltalált eszményi tárgy nyugodt kidolgozására irányozza.

A költő, midőn ir, minden eszméit összeszedi és mély csendben van. A zeneköltő azon hangokra ügyel, mellyek eszméjét keresztül futják, vagy — ha kevésbé szellemdús — hangszerét veszi elő, s ugy irja le a hangokat. A szinész maga magát hallgatja, midőn szerepét tanulja, és a szobrászt munkája közben a véső és kalapács által okozott egyhangu lárma zugja körül. Csak a festész ül nyugodtan állványa előtt és — vigan énekel! mialatt fest, vagy mással beszélget, vagy ha épen semmi gondja, azon gondolkozik, hogy hol mulasson, ha munkájával felhagy. A művészek közt minden bizonnyal a festész az egyedüli, ki művészete gyakorlata mellett is vigadozhat, és nevezetes, hogy igen sok festőnek van jó, sőt nem ritkán kitünő hangja is, mint például Maron'nak, midőn Mária Teréziát levette, az egész ülési idő alatt énekelnie kellett, mivel olly gyönyörü tenorhangja volt, hogy a fejedelemnővel az ülés unalmát a legkellemesebben feledteté éneke. A festész tehát a festés ideje alatt, — kivéve azon eseteket, a hol egész figyelme el van foglalva, például, midőn az arczba lélekkifejezést kell öntenie stb. — dalolhat, beszélgethet, és ez valóban nagy áldás, mert benső nyugalomra mutat, a benső nyugalom pedig megelégedést és hosszu életet szül.

A milly kedvetlen dolog, bizonyitványt olvasni, ép olly kellemetlen, bizonyitványt irni, de itt még sem mulaszthatjuk el azt, miután példákkal kell bebizonyitanunk, hogy a festészet fiai mindazon panaszok daczára, mellyeket vigságuk és könnyelmü életük miatt hallanak, sokkal gyakrabban érik el a magas kort, mint másnemü művészek.

De hogy unalmasok ne legyünk, itt a számtalan példa közől csak nehányat hozunk fel bizonyságul. Azok közől, kik a 70. évet érték el, álljanak itt: Quercino, Cottignola, Cespedes, Dolci, Bordone stb. — 71-et : Dosso, Dossi, Allori, Pollajolo, Lairesse stb. — 72-et : Vargas, Baalen, Morillos, Lebrün, Brill és Asper. — 73-at : Langhi, Giordano, Cortona, Werf és Dyck Fülöp. — 74-et : Grimaldi, Moucheron, Baldovinetti és Castagno. — 75-öt : Crespi, Sodoma, Fyt és Ostade. — 76-at : Palamedes, Schachtleven és Montegna. — 77-et : Bugiardini. — 78-at : Procacini, Garofalo, Boticelli, Credi, Gozzoli, Tinpolo, Bakhuysen, Snyders és Veen. — 79 et : Fouquiers, Huysmann és Spranger. — 80-at : Sassoferrato, Cosimo, Ghirlandajo, Gentil Bellino, Squarcione, Blomnart, Teniers és Polydor. — 81-et : Signorelli, Heemskerk és Jong. — 82-et : Bassano Jakab és Leander, Liberi, Claude-Lorraine : Karnach és Hals. — 83-at : Tintoretto, Cavedone és Hughtenburg. — 84-et, Palma Jakab, Farinati, Jordames, Sustermans és Voos. — 85-et : Liberale. — 86-ot : Pretti és Quellinus. — 87-et : Verochio. — 88-at : Perugino, Maratta és Conca. — 89-et : Michel Angelo és Pontormo. — 90-et : Bellini J. és Pereda. — 91-et : Tiarini. — 92-et : Spinello és Bloemen. — 94-et : Barroccio. — 95-öt : Copie ; — és Tizian 99 éves volt, de még akkor sem természetes halállal mult ki.

Mindezen elősorolt festők a régibb korból valók, vagyis a Pompeo Battoni által kezdett ujabb iskola előttiek. De azon időből is csak a nevezetesebb művészek vannak itt feljegyezve, ki tudja még, hány jeles művész halt el késő öregségben, kikről a műtörténet egy szóval sem emlékezik.

Kár, hogy nincsenek adataink arról, vajjon a művészetek melly ágában legnagyobb a kora halandóság. Ugy látszik, hogy a zenészek leggyorsabban végzik be életük pályáját, mig a szobrászok, erős munkájok által megedzve, élethoszra nézve a festészek mellé helyezendők. Egyébiránt legbizonyosabban állithatjuk : hogy azon munkások, kiknek foglalkozása nemcsak a nappali, de az éjji időkre is kiterjed, természetesen rövidebb ideig élnek; mig ellenben azoknál, kiknek foglalatosságuk egyedül napvilágnál történhetik, nagyobb élettartósságot tapasztalunk. Igy például a pékek, kik rendesen éjjel dolgoznak, ritkán lesznek öreg emberek.

Végre nem lenne épen érdektelen tudni, melly ágában a művészeteknek mutatkozik leggyakrabban kora halál. Állitják, hogy a kézművesek közől a mészáros leghamarabb hal meg, kinek teste a sok nehéz munka és erős táplálás által, igen is vérmessé válik; ellenben a timár, — kinek bőre, időfolytán azon anyag kigőzölgéséből, melylyel a bőrt kikésziti, meglehetős mennyiséget vesz fel, mi az ő bőrét is megedzi s vizhatlanná teszi, — igen tartós életü. „Hamletben“ is azt mondja a sirásó erre vonatkozólag, hogy a timár a sirban is kilencz évig épen marad, mert a viz és nedvesség, át nem járhatja kicserzett bőrét. — Ennek következtében a művészek közől ismét a zenész az, ki legrövidebb életnek néz eléje, miután ő közönségesen sokkal több folyadékot vesz magához, mint a mennyi szomjának eloltására megkivántatik; továbbá ismét a festész az a művészek közől, ki leghosszabb életnek örvendhet, mivel az olajok és festékek kigőzölgése által bőre a viz bevételére képtelenné válik, és csak épen addig munkálkodik, még a jótevő nap sugárai a földet világitják.

A ki tehát művész akar lenni, és e mellett vigan és sokáig élni kiván, az egyenesen a festészethez forduljon; azonban megjegyzendő, hogy időtöltésül énekelni is tudjon, és ne legyen nagyon sok gondja. De valamint mindenütt, ugy itt is vannak kivételek, azért meg ne botránkozzék nyájas olvasó, ha talán igen komoly festészt is ismer, hanem jusson eszébe a deák közmondás : „nulla regula sine exceptione.“

Zombory Gusztáv.

Irodalom és müvészet.

\+ *(Flóra „50 költeményét“)* nemsokára a német közönség is birandja. A német irodalomba átültetésére, mint halljuk, egyszerre két iró is vállalkozott : Dux Adolf és Kertbeny.

\+ *Beőthy László)* ifjan sirba szállt humoristánk utolsó regénye a „Goldbach et Comp.“ a napokban Müller Gyula kiadásában megjelent. Ára a két kötetnek 2 pft.

— Több részről nyilvánult várakozás irányában kinyilatkoztatom, hogy a Vasárnapi Ujság mult évi egyik számában közlött szándékomtól, melly szerint egy községjegyzői kézi könyvet voltam közrebocsátandó, egy időre elállok, miután e téren t. Hahn Mihály adófelügyelő ur két rendbeli munkájával : „*A községi jegyző*“ és „*Gyakorlati tanácsadó adó- és illetéki ügyekben*“ czim alatt már megelőzött.

Babinszky.

\+ *(Hartleben egy könyvlajstromot)* adott ki közelebb, mellyben minden ujabb s jelesebb magyar mű czimét töl lehet találni. — E 64 lapnyi füzetkét Hartleben kivánatra akárkinek kész megküldeni.

\+ *(„Dongó“)* czim alatt Kmetty István humoristikus képes naptárt fog kiadni a jövő 1859 évre. Az előfizetési fölhivás már szét van küldözve. A munka két füzetben jelenend meg : egyik a tulajdonképi naptári részt, a másik pedig humoristikus dolgozatokat foglaland magában. — A fölhiváson

*

Vas. Ujs. 1858.

Schöff Agoston

képtalány is látható, mellynek megfejtői közől 15-en fejenkint 3—3 pft. értékü, s maguk a nyerők által kijelelendő magyar könyvvel jutalmaztatnak. Az előfizetés a két füzetre 1 pft., melly a megfejtések és a megfejtők által választott könyvek czimeivel legkésőbb september 30-ig szerzőhöz Félegyházára küldendő. 8 gyüjtött példány után egy tiszteletpéldány jár.

+ *(Katona József „Bánkban")* czimü kitünő tragoediája, Dux Adolftól, ki a magyar irodalom terjesztésében buzgalommal fáradozik, nem sokára német forditásban fog megjelenni. Hogy a forditás hü és sikerült, arról nemcsak Dux ismert képessége, de azon műértők kedvező nyilatkozata is kezeskedik, kikkel ő művét véleményadás végett közölte. Forditónak köszönettel tartozunk, hogy a legjobb magyar tragoediát a német nemzet irodalmába átülteté.

+ *(Feleky Miklós)* derék szinművészünk jul. 31-én B.-Füredre utazott vendégszereplésre, hol mintegy tiz napig fog mulatni.

+ *(Munkácsy Flórának)* közelebbi vendégszereplése B.-Füreden átalános lelkesedést ébresztett. Jul. 16-án a „Tücsök"-ben lépett föl, melly jutalomjátéka volt. Ez alkalommal fölvonások közt két nagy ezüst gyertyatartó, s szintén ezüstből egy czukor-és egy virágtartó („A b.-füredi vendégkoszoru a művészetnek 1858 nyárhó 16" fölirattal) nyujtatott át az ifju művésznőnek emlékül. Ugyane nap éjjelén zenével is megtisztelé őt a valódi művészetet méltányolni tudó közönség. — A *Lendvay párnak* debreczeni vendégszerepléséről is kedvező hireket veszünk. A nagy számu közönség mindannyiszor tapsokkal és koszorukkal fogadta őket, különösen pedig Lendvaynét, kit jelenetek közben is virágokkal halmoztak el.

+ *(Nyizsnyay Gusztáv)* ismert zeneszerzőnk rövid idő mulva ki fogja adni összes magyar zenemüveit.

* * *(Magyar színészek Pozsonban.)* Mint halljuk — irja a „P. N." — Pozsonban és Kassán lakó főbirtokosaink és e városok magyar ajku lakói kellő lépéseket tesznek az iránt, hogy az év egy részében, városi szinházukban magyar előadások is tartassanak.

— *Devecserben* a szinmükedvelő társulat megszünteté előadásait, kedves emléke marad azoknál, kik élvezték a nemes mulatságot. A tiszta jövedelem tiszta kezekkel szolgáltatott ki a *devecseri kóroda* alaptőkéje növelésére, az *alsó-iszkázi* és *borszörtsöki* égettek javára, a *nemzeti szinház nyugdijintézetének* és a *mainczi károsultak* segélyezésére.

+ *(A kassai hatóság)* elhatározta, hogy az ottani állandó szinházat egy vállalkozó szinházi igazgatónak három évre ingyen átengedni olly föltétellel, ha az a befektetési költségeken felül legalább 1000 pftot biztositék fejében lekötni képes, s ha a szinészek németül játszanak.

+ *(Egy magyar fesztész képkiállitása Londonban.)* A több év óta Velenczében tartózkodó pesti születésü festész Schöff. ki kalandos és müvészeti ismeretekben gazdag indiai utazása miatt a legszélesebb körökben kitüntetésben részesült, vázlatai és számos olajfestményeiből egy kiállitást rendezett Londonban, melly a magas bementi dij (egy jegy egy font sterling azaz mintegy 10 pft.) daczára szorgalmasan látogattatik. A merész festész, kinek kolossalis festményét: a lahorei királyi udvart, közelebb a párisi „Illustration" fametszetben közölte, s kit az angol aristokratia legkitünőbb tagjai s a malakoffi herczeg látogatásaikkal tisztelnek meg, jelenleg a keletindiai társasággal alkuban van gazdag képcsarnoka megvásárlása iránt, mellynek képei s vázlatai kizárólag indiai tárgyakat ábrázolnak, s ennélfogva a társaságra nézve kétszeres jelentőségü szerzeményt képeznek. — Örömmel jegyezzük föl e sikert — irja a „B. Hirlap" — mellyet ezen hazai festész magának a külföldön kivivott, miután az mind neki mind hazájának becsületére szolgál.

Mi ujság?

⊙ *Császárné Ő Felsége* szerencsés szülése után a budai halászbástyáról azonnal ágyulövések fognak tétetni, és pedig herczegfi születése esetében 101, herczegnő születése esetében 21 ágyulövés. Tüstént erre a budavári főplebániatemplomban ünnepélyes Te Deum fog tartatni.

△ Ő cs. kir. Fensége *Albrecht* Főherczeg Magyarország Főkormányzója még e hét folytán, Ostendei visszautjából majnai Frankfurtba érkezik s onnan tér vissza Bécsbe. A tengeri fürdők használata ő Fenségének igen jót tett. —

+ *(A nemzeti szinház ruhatára)* közelebb érdekes gyüjteménynyel gazdagodott. — Ugyanis Quentzer és fia pesti kalapgyárosok szinházunknak 68 darab mindenféle kalapot ajándékoztak, mellyek 1800 ota a mai napig egy vagy más osztálynál divatoztak.

+ *(Vörösmarty siremlékét)* nehány nap előtt állitották föl a kerepesi ut melletti temetőben, hol halhatlan költőnk hamvai nyugszanak. — A szép sirkő Gerenday derék szobrászunk műve. — *Beőthy László* sirja sem áll már pusztán: pyramis alaku sirkövét szintén a napokban állitották föl családja s tisztelői.

+ *(A dunaföldvári hangverseny)* jövedelmét, mint a „B. Hirlapból" értesülünk, hibásan s elhamarkodva tették a lapok 3700 p. forintra; mert az ottani polgármesteri hivatal tudósitása szerint eddigelé csak 783 p. forint folyt be. Azonban alapos remény van, hogy ez összeg még tetemesen gyarapodni fog, mert a szétküldött jegyek után a pénzek sok helyről, főleg a távolabb vidékekről még nem érkeztek be. Ugyanez alkalommal a t. polgármester ur nyilvános köszönetet mond, mind a hangversenyt szerencsétlen felebarátaink fölsegélésére előmozditó pártfogók és művészeknek, mind a dunagőzhajózási társaságnak, melly a hangverseny tényezőit Pestről le és Földvárról vissza dij nélkül szállitani szives volt. Ugyan e társaság egyéb jelentékeny adományairól közelebb egy részletes jelentés szóland.

+ *(Pest városa községtanácsa)* a főrealtanoda növendékei szorgalmának ösztönzésére ezidén is 100 pftot határozott forditani, melly összeg a vizsgálatok bevégeztével, augusztus 2-án ünnepélyesen ki fog osztatni.

+ *(Pesty Béla tehetséges vidéki szinész)*, mint az erdélyi magyar lapok irják, gyógyithatlan aszkór következtében Kolozsvárt közelebb meghalálozott.

+ *(A b.-füredi szinházat)* hir szerint le fogják bontani, s helyébe egy csinos téres nyári szinkört épitenek.

△ *(Liszt Ferencz)*, hir szerint, Bécsben zeneakademiát akar felállitni, melly részvényekre lenne alapitva. A vállalat alaptőkéje 500,000 pft. lenne.

+ *(Huber Károly)* egy eredeti magyar operát szerzett „Székely leány" czim alatt, mellynek szövegét Bulyovszky Gyula irta. Hir szerint e dalmü october közepén fog szinre kerülni.

+ *(Szobránczon szini előadást)* rendeztek az ungvári tűzkárvallottak javára. Ez előadáson, mint a „Hf." irja, működők hiányában csak egy személy játszott. Hanem a nézők annál nagyobb számmal voltak. Valaki a klaszszikus szinmű fogalmát igy határozta meg; „klasszikus szinmű az, mellyben a szereplők nagyobb számmal vannak, mint a közönség." Ha ez értelmezést elfogadjuk, ugy a Szobránczon előadott darab nagyon messze áll a klasszicitástól.

+ *(Tolnában a duna-földvári tüzkárvallottak)* fölsegélésére a megyeházban egy zene- és szavalati akademiát rendeztek, melly 300 pft. körül jövedelmezett. Alkalmilag megjegyezzük itt, hogy a Duna-Földváron julius hó 14-én ugyancsak e czélra rendezett hangverseny jegyeiből Pesten nem kevesebb, mint két (!) jegy kelt el.

+ *(A budai Lukács-fürdő)* közelében, a legközelebbi nyitások alkalmával három egymásba nyiló barlangra bukkantak, mellyek közől az egyik olly nagy, hogy a szövétnek fényénél nem lehetett végére látni. E barlangban egy tó is van, mellynek nagyságát szintén nem lehetett végig tekinteni.

+ *(Szatmárban az elégett batiziak javára)* a szinházban zene- és szavalati estélyt rendeztek, mellynek tiszta jövedelme 124 pft. volt. Ugyanott működvelő-társulat van alakulóban, melly valószinüleg septemberben fogja előadásait megkezdeni.

+ *(Jeles irónk Gyulai Pál)* september hóban költözik le Kolozsvárra, hogy tanári székét az ottani ev. ref. gymnasiumban elfoglalja. Reméljük, hogy Gyulai ez uj pályáján sem fog megfelejtkezni az irodalomról, s azt továbbra is az eddigiekhez hasonló dolgozatokkal gazdagitandja.

+ *(Rarey lószeliditési titka)*, mellyet ő kéziratban Amerikában felejtett, mint halljuk, nemsokára magyar forditásban is meg fog jelenni.

+ *(Szentes József finöveldéjében)* az idei vizsgálatok julius hó 19-től 22-ig, igen szép sikerrel mentek végbe.

△ *(Gönczy Pál magán finevelőintézetében)* e hó 21—24-ik napjai közt tartattak a vizsgálatok igen szép eredménynyel.

+ *(Felszólitás a vidéken működő t. szinészekhez)*. — A következő téli időszakra szerencsés valék a győri szinházat megnyerni. Vállalatom főczéljául tüztem ki olly társulatot mutatni be, melly a győri t. cz. közönség igényeinek minél kitelhetőbben megfelelhessen. — Fölszólitom a vidéken működő mindkét nemen levő t. szinész egyéneket, kik képzettségüknél fogva elég erősnek érzik magukat a győri t. cz. közönség előtt működni, és szándékuk van igazgatásom alá szerződni, sziveskedjenek akaratukat föltételeikkel együtt augusztus 15-ig Rév-Komáromba küldendő bérmentes levelök által velem tudatni. — Rév Komárom, julius hó 1858. Csabai Pál m. k. szinigazgató.

+ *(Bartolomeo Bertolini)*, a hires franczia hadsereg veterán hőse, ki a moszkvai és waterlói ütközetekben is részt vett, s a becsületrend lovagja, jelenleg fővárosunkban mulat. A 92 éves aggastyán vitermet állitott föl az „Európában," hol a vivás minden nemében, különösen pedig a rappir kezelésében csudáltatja ügyességét. Előadásait julius 27-én kezdte meg.

+ *(Hány iró és tudós van Budapesten?)* Ugy halljuk, hogy a legközelebbi népszámlálás alkalmával a két testvérvárosban kilenczszázan iratták be magukat literatoroknak. Sok *iró*, kevés — vaj.

+ *(Maros-Vásárhelyről)* irják, hogy az ottani bérkocsisok annyira viszik már a fényüzést, miszerint a legfinomabb posztóval, vagy amerikai vászonnal behuzott belső ülésekbe zeneműszereket alkalmaztatnak, mellyek minden órában, akár robog, akár áll a kocsi, meglehetősen jó darabokat játszanak. Rettenetesen civilizálodunk!

+ *(Léván takarékpénztár alakult)*, mellynek alapszabályai már föl is vannak terjesztve az illetékes helyre.

+ *(Egy szép terve földbirtokosainknak)*. A „M. Sajtó" irja, hogy képtárakkal és becsesebb képekkel biró földbirtokosaink közt azon eszme kering, hogy legdrágább képeiket, a tulajdoni jog megtartása mellett, a nemzeti muzeum képtárába függeszszék föl közélvezet végett, minden kép rámájára odatüzvén a tulajdonos nevét. Hajlandók vagyunk hinni, hogy e szép eszme mielőbb valósuland.

+ *(Lipobrolikrischeel.)* Olvasóink bizonyára azt hiszik, hogy ez legalább is chinai szó; de egy pesti pinczér, ki nagy hajlamot mutat a philologiára, közelebb fölfedezte, hogy magyarul van mondva. Ugyanis a „Hölgyfutár" szerint egy helybeli nagy vendéglő magyar étlapján a napokban betüről betüre ezt lehetett olvasni: „lipobrolikrischeel," a mit köznyelven igy neveznek: *libaaprólék rizszsel.*

△ *(Kolosváron omnibus)* is jár és sokan igen megütköznek abban, hogy gyékény a teteje; hátha a szilárdabb fából volna az, akkor bizonyára még inkább megütköznének abban.

△ *(A kertész társulatnak)* julius 23-ig volt 688 bejelentett tagja, alapitványban 1920 ftja, éves jövedelmekben pedig 1968 ftja.

3819. Schöfft József Ágost.

Működött a XIX. században.

II. Ferencz arczképe.

Derékig látható, kissé balrafordult, szembe néz. Lovassági tábornoki egyenruhát visel, nyakravalója felett az aranygyapjasrend jelvényével és vállravetett prémes mentéjén a Mária Terézia-, a szent István-, a Lipót- és a vaskorona-rend csillagjaival. Előrefésült rövid haja és szemöldöke őszbevegyült, szeme kék, bajusza és szakálla leberetvált. Jobb vállán át rendszalag van vetve. A háttérbeli égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: »*Pin: Jos: Aug: Schöfft 1830.*«.

Vászon, méretei 73·5 : 61·3 cm. — Lelt. sz. 3819. — Vétetett 1908 július 31-én báró Nyáry Jenőtől 300 K-án (1247–908). — Kifizettetett 1908 augusztus 31-én. — Elszámoltatott 1908 szeptember 6-án (1763–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525–910 szvsz. határozat (911–911).

III

519 (3819).
649 (469).

III : 519

Az O. M. Szépműv. Múz. állagai.
III. rész, I. füzet, Bp. 1914,
519 l.

Vét. 1908

Schöfft Ágost (1755 K - 1850)

Ónarckép. „Schoeff".
arv. 189 x 148 mm. Ltn.: 1937-3149.

Magyar rajz és akvarell. A XIX és a XX. násad.
A lat. bev. Delmacher Anna. Bp. 1959

22.

MDK

Schöfft Ágoston

Fprfiarckép

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutatója,
1937.nov. Műcs. 30 l.

helye : ----------

MDK

Schöfft Ágoston

Női arckép

Férfiarckép

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutatója,
1937.nov. Műcs.
30 l.

elye :----------

MDK

Schöfft Ágoston

Nő lanttal

M. Biedermeier kiáll. képes tárgymutató. 1937.nov.

Mücs.

3o l.

Magyar Néprajzi Múzeum – 6000 db – 64.8578 K

Magyar Néprajzi Múzeum – 6000 db – 64.85783 K

MDK

Schöfft Ágoston, festőm.

Női arckép. Repr.

KMTárs. Biedermeier. kiáll. 1937-38.

Schöfft Alajos MDK

Nő lanttal

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Schöfft Ágoston

Fiatal férfi arcképe, festm.

M.Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov. 18 l.

MDK

Schöfft Ágoston

Férfiarckép, festm.

Női arckép, "

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

3o l.

MDK

Schöfft Ágoston

Férfiarckép, of.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

23 l.

MDK

Schöfft Ágoston

Nő lanttal, festm.

M. Biedermeier kiáll. MÜcs. 1937. nov.

3o l.

MDK

Schöfft Ágoston

férfi arckép, festm.

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937. nov.

3o l.

MDK

Schöfft Ágoston

Önarckép

M. Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov.
19 l.

MDK

Schöfft Ágoston

Női arckép, festm. repr.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937. nov.

MDK

Schöfft Ágoston, festőm.

188. Önarckép.

Biedermeier kiáll. - 1937. -Műcsarnok. Kat.

Schöfft Agoston (1

Biederm. kiäll. 1937

VII. Szem.

1) Fiatal férfi archeje.
vizf. miniatur
Szépmiv. Muzeum

2) Önarchép, miniatur

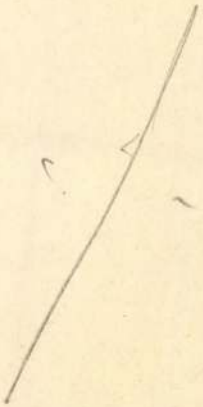

1475

20

Méret!

Leírás színénél nincs!

~~59~~

~~80~~

29

~~85~~

Schöfft M.D.K.

Kőrösi Csoma Sándor ~~xixxxxxxxx~~ arcképe /metszet/

repr.

Keresztury Dezső:A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1[illegible]5

171.1.

MDK

Schöfft Ágoston

Önarckép

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató

1938. nov. Mücs.

19 1.

MDK

Schöfft Ágoston

Férfiarckép

M.Biedermeier kiáll. képes tárgymutató
1937. nov. Műcs. 23 l.

Schöfft Agoston 2

Biederm. Kiäll. 1937

IX. tsem

Fersi archep, olaff

XIII. tsem.

Fersi archep, olaff.
Nöi archep, olaff repr. à Est.-ban
Fersi archep, olaff.
Nö lanttal, olaff.

erek legyező zöld vászonból, tausiro-
zott ezüstnyéllel. Mag. 30·5 cm. Német,
XVIII. század.

Schöfft Ágost, festőm.

a 40-50-es években aurópai hirnek örvendett.
/Társalkodó,1845,312./
Öccse Tivadar Rómában kétszer magasan kitüntetett
épitész volt.
Édesatyja maga is fest volt, többek között Boross
Józsefet is tanitotta./Szana, Száz év,stb. 4o./

Schöfft. Tivadar. - Müvészet. 1902. 147.1.

Schöfft Ágoston

MDK

Női arckép, repr.

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Schöft Ágoston MDK

Önarckép

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Schöfft Ágoston MDK

Férfiarckép

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MTK

Schöfft Ágoston MDK

Férfiarckép I-II.

Női arckép

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Schöll Agoston

Periklesről I–II.

Női arcképp

Schöfft Ágoston MDK

Fiatal férfi arcképe

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Schöffl Ágoston

Piarist férfi arcképe

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

MDK

Schöfft - Ferenczy

Pásztorlány, rézm. Ferenczy-Schöfft u. Berkowetz

Hébe: Hasznos Mulatságok 1824, II.345-48.

MDK

Schöfft Ágoston

Önarckép

Ernst Muzeum kiáll. X. Magyar biedermeier művészet.
Bp. 1913. 39.l.

Schöffl Ágost

Karepela biedermeier

kiállításon a Műcsarnokban

Cyrág 1937 XI 28

MDE

Schöfft Ágoston

Tört.Képes. műtárgyainak lajstroma. Bp. 1907.

loo, 195 l.

MDK

Schöfft, festö

Körösi Csoma Sándor. Élet után. Rajz.

A Magy. Tud. Akad. képei és szobrai.
Akadémiai Értesitö.1913. évf.8-9. füz. 84o.]

MDK

Schöff Ágoston [festőművész]

Pesti mester. Ő készítette 1833-ban a rókusi templom részére az azóta kiselejtezett, de máig megőrzött Szent Rókus és Vasas Szent Péter oltárképet.

Bálint Sándor: Az építészeti klasszicizmus és romantika szegedi iskolája. Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz. 277. l.

MDK

Schöfft Ágoston (festő)

Az újonnan (1833) épült rókusi templom főoltárára az ő Szent Rókus képét festik meg

Bálint Sándor: Az építőművészeti klasszicizmus és romantika szegedi korszaka.
Tiszatáj, Szeged, 1956. aug. X. évf. 4. sz. 275. l.

M.D.K.

Schöfft Ágoston
festő

Szent Rókus kápl.

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 95l.

Talbot Service: Bridge across Bo. 1929.

M.D.K

Schöpft Ágoston
festő

Szent Rókus és Vasas Szent Péter oltárképet festette

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959.

938.

Schöfft Ágoston

1809 – 1888.

teljes életr. arczképpel laid

Vasárnapi Ujság 1909.

834. l

Itt van!

PITZEK EDE

női angol, fiu-, leány- és gyermekruha szabó.

Nagyságos Asszonyom!

Van szerencsém Nagyságodnak becses tudomására hozni, hogy 1909. aug. hó 1-én az I. kerület Krisztinaváros Roham-utcza 4. szám vagy Pauler-utcza 7. szám alatt

NŐI ANGOL, FIU-, LEÁNY- ÉS GYERMEK-

Schöff (t)

ind

Schöff indiai kiállítása Londonban. Di
vatcsarnok. 1858.

509. l

Schöfft Ágoston, festő

A múlt század elején nem egy szerényebb lehetségű magyar festő Oroszországban talált helyet, érvényesülést: Így Schöfft Ágoston is.

R. Bajkay Éva: A grafikus Zichy Mihályról. (1827-1906)

Budapest, 1977. 7.

Schoeft

pesti festő család

XIX. z

erod

L. G. Képek a múlt-

ból. Müvészet

1911. 422. l.

vald Kornél: A reneszánsz építészet Zólyom vármegyében 29
ka Károly: Néhány szó a városképről . . . 283
rő Ödön: Az építészi látásról 404

ROVATOK

Műcsarnokból 37., 87., 272., 386. l.

ónika 38., 89., 190., 229., 273., 310., 351., 387., 426. l.

atok művészetünk történetéhez 43., 92., 192., 231., 274., 313., 353., 390. l.

ivészeti irodalom 47., 93., 194., 234., 276., 314., 354., 394., 427. l.

utatóját lásd a 429-ik oldalon.

Schöfft

festő

ired

Vayer Szécsényi

ism. képznára

69. l.

1214

1214. Giovanni Francesc

Sz. Centoban 1591 február 2-án. †

Ecce homo (Máté 27. r. 2

Középütt, töviskoronával
ben és piros köpenynyel a ba
Jézust, a ki fejét egy kissé balra
a Megváltóra és kérdezi: »N
mire a zsidók, számszerint né
pánczélba öltözött, melyen a
kiáltják: »Feszítsd meg, feszíts
kok derékon alólig ábrázolvák

Vászon, méretei 93·5 : 119
tett 1895 július 4-én E. Costant
— Elszámoltatott 1895 augusztu
számolásra nézve lásd az 54347
28-iki 61301 sz. min. előadmányi i
az 1900 november 28-iki 4561 (
26-iki 373 eln. sz. leirat (464–

Jegyzet. L. az 1896-iki
Nº 44. — Preisliste Nº 44.

III

VéA. 1895

Schöfft

festo

l.

Meller Ferenczy

171. l. jegyzet.

Schoeffl

Thieme Becker

XXX. 215.l.

(dyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schoeft

(itt Scheft - nek nedve)

vesti festő 1809

l:

Historia 1932.

V. 113. l.

1640. Német festő a XVI. sz. első

1640 Oltárajtó.

Az egyik részen azt a jelene
visekkel megkoronázzák. Az előtért
ványodott és kissé jobbra fordul
a kinek kezeit összekötözték. Fejé
zülök egy térdre ereszkedett és pa
háttérben egy tiszt tünik fel egye
Az ajtó másik részén „Mária halála"
kinek feje felett szent fény lebeg
tét zöld ruha szük brokátujjakkal
áll és ül. Előtte szent Já
közül
zeibe. Az apostolok egy: szent J
füstöli; a többi pedig siratj
ki jobbról nyitott könyvből imá
alól és középütt, érmekkel diszitet

Fa, méretei 108.3: 101 cm. (
A Nemzeti Muzeum képtárától

Schöpfl Ágost

Feto

Lisd okv.

Mal. 34 l.

Schoefft Ágost

úvod

z

Myskovic

72. l.

sittatnom, ami csak zaklatás
okoz, felkérem, hogy a törle
sziveskedjék.

Nem kétlem, hogy Önnek
állott a tartozást megfizetn
holott később ez már többe k

Remélem tehát, hogy k
felfogott érdekében méltányo

Schoefft Agostin

1809 - 1888

wód

Divald 1927

III. 163.1 -

II.

A K. K. H. Ö. 53. §-ának 12. pontjában foglalt ren

I.

194 3 évi aug. hó 15 -ig terjedő érvénn

Lágymányosi -utca 16 sz. alatt

üzlettel telephellyel és lakással bíró dr. Szentiványi Gyula

nak

nálunk előírt adótartozása nincs.

16803 adószámlán 0 ar. P 0 f

adótartozása van.

Egyéb tartozása:

Lágymány

lakással bíró dr. Szen

nálunk előírt adótar

adószáml

adótartozása van.

Egyéb tartozása:

Schoeffs Ágoston

l.

Gerő Művészetről

70. l.

IV

Schöffl Ágoston

festő

Lod
2

Ernst Múz. Kiáll. X-
Magyar biedermeier-
művészet. Bp. 1913.
39. l.

Krasznahorka-váraljai nèpkvt

VII. 289

Schoefft Agoston

Erod

Szana Szárév

39. 40. l.

Ármes Sz. Mária

Csütörtök

28

István ap.

Péntek

29

Szaturnin

Szombat

30

András aps.

Nap kelte 7 ó. 24 p. — Nyugta 16 ó. 13 p.

1935 • 48. hét **November** XI. hó • 30 nap

naptár

Markh.-Kiszlev

V	28	
H	29	
K	30	R. Kh.
S	1	Kiszl.
C	2	
P	3	
S	4	S. T.

Schöfft Ágoston

Önarckép

Mellig, öznyolczad balra. ~~[illegible]~~ Rövid haja, szemöldöke, pelyhező szakála s bajusza barna s szeme szürke. Ingének s szürke kabátjának zöld gallérja lehajtott, fekete nyakkendője csokorra kötött s mellénye kivágott. Szegélyes ingében két aranygomb van. Tolirata a bal karnál: „Schoefft."

Aquarel, az alak nagysága 12.7. Cm.

7843.

L 45/93 N°1

Schöfft Ágoston. 7843.

önarckép

Mellig, balra fordul, csaknem arczélben látható. Fekete nyakkendőjét csokorra kötötte, koczkás mellénye kivágott, bársonygalléru kabátja oldalzsebes. Jelzése
alól jobbra: Schoefft.

Aquarell, mér. 18.9: 14.8 cm.

45-93

Schöfft Ágoston

Széchényi István gróf 10302

Térden alól, sziklán ülve, diszmagyarban. Mellét négy rendjel disziti, az ötödiket pedig szalagon viseli. Kezeit baltérdén egymásra téve tartja. Mellette a JELENKOR fekszik, melyre kalpagját tette. A háttérben a Vaskapu látszik, hol gőzhajo halad. Felirata a kép alatt két sorban:

Sárvári Felső-Vidéki
GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN

és jobbra: Schöfft.

Kny., mag. 43.5 cm.

Szn. 12-99.
34-99-12.

Schöfft Ágoston:

(Szül. 1809-ben Pesten)

Térdig, hétnyolczad balra, állva. Feje elöl kopaszodik; előrefésült haja, szemöldöke, bajusza s szakála barna, s szeme világos barna. Leeresztett jobb kezében czilinderét tartja s baljában, melylyel a mögötte lévő fatörzsnek letört agára támaszkodik, égő szivarja van. Ingének gallérja kissé látható, mellénye kivágott, órájának aranyláncza rövid, fekete kabátjának hajtókájának gomblyukában rendjel resetta van s nadrágja csikos. Balra Konstantinápolyra nyílik kilátás.

Olajfestés vászonra ~~Schöfft Ától~~, méretei 136:102 c/m.
Vétetett ‡ 1889. évi május 15-én. a 20182/89. sz. kir. attal
Ára £ 8.-.- (100 frt.). [51/89.]

‡ Dudza Tivadar közvetitésével R. Bachelier londoni czég utján (6/89), az 1889. IV. 1-jei 14105 sz. kiratra 1889. IV. 10-én adott vilemez alapján (34/89)

34/89 51/89. 68/8 L. 14015/89. 20182/89

Schoefft Ágoston

Staud Géza:
Az orientalizmus a magyar romantikában.
Budapest, 1931. 19 l.

1834

113

Schoffs Ágoston

Női arckép, repr.

Héjjas János: A magyar biedermeier-kor művészete. Magyar Művészet 1938. 27. l. 28. l.

Schöfft Ágoston

Egy milliomos magyar festő emlékezete. (Körösi Csoma Sándor indiai barátja.) Schöfft Ágoston. — Írta — ván. Pesti Hirlap, máj. 25.

1913

(Művészet 1913. 239.)

Oroszlánfej Kőzsoborról, római

IX · 117.

Kőrösi Csoma Sándor nyelvtudós, utazó. (1784–1842.) Körajz.

Schöpflin Ágoston /1809-1888./

M. T. Képes. Cat (1922.) 397. l.—

Schoff

festō

laid

Ecuadi 1912. 66.
67

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi min'a

Schöff (?)

festi

lásd

Ecsedi 1912. 39. l.

..... *műhely.*

főnökség!

..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....számu .....

m.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schoefft Agost

vod

2

Ent Tört. 35-1.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Schöfft Agiston

wod
z

Ent-Tod. 89l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök
alá

8. sorsz. Műhelyi minta

Schöfft-család

MAGYAR MŰVÉSZET
1978.645

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

Schocfft

l.

LykaMagyműI800-50

507. l.

6.

Schöfft, művész-
család
l.

LykaMagyműI300-50

113, 154, 248, 507. l.

Lásd Schöfft
alatt is

Schoefft-család

l.

Lykanemzromantika

84, 92, 115, 144
157. l.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Schöft Agoston

festő

íród

2

Regélő. 1842. II. ~~361.l.~~ 353.l

Schoefft Ágoston

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 599

Szám. 38. Leírások

380. Rendes leírások

3800 épületek után

3801 szerszámok értéke

3802 Gépek után

381. Rendkívüli leírások

" 10. Jövedelmek

100. Kereskedelmi bevételek

101. Üzemi bevételek

102. Kamat "

103. Egyéb "

Schöffl Ágoston

Arad

Pesti Hirlap 1913.
máj. 25. (Egy millió-
nos magyar festő
emlékezete.)

U. 631

Budapest, 72.
Postafiók 100

Schoeffs Ágoston

l. Kelp 17-1.

rában:

fordult, de szembe néz. Balkezét
szélne. Haja és szemöldöke szőke, sze-
t prémkucsmájának bélése, ezüst zsi-
bátja, meg szűk nadrágja piros; ma-
a; jobb vállára vétett prémes mentéje és
kard kissé görbe. A háttér hegyes ví-
ne látszik.

L 354·51 Ka.

18·5 cm.
896: I. 8-diki (90/96), illetőleg 1900: XII. 18-
00) 300 Márkáért L (2/901.).

31-én (690/901)
1902: XII. 30-án a 6831 szvsz leirat

Schöff Ajost

vod

Dömötör István

A táblabirókornak festői.

Napkelet

1938. 139 l.

sadalmi

számoló

sák lajos

el ucca 6

t tipográfia" című cikkéhez. Lengyel Lajos: Folyóirat-fedőlap

bodán margit és fe

duett cigányze

hom

mest

lemez

Schöpflin Ágoston

1809–1888. festő

anyai

Balás Református

7 l.

Krasznahorkai Franciska levele

VIII 72.

Schöfft Ágoston

vad

Kopp Magybiedfest.

16.l

Repr-

Nö lanttal.

olayt

Magaint

5678

40.214. — K. M. E. Ny.

Schöffl Ágoston

E.

Önarckép, olaj.
repr. 596. l

LykaMagyműI300-50

Őskori övfelszerelés VII. 193

Schöfft Ágoston

Schöfft Ágoston. Irta Iván Ede. Vasárnapi Ujság okt. 3.

1909

(Művészet 1909. 415. l.)

Klagenfurt Tv. 87, 88.

Schöfft August

festő

Lásd szép nagy életrapát
(időbinelés)

Wurzbach. Biogr. Lex.

Wien 1876. 31 k. 85–87 l.

fontos forrás a festőre
nézve.

Schöfft Ágoston

önarcképe

Tört. Képes

Schöfft Ágoston

festőről adatok

Ujházy Ferenc felhegyz -

Szépm. Mür -

M. Mür. Adatár -

Kecskemét - gáttéri vándorkút. V. 78.

Schoefft Agost

festō
adat vielkül

vod

Krück II. 477 l.

(Link).

Conventus Scardona III. 47

Schöfft Ágost

Művészet 1902 147, 149

– 1904. 346

– 1909. 415

Schoefft

– 1911. 422

– 1913. 239

Magyar Művészet

1928. 645

Schöfft Ágost

festő

vród

Koltay olaszmagyar

76 l.

llemzése. Irta és felolvasta

z cimü versét Poszmik Éva

at javitás. Szavalta Eser Irén

Schöfft Ágost Tivadar
(1809–1888)

l.

Vayer kéchenyi

96. l. 98. l. 105. l.

106. l. (többször)

IPARMŰVÉSZ

BUDAPEST, IX., U

A MAGYAR TÖRTÉNETI MUZEU

III. Abteilung: Die P

A. Architektur. I.

II. Ha

III. P

IV. V.

B. Dekoration. Decken

Wandflä

Thüren

M.D.K.

Schöeft Ágoston, pesti festó

illusztrálta hakáry: Caecilia (A'Hős Rozgoni Istvanné, 1428) c. versét

Vayerné, Zibolen Ágnes: Kisfaludy Károly az Aurora képszerkesztője és illusztrátora

Müvészettörténeti Értesitő, Bp. 1967. XVI. évf. 3. sz.

158. old.

MDK

/Schoefft/ Schöfft Ágoston, festőm.
18o9-1888

Néhányképe maradt csak idehaza,, bár csak fotográfiákban volna meg, melyek indiai maharadzsák, gyarmatokon lakó európaiak, londoni magánzók, amerikai tökepénzesek tulajdonában vannak, vagy részben elkallódtak. Egész müvészettörténetünknek nem volt nálánál világlátottabb egyénisége. Nemcsak mint hungarian artist szerzett érdemeket, a magyar müvészetnek, hanem tudományosan is.

Iván Ede: Schöfft Ágoston. 18o9-1888. Egy magyar festő világutazó emléke.
Vasárnapi Ujs. 4o.sz.19o9.56.évf. 834-835.l.

Schöfft Ágoston, festőm.

Két saját arcképe a Történelmi Arczképcsarnokba került. Az egyik olajfestmény, a másik vizfestmény. Az olajképet 1888-ban vette meg Londonban a kormány, A másik ajándékozás révén jutott az arczképcsarnokba. 1835_ben megfestette gróf Széchenyi Istvánt is.

Repr. a 834.l.

Iván Ede: Schöfft Ágoston.1809-1888. Egy világutazó magyar festő emléke.
Vasárnapi Ujs. 40.sz. 1909. 56.évf. 834-5.l.

MDK

Schöffl |festő|

Az 1839-ben alakult Pesti Művészegylet kiállításain szereplő művészek egyike. (Adalék Pest-Buda 1848 elejéni képéhez.)

Dr. Wildner ödön: Tavász ébredése a pesti és budai városházán. Városi Szemle, Bp. 1928. 402. l.

Schöfft Ágoston

pesti pülelési; Indiába is utazott; müoeit a Bukareszt-Jassy- és Krajova-i muzeumok őrzik. Velence-i tájképe a Salzburg-i Winterresidenz-ben.

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz. 20 l.

2

Schöfft Ágoston

A bécsi Neuburgban kerepel Miksa mexicói csákárról képitett arcképe (1864).

Genthon I.: Monumenti Artistici Ungheresi All'Estero. Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2 sz.

201

Schöfft Ágoston 39. l.

Schönberg Johann 36. l.

Schrotzberg Franz 46. l.

Simén Domokos 52. l.

Simonyi Antal 42. l.

Sins 38. l.

Skuterky Dőme 41. l.

Spányi Béla 43. l.

Spillenberger János 42. l.

Stróbl Alajos 42. l. 59. l.

l. Tört. Képes. 1922.

Miskolczi ref. főgimnázium könyvtárának szakkatalogusa (Könyvism.)

IX. 140 – 141.

Schoefft József Ágost

festő

l.

Divald 1917

163. l.

Schoefft August

festő

Gróf Széchenyi István aréképe
Köreedzve 1835. juniusában velent
meg. folio. Schoefft festő adta
ki Pesten.

Gróf Széchenyi István képe.
Honmüoész. 1835. 822. f

Schoefft Ágost

Pesten lefestette

1835. nyarán

gróf Széchenyi Istvánt.

Gróf Széchenyi István képe.

Honművész. 1835. 822. l

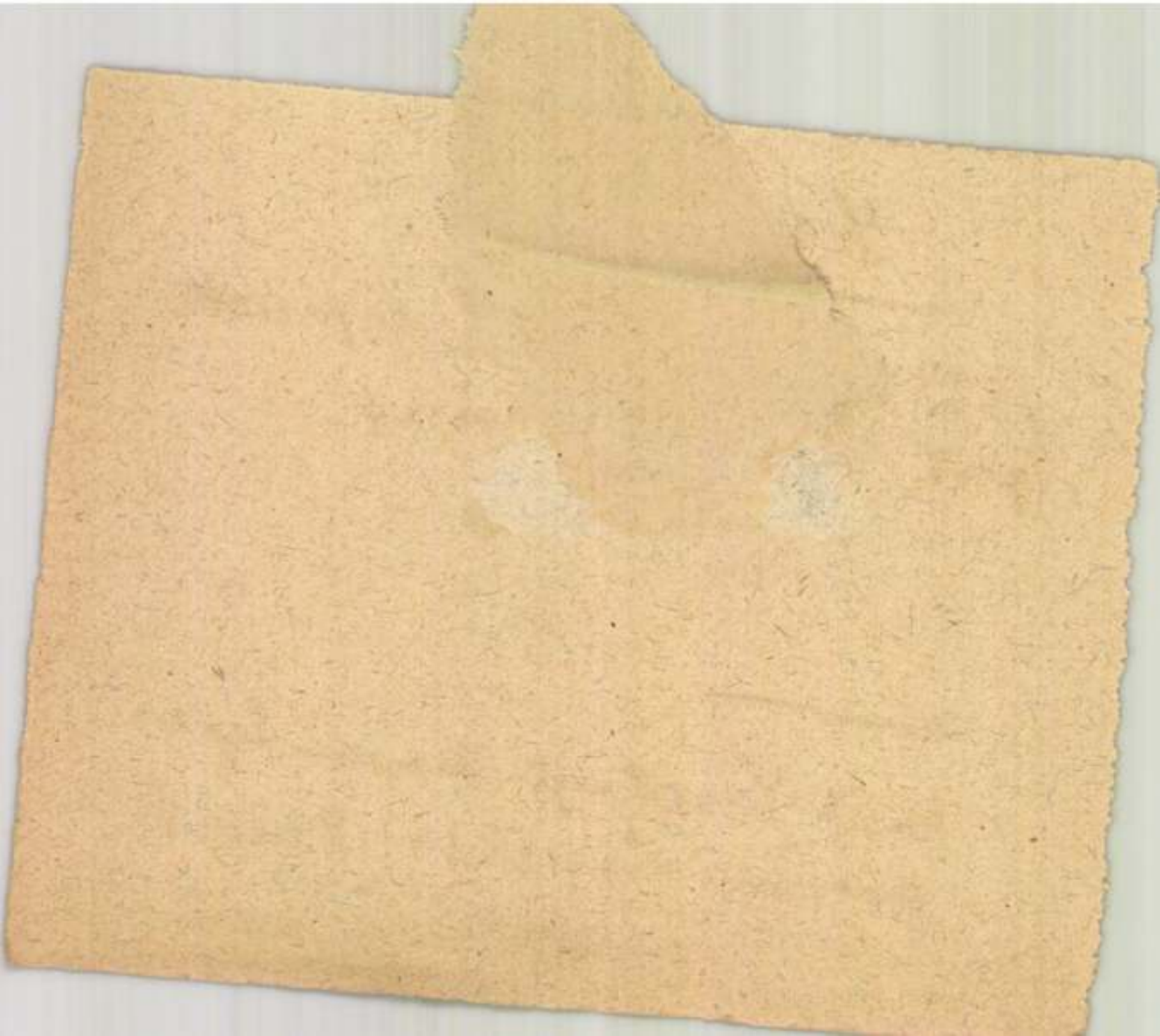

M.D.K.

Schoefft Ágost, festő (1809 - 1888)

József Ágost fia, eleinte apjától tanult, később Bécsben és Glasgorsságban. 1835-ben neve hiressé vált "Pannonia megliodítása" c. kompozíciójával és Széchényi István archepével. További évek során hosszabb vándorútra indult, nagy vagyont szerzett Indiában s hátralévő éveit Valencében és Londonban töltötte.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn, Bp. 1966. Corvina

248. old.

MDK

Schoefft Ágoston, festő

Pest 1809,megh.1888. A bécsi Akadémián /1828/ és Olaszországban végezte tanulmányait, azután Pesten dolgozott s itt már 1835.kollektiv kiállitást rendezett müveiből. Itthon Pannónia buzditása c. allegorikus képével és gróf Széchenyi István arcképével tünt fel. Vére elvitte Indiába,gazdagon tért vissza, nagyszerü palotát tartott Velencében, aztán Londonban tartózkodott, de vagyonát elvesztvén, buskomorságban végezte életét.

E G. II. 425.1.

Schoefft Ágoston

életrajzát

lásd

Malonyay Dezső

A magyar képirás

uttörői. Bp.

1905. 34. l.

jegyzetben.

Keppel

(Széchenyi István

arcképe)

MAGY. KIR.

FŐERDŐHIVATAL

LIPTÓUJVÁROTT.

190 9 évi 847 szám

Tekintetes Müemlékek Országos

A folyó évi 115 szám

hitelesitve ./. alatt tisztele

Liptó-Ujvárott, 190

/: 1.drb.:/

Schoefft, festő

Művészet, III., 1904. 345-346.

Adatok művészetünk történetéhez

Schoeft

Blaschke Hános rézmetszete:

Rozgonyi Cecilia /Schoeft után/ 1824

Századok 1874, 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművész

M·D.K.

Schoefft Ágoston festő 19.u.

A 30as években Pesten élt.

Bende János: Fichy Mihály élete és műve.
Bp. 1927. 13.

MDK

Schoefft Ágoston /?/, 18o9-1888.

Sapho, olaj

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. M.Szml.kiáll.
1939. jan. lo 1.

Schoeft Ágost Jestő M.D.U.

1809 – 1888

Járt Indiában és Londonban

K. Divald: Old Hungarian Art. London

1931, 226

Schoefft Ágoston

(1809-1888) „A Nemto" által felébresztett és munkásságra, előhaladásra serkentett Pannonia" c. kompozíciójával mutatkozott be a közönség előtt.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XIX században, Budapest, 1970.

141

Schoefft Ágoston

(1809-1888) festő, Schoefft József Ágost (1776-1850) festő fia.

Bácskai Vera: I. Források Buda, Pest és Óbuda történetéhez, Budapest, 1971. 33 l

149 l

MDK

Schöft Ágoston

Genthon I.irása

Müvészet ~~1966~~ 1966 nov.p.12.

Schöfft Ágoston

Gellhon István: Schöfft Ágoston, India pesti festője. - Művészet, 1966. 7. évf. 11. sz. 12-14. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969.3.sz. 243-384.l./

256. l.

Schoefft Ágoston

Gentheon István írt róla

tanulmányt

Kepzőművészet

Vigilia 1969 julius

492. old.

Schöffl Ágoston

művészetéről, munkásságáról szóló Genthon-tanulmányok és cikkek felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István megjelent műveinek jegyzéke. - Művtört.Értes. 1970.4.sz. 253-258. l.

257.l.

Schöfft Ágoston
festő

MDK.

1835 aug. 15 én Bukarestben meg-
házasodott. 1836-ban kiállítása
volt Sfântul Sava-ban. A craiovai
és bukaresti múzeumokban több
képét őrzik.

Genthon István: Schöfft Ágoston...
Művészet, 1966. november. 12 kep

M.D.K.

Schöffl Ágoston
festő

Velencei képeit az 1855 és bécsi kiállí-
táson Ferenc József az Belvedere számára
megvásárolta. Innen a salzburgi
Winterresidenzbe kerültek.

Gerlach István: Schöffl Ágoston ...
Művészet, 1966. november – 12 kép

Schöffl Ágoston
festő

M.D.K

Pestre érlesve a Stáció utcában
háiat épitetett. Ekkor festhette fiúi
és női arcképet. Majd utra indult,
Nemet, Franciа, Olasz, Török országba
járt. Velencében hosszabb idöre megtelepedett.

Genthon István: Schöfft Ágoston

Müvészet, 1966. november – 12 lap

M.D.K.

Schöfft Ágoston
festő

Kairói tartózkodása emlékeül,
megfestette az egyptomi alkirályt.
Majd hajóra szállt és talán vészt-
be kötott ki. Harafelé Belgrádban is volt.

Gunthon Istvan: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Ágoston
festő

M.D.K.

Az 1855-ös bécsi kiállitáson szerepelt az „Aldozó thugok", a „Bajadérok", a „Tigris-vadászat az indiai dzsungelben c. képei

Genthon Istvan: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 kep.

Schöfft Ágoston
festő -

M.D.K.

Agrában tölbször járt (Agrai pakár
c. hejse bucnyitja) kalhuttába barát-
ságba herült Körösi Csoma Sándor-
val, lerajzolta 'ot, majd ezről hő rajzot
bészített. Ez Körösi egyetlen hiteles arcképe.

Genthon István: Schöfft Ágoston ...
Müveszet, 1966. november - 12 lap.

Schöpflin Ágoston
festő

M.D.

Shere Singh maharadzsa el-
halmozta megtiszteltetésekkel.
Delhiben is festett, Bahadert,
a nagymogult örökítette meg.

Genthon István: Schöpflin Ágoston...
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöffft Ágoston
festő

M.D.V.

1837-ben érkezett Indiába, első állomása Lahore volt. Ott készült nagyméretű képe „A lahorei udvar" ezt a képet Bécsben, Párizsban és Londonban is bemutatták.

Genthon István: Schöffft Ágoston, . . .
Művészet, 1966. November – 12 kép

Schöfft Ágoston
festő

M.D.V.

Perzsiában itt ezre utalnak képei
(Perzsa nők, Perzsa haiem) át-
ment Afganisztánon (Kabuli nő)
Onnan Indiába mert.

Gentheon István: Schöfft Ágoston . . .
Művészet, 1966. november - 12 kep.

M.D.V.

Schöffer Ágoston
festő

Alleppóból indulva Moszul, Bagdad
Kamadan, Teheran, Bokhara, Kabul
érintésével jutott Lahore-ba. Szíriát
Mezopotámiát bejárta áthelt a Tigris
folyón. Ebből az időből egy képe van.
A kép ma Salzburgban van.

Gerthon István: Schöffer Ágoston
Művészet, 1966. november - 12 kép

M.D.V

Schöfft Ágoston
festő

Archépewel Bukarestben jól beresett.
Majd Jasiba ment, itt a Pinacoteca
Statului két archépet bírja, 1836-ból
Rövid ideig Odesszába, majd Kon-
stantinápolyba festett.

Genthon Istvan: Schöfft Ágoston ...
Müvészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Ágoston
festő-

M.D.Y

Széchenyi megbízta archépe
megfestésével, a kép elveszett,
de ugyanebben az évben (1835)
kőrajz is készült.

Genthon István Schöfft Ágoston..
Művészet, 1966. november - 12 lap.

M.D.K.

Schöfft Ágoston
festő

1835-ben érkezett Pestre. Egy allegórikus karafias kompozícióba kezdett, amely Pannoniát ábrázolta. A kép további sorsáról nem tudunk; ezt a művet ~~Ab~~ Széchenyi István hedveshedésére festette.

Genthon István Schöfft Ágoston . .
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Ágoston
festő

M.D.K.

1842 márciusában Lahorából
Agrába érkezett. Innen Bombay-
ba ment. Megfestette a várost
a Malabár domból nézve

Gentleon István: Schöfft Ágoston...
Műveszet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Ágoston
festő

M.D.L.

1828 külföldön tanult, két évig a
bécsi akadémián, amután itáliai,
franciaországi és svájci tanulmány-
út után Münchenben „Onarchipe"
húsz év körülinek mutatja, ezek szerint
1829 körül készült.

Genthon István: Schöfft Ágoston . . .
Művészet, 1966. november - 12 lap.

M.D.K.

Schöfft Ágoston
festő

Apjánál is volt keresztnev-beli bizony-
talanság, ez mála szürzavarossá lesz.
1809-ben született magyapja Képíró
utcai hiérában,

Genthon István: Schöfft Ágoston
Művészet, 1966. november - 12 lap

M.D.Y

Schöfft Ágoston
festő

Velencei palotáját 1846-ban szállodává alakította át, csak kis részét bírta ő. Végül is 1857-ben eladta.

Genthon István: Schöfft Ágoston . . .
Művészet, 1966. november - 12 lap.

Schöfft Ágoston
festő

M.D.K.

Velencéből Bécsbe költözött 1855-ben.
Kiállitott ~~[illegible]~~ az Österreichische
Kunstverein tárlatán és a mindermi-
ben is Feleségétől különvált.

Genthon István: Schöfft Ágoston ...
Müvészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Ágoston
festő

M DK

1858-ban egy képével szerepelt a bécsi Belvedere kiállításon. Ebben az évben 1 fontos belépődíj mellett Londonban mutatta be indiai termeset.

Genthon István: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 lap.

MDV

Schöfft Ágoston
festő

1860-körül készült Önarcképe,
ez a Budapesti Történelmi
Képcsarnokban van. 1863-ban
magán galériájától környelmű
életmódja miatt kénytelen volt
megválni.

Genthon István: Schöfft Ágoston
Művészet, 1966. november - 12 kep.

M.D.V.

Schöfft Ágoston
festő

1864 és 1866 között Észak
Amerikába és Mexikóba zott.
Nagyonhitette Miksa császárt
feleségével és Bazaine mar-
sallal. A császár mellképet
is megfestette.

Genthon István: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 lap

M.D.V.

Schöfft Ágoston
festő

Élete utolsó éveit Londonban töltötte
megfestette Edward walesi herceg
feleségének arcképét. 79 éves korában
Londonban halt meg a művész.

Perneczky István: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 lap.

Schöft Ágoston
festő

M.D.K

Áthelés a Tigris folyón
Velence éjjel a Palazzo Grassi-val
Eduard walesi herceg felesége

Genthon Istvánt: Schöfft Ágoston, India pesti festője
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Ágoston
festő

M.D.K.

Önarchép
Női archép
Bahader-Delhi-i uralkodó } rymo

Genton István: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 lap

MDK.

Schöfft Ágoston
festő

1845-ben 80.000 forintért megvásárolta a velencei Palazzo Grassit. Két képet festett a Canale Grande-t a Palazzo Foscarival és a máskat saját palotájával.

~~[illegible]~~

Genthon István: Schöfft Ágoston...
Műveszet, 1966. november - 12 lap.

Schoefft Ágoston
1809–1888.

Ltb I. 56, 112
II. 9, 14, 116
IV. 105, 113, 114

Cárd okr.

9989

en nyugvo diszes keretbe helyezett
ély vágás látszik. Felirata a kép alatt

as Bathori.

cm.

-900.
00-21.

Schöfft Agost

l.

Parálltortképes

14,477. l.

Schöfft Ágost és

Schöfft Tivadar

ród

Schultz August =

Schöfft-testvérek

Eletképek 1845. II

ész. 2. félév 406–409. l

Megvan az egyetem

könyvtárban, lásd

okv

Schöfft Ágoston

festő

rőd

Lyka 1848

52. l.

Schöfft Ágoston festo MDK

A szegedi új rókusi templomnak festett egy szentképet 1860-ban

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőmüvészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve, Szeged.1957. Szegedi Nyomda Váll.1957

Kőnyomat - Arckép

Schoefft Ágoston:
Széchenyi István arcképe
1835.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
149.
"Széchenyi..."

Schoefft Ágoston

festő

l. Szana 1890

43. l.

44. l.

tudjuk, hogy a mi szemünkre
onda finom nyakát rejti-e va-
tér is a mosolyban rejlő érte-
bizonytalan és vész bele az
armóniájába.
zemek és még a háttér is moso-
a Lisa"-nak lényévé vált a

ardo egy befejezetlennek tar-
lő Szent János-t. Meztelen
jnos szines reprodukcióval
ire is tökéletes egyébként
eti meg két szinnel azt a ha-
ása kelt bennünk.
ébként az eredeti képen sok-
reprodukción, szinte csak
rajta felirás, mint a tre-
, az alak és a mozdulat sem
tet, vagy egy gondolatot. A
k. Az arc nem kimondottan
enne. A váll lágyvonalu és
y biztosan férfiaktról van-e
mellrészt eltakarja a kar és
haj még valódi renaissance
i müvészfantázia már kissé
itett merevségén. Az alak
ehajlitott jobbkarjával, jobb-
ával fölfelé mutat. Talán
ékeire. A jobbkar mögött,
könnyedén lebegő keresztet
al.
ngő megvilágitását és egyene-

Schöffl, pesti képiró.

Tud. gyűjt.
1817. II., 175.
8. Uj mivek és könyvek.

Schoefft Ágoston

Szerepel a Biedermeier

kiállításon a Műcsarnokban

Pester Lloyd 1937 XI. 28

Önálló táblakép - Arckép

Schoefft Ágoston:
Széchenyi István arcképe.
1835.

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
149.
"Széchenyi..."

Schoefft Ágost /parti/ F. M. 19. 2.

Indiat jest. 1858 zi-állit Londoban keleti Rajzes.
kahovei udv. kapperetü Rajz feltünt.
1861 - kéfiet elzálogositja. /Lg. N. R. 157./

Alexy Károly /popráci/ F. II. 19. 2.

1852 London - 61 jún

l. Schöfft

MDK

Schoefft Ágoston/?/ /1809-1888/

Sapho, of.

Székesfőv.képt.uj szerzem. N.Szal. 1939.jan.-febr.

S c h o e f f t Ágoston festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
149.
"Széchenyi arcképei"

Schöff Ágoston festö.

Katol.Szemle.1938.I.88-92.l.

Schöfft Agost

László

Ernst-László

39 P.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191____ év

tesénél_____

jelenhetek, keresményemnek átvételére ____

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztar

Kelt _____, 191____ é

_____

tanu.

_____

tanu.

Schöfft

festő 1824

Rozgonyi Cecilia
Fenti vajra utan
a cétba metszette
Blaschke János
Megjelent Aurora
1824.

Repr.

Jv Gár Czakó

146. l

hírlapárusi tó
SZÉKELYKERESZTÚR

S c h o e f f t József Ágost festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

S c h ö f f t Agost festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schöfft család"

Schäfft Agostan

U. 631.

Schöfft

Sárvári Felső-Vidéki
Gróf Szécheny-István
Kozát folio
Lelz. Schöfft-

Schöfft Ágost, festő

Életképek, 1845.II. 743.
Mi hir Budán?

Schöfft Ágoston, festő

Életképek, 1845. II. 406-409.

Schulz Auguszt: Schöfft testvérek

Schöfft Ágoston, festő

Honderü, 1846. I. 436.
Heti szemle

Schöfft Ágoston

festő

4 képe

l.

Tml

Schöfft Agorton

lásd

Parlajst 137

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Schoefft, ~~[illegible]~~ művészcsa-
lád

Művészeti lexikon 712

Pesten a XVIII – XIX. sz. ban. Tagjai:

József, festő. 1785-től tagja volt a pesti városi képviselő testületnek. 1816. I. Ferenc király, 1817. Pázmány Péter arcképét festette a pesti tud. egyetemnek. – Idősebb fia: József Ágoston, szül. ~~[illegible]~~ 1775 k. Pesten, megh. 1850(?) n. o. 1822-től a bécsi akadémián tanult, azután mint arcképfestő működött Pesten, ♀ – Ennek fia ~~[illegible]~~: Ágoston festő, szül. 1809. Pesten, megh. 1888. ~~[illegible]~~ A bécsi akadémián (1828) és Olaszországban végezte tanulmányait ~~[illegible]~~, azután Pesten dolgozott, s itt már 1835. Kollektív kiállítást rendezett műveiből, ~~[illegible]~~ Széchenyi István gróf arcképével és Pannonia buzdítása c. ~~[illegible]~~ festményével ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. Ezután Törökországon át, Indiába ment, hol sokat festett, s ~~[illegible]~~ értékes keleti egyptemegye fett nert. Egyptomon át jött

♀ hol 1829-től ~~tagja~~ ös tagja volt a városi képviselő testületnek.

(10

AUGUSZTUS

15

Schoeffl 2

visza s évekig Veleuceben ét.
1858. Londonban rendezett grujte-
nagy kiallitist keleti képeiből és
mutarpaiból. Utóbb egy idegy Pesten ét,
majd tönkrement és tébolyt dában
halt mef. — Sch. Borbála (József
Ágoston leánya) az 1840-es években
tájképeket festett Pesten. — ~~Sch.~~ Ennek
öccse: Ottó festő szül. 1832. Pesten. Mün-
chenben tanult. ~~Valószínűleg az~~
~~utóbbak testvére volt~~ Sch. Ágoston öccse volt Sch. Tiva-
dar épitész, aki városrendezési
tervével a XIX. sz. Közepén Róma-
ban aratott sikert s ~~[illegible]~~ utóbb
az egyptomi alkirály épitésze volt. —

Schoefft August

feste

wód

z

Kapnuvelszönelch

31. l.

marasmius caryphyllus

Szekfügomba

Schoefft Ágoston
festő.

Fővárosi Lapok 1896. márc. 8., 16. old.
(Sz. T.: Kiárott művészek.)

Kalmár

Schöfft család

Schöfft József, apja, nagyapja festők voltak Pesten. 1850-ben halt meg, 70 éven felülig korban. Szamos gyermeke közül Guido emlitendő, aki 1809-ben született. 1843-ban Indiába ment, hol 8 évig élt és nagy vagyont szerzett. Stb. elég részletesen. Csak azt hiszem, hogy a keresztnevben téved. Ujházy.

Ujh. Föv. 17-18. l.

Schoefft
festő

Gróf Széchenyi István arcképe

76. ~~U. a.~~ Térdkép, sziklán ülő alak, a háttérben a Vaskapuval. Színes nyomat Schœfft 1835-ben festett gróf Széchenyi Imre birtokában levő eredetije után Malonyay: A magyar képírás úttörői cz. munkájából. (2008. sz.)

Széchenyi Múzeum
Dívald Akad. palotája.
88. l.

408404

Schöffl

Herczeg a „magyar biedermeier"
c. kiállításon a Műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 30

Schöffl Ágost

Két festménye nézetel a hagyat biedermeier kiállításon a műcsarnokban.

Palotája volt London ban és Velencében.

Nemzeti Újság 1937 XII.1

Schöfft Ágoston

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a Műcsarnokban

Pesti Napló 1937 XI. 28

~~XSchöfftXÁgostonyfestőmX~~ MDK

/Schoefft/ Schöfft Ágoston, festőm.
1809-1888

Ahol megfordult eloszlatta a teljesen sötét fogalmakat Magyarországról. Körösi Csoma Sándorral jóbarátságban volt, ismereteinket gazdagitotta a nagynevü magyar tudósról. Óriási vagyonokat szerzett, élt mint egy grand seigneur, de ~~életének végén~~ mégis el kellett adnia gyönyörü gyüjteményét 1863-ban.

Iván Ede: Schöfft Ágoston. 1809-1888. Egy magyar festő világutazó emléke.
Vasárnapi Ujs. 40.sz.1909.56.évf. 834-835.l.

MDK

Schöfft Ágoston, festőm.

Máról-holnapra Indiába tette át székhelyét. Négy év elmultával Londonba költözött. Ködös aggyal Londonban halt el csendesen.

Kerekesházy József: Egy régi magyar müvészcsalád Indiában és Egyptomban.
Ujság. 1943. febr.21. 12.1.

Schöft

tört. festő, számos mü-
alkotása révén híres

Schams: Pesth

288. l.

A Műemlékek Orsz. Bizottságához

Budapesten

A közelmúltban arról értesültem hogy a sromsédos Felső-Örs község rom. kath. templomában nagyobb arányú restaurálás (kifestés) van tervbe véve.

Mivel a felső-örsi templom tudtommal jeles műemlék, s így az Orsz Bizottság felügyelete alatt áll, van szerencsém erre az Orsz. Bizottság figyelmét felhívni.

Mély tisztelettel maradtam

Schöfft Józef Agost

II. Tłenc archeje a
Bajmir. Murben

„Jos. Aug. Schöfft px
1830"

jelzéssel egy férfi és
női arckép Imrédy
Béla, a Nemzeti Bank
elnökének tulajdonában.
Jelzés mind a két
kép hátán.

Restauráltam 1937
okt.

MARKUS MIKSA
MAGYAR HIRLAP
UJSAGVALLALATA

János alakja, felirattal és 1605-ös évszámmal. A kispalugyai
warzem Holzrähmchen. Johann der Täufer, Aufschrift und

pe. — FLASCHE MIT GLAS, bemalt mit je einem Wein-

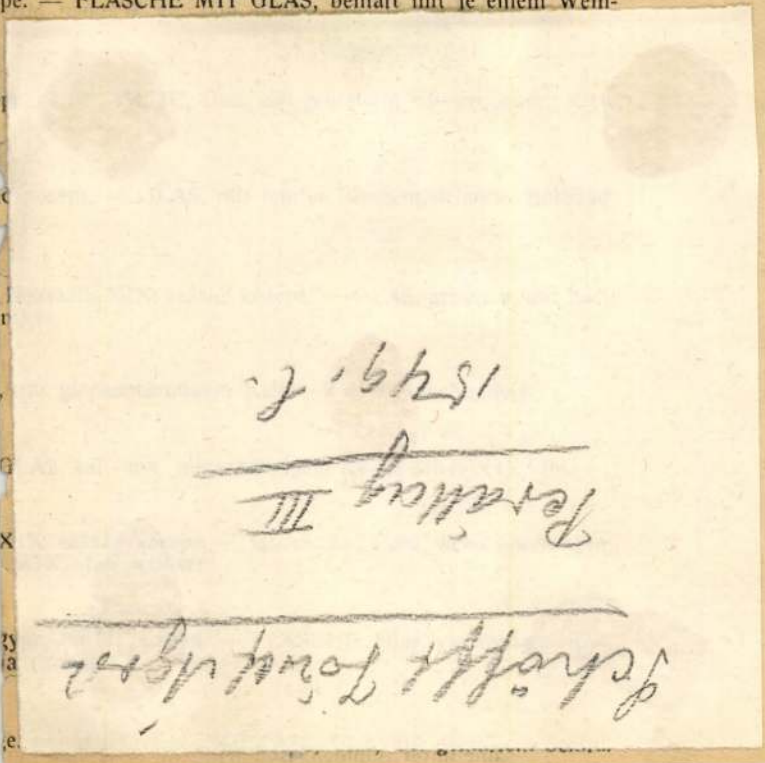

1126. **Patikapalack,**

köszörült üveg, arannyal festett cimkével. XVIII. s
mit Goldschild. Ende XVIII. Jahrhundert.

1127. **Nagy pohár,**

rubinüveg, festett arabeszkdisszel és magyar cimer
gemaltem Arabeskendekor und ung. Wappen. Mitte

1128. **Öt gyümölcskés,**

kék és zöld üveg. XIX. század. — FÜNF OBSTM

1129. **Pohár,**

szemcsés üveg, rajta virágkoszoruban magyar cim
dem ung. Wappen und Inschrift. Zw. H. XIX. Ja

1130. **Talpas pohár,**

üveg, rajta medaillonban arannyal festett velence
Ansicht, Goldmalerei.

1131. **Pohár,**

üveg, köszörült diszitéssel. Levélfriz alatt férfi mell
Dekor. Blattfries und Brustbild eines Mannes. Mit

1132. **Palack,**

üveg, beköszörült virágkoszoruval. XIX. század el

1133. **Pohár,**

borvörös üveg, gyémántos köszörüléssel. Cseh, XI
Böhmen, erste H. XIX. Jahrhundert.

1134. **Pohár,**

réteges üveg, zöld alapból kiköszörült rozettákkal.
ausgeschliffenen Rosetten. Böhmen, Mitte XIX. J

1135. **Pohár,**

üveg, köszörült diszitéssel: Fák alatt áldozati oltá
säule unter Bäumen. Böhmen, Anf. XIX. Jahrhur

Schoefft József Ágost: Széchenyi István portréja, olaj, vászon, 150 × 113 cm, 1836, a Veszprémi Bakony Múzeum tulajdona

ıl embe-
tokig, el
m, hogy
értelem-
dulatos-
ó figura,
an a ke-
mozgási
múló és
:. Határ-
szült pil-
gvalósí-
ahogyan
szültsége
egyben

megkülönböztethetetlenek, r
zásra utal, de már nem viszo
kerethez. Azelőtt az új a n
eredeti átértelmezte azt, de
nélkül, most viszont mind
igényével lép fel. Ebben a ke
is juthat más szerep, mint a
ellen időről időre fellépnek
tikus jellegű művészeti áram
mint az értékhangsúlyt meg
előnyben, szemben az újítás
lyen belül ez a mozgás lezajli
s így az újítás és tradíció hern
továbbra is, mindössze időn
dul. Az újkor esztétikai gon
fontosabb feladatának tartia

Schöfft József †

er = Ágost

1840 ivja a Hasznos Mulatságok, II. fébr., 47o lap: „Mesés műveltsége Zsolcában. A művész Schöfft József akademiai festő, ki, valamint atyja pesti vállalatosfelesége, úgy ez egész haza örömére született Pesten 1809-be.— Kis korában már megbecsülését mutatta a festészetben, s atyja nem sokáig bíztatta fiát ez amaz munkás latin szabályok tanulásával, hanem mint mellé vévén, mintha ujonnan született művészi fiaiként örömmel, ezt szépmesterségére maga sorozdogatással tanitgatta. Atyjától Bécsbe utazott, s az Akademia igazgatójánál arra kérelem mellett mutatta be műveit, hogy annak pártfogását kéri, mire az igazgató a harmadik napot jelelte ki válasza adására s a kitüzött napon igy szólitá meg: Fiam, lehet elvárhatja itt hat, két hónap lefolyását, még segedelmet jöthat. mert igen sokan vannak valami feljegyezve, de még ezt sem kivánhatja ön, hogy például annak mutatót megelőzze" és egy képpel mutatott reá, arra megjegyzés mellett, „hiszen igen nagy nem jött még ez ön tudtommal Magyarországból" után Schöfftnek örömkönyek gyülték pamacsba, mert még magyarországi volt s° festette. Két évekre élt el Bécsben, s midőt onnan Olaszországba menni, haza jövén, hazáját mint egészen beutazta.— Rómában 3 évek egész müvelt városaiban járt Olaszhonnak mint Florenz, Milano, Velence stb 14 hónapok alatt gyüjtött tapasztalásokkal gazdagitotta müvészi tudományait, Antua tetején ült atyjának egy szobából álló lakását, melyben magyarországról sőt minden a felkelő napot a magasából megpillantá, úgy látszik igen szeret akart képzeni arra emlékét pavaival, mert zárodékul azt jelző meg, hogy nyilbárral bélelt kertkapu van kezén, megis mint elfagyni mint az idős maga bizonyitó.— Párisban 18 hónapokat töltött el a müvész s minthogy nálunk volt Europának minden tartományait beutazni, mintán a többi nevezetes városait Franciaországnak meglátogatta, haza nem jött egyenes Svájczból Lipcsébe, innen ellátogatott Tyrolba tette haza felé utjától. Ekkor már nagyobb részét bejárta pallérozott Europának, s hogy a föld barlár tartományainak még nagyobb részével ismerkedhessen, innen vette Perzsa egy nagyobbra kedvet, ki alkalmat, hol a mutatta, hogy a magyar minden nyomorúságok könnyen küzd.

Harmadik útjának Bukarest és Jassin által tette Konstantinápolyba, hol a nagy ur által hivatal vállalására pöltertott fel havonként 500 ft fizetés mellett. De Schöfft nem azt tartja, ubi bene ibi patria, azért megköszönvén a nagyurnak jóakaratját s az első karavánnokkal Syria felé indult.

Ez Tájékozat terjedett naplójába a Sinai hegy megjárásával tétetett Magyarországba hazatért kidolgozásáról. Lehet, látta arra hajlott is, hol üdvezitőnk élte az örök élet emberei tisztelkedésnek. Volt. Szentföld minden nevezetes városaiban s mintán Egyptomnak régiségeit megtekintette, Arab és Perzsa tartományon által Babylonba ment, mely város már indiában van.— Naponként ösztendeje, hogy nőstül Indiában lépik s ez idő alatt annak tárgyaival arcképek pótásával ● egész megösmerkedett, s noha az időtől fogva mintegy 25 tudositásai érkeztek, melyek igen nevezetes tárgyakat, de még nem igen hallottakat is foglalnak magokban, mégis minthogy fáradsága müvészet annunt haza jön, ami a jövő nyáron megtörténik, utazásáról egy könyvet kiadni, a történés is úgy hosta magával, hogy kalandjáért, nagy tapasztalásait dicsvolván, fogadta ne avatkoznám.— A nyáron mult esztendeje, hogy midőn úgy haltam én is, más is, hogy Kossuth Nagy Sándor Indiában utazott, megirtam Schöfftnek, hogy kerenné fel tudakozást, mive arra válasza érkezett, hogy a kormány által a Kárdevőkörött utazás, de nem találja, mi igen természetes, mert én sürgönyt nem küldöttem, Kossuth Nagy Sándor pedig már akkor a thybeti kormánynál vállalt hivatalt. Legutóbbi levelemben azt is megirtam neki, hogy nemzeti dij vár is közszeretet várja, azt pedig annál nagyobb remünyéggel tehetem, minthogy úgy sokkal érdekesebb lesz hazájára nézve,— sok másfélével.

Szentiványi Antal."

Számolási példatár a népiskolák II., III., IV., V. és VI. osztálya számára.

Irta: Szigethy Sándor.

A népiskolai számtani könyvek közül Szigethy Sándor könyve az elsők között foglal helyet. Nemcsak azért, hogy az új tantervnek megfelel és folytonosan szemléltet, hanem azért is, mert különféle címek alatt tárgykörök szerint talán egy sem csoportositja oly ügyesen példáit, mint ebben a könyvben van.

A földrajz, természetrajz háztartáskörébe eső számitásokat bevonja a számolás körébe, elvezeti tanitványait az utcára, piacra, pékmühelybe, nem esik tőle távol semmi.

A tárgykörök címei közül csak nehányat említek: falun, malomban, vásárlás-visszaadás, séta Budapesten, a Duna partján; havi és évi kereset, könyv- és tanszervásárlás, az aratás, könyörülj a szegényeken stb. ezek és hasonló címek alatt csoportositja példáit, melyek rendszerbe szedve, a gyermek korához, fejlettségéhez vannak alkalmazva s első tekintetre meggyőznek bennünket arról, hogy a szerző a legjobb irányt választotta s helyes úton jár. Az élet iskolájából vitte be példáit az iskolába, épen azért ez az élet, elevenség végig vonul csaknem minden példáján.

30096 RADÓ IZOR, BUDAPEST.

Számolási példatár a népiskolák II., III., IV., V. és VI. osztálya számára.

Irta: Szigethy Sándor.

A népiskolai számtani könyvek közül Szigethy Sándor könyve az elsők között foglal helyet. Nemcsak azért, hogy az új tantervnek megfelel és folytonosan szemléltet, hanem azért is, mert különféle címek alatt tárgykörök szerint talán egy sem csoportositja oly ügyesen példáit, mint ebben a könyvben van.

A földrajz, természetrajz háztartáskörébe eső számitásokat bevonja a számolás körébe, elvezeti tanitványait az utcára, piacra, pékmühelybe, nem esik tőle távol semmi.

A tárgykörök címei közül csak nehányat említek: falun, malomban, vásárlás-visszaadás, séta Budapesten, a Duna partján; havi és évi kereset, könyv- és tanszervásárlás, az aratás, könyörülj a szegényeken stb. ezek és hasonló címek alatt csoportositja példáit, melyek rendszerbe szedve, a gyermek korához, fejlettségéhez vannak alkalmazva s első tekintetre meggyőznek bennünket arról, hogy a szerző a legjobb irányt választotta s helyes úton jár. Az élet iskolájából vitte be példáit az iskolába, épen azért ez az élet, elevenség végig vonul csaknem minden példáján.

30096 RADÓ IZOR, BUDAPEST.

Kivégezték a monori csendőrgyilkost

A pestvidéki törvényszék rögtön ítélő bírósága három napig tartó főtárgyalás után halálra ítélte *Kovács* Sándor 25 éves kovácssegédet, aki karácsony első napján, az elsötétítés ideje alatt kilenc szurással megölte *Ecsedy* Vince csendőrt. A rögtönítélő bíróság elnöke szombaton délelőtt 10 órakor kihirdette *Kovács* Sándor előtt kegyelmi kérésének elutasítását. A halálos ítéletet *Bogár* János állami ítélet végrehajtó végrehajtotta.

— **A teherárufelvétel kiterjesztése a hajózási forgalomban.** A Magyar Királyi Folyam- és Tengerhajózási R. igazgatósága közli, hogy az árufelvételt (darabáru és teljes kocsirakományok) a már megnyitott állomások forgalmának kiterjesztéseképpen a díjszabásban felsorolt összes állomásokra kiterjeszti. Kivételt képeznek a Wien és Linz között állomásozó szolgálatban érintett állomások, valamint: Révkörtvélyes, Dunaremete—Magyaróvár, Bős, Dunafüred—Szárhalombatta, Ercsi és Gombos állomások, amely állomásokkal való forgalomban az árufelvétel még szünetel.

— **Gyermektragédia.** Nagykanizsáról jelentik: A zalamegyei Kemendellár községben Pintyőke József gazda kéléves fia egy babszemet nyelt, de a torkában megakadt. Mire orvost hivtak, a kisgyermek megfulladt.

— **Előadás.** Február 22-én, hétfőn délután fél 7 órakor a Magyar Mérnök és Építészegylet székházában (IV., Reáltanoda-utca 13) *Schäffer* József a parkházas Budapestről tart vetitettképes előadást. — A Magyar Keleti Társaság és a Szabad Egyetem *Kelet szerepe a Nyugat műveltségében* előadássorozatában február 23-án, kedden délután 6 órakor a Pázmány Péter Tudományegyetemen *Szimonidesz* Lajos tart előadást *A buddhizmus legjelentősebb fellépése Nyugaton* címen. — A Világkedvelők Egyesületében február 25-én, csütörtökön délután 5 órakor Eszterházy-utca 4. szám alatt előadást tart *Ballenegger* Róbert dr egyetemi tanár *Milyen bajt okoz a rossz föld* címen.

A LÉLEK SZILÁNKJAI

Irta KEMÉNY SIMON

I.

A kis tócsa szegény pára,
Nagyon fázott az éjszaka.
Ablakot fagyott magára.

II.

Arra kérem a felettünkvalót,
Adja meg nékem az egyszerű
élet,
Adja me nékem az eggyszerű
érzés,
Adja meg az egyszerű gondolat
Kegyelmét,
S mind ezt elmondani, az egyszerű szót.

III.

A havas levegőt kavarja
A mezők lustaröptű varja.
Szálló levél a szélvihar.ban,
A fa, melyről elfujta, hol van?

IV.

Lefeküdni.
És felébredni azon a helyen,
Hol elnyúltam és elfészkelt
fejem,
Nem hánykolódni az álom
vizén,
Igy szeretném. És ezt bevallani
Nem szégyenlem biz én.

V.

De szeretnék gyémánt lenni,
Gyémántkönek tüze lenni,
De szeretnék rubint lenni,
Rubintkönek vére lenni,
De szeretnék zafir lenni,
Nefelejtskék színe lenni.
Ha én gyémánt, rubint lennék,
A szegények kincse lennék,
Ráröpülnék a kezükre,
A fülükre, a keblükre,
Két marokkal szórnám magam
Tavén hervadt életükre.

VI.

Isten létezésének
Isten létezésének
Döntő bizonyítéka
Döntő bizonyítéka
A világ.

— **AZ UJSÁG REGÉNYTÁRA SOROZATÁBAN vasárnap megjelenik Koval Lőrinc, a kitünő fiatal iró kisregénye: „Cigányok", melyben finom iról eszközökkel, de megragadó realizmussal tár elénk egy tragikomikus epizódot a cigányok életéből.**

— **Sebesültszállító vonat érkezett Szabadkára.** Pénteken sebesültszállító vonat érkezett Szabadkára. Hős honvédeinket a Vöröskereszt hölgybizottsága dr. *Völgyi* Jánosnéval az élén nagy szeretettel fogadta.

— **Villamoskarambol.** Szombaton reggel fél 9 tájban a Baross-téren a BSzKRt egyik teherkocsija beleszaladt egy, a Rottenbiller-utcába befordulo 18-as villamos pótkocsijába. A karambolnak szerencsére egy sérültje sincs, az utasoknak az ijedtségen kivül más bajuk nem történt.

Ünnep-napok

Február 21

Az Akadémia oszlopcsarnokából 1890-ben temették Andrássy Gyula grófot, a hatvanhetedik kiegyezésnek Deák Ferenc mellett hősét, a miniszterelnököt és külügyminisztert. A gyászünnep emlékezetes mozzanata volt, hogy Erzsébet királyné megjelent a ravatalnál és koszorut tett a koporsóra, mint annak idején: Deák Ferenc ravatalánál. A temetés szertartásán pedig végig jelen volt Ferenc József király. Andrássy Voloscában halt meg három nappal azelőtt, éppen huszonharmadik évfordulóján annak a napnak, mikor a király 1867-ben miniszterelnökké nevezte ki. A nemzeti gyász oly imponáló alakban jelentkezett, mint Deák halála óta, egyszer sem még. Táviratában, melyet családjához intézett, a király „nemeslelkü, fenkölt szellemü, hü tanácsadóját gyászolta: a királyné pedig ezt irta: „Én legjobb barátomat vesztettem el benne". Az országgyülés mindkét háza rendkivüli ülést tartott. A képviselőház elfogadta Tisza Kálmán miniszterelnök törvényjavaslatát, mely kimondotta, hogy „Gróf Andrássy Gyulának a trón és a haza iránt szerzett érdemei elismeréséül Budapesten államköltségen emlék állitandó". Az emlékmü, Andrássy Gyula gróf lovasszobra, 1906 óta ott áll a pesti Dunaparton, a parlament épülete előtt.

Február 22

Münchhausen, keresztnevén Karl Friedrich Hieranymus, német báró volt és orosz cári katonatiszt. És ámbár nem született az irótoll emberének, mégis belekerült az irodalomtörténetbe. A tizennyolcadik században élt és 1797-ben halt meg. A nagyotmondó, tréfás hazugságnak, tóditásnak, képzelt kalandok nagyzoló előadásának tipikus képviselőjeként mint a hires münchhausenláda forrása és mestere él a köztudatban. Az irodalomban legelőbb a „Vádemecum für lustige Leute" cimü anekdotagyüjtemény tette közismertté a nevét. Ének alapján irja meg könyvét angol nyelven és adta ki 1787 és 1794 közt. „Münchhausen történetei oroszországi csodálatos utazásairól és hadi élményeiről" cimmel egy Angliába menekült Raspe nevü német geológus — oly sikerrel, hogy rövid idő mulva Bürger, a „Lenore" költője, átültette német nyelvre is. Ezután elindult utján a fordítások és utánzások egész hosszu sora és Münchhausen báró mulatató hazugságai közkincsé lettek a nemzetközi irodalomban. Magyarul az elsők közt szólaltatta meg Münchhausen urat Lauka Gusztáv, ki a kópéságoknak maga is nagy mestere volt. Azóta ujabb meg ujabb fordításokban és átdolgozásokban jelentek meg magyar nyelven Münchhausen kalandjai nagy gyönyörüségére a gyermekkor osztályunk és az ifjuságnak, mely nem tud betelni a báró merész lódításaival. Elég megemliteni ezekből azt a karakán esetet, hogy a példátlan kalandok embere hogyan emelte ki magát lovastul a saját üstökénél fogva a muszkaországi feneketlen mocsár fekete levéből, mely már a nyakáig ért.

— **Hadikórház Érsekujváron.** Érsekujváron több mint ezerágyas hadikórházat rendeznek be. A kórház céljaira iskolaépületeket használnak fel. Az oktatás kérdését ugy oldották meg, hogy a rendelkezésre álló iskolákban délelőtt és délután is lesz tanitás.

Hójelentés. A m. kir. Országos Meteorológiai Intézet hivatalos hójelentése 1943 február 20-án: A budai hegyeken: a Svábhegyen folt; Jánoshegyen folt; a Börzsönyben: Kisinócon folt; a salgótarjáni menedékháznál folt; a Mátrában: Kékesen 38, Gallyatetőn 20; a Bükkben: Bánkuton 30; a Bakonyban: Farkasgyepün folt; a Mecsekben nincs hó; a kassakörnyéki hegyeken: Bankón 4, az Ottilia-menedékháznál 30, a Lajos-menedékháznál 35, Felsőlökésen 5, a Kavecsányi-réten 6, a rozsnyókörnyéki hegyeken: Örökhegyen 20; a Kárpátalján: Uzsokon 38, Rahón 6, Volócon nincs hó; Erdélyben: Csikszeredán 22, Sepsiszentgyörgyön 15, Gyergyószentmiklóson 12, Szovátán 4 és Tusnádfürdőn 4 cm.

— **A veszprémi székesegyház uj kanonok-plébánosa.** XII. *Pius* pápa *Babics* Endre esperes, balatonfüredi plébánost a veszprémi székeskáptalan tagjává nevezte ki. *Czapik* Gyula püspök ugyanakkor *Babics* Endrére bizta a veszprémi székesegyház vezetését.

— **Sebesült honvédtiszteket lát vendégül a Belső Lipótvárosi Keresztény Társaskör.** A Lázár Ferenc dr. felsőházi tag elnöklésével működő Belső Lipótvárosi Keresztény Társaskör február 21-én vasárnap délután fél 5 órai kezdettel művészestélyt rendez, melynek keretében az elnökség sebesült honvédtiszteket lát vendégül. A művészest rendezője Tiszaujhelyi Keönch István dr. és közreműködnek: Somogyi Erzsi, a Nemzeti Szinház tagja, Szabó Ilonka és Fodor János, az Operaház tagjai, Bilicsi Tivadar szinművész, Bálint Zoltán énekművész, Czobor Erzsébet és Magyarádi Jenő előadóművészek, vitéz Kapronczay Oszkár tangóharmonikamüvész és Veress László zongoramüvész.

— **Kegyelmet kapott két halálraitélt.** A Kormányzó Ur ő főméltósága a pestvidéki törvényszék által halálraitélt *Ficsur* József 40 éves gyárimunkás büntetését tizenötévi fegyházra változtatta át. A kegyelmet szombaton délelőtt hirdették ki az elitélt előtt a pestvidéki törvényszéken. Ugyancsak kegyelmet adott a Kormányzó Ur *Csordás* Gyula 22 éves állásnélküli szabósegédnek, aki az elsötétités ideje alatt társával három helyen is betört, amiért halálra itélték. A Kormányzó Ur a halálos ítéletet tizenkétévi fegyházbüntetésre változtatta át.

— **Halálozás.** Zorkóczi *Zorkóczy* Ilona, Ocsa község 58 éven át volt postamestere, életének 89. évében elhunyt. Nagy részvét mellett temették el az ócsai temetőben.

Özv. Pápateszér-Nyárádi *Kasenczky* Árpádné, szül. *Rezy* Irén életének 79. évében elhunyt. Temetése hétfőn délután ½4 órakor lesz a kerepesuti temető halottasházából.

Özv. *Halász* Ignácné, *Hajnal* Berta február 17-én elhunyt.

Szemüvegei előirásra kancsalságot javító szemelzárót vidékre is küld Optifot BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 43 Kérjen ismertetőt!

Tangóharmonika Különböző legjobb gyártmányok! Sternberg HARMONIKA-HANGSZERGYÁR ROKOCZI-U 60 Ariegyzék ingyen!

Barcs Sándor:

Jó üzlet

A szegénység nem állapot; a szegénység végzet. Születhetünk szegénynek a legfényesebb környezetben, ringathatnak aranyos bölcsőben és óvhatják ifjukorunkat bölcs nevelők. Sorsunkat nem kerülhetjük el.

Én is szegénynek születtem. Cinkosa vagyok minden szegénynek, sajnálom aki nyomorog és együtt érzek azzal, aki nélkülöz, de ugyanugy sajnálom azokat is, akik kézzel-lábbal törik magukat a pénz után. Csak mosolygok, ha eszembe jut: mire vihettem volna, ha önképzés és tanulás helyett a pénzszerzés törvényeit tanulmányozom s ha a művészet édes titkainak boncolgatása helyett üggyes kereskedői trükköket lesem el! O, hányan voltak ilyenek kortársaim közül ...

Persze, semmiféle érzékem sincs az ugynevezett „üzlet" iránt sem. S noha most már majdnem teljesen urbánus ember vagyok, szivesebben élnék távol, az Isten hátamögött egy eldugott kis erdélyi faluban, mintsem — mondjuk — üggyes tőzsdei spekulációval néhány perc alatt ezreket keressek. Mikor tudom, hogy a szegényember milyen nehezen, verejtékesen keresi szükreszabott kicsi kenyerét ...

Egyszer azonban én is megpróbálkoztam az „üzlettel." No, nem volt valami nagyszabásu dolog, kilencesztendős fővel különben sem lehet világraszóló üzleteket kötni. Kisvárosban éltünk és most, történetünk kezdetén éppen lepkét kergetünk az uttesten. Vas Jani, meg én.

Kajdi ur nézi egy darabig, aztán elkáltia magát. Megremeg a város. Kajdi ur kétméter magas, bivalyerős, tagbaszakadt ember és olyan a hangja, hogy nyáron az utca másik végén is minden szót meghallanak, ha valakivel az ablakon keresztül társalog. Gazdag földbirtokos. Lelógó, vastag, fekete bajusza és szeles, lapos orra alól üvölt. Ajánlatot tesz nekünk. Menjünk ki hozzá a birtokra és fogjunk lepkét. Füzzük föl a lepkéket, minden egyes darabért kapunk 5 koronát a — patikában. 5 korona nem sok, tekintettel arra hogy tizezer koronát fizetünk egy helyért a moziban.

A szunyogtermetü, kefehaju Vas Jani filozófikus jellem. Töri a fejét és latolgatja a dolgot. Száz lepke ötszáz korona. Ezer lepke ötezer korona. Viszont Kajdi bácsi kivisz kocsin. Kocsikázunk.

Egy óra mulva már tüvel, hosszu cérnával és egy-egy ping-pong ütővel ugrándozunk a kaszálón. Rengeteg a lepke: jövőre nem lesz gyümölcs, ha ezekből mind hernyó lesz. Szakértő lepkefogó csak áll egyhelyben és várja a gyanutlan pillangót. Amikor a lőtávolon belül van, felemeli az ütőt és lecsapja mint a labdát. Aztán felfüzi. Közben gondosan számol. Estefelé viszont leülnek a pillangók a bokorra és marékszámra lehet szedni őket. Nyolc koszoruval és kétezerötszáz pillangóval térünk haza. Az „árut" gondosan elrejtjük a fásszinben, nehogy megdézsmálják reggel, petig loholunk a patikába. A szines koszoru felkelti pajtásaink kiváncsiságát, egyre többen csatlakoznak hozzánk, még Pancsi is velünk jön, a vörös orru boland.

Kasnya, a patikus, aki olyan görbe, mint a sarló és olyan morgva, mint egy bulldog, egész egyszerüen kidob minket. Kajdi röhög a tuloldalon, mint rajzosfilmekben a szörny. Ott állunk a szines koszorukkal — nemcsak fehér, de apró, lila, sárga és cifra pávaszem lepkék is vannak a csokorban — és pitneregni szeretnénk. Ekkor villantjuk meg Pancsi sóvár arcát:

— Adjuk Pancsinak!

Pancsi felderül. Hatalmas, hengyes, vörös orra fénylik. A nyakába akasztja a lepkekoszorukat és büszkén, boldogan vihog.

György Endre:

Kenesei emlék

... A tájék szivetderitő, élénk magyar táj: messziről integető, békés, hófehér falusi templom, néhány kutágas, elszórt fák, apró házikók, amelyekből esténként pislogó, sárgás fény szüródik ki az éjszakába. A levegő élesen tiszta, akárcsak Kékesen. Ahhoz is hasonlitottuk azok, akik még mindig egy kis enyhe szivfájdalmat érzünk, ha Kékesre gondolunk. Valamelyik éjjel, illetve hajnaltájt, a csillagok oly hidegen, vakitóan szikráztak, hogy belecsudálkoztam. Elbámultam az égi tájon, alig akaródzott visszakotródni a vackomra. Van a ház előtt egy-két-három fenyőfa is. Ha akarom, Visegrádon képzelhetem magam, az ujságirók kastélyában. A vidék, az időjárás és a naptári évszak teszi, hogy az ember akaratlanul is tyucsiklandozó disznótorokra gondol, vagy ilyenek emlékét idézi. Esetleg őszt vadászatokra, amilyeneken sohasem vett részt és sohasem akar részt venni aktive, legfeljebb csak mint néző. Ezt is csak azért, hogy utána a jó vadászlakomát, karcost, szivolát, történeteket és a jelenlévőket elfogyassza. Szóval leülni a jó meleg kemence mellé és már tálalhatják is a hurkát, kolbászt (citromost és fokhagymást), dagadót, töltött káposztát, amely annak a tüzről pattant, helyre menyecskének, Borbála asszonynak a specialitása ... Balatonkenese emléke is kisért ... Amikor a tarlón keresztül a szállás felé bandukoltunk, olyasféle szél fujdogált, mint Kenesén szokott volt Anno, elisfelejtettemmikor ... November, december, vagy talán január is lehetett és az én fakutyám vigan száguldott a tükörfényes jégmezőn. Hamar reánk esteledett, az ég peremén megjelentek azok a káprázatos rózsaszin és bibor felhők, amelyek a beavatott ember számára a másnapi szelet jelzik. Megborzongatott a hideg, csipte kegyetlenül a kezemet és a fülemet, de én csak rendületlenül odakötődtem, odafagyva a fakutyához, amelyről nem akartam leszállni. No még egy tour, azután bizisten bemegyünk a szállóba, ahol meleg szoba, kellemes zsongás, forró ital, bársingsimogató vacsora és a puha ágy ölelése fogad. Akkor volt ez, amikor az a cingár legény elémpattant a korcsolyájával, majd néhány percnyi csevely után, amelyben egyetlen mondat se volt fontos, „alázatos tisztelettel" elköszönt a „nagyságos szerkesztő urtól" és elrohant a kalálba ... Olyan elszomorodottan bámultam utána, mintha megsejtettem volna a [illegible] szélyt, mintha a halál szelleme gyogossága áradt volna abból a kékruhás, jómodoru és alázatos falusi borbélysegédből. Még utána is kiáltottam: Azután vigyázzon magára, fiam!... Vigyázzon ... — kiáltotta harsányan a távolból, miközben nagy köröket irt le a korcsolyájával. Ha jól emlékszem, vissza is mosolygott, olyasféleképpen, hogy hát a nagyságos ur ne féltse őt, nem lesz neki semmi baja ... Reggelre pedig Lajos, a „főur" jelentette: Mit tetszik szólni!? Nagy szenzációnk van! Az a fiatal Jóska gyerek, az, az, az a kékruhás, aki az este is ott keringett a szerkesztő ur körül, beleszaladt a lékbe és belefulladt a Balatonba ... Még mesélte volna nagy részletességgel, hogy „hát szegény nagyon felpuffadt, csak tetszett volna látni ...", de hát én nem voltam kiváncsi a holttestének részletességére, mert nagyon elszomorodtam és odabent igen-igen elkezdett fájni valami ..

Egy régi magyar művészcsalád Indiában és Egyiptomban

Irta Kerekesházy József

A közelmultban sok szó esett arról: voltak-e már az elmult évszázadokban a fővárosban nemzetközi szerepet játszó művészcsaládok?

Hogyne lettek volna! Volt itt Pesten többek közt már száz évvel ezelőtt is olyan magyar művészdinasztia, amelynek egyik tagja kávéházak freskóit festette, a másik az egyiptomi alkirály udvari építésze lett, a harmadik meg Londonban halt meg, hires pályafutás után — elmegyógyintézetben. Hát kell ennél változatosabb pályafutás?

Igen, a Schöfft-család is egy ellenérv arra a véleményre, hogy a magyar fővárosi kulturélet a maga összes attributumaival, bohémjeivel, művészeivel csak Széchenyi után vette volna igazában kezdetét.

Mondjuk el egyszer, mi volt a sorsa például ennek a Schöfft-családnak, hol mindenütt szereztek dicsőséget hazájuknak és szülővárosuknak! Valami csodálatos vérmes kalandvágy, zseni, bohémség, erély és érület keveréke volt ez az elfelejtett százéves pesti művészdinasztia. Pestnek már száz éve is már izes „couleur locale"-ja volt, még talán különb is, mint az „Álarcosbál", vagy a „Bohémélet" melódiáiból árad! Nem hiába pipáztak, fürdőgéltek istenadta jó meleg vizben ilt óvszázadokon át a törökök, de nem hiába jöttünk magunk is Ázsiából — olyan kávékedvelő, kávéházban üldögélő Pest volt itt már akkor is, hogy a császári Bécsben sem volt különb!

Az egyik pest-budai kávéházhoz fűződik az első Schöfft neve is. Ez Schöfft József volt, aki még valamikor József császár alatt diszitette freskókkal a hires Fortunakávéházat, az akkor Pest-Buda értelmiségének találkozóhelyét.

Az ifjabb Schöfft József is festő volt, hiresebb, mint az öreg Schöfft József. A fiatal Schöfft Mária Terézia uralkodása alatt született, arcképfestő lett, de templomdiszitéssel és oltárképekkel is foglalkozot. Megfestette Ferenc császár képét is, de a régebbi magyar történelmi nevezetességekről is készitett festményeket. Pázmány Péter egyik legjobban felfogott arcképtanulmánya tőle való.

Schöfft József örököst és legidősebb gyermekeét Schöfft Ágostonnak hivták. Nevét, melyet elődeihez hasonlóan régiesen Schoefftnek is irt — ismertté tette a világ előtt. Ő is pikturával kezdte. Világsikerei voltak. Aztán dusgazdag milliomos lett — rengeteget keresett, azonban könnyelmüen is élt. Utazgatás volt a szenvedélye. Olaszországban palotákat vásárolt, magá[illegible]ncében több ősrégi palotája volt, nagy szolgaszemélyzettel. Azután — márói-holnapra — Indiába tette át székhelyét... Négy esztendeig élt ott. Ezután Londonba költözött. A zseni és az őrült közel járnak egymáshoz: Schöfft Ágoston kődös aggyal, az angol fővárosban halt el csendesen.

A Schöfft-család még két tagjáról szól az elfelejtett krónika. Az egyik: az ifjabb Schöfft József leánya, Borbála. Ez a tehetséges festőnő idehaza maradt Pest-Budán és tájképeket festett. Szines, érdekes egyénisége sokáig jól ismert alakja volt a fővárosnak. Sokkal érdekesebb azonban Schöfft Tivadarnak, Borbála fivérének sorsa. A napoleoni időkben született. Építész akart lenni, de más képzőművészeti tanulmányokat is végzett. Münchenben, a művészélet akkori fiók Párisában dolgozott, majd Olaszországba költözött ő is, akárcsak elözőleg Schöfft József. Rómában nyitotta meg mütermét. Pestről már Rómába is hosszu az ut. Azonban Schöfft Tivadarnak Indiában járt atyjafiának exotikus élete lebegett a szeme előtt. Egyiptom akkori alkirálya, khedivéje Mehemed Ali volt. Ez az aggastyán még 1769-ben született; ő volt a mostani egyiptomi dinasztia őre és megalapitója.

Mehemed Ali eredetileg ravasz albán „kardos-nemes" volt: vagyis olyan alig iskolázott férfi, aki azért egyformán ért a kardhoz, udvari intrikához, közigazgatáshoz. Elérte, hogy a szultán kinevezte Egyiptom kormányzójának: nem telt bele hosszú idő, amikor Mehemed Ali már egyenesen ura, a szultán ellen viselt sikeres hadjáratot. Mehemed Ali nemcsak Napoleont verte meg Egyiptomban, de a török padisah is megegyezett vele: családjában az alkirályi méltóságot örökletessé tette és Egyiptom a reformok útjára lépett.

Mehemed Alinak, „Egyiptom atyjának" szolgálatába lépett Schöfft Tivadar. A khedive szivesen fogadta trásbéli ajánlkozását és nagyobb épitkezésekkel bizta meg. Schöfft Tivadar rövidesen a „khedive udvari építésze" cimet is megkapta és szoros ismeretséget tartott fenn Mehemed Alival, aki a mi szabadságharcunk évében halt meg. Schöfft tette ismertté elsőnek Egyiptomban a kairói vezető társadalmi rétegek előtt Magyarországot és problémáit. Kár, hogy egyiptomi kalandos életéről oly keveset tud a magyar közönség.

Indiától Egyiptomig jutott el egy száz év előtti tehetséges pest-budai művészcsalád. Ne mondja senki, hogy röghözkötött és elmaradt volt száz évvel ezelőtt a fővárosi művésztársadalom.

SPORT

Vasárnapi sportesemények

Két sportágban országos bajnokság zajlik le vasárnap. A legnépszerübb sportágban viszont — egy héttel a bajnokság nyitánya előtt — már komoly barátságos mérkőzések folynak. Egy nemzetközi versenyre is sor kerül: a Mátrában folytatják a szombaton megkezdett magyar-svájci főiskolás simérkőzést.

A birkózóbajnokságot idén is „keverten" rendezik, vagyis görög-római és szabadfogásu versenyszámok váltogatják majd egymást. *Légsulyban* (görög-római) az ujpesti *Bencze* és a nagyvaradi *Tőzsér* között dől el az elsőség kérdése, de beleszólhat a bajnokság kialakulásába *Arányi* (MTE) is. A *pehelysulyban* (szabadfogásu) ismét ujpesti sikert igér, mert *Tóth* Ferenc abszolut favorit. Legnehezebb ellenfele *Hullai* (Kecskeméti TE). *Könnyüsulyban* (görög-római) nagy küzdelem várható a ceglédi *Gál* és *Ferenc* (BSzKRt) között. Beleszólhat: *Káli* (WMTK). *Váltósulyban* (szabadfogásu) nagy harc lesz. *Sóvári* ugyanis itt nem indul. Igy *Kinizsinek* (MAC) van a legtöbb esélye, de *Káli* (WMTK) és *Mihályfi* (DVSC) is megszorithatja. *Középsulyban* (görög-római) érdekes versenynek leszünk tanui. *Kovács* átigazolása miatt nem indul, résztvesz azonban ebben a számban *Sóvári*, akinek a nála nehezebb *Fingákot* (Gy. ETO), *Mángót* (WMTK) és *Mohácsit* (Testvériség) kell legyőznie ahhoz, hogy bajnok legyen. *Félnehézsulyban* (szabadfogásu) nem lehet megjósolni a győztest. Teljesen nyilt a küzdelem és *Kassai* (BVSC), *Tarányi* (DVSC), *Szaliszny6* (Cegléd) között. *Nehézsulyban* (görög-római) *Bóbis* a favorit. Legnehezebb ellenfele *Kósa* (Testvériség).

A birkózó bajnokság döntőjére vasárnap délután 6 órakor kerül sor a Sportcsarnokban.

*

Magyarország tőrvivó bajnokságát délelőtt 9 órától kezdve bonyolitják le a HTVK váciutcai vivótermében. A győztest megjósolni lehetetlen. Valószinüleg valamelyik honvédtiszti vívónk győz: *Bedő*, *Hátszeghy*, vagy *Gőzsy*. A döntőre különben délután fél 5 órakor kerül sor.

A magyar-svájci főiskolai siverseny második napjának küzdelmeit délelőtt 11 órakor folytatják a Mátrában. Ezuttal a műlesiklásra kerül sor, amelyben a svájciak jobbnak látszanak.

*

A barátságos labdarugó mérkőzések már félig-meddig a bajnokság jegyében zajlanak le. A *WMFC* a *MÁVAG* együttesét látja vendégül, a *NAC* pedig a *Debreceni VSC*-t. A *Ferencváros* az Üllői-uton mérkőzik a *Lampart* csapatával, a *Vasas* a Latorcautcában az *Elektromossal*, Ujpest a Megyeri-uton a *Szeged AK*-kal, a *Törekvés* a *Gammával*, az *UAC* — Ujvidéken — a *Zombori* SE ellen, a *Diósgyőri MÁVAG* — Diósgyőrön — az *Ózdi VTK* ellen, a *Kispest* — Győrben — az *ETO* ellen, a *Haladás* az *SzFC* ellen, a *KAC* pedig a *Kolozsvári MÁV* ellen játszik.

Valamennyi labdarugó mérkőzés fél 3 órakor kezdődik. *Ujpest* azonban háromnegyed 2 órai kezdettel játszik a *Szeged AK* ellen.

Egy Magyar Kupa labdarugó mérkőzés is lesz — Hatvanban, ahol a *Szolnoki MÁV* együttese vendégszerepel.

LÓSPORT

Ügetőversenyek

A szombati ügetőversenynap részletes eredménye a következő:

I. futam. 1. *Dél* (Kallinka) 2. Tusnád (Wiltshire). 3. Ljuba (Kovács J.) F. m.: Böske, Zsazsa, Marika, Mese, Jáspis, Rézangyal, Dinom-dánom. Tot.: 10:54, 18, 18, 28. Bef.: 185 és 263

II. futam. 1. *Dry-fogat* (Janka). 2. Fajankó-fogat (Siró dr.) 3. Celofán-fogat (Kossuth). F. m.: Bajnok-fogat, Re-contra-fogat, Caviár-fogat, Bella-fogat. Tot.: 10:28, 12, 17, 26. Bef.: 223.

III. futam. 1. *Ebadta* (Maszár F.) 2. Dévény II. (Hévizy). 3. Tilly II. (Wiltshire). F. m.: Elszánt, Lila, Mangan, Nebojsa. Tot.: 10:32, 14, 25, 14 Bef.: 307.

IV. futam. 1. *Bob* (Bader). 2. Csatár (Raymer). 3. Lepsi (Jónás). F. m.: Kelevéz, Farsang, Ripacs, Csalóka. Tot.: 10:317, 24, 12, 13. Bef.: 607.

V. futam. 1. *Harcos N.* (Kallinka). 2 Ballada (Kovács II.) 3. Extra (Gallai. F. m.: Uri-muri, Cicoma MIR, Dóra, Leopárd, Alraune, Nurmi, Humor Őszirózsa. Tot.: 10:128, 27, 17, 74. Bef.: 203 és 1036.

VI. futam. 1. *Zala* (Marschall). 2. Éltes (Jónás). 3. Bakancsos MIR (Raymer). F. m.: Pamuki barnalány, Rollo, Teklus, Gárda-Kürtös, Little Wynni, Tibor, Figura, Ellák, Dalma J. F., Detto, Elimár D. Tot.: 10:32, 16, 19, 18. Bef.: 204 és 93

VII. futam. 1. *Ősvény* (Nagy). 2. Csebogár (Jónás J.) 3. Cipra (Kappel). F. m.: Csudabogár, Csahos, Anna, Zóra, Licis, Dogma, Zoli, Csinos MIR, Tündérlány III.

Kisérleti verseny

Vasárnap már hosszabb távolságon, 2000 méteren mérik össze erejüket egymással a három- és négyévesek. A hosszabb távolság ellenére is ezuttal inkább a fiatalokban bizunk, mert eddigi eredményeik alapján *Hernád* pillanatnyilag bizonyára adhat 20 méter előnyt a nagyon megbizhatatlanul ügető *Csalfának*. Térhátránya dacára *Meridiantól* várunk jó futást. Az *Amateurversenyben*, mely ezuttal a programmot megkezdi, *Ali* és *Little Tich* az ellenfelek. A *Serpentin-dijban* *Füzér* és *Ficsur* küzdhetnek egymással az elsőségért, de *Sirocco* is nagyon komoly ellenfél.

A *Nemzetközi handicap* mezőnyében *Ulica*, *Ursus* és *Lármás* számára hozható ki némi előny. A *Comtesse Pro Patria-dijban* *Harmat*, *Cent*, *Galiba* érdemelnek említést. A kettéosztott *Handicapban* *Gárda Kürtös* és *Dömötör*, illetve *Tibor* és *Hercules* az esélyesebbek.

Jelöltjeink: I. *Ali—Little Tich*. II. *Hernád—Meridian*. III. *Füzér—Ficsur*. IV. *Ulica—Ursus*. V. *Cent—Harmat*. VI. *Gárda Kürtös—Dömötör*. VII. *Tibor—Hercules*. VIII. *Lantos—Cinkos MIR*. IX. *Krisni—Igéret*.

FŐVÁROSI HIREK

ÖTVENMILLIÓS KÖLCSÖN KISLAKÁSOK ÉPITÉSÉRE. A polgármester tudvalévően még a mult év decemberében előterjesztést tett a közgyülésnek 2900 kislakás megépitésére. Ennek a tervnek a keresztülvitele 53 millió pengőbe kerül. Hogy az épitkezés mielőbb megindulhassou, a polgármester tárgyalásba kezdett a pénzügyi és a belügyminiszterrel a szükséges költségnek kölcsön utján való előteremtésére. Most jelentik, hogy *Szendy* polgármester fáradozása *sikerrel* járt: a *kölcsön* — 50 milliő pengő — *biztositottnak tekinthető*. A pénzügyminiszter ugyanis a kislakásépités céljára *50 millió* aranypengőt bocsát a főváros rendelkezésére, mégpedig *a Községi Takarékpénztár utján kibocsátandó községi kötvények átvétele ellenében*. A Takarék az igy értékesitett kötvények ellenértéket kölcsönképen rendelkezésére adja a fővárosnak. A kölcsön 4 százalékos, 30 év alatt törlesztendő. A főváros költségvetését évi 3,301.978 pengővel terheli, de ez az összeg a borfogyasztási adónak legutóbb történt felemelése révén teljes egészében megtérül. A kölcsön tehát a főváros költségvetési egyensulyát semmiféle tekintetben nem bolygatja meg.

*

WOLFF KÁROLY SIREMLÉKE. *Szendy* Károly polgármester a főváros legközelebbi közgyülése elé javaslattal járul, amelyben felhatalmazást kér arra, hogy az 1936-ban elhunyt *Wolff* Károly siremléke fölé a főváros művészi siremléket emelhessen. A polgármester részletesen megokolja javaslatát, amelyben kitér az elhunyt pártvezér közel másfélévtizedes városházi müködésére.

*

AZ ACTIO CATHOLICA TÁMOGATÁSA. A polgármester a főváros jövőheti közgyülése elé javaslatot terjeszt az Actio Catholica által létesitendő kulturális és oktatásügyi intézmények támogatására. A javaslat 1,200.000 pengő megszavazását kéri a közgyüléstől. Az összeg — az előterjesztés szerint — a költségvetési egyensuly veszélyeztetése nélkül — csak ugy szavazható meg, ha azt 5 évre elosztva fizetik ki az Actio Catholicának. Az első részletet még ebben az esztendőben megkapná a kérelmező. A polgármesternek ezzel a javaslatával hétfőn foglalkozik az illetékes szakbizottság és szerdán tárgyalja a pénzügyi bizottság. Ennek a kérésnek az elintézése nyomán immár elhárultak az akadályok az Országos Bethlen Gábor Szövetség telek-kérésének és a Lónyay-utcai református kollégium épitkezési segélyének az elintézése elől is ugy, hogy mind a három segélyügyet a pénteki közgyülés tárgyalhatja.

A RUDAS-GYÓGYFÜRDŐ nyolcoszlopos, ősi török kupolás csarnoka a mult század első felében, amikor férfiak és nők együtt fürdőztek a messzeföldön hires melegforrások gyógyvizében

Ez a siker!

(Mit irt az Ujság?)

KATYI
... Tolnay Klári, a Vigszinház üdvöskéje megmutatta, hogy humor terén is páratlan.. (Kiss Manyi, Mály Gerő, Bilicsi.)
16—18 premierhét: DEÁK, KASZINÓ

CSALÁDUNK SZÉGYENE
a bohózat határán járó vigjáték. A közönség nagyszerüen mulat (Gál Ben, Turay Ida, Hajmássy, Vaszary Piri).
2. hét: SCALA

USZÓ VÁROS
Pezsgő, lüktető az élet a Normandien, amely Amerikába indul. Itt játszódik ez a szellemes, de látványos francia film...
2. hét: FORUM

FÉRFIHŰSÉG
Tolnay, Págor, Bulla filmremeke a páratlan nagy premiersiker után most már
2. hete: DUNA, CSABA, BETHLEN, UJBUDA

GYÁVASÁG
... a legbátrabb magyar film, gyönyörű felvételek, izgalmas mese. (Fényes Aliz, Nagy István.) Nagy premiersiker után
most: KAMARA

NÉGYLOVAS HINTÓ
Ötletes, vidám játék a makrancos kisasszony és a leányszelidítő fiatalember között. (Szemére V., Turay, Hajmássy.)
6. hét: PEST (Palace)

Ezt nézzük meg!

Mozik műsora

(Sz = szombat, v = vasárnap, ü. = ünnep.)

ADRIA. Házasság. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: 11 és ½2-kor is.)

ANDRÁSSY. Bécsi vér. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Fekete gyémántok.

A TRIUM. Aupa Mária. (½2, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

BARLANG. Egy asszony vizsgája. (½2, ½4, ½6, ½8.)

BELEZNAY. Keresztfuton. (11, ½2, ½4, ½6, ½8.)

BELVÁROSI. Styx kapitány leszámol. (½4, ½5, ½6, ½7, ½8, v. és ü. ½2, ½3-kor is.)

BELVÁROSI HIRADÓ (181—244). Nyereg és nyereglő. Zürrapszódia. Magyar-, Ufa-, Lucee- és külön hiradók. Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.

BETHLEN. Férfihűség. (½4, ½6, ½8, sz., v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Leányvásár.

CAPITOL. Bengázi. (2, ½5, 7, v. és ü.: 11-kor is.)

DÉLI. Gyávaság. (½2, ½4, ½6, ½8.)

DUNA. Férfihűség. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

ERZSÉBET (Lidéretény. (11, ½2, ½4, ½6, ½8.)

FORUM. Az uszó város. (3, 5, ½8, v. és ü.: 11-kor is.)

A legnagyobb siker:
KATYI
20. premierhét!
DEÁK * KASZINÓ

HIRADÓ FILMSZINHÁZ (222—499). Bálnavadászat. Ej, tyukanyót! Magyar-, Ufa-, Lucee- és külön hiradók. Folyt. egyórás előadások 9—21 óráig.

IPOLY. Lidéretény. (½4, ½6, ½8, sz., v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Mária nővér.

JÓZSEFVÁROSI. Az én lányom nem olyan. (½4, ½6, ½8, sz., v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: A szerelem nem szégyen.

KASZINÓ. Katyi. (½4, ½6, ½8, sz.: ½2, ½4, ½6, ½8, v. és ü.: d. e. 11-kor d. u. ½4, ½6, ½8.)

KAMARA. Gyávaság. (11, ½2, ½4, ½6, ½8.)

KORZÓ. Két asszony. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: 11-kor is.)

MESEVÁR. Halálos esők. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.)

NEMZETI APOLLO. Fények az éjszakában. (½4, ½6, ½8, sz. ½2-kor, v. és ü.: ½2-kor is.)

NYUGAT. Főur, fizetek. (½4, ½6, ½8, sz.: ½2-kor is. v és ü.: 11 és ½2-kor is.)

OTTHON. Házasság. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Egy csók és más semmi.

PEST (PALACE). Négylovas hintó. (11, ½2, ½4, ½6, ½8.)

PETŐFI. Szerelmi vihar. (½4, ½6, ½8, v. és ü.: ½2kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Mindenki mást szeret.

RADIUS. A nőnek mindig igaza van. (½4, ½6, ½8, sz.: ½2-kor is, v és ü: d. e. 11-kor és d. u. ½4, ½6, ½8.)

SCALA filmszinház (Teréz körut Telefon: 11-44-11). Családunk szégyene. Bohózat. (½4, ½6, ½8, sz. v és ü. ½2-kor is.

SZÉKELY. Bécsi vér. (11, ½2, ½4, ½6, ½8.)

SZITTYA (CITY). Anna Mária. (½2, ½4, ½6, ½8).

SZIVÁRVÁNY. Házasság. (½4, ½6, ½8, sz., v és ü.: ½2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Matiné.

TINÓDY. Styx kapitány leszámol. (½4, ½6, ½8, sz., v. és ü.: 11 és ½2-kor is.)

TOLDI (BIALTÓ). Lidéretény. (11, ½12, ½2, ½4, ½6, ½8, v. és ü.: 11, 1, 3, 5, ½8.)

TUZÁN. Házasság. (½2, ½4, ½6, ½8.)

Rokay Zoltán ajándéka
2015.
XI. 19.-én

Rokay Zoltán

Schöfft József Károly bűvkörében

Schöfft József Károly bűvkörében

Úgy gondolom, semmi meglepőt sem fogok azzal mondani, hogy a Schöfft-kutatást legutóbbi publikációm (Bácsország, 2014/4, 96.99) óta is kezdeti lendülettel folytatom. Ez meg is hozta – úgy lehet szerény – ám számomra örvendetes eredményét. Erről szeretném most tájékoztatni a „Schöfft-barátok" körét és az egész érdeklődő olvasóközönséget.

Törökbecsei „felfedezéseim"

2008-ban jelent meg. „Egy elfelejtett történelem festő, avagy A Pásztorlánykától az oltárképig" című szerény írásom. Ebben a 7. oldalon „Schöfft vidéki oltárképei és azok sorsa" cím alatt a törökbecsei Szent Miklós és Szent Vendel oltárképéről is említést teszek, Olivera Milanović írására, a „Törökbecse-c." lapra és az ottani Szent Klára plébánia „Historia Domus"-ára hivatkozva. Milanović így írja le a Szent Miklós és a Szent Vendel képet:

> „Šeft Jozsef Szent Miklós, olaj vásznon, 1,20x2,50 m. (kb.)
> A kép a templomhajó jobb oldalánál lévő oltáron helyezkedik el. A szentet a felhőkön térdelve ábrázolja, oldalt a felhőkben angyalokkal. Az egyik nyitott könyvet tart a könyvön három alma (aranygolyó – R. Z.), egy puttó a szent feje fölött háromszögletű PÜSPÖKI sapkát hoz (mitra- R. Z)

Ennek a képnek érdekes részlete a kép alsó részén lévő tájkép és látkép. Mivel a szent itt a tiszai hajósok védőszentje, folyót festettek oda (a képre) és a folyón két nagy slepp (uszály) 2-3 alakkal. A túlsó parton magas sziklák állnak az egyiken kéttornyú templom, a másikon kerek bástya, lőrésekkel. Ez az egész alsó rész, önálló képként is meg állná a helyét mert a kompozíció teljességével rendelkezik, és kompozíciójának egyes elemei jól egybeillenek egymással.

Egészen a kép alján, középen világos szürke könyv alakú sziklán-kövön, áll a művész aláírása, ám alig olvasható, eléggé elmosódott. Ez olvasható: Pinx…C Schoe.t…

A művész lazúros festést alkalmazott. A színek tele vannak ragyogó, áttetsző átmenettel. Az inkárnatumban zöld és rózsaszín árnyalatokat láthatunk.

Feltételezem, hogy a nem eléggé olvasható szignatúra mögött Seft József neve rejlik, akinek a munkáit Szabadkán és Bácsban is nyílván tartják. Azon túl, hogy ezt az alkotást stílusbeli rokonság alapján is neki

tulajdoníthatjuk, az aláírás módja is hasonló. Seft kurziv betűkkel írja alá magát, és nevét általában valamilyen tárgyra írja, a kép aljában (kő, fa, bútordarab). Ennek a mesternek a műveiben, aki mondhatni, akadémiai műveltséggel rendelkezik, jelen vannak a barokk felfogás maradványai a felület elrendezésében, ám a színek és vonalak nyugodtabb és higgadtabb volta világosan mutatja a klasszicista befolyás hatását. Ezért ennek a mesternek a művét szemlélve szükségszerűnek tűnik alkotói munkájának összehasonlítása Arsenie Teodorović Opuszával.

Seft József Szent Vendel, olaj vászon, 1,20x2,50m. (kb.). A kép a szemközti oltáron helyezkedik el. A festés technikája, az azonos lazúros árnyalatok és részek alapján mondhatjuk, hogy ugyanaz a festő készítette, aki az előző szentképet. Az alak testtartása valamivel nyugodtabb. Az angyalok a mennyországban, azok arca a világosrózsaszín öltözet és a kék szalagok színe és alakja ugyanolyan, mint az előző képen.

A szent álló testtartásban jelenik meg, balkezét szívén tartja, jobb kezében pásztor botot tart, bal lábát párnán tartja amelyen a királyi hatalom jelvényei nyugosznak: többágú (nyitott) korona és rövid pálca, lába körül sok birka és sötétszürke tehenek. A Szent ruházata: sötétszürke nadrág, fehér ing, barna ruha sötétkék felöltő. Az ég és háttér okker-piros és barna színben tartva".

A szerző feltételezése helyes: valóban Schöfft oltárképfestőről van szó. A „C" a „Carl"– Károly, a festő másik nevének kezdőbetűje, amint ezt a 2008-ban publikált írásomban először közzétett gyászjelentés is bizonyítja. Ám ezt az adatot alátámasztja a törökbecsei „Historia domus" is, amelybe most már nem csak belepillantottam, hanem Főtisztelendő Mellár József törökbecsei esperes plébános, általános helynök jóvoltából a Schöfftre vonatkozó rész fénymásolatának is birtokában vagyok. Ez egy valamivel nagyobb mint A4-es formátumú szürke „könyv", amelynek fedőlapján ez olvasható: „PROTOCOLLUM complectents: Cathalogum Religiosorum Caenobiorum in Ditionibus Austriacis existentium; dein vero Historiam Parochiae Neo Becsen..." (Jegyzőkönyv amely az osztrák területeken lévő szerzetes rendházak jegyzékét foglalja magában, majd pedig a törökbecsei plébánia történetét): évszámok, oldalszámozás és a jegyzőkönyvet vezető plébános neve nélkül. (Vagy legalábbis én nem találkoztam ezekkel az adatokkal.) Ebben az értékes dokumentumban kettő helyen találkozunk a fent említett képekkel: Ez a „Status Ecclesie" (a templom állapota) és a „Harum pretia" (Ezek ára-értéke: menynyibe

kerültek az előző felsorolt „berendezési tárgyak: oltárok, harangok stb.) Az elsőben ezt olvassuk: „A második oltárt azért emelték szent Vendel tiszteletére, mivel egykor Szent Vendel volt a város védőszentje. "

Karnasz István úr...170 váltó forinttal járult hozzá ennek az oltárnak szobrász- munkáihoz.

A harmadik oltár Szent Miklósé. Ezt azért emelték, mert Szent Miklóst a horvát kereskedők a vizek védőszentjeként tisztelik. Mindkét oltárt az 1811. évben emelték."

A „Harum pretia"- című rovatban pedig ez áll:

„Szent Miklós és Szent Vendel képét Pesten festette 1811-ben Schöft (sic!) Károly és mindkettőkért 1000 bankó forint fizettetett."

Így megtudhatjuk a képek keletkezésének idejét, a képek árát, festőjük kivoltát illetőleg már nem vagyunk találgatásokra utalva: ugyanakkor azt is megindokolja a krónikás, miért esett a választás éppen erre a két szentre. Szent Vendel nem csak Törökbecse védőszentje: képmását megtaláljuk mindenütt ahol a lakosság állattenyésztéssel foglalkozott és a szet közbenjárását kérte, Isten óvja meg a jószágot a marhavésztől. A kép egyben annak emlékét is őrzi, hogy mielőtt a kegyúrnő védőszentjének (Szent Klára) képe került volna a főoltárra, az elözö templom titulusa Szent Vendel volt.

Kisérjük tovább O. Milanović leirását:

„Ismeretlen: Szent Klára. Főoltárkép. Térdelő helyzetben mutatja be a szentet, háromegyedrészt balra fordulva, jobb kezében monstranciát tart, bal kezét a szivén nyugtatja.

Tőle oldalt két angyal nagyobb alakja, a mennyországban körben álló angyalok csoportja. Lent szintén két angyal: egyik lantot penget, a másik hallgatja. Azt lehetne mondani, ez gyengébb alkotás, az erőltetett ájtatosság miatt minden édeskésen hat, noha az alakok merevek és kemény vonalvezetésűek. A kép mind a sarkában lévő felirat miatt, mind pedig azért is érdekes, mert lehetséges, hogy a jelen réteg alatt másik munka található a XIX. század elejéről. A felirat így szól: „Communitate r. c. T. Becse eiusdemque Parocho Dr. E (ugenio R. Z). Szentkláray in amicam recordationem repinxit Gustavus Posa. A 1876." („Törökbecse kamarai város - (civitati-RZ) - és annak plébánosa Dr. Szentkláray Jenő baráti emlékére újrafestette - átfestette - Pósa Gusztáv az 1876-os évben").

Szentkláray Jenő (eredetileg Nédics) történész, később temesvári kanonok, a budapesti és belgrádi Tudományos Akadémia levelező, ill. rendes tagja, 1873-1893 között volt törökbecsei plébános. A felirat értelmében tehát az ő plébánossága idején készült a jelenlegi főoltárkép (Nedics éppen Szent Kláráról vette fel magyarosított vezetéknevét). Pósa Gusztáv festő kivoltának nem jártam utána. O. Miladinović helyesen értelmezte a „repinxit" - újrafesteni, átfesteni szót, amikor ebből (is) kiindulva feltételezi, hogy a jelenlegi kép alatt lehetséges egy előző kép.Minden esetre, arra hogy nem a jelenlegi volt a legrégibb főoltárkép, arról a „Protocollum" is tanúskodik. A „Status Ecclesiae"-ben ezt olvassuk:

„Templomom főoltára, amely jelenleg elkészült Szent Klára tiszteletére helyeztetett el. Ezt a képet Hadzsi Mihály Sisányi Klára emeltette fel saját költségén."

A „Harum pretia"-ban pedig ez áll:

„Szent Klára képét Bécsben festették 1807-ben az alapító saját adományából 800 váltóforintért."

Ebből eléggé egyértelmű, hogy a jelen kép nem lehet azonos az előzővel. (Azt 1876-ban festette Pósa Gusztáv, a megelőzőt 1807-ben, egy ismeretlen festő - Bécsben.) Hogy a régi kép milyen lehetett,vagy mi lett a sorsa, nem tudhatjuk.

Talán még ennél is érdekesebb amit O. Miladinović a Fájdalmas Szűzmária képről ír:

„Ismeretlen: Krisztus siratása (Mater Dolorosa: Fájdalmas Anya) olaj vásznon, 73x90 cm. Az Istenszülő szemközt ül, ölén nyugszik Krisztus holtteste. Az Istenszülõ ciklámenpiros ruhája és sötétebb kék fátyla kontraszt-szerűen hatnak Krisztus testének fehéres-zöldesszürke testszínével szemben. A háttérben balra okker színű ég, jobbra zöldesszürke fa-csoport. Az anya mellébe hét kard (tőr) fúródik, ám ez inkább sugaras ornamentika hatását kelti, nem hat naturalisztikusan. A mű a XIX. század második felére való datálásának döntésén túl, nem rendelkezünk semmilyen más elemmel. Nézzük mit mond a „Protocollum"?:

A „Status Ecclesiae"-ben az első helyen ezt találjuk: „A negyedik oltár a Boldogságos Szűz Mária tiszteletére az én akaratomból állíttatott fel ily módon (erre a címre) a templom pénzén."

A „Harum Pretia"-nál pedig:

„A Hét fájdalom képét úgyszintén Schöff Károly festette 1813-ban Pesten Luxeder Simon költségén 120 váltó forintért."

Voltaképpen, amíg a Szent Miklós és Szent Vendel kép esetében a „Protocollum" adatai megerősítik a feltételezést, miszerint a képek festője Schöfft József, addig a Hét Fájdalmas Szűz kép esetében az eddig ismeretlen mester nevére derül fény. A „Protocollum" szerint ezt is Schöfft festette. Schöfft másik két műve is ismert ebben a témában: az egyik a kiszelli múzeumban található, a másik Jézus sírbatétele a szabadkai Szent Teréz székesegyház-bazilika mellékoltárán, az evangélium oldalán egy mozgalmasabb kompozíció.keretében. Ám a két „főalak": Jézus holtteste és a Hétfájdalmú Anya sok hasonlóságot mutat a törökbecsei képpel.

A „Protocollum" szerzőjének nevét sem sikerült írásaiban megtalálni, ám ha a Hétfájdalmú Szűzmária oltárát, amelynek képét Schöfft 1813-ban festette a szerző akarata szerint állították fel, akkor ez Sterlik Nepomuki János plébánossága idején történt, aki 1804-1826-ig állt a törökbecsei plébánia élén. Így az ő plébánossága idején áldotta meg Kőszeghy László csanádi (temesvári) püspök, (1800-1828), a templom akkori harangjait kánoni vizitáció alkalmával, 1808-ban.

A „Schöff" jelölés „Schöfft", „Schoefft" helyett senkit sem zavarhat, ha tisztában vagyunk vele, hányféleképpen jelölik a „források" a művészt és milyen elírások történtek nevével kapcsolatban.

Schöfft ismeretlen Szent Teréz oltárképe a horvátországi Suhopolje plébániatemplomában

A budapesti terézvárosi plébániatemplom Avilai Szent Teréz főoltárképe egyike azon ritka Schöfft-alkotásoknak, amelyet a szakirodalom a festő nevével kapcsolatban általában megemlít. Ezt többek között Kazinczy Ferencnek köszönheti, aki a képet még helyszínre szállítása előtt megtekinthette a festő műtermében. Ezt a mozzanatot megőrizte Kazinczy levelezése, amelyből az ide vonatkozó idézet ma is olvasható Schöfft egykori műtermén, a Kecskeméti utca és a Képíró utca sarkán.

Nem sokkal ez előttig teljesen ismeretlen volt a magyarországi Schöfft-irodalom számára a szabadkai „Nagytemplom"- székesegyház Szent Teréz- főoltárképe. Időközben ezzel kapcsolatban is megjelent néhány publikáció, többek között az én tollamból is. Ennek a festménynek fényképe díszíti többek között a Magyar Katolikus Lexikon „Teréz" (szent) címszóval kapcsolatos képmellékletét.

Túlzás nélkül mondható, hogy kevéssel ez előttig, számomra is teljesen ismeretlen volt a horvátországi Suhopolje plébániatemplomának

Schöfft-festette Avilai Szent Teréz főoltárképe. Hogy a kép létezik, arról óbecsei plébánosságom idején (1982-1997) szereztem tudomást +Budai Tibor, pasztorális tanácsom tagjától, aki gyűjtőként ismeretes főleg a levelezőlapok (látképek) szakértői között. Nem emlékszem „feltűntetett"-e elbeszélésében valamilyen forrást, ám miután Zágrábban is folytatott tanulmányokat, nem kizárt, hogy saját szemével is látta az említett oltárképet. A tényt (Suhopolje, Avilai Szent Teréz, Shöfft) oly határozottan állította, hogy eszembe sem jutott abban kételkedni. Időközben, túlzás nélkül mondhatom, minden követ megmozgattam, amennyire hivatali tevékenységem lehetővé tette, nem szünetelt utánjárásom, olykor igénybevéve jótevőim kedvességét is.

Úgy vélem, a suhopoljei Szent Teréz – kép épp úgy nem a kármelitalelkiség jelenlétének eredménye-mint a XVIII.-XIX. században általában mindenütt a Monarchia területén, mint inkább Mária Terézia háladatos emlékezetében keresendő.

Maga a kép, kompozicóját és részleteit tekintve a budapestihez közelebb áll, mint a szabadkaihoz. A leterített asztal, rajta a könyv, a feszület és a gyertyák, mindhárom képet rokonságba hozzák egymással. Más részletet (függöny, könyvespolc, egyéb bútorok) nem tudtam felismerni a rendelkezésemre álló reprodukción. Az angyalkafejek és a virágkoszorút hozó angyal inkább a szabadkai képre emlékeztet, illetve a zombori és kisdorogi Szűz Máriát ábrázoló Schöfft-festményre. A suhopoljei képen a pestitől és a szabadkaitól eltérően a festő nem „népesítette be" a kép felső mezőnyét, a mennyei régiót (Pest: Krisztus a kereszttel, Szabadka: Szűz Mária a Gyermekjézussal-mint Szabadka, szabad királyi város címerében is: „Mária -Terézia") A „bubifrizurás" angyal, a pestihez hasonlóan, kissé esetlen mozdulattal tartja az isteni szeretet nyilát. A kék átvető is inkább a pesti képpel mutat rokonságot mint a szabadkaiéval.

Mivel levéltári kutatásokat nem végeztem és megrendelésekhez, árajánlatokhoz, számlákhoz, szerződésekhez, engedélyekhez az illetékes egyházmegyei hatóságoknál (amennyiben ezek a dokumentumok ránk maradtak) nem tudtam hozzáférni, addig is, amíg szakértők fel nem fedezik és meg nem állapítják a suhopoljei oltárkép aláírásából annak keletkezési évét, az alábbi hozzávetőleges időrendi sorrendet „javasolják" a szakértők:

Szabadka: 1802 (Korhecz Papp Zsuzsanna)

Pest: 1828 (Lyka Károly, Újházy Ferenc, illetve Kazinczy nyomán)

Suhopolje: ?

(Természetesen elírások, tévedések is lehetségesek. Így Újházy 1850-re datálja Schöfft halálát, és ebben a későbbi szerzők is követik – még az után is, hogy gyászjelentésének: 1851! hasonmását publikáltam). Ahogyan eddig türelmesen vártuk a suhopoljei oltárkép „megjelenését", úgy a további adatok előbukkanását, azonosítását is türelemmel ki kell várnunk.

A ravazdi Szent Villebald (Villibald) kép sorsa

Sok más Schöfft-képtől eltérően (pl. Szabadka, Törökbecse, Bács) a ravazdi Szent Villibald képet a szakirodalom általában megemlíti. Arról azonban nem szólnak a források, mely templomban található az oltárkép? Sólymos Szilveszter kiváló tanulmányban számol be mind Szent Villibald életéről mind kultuszáról és annak eredetéről. A szent közbenjárását főleg alkalmas időjárásért kérték. Ravazdon és környékén remeték is laktak, a szent tiszteletére templomot is építettek, amely 1776-ban még fennállt. 1799-re a faluban megépült az új templom – Szent Márton tiszteletére. Az időközben lebontott Szent Villibald templom berendezését – így egy frigyszekrény alakú tabernaculumot és a szent képét is az új templomban helyezték el. Ez utóbbiról mindössze ennyit szól Sólymosi Szilveszter:

„A jelenlegi templomban egy XIX.századi mellékoltár
oltárképe örökíti meg a szent püspököt.."

Arról azonban nem tesz említést, ki a kép festője, s nyílván nem tartotta fontosnak, hogy a művészeti monográfiákban utánanézzen. (A későbbi idegenvezetők megnevezik Schöfftöt mint a kép festőjét)

Maga a festmény, a „kompozíció" leginkább Schöfft Szent Antal képeire emlékeztet (Tabán, Szabadka) a szent teljes alakú ábrázolásával, a kép közepén, nyugodt testtartásban. A Szent Antal és Szent Teréz képekhez hasonlóan itt is megjelenik a függöny, a leterített asztal (jelen esetben inkább amolyan kis házioltár), épp úgy, mint a Nepomuki Szent János képen látható Szabadkán. Megjelennek a főpapi inszigniákat (mitra,pásztorbot) tartó angyalok (hasonlóan mint Szabadkán a Szent András -, Törökbecsén pedig a Szent Vendel és Szent Miklós képen.(Ez utóbbival érdemes volna összehasonlítani a versegi Szent Miklós képet, ha egyszer hozzáférhető lesz.)

Szedlár Rudolf: „A Lux-kapcsolat"-című írásában (Bácsország , 2012/2. 40-44) foglalkozik Lux Nepomuki János (1824-1885) csantavéri esperesplébánossal, aki megelőzőleg 1855-től a szabadkai Szent Teréz - templom egyik káplánja volt. Hagyatékából a szerző megemlíti a plébános védőszentjének, Nepomuki Szent Jánosnak képét, amely ma a csantavéri plébániatemplomban látható, s amelynek fényképét a szerző is közli. (43. old.) A kép egyértelműen a szabadkai oltárkép másolata, amelyet Lux-plébános oly sokszor láthatott abban a templomban, amelyben megkeresztelték, felnőtt, és ahol azután oly sok hívőt részesíthetett a kiengesztelődés szentségében - oly sokat gyóntatott. Ezen a helyen bátorkodom felhívni a figyelmet a hasonlóságra, miután a cikk írója ezt nem említi (vagy legalábbis én nem figyeltem fel rá).

Megérné utánajárni, ki festette a másolatot, és vajon a többi szabadkai képről készült-e másolat és ha igen, hol található?

Visszapillantás-kitekintés

Az elmondottakból újságnak tekinthető a felfedezés,hogy a törökbecsei Fájdalmas Szűz Mária - kép festője is Schöfft József (Károly), - mégpedig hiteles dokumentum alapján, hosszú idő után megláthatjuk a suhopoljei Avilai Szent Teréz oltárképet - azt összehasonlíthatjuk a budapestivel és a szabadkaival, meggyőződhetünk felőle, hogy a szájhagyomány igenis lehet megbízható, a Szent Villibald életrajzára és kegyhelyére vonatkozó említett tanulmány és a Schöfftre, mint annak megalkotójára vonatkozó információk szerencsésen kiegészítik egymást.

Érdekes lenne az említett képekkel kapcsolatban újabb adatok birtokába jutni, akár a napi sajtó, akár levéltári anyag alapján Schöfft-képről nem csak a csantavéri Lux-plébános hagyatékából származó másolat került nyílvánosságra, hanem „A tolerancia évszázada" c. publikáció is közli a mezőberényi szlovák-evangélikus templom főoltárának tervrajzát, Schöfft Krisztus mennybemenetelét ábrázoló sematikus bemutatásával.

2006-ban jelent meg első Schöfftel kapcsolatos közlésem a Magyar Katolikus Lexikon hasábjain. Tíz év alatt több értékes publikáció jelent meg a tárggyal kapcsolatban, jelentős műtermi munka folyik és örülök, hogy néhány szerény mozaikkővel én is hozzájárulhatok a kép kibontakozásához.

Források-irodalom

Protocollum complectens: Cathalogum Religiosorum Coenobiorum in Ditionibus Austriacis existentium, dein vero Historiam Parochiae Neo -Becse (kézirat, é,n.)

Olivera Milanović-Jović: Iz slikarstva i primenjene umetnosti u Banatu. In: VI-VII. Građa za proučavanje spomenika kulture Vojvodine.Novi Sad, 1976. 117-183 (163-164)

„Törökbecse", III. Évfolyam, 1907. 47. szám.

Dejan Medaković: Barok kod Srba. Zagreb, 1988.

Dercsényi Balázs: Budapest, Terézvárosi plébniatemplom. Budapest, 1986.

Erős Lajos: Adalékok a Zrenjanini-Nagybecskereki Egyházmegye történetéhez. Tóthfalu, 1993.

Sólymos Szilveszter OSB: Szent Villebald Barokk kori kultusza Ravazdon. In: Arrabona, 2004. 42/1. 41.

Rokay Zoltán: Ikonográfiai írások II. Óbecse, 2014.

Rokay Zoltán: Egy „elfelejtett" történelem festő. Óbecse, 2008.

Szekeres István Gellért: 200 éves az Assisi Szent Klára Templom Törökbecsén. Óbecse, 2009.

Korhecz-Papp Zsuzsanna: Schöfft József (1776-1851) oltárképeinek festéstechnikája. In: Műtárgyvédelem 36. Magyar Nemzeti Múzeum. Budapesti 2013. 140-162.

Rokay Zoltán: Kommunikáció ég-és föld között. In: Bácsország, 2014/4. 96.

Szedlár Rudolf: A Lux-kapcsolat. In: Bácsország, 2012/2. 40.

Détáry Ida, stb. Szent Márton útja. 2008. Szombathely.

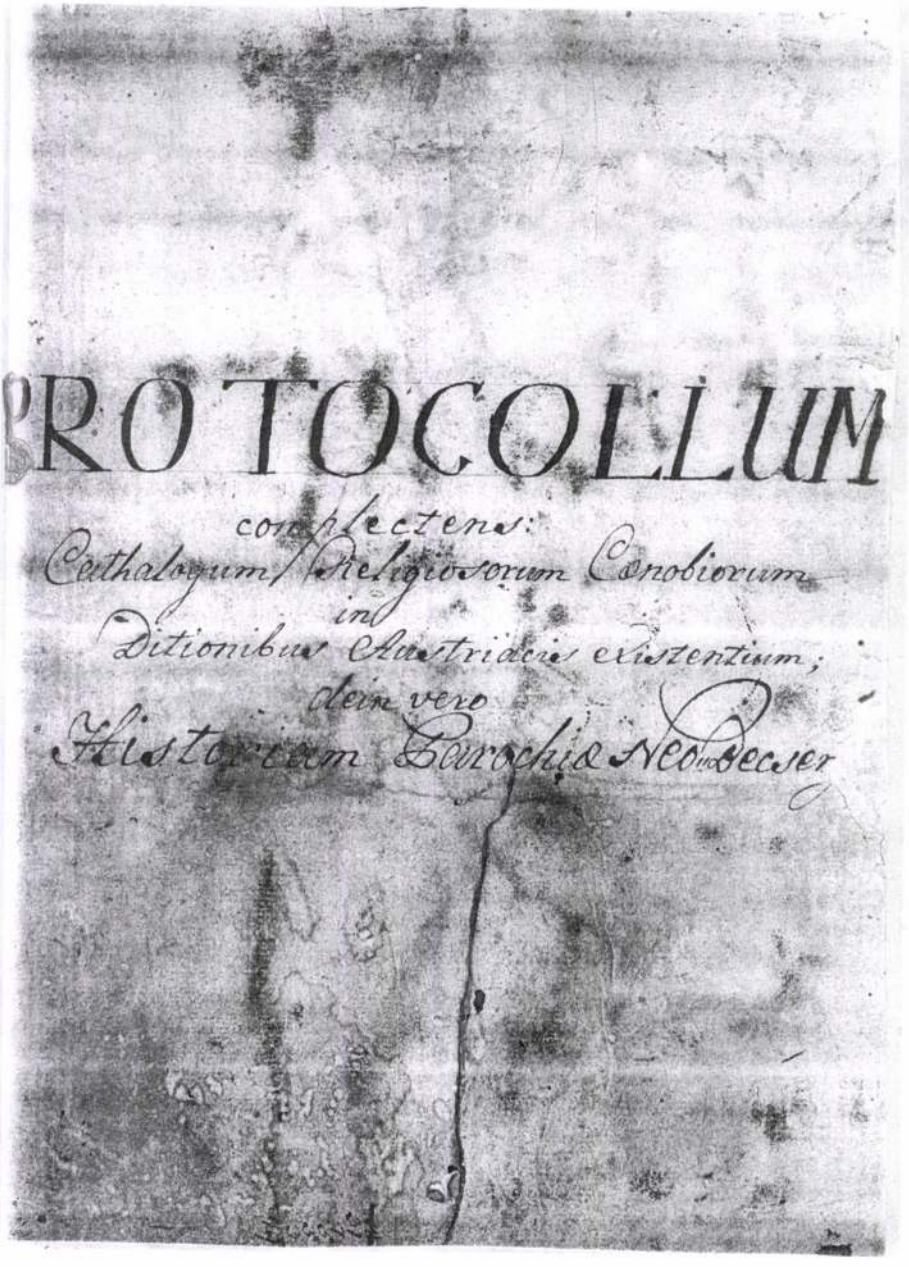
PROTOCOLLUM
complectens:
Catalogum Religiosorum Conobiorum
in
Ditionibus Austriacis existentium;
dein vero
Historiam Parochiæ Neo-Becser

A törökbecsei plébánia „Protocollum"-a. (Címlap).

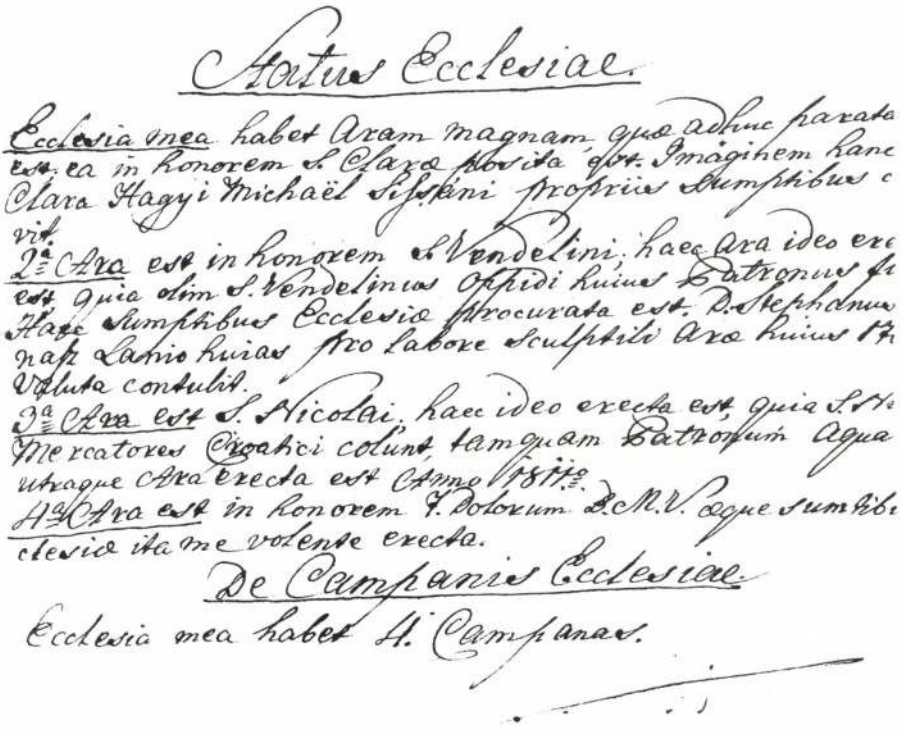

A törökbecsei plébánia „Protocollum"-a.: A templom állapota.

1ª Conderat 702. libras. Fusa est in honorem S. Nicolai, et Donati. Expensis Cassæ Ecclesiæ Budæ 1805.
2ª Conderat 346. libras. Fusa est in honorem S. Crucis sub Parocho Paulo Radovits. 1791. eoque expensis Communitatis.
3ª Conderat 241. libras in honorem S. Ludgarci, et Gerardi 1806. expensis partim Ecclesiæ, partim liberalitate Ludovici Kabelt, qui 100. fl. contulit, tametsi adpromissa se totam summam collaturum.
4ª Campana est Agonizantium. Haec vi Testamenti defuncti Casparis Hrabik Circularii et mappa eius Anno 1808. erecta est.
5ª Sacristia Campanulam expensis propriis Paulus Menich Sartor, et Tutor Ecclesiæ 1805. curavit.
Omnes supranominatæ Campanæ occasione Visitationis Episcopalis 1808. per Excellentissimum Dominum Stephanum Ladislaum Rózsegh benedictæ sunt.

Harum pretia.

Imago S. Clarae Viennæ 1808. picta est propriis et Nobilis Fundatricis 300. fl. in bancalibus.
Imago S. Nicolai et Benedicti picta est Pestini 1818. per Carolum Schöff, et quidem pro utraque imagine soluti sunt 1000. fl. in Bancalibus.
Imago Septem Dolorum eque per Carolum Schöff. 1810. Pestini expensis Simeonis Luleder 120. fl. in valuta picta est.
Campana prima 702. librarum fusa Budæ. Deo ea Campanifusori soluti sunt 779. fl. 12. xr. in Bancalibus, et quidem Anno 1805.
Campana 2ª fusa est 200. Posonii, ubi dicitur, quia precium adnotatum in Protocollo non inveni.
Campana 3ª fusa est Temesvarini 1806. 337. fl.
Campana 4ª constitit 30. florenos, quos Mappa defuncti Casparis Hrabik solvit.
Damna ex Ecclesiæ Cassa procurata sunt, et quidem 320. fl. in bancalibus 1806.
Lapides quadrati quibus strata est Ecclesia, procuravit Sumptibus Budæ 1807. 840. florenos in bancalibus.
Baptisterium 1813. procuratum est Lomberino expensis Adalberti Cruciferi, Junificis Szanyovensis, et quidem 220. florenos in valuta.
Campanæ ex Vitro virgo Lucifer, Neoplanta expensis Ladislai Stephani Karnaff 1809. procuratæ sunt 330. fl. Valut.

A törökbecsei plébánia „Protocollum”-a.
A berendezési tárgyak értéke (ára).

Jos. Carl Schöfft aláírása a pestis-szenteket ábrázoló képen, Vác, egyházmegyei gyűjtemény. Russói László felvétele.

Törökbecse: Szent Miklós.

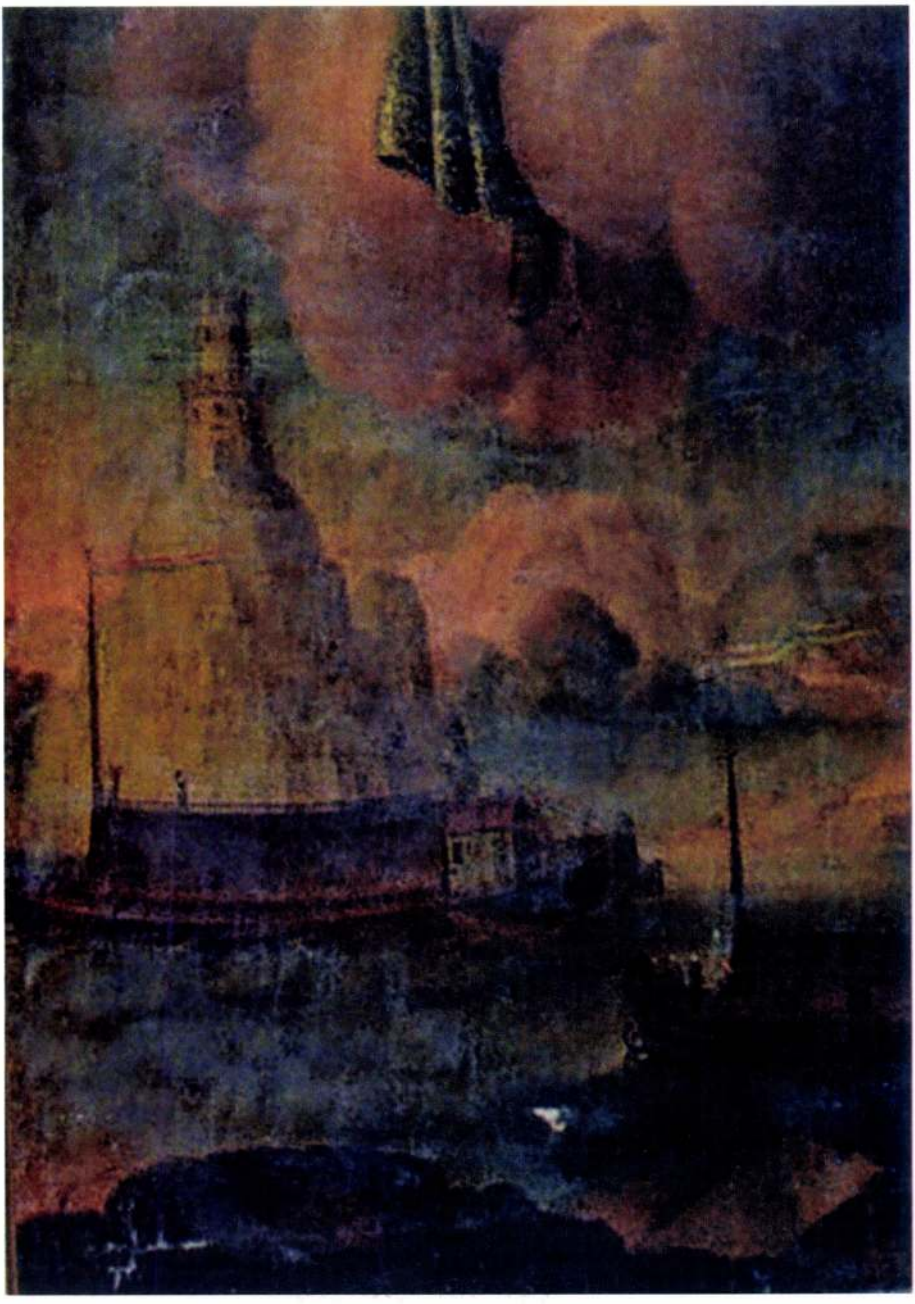

Törökbecse: Szent Miklós, részlet.

Törökbecse: Szent Vendel.

Törökbecse: Szent Vendel, részlet.

Titel: Katolikus plébániatemplom. Arsenije Teodorović: Nepomuki Szent János (1815). Korhecz Papp Zsuzsanna jóvoltából.

Suhopolje (Horvátország): Avilai Szent Teréz.

Ravazd, Szent Willibald. Dr. Szilárdfy Zoltán jóvoltából.

A szószékoltár, melyet Dunaiszky Lőrinc készített 1818-ban, Mezőberény, szlovák evangélikus templom (Evangélikus templomok Magyarországon, Budapest, 1992)

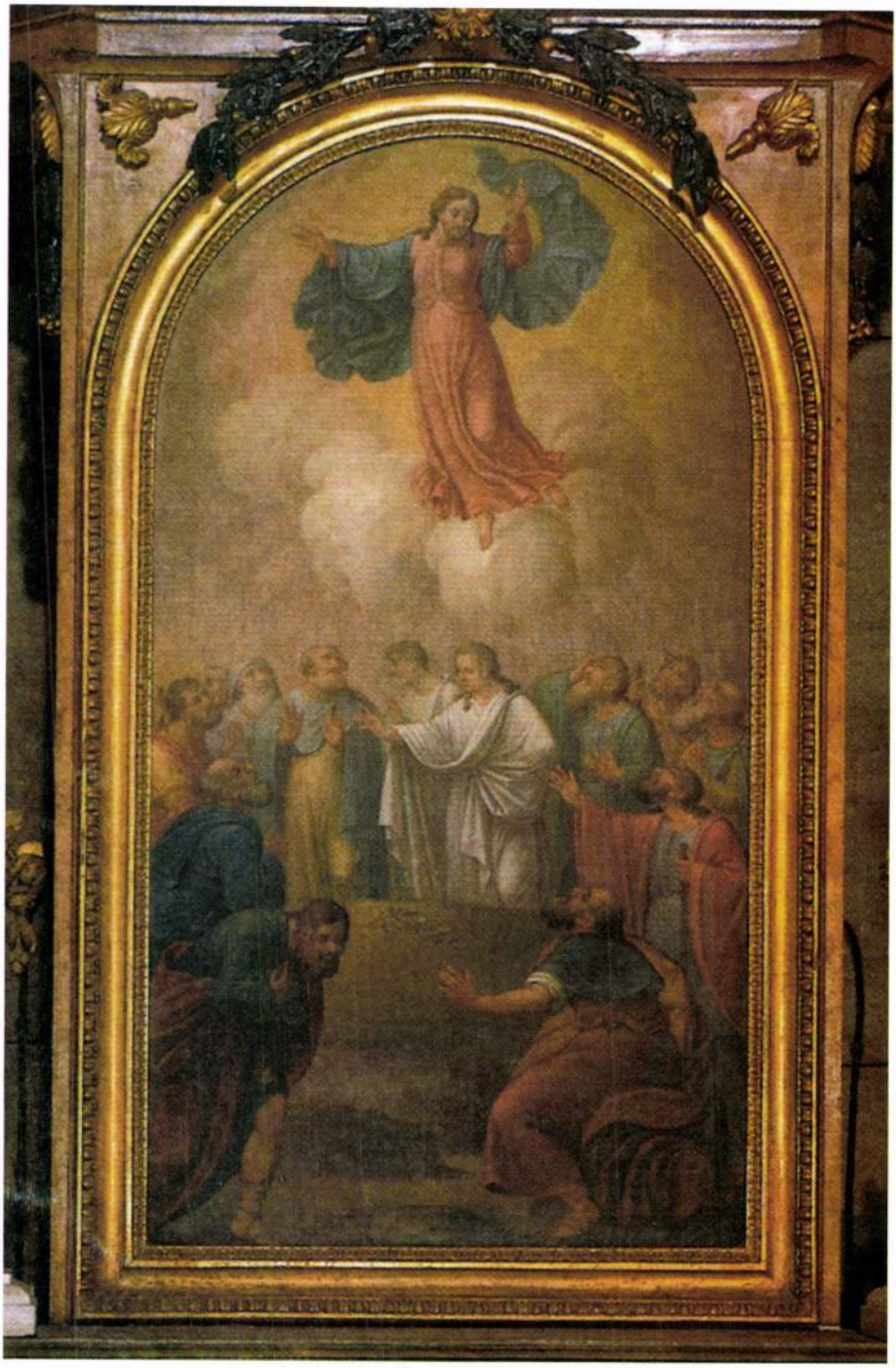

Schöfft József oltárképe Krisztus mennybemenetelét ábrázolja. (Mezőberény)

Mezőberény, szlovák evangélikus templom oltárának tervrajza. Mint a felvételen, itt is „Schöff" – névvel. Úgyszintén: Kemény Lajos - Dr. Gyimesi Károly: Evangélikus Templomok. Athaeneum, Budapest. 1944. 332: Mezőberény II. „Schöff Károly olajfestménye 1818-ból." Bartóki János: Napi Délkelet 1992 Május 1-2 (10. old) helyesen: „Schöfft József Károly" (v.ö. Rokay, 2008, 18).

Törökbecse: Fájdalmas Szűz Mária.

Szabadka, Székesegyház: Jézus sírbatétele.

Nepomuki Szent János, Szabadka, Székesegyház.

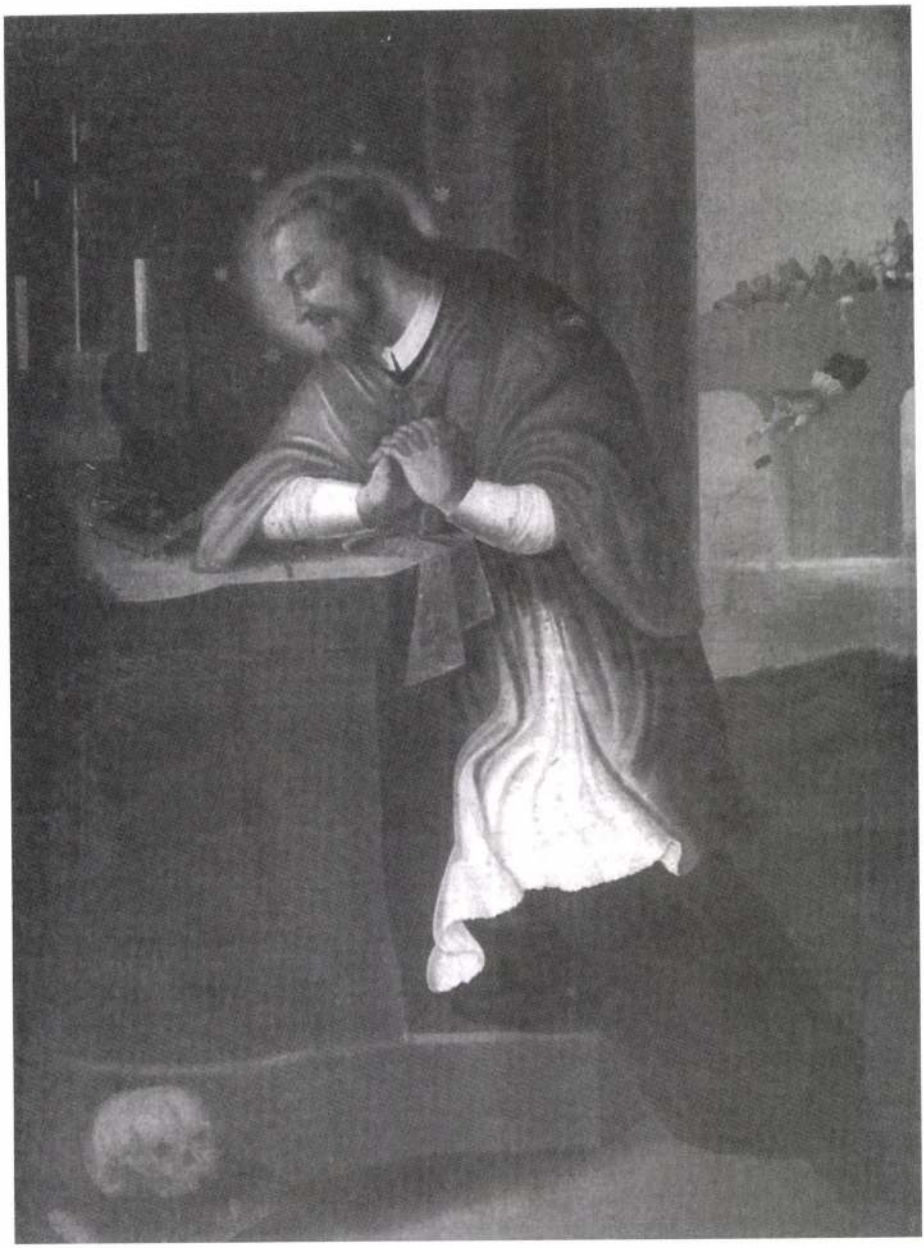

Nepomuki Szent János, Csantavér, plébániatemplom.

Pázmány Péter.
(Ism. festő olajfestménye. XVIII. sz. vége. 142,5X94 cm. MNM Tört. Képcs. 54.52.)

Képes bevezető a magyar irodalom világába, 1986. Holott a tudományos gyűjtemény ismeri a kép festőjét: Schöfft (v.ö. Rokay, 2008 7.)

Az egyetemalapító Pázmány, J. Schoms 18. századi festménye
a Semmelweis Orvostudományi Egyetem dísztermében

Kránitz Mihály – Maczák Ibolya (szerkesztette):
Pázmány Péter és egyeteme. Budapest, 2010.

8. Új mívek és könyvek.

Nagy érdemü Hazánkfia Karacs Ferencz, rézre metsző, ki Magyar Ország' Mappájinak több rendbéli tiszta, olvasható, és helyes rajzolatival magát dicséretesen megkülömböztette, egynéhány probatételi után, T. Koppi Sándor Orvos Doctor' képét is rézre mettszette. E' hazánkban élö Doctor Ur, miért metszette nevét alól németül, 's nem Magyarúl, vagy deákúl, csudálhatni. — Schöfft Pesti képiró, ki taval I. Ferencz Királyunk' jól eltalált képével a' Királyi Universitás' szálját diszesitette, az idén annak halhatatlan érdemü Fundatorának, Péter Cardinalis, és Esztergomi Primásnak képét szépen kifestette a' Magistratusi szobának ékesitésére. — Dunaiszky Pázmán Lörincz, Beszterczebányái fi, Bécsi szép mesterségek' Academiájában tanúlt Pesten lakozó Kép faragó, legközelebben Sz. István Király és Imre H. képeit, magok nagyságában, igen jelesen kifaragta fából, a' Szobbi plébania templom számára. Ez előtt mesterség-értését Mária fogantatásának márványból, Adándi Csapodi Ur' számára, kisebb formában vágott képével mutatta ki.

Vitkovics Mihály Meséi és Versei. Pesten Trattner János Tamás betüivel 1817. — Analyticae Institutionum Lingvae Hungaricae partes duae. Auctore Francisco Verseghy. Budae in Typographia Regiae Universitatis Hungaricae 1817. — Elementa Juris Criminalis Hungarici, concinnata per Paulum Szlemenics J. U. D. ac Juris Hungarici tum civilis privati, tum criminalis in R. Academia Posoniensi Professorem P. O. Posonii typis Haeredum Belnayanorum 1817. p. 232. in 8. — Cornelius Nepos a' Jeles Hadi-Vezérek' életéről. Szent-Györgyi Gellért. Pesten, Trattner Ján. Tam. betüivel 's költségével. 8. 1817. 202. lap. Y.

Tudományos gyűjtemény, 1817. II. kötet (175)

Rokay Zoltán

Schöfft József Károly bűvkörében

ISBN 978-86-84671-51-8

Kiadó: Lux Color Printing és Szulik Alapítvány - Óbecse

A kiadásért felel DDr. Rokay Zoltán.

Az elektronikus szerkesztésnél
Magosi Ádám és Magosi Miklós segített.

Készült az óbecsei Lux Color Printing nyomdában, 2015.

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад
CIP - Matica srpska könyvtár, Újvidék

75.071:929 Schöfft J. K.

ROKAY, Zoltán, 1947-

Schöfft József Károly bűvkörében / Rokay Zoltán. - Óbecse : Lux Color Printing : Szulik Alapítvány, 2015 (Óbecse : Lux Color Printing). - 33 str. : ilustr. u bojama ; 23 cm

Bibliografija.

ISBN 978-86-84671-51-8

a) Шефт, Јожеф Кароль (1776-1851)

COBISS.SR-ID 300404999

MDK

Schöfft József, festőm.

a következő nemzedékből való, 1829-ben lett pesti választó polgár. Ugyanekkor állitotta ki egyik Madonnáját Pesten. Előzőleg az Auróra és a Hébe számára rajzolta metszet céljaira Rozgonyi Ceciliát és Ferenczy Pásztorlánykáját. Mint történeti festő szerepel. Róla nevezték el aznutcát, melyben Hét Bagolyhoz cimzett háza állott Képiró-utcának.

Ltáb IV. 114.1.

MDK

Schöfft József, festőm.

egyik fiából Tivadarból épitészt nevelt. Másika, Ágoston , festő lett. Ottó és Borbála szintén ezt a müvészetet tanulták fel.

Ltáb IV. 114.l.

MDK

Schöfft Guido (1809-)

Kitünő arc- és tájképfestő volt. Elöször Bukarestbe, majd 1843-ban Indiába ment. Több mint 8 évig volt távol, sok tanulmánnyal, táj- és csataképekkel jött haza. Bécsben műtermében állitotta ki egyptomi, perzsa, indiai tanulmanyait.

Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 379.l.

Schöfft József Ágost
festő

Gentmand.
7. 69. 242, 368. l.

1 9 1

A kervi apátsági temp
kim

1.	jan.	1.	Maradvány ar
2	márc.	14	Nagrand mipe

1) Schoeft József

festő

Magyar ember volt. Több évig élt Bukarestben. A Radu Voda kolostorban él, fest. Főképp archép-átvarg A'opád: Magyar-Román művénkapcsolatok ....

Korunk 1970. VI. n. 916.

2) Schoeff József

festő

fest".

A bukaresti Művészeti Múzeumban

több kép látható, az iasi-i kép-

Ávvay Ágpád: Román-magyar művén-
kapcs. . . .

Korunk 1970. VI. 916.

3) Schoeft József

testő

tárban is két képe mosaolt /. Sturdza-fejedelem és Veniamin Costache

életnagyságú képei /.

Árvay Árpád: Román – magyar művészkapcs. 916.

Kornak 1970. VI. 916.

4) Schott József

fzsfő

Hosszabb tanulmányúton járt O-

lasz- és Franciaországban.

Utazása idején kérült képest a

Árvay Árpád: Román - nyomor mű-

vénkapos. 916.

Korunk 1970. VI.

5) Schoeft József
festő

Sf. Sava intézetben állította ki,
Bukarestben. Később Iasi-ba
költözött. Innen indult el Odesz-
Árvay Árpád: Román-magyar...
Korunk 1970. VI. 9/6.

6) Schoeff József

festő

Szába, mind onnan hosszú heleti

útjára, melynek során Pakisztánig

is eljutott.

Ávvary Árpád: Román-magyar...

Kovacsk 1970. VI. 916.

MDK

Schöfft József Ágost

Pásztorlány, rézm. Ferenczy u. Schöfft József Ágost

A Képző Mesterségek eredete. Hasznos Hulatságok 1825, I. 189-192.

Schöfft József Ágost

1775–1850

l.

Vayer Széchenyi

105. l.

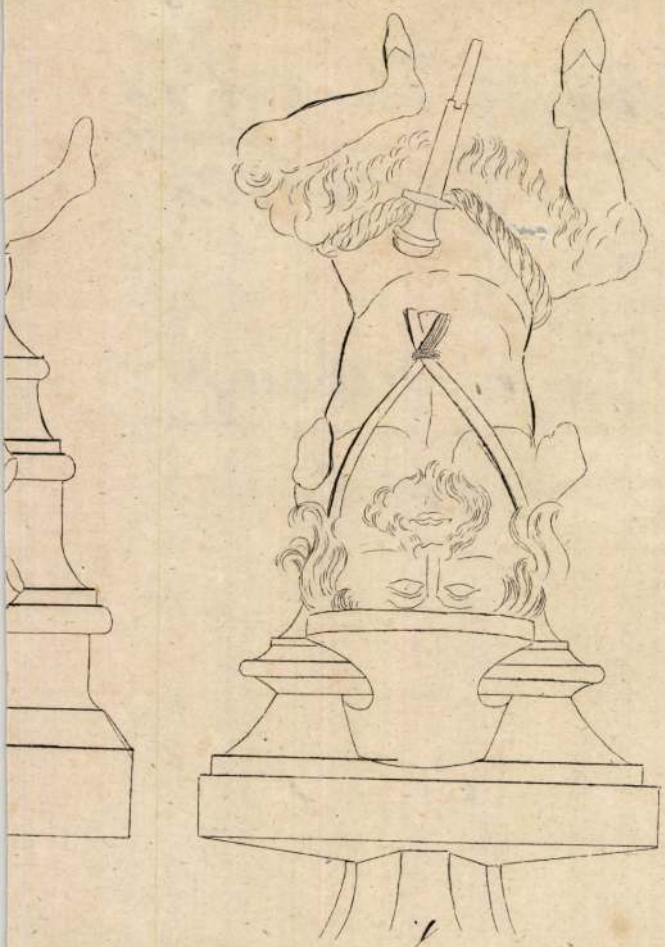

Schoefft József Ágost

neve emlétve

Kampis Antal „A magyar Lipszőnyvészet története"

Nápszava 1972 május 20
8. old.

SCHÖFFT, festő, grafikus

A Soproni Muz- grafikai osztálya kb.100 portrét őriz.
Sok Széchenyit ábrázoló.Ezek jegyzéke:
2.-Sárvári Felső Vidéki Gróf Széchenyi István térdképe
Kőrajz:Schöfft.-Előkép Schöfft festmé-nye. 166.old.

DÁVIDNÉ, ASKERCZ ÉVA: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum grafikai gyüjteményének története 157.old.

ARRABONA, 14. A Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr, 1972

ifj. Schöfft József Ágoston

id. Schöfft József Ágoston fia; keresztlevelén Ágoston név van feltüntetve, de 1836-ban, mikor Bukarestbe költözött a József nevet is használta, amiből arra következtethetünk, hogy neve József Ágoston.

Genthon István: Emlián Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bpest 1966. 23. sz. 194.

ifj. Schöfft József Ágoston

1809-ben atyjának a pesti Képíró utcában levő házában született, mint a 3 gyermek közül az egyik, közülük egy, "gyancsak festő", fiatalon hunyt el.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 1941.

ifj Schöfft József Ágoston

Testvére Tivadar építész és mérnök Egyiptomban, Mohamed Alinak dolgozott. József Ágoston festészeti előtanulmányait apjától kaphatta.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hung. Quarterly, Bpest 1966. 23. sz. 194 l.

Ifj. Schöfft József Ágoston

1828-ban Győrbe került az ottani Festő iskolába, tanára Rahl lett. Később Nagy-Franciaországba és Svájcba utazott, majd Münchenbe. 1836-ban egy kiállítása alkalmával Bukarestben is járt.

Genthon István: Indiai Hungorian Painter: The New Hung. Quarterly, Budapest. 1966. 23. sz. 194 l.

ifj. Schöpft József Ágoston

A Nemzeti Galériában levő önarcképe 1836-ból való. 7 éves külföldi tartózkodás után visszatért Pestre, hol a Vadászkürt szállóban bérelt lakást; itt mutatta be portréit és történelmi képeit.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter, The New Hung. Quarterly, Budapest. 1966. 23. 12. 1941.

Ifj. Schöfft József Egerben

Említik, hogy Széchenyi István gróf rokonszenvét megnyerhesse, egy hazafias tárgyú allegorikus mű alkotásába kezdett, melyen Pannoniát is szerepeltette.

Genthon István: Ismeretlen Hungarian Painter, The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. p. 194 l.

ifj Schöfft József Ágoston

Nem tudjuk, vajon e művet befejezte, de valószínűnek tartjuk, mert a gróf mihor feleségét Crescentia Seilern grófnőt arcképével akarta meglepni, a mű megalkotásával a mestert bízta meg.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. sz. 1941.

ifj Schöfft József Ágoston

1835 május 2-án Seilern grófnő felkereste a művészt műtermében, de a Széchenyiről készült portré nem nyerte el a grófnő tetszését s rábeszélésére Schöfft átfestette művét.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 1941.

ifj Schöfft József Ágoston

Az eredeti Széchenyi-féle portrén a gróf estélyi ruhában áll, mögötte a dunai Vaskapu táj répletével. Schöfft az estélyi ruhát udvari díszruhára festette át.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 1941.

ifj Schöfft József Ágoston

A Széchenyi-féle portréról 1835-ben a művész litográfiát képzitett és adott el. Ez i döből pár mozik egy másik képe „Hölgy a lanttal" cimmel.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 1941.

Ifj Schöfft József Ágoston

Ügyancsak 1835 körül a művész beleszeret egy vagyontalan tiszt lányába, Lindbau Jozefába; a házasságba Schöfft apja nem egyezett bele, mire a pár Bukarestbe utazott, hogy ott egybekeljen.

Genthon István: Szoliás Hungarian Painter: The New Hung. Quart., Bp, 1966. 23 sz. 194 l

ifj Schöfft József Ágoston

Havasalföldön fresco müveken dolgozott, így például Radu Voda kolostorban; ugyancsak Stanful Savanban; számos képét a Craiovai és Bukareszti muzeumokban őrzik.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 1941.

ifj Schöfft József Ágoston

Portréi révén jelentős összegeket keresett. Moldvában, Jassyban is tartózkodott, hol helyi előkelőségek képeit festette meg.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 194-195 l.

ifj Schöfft József Ágoston 14

Rövid Odessa-i tartózkodása után Konstantinápolyba utazott, hol valószínűleg több hónapon át időzött, utóbb Syrián és Mezopotámián át tovább folytatta utját.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter. The New Hung. Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 1951.

ifj Schöfft József Ágoston

Keleti utazásai során alkotott képei
Közül csak egy eredetit ismerünk Eu-
ropában, Salzburgban; e müvön a fes-
tőt feleségével turbánnal fejükön 4
arab társaságában tutajoznak.

Genthon István: Indiás Hungarian
Painter: The New Hung. Quarterly, Bp.
1966. 93. k. 195 l.

ifj. Schöfft József Ágoston 16

A tutaj mögött sziklás hátter, lovak upznak a tutajhoz kötve. Utazásuk következő állomása Perzsia, hol a későbben kiállitott képeiből kitűnően hosszabb ideig tartózkodhatott.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 195. l.

ifj Schöfft József Ágoston 17

Afganisztában is megfordult, amiről a „kabuli asszony" c. műve tanuskodik. Végül Indiába érk. 1836 őszén hagyta el Bukaresztet és 1842. júniusába jutott el Bombay-be.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23: sz. 195 l.

ifj. Schöfft József Ágoston 18.

Lahore-ba 1841. nov. 14-én érkezett meg, hol pártfogója Shere Singh maharadzsa lett., ki egy alkalommal meglátva a Sikh papról készült művét, megbízatásokkal halmozta el.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 195 l.

ifj. Schöfft József Ágoston

Bombayi munkásságával tetemes öszszegeket keresett; a műcész képeiről számos másolatot készített; 1855-ben, Bécsben Schöfft, Shere Singh egy portréját állította ki több képpel együtt.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 1951.

ifj Schöfft József Agoston

Számos indiai előkelőség bízta meg őt portréi megfestésével. 1858-ban Bécsben, Párizsban és Londonban állította ki a „Lahorei udvar" c. művét, mely 70 alak veszi körül a mahoradzsát, Ranjit Singh-et.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Apest, 1966. 23. k. 1951

ifj Schöfft József Ágoston

Még egyet festett a maharadzsáról, ki ezen trónján ül, majd egy későbbenit, melyen a maharadzsát tábornoki egyenruhában ábrázolja:

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 1951.

ifj Schöfft József Ágoston

Az Amritsar-i képek Indiában maradtak, mintahogy erről Schöfft egy magyar orvos barátja feljegyzései során bennünket tudósít.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Bp. 1966. 23. k. 1951.

ifj. Schöfft József Ágoston 23

A maharadzsa megbízta őt, fesse meg Durbon Sahib templomát – e mű megalkotása alkalmából a művész majdnem egy szerencsétlenség áldozata lett.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 1951.

ifj. Schöfft József Ágoston

Delhiben a nagy Mogul, Bahadur portréjáról festette meg, melyről a pótiszi Illustration képes hetilap, 1858-ban egy fametszetet is közölt.

Genthon István: Indián Hungarian Painters: The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 196 l.

Ifj. Schöfft József Ágoston

A mester Agra-ban is tartózkodott, miről bizonyíték az „Agrai fakir" című műve; utóbb Benaresbe majd Calcuttába utazott, hol Körösi Csoma Sándorral találkozott.

Genthon István: Indiás Magyarok

Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 196 l.

ifj. Schöfft József Ágoston 26

A mester és Körösi Csoma között szoros barátság fejlődött; a magyar kutatóról Schöfftnek Pestre való visszatértekor egy litográfiát közöltek.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 1961.

Ifj. Schöfft József Ágoston.

1842-ben Lahoréból Agrába érkezett, onnan tovább indultak ő'éi felesége Bombay felé'. Itt alkotta meg a „Bombay a Malabar dombokról" c. művét.

Genthon István: Indiás Magyarok

Pointer: The New Hung. Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 196. l.

ifj Schöfft Ágoston

Bombay-ból mindketten tovább hajóztak az Indiai Óceánon át Egyiptomba. 1855-ben, becsi tárlatán számos indiai képét mutatta be.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. k. 1961.

ifj Schöfft József Ágoston

A bécsi tárlaton bemutatott képei indiai vonatkozásuak; közülük pél-dául az „Orgyilkosok", továbbá, „Tig-risvadászat az indiai dzsungebben", és a „Bajadérok" c. művei.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quart., Bpest, 1966, 23. k. 196. l.

ifj. Schöfft József Ágoston

A „Bajadérok" c. képének az árát a mester 400 forintban állapította meg, mely azidőben jelentős összegnek számított.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. k. 196 l.

ifj Schöfft József Ágoston

A műcész keleti uljáról vagyonos emberként tért vissza hazájába, ahová sok műkincset is hozott. Megérkezése után házat épiltetett magának Pest-Budán.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. k. 1961.

ifj Schöfft József Ágoston

Pestre történt megérkezése utáni időkből származhatik 2 portréja: e képek a művész érett alkotó képességéről teszneh tanuságot; egyik műve különösen vonzó; egy kendőt viselő, ingvállas nővel.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hung. Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 1961.

ifj. Schöfft József Ágoston

A Schöfft házaspár ujra utnak indul, hosszas utazásuk során eljutnak Német-Francia-Olasz és Törökországba s talán még Oroszországba is.

Genthon István: India's Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. sz. 1961.

ifj. Schöfft József Ágoston

Körútjuk utolsó állomása: Velence, hol a mester a Canale Grandén az egyik legnagyobb és legdiszesebb palotát vásárolja meg 80.000. aranyért.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. sz. 1961.

ily Schöfft József Ágoston

Egyideig a palota belsejében levő rokokó stílusu freskókról azt volt a vélemény, hogy ozokat a mester festette volna, utóbb Mauro Pelliciolli megállapította, hogy e művek eredeti XVIII. századbeli alkotások.

Genthon István: India's Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23 sz. 196 l.

ifj. Schöfft József Ágoston

1846-ban a vásárolt palotát a művész szállodává alakította át; velencei tartózkodása alkalmából festett képei közül 2-t ismerünk; az egyik a Foscari palota, a másik a Palazzo Grassi holdfényben. Genthon István: Indias Hungarian Painter: The New Hung. Quart., Bpest, 1966. 23. sz. 1971.

ifj. Schöfft József Ágoston

E műveket I. Ferenc József megvásárolta, melyeket először a bécsi Belvedere-i palotában helyeztete el (1855) majd utóbb salzburgi téli palotájába.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. k. 1971.

ifj Schöfft József Ágoston

Úgy mondják, hogy a mester nemcsak festő, de egyben műgyűjtő is volt: birtokában lettek volna: Palma Vecchio, Piombo, Pordenone, Tizian, Tintoretto, Veronese, Velasquez és Cranach művei.

Genthon István: India's Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Ap. 1966. 23. k. 1971.

ifj. Schöfft József Ágoston

2 gyüjteményét 1847-ben Párizsban helyezte el. 1855-ben a mester Bécsben mütermet bérelt, ahol gyakran tárlatokat is rendezett: kiállitásai voltak a bécsi Österreichische Kunstvereinben is.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 1971.

ifj Schöfft József Ágoston

1857-ben eladta a Velence-i Canale Grande mentén levő Palazzo Grassi palotáját. 20 éves házassága után a mester elvált feleségétől.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. p. 1971.

ifj. Schöfft József Ágoston

1858-ban a bécsi Belvedere palotában megnyílt kiállítása, ugyanez évben még Londonban is, hol belépődíjként 1 fontot kért.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. sz. 197 l.

ifj. Schöfft József Ágoston

Ismerünk egy Schöfft portrét a M. Történelmi Képtárból, stílusa alapján feltételezhetjük, hogy az 1860-ból származhatik és régi tanítójának Rahl mester hatását viseli magán.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 197 l.

ifj. Schöfft József Ágoston

É portréin a mester magát állva ábrázolja, fekete kabátban, láncos aranyórával, mellette cilinderje, a háttérben pedig Konstantinápoly látképe.

Genthon István: Indiai Hungarion Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. p. 197 l.

ifj. Schöfft József Ágoston

1880-ban, Schöfft, 79 éves korában, valahol Angliában elhunyt.

Genthon István: Smolián Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 197 l.

ifj. Schöfft József Lajos.

1863-ban pénzügyi nehézségei miatt eladja gyüjteményét; ez időben egypár évre visszatér Pestre; 1864-67 közöl újra utnak indult az Északamerikai Egyesült Államokba és Mexicóba.

Genthon István: Indiai Hungarian Painter: The New Hung. Quarterly, Bpest, 1966. 23. sz. 197 l.

Id. Schöfft József Ágoston

Mexicóban festette meg Miksa császár és felesége képét. A bécsi Burg palotában látható mellképe a császárról. Életének utolsó éveiben Londonban található.

Genthon István: Magyar Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1966. 23. p. 1971.

ifj. Schöfft József Ágoston

Londonban festette meg a jelenleg R. J. Evans, Chertsey, tulajdonában levő és a fiatal wales-i hercegnőt (utóbb Alexandra királyné) ábrázoló képet.

Genthon István: India's Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Bp. 1966. 23. sz. 197 l.

Schoefft Agoston J.

festő.

Schoefft Agoston J. egyik érdemes pesti történeti képírónk fia, nem régen érkezék meg Pestre társával, a szinte nagyreményű Kozina Sándorral, miután hatodfél esztendőt töltött volna külföldön, nevezetesen a művészet classicai honjában. Rövid ideig leendő itt tartózkodása alatt, mintha egy nemoskára a török tartományokba szándékozik utazni, művészi tehetségeit, mellyek a festészet minden ágaira terjednek, szorgalmas munkásságban tünteti elő. Képtára gyűjteményének részét lakásán a vadász kürtnél (3dik emelet 67 szám) felrakván már több rendbeli uj arc és történeti képeket festett, s ugyabb rendelményekkel naponként tisztelik. Ecsetjének pélességét

Schöefft Agoston 2

s egy szóval való festői művészségét a szobáiban felállított arcképek, melyek eredetiek jól ismeretnek, elevenen bizonyítják, ~~[illegible]~~ s a nézőt valóban kellemesen lepik meg. Saját szerkezete után most készít egy reánk nézve különösen érdekes allegoriai képet, melyet kedves honjának ohajt szentelni, mint értetten Széchenyi István grófnak ajánlani. A mely és hosszas álomba cimerén szenderülve volt Pannonia egy nemtő által felköltetik és munkásságra elöhaladásra öztönöztetik. Nyugvó helye egy magos köszikláinak alja, melynek ormán sas mutatkozik. A szorgalom asszonyi alakban egy oroszlányon ül előtte, s tempyét feddőleg honoloka felé tartja. Minerva a fellegekre mutatva, s Apollo reménytelve hurjáit

Schoefft Ágoston 3

penditve seged keret igérnek Pannonicának. Az álom boszankodva távozik a mélységbe és az Apollo lábainál levő kis Zephyr koszorúval kínálja az előhaladásra kész hont. A bal oldalnak távulában kel a nap, de a harára nem szolgálhat éltető világával a magos szikla fal miatt. A körösköröl levő apróbb allegoriai rajzok hasonlag a honra céloznak, mellyeket inkább ecset, mint toll magyarázhat. — A nyajas szerénységű művész mindenkit megelőző udvariassaggal fogad, s teljes készséggel ismertet meg jeles műveivel.

Viaskody: Schoefft Ágoston J.
Honmüvész. 1835. 66-67 l.

ifj. Schöfft József, festőm.

arckép festő lett, de templomdiszitéssel és oltárképekkel is foglalkozott. Megfestette Ferenc csász. képét is. Pázmány Péter egyik legjobban felfogott arcképtanulmánya tőle való. Régebbi magyar történelmi nevezetességekről is készitett festményeket.

Fia Ágost , nevét elődeihez hasonlóan régiesen "Schoefft"-nek irta. Neve ismert volt a világ előtt. Dusgazdag milliomos lett, Olaszországban palotákat vásárolt. Velencében több ősrégi palotája volt

Kerekesházy József: Egy régi magyar művészcsalád Indiában és Egyptomban.
Ujság. 1943. febr.21. 12.l.

MDK

Schöfft József, festöm.

József császár alatt diszitette freskóival a hires Fortuna-kávéházat.
A fia szintén József, hiresebb lett atyjánál.
Mária Terézia uralkodása alatt született.

Kerekesházy József: Egy régi magyar müvészcsalád Indiában és Egyptomban.
Ujság. 1943 febr.21. 12.l.

Schoeffl Ágoston A.

MŰVÉSZET 1914, 93. L.

Schoeff Ágost

l. Szana 100 ér p. 40

1901

Stück,

Jenő 1

nten links): Jensen.

lapon (Auf der Rück-

obra (Bezeichnet rechts

Kardos.

: Kárpáthy Jenő.

Schoefft *Ágoston*, festő, a század második és harmadik tizedében dolgozott Pesten s művei után olyan nevezetességre tett szert, hogy az utcát, melyben lakott, róla nevezték el Képíró-utcának. Legnagyobb műve a *Nemtő által föl-ébresztett és munkásságra serkentett Pannonia.* Rajzolgatott az *Aurora* és *Hebe* évkönyvek szá-mára is, de legnagyobb tevékenységet mint arc-képfestő fejtett ki.

Stück, jedes).

Jenő 1883.

nten links): Jensen.

lapon (Auf der Rück-

ɔbra (Bezeichnet rechts

Kardos.

: Kárpáthy Jenő.

Schöffl Ajos

Műv I 147. 149
VIII 415
XII 239

St

Jenő 1883.

nten links): Jensen.

lapon (Auf der Rück-

obra (Bezeichnet rechts

Kardos.

: Kárpáthy Jenő.

SCHÖFFT ÁGOSTON.

1809—1888.

Egy világutazó magyar festő emléke

Ha művészetében el tudta volna érni azokat a tulajdonságokat, a melyek férfias egyéniségében szinte tömörítve megvoltak, a magyar művészet most ünnepi kegyelettel emlékezett volna meg *Schöfft* Ágostonról születésének *századik* évfordulója alkalmából. Az a néhány képe, a mely idehaza maradt, bizony nagyon szerényen képviselné ezt az évszázados fordulót s hogy Schöfft Ágostont, mint magyar művészt, a kegyeletnek legkisebb adójával is ünnepelhessük, ismernünk kellene annak a sok képnek legalább fotográfiákban lévő mását, a melyek indiai maharadzsák, gyarmatokon lakó európaiak, londoni magánzók, amerikai tőkepénzesek tulajdonában vannak, vagy részben elkallódtak, — a magyar művészettörténelem ha talán nem is annyira értékes, mint inkább érdekes fejezettel lenne gazdagabb!...

Határozottan állíthatjuk azonban, hogy egész művészettörténetünknek nem volt nálánál világlátottabb egyénisége, a ki azonban világkörüli utazásaiban nemcsak mint *hungarian artist* szerzett érdemeket a magyar művészet-

S azért kell ilyennek lennie, hogy hosszas pikáns jelenetekben mutathassa be a szerző azt a perverzitást, mikép ostromolnak nők férfit s mikép győz egymásután mind a két nő. Ezért iródott az egész munka s ez tárja fel nemcsak az iró határtalan romlottságát, hanem lelki szegénységét is. A petyhüdt szellemben már a pikáns lelemény is megfogyatkozott. Ugyanazt a csábítási jelenetet kétszer játszatja el; az egyik felvonásban a leány győzi le az ifjút, a másikban az asszony. Ezt a komédiát a szerző még akárhányszor ismételhette volna, csak még több elcsapott királykisasszonyt, vagy Párisban mulató herczegnőt kellett volna szinre hoznia. Még köszönettel tartozunk neki, hogy egy felvonást csak kétszer játszatott el.

Természetes, hogy ugyanaz a pikáns ötlet másodszori előadásban már érzékies hatást sem gyakorol. Annál természetesebb ez, mert a jelenetek, a melyekben a két nő az ifjut ostromolja, végtelen hosszúra nyulnak. Azért nyulnak hosszúra, hogy az érzéki hatás minél tovább tartson, — de a szerző ép az ellenkezőt érte el, teljesen kifárasztotta nézőit s

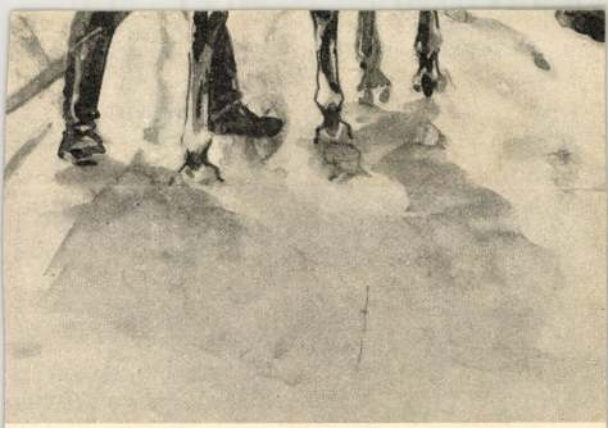

A CSÁRDA ELŐTT. — Pataky László rajza.

Nem is hiszszük, hogy a «Kis királyok», *Hermant* Ábel négy felvonásos vigjátékának szinre hozatalával ilyetén czélja lett volna a szinháznak. Még kevésbbé hiszszük, hogy e darab bemutatása kezdeményező lépés lenne, a mely után a párisi pikantériák nagyobb mérvű meghonosítása következnék. Csak egy inczidensnek tekintjük a bemutatást, csak egy kisérletnek, a melynek czélja a szinház részére minél nagyobb bevételeket biztosítani. S mihelyt a szinház meggyőződik arról, hogy e czél ilymódon el nem érhető, kétségtelenül ismét azt a természetes utat fogja keresni, a mely az ország első szinházához méltó művekkel biztosítja úgy az erkölcsi, mint az anyagi sikert.

Ezek után természetesen fölöslegesnek tartjuk, hogy Hermant Ábel «Kis Királyok» czímű új vigjátékának a meséjét bővebben ismertessük. Irója nem is akart s nem is tudott ere-

nek, hanem tudományosan is szolgálta hazáját; a hol megfordult, eloszlatta az akkor még teljesen sötét fogalmakat Magyarország viszonyairól. Kőrösi Csomával való személyes barátsága pedig erről a nagynevű magyar tudósról fenmaradt adatainkat és ismereteinket tette gazdagabbá. Ecsetjével vagyonokat szerzett idegen világrészekben s grand seigneuri voltával, férfias egyéniségével észre is tudta és akarta vetetni magát csak azért, hogy a magyar ügynek, hazája érdekének mindig és mindenütt lelkes szószólója legyen.

Apja szintén festő és háztulajdonos volt a Képiró-utczában. A fiatal Schöfft (Schoefftnek is irják nevét) Pesten legelőször egy allegorikus képpel tünt föl, a mely a Nemtő által felébresztett s munkára serkentett Pannoniát ábrázolja.

Idehaza azonban nincs maradása s csak immel-ámmal dolgozik. Nagy terveket forgat agyában — családi viszonyaival sincs megelégedve, — s egy napon arra szánja magát, hogy itthagyva hazáját, idegen világrészekbe indul. Rövidesen útra is kel s Törökországon át Indiába utazik; bejárja Bombayt, Madraszt, Kalkuttát, beutazza csaknem egész Indiát s csakhamar kezdik megismerni és megszeretni. A mily gyorsan terjed híre, oly rohamosan gyarapszik vagyona is. Fejedelmi ajándékokkal halmozzák el s egy-egy képéért óriási összegeket fizetnek az indiai nábobok. Később Rundschit-Singh maharadzsa udvarába kerül, a hol hosszabb ideig is marad. Hogy milyen megtisztelésben részesítik Indiában, eléggé dokumentálja az a levél, a melyet Honigberger, egy Indiában letelepedett magyar orvos ír róla. A levél 1842-ből való s szó szerint így hangzik:

Mentünk délre. A Southwestern Express vitt St. Louis felé ijesztő, dühöngő, kábító gyorsasággal, fél napig megállás nélkül. A legutolsó Pullman-kocsi végén kis terrasza van az amerikai vonatoknak, három oldalt korlátokkal, három kényelmes nagy székkel, a min besüppedve ültünk és néztük a végtelenbe nyúló, csillogó sineket, a mint kattogva hagyta rajta izzó nyomát a dübörgő aczél kerék. Ketten ültünk ott. Egy tipikus amerikai yankee, nyirott vöröses bajuszszal, kopaszodó fejjel, apró okos szemekkel. Az óráját a baltenyerében tartotta, a jobb keze mutatóújjával pedig le-föl ingázott, mintha valami láthatatlan zenekar után verte volna a taktust. Egy ideig csodálkozva néztem, aztán megkérdeztem tőle, mit csinál.

— Azt számolgatom, hogy milyen az átlagos

És a sors, a mely egykor fejedelmi udvarok kegyeltjévé avatta s mérhetetlen kincsekkel halmozta el, öreg napjaira igen mostohán bánt vele.

Nyomorba jutott s 1888-ban elhagyatva, elborult elmével tébolydában fejezte be életét...

Két saját arczképe a Történelmi Arczképcsarnokba került. Az egyik olajfestmény, a másik vizfestmény. Az olajképet 1888-ban vette meg Londoban a kormány, a másik ajándékozás révén jutott az arczképcsarnokba. 1835-ben megfestette gróf Széchenyi Istvánt is. Képeinek nagy része idegenben maradt...

Iván Ede.

Schöfft Ágoston

önarckép olf

Magy tőrt képcs kat 1922

pag 39

16.

Klein

...et, XIX. sz. v.
0 gr.

zárral. Német, XIX.
XIX. Jh. 470 gr.

onogramm. — Becher,
Augsburg, XVII. sz.

el. Német, XVII. sz.
kelt. Deutsch, Stil d.

bambusz, madarakkal,
XIX. sz. — Prunk-
XIX. Jh. 630 gr.

Testén elől az arany-
el, Silber, mit getrie-

három szatirhermával

16.

Klein

1632. GYE

XVII

Schoeffl Agoston

5.

1622. TA

mpeanis

...et, XIX. sz. v.
0 gr.

zárral. Német, XIX.
XIX. Jh. 470 gr.
Schale.

zdis
ir

nogramm. — Becher,
Augsburg, XVII. sz.

vel. Német, XVII. sz.
ckelt. Deutsch, Stil d.

bambusz, madarakkal,
XIX. sz. — Prunk-
XIX. Jh. 630 gr.
Testén elől az arany-
el, Silber, mit getrie-

három szatirhermával

Schöfft Ágoston

„Londonban festményeiből kiállítást rendezett, vagonos ember volt, feleségének, kitől elvált, évi 8000 fit tartásdíjat adott;

Sch. Pestre jött, Discher épitész nejénél lakott pár évig, innen Londonba ment, ahol kórházban halt meg

Utóbb már megbomlott az idegrendszere

3.

„Sch. Ágoston unokaöcese „Létay Gusztáv mint tanácsos (Landau Gusztáv) tollba mondva után irtam".

Létay Gusztávnak birtokában van Sch. Ág.-nak sajátkezűleg festett arcképe és atyjának Sch. Józsefnek arcképe

Bauer Ernő pesti mérnök (sógora) birtokában Sch. Ág. Rísebb arcképe és még 3 festménye.

Szálé budai vas. mérnöknél: testvére, Szále jeles festi arcképe, melyet Szoldatitz Rómában festett."

(Szepm. Mur. adatt. Ujházy Ferenc adalai.)

1874

Vas, Ujs

részint hogy hazánkfiát, ennek megérkeztét az udvarnál jelenteném, bemutatandó. A művész igen nyájasan fogadtaték, mert a király barátja a festészetnek, következőleg ismeri a különbséget európai és keleti művészet között. Schöfft mindjárt munkához fogott, s a királytól, a mint Ő Felsége képét kezdé festeni, mindketten pár aranykarpereczet kapánk. Schöfft eddigelé még folyvást e képen dolgozik, mely olajfestmény a királyt trónon ülve életnagyságban ábrázolja; ennek elkészülte után a királyt mint hadvezért lóháton szinte életnagyságban festendi . . . Schöfft hihetőleg magával viendi Európába ezen képmását, mert neki már szép gyűjteménye van indiai darabok és különféle fejedelmek képeiből, kiket már festett. Ő igen nagy tiszteletben tartatik az egész félszigeten s a hazának becsületire válik, hogy oly férfiakat tüntetnek ki, milyen a derék Kőrösi Csoma is, ki jelenleg Kalkuttából valószinüleg Tibetbe utazott . . .

Egy későbbi levelében arról ír a magyar orvos, hogy Schöfft élete nagy veszedelemben forgott. A mikor ugyanis egy ünnepnapon mintegy 300 benszülött megtámadta s csak a rendőrség szabadította ki a veszedelemből . . .

sértet. Különben bolond eset. A megboldogult Kramler biró, Isten nyugosztalja, a templom falánál van eltemetve. Plech apó, a sekrestyés, egy éjjel arratájt őgyelgett, nem tudom már mi dologban, mikor észreveszi a holdvilágnál, hogy a Kramler uram sírja szétnyílik, olyanformán, azt mondja, mint a Blom Miklós kétfelé eresztős kocsija s kilép belőle egy alak. Rémülten odanéz, a hold épen ráveti világát és hát nem a biró lépett ki a sírból, vagyis hogy a biró, hanem a Görgey Pál képiben . . . Járása, tartása, alakja hogy szakasztott Görgeyé, ha hinni lehet Plech apónak, a ki természetesen elszaladt, vaczogó fogakkal.

— Álmodott a vén füles.

— Én is azt mondanám, de Zernyeczky éjiőr ugyancsak felismerte Görgeyt, a ki a kathed-

Schöfft Ágost

l. még részletes életr. Wurzb. XXXI. 84. 85 sth

Schoefft Ágoston

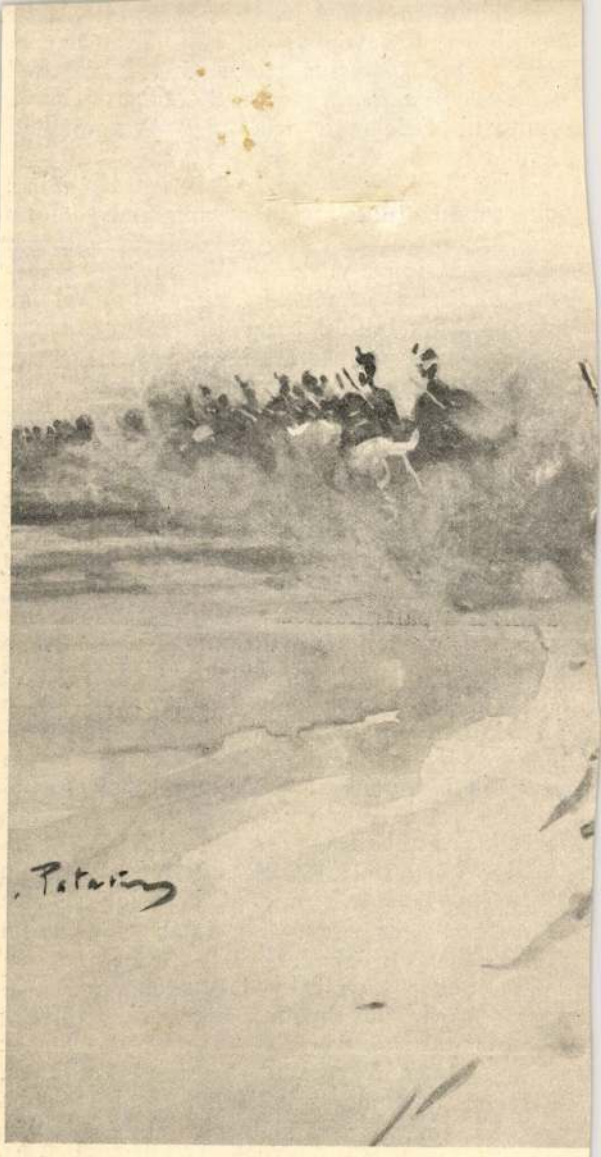

rálétől jött s nyomában lépkedett, a kisértet a Mauks-háznál besuttyant a Só-utczába, az őr utána, a lélek szaladásnak indul, az őr is szalad, végre a bástyához ér a lélek és áthagyitja magát a falon, az őr bátor ember, utána kap, de csak a köpenyege marad kezében . . .

— Bolondság.

— Persze bolondság, de roppant komplikált bolondság, mert a kezében maradt sötétszürke köpenyeget Grodkovszky úr, a várnagy, felismeri reggel az alispánénak, hogy, úgymond, Stefeczi szabó varrta. Elviszik Stefeczihoz, felösmeri, hogy ő varrta, még pedig Görgey alispánnak. Ezt tessék aztán megfaggyúzni!

— Hát a sírt nem nézték meg?

— Dehogy nem. Természetesen nem volt megnyitva, hanem szépen begyepesedve. Egypár megszáradt erdei virág volt rajta.

— Mikor volt ez?

— Körülbelül most egy esztendeje.

(Folytatása következik.)

Kalkuttában meleg barátság szövődik közte és Kőrösi Csoma között. Egy levelében, a melyet 1842 márczius 16-án küldött Agrából szüleinek s a mely május 26-án ért Pestre, rendkívül érdekesen írja meg észrevételeit. Levelét így kezdi: 1842

«Meg kell vallanom, miszerint Indiában sok, mondhatnám legtöbb angolnak fölötte ferde fogalma van Magyarországról. Ők azt csak kis tartománynak tartják, melyet németek, tótok és czigányok laknak, műveltebb lakosai pedig latinul beszélnek. Hogy magyar nyelv is létezik, arról igen kevésnek van fogalma. Mégis Magyarországból öt név ismeretes előttük s ezek közt kitünőleg Széchenyi István grófé, kinek hazája javáérti fáradalmai s hatalmas tehetségének művei annyi országban tündöklenek, hogy ő még Indiában is köztisztelet s becsületben áll s igen különösen *szilárd jellemű* férfinak tartatik. Ismeretes azután *Sándor gróf*, nekik csudálatos lovasvitézsége Angolországban őt hiressé tevé. Én több rézmetszvényt láttam Indiában különféle házaknál *az ő merész lovaglásait ábrázolókat* Tulajdonképen ő vala legelső, ki az angolokat bámulatra ragadá, mivel ezek lehetetlennek hitték, hogy angolt lovaglásában idegen nemzetű fölülmulhatná. Néhány hölgy kérkedett is személyes ismeretségével s kellemes társalkodásáról dicsérte őt. — Kőrösi Csoma Sándor köztiszteletben áll a tudósok körében s Kozma de Kőrös név alatt ismeretes. Én igen barátságos viszonyban valék vele, midőn Kalkuttában tartózkodtam, hol örömmel tapasztalám, mikép ezen város lakósainak már sokkal helyesebb fogalmaik vannak Magyarország létéről, mit bizony csak Csoma Sándornak köszönhetünk. Egyébként meg kell vallanom, miképen nálánál szokatlanabb embert soha nem láttam. Ő zarándokként élt a tibeti s más kéziratok halmazai közt az ázsiai társaság épületében, honnan ő ritkán jő ki: este az udvarban kis sétát tesz s azután szobájába becsukatja magát úgy hogy midőn esteli lovaglásom közben néha meg akarám őt látogatni, mindig várnom kellett, míg a szolgák a kulcsokat előhozták s őt mindig könyvei közt találtam. Víg volt, nevetgélt és nagy kedve is derült mindenkor, ha Magyarországról beszélhetett. Általában ő igen beszédes s ha neki ered, alig várhatni végét.

«Gyakran oly kellemes beszédbe vegyülék véle, ha hazánkról és a magyarok eredetéről vitatkoztunk, hogy sokszor esteli 10 órán túl is mulattam nála. Sokat regélhetnék felőle, de a helyszűke nem engedi. Féltem azonban őt, hogy Magyarországba nem tér többé vissza, mivel ő már körülbelül 50 éves s még tíz esztendőig szándékozik itt maradni, hogy az ó-iratokból mit lehet mindent kiforgathasson s az oly egészen elkülönzött, úgyszólván tömlöczféle élet könnyen fonnyadhat el s létének csak árnyemlékét hagyja meg, mert tibeti szótárát csak kevesen veendik kézbe s még kevesebben olvasandják vaskos köteteit. Most midőn Lahoreből visszatértem s itt Agrában már legfeljebb 14 napig mulathatok, Bombayba készülök szárazon utazni, mi mint-

Schoefft ágoston f

Szécheny-it festi

M. Mind. VI. 1930. 598. 599

Schoefft Ágoston 1863

Schoefft ágost

Divald, Arad. 88. 100 1917

Ver. Ujs. 1909

40. szám

Schöff

1858

„a több év óta Velencében tartós-
kodó pesti születésű, kalandos
multú Schöff" festményeiből
és várl.-ból kiáll. Londonban,
1 font sterl. belépődíjjal, na-
mosan látogatják. A képek
köst egy kolossális festmény a
lahorei udvart ábrázolja

VASÁRNAPI UJSÁG
1858 370 LAP

Schoefft Ágoston

1809

* Pest

ERNST-MUZ, KIALL
KATAL 1913 X SZ 59

Schöfft Ágoston f.

önarch. olf.
Tört. Képesern. VI. ter. 6. nám
Katal.

Schöfft Ágost

1847 márc írja a Spiegel pag 358:

[Velencei levél a perkentőhöz:] ... „hiszen öt ösmeri öt, a geniális festőt, az indiai, afrikai és ázsiai utazót, aki tulajdonos Párisban egy egy becses képgyűjteménynek, Pesten több háznak, végül Velencében a Canal grandon egy palotának, melyet 120,000 frtért C.M. vett, nyilvános hotellé alakított s ennek pompa és kényelem dolgában mindent túlozásnyal, amit e nemben Anglia, Franciaország, Belgium és Németországban láttunk.

H–gy."

A hôtel címe: Imperatore d'Austria"

n. ott pag. 528

sen, miután előbb Angliát meghódította. Mégis jelentékeny különbség van két vezéregyéniségök: Körösfői és Nagy Sándor között. Körösfői inkább festő, a ki a szinek nyelvén mondja el mondanivalóit, Nagy Sándor grafikus, a ki a szeszélyesen stilizált vonalharmoniákat keresi. Közös csak egy bennök: előszeretetök a metafizikai thémák iránt, az olyan tárgyak iránt, melyek szokatlan és homályos symbolizmussukkal gyakran valósággal zavarba ejtik a szemlélőt («Ave Myriam», «Zarathustra», «Herakles és a halál», «A kultura fája», «Az öntudat rózsafája». — Nagy Sándor műveiből: «Az élet forrása», «A farizeus és a publikánus» stb. — Körösfőitől.) Van valami a tolsztoji szellemből ezekben a szimbolikusan kifejezett morálfilozófiai gondolatokban, a mi annál csodálatosabb, mert egyébként mindkét

egy 800 angol mérföldnyi út s mivel erre csinált utak és vendéglők nincsenek, mintegy 16 vagy 20 vezetőt s teherhordót kell fogadnom, kik egyszersmind nőmet kézi-leptikében (palanquin) felváltva vigyék; vennem kell még néhány teherhordó állatot is, melyekre málháimat rakandom, magam az utat, mely többnyire éjjel történik, teveháton teendem. Bombayba junius 1-én remélek érni, honnan aztán Egyptus felé Kairó és más nevezetes városokba veendem utamat, gyűjteményemet jeles ritkaságokkal folyvást szaporítandó... Szeretett hazámba legfeljebb októberig nem térek vissza.»

Később egy levél kiséretében a pesti füvészkert számára magvakat küld a világhírű kalkuttai füvészkertből. Nemsokára ezután visszatért hazájába s kincseket érő gyűjteményt hozott magával...

Schoefft Ágost 1835

Tekti utanúra előt magfarti Gréchenyit.

ERNST-MUZ. KIALL
KATAL 1913 X SZ 40

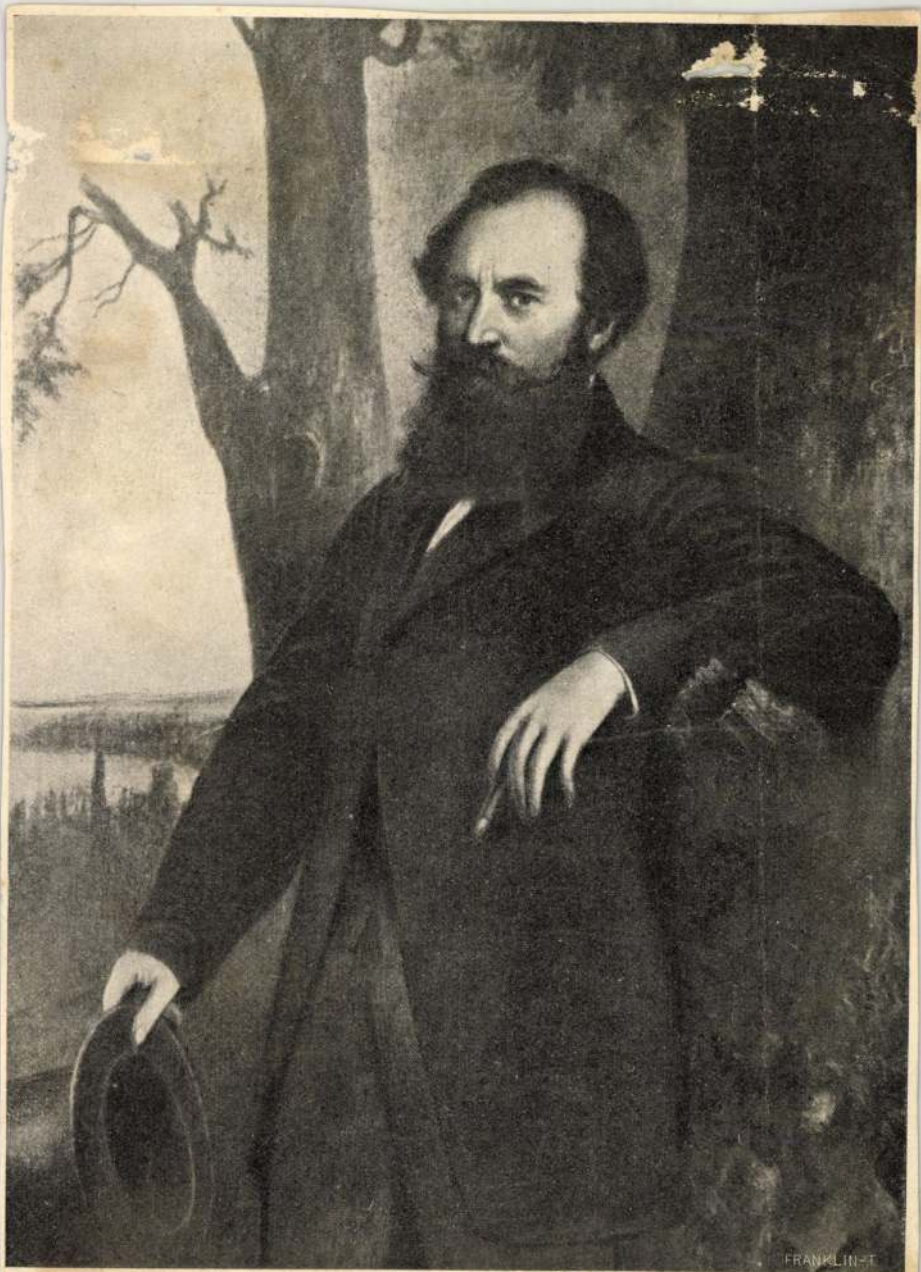

Önarczképe a Történelmi Arczképcsarnokban.

Vas. Ujs

SCHÖFFT ÁGOSTON.

eti Szinház [illegible]b hivatása, hogy
drámát fejlesz[illegible] nemzeti költé-
ise diadalra. A külföld szinpadi iro-
sak a valóban kiválót, a világhirre
ltót szabad itt meghonosítani, csak
fejlesztő és termékenyítő hatású le-
róink, mint közönségünk izlésére.
tre sem szabad a Nemzeti Szinház-
t országos áldozatkészség létesített
nn, a külvárosi szinházakkal ver-
nie és párisi pikantériák meghono-
z izlés romlását szolgálnia. Úgyis
on is elég ilynemű ipartermék kerül
igazán semmi szükség arra, hogy
mzeti Szinház is egyik tényezője
özizlés hanyatlásának.

A társadalmi környezet s a benn
duló gyanus ügyek és léha szeretkeze
semmiképen sem mondhatók eredetie
valamivel újabb a szerző abbeli öt
e műben nem a férfiak ostromoljá
ajánlataikkal, hanem a nők a férfia
is mily természetellenes ötlet s m
séges lelki züllöttség jele. Az még
hető lenne, hogy a darabban szere
herczegné jár el kihivón és tolak
csinos ifjúval szemben. De azt m
sem magyarázza, hogy egy szeplőtl
hajadon is hasonlóképen cselekszik.
épen visszataszító, hogy kevéssel
előtt vőlegénye jelenlétében jár el íg
lített csinos kalandorral. A mily silány
a két nő, oly szánalmasan együgyi

Schöfft Ágoston

Kőrösi Csoma S.

körajz

Magy tört képes kat 1922

pag 39

művész a nemzeti gondolat egyik zászlóvivője művészetünkben. A műveikben állandóan visszatérő népművészeti motivumok. («Tanulmány Árgirushoz», a toroczkói studiumok, a velenczei művészház freskóinak vázlatai) beszédes bizonyitékai ennek az uttörő munkájuknak.

A kiállítást néhány óriási falfestmény-karton és történeti kép: Körösfői munkái («Az 1567-iki tordai országgyűlés», «A boroszlói békekötés», a zenepalota freskói) a közönség számára igazi látványossággá avatják.

AZ EGYENLŐSÉG HAZÁJA.

Elbeszélés.

Irta. **Szebenyei József.**

I.

«The land of the free,
And the home of the brave.»

Itthon azonban nem soká maradt. Nagy vagyont szerzett Indiában, módjában állott hajlamait követnie. Bejárta Franczia-, Olasz-, Német-, Angol-, Török- és Oroszországot s Amerikát. Velenczében gyönyörű palotája volt s a legelőkelőbb körökkel érintkezett. Fénykora azonban londoni tartózkodása idejére esik. Vagyonának egy részét páratlan műkincsek megszerzésére áldozta s ritka értékes gyűjteménye volt. Egy katalogusból megtudjuk, hogy londoni gyűjteményében Veronese, Tizian, Tintoretto, Velasquez, Piombo, Palma Vecchio, Kranach, stb. más világhírű festő művei voltak.

Költekező életmódja azonban lassacskán megapasztotta vagyonát; később pénzzavarba jutott, úgy hogy kénytelen volt elzálogosítani gyönyörű gyűjteményét s 1863-ban már olyan nyomasztóan nehezedtek rá az anyagi gondok, hogy egész gyűjteményét eladta...

SCHOEFFT, művészcsalád, tagjai: *József*, festő, * Doberschau 1745 körül. 1776. nyert polgárjogot Pesten, hol 1785-től tagja volt a városi képviselőtestületnek. 1803. még élt. — Fia: József Ágost, festő, * 1775 körül, † Pest 1850. Atyjától tanult s Pesten számos arcképet, oltárképet festett még aggkorában is. Rajzait az Aurora és a Hebe reprodukálta. 1816. I. Ferenc király, 1817. Pázmány Péter arcképét festette a pesti tudományegyetemnek. Művei közül II. Ferenc arcképe a Szépművészeti Múzeum tulajdona. — Ennek fia: Ágoston, festő, * Pest 1809, † 1888. A bécsi akadémián (1828) és Olaszországban végezte tanulmányait, azután Pesten dolgozott s itt már 1835. kollektív kiállítást rendezett műveiből. Itthon Pannónia buzdítása c. allegórikus képével és gróf Széchenyi István arcképével tűnt fel. Nyugtalan vére elvitte Indiáig, honnan gazdagon tért vissza, nagyszerű palotát tartott Velencében, aztán Londonban tartózkodott, de vagyonát elvesztvén, búskomorságban végezte életét. Sch. Borbála, festő (József Ágoston leánya), a negyvenes években tájképeket állított ki Pesten. Sch. Ottó, festő, * 1833, Münchenben tanult. Sch. Tivadar, építész, szintén Münchenben tanult s Rómában feltűnést keltett terveivel, aztán építésze lett az egyiptomi alkirálynak.

eretlen művész.

századból.

n, arczélben és sima karimájú
lva. Haja és körszakálla rövid,
prémkucsma és vért. A hát-
vértes jobb kéz tart egyenes
e szavakkal: »PRO DEO ET
lkedett levélszerű perem és a
, az előlapon: »STE : BOCHKAY.
RIN : ET SICV : COMES ✠« és a
O. PATRIA. MORI I : 6 : 0 : 5 ✠«.
— Lelt. sz. 1167. — Értéke 10 K.
éka 1907 április 30-án (787–907).
er 24-iki 5395 (1950–909), az 1910
és a 3211–910 eln. sz. leiratok.
(2095–909) és az 1910 márczius
alapján. — Bejelentetett 1908

SCHOEFF József tertő

oltárlépe a Terézvárosi-tpl. 1831

ld. Szvoboda Helikon, 1991. 1-2. 201.

236

…ie die Stirn des Pfei… …undaments breit ist, was aus …nen Gründen auch a… …ommen werden muß[2]. Dage… …nd an der Nordseite … …also zur Kapellenwand hin. …e Kalksteinblöcke ver… …t, offensichtlich deshalb, weil …as Fundament nicht … …beansprucht worden ist. Die …nen Blöcke sind durch … …örtel verbunden, dazwischen … einige Lagen kleiner … …handgeschlagener Ziegel (Abb. …r ganze Fundament… …reich macht einen einheitlichen …ck. Baufugen sind … …zu erkennen, auch nicht am …menstoß der Funda… …nte zwischen P 2 und der …enwand.

…bepfeiler 3 (Nordseite … …und Bischofstor

…ch das Entgegenkom… …der Dombauhütte[3] war es …h, an der Nordseite des … …Domes, in einem Bereich der …auhütte, der damals … …nicht benötigt wurde, eine …mentuntersuchung vo… …nehmen: In der zweiten …hälfte 1980 durfte zw… …en der Ostwange von Pfeile

…ieslinger, Die Steine … …St. Stephan, Wien 1949, S. 123. …ert „ganz allgemein das … …reiben, bei den stark beanspruch…len besonders lange Wer… …cke und damit möglichst wenig …gen zu erzielen". An der … …bepfeilern fand er Werkstücke …agen bis zur sechsfachen … …he.
…anke Herrn Dombaumeis… …Dipl.-Arch. Stögerer.

Schöft József

festő

1785 tól választó

polgár Pesten

valószínűleg apja

Schaeft József

lásd ott

Schmall

I. 158. l.

ban. A köztársaságban is veretnek aranyat Rómában az imperátorok a hadsereg számára, de mindig a városon kívül. Caesar veret először Róma falain belül aranyat,

forgalomképessé tegyenek velük. Vespasianus monogrammjával ellenjegyeztette az érmeket, mások titkos jegyekkel.

Caesar vereti az első aranyat (aureus), melynek súlya a nehéz fontnak 1/40 része = 8·135 gr. Értéke 25 denár, 50 quinar és 100 sestercius. Caracalla óta az aureus súlya 1/50 font.

Caesar Kr. e. 48. elveszi az ezüstpénzverést a senatus hatásköréből és ettől kezdve a senatus csak bronzérmeket verethet, a tresviri ezentúl csak az érmekkel foglalkoznak a senatus hatásköre alatt. Caesar arczképét még nem vereti az érmekre, ezt halála után a senatus rendeli el, de Antonius és Octavianus már képükkel veretnek pénzeket.

A köztársaság és a császárság első érmeit kedvelték és egyes császárok újból kibocsátják (Nerva, Trajanus, Marc. Aurelius, Lucius Verusig). Ezek azonban ritkák. Verettek bélelt érmeket is (summi mixti, subaerati, pelliculati), ezeket azután magánosok sűrűen hamisítják.

A senatus érmein 274-ig (Aurelianus) megtaláljuk a SC jelzést.

Az imperialis pénzverők élén áll a procurator monetae v. Augusti hivatala; ez a Capitoliumon van Juno Moneta templomában,

Schöpf (Schaeft) József
festő

1829-től választó
polgár Pesten

Schmall

I 157 l

a polgárjogot sine suffragio adományozzál
tehát közjogi alkotórészek nélkül: ezek volta
a municipiumok, később azonban ezek is telje

nindig H·S·E), azután a sírkő állítója és e
efejező ige T·M·P (titulum merenti posuit).
igyelemreméltók a katonai sírkövek ez idő-
ől, melyek adják a katona teljes nevét, filia-
ioját, tribusát, megjelölik a csapatnál viselt
angját, néha a centuria nevét is, a sírkő eme-
ője nevét és az állítmányt. A régi sírkövek
elül lekerekítettek, az újabbak már czifrák;
z elhunyt képmása kagyló-fülkébe állítva
orán rákerül a sírkövekre; katonákat teljes
lakjukban fegyverzettel ábrázolják. Ebből
z időből a sírkövek háromszögű oromzatban
végződhetnek s a felirat fölé koszorút he-
yeznek.

A II. és III. század sírfeliratain szembetünik
ét betü D M (diis manibus). E síremlékeken
z elhunyt neve (dativus) után, kora mellék-
ondattal van megjelölve (qui vixit annos);
yerekeknél a hónap és nap is (annos, menses,
ies). A síremléken az, aki állította (nomina-
ivus), megjelöli a viszonyt is, mely az elhunyt-
oz fűzte (coniugi carissimo, filio pientissimo),
égül az állítmány F·C (faciendum curavit
agy posuit). Formájuk már sokkal díszesebb,
éha egész jelenetek vannak ábrázolva (áldo-
at, venatio) rajtuk. Jellemző az architekto-
ikus elrendezés e köveken, az oszlopokon
yugvó oromzat, alatta az elhunyt vagy

570

1908.

3819. Schöft József Ágost.

II. Ferencz arczképe.

Derékig látható, kissé balrafordult, szembenéz. Lovassági tábornoki egyenruhát visel nyakravalója felett az aranygyapjas rend jelvényével és vállravetett prémes mentéjén a Mária Terézia, a Szent István, a Lipót és a vaskorona-rend csillagjaival. Előrefésült rövid haja és személdöke őszbevegyült, szeme kék, bajusza és szakálla leberetvált. Jobb vállán át ~~a Szent István~~ rend szalagja van vetve. A háttérbeli égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: „Pin: Jos: Aug: Schöfft 1830.“

Vászon, mér. 73.5:61.3 cm.

Vétetett 1908. julius hó 31-én báró Nyáry Jenőtől 300 K-án (1247-908). – Kifizettetett 1908. augusztus 31-én. – Elszámoltatott 1908. szeptember 6-án (1763-908). – Az elszámolás elfogadtatott 1911. március 11-én 11525 szvsz. a. (911-911). –

Vét. 1908. Nyáry

Schöfft József

volt korának, lelkes, ideális harcosa az iránynak, de mint művész az utókorra befolyást nem gyakorolt.

Gyökeres pesti volt a Schöfft-család. Tagjai nemzedékeken át a festéssel foglalkoztak családi házukban, mely ma is áll a Képiró-utcában, mely nevét ⟨Malergasse⟩ éppen ő róluk nyerte. A ház, melynek ablakai fölött hét bagoly látható, a fővárosi közönség előtt eléggé ismeretes.

Ismertem a családból Schöfft Józsefet, aki sokszor elmondta, hogy apja, nagyapja festők voltak Pesten, s általában, ha meglátogattam az akkor már 70 éven felül levő öreg urat, szivesen elbeszélgetett a művészetről. Arc- és templomi képek megrendelésével e késő öregségében is el volt halmozva s végnapjáig szorgalmasan festett. A vidéken igen sikerült oltárképeket láttam tőle. 1850-ben fáklyát vittem a temetésén.

Számos gyermeke közül Guido említendő fel, ki ebben az említett családi házban, 1809-ben született. Kalandos élete, melyre a lökést házassága adta, Bukarestbe, majd kelet felé mind távolabb, végre 1843-ban Indiába vitte. Kitünő arc- és tájképfestő volt, azért a keletindiai kereskedelmi társaságnál, majd később — megismerkedvén a belföldiekkel — különféle maharadsáknál és fejedelmeknél talált bőséges foglalkozást és szerzett kincseket. Lahore, Bombay, Benares, Amreesir, sok fejedelmi város volt tartózkodásának, működésének színhelye. Több, mint nyolc évig volt távol, kincsekkel megrakva, sok tanulmánnyal, táj- és csataképekkel jött haza, Bécsben nagy műtermet tartott, ott állította ki egyptomi, perzsa, indiai tanulmányait. Ő felsége a Belvedere számára két nagy velencei képet vett tőle. Majd Pestre jött s itt a szolgálatában álló szerecsen fiúval és leánnyal is nem csekély feltűnést keltett. A stáció-utcában emeletes házat épitett, itt szándékozott letelepedni, de mozgalmas élethez lévén szokva, ismét elhagyta Pestet, Velencébe ment s többé vissza se tért. A lagunák mellett palotát vásárolt, azt pompásan berendezte, később pedig — ecsetje nem lévén úgy kihasználható, mint keleten — házát hotellé alakította át. Tovább üzetve innen is sorsától, Miksa császár mexikói expeditiójában vett részt, ott nagyszabású képeket festvén. Hol töltötte élete utolsó idejét, nem tudom. A müncheni festészeti iskola, később Rahl befolyása alatt állott. A nagy hatásokat kereste tájképein, sokszor Hildebrandra emlékeztetett. A pesti festőiskolának mindenesetre érdekes, figyelmet keltő tagja, aki kár, hogy — tudtommal — képtárainkban egyetlen művel sincs képviselve.

A pesti festőgárda tipikus alakja volt Kärgling János is, ki Augsburgban 1780-ban született s szülővárosa művészi iskolájában tanult. 1801-ben Bécsbe jött, s Krafft Péter, a Belvedere igazgatója vette pártfogásába. 1809-ben Pestre hivták arcképfestésre. Itt annyira megtetszett neki s annyira kinyerte a szimpathiákat, hogy többé el sem távozott: pestivé lett egészen. Művei nagyon tetszettek, elhalmozták megrendelésekkel. Miniaturet és nagy portrait-kat festett. Pompásan talál, finom a kidolgozása, színezése üde. Leánya volt Henriette, kit ő oktatott a festészetben. Meghalt 1845-ben, 65 éves korában.

Kärgling Henriette kitünő művésznő volt. Mária Dorottya főhercegnő segítette, hogy Bécsben folytathatta tanulmányait. Sokat másolt a cs. képtárakban. Olajban, aquarellben dolgozik, arckép, életkép, csendélet: mind körébe vág. Merész, férfias felfogással ábrázolta tárgyait. Pacher nevű zenészhez menvén férjhez, Bécsbe költözött, de a császárváros fejlett művészi életében, annyi neves versenytárs között is, megtartotta jelentőségét.

Említenünk kell Tikos Albertet, ki nagy tehetséggel indult művész-útjára. 1830 körül már Bécsben találjuk, mint Ammerling tanítványát. Előszeretettel nőket festett, és a női bájokat, az üde, pajzán lelkületet csodálatos készültséggel adta vissza. Már 1840-ben állított ki Bécsben és nagy feltűnést keltett. 1841-ben Pesten több tanul-

mányfő és női arckép mellett egy leányt adott alvó ölebbel, egy tót pásztort, amint ebédjét költi. Rómában tartózkodott hosszabb ideig, majd ismét Bécsbe került, ahol korai halála gátolta meg hő vágyának teljesedését: hogy hazájába, hazája műveltségének szolgálatába kerülhessen.

Kortársa volt Tikosnak, kit a sors kevesebb tehetséggel, de hosszabb élettel ajándékozott meg: a nagykárolyi születésű Schäffer Albert, ki roppant szorgalmával a tudás tisztes fokára küzdötte fel magát. 1842-ben kezdett kiállítani tanulmányfőket, csendéletet, figuralis compositiókat. Kertbeny azt írta róla: «Vérző szívvel kell eltekintenem nagy szorgalmától, és ízlésének hiánya miatt megtagadok tőle minden tehetséget». «Kóborlók egy korcsmában» című képén ezért a csavargók és útonállók közé festette Schäffer az író jól talált arcképét. Rendkívül szorgalommal dolgozott, csendéleti tárgyai közé is előszeretettel véve föl azt, ami magyar. A Nemzeti Muzeum régiségtárának díszedényei közül sokat megörökített úgy, mint Mátyás királynak Bécsújhelyen őrzött kincseit is. A bécsi császári képtár egy magyar tájképét, a Nemzeti Muzeum képtára arcképét és két csendéletét őrzi. Ha a hollandi, belga csendélet-festőket nem érte is el, kora jobb csendéletfestői mellett foglal helyet. Jelesül gyümölcsöket, arany- és ezüst díszedényeket nagy gyakorlottsággal adott vissza. Sokat küzködött, Borsossal, elhagyva a festést, egy ideig a fényképészet terén is működött, de újra fölvette eldobott ecsetjét és Düsseldorfba költözött. A képzőművészeti társulat 1875-ben egy levélben szólította fel, hogy a kiállításra legyen szives képet küldeni. A levél ezen távirattal jött vissza: «Schäffer gestorben».

Említenem kell e kor művészei közül Vidra Ferdinándot is. Veszprémben született és olyan szerencsés volt, hogy József nádor figyelme terelődött feléje. A nádor segélyével 10 évet töltött Rómában, Bécsben pedig az «akadémiai festő» címet nyerte el. Szentképek festésével foglalkozott különös szeretettel; ennek köszönhette, hogy Popovics Bazil munkácsi püspök székestemploma kifestését reá bízta. Pár évig dolgozott ott. «A szent kereszt felmagasztaltatása» című kép 15 méter hosszú, 7 méter magas. Nagy sikert aratott, a püspök egyházmegyei festővé nevezte ki és ekkor székhelyét Ungvárra tette át. Sok munkácsegyházmegyei templomot festett ki, sok képállványt, u. n. ikonasztáziont, készített. Zaricsó, Nagy-Turicza, Bilke, Dávidháza, Sarkad, Kereczke s több más templom hirdeti munkásságát. Nagyon kedves, előzékeny, túlságosan szerény ember volt. Bilkén, Beregmegyében szerzett magának ingatlant, nőtelen egyedüliségben ott lakott, dolgozott, amíg szemevilágának megfogyatkozása ebben meg nem akadályozta. 1877-ben teljesen megvakult, két évvel később meg is halt. Kívánságára a Bilke mellett fekvő templomok közé temették el. Roskovics Ignácz festőművésznek első mestere és irányítója volt.

Az azonban, akinek művészeti viszonyainkra való hatása a legáltalánosabb e korban: az Marastoni Jakab. Velencében született 1810 körül, de korán Magyarországra szakadt. Keresett arcképfestő volt, tájakat, figuralis compositiókat, genret festegetett inkább olasz, mint bécsi befolyás alatt. Ami azonban úttörővé tette őt művészeti törekvéseinkben, az az volt, hogy velencei mintára 1846 október 1-én megnyitotta az «Első magyar festészeti akadémiát» a Deák-utcában, a Weisz Bernát-féle házban, 4 nagy teremmel, 14 szobával. A kellő berendezésre Marastoni a legnagyobb gondot fordította. Gypszmodellek, szobrok voltak intézetében nagyobb számmal, egy kis galériát is improvizált, mert ekkor inkább a festett, mint a létező világot tekintették. Osztályai voltak: olajfestés a természet után, olajfestés másolatban, vízfestési osztály, krétarajz gypszek után, végre díszítményrajz krétával és egyebekkel. Intézete annyira fejlődött, hogy más tanerőket is kellett alkalmaznia, amilyenek voltak: Szemlér Mihály és az igazgató fia, Marastoni József. A társadalomban oly

élénk visszhangot keltett a vállalkozás, hogy külön társulat keletkezett, melynek hivatása az első magyar festészeti akadémia gyámolítása volt. Tizenegy alapító tag, közöttük Andrássy Manó, Károlyi György és István, Nádasdy Lipót grófok egy-egy növendéket tartottak. Ugyanezt tette Kassa város és Nagyvárad város közönsége. Ma vajjon melyik törvényhatóság áldoz ilyen címen csak egy fillért is?... Pest város Lotz Károlyt, Grimm Rudolfot és Szemlér Mihályt küldötte ily alapítványi helyekre. Elnöke Ürményi Ferencz, alelnöke Kubinyi Ágoston és 660 pártoló tagja volt a társulatnak és adakozások is folytak ezenfelül. 3000 pengőforintot tett ki körülbelül, amit a társadalom erre az iskolára áldozott.

Marastoni betegeskedése akasztotta meg a vállalatot. Nem bírta a vezetés gondjait és terheit és anyagiak sem állottak — minden állami támogatás híján levén — kellő mennyiségben rendelkezésére. 1859-ben megvakúlt és 1860-ban feloszlott az akademiája. Tanszerei a fővárosi iparrajziskolában részben máig használatban vannak.

Mint festő Schiavoni utánzója, de kitünő volt mint tanár és lelkes, hasznos polgára új hazája- s városának. Az első daguerotypeket is ő készítette Magyarországon papirra. Nagy hatással volt kortársaira grafikai vállalkozásaival, amelyekben fia, József lépett örökébe. Azon idők szereplőinek jó részét nem ismernők, ha litographiában a Marastoniak karakterisztikus vonásokkal meg nem örökítették volna kortársaikat.

Habár ismertetésemben nem akarok kiterjeszkedni olyan művészekre, kiknek neve eléggé forgalomban van, minők a Markó-család, Ferenczy, Jakobey, vagy akik csak nemrég költözvén el közülünk, élénk emlékezetben vannak, mint Molnár, Than, Kovács, Komlóssy, Brodszky stb., de nagy és maradandó hatásánál fogva mégis említenem kell Barabás Miklóst. És nem az arckép-, az életképfestő nagy tehetségét, szorgalmát, művészi ihletét, akarom benne dicsérni, — ezt mindnyájan tudjuk, hanem a grafikai művészetek terén kifejtett bámulatos szorgalmát. Ő valójában történetirójává lett korának. Finom litographiáival a legélethűbb finomsággal örökítette meg kortársai minden kitünőségét a politika, tudomány, művészetek s a társadalmi élet terén. Nem ismerhetnők ama kort Barabás képei nélkül, mert minden képe, minden rajza egyúttal élethű lélektani megfigyelés.

... De nem folytatom a művészek neveinek, életviszonyainak felsorolását. Sokan vannak: arra itt idővel, a közönség türelemmel nem rendelkezik. Általánosságban azt mondhatjuk a kor magyar művészeiről, hogy a bécsi, velencei és kisebb részben a francia befolyás volt művészetükre nézve az irányadó, s hogy ügyes mesterek a művészetek szeretetét, az iránt való érdeklődést ébren tudták tartani. Poziciójuk volt, meg voltak becsülve.

—

A társadalmi tevékenységet akarom még röviden jellemezni.

1845 körül Concordia néven a művészeknek a Váci- és Kiskorona-utca sarkán külön köre volt a «Három Grációhoz» címzett házban. A társasélet virágzott, a nemművész közönséggel való érintkezés élénk volt, a Concordia-bálok eseményszámba mentek.

Volt idő, mikor a műegylet tagjainak száma a négyezret meghaladta.

Pedig a műegyleten és a Marastoni-akadémiát támogató egyesületen kívül még egy intézmény volt, amely igénybe vette az aránylag kis társadalom áldozatkészségét.

Ez a Nemzeti Képcsarnokot alakító Egyesület volt.

A művészi törekvések közepette élénken érzett szükség volt egy nyilvános képtárra. 1837-ben kezdték épiteni a Magyar Nemzeti Muzeumot: ebben képtárhelyiségekről gondoskodtak, s ennek hatása alatt hagyta a nemzetre Pyrker egri érsek nagyszerű képgyűjteményét. Az ajándékozott gyűjtemény kiegészítése, egy magyar képtári osztály

létesítése volt az egyesület célja. A fenséges nádori család tagjai, testületek, hatóságok, egyesek lelkesen karolták fel az egyesületet. A tagsági díjakból képek vásároltattak, de ajándék útján is sok képpel gyarapodott a muzeum. Képtára tekintélyes részének összegyűjtése ezen egyesület működésének és az általa gyüjtött tőke kamatainak eredménye. Például említem csak, hogy a Muzeumban őrzött nagybecsű egész Markó-gyűjtemény ⟨a legújabban szerzett néhány mű kivételével⟩ ennek az egyesületnek erejéből vásároltatott. Báró Prónay Gábor, Kubinyi Ágoston és mások is szereztek az egyesület körül hervadhatatlan érdemeket. Minden tag 5 frt 25 krt fizetett s virágzása idején 2000-nél is több tagja volt az egyesületnek.

A közbejött politikai események, a szabadságharc viharai és az ötvenes évek nagy pangása azonban megakasztották a fejlődést.

1848—49—50-ben a műegylet nem rendezett kiállításokat, adminisztrációja megbomlott, anyagi eszközei elmaradtak. 1851-ben rendezett ismét kiállítást, —az elpusztult Redoute-épület helyett a Nádor-utca 244. számú házban. 28 magyar, 69 idegen művész mindössze csak 151 művel vett részt a kiállításon, holott előző időkben 400-ig terjedt a kiállított művek száma.

1852-ben a Nemzeti Muzeumban volt a kiállítás 161 művel, 1853 óta a Diána-fürdőben.

Talán, hogy a csappant érdeklődést újra élesszék, talán egyéb befolyások alatt, 1856 körül több volt kiállításainkon az idegen műtárgy, és a vásárlások túlnyomó nagy része is osztrák és külföldi művészek műveire esett. 1857-ben például 2300 frt magyar képre, 12.000 frt idegen munkákra.

Elégedetlenség támadt ebből a magyar művészek között. Mind gyakrabban gyülekeztünk, mind sűrűbben folytattunk eszmecseréket. Egy a művészek összejövetelére szolgáló egyesület megalakitását kezdeményeztük és megszületett ebből a Magyar Képzőművészeti Társulat, amely — a politikai égbolt is derülni kezdvén — 1861-ben alakult meg.

Érdemes munkásai közül — engedjék meg, hogy csak egynek a nevét említsem — a fáradhatatlan, derék Telepy Károlyét.

A vezéreszme a hazai, a magyar művészet ápolása, fejlesztése volt. Az első kiállítást 1863-ban Klimkoviccsal én rendeztem egy Nagyhíd-utcai házban. Az elsők egyike, akit segéllyel küldhettünk a külföldre, Munkácsy Mihály volt: ez az egy eredmény is fényesen igazolta választásunkat.

Hogyan izmosodott mindjobban társulatunk és sorvadt el a régi műegylet? — nem kívánom fejtegetni: hosszúra nyúlna. Végre is a két társulat egyesült és a Képzőművészeti Társulatra hárultak mindazok a feladatok, melyekről hajdan három-négy társulat gondoskodott.

De ha figyelembe veszem az állam bőkezű támogatását, mely akkor teljesen hiányzott, a műveltség, az érdeklődés növekedését, nincs okom desperálni.

A változott viszonyokhoz erősödött nemzeti művészet a jövőben fényes, nagy feladatokat van hivatva teljesíteni — és fogja is azokat teljesíteni! — — — — — —

— —

És most, mikor hosszúra nyújtható visszaemlékezéseimet ezekkel befejezem, bocsánatot kérek, hogy oly fényes nevek után, minők az előző előadásokban szerepeltek, a Mantegnák, Sartók, Lionardok után az én szerény művészeimmel mertem előhozakodni.

Szolgáljon azonban mentségemül, hogy ezek úttörőink voltak, hogy az ő munkájok eredménye az, amit ma mint készet élvezünk, hogy elődeink, apostolaink voltak, kik érettünk küzdöttek, hogy magyarok voltak.

UJHÁZY FERENC

Schöffl József Károly festő

RÁKOSI LENINGRÁDBA KÜLDTE

...s ő meg sem állt Washingtonig

A Bükkben, egy cserkésztáborban kezdődött sok-sok évvel ezelőtt... Csöppnyi gyerekként került ilyen messze szülővárosától a békéscsabai *Barta Károly*. Táncolni látott másokat, s maga is kedvet kapott a dologhoz. Igen ám, de mit kezdjen a 11 éves kis legénnyel Rábai Miklós? Jobb híján berakta Purcsi Pepi zenekarába, hegedűsnek.

„Honvágyam azért nem volt sehol, mert nekem a szakmám az otthonom"

Hegedűt a balettcipőért...

– Csakhogy én táncolni akartam. Szerencsére akadt még egy kisfiú és egy kislány, akikkel hármasban színpadra állhattunk. Egyszer Rákosi is látta, és másnap az irodájába rendelt minket. A parancs így szólt: vigyenek mindhármunkat Leningrádba, balettet tanulni. Szüleink azonban nem eresztettek ilyen messzire.

Emberünk, ha Leningrádig nem is, de a budapesti balettintézetig valóban eljutott. Tanult, közben sorra próbálkozott balettiskolák nyitásával a megyében. Előbb Szarvason, 1956 szeptemberében pedig Békéscsabán...

– Emlékszem, plakátokat tettem ki. Hatalmas volt az érdeklődés. A Balassi nagyterme zsúfolásig telt a nyitó alkalomra. Több száz növendéket hagytam itt néhány hónap múlva, amikor 1956 decemberében, kedves tanárom, Vályi Rózsi biztatására elhagytam az országot...

Előbb Bécsbe, majd az Egyesült Államokba vetette a sors. Párizsba kívánkozott, Amerika fogadta... Mégsem bánta meg, hogy útra kelt.

– Hamarosan megismerkedtem az amerikai tánc atyjával, Ted Shawnnel, aki sokat segített abban, hogy a saját lábamra álljak. Táncos, koreográfus, producer... Mindenbe belekóstoltam. 1959-ben 24 szerződésem volt! New Yorkban, a Broadway leglegendásabb mű vészeinek társaságában lehettem vezető táncos és koreográfus.

Kitelepült honfitársairól, Rab Istvánról és Kovács Nóráról mesél (korábban a budapesti Operaház magántáncosai), akikkel néhány év alatt 25 balettet csinált és 325 városban mutatkozott be, szerte Amerikában. Pályája csúcsán látta viszont Rábai Miklóst...

– Amikor 1965-ben az Állami Népi Együttessel Amerikában turnézott, én tolmácsoltam nekik. Fantasztikus élmény volt ennyi év után ismét találkozni...

– Tudja, New Yorkban mindenki úgy élhet, ahogy akar, csak választania kell, hogy mit szeretne elérni... Mikor 1957 januárjában letelepedtem itt, hullámvölgyben voltam. 1976-ban pedig a világ közepét hagytam ott... Hogy miért? Nézze. Én soha nem kötődtem igazán sehova. Mindig tudtam, mikor hova kell mennem. Megéreztem...

New York: a világ közepe

Különös életfilozófiája Washingtonba vezérelte. 1976-ban úgy döntött (akkor már tehette), nem fogad el több pozíciót. A zseni – idéz egy amerikai mondást szabad fordításban – alkalmakat teremt képességei kibontására. És Barta Károly immár maga kívánta meghatározni, mikor, hol, mivel foglalkozzék.

– Kerestem azt a helyet, ahol balettet akarok építeni. Az alapokat Washingtonban tettem le. Tudja, a nyolcvanas évek elején éreztem meg, hogy a balettben a jövő ugyanúgy nemzetközi, mint az üzlet. Ez a művészeti ág is csak kozmopolita légkörben tud lélegezni. Bármit produkál az ember, abban a pillanatban a világ szeme elé kerülhet vele. Gondoljon csak a műholdas televízióadásokra...

Ezek után semmi csodálkoznivaló nincs azon, hogy – mivel „megjött az idő erre is" – a „balettépítést" Amerikán kívül folytatja. Az elmúlt esztendő nyarán létrehozta a Nemzetközi Balett Vállalkozások Kft.-t, mely nem csak azzal foglalkozik, amit neve sugall...

– Utazásokat szervezünk Magyarországra. Bálakat rendezünk Bécsben. Latolgatom, hogy kisüzemeket hozok létre, melyekben spicccipőket, jelmezeket készítenének... És persze több településen (Békéscsabán is) divatstúdiót és nemzetközi balettiskolát nyitok...

Kalandos életútjának végső tanulságát egy mondatba sűrítve így fogalmazza meg: „Honvágyam azért nem volt sehol, mert nekem a szakmám az otthonom." S hogy miért találja máig is örömét a munkájában? Erre is hamar kész a válasz:

– Mindennek alapja a fantázia. Ha fantáziánkat meg tudjuk mozgatni, a sikerélmény sem marad el. A képzelőerő, az akarat még a pénznél is fontosabb. Hadd mondjak egy egyszerű példát. Nem egy csoportot hoztam már Magyarországra, és úgy látom, itt még most sem ébredtek rá, hogy a mosoly nem kerül semmibe, de vagyonokat jelenthet annak, aki bőkezűen bánik vele...

A világlátott balettmesterrel, Barta Károllyal egyébként Békéscsabán, a Balassi Néptáncegyüttes „öreg táncosainak" próbáján találkoztunk. (Az együttes május 30-i, jubileumi előadására készültek.) Nem volt könnyű számára a visszatérés...

– Először több mint 30 év után jöttem Budapestre. Négy napig bírtam. Egyszerűen nem tudtam aludni. A második próbálkozás egy hétig tartott...

Barta Károly most szülővárosában időzik. Balettiskolája alapjait kívánja minél előbb lerakni, hogy valóra váltsa azt, amit 36 esztendővel ezelőtt elkezdett. Sok sikert hozzá!

Nagy Ágnes
FOTÓ: GÁL EDIT

FÖLDÖNTÚLI

Halk koppanásra ébredt. Fölkelt, ránézett az órára; alig múlt kettő. Az ajtóhoz lépett, kinyitotta. Nem látott semmit, csak a lakótelepi ház sötét folyosója ásított némán. Kissé bosszúsan indult az ágy felé, mert tudta, hogy másnap korán kell kelnie. Márpedig ha felébred, órákig nem tud elaludni. A szoba ajtajához érve megtorpant; a szemét dörzsölte, mert azt hitte, álmodik. Az ágya mellett gyerekmagasságú alak állt. Vagy talán imbolygott? Narancsszínű volt – erre világosan emlékszik –, éppen olyan, mint a hálóinge.

Mintha a padlóhoz ragadt volna a lába, mozdulni sem bírt. Végigfutott az agyán, hogy átkopog a szomszédjához, de a karja sehogy sem akart engedelmeskedni. Hirtelen mintha kilépett volna a szűk lakásból. Olyan tájat látott, ahol még sohasem járt; különös, kocka alakú kövek vették körül, amelyekről – ki tudja, miért? – úgy vélte, házak...

Hogy percekig vagy órákig tartott az „utazás", arra később sem jött rá. Amikor magához tért, keze-lába remegett. Kiment a konyhába, ivott egy pohár vizet és megmosta az arcát. Akkor döbbent rá, hogy nem álmodott. Ráadásul egyetlen kortyot sem ivott az este – amúgy sem szokása –, és mivel fogyókúrázik, nem lehet szó teli gyomor okozta rémképekről.

Napok óta tűnődik az eseten. Sehogy sem tud dűlőre jutni a dolog felett; hogy neki, aki a Bika jegyében született és két lábbal, szilárdan áll a földön, épp neki volt része ilyen „földöntúli" élményben.

*

Már egy éve kezdődött az az iszonyú fejfájás. Különösen reggel, ébredéskor hasogatott elviselhetetlenül. No meg ha jött a front! Olyankor hiába kapkodta be a keserű pirulákat, mintha csak placébót nyelt volna. Jó esetben tíz perc szünet, aztán kezdődött az egész elölről. A tanácskozásokon már úgy ismerték, mint aki folyton a homlokát gyötri, nyomkodja.

Egy idő után nem bírta tovább. Rászánta magát, hogy orvoshoz megy. Na de hát ilyen nevetséges panasz, hogy fáj a feje... Mint egy migrénes öregasszonynak. De az orvos nem nevetett. Arról faggatta, nem hajtotta-e túl magát az utóbbi időben. Aztán felírt egy csomó gyógyszert, és keményen ráparancsolt, hogy lassítson az élettempóján.

De hát a munkahelyén kinevették volna, ha a fejfájására hivatkozva tesz le kevesebbet az asztalra. Rémálmaiban látta, amint a főnöke listát nyom az orra alá, melyen – a többi elbocsátott között – ott szerepel az ő neve is. Mellette megjegyzés: folyton fejfájásról nyafog.

Így hát tűrt, és próbálta elhitetni magával, hogy mindez nem is olyan elviselhetetlen. Aztán egyszer csak mindenféléket hallott arról a természetgyógyászról. Hogy elmulasztja a fájdalmat, hogy erőt ad, meg ilyesmi. Kivett egy nap szabadságot és elment. Órákig várt a sorára, de végül bejutott. A szemüveges fiatalember sokáig nézte. Aztán fölfektette egy kemény asztalra, úgy, hogy a feje lelógott. Ide-oda csavargatta a nyakát, egészen addig, míg hatalmasat nem roppant. Valami nyakcsigolyáról beszélt, amit helyre kellett tenni. Nem nagyon értette, de nem is igen hitt az egészben. „Ezt is megpróbáltam", gondolta, s csak néhány nap múlva merte megállapítani, hogy a fejfájása megszűnt. Bár mérnökember, és szigorúan racionális, azóta úgy gondolja: akadnak e világban dolgok, amelyekre (még) nincs magyarázat..

– gubucz–

Éneklő halottak magnószalagról...

Endrődi Bella János hazatérései

Nemrégiben író-olvasó találkozóval egybekötött könyvbemutatót tartottak Gyomaendrődön, a Blaha úti városi könyvtárban. A helybéli születésű költő, festő, tanár *Bella János A szólítás napja* című verseskötetét ajánlották ily módon a nagyérdeműnek. Az esemény hírértéke mindössze ennyi, de sok más is történt még azon az estébe nyúló délutánon.

Elhangzott például – többek között – Bella János egy verse Csontváryról. A művész magányossága, a körülötte lévő közöny kínzó példája *A vernissage*.

– Csontváry a fel nem ismertség netovábbja. Ilyesminek nem lenne szabad megtörténnie – idézte föl kicsit később a művét a szerző. *– Itt alkotott közöttünk egy ember, és meg kellett halnia ahhoz, hogy valamennyire elismerjék. Aki bele tudja élni magát az ő rettentő életébe, megdöbben az isteni sugallaton, melyben része volt.*

S hogy miért épp ez a vers, amit először idézünk? Mert a megverselt vernissage hangulata annyira nem emlékeztetett arra, amit a szerzővel együtt átéltünk. Zsúfolásig megtelt az endrődi könyvtár ezen a hétköznap délutánon. Ismerősök, ismeretlenek, rég nem látott barátok, rokonok köszöntötték – mintegy százötvenen – a vendéget.

A kék színű kötetben lévő válogatott versek, rajzok az elmúlt harmincöt év termései.

– Amióta elhagytam Magyarországot, írok, festek. Az alkotás a pillanat ajándéka. Nem lehet parancsra írni. De ha jön az ihlet, jól meg kell fogódzkodnia az embernek. Volt úgy, hogy az utcán jutottak eszembe egymás után a sorok. Írtam én már verset zsebkendőre, falevélre. Egyszer, séta közben egy kisfiútól kértem ceruzát. Adtam neki érte ötven pfenniget. Másnap is találkoztunk, s már jött hozzám és nyújtotta a ceruzát. Nagy teher az alkotás, de amikor egy új mű megszületik, az gyönyörű – mondotta erről. *– Amikor fordítok, a német klasszikusokat úgy kezelem, mint a barátaimat, akikkel éjszakákon át beszélget az ember, és egyszer csak rá tudja venni őket, hogy magyarul is megszólaljanak.*

Bella János 1956-ban, 21 évesen ment el Németországba. Évekig nem jöhetett haza, de amikor ez végre lehetségessé vált, idős embereket látogatott meg, hogy magnóra vegye hangjukat, melyet aztán magával vitt új hazájába. Nemsokára népdalokkal teli, balladisztikus sűrűségű rajzokkal illusztrált füzetecskéket küldött vissza. Az *Endrődiek énekelnek* című többkötetes munka a helyi tájházban is megtalálható.

– Mindig napfelkelte előtt dolgoztam egy-egy órát – mesélte. *– Mágikus hangulat kerekedett, amikor olyan messze, sok ezer kilométerre az otthontól, hallottam az öregeket énekelni. Olyat is, aki azóta már meg is halt.*

Ha rajztanári munkája engedi, Backnangból hazalátogat. Tavaly barátai kiállítást rendeztek festményeiből Salgótarjánban, a katalógusba néhány versét is fölvették. Ez adta az ötletet, hogy kötetet jelentessenek meg tőle. Így született a rajzokkal is kiegészített mű. A folyóiratokban megjelent darabok, a felolvasóesteken elhangzott alkotások után – igaz, csak néhány száz példányban – az első, igazi hazai bemutatkozás.

Ezen már neve is így szerepel: *Endrődi Bella János*. Ez volna az igazi hazatalálás? Valószínűleg, hiszen fizikai értelemben ezt csak néhány órára vagy napra teheti meg.

– Egyszer csak eléri az ember, hogy nincs hatalma fölötte az időnek – vallotta. *– Már nem úgy méri a boldogságot, hogy mennyi ideig tartott, hanem azért mond köszönetet, hogy egyáltalán része volt benne. Amikor hazajövök – akármilyen rövid időre is –, mindig úgy érzem, hogy ez az örökkévalósággal ér fel...* **Kiss Katalin**

Endrődi Bella János

Vigyázzatok rám, csillagok!

Hazámban német túristaként
töltök két évből két hetet.
Mióta így és meddig még?
Nem számolom az éveket.

Habár a német föld megért,
kenyeret ad, s majd eltemet,
de amíg élek vert aranyként
őrzöm az anyanyelvemet!

Mert örülni és verset írni
és sírni is csak ezen tudok.
Csak anyám nyelvén tudom leírni:
Vigyázzatok rám, csillagok!

MŰVÉSZET IRODALOM HONISMERET

Oltárkép Mezőberényben

Hazai oltárképfestészetünk túnyomó részben a türelmi rendelet után, vagyis az 1700-as évek vége felé kezdődik. Ezek az oltárképek a barokk festőművészet stílusában készült alkotások. Jellegzetességük festőiségük mellett a mozgalmasság. Az 1800-as évek eleje még mindig mutatja a barokk hatást, mely átnyúlik ebbe az évszázadba is. Különösképpen észlelhetjük ezt hazai oltárképfestészetünkben, így az evangélikus oltárképfestészetben is.

Schöfft József Károly oltárképe a mezőberényi szlovák evangélikus templomban is ezt igazolja: sem a barokk, sem a klasszicista stílus tiszta jegyeit nem viseli, a stílusok tulajdonképpen ölelkeznek.

Schöfft József oltárképének címe: *Jézus mennybemenetele*. A művész Lukács evangéliumának 24,50–51. részét – igéjét – választotta képe témájául, ami így hangzik:

„Kivivé pedig őket Bethániáig; és felemelvén az ő kezeit, megáldá őket. És lőn, hogy míg áldá őket, tőlök elszakadván, felvitték a mennybe."

A festő a képet három részre osztja. Az első részben a domboldal elülső részében négy apostolt helyez el, a domb túlsó oldalán a többi apostolt és Mária Magdalénát Máriával, ez a kép középső részében látható. A harmadik harmadában Jézus mennybemenetelét ábrázolja. Az első és második harmadában a földön és mindennapias jellegel, emberi módon, humanisztikusan festi le a csoportokat. Mária Magdaléna, Mária és egy apostol kivételével mindegyik a kép főalakja felé néz – így viszi a szemlélőt is –, aki a kép harmadik harmadában van. Jellemző a kép ikonográfiájára a transzcendes ábrázolás, Jézus alakja lebegő állapotban vagy legalábbis a mennyel érintkezésben látható. Ezt jelzi a megnyílt ég, az égből a sugárzás ábrázolása, az ég felhőinek mintegy a földre szállása és gomolygása. Így teremt az égi a földiekkel kontaktust.

A mezőberényi szlovák templom szószékoltára az utódok számára maradandó műalkotás. **Bartóki János**

FELSŐKEMENCEI ANZIKSZ SZLOVÁKIÁBÓL

Ahol Kossuth Lajos konfirmált

Kassától északra, Ránkfüred (Herlany) szomszédságában, egy völgy ölén fekszik *Felsőkemence* (Vyná-Kamenica), szlovákok lakta falucska. Itt élt édesapám nővére, akinek férje Alth Lajos evangélikus esperes-lelkész volt. Még 1945 nyarán a miskolci ev. tanítóképző diákjaként édesapámmal vizsgázni indultunk. A sikeres magánvizsga után úgy döntöttünk, hogy meglátogatjuk a felsőkemencei rokonságot, akikről azt sem tudtuk, élnek-e vagy haltak! A sikeres határátlépés után az esti órákban érkeztünk utunk végcéljához. Örömünkre mindenkit életben találtunk, bár a háború következményeit ők sem kerülhették el. Néhány napos ott-tartózkodásunk során ismerkedtem a faluval, annak környékével és a ránkfüredi gejzírforrással is.

Egyik nap délután Lajos bácsi a lelkészi iroda féltett és eldugott „kincsét" mutatta meg, azt a márványtáblát, mely 1920-ig a templom belső falán adta tudtul, hogy

Itt konfirmálták
KOSSUTH LAJOST
hazánk nagy fiát, volt kormányzóját
Emléke létesült közadakozásból
az 1904-ik évben.

Emlékezetem szerint semmilyen magyarázat nem hangzott el sem akkor, sem későbbi látogatásaim során, hogy Kossuth mi okból konfirmált épp itt, ebben a kis falucskában.

A protestáns hitelvek szerint a konfirmáció ünnepélyes gyülekezeti istentiszteleti cselekmény, amikor a 12-15 éves korú megkeresztelt ifjúság a nyilvános hitvallástétel után az úrvacsorát először felveszi.

Kossuth Lajos 190 éve, 1802-ben a hegyaljai *Monokon* született. Rövid idő után az anyai nagyszülőkhöz *Olaszliszkára* költöznek, ahol apja ügyvédi irodát nyitott. A kisfiú sokáig egyetlen gyermek volt a családban, többen foglalkoztak nevelésével, így a helyi evangélikus lelkész is, kinek révén hatéves korában már a Bibliát olvasta. Innen 1808-ban Sátoraljaújhelyre költöznek, ahol édesapja a kapott örökségből szép házat vásárol és ügyvédi irodát nyit. Itt járja ki elemi iskoláit, majd a piaristák jó hírű gimnáziumába íratják. A szülők a gyermek evangélikus hitelvű tanításával otthon foglalkoznak. Vasárnaponként édesanyja felolvas a Bibliából, apja magyarázza a szöveget, és zsoltárokat énekelnek. A gimnáziumban a hat esztendő alatt – egy év kivételével – végig eminens tanuló.

Kossuth Lajos 1814-ben éri el a 12 éves kort, vagyis ekkor vagy ekörül kell konfirmálnia. Sátoraljaújhely és Felsőkenence kb. 35 kilométerre fekszik légvonalban egymástól, ami a korabeli útviszonyok szerint 60-70 kilométert is kitesz. Ezt az utat a körülmények alakulása szerint szekérrel egyké nap alatt lehetett megtenni.

Felsőkemencén tudomásom szerint egy olyan család élt, amely kisebb földbirtokkal rendelkezett: a *Demszkyek*. A másik számba jöhető rokon család az evangélikus lelkészék voltak. Áttanulmányozva a Kossuth-családfát, nem akadtam nyomra a rokonságot illetően. Elképzelhető, hogy az anyai ág (Weber), vagy a nagyanyai Benitzky család valamelyike rejtezik a kapcsolatban.

Olvasom, hogy 1814-ben – Napóleon legyőzetésekor – az apa súlyos anyagi csődbe került, mert a rábízott pénzek a pénzreform következtében értéküket vesztették. Elúszik a családi ház Barátszeren, és mindössze egy kis területű szőlője marad meg, illetve részben adósságra kisebb házat vehet. Ez az eset veszélyezteti Lajos iskoláztatását, mert az újhelyi hatosztályos gimnázium elvégzése után a felső három akadémiát csak Eperjesen (Preov) végezhetné el, ami súlyos anyagi terhekkel járt.

Ebben az elszegényedett családi körülményben kellene megtalálnunk a felsőkemencei rokonság azon tagját, aki időlegesen magához vehette a kis Lajost, és itt adódott lehetősége a konfirmálásra is.

Az emléktábla 1920-ban történt levétele érthető, a szöveg magyarázza a cselekedetet, mert Kossuth nem Szlovákiának volt a kormányzója, míg a „nagy fia" jelzőt talán elviselhették volna Szlovákia történetében, hiszen nevét a szlovák kecske, illetve a kecskebak szóból eredeztetik.

Az e században működő felsőkemencei lelkészeké az érdem, kezdve Alth Lajossal és az őt követőkkel, hogy a táblát nem semmisítették meg, hanem irodájukban máig megőrizték.

A Kossuth-kultusz, mely a békéscsabai szlovákság körében talán napjainkig is él, jó lenne, ha most azt kezdeményezné, hogy egy új szövegezésű tábla kerüljön fel a felsőkemencei templom falára magyar és szlovák nyelven, emlékeztetőül Kossuth Lajos konfirmációjára. **Miklya Jenő**

Schäfl József

Schöft

Pesten 1776. decz. 17. fölvétette magát a polgárok sorába, hol még 1803. ban is működött és a Testőutczában lekott, mely nevet ezen utcza neki köszönheti (Rath Adressbuch der Stadt Pest. 1803. 168 l.). Polgárrá történt megválasztása alkalmával születéshelyéül Doberschaut vallotta. Schoeft N. nevű festőt Nagy Iván is emliti a magyarországi képzőművészek lajstromában (Századok 1874. 194. l.) Mivel ez az 1824-25 években működik, valószinű, hogy egy személy mindkét név alatt.

Arch. Ért. 1883. 107 l.

Schöffl

Képíró.

Schöffl Pesti Képíró, ki Laval I. Ferencz Királyunk' jól eltalált képével a Királyi Universitas Pálaját díszesítette, az idén annak halhatatlan érdemű Fundatorainak, Péter Cardinalis és Esztergomi Primásnak képeit szépen kifestette a' Magistratusi szobának ékesítésére.

Uj mivek és könyvek. Tudom. Gyüj. 1817. II. 175. l.

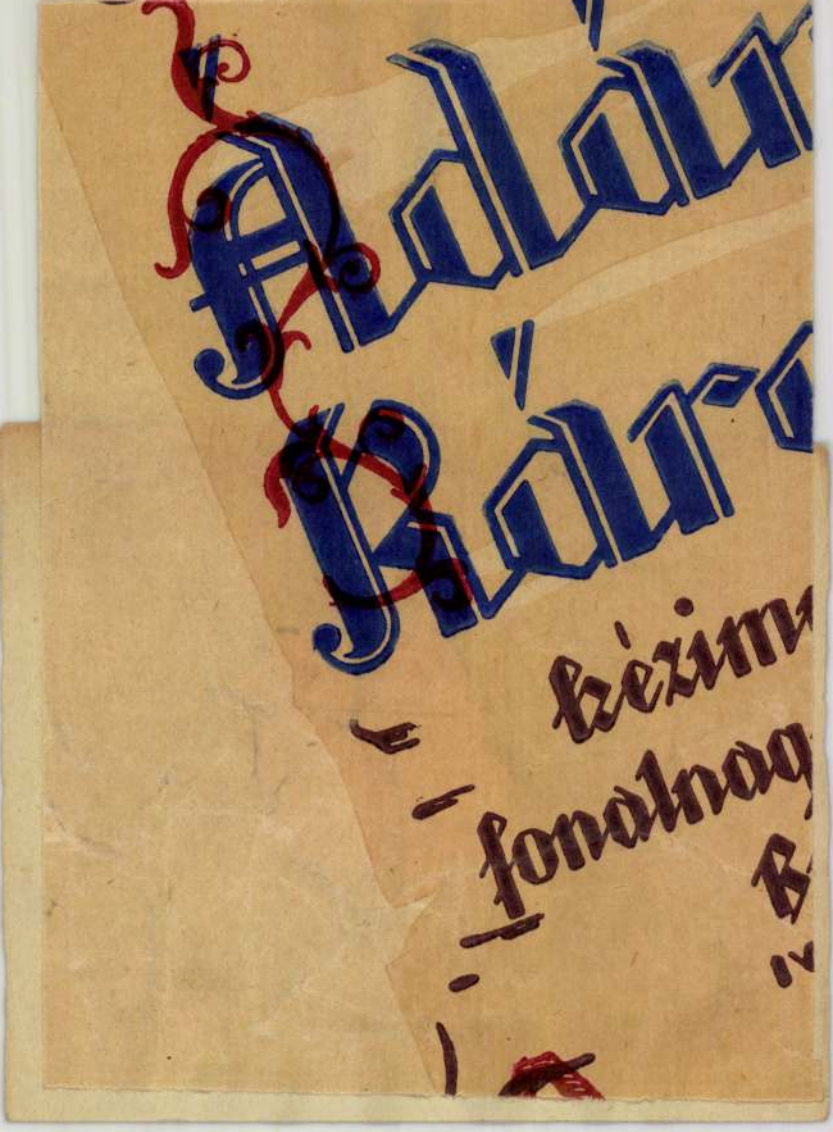

Adár
Kára

kézim

fonalnag

B

Schöfft József

lásd:

Schoefft Ágost József
festő

Schöfft József

Ifj Schöfft József Ágoston nagyapja, Doberschau (Dobersaul) Frankfurt an der Oder melletti városkában született, utóbb Pestre jött, hol 1776-ban neve szerepel a pesti polgárok névsorában.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter The New Hung. Quarterly, Bpest 1966. 23. sz. 1931.

Schöfft József

Halála idejét nem ismerjük, de tudjuk, hogy 1809-ben meg élt. Mint festő sikeresen működhetett, mert 1785-ben neve a város választott polgáraként ismert.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hung. Quarterly, Bpest 1966. 23. sz. 193 l.

Schöfft József

Művei nem ismeretesek előttünk, de tudjuk, hogy társával Sepovics József festővel a budai Vár képületében működő Fortuna kávéház képeit festette.

Genthon István: Ivoliás Hungarian Painter. The New Hung. Quarterly, Bp. 1966. 23 p. 193 l.

Schöfft József Ágoston id.

vagy József Károly valószínűleg 1776-ban született; nagyapja és apja után ő is festő lett; a bécsi festő-akadémián tanult, ahová 1802-ben iratkozott be.

Genthon István: Imdián Hungarian Painter: The New Hung. Qu: Bp. 1966. 23. p. 1934.

id. Schöfft József Ágoston

Oltárképeket és portrékat festett; legelső ismert műve 1811-ből, Szent Flórián, a budapesti Tabán plébánia templomban.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter. The New Hung. Quarterly, Apesl, 1966. 23. p. 193 l.

id Schöfft József Ágoston

Budapesti képei mellett vidéken is festett oltárképeket: szintelen, a késői barokk korból származó művek, közöttük klasszicista irányzatuak is. 1829-ben Pest város választott polgára.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter; The New Hung. Quarterly, Ap. 1966. 23. sz. 1931.

id. Schöfft József Ignác

1830-ban festi meg Habsburgi I. Ferenc császár arcképét, mely a Magyar Nemzeti Galériában függ. Két művéről 1824-1825-ben rézkarcok készítettek.

Genthon István: Indián Hungarian Painter; The New Hungarian Quarterly, Bp. 1966. 23. p. 193. l.

id. Schöfft József Ágoston

Szerény képességü, szorgalmas festő, ki Pesten 1850-ben halt meg. Fia ifj. Schöfft József Ágoston.

Genthon István: Indiás Hungarian Painter: The New Hungarian Quarterly, Bpest, 1966. 23. k. 193. k.

M.D.V.

Schöffer József Ágoston (1776-1850)
festő

1776-ban született, 1802-ben
iratkozott be a bécsi akadémiára.
Főképp oltárképeket és arcképeket
festett.

Genthon István: Schöffer Ágoston
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöft József

MDK

Repr:

A terézvárosi templom főoltára.

223.o. 180. kép.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Schöffer József

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 269.

Lásd még Schöffer alatt is

Schöfft József Ágoston (1776-1850) M.D.V.
festő

1830-ból való az I. Ferenc királyé, a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona. Két rajzat rézbe metszettek. 1850-ben halt meg Pesten.

Genthon István: Schöfft Ágoston
Művészet, 1966. november-12 lap

Schöfft József
festő

Kelet-német származású 1776 ban
Pestre került. Megvásárolta a Het-
bagoly házat, az utca a „Mahler-
gasse nevet, majd a Képíró utca
nevet kapta ahol lakott.

Genthon István: Schöfft Ágoston . . .
Művészet, 1966. november – 12 kep.

Schöfft Ágoston
festő

József

M.D.V.

1831-ben készült a jobbágyi
templom Szent György képe,
1838-ból való a versegi temp-
lom Sz. Miklos püspöke.

Genthon Istvan: Schöfft Ágoston...
Művészet, 1966. november - 12 lap.

Schöfft József Ágoston (1776-1850)
festő

M.D.Y.

1838-ban festette a bicsérdi
Krisztus mennybemenetelét.
1841-ből való a ravazdi
templom szent Vidi baldja.

Genthon István: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. november - 12 lap.

M.D.K.

Schöfft József (
festő-

1783-ban társával Servics
Józseffel kifestette a várbeli
Fortuna szállót.

Genthon István: Schöfft Ágoston . . .
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöpf Josef

festo

laid

Arch. Est.

1910. 203

Scheft József

festő

1803. Pesten.

Adr. 1803. 168. l.

~~Brown. Landtsaetsücs VI. 17.~~

Schöfft József MDK

Repr:

A terézvárosi templ m Szt István oltára.

226.o. 182. kép.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

MDK

Schöft István

Pietá c.festményével gyarapodott a Szépművészeti Múzeum 1926-ban.

Cikk: A Szépművészeti Múzeum gyarapodasa 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927.2.sz.111.1.

Schäfl Josef

festö.

irodalmához

Rath, Adressbuch der Stadt Pest" 1803. 168 l

Schöfft József, festőművész

Borsos József 1837-től az akkori Pest egyik legismertebb művészének, Schöfft Józsefnek a műtermét látogatta. 1840-ben Bécsbe ment és beiratkozott a képzőművészeti akadémiára, ahol L. Kupelwieser tanítványa lett.

László Péter: Borsos József.
Napló (Veszprém), 1983. okt. 1.

Schöfft József Agost

festő -

„Jos. Aug. Schöfft
1830"

jelzéssel restauráltám
Schweidel 1848/49-es
vértanu honvédtábornok
anyjának (?) arckepét

1926 ban.

Teschoni ev. gymnasium V. 22

Schöfft József (Ágoston)

19 évés, szül Pest

en jegyzeten

1828

Bècsi akadèmia
Ujhèzy

ez Ágoston

szül 1809.
+ 19
1828

Késmárki ev. lyceum Könyvtára

II. 236.

Schoeft József

festi

festette az abonyi
sk plébánia templom
főoltárának képét, a
mely Szent István Király
halálát ábrázolja. 1817-
ben készült. Könyi Ottó,
aki ez adatot közölte,
azt hiszi, hogy u. ott
tőle való az Imma-
culata mellékoltárkép.
Ez az utóbbi kép szig-
nálva nincs.

1934 VII/3.

SCHÖFT József festő

Terézvárosi plébániatemplomban található festménye

SZILÁRDFY Zoltán: Franz Karl Palko egy oltárkép-vázlata az Országos Széchenyi Könyvtárban. = Művészettörténeti Értesitő, 1990. 3-4. 217.p.

A Szent István felajánlja Imre herceget Máriának ikonográfiai tipusról

ıdapest, Hungarian Historical Picture Gallery

apid spread of the works of Lipsius (his

Schöfft József festő M.D.K.

Ravazd, r.k. templom ut. Villibald oltár képe 1841.

Genth. Kieml. 1959 I. 276

SCHÖFFT József festő

Tabán, r. templom oltárkép

Szilárdfy 1995 26, 28.

TISZTELT KERÜLETI LAKOSOK!

A Polgármesteri Hivatal a kerület tisztaságának, környezetvédelmének hatékonyabbá tétele érdekében

1996. április 20-án, szombaton
8.00–12.00 óráig

VESZÉLYES HULLADÉK GYŰJTÉSÉT

szervezi.

A gyűjtés helyszínei:

GAZDAGRÉTI LAKÓTELEP
(Rétköz utca–Torbágy utca sarok)

MDK

Schöfft József Ágost

Terézvárosi r.k. plébániatemplom/Nagymező u./

Főoltára Pollack Mihálytól, képe Schöfft József Ágost: Szt. Teréz.
Mellékoltára Pollack Mihály. képe Jenny Alajos: Szt. József.

Orgona: Deutschmann Jakab, Bécs, 1834.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bp. 1961.
1961.

141.1.

MDK

Schöfft József Ágost

Nagymező utca. Terézvárosi r.k. pléb.templom
főoltárképe

GenZakBpest. Bp. müeml.jellegü ép. jegyz.
1949. 59. l.

SCHÖFFT, József pesti festő

Joseph Carl (helyesen: August) akademische Historienmaler in Pest, Bizerédon förltárképet festett, Krisztus mennybemenetele. 16×10 láb, 25 alakkal. (1839, 104 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Schöfft József

Apja és nagyapja is festők voltak Pesten. Arc- és templomi képek megrendelésével még öreg korában is el volt halmozva. A vidéken sok oltárképe van. 1850-ben halt meg.

Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 379.l.

Schoefft Ágost József
pesti festő /1775-1850/ MDk

A jobbágyi r.k. templom főoltárképe/Szt György/ 1831.

234.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

MDK

Schoefft József Ágost, festő

1775 körül, meghalt Pest 1850.
Atyjától tanult s Pesten számos arcképet, oltárképet festett még aggkorában is. Rajzait az Aurora és Hébe reprodukálta. 1816. I Ferenc király. 1817. Pázmány Péter arcképet festette a pesti tudományegyetemnek. Müvei közül II. Ferenc arcképe a Szépm. Muz. tulajdona. Fia: Ágoston, festő.

E G. II. 425.1.

Schoefft József

(1745–1803) festő, Schoefft József
Ágost (1776–1850) festő apja.

Bácskai Vera: Források Buda, Pest
és Óbuda történetéhez I., Budapest,
1971. 3311

1491

MDK

Schoefft/Schöfft,Schaeft, Schäfl/ József

a pesti müvészcsalád egyik őse, 1785 táján freskót festett Ráday számára.

Ltáb IV.114.1.

M. D. K.

SCHOFT (Schoefft, Schöfft) József testő

szül. 1745 k., Doberschau, megh. 1803 után

1776-ban ujer polgárjogot Pesten

1785 Buda Fortuna kávéház treskói

Schervitz Józseftel

1797-99 Pest józsefvárosi t. diszítőmenzik

Garas XVIII. A. 147, 162, 248-249. l.

MDK

Schoefft József,festő

Doberschau 1745 körül, 1776.nyert polgárjogot Pesten, hol 1785-től tagja volt a városi képviselőtestületnek,1803-ban még élt.

E G. II. 425.1.

Schöfft József

tartenelti festo

1822. Pest.

Vojd. 113. l.

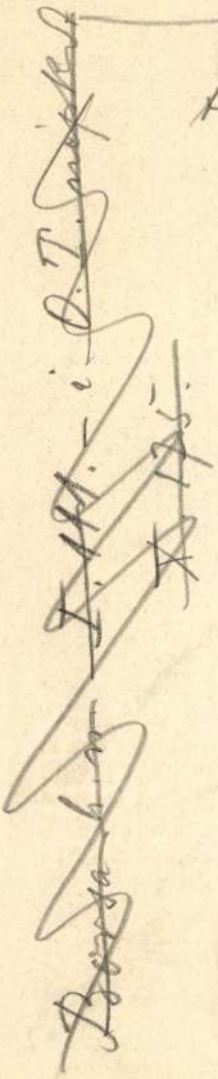

1904. VII. 8.

Alsókubin

Könyvszemle 1904. évf. II. füzete (492/1904).

Schäft Zoinef

Historienmaler

Pest 1827.

Weg 3691.

Schäft!

Schöpft Josef

Geb. in Pest.

19 J. alt.

1822-23.

Bècsi akadèmia
Ujházy

22
19
1803

Kolozsvári műemlékek II. 227.

Schoefft József Ágost

(1776-1850) oltár és archépfestőről

tesz említést Kazinczy Ferenc 1828-

ban.

Bácskai Vera: I. Források Buda,

Pest és Óbuda történetéhez, Budapest,

1971. 331 l 149 l

M.D.K.

Schoefft József Ágoston,festő

1775-ben Pesten született,az apja költözött Pestre. Arcképek,Irodalmi évkönyveket illusztrált.Hébe,Aurora,stb.1850-ben halt meg. 489.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a színház és a film.Minerva.1960.Bpest

MDK

Schöfft József festő

Schoen Arnold: Schervitz Mátyás budai festő. Magyar Művészet 1929. 269.l.

Schöfft József, festő

Hasznos Mulatságok, 1824.II.345-348.

Hébe.

Schöfft József Ágost, grafikus

Hasznos Mulatságok, 1825, I. 189-192.

A Képző Mesterségek eredete.

SCHÖFFT (SCHOEFFT) JÓZSEF ÁGOST(Pest, 1776 – Pest, 1850)

Egy, a 18. század végén Magyarországra telepedett művészcsalád tagja, festő és rajzoló. Történeti festőként tartották nyilván, de festett oltárképeket is. Schöfft József műve a terézvárosi templom Szent Teréz oltárképe. Megbecsülését jelzi, hogy azt az utcát, ahol lakóháza állt, róla nevezték el Képíró utcának.

Művészet Magyarországon 1780-1830
MTA MKCS – MNG Bp. 1980

236 Ferenczy István: A pásztor leány című szobrának metszetmásolata 76. TÁBLA

rézmetszet, 12,3 x 10 cm
Jelezve: Ferenczy faragta Rómában. — Schöfft rajz. — Berkovetz metsz.
Felirata: A'PÁSZTOR LEÁNY. Az eredeti márvány-kép Pesten van a' Nemzeti Múzeumban.
In: Hébe, 1825, Bécs, Grund Leopold, 4. sz. kép. (OSZK 27099/1825)

Kazinczy Ferenc s Igaz Sámuel tudatosan igyekeztek népszerűsíteni Ferenczy Istvánt (életrajzát lásd kat. 269). A Hébe a tisztán klasszicizáló szobrot Schöfft kissé romantikus felfogású rajzában közölte, Kazinczy verse követi a metszetet: Lyánka találva van ő! s te mosolyogva csudálod hogy arczát, / A'homok illy hiven szökteti vissza feléd. / Szóllj ki vezette karod? ki sugalta kebledbe, hogy ezt mered / Mert e' gondolatod' egy kegyes Isten adá. / „Ámor hagyta hogy az ujam rajzolja szeretve / 'S a'mit nékem hagyott, hagyta Ferenczynek is."

Metsző: BERKOVETZ (BERKOWETZ, BERKOWITZ), Josef (életrajzát lásd Kat. 172)

Irod: Pataky 1951, 80. 5. sz.

238 A zempléni vitézek emlékére tervezett emlékmű 75. TÁBLA

rézmetszet, 10,6 x 7,9 cm
Jelezve: Perger Zsig. rajz. — Kovatsch Józs. metsz.
Felirata: Zemplényi Vitézek'Emlékére
In: Hébe, 1823, Pest, Müller József. 4. sz. kép (OSZK 27099/1823)

A magyar címerrel díszített obeliszket kőbábos kerítés zárja körbe. Előtte szökőkúttá alakítottan, először közli a Hébe, Ferenczy István Pásztor Leánykájának szobrát. Az emlékműre egy magyaros öltözetű férfi hívja fel gyermekei figyelmét. Ugyanezt a jelenetet rajzolta meg Perger az 1820-ban Pesten, Müller Józsefnél kiadott Der neue Jugendführer „Emlékjel" aláírású lapján. Ott egy francia divatú ruhát viselő férfi mutat egy obeliszket kisfiának, ugyanezzel a gesztussal.

Metsző: KOVATSCH, JOSEF (életrajzát lásd Kat. 194)

Irod: Pataky 1951, 163, 4. sz.

Schöfft József, festő

Életképek, 1845. II.406-408.

Schulz Auguszt: Schöfft testvérek

Schöfft József
festő

d.

Schoenjózsefvárosi.

6. l

~~Foerk Ernst VII. 160~~

Schöfft Józef

festo

l.

Kazimierz Lev

XXII-k. 427. 510. l.

Tömörkény István: A szenttamási hadijelvény VII. 64–65.

Schöfft József

festő

Kálvária, 440 x 200

1828.

Cegléd sk. plébánia

templom.

Széchenyi István arc-

kepe

Veszprémi Kaszinó

Inul.

M.D.V

Schöffft József Ágoston (1776-1850)
festő

1828-ban festette a ceglédi templom
Kálvária képét. 1829-től egyházi
hasonlóan választott polgár volt.
Későbbi művei 1830-ból a terézvá-
rosi templom Szent Teréz és István
oltárképei.

Gerthon István: Schöffft Ágoston . . .
Művészet, 1966. November - 12 lap.

Schöfft Józsel Ágoston (1776-1850)
festő

M.D.V.

1811-ben készült a tabani templom Szent Flórián oltárképe. 1814-ben festette az abonyi r.k. templom számára Szent István halálát. 1816-ban a tabani templomnak Szent József halálát és Páduai Szent Antalt

Genthon István: Schöfft Ágoston
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft József Ágost

olajf.

a Szépmúv.

Múzeumban

Fazók feinbol, római V. 246.

vzjtemények.

Schöfft József

festő és

festő fia, Pestről, 1802

Schäfft - nek írva

itt.

lásd

Fleischer Bécs 81. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 853.

M.D.K.

SCHÖFFT JÓZSEF

pesti festő készíti a dorozsmai Templom Keresztelő Szt. János oltárképét. (XIX. szd. eleje.)

Bálint Sándor: Szeged városa

Budapest, 1959. 78. o.

Schöft József

festő

1785 tól tagja a
városi képviselő testület-
nek Pesten. Valószinn-
leg atyja Schaeft
Józsefnek.)
Schmall L. Ada-
lékok Bp 1899 - I.
158.1.

Római Venus-szobor barbár utánzata
bronzból VI. 130.

Schoefft József

festő

erdő

A Műbarát

1921. 146. l

Papp Gábor: Komika cz. képe

IX. 115.

Schöfft József

festő 1785

l.

Tanulmányok Bpest II.

85. l.

Schöfft József

pesti festő 1841

l.

Mihály falnegyhen

46 l.

lezad jobbra, négyszögletes hátterű tojásdad
fztott gündör haja vállaira omlik, bajusza
leberetvált. A jobb kezében lévő parancs-
gének lehajtott széles gallérját csipke fegé-
cikos köntösének hasított uja kilátszik,
szalagon
nőduek. Felirata a kép alatti (öt sor-

sissimus Dns Iulius
i Imperatorius
rum Consiliarius
cnon Palatinatus
kindall Gubernator."

ek 17.7 : 11.8 s a réslapnak 18.2 : 12.3 cm.

s eltéréseckkel a betűkben).

152/93 № 7

Schöfft József

festő

l.

Schoen Buda és Óbuda

6-l.

Budapest V. 240.

MDK

Schöfft József

"Szt Teréz extázisa 2

a terézvárosi templom főoltárképa.

222.o.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Schöfft József

festi festő

készítette a bácsi rk.
plébánia templom
szent Florián mellékol-
tárának képét (mikor
nincs megmondva)

Balogh György.
A bácsi plébánia
szárevés emlékre.
Magyar Sion, 1867.
V. évf. 107. l.

Sitz. 138.
Hencke 141. Cholchor

Hans Tandstempel Rhumsø
Sct. Peders

Schöfft József 181

Schoen Anna temple.

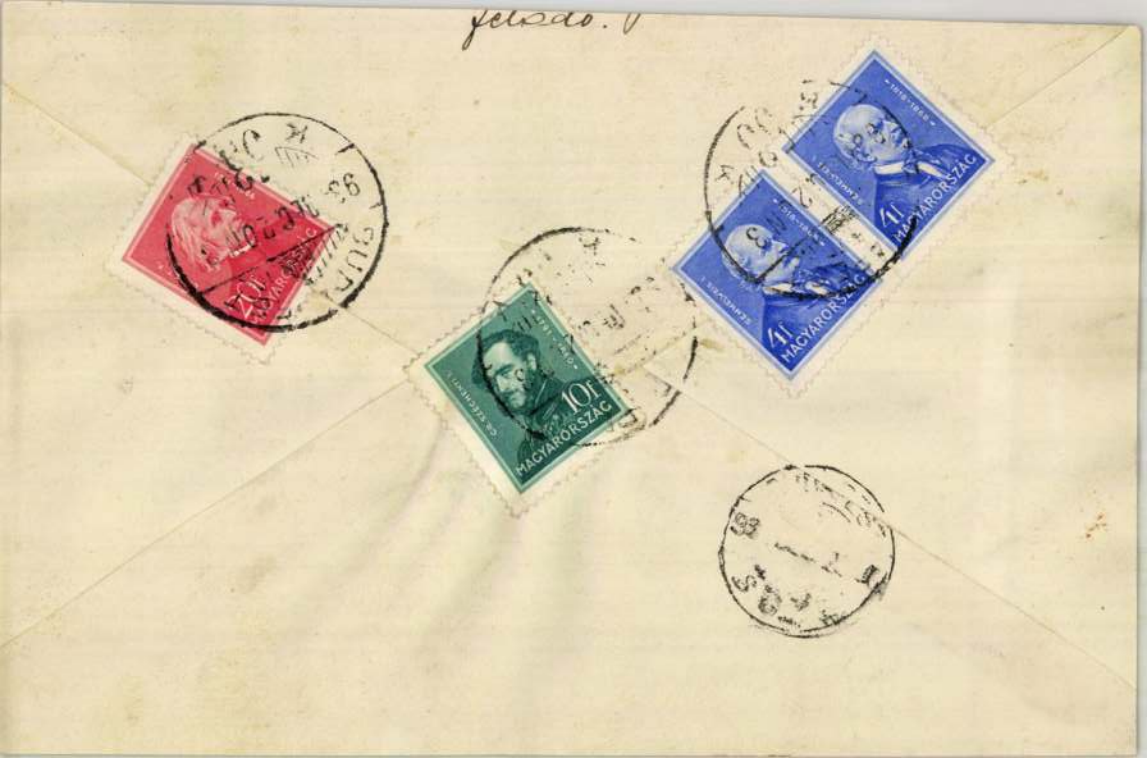
MAGYARORSZÁG
10f
MAGYARORSZÁG
MAGYARORSZÁG

Schöfft József
festő
irod

Ujházy Ferenc:
Főmárosunk művészeti
állapotai a mult század
közepén.
Nyugat 1922.
márc. 16. 379 l.

Ennek fia Guido
aki millionus lett
s Indiában, majd
Velencében élt.
u. o. 379 l

Schöfft József

doberschani származásu budai festő

1785.

Budapest

NYOMTATVÁNY

Cród

Schoen Arnold

Schervitz Mátyás

budai festő

Magyar Müvészet

1929. 269. l.

FORSZ·MAGYAR·REGESZETI·TARSULAT·MDCCCLXXVI

Meghívó

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Magyar Nemzeti Múzeum Baross-utcai előadótermében (VIII., Baross-u. 13) 1937. évi november hó 10-én este 6 órakor

Augustus császár születésének kétezeréves fordulója alkalmából

tartandó

ÜNNEPÉLYES EMLÉKÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Az augustusi béke szimbolikája a primaportai Augustus-szobor páncélján. Dr. ALFÖLDI ANDRÁS előadása.

Gerevich Tibor
elnök.

Az ülés előtt fél hatkor választmányi ülés a decemberi közgyűlés előkészítése tárgyában.

Vendégeket a Társulat szívesen lát.

Schaeft József

festő

1829 óta tagja a
városi képviselő
testületnek Pesten

Schmall L., Ada-
lékok. Bp. 1899. I
157. l.

Rezi VI. 133.

SCHOEFFT JÓZSEF
festőművész

Budapest

Terézvárosi plébániatemp.

TKM 240

Schöfft József

festő

Csajaghy Sándor, volt érsekuradalmi tisztartó s.c. boldemlékei Csajaghy Sándor Csanádi püspök, ellés atyja. Készíttetté (1864 ben?) a bácsi rk. templomba a sz. Florián mellék oltárt, melyen képe Schöfft József festésztől van.

(1 valószínűleg vagy 20 évvel előbb.)

Balogh György, A bácsi rk. plébánia száz éves emlékei. Esztergom. 1867. 25. l. (Kutoszi nyomat a megyar Sionból)

Schöfft József
festő

MDK

A jobbágyi templom Szt György képe. 1831.

93.o.

Genthon:Nógrád. 1954.

Táblakép. Schöffl: Péter Cardinális.

Tud. gyűjt.

1817. II., 175.

8. Uj művek és könyvek.

Táblakép. Schöfft: I. Ferenc Király archiepe.

Tud. gyűjt.
1817. II. 175.
8. Uj minek a könyvek.

Schöfft József

A terézvárosi plébania templom
főoltárának képét festette (Szt.
Teréz elragadtatása) 1828-ban

Vigilia, 1959, XII. n., 755 old

Ágost
Schoefft József festő M.D.K.

1775-ben született Pesten

Arcképek.

Illusztrációk a Hébe. Aurora stb. irodalmi évkönyvekbe.

1850-ben halt meg.

Fia Ágoston festő

Kampis Antal: A képzőművészetek története 697.1.
A Kultura Világa Bp. 1963.

Schoefft Ágost

nál. 1755 ~~Pest~~ + Pest 1850,

1847 ben Zénitette a Kálvárián,

lévő "Szt. Joachim" ~~képet~~ oltár képet.

Miszolczy Ferenc, Baja kéjszömü-
nézete a XIX. sz-ban. kérizet.
MDK-L-II-599/1

22 l.

M.D. K.

Schoefft József Ágost. festő
(1775-1850)

mint egy német vándorfestő fia, Pesten született. Mint arcképfestő és a korabeli irodalmi évkönyvek (Hebe, Aurora, stb.) illusztrátora működött egész élete végéig.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

248. old.

mdk

Schoefft József Károly festő m.

a ferezvárosi templom oltárképére Szent Imrét is odafestette Szent István melle a felajánlástoz.

Hoffmann Edith: A Felajánlás a Szent István ábrázolásokon

1821.

Schoeff József Ágost festő M.D.K.

1775 – 1850

archipeket festett, a Hébe s az Auróra irodalmi irkönyveket illusztrálta

Kanyis, hagy. műv. Bp. 1960 489

MDK

Schoeft József Ágost

Schoeft József Ágost Borsos József mestere

A Schöft család. Müvészet, I.é. 1902. 147.

Schöffl Borbála festönö?

Atheneum. 1840. II. 15/16. 31/32.

MDK

Schoefft Borbála, festő

Sch.József Ágoston leánya, Ágoston növére. a negyvenes években tájképeket állitott ki Pesten.

E G II. 425.1.

M.D.K.

Schoefft Borbála, festő

Agoston nővére. A Műegylet első kiállitásain tájképei.
489.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. 1960. Budapest

MDK

Schöfft Borbála, festőm.

ifj Sch.József leánya, Ágoston huga.
Tehetséges festőnő Pest-Budán maradt és tájképeket festett. Szines,érdekes egyénisége a főváros jól ismert alakja volt. Sokkal érdekesebb volt Tivadar fivérének sorsa, ki a napoleoni időkben született.

Cserkesházy József: Egy régi magyar művészcsalád Indiában és Egyptomban.
Ujság. 1943. febr.21. 12.l.

Schoefft Borbála festőnő M.O.K.

A művésznő első kiállításain tájképek-
kel vett részt.

Kampis, Irod. műv. Bp. 1960 489

Schöpft Borbála
festő

M.D.

1840-ben az első pesti műkiállításon egy tájképpel szerepelt.

Gerlóczy Istvánné: Schöpft Ágoston ...
Művészet, 1906. november - 12 kép.

MDK

Schöfft Borbála

Tájkép

Az első magyar művészkiállitást a Pesti müegylet 1840-ben rendezte. Művészet 1909. 406.l.

Schoefft (Schöft) Borbála

d.

Birómagy testőrök

17. l –

Schöfft Borbála

1840 Peter

1840 pesti kiáll.

Tájkép, olajf.

40
16
24

L 1840.

Nürnberg h. n. III. 21

Schöfft Bobála festőnő

Részt vett az 1840. június 7-én Pesten rendezett mükiállításon. Eml. Képz. Szemle. 1879. 28. l.

Schöfft Borbála

Művészet 1909. 406

Schöfft Borbála

1840, pesti kiállításon, (Pest, Kígyó utca, saját ház) Tájkép. (55 forint)

A pesti művészeti egyesület. Athenaeum 1840. II. 16. l.

Pulszky. Pesti műkiállítás. Honművész 1840. 445 l.

Schöff Otto

Univenet 1912 179

Ferencz Árpád dohánygyári ügyelő-
helyettes V. 305.

II. 873. Schöfft Ottó, 18 éves, szül. Pesthen, Magyarországon, atyja festő, festészet, 1851 jan. 31.

179

Lom 179. p.

Győrött, Magyarországon, kath., atyja tanár, antik osztály, 1858 jan. 12., 1[illegible] nov. 8., megkapja a matrikelt.

180

Schoefft Otto F.M.19.2.
Pesti festő fia. 1851 müncheni ak. rövid idő Bécs.
/Ly.N.r. 115 és 144./

Ányakvi sz.: .....

.....

im: .....

tárgyak: .....

yam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

tárgyain kivül tud .....

.....

tást vállal: helyben — vidéken.

ott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

egyzések: .....

MDK

Schoefft Ottó, festő

1833. Münchenben tanult ~~XXRómában feltünést kel-~~
~~tettXX~~

E G II. 425.1.

MDK

Schoefft Ottó

Biró Béla dr.: Sikó Miklós élete és művészete 1818-1900. Kolozsvár, 1944.

Schöfft Otto
festő-

M.D.V.

1833-ban született. Münchenben
felvettek a festőképzőművészeti a-
kadémiára. Ujhány Ferenc festő-
társáról készített cenzurarajzot

Genthon István: Schöfft Ágoston...
Művészet, 1966. november - 12 lap

Schöfft Otto

festő

festő fia, Pestről,

1851-ben 21 éves

Scheft-nek írva

lásd

Fleischer Bécs 81. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Scheft Otto

Maler

Vater Maler, vorbereitet in München

Geb. in Pest

21 J. alt.

1851-52

Bècsi akadèmia
könyvtàra

N

Miskolczi múzeum V. 34.

Schoefft Otó

festő

l.

Bíró Sikó

20 l.

KOLOZSVÁR, 1944

Schöfft Ottó, festő; szül. 1832-ben Pesten, hol atyja festő volt.

1851-ben a müncheni képzőművészeti akadémián tanult.

Schoefft Ottó festő

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 179. 1.

Azok a „franczos" pesti viccek...

A humor csataterén nincs éleslövészet

A pesti vicc 1873. október 30-án 11 óra 04 perckor született. Legalábbis dr. Erőss László pszicho-humorológus önkényes időszámítása szerint, jóllehet – pártpolitikai okból – mégsem ezt a napot, hanem november 17-ét nyilvánították Budapest hivatalos születésnapjává. Pest, Buda és Óbuda egyesítése előtt már 1868-ban napvilágot látott, és hét évtizedre a pesti kedély szolgálatába szegődött Borsszem Jankóval is kezdhetnénk a történetet. Vagy akár a Pesti Furcsafi, a Bolondgombák Mezeje, a százesztendős őskalendáriumok, sőt már az ókori méd, görög, héber alaphumor ősforrásainál...

A megszállott „viccológusnak" – úgy látszik – semmi se' drága. Ő a történelem – nemritkán vaskos – poénjaira hivatkozik. Jelen esetünkben az egyesítés ceremóniájának némafilmszerű helyzetkomikumaira. Amit az előkelőség vastag manírja alá kukkantva észrevett a pesti szem, ami másnap már tévé és rádió nélkül is közszájon forgott, az épp az anakronizmus testes példája volt. Lehetett gúnyolódni a feudális korban feledkezett vidéki hatalmasság kárára, aki alá paripája a legnagyobb jóindulattal is képtelen volt úgy odahelyezkedni, hogy gazdája mellé ne pottyant volna.

– Ezzel ki is derült, hogy a vicc ellenzéki természetű. Aki nem alkalmas arra, hogy az új korszak idolja legyen, az a polgárok röhögésének hullámaiba zuhan – dől hátra székében *Erőss* László, az 1982-ben megjelent *A Pesti vicc* című könyv szerzője.

– A főváros forgataga kivetette magából a nehézkességet, a hosszadalmas anekdoták és nehézkes gondolkodás helyébe a gyorsan becsapódó poénok, a fürgébb észjárás költözött – folytatja. Amikor Pest-Buda világvárosi útjára lépett, a pesti vicc történetében új korszak kezdődött. A hosszadalmas részletek hamar lecsiszolódtak, és rövid idő alatt ott állt a vicc csattanósan, közérthetően.

– Mondja szomszéd, nem fél attól, hogy a madarak megeszik a vetőmagot? Szerintem jobb lenne, ha madárijesztőt állítana fel!

– Fölösleges, a feleségem többnyire úgyis a kertben tartózkodik.

– De mitől pesti a vicc, és mitől az a korabeli pesti kabaré, mert a korabeli kabarétörténészek szerint utóbbi „ismeretlen Párizsban, Rómában, nem kultiválják Londonban és Moszkvában, nagyrészt csak Berlinben élt valaha, élni próbált még Prágában és Bécsben – de hazára csak Pesten talált".

– Az orfeumhumor pesti éjszakában virágzó, kissé malackodó előadásai, *Rabbi Hirsch* telepatikus fenoménestje a cirkuszban, a *bécsi delejező tanár* bemutatója, vagy a tévedhetetlen időjós *Falb* figurája – aki megjósolta az augusztusi havat és akinek lefagyott a füle, mert úgy gondolta, hogy július után augusztus hava következik –, vagy *Beketow lángoló törpéje* itt lépett fel Pesten. Szóval mozgalmasságban nem volt hiány. Nyolcszáz szórakozóhely közül lehetett választani, és jobbnál jobb vicclapok szívták fel a sarkokon született humort. A kávéházakban, a város utcáin néhány évvel azelőtt ismeretlen figurák tűntek föl: kávéházba költözött álhírlapírók, korzón sétáló stricik, uzsorások, kártyakibicek, sorsjegyárusok, vörössipkás hordárok, zugügyvédek, zsúrfiúk, cipőpucolók és gesztenyesütők. Ebben a nyüzsgésben tűnt fel *Ékszeres Szidi, a Hugenotta-ember, a Sípoló Léggömbös ember* a jósnők, vívómesterek és a gramofon újrafeltalálója társaságában, és a gázlángtól imbolygó körúton kéjvillamosoztak a szépasszonyok.

– Kalauz úr, nem tudna gyorsabban menni?

– Tudnék biz' én, de nem hagyhatom itt ezt a franczos járgányt!

Sajdik Ferenc rajza

A pesti vicc e korszakának alapjául is kétségkívül az asszimilálódni akaró zsidóság humora szolgált, amely több ezer éven át túlélési technikaként volt mindig kéznél.

Akkoriban nem illett „múlt heti" viccel belépni egy jobb kártyaszalonba. A kávéházakban, az újságírók Otthon Körében, a Fészekben vagy a New Yorkban folyamatos volt a viccszüret. E korszaknak a szarajevói merénylet vetett véget, s még ebben is volt komikum, fekete humor. A rendőrségnek előre jelezték a *Ferenc Ferdinánd* elleni akciót, így a trónörökös halála csupán azon múlt, hogy a kocsisort vezető autó sofőrje végül is nem tért át a biztonságos útvonalra s így a gyilkos karjaiba rohantak. Ekkor született az akasztófahumor.

A vicc azonban nem az a csatatér, ahol éleslövészet van. A háború után az 1919-es kommunista lázálmot szinte néhány óra alatt képesek voltak feldolgozni a viccgyártók. A háborúvesztések és üldöztetések közepette a vicc olyan életérzéshez segítette az embereket, ami túlzás nélkül életmentőnek mondható.

Két pasas áll a nyilvános vécé falikagyló-pisilője előtt. Mindkettő vadul rángatózik. – Szisziszintén Dodododoberdó? – kérdi az egyik részvéttel.

– Nenenenenen – válaszol a másik rángatózva –, csak nem szeretem, ha a füfüfülembe vizelnek.

A pesti vicc és a zsidókérdés továbbra is szorosan összetartozott. A vicc azonban minél durvább, annál kevésbé vicces. A humor szelleme egy darabig enyhíti a rejtett agresszivitást, játékos ütközését. Ennek szelídíti a nézetek viharos példája Az *Ojság*. „Zsidóság és gojság öröme Az Ojság", s ez így is volt. Az Ojságnak sikerült ez a kényes, békítő művelet a legcudarabb évekig.

1921-től már egyre kevesebb maradt a szelíd humorból. „*Budapest legújabb szokása a zsidókat szidni*", panaszolja Az Ojság ez időben megjelent évkönyve, s valóban minden oka megvolt e szomorú fanyarkodásra. Zsidó öntudattal néhány pótelnevezést javasol, hogy a jobboldali sajtó ne mindig csak a zsidókat bántsa: *felhívja a figyelmet azokra, akiket a zsidókhoz hasonlóan nem véd ebben a korban vadászati tilalom: „az izraelitákra és galíciaiakra, cionistákra és Mózes-hitűekre, jakhecekre és polisiakra".* A humor és a tragédia találkozása ez a kétségbeesés.

– A viccelődő már nemcsak a habját issza a mérgezett italnak. De mi az utolsó poén, ami a holocaust bizonyosságában felhangzik a pesti utcán?

– Mondjuk ez az akasztófavicc:

Kohnt és Grünt akasztani viszik. Grün suttogva kérdi Kohntól: – Te Kohn, mondd, kell adni borravalót a hóhérnak?

1945 után a szovjet Krokogyil mintájára megszületett a *Ludas Matyi*. *Gábor* Andor szerkesztette, és a tradicionális zsidó humor romjain olyan viccmesterek csatlakoztak hozzá, mint például *Tabi* László. Gábor Andor a Horthy-korszakban Moszkvában készített vicclapot, és a Ludas Matyi egyértelműen a „balra hajts"-ot tekintette irányadónak. Az egy-két évig – a koalíciós időszakban – működő *Szabad Szájat* egykettőre „befogták". A Ludas Matyi oldalaira kíméletlenül betört a történelem. Megrendelésre kellett poénkodni táppénzcsalókról, kulákokról, osztályellenségről. A BBC ekkor nevezte el a Ludas Matyit „komor vicclapnak", melyben rendszeresen erőltetett, durva dolgok fordultak elő. Az illegális viccgyűjtők aranykora következett, s ez 1956-ig tartott.

Kohn, 1951:

– Ki dörömböl itt éjjel háromkor?! Ja tudom már! Parancsoljanak elvtársak...

– Ismeri maga Swartzot?!

– Nem én!

– Hát a Grünt?!

– Ajvé! Akkor már inkább a Swartzot...

Olyannyira hevítette az embereket az új aranyláz, hogy sokan a börtönt kockáztatva célozták meg *Rákosi* fényes feje búbját. Ezen a tarságon ugyanis teremtek a poénok. A politikai vicceknek a szocializmus '56 után is kínált ingerlő célpontokat. De az a fajta összekacsintás már nem hasonlított a csengőfrászos időkhöz.

A kórházban haldoklik Kohn bácsi, reszketeg hangon kéreti a vállalati párttitkárt. Ahogy megérkezik, az öreg alig hallhatóan suttogni kezd: Elmondom a végrendeletemet. Vagyonom egyharmadát a zsidó fiúárvaházra, másik harmadát a zsidó leányárvaházra hagyom. Vagyonom harmadik harmadát a zsidó szeretetotthonra hagyom... A párttitkár szelíden megjegyzi: jó-jó, de miért őt hívta? Miért nem a rabbit? Kohn bácsi üvegesedő szemét elönti a düh: Maga megőrült? Egy rabbit a járványkórházba?!

Szerényi Gábor rajza

– Az élcek méregbe mártott nyílhegyei mind többet találtak célba a nagy nyilvánosság előtt. A puha diktatúrában a cenzúra rideg folyosóin fapofával vágta át magát a humor, hogy mire észbe kapnak a cenzorok, már rajtuk röhögjön egész Pest. Az ön könyvének megjelenésekor – 1982-ben – nyíltan még nemigen lehetett politikai viccekkel előhozakodni.

– Demokratikus közéletben a politikai viccek szelíd lovagi tornája pótolja az ideológiai nehéztüzérséget. A politikai vicc valójában értékes jelzőműszer: pótolhatatlan társadalmi hangulatmérő készülék és nem harci gépezet. A hatalomnak azonban a legritkább esetben van valamirevaló humorérzéke. Az utolsó nagy politikai vicc-célpont talán *Brezsnyev* volt.

– De miért hallani ma oly kevés pesti viccet, a kihalás fenyegetné?

– Ha mondjuk negyvenezer magyar nemzeti drámaíró bevonulna a Parlamentbe, újraéledne a pesti vicc. De ez olyan nagy ár volna, amivel aligha érdemes szembeúszni. A szorongásoldó nevetésre rég nem volt oly' nagy szükség, mint ma. Ez az ország Mátyás óta – persze Hunyadi Mátyásra gondolok – nem ért meg olyan győzelmet, mint most a rendszerváltással. A nyomasztó fásultságon a méregtelenítő humor enyhíthetne. Azonban sohasem a vicc értéke, hanem a hallgatóság alaphangulata dönti el, hogy a poénra felszabadító, a termet is szétvető nevetés következik, vagy a vicc komor ráncokat gyűr a hallgatóság homlokára.

***

A pesti vicc apadása mindenesetre többet elárul a közhangulatról, mint maga a pesti vicc. De a politika úgysem hagyja békén a kínjában viccre fanyalodó kisembert, s ha másra nem, hát gonoszkodásra eztán is jó lesz.

H. Sz.

Pesti emléklapok

Az aranyműves és a csirizelő

Az első hazai fényképfelvétel – amelyről biztos tudomásunk van – a Tudós Társaság 1840. augusztus 20-án tartott ülésén készült. Az összejövetel színhelye a Lloyd-palota volt – ma az Atrium Hyatt Szálloda áll a helyén –, ahol *Vállas* Antal bemutatta képíró masináját a tekintélyes társaságnak, majd két fotográfiát készített a nyitott ablakon át a Duna-partról és a budai várról. (Vállas Antal egyike volt kalandos életű hazánkfiainak. Fiatal korában szerzetes volt, akit maga Kazinczy biztatott a versírásra. Tanult építészetet, szerkesztett újságot, rendezett több iparműkiállítást s ugyanakkor szívesen vállalt házitanítóságot főrangú családoknál. Aztán 1851-ben elhagyta az országot, egy darabig New Orleansban élt egy német egyházközség papjaként, majd családjával együtt Nicaraguában telepedett le és kávéültetvényt vásárolt. Évekkel később ismét New Orleansban találjuk, ahol tudományos akadémiát alapított és hajózási iskolát tartott fenn...)

Első hivatásos fotográfusunk – vagy ahogy akkor hívták: *fényképírónk* – a velencei származású *Marastoni* Jakab volt, aki 1836-ban telepedett le Pesten s mint biedermeier arcképfestő vált ismertté. Egyetlen *hiteles* fényképfelvétele maradt fenn, pontosabban annak egy 1930-ban készült másolata. Ez *Kossuth* Lajost ábrázolja *Ruttkay* József és *Both* Pál társaságában.

Aztán 1843-ban már két műterem is nyílik Pesten. Egy *Khogler* nevű fotográfus az *Aranykéz Fogadóban* kezdte meg működését, majd hamarosan a feldunasori Coburg-házba költözött. *Stuhr* Berlinből érkezett Pestre és a *Tigris Szálló* (Ma: Nádor utca 5. szám) harmadik emeletén bérelt szállást. Feltehetően csak 1844 tavaszáig maradt itt, ám ez idő alatt bevezette a három évvel korábban felfedezett *aranyfixálást*, ami tartósabbá tette a képeket. Nos, az ő alkalmazottja volt egy bizonyos *Kawelky* aranyműves, aki 1844-ben regényes előzmények után önállósította magát. Az történt, hogy üzleti válásuk után Stuhr a Tigris 100-as, Kawelky pedig vele szemben, a 86-osban dolgozott. Kezdettől fogva harcban álltak. Kawelky azzal csalogatta a megrendelőket, hogy amit addig segédként a 100-as szobában csinált, az egy hajítófát sem ért, de immár saját műhelyben, sokkal tökéletesebb géppel dolgozik. Stuhr úgy állt bosszút, hogy kollégájától megtagadott minden szakmai segítséget, s városszerte híresztelte, hogy Kawelky egyáltalán nem ért a fényképezéshez, port hint a polgárok szemébe, hiszen ő is csak az ezüstlemezek csiszolására alkalmazta. Erre Kawelky mindenkinek elmondta, hogy Stuhr Berlinben közönséges csirizelő volt, s amennyit a dagerrotípiához ért, azt egyedül tőle tanulta. A fényképezés hősi korszakát idéző történet a korabeli *Der Spiegel* és a *Pesther Tagblatt* nyomán rekonstruálható. Az üzleti vetélkedés egyébként hamar lezárult, Stuhr elhagyta Pestet, Kawelky pedig boldogan beköltözött a 100-as szobába, majd 1850-ben a közeli Diana fürdőben – ez a mai Roosevelt tér 3. szám helyén állt – nyitott új műtermet. Üzletéről annyi tudható, hogy még 1861-ben is működött, de akkor már a József utcában.

Fényképészeti műterema múlt század második felében

Tudunk még egy fényképészeti műhelyről, amely a Ferenciek terén volt egy földszintes épületben. Itt készítette 1847-ben Streliczky képíró azt a dagerrotípiát Petőfiről, amely a költő egyetlen *hiteles arcképének* tekinthető. *Jókai* Mór visszaemlékezései szerint ebben a műteremben a szabadságharc idején készült egy másik felvétel is, ezen *Bulyovszky* Gyula, *Nyáry* Albert, Jókai, *Vasvári* Pál és Petőfi látható. Ez a felvétel sajnos eltűnt.

Akad még egy férfiú, aki kitörölhetetlenül beírta a nevét a hazai fényképezés történetébe, sőt, a modern fotózás is sokat köszönhet neki. Ez *Petzval* József udvari tanácsos, aki pesti szolgálata után negyven esztendeig volt a mechanika és mennyiségtan tanára a bécsi egyetemen, sőt alapító tagja az osztrák főváros fotográfiai társaságának. Nem méltatlanul, hiszen 1840-ben *megtervezte és elkészítette az első fényerős objektívet*. A *Voigtlander* cég azonban nem csak ezt a találmányt sajátította ki, hanem Petzval munkásságának más eredményeit is.

A fényképezést Magyarországon sokáig nem ismerték el művészetnek. Az ipari foglalkozások köréhez tartozott – már 1864-ben szabad iparnak nyilvánították –, s még az 1884-es 17. törvénycikk sem kötötte engedélyhez vagy képesítéshez. Emiatt igen sajátságos volt a fényképészek összetétele. Akadtak közöttük művészek, elsősorban festők, de nyelvmesterek, sőt tánctanárok is. Ez a szemlélet természetesen hatással volt a szakmai megbecsülésre, a műkritika például tudomást sem vett a fotóművészet létezéséről. Az utókor tette valamelyest jóvá elődei mulasztását, noha *az elkallódot értékeket már nem lehetett visszahozni*. A hazai fényképezés kezdeteiről tehát nem tudunk túl sokat. A legtöbb információt a korabeli hírlapok tudósításaiból, híreiből meríthetjük.

Schrecker Ignác 1863-ban nyitott Pesten műtermet. Neve elsősorban azért maradt fenn, mert a Magyar Tudományos Akadémia 1865. december 12-én történt megnyitására megjelentetett egy díszalbumot az akadémikusok arcképével. A kötet 360 portrét tartalmazott. Schrecker már 1865 tavaszán elkészítette a felvételeket, sőt még *kiállítást* is rendezett belőlük a *Tigris Szálló* éttermében. A jegyekből származó bevétel háromnegyedét a Bazilika építésére, egynegyedét pedig az evangélikus árvaház javára akarta adni. A korabeli hírlapi tudósítások azonban elárulják, hogy a négy napig tartó kiállításnak egy fillér bevétele nem volt, ugyanis Schrecker elmulasztotta a hatóságot értesíteni, emiatt a város nem engedélyezte a belépődíj szedését.

Schrecker ötletét elirigyelte *Szentkuty* Károly vegyész és fotográfus, aki azt eszelte ki, hogy *ingyen lefényképezi az országgyűlési képviselőket*, s a portrékból két díszes albumot állít össze. Az egyiket az Akadémia, a másikat a Magyar Nemzeti Múzeum kapja, ezenfelül minden képviselőnek négy darabot ajándékoz a saját arcképükből. A harc ezzel megindult, s a pesti fényképírók valóságos versengésbe kezdtek. Schecker nem hagyta szó nélkül a többiek buzgóságát, s bejelentette: ő is ugyanazt teszi, mint Szentkuty. Erre napokon belül csatlakozott a versengéshez *Borsos* József és *Doctor* Albert, végül egy bizonyos *Meyer* tette közhírré, hogy 700 felvételes portréalbumot készít. Több se kellet a *Lauffer* testvéreknek, azonnal előfizetést hirdettek egy arcképalbumra, majd a Császárfürdő fényképésze reklámozta magát azzal, hogy ingyenesen lefényképezi a fürdőben lakó vendégeket, hogy albumot adhasson ki róluk. Egyébként Schrecker nem akart lemaradni, ő még egy olyan albummal is kirukkolt, amelyben *Pest legszebb hölgyeinek arcképét* adta közre. Ezt a vaskos albumot valamilyen okból elküldte a holland királynak, akitől megkapta érte a Tölgykorona Rendet.

A lapok is felfigyeltek a fényképírók vetélkedésére, s arcképezési járványról kezdtek cikkezni. *„A fényképészek nagyon elszaporodtak, s a fölösleg szeretné szépen elpusztítani egymást"* – írja a Fővárosi Lapok, 1865-ben.

A magyar fotografálás történetének hőskorából van, akinek csak a nevét ismerjük, de Szentkuty Károlyról ennél többet is tudunk. Azt például, hogy már 1869-ben megjelent tőle Pesten egy német nyelvű szakkönyv, a *Handbuch für praktische Photographen*, továbbá a legelsők között nyitott műtermet 1851-ben. Ennek pontos helyét nem ismerjük, az viszont már bizonyos, hogy 1865-ben a *Mátyás Király Fogadó* udvarán várta a megrendelőket. (Az épület ma is áll a Rákóczi út 19. szám alatt.) Két évvel később Szentkuty már azzal ajánlja magát, hogy a chrompotyp képek addig forró viasszal üvegre ragaszta és kerettel együtt voltak nála kaphatók, de immár árusítja üveg és keret nélkül, sőt bizonyos vegyi eljárással *testszínt is ad az arcoknak;* 1869 őszén már olyan fotókat készít, amelyek vízzel és szappannal lemoshatók; 1874-ben a fogadó udvarán berendezett műteremben már *vaslemezen* előállított fényképeket készítenek, mégpedig negyedóra alatt.

Borsos József eredetileg festőművész volt. Látogatta Barabás Miklós műtermét, sőt járt a bécsi képzőművészeti akadémiára is. Aztán 1862-ben – egy esztendővel pesti letelepedése után – társult Doctor Albert festőművésszel és közösen nyitottak fényképészeti műtermet a Füvészkertben, amely az Üllői úti klinikák helyén terült el. Több életrajz szerint Borsos megvagyonosodott, ennek ellenére élete végén felhagyott a fényképezéssel, s mint a *Szép Juhászné* kocsmárosa fejezte be életét 1883-ban. *Szana* Tamás ezzel szemben azt írja róla, hogy a fotózással nem volt szerencséje, mert eleinte ugyan jól ment az üzlet, ám hamarosan minden vagyona ráment. Újsághírből tudjuk, hogy Borsos volt az első, aki engedélyt kapott, hogy műtermében *fényképészeti eszközöket és vegyszereket árusítson*. Addig ezeket Berlinből kellett hozatni. A füvészkerti műterem 1870-ig állt fenn, akkor költözött át Borsos a Váci utca és a Deák Ferenc utca sarkára. Az új üzlet rendkívül előkelő volt, a várótermet kék-fehér kárpitokkal – a királynő színeivel – látták el, s a falakat ezüstözés díszítette. Ez némi magyarázatot ad a művész elszegényedésére...

Az első, külhonban működő fényképészünk minden bizonnyal *Schoefft* Tivadar építész volt – *Schoefft* Ágoston festőművész öccse –, aki 1867 nyarán Alexandriában nyitott műtermet. És az elsők, akik magas elismerést kaptak: az 1869 januárjában rendezett hamburgi fénykép-világkiállításon Doctor és *Kozmata* fődíjat, *Blüch* pedig harmadik díjat kapott. A kitüntetések fele jutott a magyar és az osztrák fotográfusoknak.

Fehér Béla

Hirdetési áraink:

Lakossági

apróhirdetés:	10 Ft/szó
Halálozás:	20 Ft/szó
Közlemény:	40 Ft/szó

Közületi

apróhirdetés:	30 Ft/szó
Halálozás:	20 Ft/szó
Közlemény:	80 Ft/szó
Kiskeretes:	45 Ft/mm

Áraink az ÁFÁT is tartalmazzák!

A 14 óráig leadott hirdetések másnap megjelennek!

KÖZLEMÉNYEK

■ Az „Ezer Aprócikk" Kereskedés Gazdasági Munkaközösség elhatározta átalakulását az „Ezer Aprócikk" Kereskedelmi Betéti Társasággá. Az átalakulás jogutódlással történik 1993. január 01. napjával. (Nagy Lászlóné és Solymosi Istvánné képviselők 2440 Százhalombatta, Gesztenyés u. 6.). (X)

■ **SÍ! SÍ! SÍ!** Siutak a **TAVASZI SZÜNETBEN!** Április 3-tól 10-ig. Elhelyezés apartmanokban. **FRANCIAORSZÁG:** Briancon 7050 Ft-tól 7800 Ft-ig. Les Menuires 9300 Ft-tól 10 300 Ft-ig. **OLASZORSZÁG:** Sella Nevea 6300 Ft. **SZLOVÉNIA:** Bovec 7700 Ft-tól 8900 Ft-ig. **AUSZTRIA:** Lofer 7900 Ft. **TOP SI** Utazási Iroda 1053 Bp., Károlyi M. u. 9. (Eötvös Klub), 117-9740, 117-9919. (X)

■ Értesítés! A Fővárosi Településtisztasági Szolgáltató Vállalat értesíti Tisztelt Megrendelőit, hogy szolgáltatási árait 1993. március 1-től - a megváltozott üzemanyag, energia, alkatrész, stb. árakat figyelembe véve - 30 %-kal megemeli. A jelen értesítésben közölt árváltozás a LAKOSSÁGI megrendeléseket nem értinti! (X)

■ Nagy választék - egy helyen! OLASZ, HORVÁT, GÖRÖG, SPANYOL tengerparti apartmanok, szállodák a TRISTAN-nál. 1082 Bp. 32-esek tere 2. Tel.: 133-8970. (X)

■ BÉCS március 26-án 900 Ft/fő, ISZTAMBUL március 26-tól 35 200 Ft/fő, IRAN május 16-tól 132 000 Ft/fő, IZRAELI KÖRUT március 18-tól 69 000 Ft/fő, BIBIONE apartmanok 12 000 Ft-tól, GÖRÖGORSZÁGI apartmanok 10 100 Ft-tól. EXTRA TOURS. Telefon: 113-3809. (X)

■ Pezsgős Vasárnapi Ebéd a Hyattben! Lássa vendégül családját és barátait az Atrium Hyatt hangulatos Terrace Ettermében! Hideg-meleg ételek nagy választékban vasárnaponként 12 és 15 óra között. Latin-amerikai zene. A gyermekeknek meglepetés és ajándék! Mindez személyenként 1390, gyermekeknek csak 590 Ft. Asztalfoglalás: 266-1234. Atrium Hyatt Szálloda, Roosevelt tér 2. (X)

■ ÉREMGYŰJTŐK! Tájékoztatjuk a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének tagjait, hogy a szokásos budapesti összejövetelünk szünetelni fog: február 27-én, szombaton és május 1-jén, szombaton. (X)

■ **A BUDAVÁR TOURS** ajánlata: hóbiztos siút Bovecbe, Velence és a szigetek, 20 napos spanyolországi körutazás, ausztriai barangolások, görögországi, kanáriai, bibionei üdülések! Batthyány tér 3. 155-4299. (X)

■ Az Állami Biztosításfelügyelet tisztelettel közli, hogy új helyre költözött, címünk: Bp. 1051 Nádor, u. 11. Tel.: 132-8300, fax: 26-90-986. (X)

■ „Csonka János Műszaki Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola 1165 Budapest, Arany János u. 55. MN 548-491539 9." feliratú bélyegzője elveszett. Használata 1993. február 18-tól érvénytelen. (X)

■ A Volántourist Vállalat értesíti tisztelt hitelezőit, hogy 1993. március hó 1. napján, 10 óra 30 perckor csődegyezségi tárgyalást tart a Bp. VI. ker., Teréz krt. 38. alatt a fszt-i tanácsteremben. (X)

■ Szeretettel meghívjuk Önt a Golden Men Club Álarcos Báljára 1993. február 26-ra, 20.00–2.00 óráig a Gundel Etterembe. Belépők a Golden Men Club irodájában (VI., Nagymező u. 4. 1/112.) vehetők át 10 600 Ft-os egységáron, amelyek a vacsora árát is magukban foglalják. (X)

ÁLLÁS

Diplomás, energikus angol, német nyelvtanárok jelentkezését várjuk. Nyelviskola. Tel.: 135-6154.

Egy szakképzett lovasoktatót keresünk. Tel.: 176-9849, 15-20-ig.

Közgazdász munkatársat keres
fővárosi illetőségű mezőgazdasági szakigazgatási szerv azonnali belépéssel, öt éves szakmai gyakorlat és gépírótudás szükséges.
Tel.: 185-1177/147

Gyakorlattal rendelkező titkárnő állást keres, ügyvéd vagy jogász mellé. „Budapesten N 2075" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Gyógyszerészeket - pályakezdőt, nyugdíjast is - keresünk Érden nyíló magánpatikába, jó kereseti lehetőséggel. Dél-budaiak előnyben. Tel.: 165-2118, este 8 után.

In der Freizeit Geld verdienen! Spörer International, Am Rain 6, D-8589 Ramsenthal. Fax: 0049/9208/57375.

KERESSEN PÉNZT OTTHONÁBAN!
Budapesti székhelyű nagy amerikai társaság keres egyéni szerződőket üveggyöngy-fülbevalók összeállításához. Heti kereset elérheti a 23 000 Ft-ot. Gyakorlat nem szükséges. Küldjön felbélyegzett, megcímzett borítékot. Cím: San Francisco Jewelry C. DCS G. – HE BUDAPEST 1475 Pf. 242.

Műszakirajzolót és gépírót keresek alkalmi munkára. Válaszokat „Fogaskerék N 4311" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Szabadidőben pénzt keresni! Spörer International, Am Rain 6, D-8589 Ramsenthal. Fax: 00-49/9208/57375.

Vezető osztrák kutató-fejlesztő cég számára végzendő munkához keresünk konstrukciós vezetői gyakorlattal rendelkező, német nyelven beszélő, műszaki egyetemet végzett gépész-, vagy villamosmérnököt, aki egy max. 5 fő gépész- és villamosmérnökből álló team munkáját irányítaná. Pályázni lehet saját partnerekkel is. A tevékenység tervezésen kívül berendezések hazai gyártásának megszervezésére és ellenőrzésére terjed ki. Az érdeklődők részletes, német nyelvű pályázatukat küldjék „Autóipar N 2079" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

BÚTOR

Irodafelosztalás! Új íróasztalok, székek jutányosan, IBM XT + printer + számítógép állvány eladó. 121-5684, 113-0343.

Lakásméretének megfelelő bútorkészítés, antik bútor restaurálás, épületmunka készítése. T.: 132-2461.

Mária Terézia korabeli tabernákulumot, és nívós antik bútorokat vásárol gyűjtő. 252-2657.

ÁLLATOK

3-án, a VII. kerületben hosszú szőrű kan kutyát találtunk. 167-2875 (este).

Háza, birtoka őrzésére kiválóan alkalmas dobermann kutya, értékes szülőktől, igéretes, olcsó kiskutyák, ugyanitt 5 hónapos szamujéd kölykök eladók. 2890 Tata I. Komáromi út 121. Tel.: 06+34/80-865.

HANGSZER

Vennék használt pianinót vagy rövidzongorát tanuló részére. Telefon: 121-1847.

VÁLLALKOZÁS

Növelni akarja boltjának forgalmát? Bővíteni árukínálatát?
Kérje tájékoztatónkat. 25-25-116, vagy 25-25-126.
MARKET BOX.

JÁRMŰ

1 db új Kamaz motor sürgősen eladó. Érdeklődni: telefonon 176-9849, 15-20-ig.

Eladó BMW 735i, 89-es évjárat, computeres, full extrákkal, 2 300 000 Ft-ért. Hycomat Trabant, 86-os évjárat, 29 000 Ft-ért. Telefon: 147-5933, 9-16 óráig.

Kétütemű Trabant 60 000 kilométerrel, 50 000 forintért eladó. Tel.: 116-3050.

ROMET PONI 50 kcm kismotorkerékpár tartalék alkatrészekkel eladó. T.: 251-5451.

GÉP, SZERSZÁM

BETONKEVERŐGÉP ELADÓ. 186-4453, ESTE.

ROMAYOR 12 áron alul eladó. Javítást igényel. Érd.: 271-9572.

KÖNYV

1970 előtti magyar, német, angol szépirodalmi, művészeti, történelmi könyveket, könyvtárakat vásárolok. 187-1142.

Antikvárius vásárol: régi könyveket, könyvtárat, hagyatékot, levelezőlapot. 227-3247, Mészáros.

Forgács Művészeti-Tudományos Antikvárium régiségek, ritkaságok, idegennyelvű könyvek, metszetek, képeslapok vételeladása. Bp. V., Stollár B. 12/C. Tel.: 111-6874.

ADÁS-VÉTEL

Egész évben szamócal Nagy gyümölcsű, májustól a fagyokig folytontermő, felfuttatható, különleges szamócapalánta eladó. Bőtermő, gyümölcse kemény húsú, rendkívül aromás. Megrendelhető utánvétes szállításra, 20 Ft/tő. 6200 Kiskőrös Pf. 24.

Komolyzenei hanglemezeket-gyűjteményem kiegészítésére- magas áron vásárolok. Tel.: 135-8588.

Készpénzzel fizetünk eredeti orosz ikonokért.
Tel.: 137–2784
szombaton, egész nap.

Nagyméretű antik festményeket (sötét tónus, többalakos előnyben), valamint szecessziós, hölgyeket ábrázoló festményt vásárolok. 252-2657.

Olasz, kombinált, összecsukható babakocsi eladó. 182-1454.

ÜZLETBERENDEZÉS, PULTOK, POLCOK, JUTÁNYOSAN eladók. 134-1646.

LAKÁS

Elcserélném szegedi, másfél szobás, összkomfortos, loggiás, lakótelepi, önkormányzati lakásomat ugyanilyenre vagy hasonlóra, Budapesten vagy közvetlen környékén. Telefon: 164-5432.

ALBÉRLET

Budai, telefonos, kertes, parabolaantennás, garzon lakás külföldinek tartósan kiadó. 112-5724.

Kétszobás, 60 nm-es luxuslakás kertes házban, a XII. kerületben hosszú távra kiadó. 45 000/hó. Tel.: 185-3114, 16 óra után.

Külön bejáratú szoba kertgondozásért, kisebb házkörüli munkáért, káros szenvedélyektől mentes, idősebb, egyedülálló férfi részére kiadó. „Kiskert Zuglóban N 4048" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Zugló zöldövezetében, 81 nm-es, új (év elején átadott), összkomfortos, négyszobás, társasházi öröklakás lakás illetve iroda céljára kiadó. Tel.: 155-8370, 18-20 óra között.

INGATLAN

40 nm-es Széchenyi-hegyi öröklakás eladó vagy építési telekre cserélhető. Tel.: 136-3229.

Bélatelepen panorámás nyaraló 175 n.öl telekkel eladó. Érd.: 72/18-958.

BELVÁROSI INGATLANKÖZVETÍTŐ. Díjmentes tanácsadás! Ügyintézéssel! Károly körút 1. Ügyfélszolgálat: 4-6 óráig. 142-6690.

Budafok kertvárosában 1295 nm-es telek négyszintes épülettel eladó. Ikerház építésére engedély van. Érdeklődés telefonon: 131-8414, Földényi.

DUNAKANYARBAN eladó egy francia terv alapján épült modern villa: 4 szoba, 2 fürdőszoba, amerikai konyhás étkező, márványpadló, kandalló, 55 négyzetméteres nappali, központi fűtés, 200 négyszögöl telek, garázs 3 kocsinak, elektronikus riasztóberendezés, parabolaantenna, 2 befizetett telefonvonal. Érdeklődni esténként a 06-60/26-214 telefonszámon.

Egy és fél, esetleg kétszobás, nem egymásbanyíló, kizárólag telefonos és garázsos lakást venne Budapesten mozgássérült házaspár készpénzért. Néhány lépcső nem akadály, emeletes lakás esetén lift szükséges. Telefon: 173-1509.

Eladó V. ker., Szt. István krt.-i, 60 nm-es, I. emeleti, liftes, telefonos, 2 szoba hallos lakás. Irodának is alkalmas. Érdeklődni 16-18 óra között: 112-4989.

Eladó XII. Mártonhegyi úti, 2 szoba hallos, 60 nm + erkélyes, telefonos, kertes, magasföldszinti öröklakás. Irányár: 5 millió Ft. Tel.: 202-5301.

Eladó XV. ker-ben, zöldövezeti, 43 nm-es, loggiás, telefonos, gázfűtéses, társasházi öröklakás. Érd.: egész nap 251-1203-as telefonon.

Életjáradékot, készpénzt fizetek budapesti ingatlanért, önkormányzat által eladandó lakásért, beköltözés nélkül. Békés, Pf. 104.

Házat, lakását szépen, gazdaságosan megtervezem, építész tanácsadás, építészmérnök. Tel.: (du.) 156-3569.

Hivatásos INGATLANVAGYON ÉRTÉKBECSLÉS (hitelfelvételhez is), **INGATLANKÖZVETÍTÉS,** építés-tervezés. Telefon: 131-2614.

I. ker., Attila utcában 44 nm-es öröklakás eladó. Vérmező 13772" jeligére a Felszabadulás téri Hirdetőbe.

RITKA ALKALOM! Három utcára néző, 40-es években épült, Zugló legfrekventáltabb helyén fekvő, modern, 100 nm-es, első emeleti öröklakás, 3 szoba, hall komforttal, telefonnal, lifttel, orvosnak, ügyvédnek, vállalkozónak, hazatelepülőnek is, **RENDKÍVÜL KEDVEZŐ ÁRON,** 6 millió Ft-ért, azonnal beköltözhetően eladó. Megtekinthető a Thököly út tengelyében, a 251-4083 vagy 116-8435-ös üzenetrögzítőkön való bejelentkezést és időpont egyeztetést követően. **NE SZALASSZA EL!**

Rózsadombon, 65 nm-es, negyedik emeleti, panorámás öröklakás eladó. Telefon: 180-4688.

Siófok, Ezüstparton, új, 7 szobás, teljesen berendezett - minden szobához külön fürdőhely- luxus kivitelű panzió parkosított kerttel, parttól 50 méterre eladó. Érdeklődni: 10-15 óra között 111-5097, 111-8062.

Szeged belvárosában, háromszintes, nyolcszobás (két konyha, három fürdőszoba stb.) garázsos, központifűtéses, reprezentatív, kertes magánház eladó. Érdeklődni: 06-62/314-185, hétköznap 19-21 óráig.

Új ikerház egyik része (6 szobás) azonnali beköltözéssel eladó. 160 nm-es. Irányár: 44 ezer Ft/nm, telekkel együtt. Részletfizetés lehetséges! Tel.: 271-9090.

VI. kerületi, 120 nm-es, 4,5 szobás, I. emeleti, cirkófűtéses öröklakás eladó a Székely Bertalan utcában, a Körönd közelében. Irányár: 5,5 millió. Érdeklődni: 131-7487.

TELEK

Budai építési telekért 40 nm-es Széchenyi-hegyi lakást adok. Tel.: 136-3229.

Érvényes építési engedéllyel eladom vagy budapesti kis lakásra cserélem 30 km-re lévő, közművesített telkemet. Tel.: 135-9905.

Rezidencia, diplomata lakások, irodaház, gyógyhotel, exkluzív klub építésére alkalmas, 600 n.öles, összközműves, panorámás telek XII. ker., Béla király úton eladó. 142-2032, napközben.

Rómain közvetlen vízparti, befektetésre, üzleti vállalkozásra is alkalmas, 311 n.öles üdülőtelek, kis kőházzal eladó. (Víz, villany van). 19 órától: 122-5855.

Szentendrén vagy Leányfalun kertes kis telket bérelnék. 112-0183, délután.

Szegeden 7000 nm építési telek eladó az északi körút és a József Attila sugárút sarkán. Építhető rá: lakótelepi mozi, múzeum, színház, tekepálya, tornacsarnok, áruház, szakáruház, bank-épület, biztosító, irodaház, szálloda, szakorvosi rendelő, magánklinika, középiskola, diákotthon. Telefonon érdeklődni: dr. Csíky, 06-63/13-598, 19 óra után.

XII. ker., Zsolna utcában gyönyörű kilátású telek, 600 n.öl, eladó. „Panoráma 13773" jeligére a Felszabadulás téri Hirdetőbe.

ÜDÜLÉS

Bükfürdői, 2x14 napos **nyaraló eladó,** 225 000 **vagy kiadó** 10.13-10.26-ig, 11.10-11.23-ig. Bereticsné, 137-0204.

BÜKFÜRDŐN márc. 3-16-ig, **GYULÁN** márc. 8-21-ig 3 személyes üdülési jog átadó. T.: 155-9543.

HETENTE KÉTSZER NÉMET KOMFORTBUSSZAL BERLINBE 3 000 FT-ért
INDULÁSOK:
BERLIN Hauptbanhof/Ost
Bus Haltestelle
vasárnap: 16 00 óra
szerda: 7 00 óra
BUDAPEST Déli pu.
Buda-Penta Hotel
kedd: 6 00 óra
csütörtök: 17 00 óra
BORDSZERVIZ: kávé, német füstölt virsli
JELENTKEZÉS
hétfő, szerda: 18 00-20 00
186-5996 telefonszámon

Bükfürdőn! 3 személyes apartman 1993. III. hó 17-től III. hó 30-ig, 5200 Ft-ért átadó. Telefon: 188-5373. Érdeklődni III. hó 3-tól.

Őrségben, fenyveserdőnél összkomfortos parasztház részletfizetésre kiadó. Nagy László, 2103 Gödöllő Pf. 308.

ZALAKAROSI, GYULAI, BÜKFÜRDŐI, évi 2x2 hetes üdülési jogok eladók összkomfortos apartmanokban. T.: 155-9543.

OKTATÁS

A NOVOSCHOOL NYELVISKOLA 5 hetes **intenzív német nyelvtanfolyamot** indít több szinten **március 1-től,** délelőttönként. **Beiratkozás: február 22-25. között 15-18 óráig. Cím: 1091** Bp. **Üllői út 63. Tel.: 113-5480 és 113-5489.**

Angol nyelvi tanár nyelvvizsga felkészítést, társalgást, nyelvtan tanítást, kiejtés javítást vállal. 156-0719.

Diplomás, nyugdíjas zongoratanárnő, egy-két növendéket elvállal, 9 éves kortól, BAH csomópont közelében. 165-2703.

Francia szakos főiskolás felsőfokú nyelvvizsgával nyelvtanítást, egyetemi előkészítést vállal nyelvországi gyakorlattal. Házhoz is megy. 137-9020.

MAGYAR, TÖRTÉNELEM, MATEMATIKA tantárgyakból felvételi előkészítő tanfolyamokat indítunk. A 3. osztályosoknak külön csoportokat szervezünk. TALENTUM STUDIO, 135–2061.

Matematika tanár korrepetál középiskolásokat. Csak egyéni foglalkozás. Tel.: 111-7898.

Matematikus egyénileg korrepetál, felvételire előkészít matematikából, fizikából. Telefon: 252-4123.

NYELVVIZSGÁZIK? Február 22.-április 30-ig 10 hetes **VIZSGAELŐKÉSZÍTŐ** tanfolymok angol és német nyelvből a PERFECT-POLIGLOTT Nyelvstúdióban. Hatékony oktatás saját tananyaggal! VI., Rózsa u. 109. (Nyugatinál) T.: 132-8137.

GONDOZÁS

28 éves ápolónő lakhatásért gondozást, a háztartás ellátását vállalja. Leveleket: „Lelkiismeret N 2052" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191. vagy tel.: 201-3332.

Idős - de teljesen mozgásképes - nagybátyán mellé keresek bentlakással, egyedülálló özvegyasszonyt vagy egy középkorú házaspárt, aki gondját viselné, ill. háztartását vezetné, lakást tudok biztosítani. „Közös megegyezés szerint N 4025" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Nyugdíjas, házias nagypapa vállalna napközben vagy este gyermekek - három évestől - alkalmi felügyeletét, néhány órára is házhoz megyek. Részleteket telefonon: 147-4448.

VEGYES

6-9924. Iroda, Kft. telep-, ügynökség, nagykereskés, bemutatóterem és rakrestaurátor műhely, szolláltató és vállalkozói ipar akorlására alkalmas, VII. , Erzsébet krt.-i, 38 nm-es, ari, 1/2 emeleti öröklakás eladó. 156-9924, napközben.

udapest XII., Királyhágó n szoba-konyhás, 28 nm, dszintes helység irodának, rendelőnek bérbeadó, zenhárom lakásos társasázban. Tel.: 155-2206.

ól felszerelt gépüzem (4 sztergapad, 1 marógép, 1 hidraulikus fűrészgép, 1 vésőgép, 2 fúrógép, késköszörű, 1 körfűrész köszörű) kifogástalan apotban mérőeszközökkel, berendezéssel és megrendelőkkel átadó. Zuglóban T001" jeligére dapest 70. 1443 Pf. 191.

RMÉSZETGYÓGYÁSZATI icikkek, gyógyeszközök utánéttel. Díjtalan ismertetőt küldünk, munkalehetőséggel. rváth 1364 Budapest Pf. 162.

SZOLGÁLTATÁS

ANTENNASZERELÉS. Egyedi és központi ndszerek kezelése, javítása garanciával. 227-1046.

CSERÉPKÁLYHÁBA, KAZÁNBA villanyfűtés - gyintézéssel. Károly körút 1., Farkas. 142-6690.

PAROST (festőt, parkettást, dőnyöst, villanyszerelőt, kőművest) keres? Hívja **SZAKI-** 141-4509 (üzenetrögzítős).

KAPUTELEFONOK! RIASZTÓRENDSZEREK szerelése. 3 év garancia. VII., Barát 3., Arday. 122-6168.

Útfúrás 40-165 mm átmérőig, teljes felszereléssel, garanciával. Fridrik Imre 6723 Szeged, Retek u. 23/B. Telefon: 06-62/479-262.

Lakóházak, tetőtérbeépítések, átalakítások tervezése, statikai szakvélemények, ingatlanvásárláshoz szaktanácsadás. 160-8128.

Redőny, reluxa, műanyag harmonikaajtó, gyors, pontos szállítás. Tel.: 272-2552.

Tetőterek komplett beépítését, giszkarton választalak, álmennyezetek szerelését árengedménnyel és garanciával vállaljuk. Tel.: 147-7287.

Tömör tölgyfából masszív, elegáns ajtók, családi nagy asztalok és házberendezések készítése. Egyes darabok készen is. Zeitler, Bp. VIII., Práter 45. 113-4789.

Villanyfűtés csak 1,90/KWó hőtárolóval. Kis pénzét erre költse. A pénzbeszedő visszaadja. Segítek. 137-9464.

Villanyszerelés: hibaelhárítás, felújítás, új szerelés, boyler javítás, termosztátok szerelése. 158-6520.

FÉRJET KERES

33 éves, intelligens, csinos nő társaság hiányában megismerkedne egyedülálló, diplomás úriemberrel, 35-45 éves korig. „Nem fog csalódni N 2027" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

36 éves, karcsú, független orvosnő vagyok. Házasság céljából keresem azt a férfit, aki ugyanúgy társra vágyik, mint én. „Egymásért N 2091" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Keresek szabadidő kulturált eltöltéséhez irodalmat, művészetet kedvelő, jó humorú férfit 60 éves korig. „Pantner N 4304" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

38/52/167, elvált, több éve Ny-Európában dolgozó, kifejezetten jó megjelenésű, dekoratív, értelmiségi családból származó orvosnő keresi egyetemet végzett, szakmáját szerető, sikeres és további sikerekre vágyó, széles látókörű, kulturált, jó ízlésű, polgári nevelтetésű, határozott, kuzdeni tudó, stabil egzisztenciájú, szeretetre és gyengédségre még képes férfi ismeretségét házasság céljából. „Nem adom fel! N 3708" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

48 éves, 165 cm magas, diplomás, elvált asszony, jó megjelenésű, intelligens férfi ismeretségét keresi. „Telefonszámos választ N 2054" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

52 éves, nagyon fiatalos, vonzó, szőke 158/56, elvált, diplomás nő, öröklakással, kocsival, (kirándulást, természetet, színházat is kedvelő) keresi rendezett körülményekkel, kellemes megjelenésű, tartalmas, komoly szándékú értelmiségi ismeretségét. „Házasság N 4318" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

55/160/55, nőies, szerény, házias, értelmiségi asszony megismerkedne kizárólag házasság céljából becsületes, magyar érzelmű, inkább konzervatív beállítottságú úrral, felső korhatár nélkül. „Vigyázzunk egymásra N 4007" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

68/157/55 kg, intelligens asszony budai öröklakással, jó anyagiakkal hozzáillő férjet keres (természetbarát). „Csak jó anyagiakkal N 2081" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

70 éves özvegyasszony (160/54). Nem dohányzom, szenvedély mentes, családtalan vagyok. Lakásom van. Igényes legyen önmagára. „Hűség és szeretet N 4043" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Diplomás özvegyasszony hatvanas, magas, derűs, diplomás házastársat keres. „Összetartozás N 1995" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Egyedül élő, teltkarcsú, 165 magas, szőke, csinos özvegyasszony túl az ötvenen, keresi társát, komoly szándékú, csinos úriember személyében. Öröklakás van. „Vidékről is N 4009" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Fiatalos, jó megjelenésű, 60-as, értelmiségi özvegyasszony, önálló lakással, balatoni nyaralóval keresi egyenes jellemű, természetet, kirándulást kedvelő társát, derűs, szines élethez. „Bátraké a szerencse N 4036" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Gyermektelen, 70 éves, izr. özvegyasszony jellemes élettársat keres. „Kísérlet N 4001" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Jól szituált, ötvenes, 170/75 kg asszony várja társát, - egy kedves értelmiségi férfit - 65 évesig. „Szép tavasz N 2003" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Keresek egy 40 múlt, magas (180 cm), jómegjelenésű, független, nem dohányzó, szelíd, diplomás urat későbbi házasság céljából. „Hozzá hasonló N 2038" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Keresem 68 év körüli, igényes, értelmiségi, törődésre vágyó, egyedülálló úr ismeretségét. Házassághoz hasonló adottságokkal. „Telefon N 1792" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Különlegesen jó embert, hűséges típusú férfit keres sovány, nagyon fiatalos, 48 éves, zenét, irodalmat szerető, eddig munkájába menekülő, elvált nő, akinek a szex is fontos. „Teljes élet T002" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Szeretem a meghitt, szép otthont, rendet, mély érzéseket, őszinteséget, jólelkűséget, biztonságot, gyakorlatiasságot. Hasonló **korrekt,** művelt, hetvenes társat keres özvegyasszony jó külsővel, megalapozott anyagiakkal. Kocsi jó, ha van. **„HÉTKÖZNAPI BOLDOGSÁG** P 048" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Társat keres 73 év körüli értelmiségi úr személyében jólszituált, egyedülálló özvegyasszony. **„KORREKT** P 049" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Társat, élettársat, esetleg üzlettársat keresek. 68-72 évesig, káros szenvedélyektől mentes, magára maradt, intelligens úr személyében. Házasság lehetséges. Hozzám költözhet. „Az élet lassan tovaszáll N 4047" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Üresek, céltalanok a napjai? Kérem keressen. Hatvanas, egyetemi végzettségű, teljesen egyedülálló, gyermektelen, természetszerető, sétálni, kirándulni, utazni vágyó, kellemes megjelenésű özvegyasszony vagyok. Anyagiak rendezettek. „Ha nem keresünk esélyünk sincs N 4037" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Vonzó megjelenésű, kellemes természetű, nett, elegáns, értékes emberi tulajdonságokkal rendelkező, jól szituált, nem dohányzó, 168 magas, budai hölgy mindenben hasonló, jellemes, korrekt, hetvenöt év körüli úr, lehetőleg telefonszámos, őszinte levelét várja „Ritka alkalom N 2040" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

FELESÉGET KERES

168/64 éves, jólszituált, özvegy, rendezett anyagiakkal rendelkező férfi, csinos, barna, 55 év körüli, független hölgyet keres. „Nem dohányzunk N 2043" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

47 éves mérnök, aki elvált, egyedül él, nem dohányzik, kissé konzervatívabb, mint mondern, keresi társát széles érdeklődési körű, értelmiségi hölgy személyében. „Halak kiméljenek N 4305" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

1921-es férfi, átlagos adottságokkal urihölgy partnert keres. Telefonszámos válaszra vágyik. „Két szív N 2063" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

60-65 év körüli, jó kinézésű, intelligens hölgyet keres komoly szándékkal egy megbízható, korrekt férfi. Budapesti lakás szükséges. „Jobb élni kettesben N 4314" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

60-as, amerikai magyar vezérigazgató férfi (New York) keres egy kedves, elegáns, kultúrált hölgyet házastársnak, 40-50 éves korig, akivel felváltva élnének New Yorkban ill. Magyarországon. Teljes alakos fotót kérek. Leveleket: „Nagy utazás 242790" jeligére Magyar Hirdető, Keszthely Pf. 20.

60/178-as mérnök fiatal(os) társnőjét keresi. „Budapesti N 2053" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

76 éves, egészséges férfi társát keresi. „Csak komolyak N 4310" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

78/172/68 kg, nyugdíjas özvegyember, aki saját házában magányosan él. Nem dohányzó, nem italos, vallásos. Keresek egy nyugdíjas özvegy vagy elvált asszonyt 65-78 év között, kinek lakása van. Tartós barátság céljából vagy élettársnak. Hozzám is költözhet, de én is odamehetek. Vidékről is írhatnak. „Együttélés N 4015" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Egyedül élő, 74 éves özvegy férfi keresi hasonló korú hölgy ismeretségét házasság céljából, aki hozzá költözne. „Ketten könnyebb N 2089" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Igényes, jó megjelenésű, 176 cm magas, hatvanas, pozicionált, sokoldalú, doktorált, aktív kutatómérnök várja természetkedvelő, csinos, jó alakú, sportos életvitelű, fiatalosan modern, nem dohányzó, otthonteremtő, teljesen független, egyedülálló, lehetőleg egyetemi diplomás hölgy részletes levelét telefonszámmal, 55 éves korig. „Közösen N 4301" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

JÓÍZŰ NEVETÉST - hazugságokon, becsapásokon felülemelkedő - humort kedvelő, művelt társnőt keres optimista honpolgár. „Hahotázva előre! N 4317" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

Nőiesen telt 48-45 közötti, melegszívű hölgyet keresek élettársi kapcsolat céljából. Lehet özvegy, elvált, de gyermektelen. (Nem molett és nem vékony). Kocsim, lakásom van, hasonló helyzetet kérnék. 47-176 magas, sportos, kertbarát, picit katolikus. Egy szép kertben szeretnék élni Veled. Kékharisnyák ne írjanak. „Orgonavirág N 1901" jeligére Budapest 70. 1443 Pf. 191.

FOTO

Eladó Minolta MD 3,5/35-70 makro-objektív és Minolta MD 2,8/135 objektív. 06-33/12-002, esti órákban.

0365

Wir sind ein erfolgreiches Familienunternehmen mit ca. 850 Mitarbeitern und mehreren ausländischen Tochtergesellschaften.

Unseres Aufgabe ist die Entwickung, Herstellung und der Vertrieb von Grundstoffen und Halbfabrikaten für hochwertige Nahrungsmittel. Der Schutz der Gesundheit des Verbrauchers, die geschmackliche Verbesserung und die Erweiterung der Vielfalt von Lebensmitteln und Getränken auf der Basis natürlicher Bausteine sind unser Forschungs- und Entwicklungsziel. Durch moderne Technologien ermöglichen wir unseren Kunden die Herstellung erfolgreicher Nahrungsmittel. Mit marktorientierten Produktinnovationen wollen wir weiter wachsen, um auch im EG-Binnenmarkt, wie bereits in Deutschland, zu den führenden Unternehmen der Brauche zu zählen.

Die Menschen in unserem Unternehmen sind die Basis unseres Erfolges. Zur weiteren Verstärkung unseres Teams suchen wir für unsere 100 %ige Tochtergesellschaft DÖHLER-Szilas Kft., in Kerepestarcsa (Budapest).

JUNIOR SALES MANAGER

Der ideale Kandidat sollte ein Studium der Betriebswirtschaft und Lebensmittelchemie/ -technologie etc. abgeschlossen haben und bereits einige Jahre erfolgreich im Bereich der Nahrungsmittelindustrie in verantwortlicher Vertriebsfunktion tätig gewesen sein. Sehr gute Kenntnisse über die Inhaltsstoffe und die Herstellung von Lebensmitteln sowie ihrer Vertriebswege sind ebenso Voraussetzung wie die gute Beherrschung mindestens der deutschen und ungarischen Sprache; eine weitere Sprache wäre von Vorteil.

Persönlich sollten Sie als „Mitunternehmer" in der Lage sein, den Geschäftsführer Vertrieb der DÖHLER Szilas Kft. – dem Sie direkt unterstellt sind – zu unterstützen und eigenverantwortlich Vertriebsaufgaben wahrzunehmen, da wir von Budapest aus auf die Märkte anderer osteuropäischen Länder bedienen.

Sollte es Sie reizen, sich an dem internationalen Ausbau unserer stark expandierenden Unternehmensgruppe aktiv zu beteiligen, dann sollten wir ein Gespräch führen. Richten Sie bitte Ihre vollständige Bewerbungsunterlagen mit Lichtbild und Gehaltsvorstellung zu Händen unserer Personalabteilung, Herrn Kurt Neuschitzer, Riedstrasse 7–9., 6100 Darmstadt, der Ihnen auch für eine telefonische Vorauskunft unter der Telefon Nr. 0 61 51/306-238 zur Verfügung steht oder direkt an unsere Tochtergesellschaft DÖHLER-Szilas Kft., zu Herrn Karoly Balintffy

DÖHLER & SZILAS
Kerepestarcsa
Vasri v. 42
P.O.B. 19 Tel. (36)-28-70555
H-2143 Fax (36)-28-70040

DÖHLER

LIBAY SÁMUEL. Szana (Száz év a magyar művészet történetéből. 72. l.) említést tesz Libóyról (?), a ki Zólyomban (?) három évi fáradságos munka után ezüst filigrán sodronyműből elkészítette I. Ferenc király mellszobrát. E szobrász és ötvösművész helyes neve Libay Sámuel és összes működését Besztercebányán fejtette ki.

Libay Sámuel, a besztercebányai temetőben lévő sírfelirat szerint, Modorban született, Pozsony mellett, 1781-ik év március 1-én. Régi nemes családból származott, a mely azonban még a törökdulás idején elszegényedett s eredetileg nevöket Lippaynak írták. Az ötvösség művészetét Pozsonyban tanulta és egy nagyobbszabású külföldi vándorút után 1805-ben Besztercebányán telepedett le, a hol ötvösműhelyt rendezett be magának és főleg filigrán műveivel hamarosan jó hírnévre tett szert. Kézügyessége bámulatosan fejlett volt, de a páratlan technikai készség mellett művészi megfigyelő képességgel is rendelkezett. A természet után filigrán műben ábrázolt szarvasbogarai, sáskái, légyei stb. oly finomsággal sikerültek, mint a japáni művészek alkotásai. Ezekből néhány ritkaszép példányt őriz az Iparművészeti Múzeum. Ugyancsak ezüst sodronyból valók I. Ferenc és Napoleon általa készített szobrai, a melyek jelenleg szintén az Iparművészeti Múzeum magyar termében láthatók. Libaynak szorosan vett ötvösmívességi munkássága a megfelelő szaklapokban szórványosan már ismertetve van. (Arch. Értesítő. 1896. 335.), díszserlegei stb. remekművek a maguk nemében, de szobrászművészeti próbálgatásai is igen figyelemre méltók. Bécsi lapok jelzik, hogy 1845-ben Libay Ferenc király mellszobrát ott is kiállította. A mű súlya 13 márka, finom ezüstből készült, s az egész átlyukasztott brüsszeli csipkére emlékeztet, a szobor fején lévő babérkoszorú nagy levelei a király éveinek a számát, a kisebb levelek a hónapok számát jelölték; szóval minden dísznek még külön jelentősége is volt. 4000 dukátra becsülték. Ferenc király ajándékaival halmozta el érte a művészt, tréfásan ugyan megjegyezte rá, hogy úgy néz ki, mint majd akkor, ha a koporsóban a férgek megrágják. Most is élő lányai közül az egyik egy értékes brilliáns tűre még emlékszik, a mit a királytól kapott a többi közt. Ugyancsak ezért a műveért úgy a pesti, mint a bécsi ötvöscéh dísztagjává választotta.

A Pest-Ofner Zeitung levelezője 1862-ben felhívja a figyelmet a Besztercebányán éldegélő Libayra, a kinek második szobra, Napóleon, úgyszólván eltemetve lappangott jó ideig műtermében, csak néhány kiránduló szliácsi fürdővendég figyelmét keltvén fel inkább a kuriózum, mint műértéke révén. Napóleon álló szobra is filigrán mű. Ha a plasztikája figyelemreméltó alkotássá avatja is, sokat levon művészi becséből a különös ábrázolási mód. Lyukacsos felszinét szúette fa-szoborhoz lehetne leginkább hasonlítani. A Pester Lloyd 1864. (254. szám.) Besztercebánya tanácsának az összes magyarországi

SCHÖFFT TIVADAR. A Schöfft család egyike volt a legkiválóbb régi magyar művészvérű családoknak. Schöfft Ágost festőművész a 40-es és 50-es években európai hírnek örvendett, öcsese Tivadar pedig, mint építész ért el nagy sikereket. A testvérek már a képíró-utcai (ma Királyi-Pál-
ünk utca) otthonukban művészi nevelésben részesültek. Atyjuk maga is festő volt (Társalkodó, 1845, 312.), többek közt Boross Józsefet is tanította. (Szana, Száz év stb. 40.) Ágost életfolyására és művészetére vonatkozó adatokat most gyűjtögetjük, a róla szóló ismertetést tehát fentartjuk egy későbbi közlés számára. Tivadarnak hiányosan ismert működését azonban közrebocsájtjuk, mert tovább vezető szál már nincsen kezünkben; megjegyezzük itt, hogy némely régi forrás (Kertbeny: Ungarns Männer der Zeit) helytelenül összetéveszti a két Schöfftöt és Tivadarról beszél, mikor tulajdonképen a festő bátyjára vonatkozó adatokat sorolja fel.

1841-ben, mikor Ágost hires és kincsszerző keleti utazásából már visszatért Pestre, egy különös vendég jött látogatóba a Schöfft-családhoz. Nem kisebb úr, mint Mehmed Ali egyiptomi alkirálynak Muszar effendi nevű mérnökkari őrnagya. Muszar európai útjának célja az volt, hogy egy olyan mérnököt szerezzen építkezni óhajtó urának, a ki járatos mindennemű építészeti feladatnak a megoldásában, tudjon tervezni palotát, kertet, szabadkézi rajzolásban is ügyeskedjék — s a mellett járatos legyen a francia nyelvben. E célra Schöfft Tivadart igen alkalmasnak találta, úgy látszik bátyjával való ismeretsége is befolyásolta a választását, mert ugyanis Ágosttal Muszar még Mehmed Ali udvarában barátságot kötött. (Schultz Ágost a Schöfft-család barátja egy anekdotát is jegyzett fel az egyiptomi őrnagy pesti időzéséről: „Schöfftéknél ebédelvén a muzulmán követ, Auguszt örökbe fogadott négerfia erősen ügyele, vajjon az őrnagy fog-e mint izlamkövető a körülhordott sertéshúsos s kolbászos káposztából enni? mit midőn ez minden tartózkodás nélkül megtőn, a négerfiú vidoran mondá németül — jetzt auch ich essen! —".) Muszar effendi két évre kötött szerződést Schöfft Tivadarral. Az egyiptomi alkirály számára készített munkálatok előtt azonban még egy utazást tettek ketten együtt, főleg Bécsben, Münchenben, Párisban és Londonban tanulmányozván a műegyetemeket és műemlékeket. 1845-ben Schöfftet Rómában találjuk. Ott tavaszkor 16 versenyző elől egy építészeti pályadíjat nyert el s miután jutalmat ott még magyar nem nyert, megkérték, hogy pályakoszorúzott tervét az építészeti akadémiának hagyja, a mit a művész természetesen a legnagyobb készséggel teljesített. (Társalkodó, 1845.) Ugyanazon év július 22-ikén ugyancsak Rómában egy még nagyobb kitüntetés érte. Egy másik műveért a nagy jutalmat ítélték neki oda, a mely állott egy több mint 25 aranyat nyomó éremből és kitüntetési oklevélből. Az 1845-iki Diario di Roma (59. szám) így ir róla: „Schöfft Tivadar művében a felosztás és művészi megoldás nagyszerű és dicséretre méltó, az egész terv jól kombinált és átgondolt". A rövid idő alatt elért két nagy siker, a hol pedig kipróbált régi művészekkel szemben győzött, elég bizonyítékul szolgál arra nézve, hogy Schöfft Tivadar építészeti tehetsége és tudása nem állott alacsonyabb fokon bátyja festőművészeti alkotásainál.

—17.

Kőmagyötvj. 11. l.

46 **Andreas Schoppelt,** e. 1692—1714.
(1714-ben kertjét az ötvöscéhnek adja. Városi levéltár. — *Schenkt 1714 seinen Garten der Goldschmiedezunft. Stadtarchiv.)*

Ciborium, r. aranyozott, fedelén sas, hengeres testén vésett címer, felirat 1692-ből és alábbi jelzés. — *Ziborium t. verg., auf d. Deckel Adler, am zyl. Leib grav. Wappen, Inschr. v. 1692 und darunter:*
Excudebat Andreas Schoppelt
Ev. egybáz, Beszterce — *Ev. Kirche, Bistritz.* V. Roth ~~Kdm.~~ 193/479 ~~Abc. II.~~ 159.

47 Ugyanaz. — *Derselbe.*
Pohár, r. aranyozott, cápázott testén koronát tartó oroszlán és alábbi felirat. — *Becher, t. verg., geperlt, m. grav. Löwen und Inschrift:*
„TEMPORE FELICI NUMERATUR MULTI AMICI / SI FORTUNA PERIT: NULLUS AMICUS ERIT. / ANDREAS SCHOPPEL: ANNO 1702 die 18 Au." M—H 9,8
Mus. Nat. Hung.

egy vonalba!

v„ V"

IIII Teilv

T— a.a.O. 9, Tafel

L.

Dunajská Streda	98
Galanta	116
Gelnica	117
Hlohovec	116
Jelšava	136
Kežmarok	155
Komarno	173
Košice	137
Kremnica	185
Krompachy	183
Krupina	184
Levoča	197
Liptovský Sv. Mikuláš	194
Lučenec	196
Modra	224
Moldava n. Bodvou	348
Mošovce	225
Mukačevo	226
Nitra	277
Nová Baňa	357

JUGOSZLÁ
SÚDS

Bač	
Čakovec	
Diakovár	
Futog	
Jaša Tomič	
Karlovac	
Koprivnica	
Križevac	
Novi Sad	
Osijek	
Pančevo	
Požega	
Ruma	
Sombor	
Varaždin	
Veliki Bečk	
Vršac	

Oldal

Függelék 369
Jegymutatók ..... 373—398
a) Betűsjegyek ..... 375—388
b) Alakosjegyek ..... 389—397
c) Számok ..... 397—398
Ötvösök névmutatója .... 399—408

Schopper Ferdinand

1722. sept. 20.

Schopper Ferdinand Maurer

Baróti, Adattár V–IX. 181.

Herzog

MDK

Schöfft Tódor (Tivadar), építész

Aláírja Fesel Frigyes ép.m. tervét. 1863.

(Aul József frt. utc. told.; Terézv., Kühő Tüfa-u. 53.)

MDK-A-11-1/1178.

MDK

Schoeft , Teodoro

Gerevich L: Cikke. Corvina. 1939. május.
418-425 l.

Schoefft Vivadar

építész

1.

Horváth magyar festők

Rómában

Összeolvas

Exp. 19....

Schoefft Tivadar

épitész.

Különösen feltimő eredmény volt Rómában a Virtuosi al Pantheon első építészeti díjának Theodoro Schoeff (Ungherese da Pest) részére odaítélése. Ez az eset már ezért is számot tarthat általánosabb érdeklődésre, mert egy mai napig még nyitott művészi és városépítési kérdés megoldását tűzte ki feladatul. Derék honfitársunk a Lateránt körülvevő nagy térségnek „nagyszerű" szabályozását szolgáló terveivel nyerte meg a díjat.

Horváth Henrik: Magyar műpártolók a klasszicizmus és romanticizmus Rómájában. Napkelet. 1924. 8. sz. 284. l.

mikor volt ez, nincs megírva. Talán 1850 körül 22.

Słucz h. n. III. 225.

MDK

Schoeft Tivadar

Horváth Henrik: Árpádházi Szent Margit síremléke és egyéb tanulmányok. Bp. 1944. 184–199 l.

Schöfft Theodor

von Pest, in Venedig lebend, Münchner Schüler, dann Rahl-ist, machte grosse Reisen, erfreut sich aber zu guter sozialer Verhältnisse, um fleissig zu sein.

Kert. Ung. 131. 1.

Ez Ágoston vonatkozik!

Római telep. épületei Tf. 131.

Schöfft · Trvadar

epitett

laisd

Hondérn. 1845. II. 96 l

Ov. felh

MDK

Schoefft Tivadar, épitész

szintén Münchneben tanult, mint Ottó fivére, s Rómában feltünést keltett terveivel, aztán épitésze lett az egyptomi alkirálynak.

E G II. 425.1.

M ü n c h e n

Schoefft Tivadar épitész
tanulmányutja/1841 k./

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

L o n d o n

Schoefft Tivadar épitész
tanulmányutja/1841 k./

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

Egyiptom

Schoefft Tivadar épitész
működési helye/1841-3/

M Ú V E S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

B é c s

Schoefft Tivadar építész
tanulmányutja/1841/

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

R o m a

Epitészeti nagyjutalom, 1845

- Schoefft Tivadar -

M Ű V É S Z E T

I. évf. 1902.

147.

"A Schoefft család"

R ó m a

Schoefft Tivadar épitész
müködési helye/1845 k./

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

P á r i s

Schoefft Tivadar épitész
tanulmányutja/1841 k./

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

MDK

Schöfft Tivadar, épitész

1845 Diaro di Roma/59.sz./ igyir róla: Schöfft Tivadar müvében a felosztás és müvészi megoldás nagyszerü és dicséretreméltó, az egész terv jól kombinált és átgondolt."

Tehetsége és tudása nem állt alacsonyabb fokon b bátyja festőművészeti alkotásánál.

-17.: Schöfft Tivadar. - Művészet. 1902. 147.l.

S c h ö f f t Tivadar épitész

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schöfft család"

Kitüntetések

Epitészeti nagyjutalom
/Róma, 1845/
- Schoefft Tivadar -

M Ű V E S Z E T
I.évf. 1902.
147.
"A Schoefft család"

Schöfft Tivadar, épitész

Honderü, 1845. II. 96.

Heti szemle

Schöfft Tivadar

Ifj. Schöfft József Ágoston testvére, és id Schöfft József Ágoston fia. épi-tész és mérnökként Egyiptomban Mo-hamed Alinak dolgozott.

Genthon István: India's Hungarian Painter. The New Hung. Quarterly, Bpest, 1966. 23. k. 1941.

Schöfft Tivadar. építész.

19. száz.

I. 147.

Schöfft Tivadar

építész

Lyka Róma

79 l.

MDK

Schöfft Tivadar, épitész

ifj. Sch.József fia, Ágoston és borbála fivére, München-ben dolgozott, az akkori fiókPárisában, majd Olaszországba költözött ő is. äMajd Mehmed Alinak, Egyptom alkirályának udvari épitésze lett. Ő tette ismertté a kairói vezető társadalmi rétegek előtt Magyarországot és problémáit.

Kerekesházy József: Egy régi magyar ,üvészcsalád Indiában és Egyptomban.
Ujság. 1943.febr. 21. 12.l.

Schöfft Tivadar épitész

1845-ben Rómában. Ott tavaszkor 16 versenyző elől egy épitészeti pályadijat nyert/jutalmat ott még magyar nem nyert/, kérték,ü. pályakoszoruzott tervét az épitészeti akadémiának hagyja./Társalkodó, 1845./ - ugyanez év jul22.-én még nagyobb kitüntetés érte Rómában. Egy másik müvéért több mint 25 aranyat nyomó érmet és oklevelet /kitüntetési/ nyert.

-17.: Schöfft Tivadar. - Müvészet. 1902. 147.l.

MDK

Schöfft Tivadar, épitész

Ágost nevü öccse európai hirü festö volt, ugyancsak édesatyja is. Müvészi nevelésben részesült. /Szana, Száz év stb.4o./ Mehmed Ali egypt.alkir. mérnökkari őrnagya két évre szerződést kötött S.T.-al ,h.urának,épitkezési szándékait valóra váltsa. Előzöleg együtt tettek tanulmányutat Bécsben, Münchenben,Párisban és Londonban. A müegyetemeket és müemlékeket tanulmányozták.

-17.: Schöfft Tivadar. - Müvészet. 19o2. 147.1.

Schöfft Tivadar

Műveiről 1902 147

Schoppel András

ötvös

irod ichbe lép 1659. VIII. 5.
+ 1695. II. 17.

Gy. Brassó Erd. Muz.

381

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alái

8. sorsz. Műhelyi minta.

Schoppel András

ötvös 1663.

lakik

Gyárfás Brassó 296.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Schoppel András

ötvös 1657.

Lárd

Gyárfás Brassó 115

Schoppel András

A Hundertmannschafft tagja.

fia Jacios, hüten
ötvös volt.

Mihalik Josef. Adalékok
hazai ötvösségünk törté-
netéhez. Arch Ért
1893. 433. l.

Schoppel Márton

nagyszebeni ötvös

XVII. sz

l.

Korrespondenzblatt

1904. 82. l.

Vogges

Geschichte

des Deutschen Archäologischen Instituts

I. „Deutschen Archäologischen Instituts"

alam

Schoppel János

ötvös legény.

Szül. Brassó. Schoppel
András ötvös fia. Atyjá-
nál tanult. Felszabadulása
után Kassára bujdosik,
a hol egy ideig mint legény
szinkodik. (Letelepülés,
hely ismeretben. Sem
Kassán sem Brassóban nem
fordul elő neve az ötvösök
között.

M 433 l.

Schoppel Márk

brassói otvös

XVII-4

l.

Jml

Schoppel Marcus

ötvös 1634

Lard

Gyárfás Brandá 110

Schoppel Marcus

ötvös 1664

László

Gyárfás Brassó 72

Schoppeln Magnus

Ötvös

irod

G. Brassó. Kázadok

237

1658 cehn
1659 cehn
1660 "
1661 "
1662 "

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételé

nevü munkástársamat szóbelileg meg

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

Schoppel Markus

ötvös

1644. mesterré lett.
1665 meghalt

BRASSO
RE. 21.

Schoppel Márkus

ötvös

belep. 1644. szept. 25.

irod

+ 1665. ápr. 14.

Gy. Brassó Erd. Muz.

384.

..... nevü munkás igazoltam

.....

a művezető aláírása.

yezem:

.....

igy helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Schoppel Marcus

Ev. Brassó 1644-65.

evd

geg 114. l

..... *mühely.*

őnökség!

..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

i ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Schoppel Markus
otvoš Brassó
Kőmagyötvj. 37. l

F. sz. *Lf. Nr.*	Mesterjegy *Meisterzeichen*	Mester — tárgy — tulajdonos — irodalom *Meister — Gegenstand — Eigentümer — Literatur*
213		Marcus Schoppel, M 1644, MC 1658/62, † 1665, ~~avagy — oder~~ ~~Michaël Schwarz, M 1652, † 1676~~ Talpaspohár, korabarokk keretekben ló, oroszlán, szarvas. — *Kluftbecher, in Frühbarock Kartouchen Pferd, Löwe, Hirsch getr.* M—*H* 16,6 Fuchs Artur, Bp.

Schoppel Márkus

ötv

Kőmagyótúj 213. 2.

Schoppel Valentinus

ötvös 1678

Laid

Gyárfás Brassó 124

Valentinus

Schoppel Bálint

Ötvös

Iród beáll. 1690.

V. 10.

+ ?

Gy. Brassó. Erd. Mur

386.

.....nevü munkás igazoltа

.....

a müvezető aláírása.

élyezem:

.....

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Schoppel Valentin

ötvös

1690 mesterré lett

BRASSO
RE.
27 l

Schoppelt András

ötv.

Kőmagyótúj 46 m

Schopper Ferdinánd

Könnöes

láid

z

B. Adattár II. 181. l. 2. t.

ORSZ. FŐFELÜGYELŐSÉGE

Határidő:

Egyúttal elintézett szám:.....

Előirat:.....

Utóirat:.....

Kivezettetett:.....

Schopper György

életének és munkásságának időrendi adattára mesterfelvétel i ügyével bezárólag.

Komárik Dénes: Építésképzés és mesterfelvétel a XIX. században. P sti mesterek és mesterjelöltek. Építés- és építészettudomány, 1971 /III/, 4.sz. 379-418.l.

411.1.

TOBIAS JOHANN SCHÖBEL, főpénzbecsőr, pénzverőmester

Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein:
Günzburgban veert pénzeken:
S. vagy T.S. = TOBIAS Johann SCHÖBEL,
Generalwardein 1762-1768.
Münzmeister 1768-1788. 138.old.

SZIGETI ISTVÁN: Mesterjegyek a konvenciós pénzláb érmein 138.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XX. 1964. 27-28.sz. Bp.

M.D.K.

Schöberl Magda

Az ifju divattervezők modelljei között a lap bemutatja a müvész két tavaszi divattervét "Helyet az ifjuságnak" cimmel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1944. febr. 1o-16
VII. évf. 7. sz.

M.D.K.

Schőberl Magda

Három ruhatervét bemutatja a lap az ifju divattervezők között.

"Helyet az ifjuságnak" c.
Film Szinház Irodalom, Bp. 1943. okt.29.-nov. 4. VI. évf. 44. sz.

M.D.K.

Schőbert Magda

"Rajzos Nyári Divatrevü" cimmel a lap bemutatja a müvész három rajzát.

Szinház, Bp. 1947. juni 24-3o. III. évf. 26. sz.

Berlin. Schöckl

Pesti Hirlap. 1880. márc. 25. 6.

Magyarok külföldön

kapva, ösztöndíja második felét az 1941. év őszén tett athéni utaza-

ΩΣΙΣ

ıror-

örög

ıl is

ndíjas

nge-

dott

még

en-

lfog-

köz-

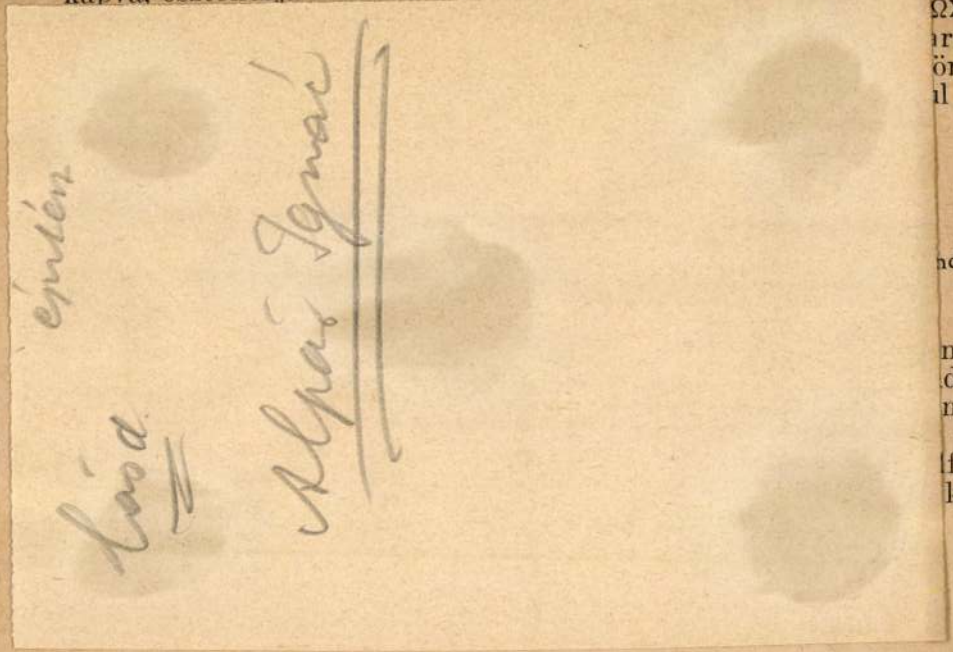

speciális műszereket használta, amelyek csak Stockholmban hozzáférhetők. Megkezdett kutatásainak befejezhetése céljából így ösztöndíja a következő tanév első felére meghosszabbítást nyert.

A svéd állam csereösztöndíjasa:

Átányi István (1906, Máramarossziget, ref.) az 1940/41. tanévre svédországi csereösztöndíjban részesült. Az egész tanévet Uppsalában töltötte, csupán hat hetet Helsinkiben. Az 1040/41. tanévben az uppsalai egyetemen díjtalanul látta el a magyar lektori teendőket, mint segédlektor. Collinder professzor két kollégiumát hallgatta az egyetemen. A Schefferus Lapponiájában közölt két lapp költemény világirodalmi hatásáról írt tanulmányát a Virittäjä (1941. 110—112.) közölte „Kahden vanhimman tunnetun lappalaisen runon vaikutus maailmankirjallisuuteen" címen. Előző évi rensjőni feljegyzései egy részét „Jukkasjärvii lapp nyelvmutatványok" címen foglalta össze. „Marcus Wöldike magyar-grönlandi nyelvhasonlítása 1746-ból" című tanulmányát Lotz lektor úr elfogadta a Stockholmi Magyar Intézet évkönyvében való közlésre, de a nyomtatás egyelőre meghiusult a finn-orosz háború miatt.

SCHÖCKL, Gottlieb, pozsonyi fazekasegéd

G. SCH., Hafnergesell, 2 éves lánya meghalt. (1779, 49. vzám, 8 l)

Preuburger Zeitung
(Gesithan)

Schönbauer Henrik

1918/19 II - 1920/21

Ferképzomfoiskèvk

130. l.

Schönbauer 2

SCHOPPER Nóra

MEGHÍVÓ

SCHOPPER NÓRA GÁBOR JÓZSEF

ARC -OK

KIÁLÍTÁS ÁRA
1992
AUG. 4 - SZEPT. 4.

RÓZSASZÍN CSOKORNYAKKENDŐ
BUDAPEST
1085 ÜLLŐI ÚT 16/A

Schopper

GÁBOR

TARTOZOL NÉKEM BUDAPEST..
TARTOZOL NÉKEM BUDAPEST
SZELLEMEDDEL VAGY NÉLKÜLE,
KAPOCS KELL LENNED.
ENNEK A PILLANATNAK SZÓLNIA KELL.
BETEG TESTED ELVESZETTEN
KISÉRT.— MENJ ÉRTE KÖLYÖGÖM.
KÉRLEK.
VÉGE MÁR AZ ESŐNEK.
TESTEM BENNED VIHARTÖRTE.
KEDVEM SEM AZ UTCÁN TÉRÜL,
ANNÁL MÉLYEBBEN VÉGZEM
VÉGÜL
RUPRECHT VILMOS
— 92. VII. 16. —
HA KÉRED, AKÁR SZÁZSZOR IS...
(HÓDOLATOM
OLIVIER DE MAGNY)
HA SZÁZSZOR KÉRDED IS MEG,
NÉKEM NINCS MÁS MIT
MONDHATNÉK
VERSELNI.
S NYÁRNAK, KELŐ NAPJA FELÉ,
HŰS HAJNALI SZÉLLEL,
HINTENI SZERTE,
VILÁGNAK,
A LELKEM
RUPRECHT VILMOS
92. IV. 8. —
SCHOPPER NORA GABOR JOZSEF
ARC -OK

SAMURAI SEASON
KIÁLLÍTÁS
EXHIBITION
AUSTELLUNG
RÓZSASZÍN
CSOKORNYAKKENDŐ
PINK-BOW-NECK-TIE
RESTAURANT-GALERY
BUDAPEST
ÜLLŐI ÚT 16/A
NYITVA-OPEN-GEÖFFNET:
1992
SZEPT. 13- OKT. 13.
17 h - 24 h

PROGRAM:
SZEPT. 13. 19 h
MEGNYITÓ
SZEPT. 13. 20 h
„FÜVEKET SIMOGATÓ"
BLUES BAND
Gadányi Réka - vers
Bauer Ferenc - gitár
Lénárt Gábor - dob
Bóka Gábor - bass
OKT. 11. 19 h
SAMURAI SEASON
Kötet-Buch-Book bemutató

SEASONISTÁK:
F. MICHEL L.
G A J O
GADÁNYI R.
KOVÁCS
PHILIP GY. A.
RUPRECHT
SHORA
VARGA B. G.

Készült a COPY GENERAL támogatásával

SAMURAI
SEASON

SAMURAI SEASON
KIÁLLÍTÁS
EXHIBITION
AUSTELLUNG
RÓZSASZÍN
CSOKORNYAKKENDŐ
PINK-BOW-NECK-TIE
RESTAURANT-GALERY
BUDAPEST
ÜLLŐI ÚT 16/A
NYITVA-OPEN-GEÖFFNET:
1992
SZEPT. 13- OKT. 13.
17 h - 24 h

PROGRAM:
SZEPT. 13. 19 h
MEGNYITÓ
SZEPT. 13. 20 h
„FÜVEKET SIMOGATÓ"
BLUES BAND
Gadányi Réka - vers
Bauer Ferenc - gitár
Lénárt Gábor - dob
Bóka Gábor - bass
OKT. 11. 19 h
SAMURAI SEASON
Kötet-Buch-Book bemutató

SEASONISTÁK:
F. MICHEL L.
G A J O
GADÁNYI R.
KOVÁCS
PHILIP GY. A.
RUPRECHT
SHORA
VARGA B. G.

Készült a COPY GENERAL támogatásával

RÓZSASZÍN
CSOKORNYAKKENDŐ
EGÉSZ HÉTEN NYITVA

Schorndorfer Ferenc

órás

1796-ról választó
polgár Pesten

Schmall

I. 158. l.

belépőjegyek mulatóhelyekre. A plomb tesserák vagy kereskedők árupecsétei, vagy tess. nummariae olaj, bor, pénz kiosztására, vagy tess. frumentariae gabona kiosztására szolgáló utalványok voltak, melyekre a raktárakból vagy a pénztárból kiszolgáltattak. Tesserákat használtak egyes testületek által valamely istenség vagy a császár pártfogása mellett rendezett ünnepélyek belépő-jegyeiül. Tess. convivales ezek a néplakomákra szóló belépő-jegyek voltak, tess. hospitales a szállás-
alványok, tess. spectaculi a czirkuszba szóló
gy, előlapján színész ábrázolással

Schöfft József Károly

festő

l.

A Pesti Városháza

1938. 7. sz. 6 l.

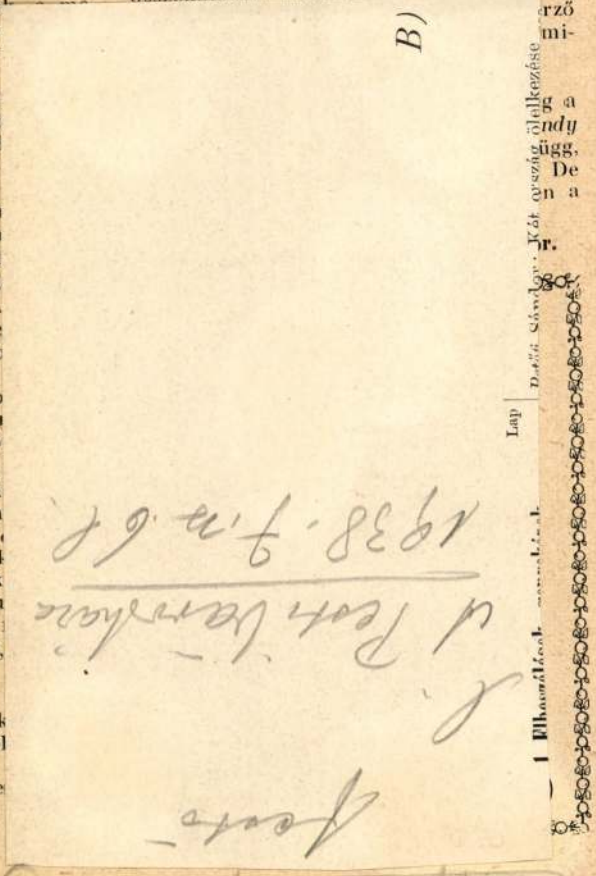

B)

MDK

Schopper Tibor

Mühely 1967. Fiatalok fotókiáll. Debrecen

Schopper Tibor

fotókiállítása. Bp. Városháza klubhelyisége. – Isk. h. n. l., Élet és Irodalom, 1966. 10. évf. 9. sz. 9. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.l./

269. l.

MDK.

Schopper Tibor

Fotópályázaton dijat nyert
Magyar Nemzet 1966 dec.17.

Schopper Tibor
fotó múzeum

M.D.F.

A Városház klubhelyiségében
rendezett tárlatot.

b. n. l.: Schopper Tibor fotókiállítása
Élet és Irodalom, 1966. febr 26 - 9 lap.

Schopper Tibor

Timon Kálmán ismerteti Gerő László: Ostromverte várak c. könyvét. Méltatja és értékeli a kötet fényképanyagát is, melynek készitői: Balla Demeter, Gink Károly, Lőrinczy György és Schopper Tibor.

Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.63.l.

Schopper Tibor
festő

Schopper Tibor „Látomásaim"
című kiállítása Szentendrén
a Művelődési központban megnyílt

Csík Bence: Schopper Tibor kiállítása.
Új Tükör, 1974. október 30 - 3 lap.

Schopper Tibor

1966-beli kiállításán a művész emberábrázolási készségéről tett tanubizonyságot. Mostani tárlatán növek, gyökerek ábrázolásai szerepelnek.

Gick Bence: Schopper Tibor
Mj Tükör, 1974. október 30 - 3 lap.

Schopper Tibor

felvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1971. évi 5. számát

Schoppe Tibor

fölvételei illusztrálják

a Budapest c. folyóirat 1972. 6. számát

M. D. K.

SCHOPPT, Florian

Vogel alkolmazotteja 1802

L. S. Vogel 205.

Schor Filipp MEK

Rézkarc: Planta dela Segvnda Fiesta
Sign. Phelipe Schor Inventor.

Buda visszafoglalásának örömére ~~xxxxxx~~ rendezettt második ünnepség képe.

~~78.o~~. 77.o. 250. szám.

/dr.Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. 86 o. 16 repr. Bp. 1937.

Schor. Ph

rapoló

l. Fek Bp török

44. tábla

Müemlékek Ors

Nagytekintetü

F. é. nove

höngö szélvihar, a som. k

lyen megrongálta. E rong

jelentésemet a következőkbe

terjeszteni.

A templom a

a délkeleti részén 2·50 x 4·

rületen a fedélséket a sz

a vihar. A mult évi ideig

Schor, Philipp

X.Kelemen és XI. Ince pápák udvari festője.

16.o.

Rézkarc: Planta del Primera fiesta...

Sign: Phelipe Schor Inuentor.- G. Federico Peschè F.

Buda visszavételét szimbolizáló tüzijáték Nápolyban.

77.o. 249. szám.

/Dr. Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.és XVI.o. Budapest 1937.

MDK

Schor, Phelipe tervező

Az 1686-ban Buda visszavétele alkalmából rendezett első ünnepély tervrajza. Rézmetszet spanyol szöveggel. Pesche, Federico rézm. és Schor Phelipe tervező műve.
U.a. második ünnepély tervrajza. Rézmetszet a tervező nevével.

Majláth tört.kiáll. 249.l.

Schor, Phelipe

1686

l.

Budavrmaf 1936

33 l.

VALLÁS ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
M. KIR. MINISZTER

6046/917 szám.

eln.

:/:

A Müemlékek Országos Bizottságá
megfelelő további eljárás, jele
helyszini szakértői vizsgálat s
gős foganatositása végett ide m
lékelten,visszavárólag,azzal a
jegyzéssel küldöm le,hogy a t.O
Bizottság e megbizatásáról a po
nyi cs.és kir.katonai parancsno
jelen kelet és ügyszám alatt eg
leg értesitve egyuttal felkére

Schor Fülöp

László

Bmk 39 l.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Schor, Philipp

l.

Bpgrafabr

249, 250. 8, 12.

R
17
10
0
20
–33
6
11
2
2
12
22

DECEMBER			
1	Szombat	Elza	Máté 1, 23
2	**Vasárnap**	**Aurélia**	Lukács 4, 18, 19
3	Hétfő	Olivia	Ap. csel. 10, 28
4	Kedd	Borbála	Máté 9, 13
5	Szerda	Vilma	Máté 7, 8
6	Csütörtök	Miklós	Ján. 11, 28
7	Péntek	Ambrus	Ján. 11, 29
8	Szombat	Mária sz. f.	Máté 3, 12
9	**Vasárnap**	**Natália**	Lukács 12, 35. 36
10	Hétfő	Judit	Máté 24, 14
11	Kedd	Árpád	Márk 8, 38
12	Szerda	Gabriella	Zsid. 12, 15
13	Csütörtök	Luca	Máté 21, 5
14	Péntek	Szilárdka	Lukács 24, 44
15	Szombat	Johanna	János jel. 3, 5
16	**Vasárnap**	**Albina**	János jel. 3, 20
17	Hétfő	Lázár	Máté 6, 19. 20
18	Kedd	Auguszta	János 12, 46
19	Szerda	Viola	János 12, 31
20	Csütörtök	Teofil	Lukács 17, 20. 21
21	Péntek	Tamás	János 17, 3
22	Szombat	Zenó	Zsid. 2, 11
23	**Vasárnap**	**Viktória**	Lukács 11, 31
24	Hétfő	Ádám, Éva	Lukács 1, 78
25	**Kedd**	**Karácsony**	Lukács 2, 14
26	**Szerda**	**István vt.**	Lukács 2, 17
27	Csütörtök	János	Lukács 2, 25
28	Péntek	Kamilla	Máté 25, 10
29	Szombat	Dávid	János jel. 22, 20
30	**Vasárnap**	**Zoárd**	János 11, 25
31	Hétfő	Szilveszter	Máté 24, 35

Tervezte Fekete Géza. Amerikai tégelysajtón ny
Lutrov Ede. „Fébé" Evang. Diakonissza Any
Nyomda Budapest, VII., Damjanich-utca 28b

Schor, Philipp

l.

Kel Bpgrafab

249, 250-n.

Schordits Lajos

Nemzeti Szalonban az Eötvös József reáliskola kiállításán neve szerepelt.

NU. 932. X. 18.

Schorsel

Századok 1874.184 -202 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei
/Perger Zsigmond/

y i Dezső szobrász

A Munkácsy szoborpályázat
bírálóbizottságának tagja

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
125-126.
"Munkácsy szobra"

Schorendorfer

pesti órás 9 1798

körül.

9 és háztulajdonos

Emlitve

9

48. Ereklyemuz.

de szembe néz) tévé tartja)

~~ja~~ Kezeit karba ~~tette~~. Jobbfelől elvá-
na, szeme sárga, szakálla leberetvált.
k 41. Nyakkendője, mellénye és kabátja sötét-

cm.
rczi emlék... No 165).

Schorendorfer

peti' órás 1798

l.

Scholen Kálvinista

6. l.

[illegible]ytárak [illegible]

Kiképrése VI. 67.

MDK

Schorn Jakab, Egyházmarót

Gundel-dij.

1802. 1. dij.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Bécs. 100. l.

okat vállalt és emlékmüpályázatok-
adforduló viszonyai közepette a
léséről többnyire hozzá nem értők-
politikusokból alakult bizottsá-
yek áldatlan határozataikkal a
gyre serkentették az izléstelen
sének lázas versenyét. Fadrusz
sára megalkudott a körülmények-
rsenyképes szobrokat késziteni
z müvészetének hanyatlásához ve-
rézia-emlékmü és a Mátyás-szo-
en akarata szilárd volt, kereken
ások beleszólását, csak olyan meg-

Schorr, J.
festő

Schorr, J., (XIX. sz. eleje).
247. EGY PÁLFFY GRÓF KÉT GYERMEKE.
Vízfestmény. 33 × 26 cm. 80.—

Ernst Muzeum aukcioi
49. n. II. r.

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY CEBRIAN ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

Schorn festé. (: selmecbényai nületésü:)

Művészet.

VI. évf., 1907.

138 - 139.

Schopina Anton

javitó 1783

ivod

Schirek Holitoch

131. l.

Schopp Petrus

neve a pesti kőműves és kőfarago céh 1696-ból való céhlúdáján.

Pesti kőműves

v. kőfarago volt

Duray 91. l.

~~Erzsébetgyapad~~, római V. 245.

okokból keresztüt vehető
nem volna, a jelentésben
legalább arra kell tőre-
kedni, hogy az egyes
osztályok egymástól
~~eltérő~~ különböző anyaga
pl. a könyvtárnál a
nyomtatványok, kéziratok
és a levéltári anyag,]
a természetrajzi osztálynál
az állat- növény- és ásvány-
világ ~~tanyai~~ tartozó anyag egymástól
külön legyenek feltüntetve.

Schóppa Adalbert

Győr XVIII. 4

l

Yankó Ötvös-apródok

7. l.

8. l. jegyzetet

lásd okv.

WETZSTEIN PÉTER

hadirokkant és lapterjesztő

— PÉLMONOSTOR —

SCHOPPAL, Joseph, pozsonyi kőművesegéd

J. SCH, Maurergesell, 7 éves lányos meghalt.
(1822, II. kötet, 383 l)

Pressburger Zeitung
(Genthen)

SCHOPPAL, Josef, Prof. Dr. Universitätsprofessor

T. SH, Pharmakognosie, 2. Aufl. Wien, Springer 1948
(VIII, 152 S., 16 Abb., 8°, Pp)

Pharmakognosie der Tiere
(Pharmakon)

Schoppel Andreas

ötvös

1659. megkeresztelték.

1695. meghalt.

BRASSO
RE. 221.

Schopel András

beszterczei ötvös

1692

l.

Arch. Ért. 1914

373. l.

MDK

Schopf György kőmives inas, kőmives legény

résztvett Buda ujjáépitésében 1586 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek, vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Schoonjans Antonius

festmenje ilan

Wolfgang Georg Andreas

Torabl

rezin és kiadása

1695-ben

I. Lipót magyar király arcképe allegorikus csoportozatban. Rezin: fentektől

Majláth tört. kiáll

195, 196. l.

er helyett:

ntitkár.

ga tek. Elnökségének,

Budapest.

SCHOPAL, Franz, pozsonyi asztalosmester

F. Sch., bürgerl. Tischlermeister, 2 éves fia meghalt. (1819, 329 l.)

—

F. Schoppal, bürgerl. Tischlermeister, eladja a polgári kórház kápolnájának régi oltárait és bútorait. Hirdetés. (1833, 167, 207, 267 l.)

—

Preßburger Zeitung
(Genthon)

SCHOPAL, Franz, pozsonyi asztalosmester

F.SCH.,bürg.Tischlermeister,
2 éves fia megh. [1819, 329 l.]

F.Schoppal, bürg.Tischlermeister,
eladja a polgári kórház kápolnájának régi oltárait és bútorait.
Hirdetés. [1833, 161, 207, 267 l.]

Pr.Z.

Schoonebeek, Adriaan

amsterdami kiadó
és rézm[?]

Buda és Pest ostrom
képe 1686 - Rézm.
Meg ezeiben meg-
jelent holland
felirattal.

Majláth tört, kiáll

243. l.

UEL KŐBÁNYÁSZATA

AKALÁSZI MÉSZKŐBÁNYÁK BÉRLŐJE

FIÓKÜZLETEI:

DEBRECZEN
Piacz-utcza 85. sz.

TÉCSŐ
Máramaros megye

MUNKÁCS

A: ERDŐBÉNYÉN.

Erdőbénye, 1908. September 24.

os Bizottsága

Budapest.

telettel van szerencsém igazolni, h
ápolnához általam szállított k
ermes" Bank utján:
al Kettőezerötszázotvenöt Koronát

MDK

Jan Schoon, festö

képe: Esterházy I.Pál herceg arcképe a Nemzeti Muz. birtokába jut ajándékozás révén.

Ltáb IV. .... átutazó müvészek Pesten .....

Schoonenbeek

„t' Amsterdam, by Adriaan Schoonenbeek, 1686."

Egykori röpiv, fölül rézmetszettel, melynek méretei a vonalkeretet véve 17-6 : 26.6 %m.

Lapja 110.

Buda-Pest:

Buda 1686-ban:

Jobbra a szövetséges csapatoktól ostromolt Buda ég, hol a ~~tornyok~~ tetején a félhold van s a háttérben balra Pest ~~sán~~ ~~csak~~ bástyáiról tüzelnek. A két várost öfnekötő hajóhid nyitva áll s vegén ágyúütegek állítvák föl. Az előtérben az ágyúütegeken innen ágaskodó lovon ül Károly lothringeni herczeg, s kiséretével együtt nézi a foglyokat s a menekülőket, kik balra vonulnak. A háttért elfoglaló hegyek közt „galaz" (m) és „adon" (n) épületei tűnnek szemünkbe. Fönt a magasban ullámokat szóró sas ~~lét~~ röpül csőrében babérgalyly al s karmaiban szalaggal, melyen ez áll: „1. Ofen"... „2. Pest". A kép alatt melyhez alól: „A. den Hertog van Lotharinge en andere Generaals" kezdettel és „n. adon" befejezéssel magyarázat van adva, e czimmel Naaukeurige Afbeelding en Beschryving Der steden van Offen en Pest, Tegenwoordig belegert door de Keyserlyke armée onder Comando van den Hertog Lotharingen" két hasábos hollandi szöveg olvasható, mely után ez áll:

Schomann Antal

épitész

Terverte az

Erzsébet

34, 36 szám

4 emeletes

bérpalotákat.

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

Endrényi Imre, Szeged.

MDK

Schomann Antal építész

Budai irgalmasrend

Magánépitési eng. Bp.en. Vállalk. Közl. 1906.
jul. 18. 5. 1.

MDK

építész

Pesti Hazai Első Tkp palotája. Vállalk. Közl. 1909. jan. 20. 1.1.

Schomann Antal, építőmester M.D.K.

vállalta a nagmező-utcai „Jardin d'Hiver felépítését és tervezését is. Ecélból egy Merxbauer Alajos nevű rajzolót vett maga melli, aki a megbírásból kitúrta, és a másfélmilliós munkát magának szerezte meg. Az ügyet csinnya per zárta le. Az épületről a lap erős fenntartással nyilatkozik

állalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIV. évf.

dec. 24. sz. 9. old.

Schonnen Ernő, építész

M Dk

A Bródy Sándor u. 10. sz. alatti ház tervezője.

Hatalkay Árpád: A Nemzeti Múzeum körül kialakult palotanegyed története 153-161

Műemlékvédelem, bp. 1960. 3. sz.

M. D. K.

SCHONNEN Ernő építész

Bn. Brody Sándor u. 10. Tauffer

Vilmos egyetemi tanár háza (1892.)

Hatolkay Árpád: A Nemzeti múzeum körül kialakult palotanegyed tör-
ténete

Műemlékvédelem 1960. 3. sz. 156. l.

MDK

Schonnenschein Gáspár, 1831-1876 ?

Önarckép, olaj

Szfvárosi Képtár uj szerzeményei. K.Szml.kiáll.
1939. jan. lo 1.

MDK

Szentendrei festők Társ. 10 é. jub. kiáll.
N.Szal. 1939. okt. 1.

Schöfft József [Károly]

veni festő

l.

Schoenterézvárosi

6. l. (többször)

13. l.

Miskmond's ruha-~~t~~ részlet, Mátyás-
korabeli VIII. 60.

Schöfft József Károly

festő

vod

La Rosée

19. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Schöft Stefan

Festo XVIII n

1.

Magyar Studio II

45. l.

ESZÁNSZ TÁRSASÁG

IKCIÓJÁNAK

:

április 28.	251—300	Képek, rajzok, metszetek
	NY. 51—60	Báró Nyáry Albert képei
	676—694	Porcellán
	922—978	Fajánsz
	1163—1201	Üveg
április 30.	301—350	Képek, rajzok, metszetek
	NY. 61—70	Báró Nyáry Albert képei
	695—720/i	Porcellán
	979—1013	Fajánsz
	1202—1260	Üveg
3. május 1.	351—400	Képek, rajzok, metszetek
	NY. 71—80	Báró Nyáry Albert képei
	1014—1050	Fajánsz
	1321—1350	Arany, ezüst
	1261—1320/i	Üveg

Schom M .D.K.

Az Andrássy út egyik épit je

preisich Gábor: Bp. városépitésének története
kiegyenésétől a Tanácsköztársaságig Bp. 19[illegible].

I. mell.

Schon m . D.K.

MDK

Schomann Antal épitőmester ~~épitész~~

A bpi Artézi fürdő épitésének... Épitő Ipar,
1905. 45.sz. 370 l.

Schomann Antal, épitész,

a belvárosi Saskör,régi,oszlopos tagja.
L.:IV.,Kossuth Lajos-utca 2o.

Guthi J. Főv. Almanach 19o7-9.

MDK

Schomann & Rill építőmester és építész

terveik szerint épült az alábbi ház Budapesten

Bauzeitung für Ungarn. 1876. 18. sz. /Neubauten 1876. III. Der Wilhelm Romeiser'sche Neubau, Theresienstadt, Trommelgasse/.

Schomann, Antal

épitomester

+ 1914 szept. 10

Ipartestületi évkönyv

1915. 116. l.

Este III. 153.

Schumann Antal
épitész

Budapest 1907

Schoefft József Károly

festő

l.

Lykaemlékkönyv

182. l.

. költségek
tkozólag.

gek minden hét szombatján kerülnek
napokon. A részletesen feltüntetett

kalmával az elszámolás hátlapján

következő tételekből áll:

:a répaátvevők napidíjai, vala-
. viszonyok szerint esetleg en-
étkezési pótlék.

k:a répaszedők napszámai.

jelölő
k:a mérlegszolga, esetleges
felügyelők, vagy más címen al-
unkások napszámai.

ak
ak a fűtési és világítási költ-
int esetleg engedélyezett anya-
mok, stb. költségei.

ak:esetleges berakási és áthá-
ségek

Schöfft József Károly
festő

l.

Schoen Hermina Eap

16. l.

Kärdevan Vilmos IX. 7o.

Schöfft József Károly

festő

l. Schoentabám

8 l.

többször

Schöft József Károly
festő

l

Schoentabáni
y. l.
többször

Budapest IV. 63.

M.D.K.

Schöfft Károly,festő,fényképész

Talán a hires müvészcsaládból származott.1864-ben kért fényképészeti müterem épitést. 215.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora,1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica.A.1958.Bp.Képzőmüv.Alap Kiadóvall.Bp.1958

Schöfft József Károly

MDK

a tabáni r.k. plébániatemplom mellékoltár képei: Szt Flórián, Szt József halála, Páduai szt Antal víziója. 1811, 1816.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961.

10.1.

Schoeft Károly F.Mg.12.2.

pesti rajziskolában mint segédtanár müködött (1860-71) Ly.92.

~~festő fia. Müncheni akadémián, bécsin rövid időt. /Ly.N.r.115.o./~~

Schöff Károly

l. Evang. Templ.

332. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Schöff Károly
festő

Gentmüeml.
141. l.

ís

...ümlekek Országos Bizottsága meg-
...ázölt felmérése alkalmából fel-
...kifizetett napidijakról.

	Kr.	25	50
...ja	"	33	60
	"	2	–
	"	35	40
	"	18	–
...eneseübe szállitása	"	23	26
	"	27	20
	"	33	60
...nak bélyegtelen nyugtára	"	100	–
...ngta vezmit	"	133	–
...k nyugta vezmit	"	140	–
...nyugta vezmit		140	–

1914/914 ev
fkev XXIII/1-10

229·06

198·56

993

M. D. K.

SCHÖFT, József Károly akadémiai festő

„Castrum doloris I. Ferenc halálakor Pollackkal, Vogel S-el és Spiegl J. ácsmesterrel. 1835.

Z. S. Vogel 173.

M.D.L

Schöfft Károly
rajztanár

1860-61 - ben a pesti rajziskolában, mint segédtanár működött.

Genthon István: Schöfft Ágoston ...
Művészet, 1966. November - 12 lap

Schöfft József Károly
festő

1811-ben festette az
alábbi templom szent
Flórián képét

irod

Rédey Rezső:

Tabán és a 900 éves
tabáni plébánia
Bp. 1909. 30. l.

A nagyszombati érseki

1907.–143. szám.

Méltóságos E

Keg

Tegen tetves kötelesse
tőn azért a regyessége
„Kiadványai" – nak Ne

Schorn festő

Művészet 1907. 138. l.

SCHORN festőről kézikönyveink nem emlékeznek meg. Egyedül Kazinczy említi levelezésében, Berzsenyi Dániel képének készítésekor. A festőt az ódaköltőnek Blaschke, az ismert rézmetsző ajánlotta, mikor ez azzal a szándékkal ment Bécsbe, hogy ott két festő által megrajzoltatja képét. Blaschke ajánlása bizonyíték amellett, hogy elég tehetséges festő lehetett, különben a jobb kép után vágyó Berzsenyinek nem ajánlotta volna. Különben a költő is nagy elismeréssel emlékezik meg róla. Az összeköttetés létesítése neki, úgylátszik, már azért is örvendetes volt, mert, mint Kazinczynak írja, 1812-ben augusztus 15-én Schorn Selmecbányán született és így magyarországi festőt tüntethetett ki azzal, hogy képét megfesse. Schorn elég szép sikerrel kezdte pályáját. Berzsenyinek „néhány attestatumokat" mutatott, melyek szerint a bécsi akadémiától több ízben pályadíjat is nyert. Schorn Berzsenyi-képe miniature volt és megnyerte az ódaíró tetszését, mert martiális vonásaiból — mint írja — szinte ki lehet olvasni, hogy ő a fenséges eszmék dicsoítője. Csupán attól tart Berzsenyi, hogy Kazinczy a kép láttára „a borzas bajszú magyartól" majd megijed és a cifra dolmányt és a bő, akkor úgynevezett philosophusi köpenyeget ki fogja kacagni. Kazinczynek azonban más volt a véleménye. Berzsenyi öltözetét nem tartotta nevetségesnek, sőt a hogy Schorn meg-

festette „francia ízlésű lajblival és zsabóval, cravattal" előtte, a nem vad patriotát jelenti. Kazinczy tehát helyeselte Berzsenyi felfogását és így közvetve megdicsérte Schornt is, kiről különben más alkalommal is, 1813. február 3-án azt írja, hogy „jól dolgozott". Elég elismerés ez Kazinczytól, ki nem volt oly nagyon elragadtatva a korabeli festők munkáitól. Nem lesz érdektelen itt még feljegyezni, hogy Berzsenyi Schorn-nak e képért 25 frt v. cz. fizetett. Schornról Váczy János Kazinczy Ferencz levelezésében azt írja, hogy ez kétségkívül Schorn Ede. Nekünk az a nézetünk, hogy e két festő nem azonos. E feltevésünket arra alapítjuk, hogy Berzsenyi Kazinczyhez írott levelében határozottan megjelöli Schorn születési helyét, mikor Selmeczbányát ír, Schorn pedig lipcsei származású.

—202.

Külföldi Szemle IV. 39.

irodalom

MŰVÉSZETI IRODALOM

LIONARDO DA VINCI ÉS A RENAISSANCE KIALAKULÁSA. Írta Diner-Dénes József. 113 szövegképpel, 16 melléklettel. Művészeti Könyvtár. (Budapest, Lampel R. kiadása, 1906.) Nagyon sajátságos könyvvel ajándékozta meg Diner-Dénes József a magyar műtörténeti irodalmat. Már a bevezetés jelzi, hogy szokatlan felfogással, módszerrel, előadási móddal, hanggal lesz dolga az olvasónak. Már megcsendülnek itt azok a lírai motivumok, amelyek utóbb az egész munkát keresztül-kasul szövik. A maga gondolkodása fejlődésének történetét mondja el benne rövidre fogva a szerző. Mindig hihetetlennek tetszett neki, hogy nagy emberek a maguk korától függetlenül pattanhassanak ki a földből. Abban a nagy távolságban, amely például Michelangelot korától elválasztotta, ő a természet

Schorn Jakab

festő

1799-ben 13 éves

Schorn Jakab, Egyházmarótról (Hont m.), atyja Migazzi bíboros ker-

82

1802- és 1803.-ban Gundel

lásd dij!

Fleischer Bécs 82

83. l

Schorn

Berzsenyi Dániel
arcképe, metszette
Blaschke, Versei
első kiadásában
jelent meg Pesten 1813-
ban.
Repr.
Uj Idők Lex. IV. K.
73. tábla.

30

Berzsenyi Dániel Versei. Pest, Trattner, 1813.

A címlap előtt babról a köttő mellr.
ov. ker. Réem. Jelris: J. Blaschke
sc. J. Schorn pinx.
Föv. kol.

Schorn J.

Kr. ①. 119

J. Schorn pinx

Lásd

Blaschke

rejmetrik

Schorn

Lab I. 135

II. 43

IV, 105

Schorn
l

LykaMagyműI300-50
135, 181. l.

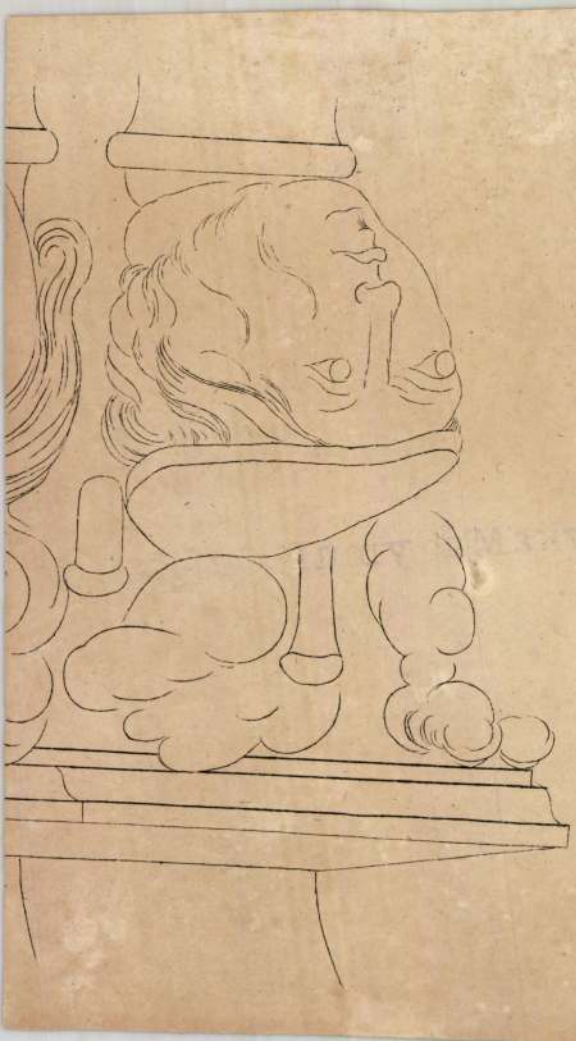

Schorn festő.

19. sz.

VI. 138.

Schorn F.

festo

l.

Kremneplit

40. l.

nezett *fényképe*, mely Zichy Mihályt ábrázolja ismert női tanitványával.

Az *iparművészeti anyag* a fajánszok, porcellánok, üvegfélék, ötvösművek és ékszerek, egyéb fémtárgyak, fa- és butorholmi s a textiltárgyak csoportjára oszlik. Az utóbbiban kapitális darab egy XV. századvégi flamand gobelin, a párja annak, mely a Magyar Studio első árverésén akkora feltünést keltett.

Lipcse. Április 25—30-ika között egymás után három grafikai aukciót rendez a *Börner*-cég. Április 25-én a Lipcsében, 1862-ben meghalt *Campe* pénzügyi tanácsos rajzgyüjteményének megmaradt része kerül kikiáltásra. Campe a XIX. század első harmadában nagyhirü német gyüjtő volt. Gyüjteményének most eladásra kerülő maradékában különösen a német romantikusok és nazarénusok vannak kiváló lapokkal képviselve, azonfelül a régi németalföldiek

Külföldi aukciók.

Az amerikai műpiac válsága.

Ellenőrizhetetlen hirek keringtek idáig az amerikai műkereskedelemben beállott pangásról, a kereslet és ezzel kapcsolatban a műpiaci árak nagy csökkenéséről. Módunkban van a kezünkben levő hiteles adatok alapján nehány newyorki aukció eredményéről, részben eredménytelenségéről beszámolni. Mindkét aukciót az American Art Association rendezte, az első és legnagyobb newyorki műkereskedelmi vállalat, a Madison Square-en levő pompás kiállitási és aukció helyiségében.

Hogyan folyik le, mik a külsőségei egy ilyen amerikai aukciónak? Természetesen nagy reklámozás előzi meg a lapokban, azután szakszerüen szerkesztett szép katalogust adnak ki, de ez a katalogus egyáltalán nem hivalkodó, nem «protzos», hanem gondosan

MDK

Schorn festö,

Kazinczy emliti levelezédében , Berzsenyi Dániel képének készitesekor. Blaschke ,ismert rézmetszö ajánlotta az ódaköltönek. Emiatt ment Bécsbe Berzsenyi, h. ott két festö által megrajzoltatja képét. Miniatür volt, s megnyerte B. tetszését. Schorn miskolci születésü és nem azonos Schorn Edével, ki lipcsei származásu.

- 2o2.: Schorn festö.
Müvészet. 1907. 138 l.

Schorn festöt,

kézikönyveink nem említik. A bécsi akadémiától több pályadijat nyert. Berzsenyi képét martiális vonásokkal festette, /Borzas bajuszu magyar./ Cifra dolmányt és bö , akkor u.n. philosophusi köpenyeget visel.
Kazinczy látva a képet, 1813.febr.3.-ai keltezésü levelében azt irja: "jól dolgozott".

- 2o2.: Schorn festö.
Müvészet. 1907. 138 l.

MDK

Schorn festö -

röl azt irja Váczi János Kazinczy Ferencz levelezésében, hogy ez kétségkivül Schorn Ede. Nekünk az a feltevésünk, h. a kettö nem lehet azonos, egyik miskolci-, Sch.E. lipcsei születésü.

- 202.: Schorn festö.
Művészet. 1907. 138 l.

M.D.K.

Schorn, festő

Bécsi. Berzsenyi képét 25 forintért festette meg.
271.o.

Lengyel Imre: Wilh. Egger pinxit 1825. A Lilla erckép festőjéről. 257.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966
Alföldi Nyomda, Debrecen

Schern, J. M.D.K.

Berzsenyi Dániel arcképe / J. Blaschke-vel közös metsz repr.

Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1956 136.1.

Keresztura

Schorn Jakab, Egyházmarót

Gundel-dij.

1803. 1. dij.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Bécs. 100. l.

kat vállalt és emlékmúpályázatok-
adforduló viszonyai közepette a
éséről többnyire hozzá nem értők-
politikusokból alakult bizottsá-
yek áldatlan határozataikkal a
gyre serkentették az izléstelen
sének lázas versenyét. Fadrusz
sára megalkudott a körülmények-
rsenyképes szobrokat készíteni
z művészetének hanyatlásához ve-
rézia-emlékmű és a Mátyás-szo-
en akarata szilárd volt, kereken
ások beleszólását, csak olyan meg-

Kinek lesz ingyenes az első diploma?

A tandíjat eltörlik, a költségtérítés megmarad – Az átlagos képzési díj 40-50 ezer forint

Az utóbbi napokban megszaporodtak azok az olvasói levelek és telefonok, melyek szerint sokan még most sem értik, mi ez a sok vita a tandíj körül, ingyenes lesz-e az első diploma vagy sem? Az új kormány által benyújtott törvénymódosító javaslat elfogadása után világossá vált, hogy a Fidesz komolyan gondolta, amit választási propagandájában meghirdetett: eltörli a tandíjat. Ennek ellenére mégsem válik majd ingyenessé mindenki számára az első diploma megszerzése.

Diplomaátadás a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetemen SZABÓ BARNABÁS FELVÉTELE

A magyar felsőoktatásban mintegy 250 ezer fiatal tanul. Közülük 200 ezer úgynevezett államilag finanszírozott helyen. Tandíjat csak ez a 200 ezer diák fizetett idáig, pontosabban egy részük – nagyjából 20 ezren – jobbára szociális okokból már eddig is tandíjmentességet élveztek.

Az összeget a törvény úgy határozta meg, hogy havonta minimálisan a mindenkori hallgatói normatíva 3 százalékát kell tandíjként befizetni. Ez az összeg jelenleg havonta minimum 2100 forint. Az egyetemek és főiskolák általában megelégedtek ezzel az összeggel, bár szeptember elsejétől – a korábbi tervek szerint – emelkedtek volna a tandíjak.

A Fidesz – MPP most benyújtott törvényjavaslatának indoklása egyebeken kívül a következőket tartalmazza: „A tandíj kötelezővé tétele azt eredményezte, hogy sok fiatal egyoldalú szociális okok miatt arra kényszerült, hogy továbbtanulási szándékairól lemondjon."

Ha csak a 2100 forintos tandíj léte volt eddig az akadálya „sok fiatal" továbbtanulásának, akkor a tandíj eltörlésével sikerül átvágni a gordiuszi csomót.

Akkor ezek szerint eddig nem jelentett gondot a kollégiumi, albérleti díj kifizetése, a tankönyvek, a tanfelszerelések, az utazás költsége – amely a számítások szerint eléri a 20-30 ezer forintot havonta. Akkor szeptembertől ismét [illegible]hatnak egyetemre azok, akik eddig a tandíj miatt rekedtek kívül az egyetem falain.

Az olvasók – a reagálások alapján – azonban úgy érzékelik, mintha most nem a tandíj teljes eltörlésére tett volna javaslatot az új kormány. Kétségtelen, hogy Pokorni Zoltán – akkor még miniszterjelöltként – a parlamentben már úgy fogalmazott, hogy nem eltörlik a tandíjat, hanem jelentősen kiszélesítik a tandíjmentességet élvezők körét.

Ma még nem lehet tudni, hogy pontosan hány diákot érint majd a tandíjmentesség. Az azóta kinevezett oktatási miniszter szerint a jelenleg tandíjat fizetők 85 százalékát. Az egyetemek, persze, így elesnek a tandíjbevételük nagy részétől, ezt pedig kompenzálni kell. Az új oktatási kormányzat számításai szerint idén nagyjából három-, jövőre mintegy hétmilliárd forintos többletkiadással számolhat a költségvetés.

A Fidesz oktatáspolitikai szakemberei mindig óvatosan fogalmaztak, és az első diplomához való jutás tandíjmentességéről beszéltek. Az első diploma ingyenes megszerzését – az összes egyetemista számára – hivatalosan sohasem ígérték meg. A magyar felsőoktatásban ugyanis tanul mintegy 40 ezer olyan diák is, akik nem tandíjat, hanem költségtérítést fizetnek a tanulásért, az első diploma esetében is. Tanulási költségeiket egy fillérrel sem támogatja az állam, annak minden terhét maguk viselik.

A szülők és a hallgatók egy része nem érzékeli a tandíj és a költségtérítés fogalmai közötti lényeges különbséget.

Az új oktatási miniszter tervei között egyáltalán nem szerepel a költségtérítéses képzés olcsóbbá vagy ingyenessé tétele. Szakemberek szerint ennek a képzéstípusnak az ingyenessé tétele legalább háromszor annyiba kerülne, mint a tandíj eltörlése.

Az idén a legolcsóbb költségtérítéses képzést a szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola kínálja, ott néhány szakon félévenként már 17 500 forintért is lehet tanulni. A többi intézményben az átlagos képzési díj azonban 40-50 ezer forint között mozog.

A kurrens egyetemeken, persze, még többet kell fizetni. Az ELTE jogi karán 85 ezer forintba, a Kereskedelmi, Vendéglátó-ipari és Idegenforgalmi Főiskola egyes szakjain 140 ezer forintba, a budapesti orvosi egyetem általános orvosi szakán 534 ezer forintba kerül a féléves képzés. A választási kampányban elhangzó ígéretek hallatán sokan reménykedtek abban, hogy megszabadulhatnak ezektől a terhektől – hiszen ők is az első diplomáért tanulnak.

Hogy a tandíjmentesség kiterjesztésével valóban az esélyegyenlőség felé teszünk-e egy lépést – valóban nagy kérdés. Természetesen nincs olyan diák, aki ne örülne annak, ha valamilyen kiadástól – akármilyen csekély összegről is legyen szó – megszabadítják. Ugyanakkor olyanok is mentesülnek majd a havi 2100 forintos tandíj fizetése alól, akik nem szorulnak rá a kedvezményre.

A költségtérítéses képzésben részt vevőkről viszont hiba lenne azt gondolni, hogy kizárólag a gazdagok gyerekeit érinti. Erre irányuló felmérésről ugyan nincs tudomásunk, ám az olvasói reakciók szerint nagyon sok család az utolsó tartalékait áldozza fel gyereke taníttatásáért. Ők azonban továbbra sem számíthatnak állami támogatásra. Nekik továbbra is sokba kerül majd az első diploma.

Cseri Péter

Svájci család az isten háta mögött

A művész szobrot ajánlott fel a szabolcsi Rápoltnak – Aerobikórák ökörítófülpösi asszonyoknak

Rápoltra, Szabolcs-Szatmár-Bereg megye egyik legkisebb és legszegényebb falvába a Mátészalka és Csenger közötti autóút egyik leágazása vezet. A 173 lakosú zsáktelepülés egyetlen terén buszforduló árulkodik arról, hogy az útnak a Szamos folyó vet gátat, s az ember csak arrafelé mehet el, amerről jött.

– Nem sok idegen fordul meg felénk – jegyzi meg egy helybeli az italboltban. Minek is tagadjam, a férfi rám is furcsán néz. Csak akkor derül fel az arca, amikor megmondom neki, hogy egy falubelihez, Heinrich Schorno svájci szobrászművészhez jöttem. Vállalja, elkísér.

Egyszerű, vályogházas porta a Schornóéké. Olyan, mint a többi. Csengő nincsen, kutyák rohannak felém, egészen a kerítésig. A csaholást hallván lép ki az udvarra a gazda. Bemutatkozunk.

Heinrich Schorno Svájc egyik jelentős városában, a Zürich mellett található Winterthurban született, s ott is élt. A szobrász 1982-ben ösztöndíjasként Budapestre került, s a Képzőművészeti Főiskolán folytatott tanulmányokat. Két évvel később visszament Svájcba, de a volt csoporttársakból lett művészbarátok miatt gyakran, évente-kétévente huzamosabb ideig Magyarországon tartózkodott. Addig-addig járt ide, míg 1990-ben elhatározta, vesz magának egy magyarországi házat. Megkérte a művésztársakat, segítsenek neki pihenőházat találni. A dunántúli, budapesti és mátészalkai szobrásztársak közül a Szabolcsban élő Bíró Lajos vette legkomolyabban a kérést, s több eladó házat is talált a megyében. Heinrich Schorno megnézett egyet Fülpösdarócon, egyet pedig Rápolton, s az utóbbit meg is vásárolta. Arról kérdem, hogy 1992-ben, miért költözött Svájcból a rápolti vályogházba.

– E lépésemnek anyagi és életvezetési oka volt. Svájcban csak a tehetős emberek élnek saját tulajdonú lakásban, mert nagy a drágaság. – mondja Heinrich Schorno. – A környékemen élők 80 százaléka hozzám hasonlóan bérelt lakásban lakott, s nekem mint fiatal szobrásznak esélyem se volt arra, hogy tíz-tizenöt

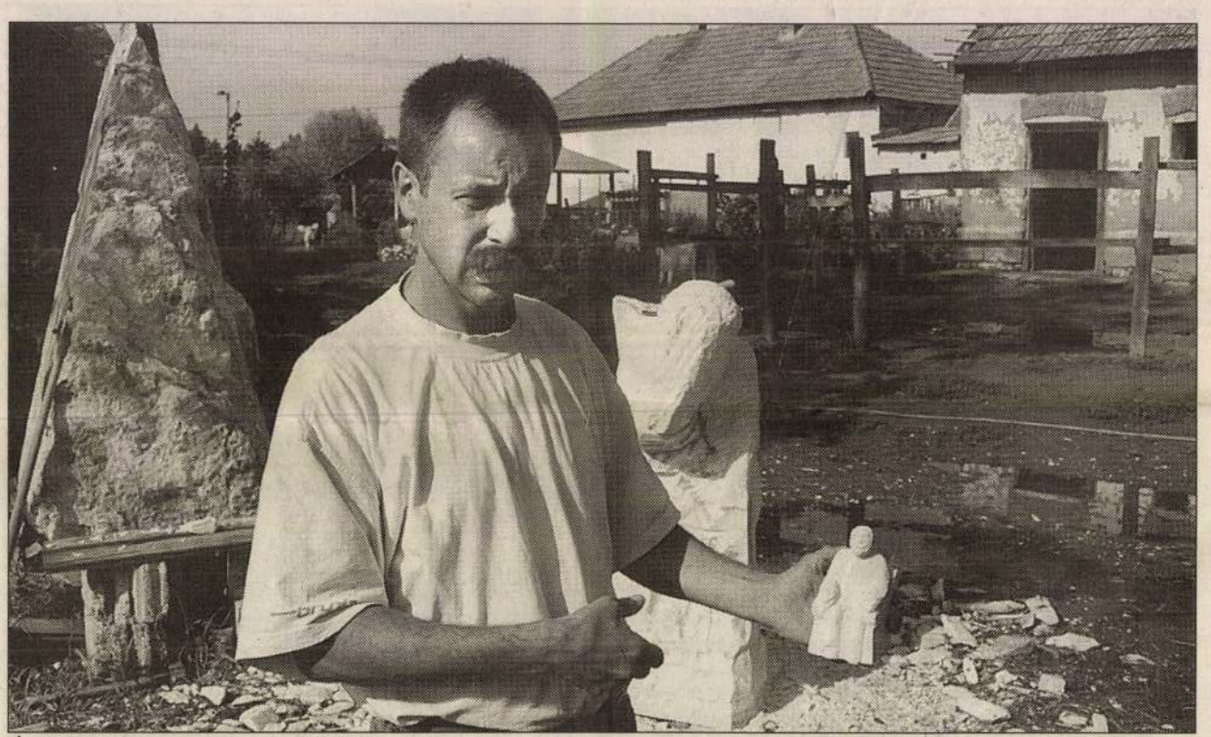

Úgy döntött, hogy végleg ide költözik

A SZERZŐ FELVÉTELE

éven belül annyira tehetős legyek, hogy magamnak lakást vagy házat vehessek, abban a kedvem szerint élhessek. Mivel egyre inkább megszerettem a rápoltiakat és a magyarországi művésztársakat, 1992-ben úgy döntöttem: feleségemmel együtt ide költözünk.

A svájci férfit az anyagiak felől faggatom. Mennyiből lehet házat venni egy svájci faluban, s mennyiből Szabolcsban? A szobrász elmondja, hogy a rápolti vályogházat 450 ezer forintért vásárolta meg. A száz négyzetméteres épületre ráfért a felújítás, amit Schorno a két kezével végzett el.

– Így már többet ér ez a ház – mondja, majd hosszas számolás után hozzáteszi: – Svájcban egy ilyen épület nyolcvanmillió forint értékű frankba kerülne.

Schorno időközben megvette a szomszéd házat is háromszázezer forintért, abban alakítja ki a műtermét. Amíg az el nem készül, az udvaron, a lóistálló és a szénakazal közötti udvarrészen alkot. A mészkövet Komárom mellől hozatja, a márványt pedig Romániából és Olaszországból. Jelenleg a csengeri önkormányzat megrendelésére egy, a település híres szülötteit ábrázoló, mészkőből készülő szoborkompozíción dolgozik. Augusztus 20-ig be kell fejeznie. Schorno körbevezet a kerten, s mutatja a szabadban elhelyezett alkotásait: többek között egy fából készült kecskét és egy levehető fülű disznót. Az utóbbi azért lett ilyen, mert a családnak egy kicsi, régi Opelje van, a budapesti Art Expóra készült disznó pedig teljes egészében nem fért volna be az autóba. A háromszobás házban több téglából készült szobrot látni: állatfigurákat és egy fémantennás téglarádiót.

A Rápolton élő szobrászművész emlékezik arra, kezdetben senki nem hitte el, hogy tényleg itt marad. Amikor egy-egy svájci kiállításra készült, a helybeliek felkeresték, és azt mondták: tudjuk, hogy nem jössz vissza többet. Amikor újra megérkezett, csak hümmögtek, ma pedig – évek múltával – már senki sem hinné el, ha azt hallaná, hogy elmegy. Minek is menne! Jönnek hozzá svájciak.

Heinrich Schorno búcsúzáskor azt mondja: tudja, hogy Rápolt szegény falu, de ő lelkileg gazdagabb lett attól, hogy ezen a településen él. Úgy érzi, immár teljesen beilleszkedett, mi több: befogadták őket. Példaként említi, hogy felesége, Christine hetente kétszer aerobikórákat tart az ökörítófülpösi asszonyoknak, nemrégiben pedig a mátészalkai kórházban megszületett Rebeka nevű lányuk is. A Magyarországon ideiglenes tartózkodási engedéllyel élő férfi elmondja, hogy maga és a családja számára bevándorlási engedélyt szeretne kérni.

Rápolt annyira szegény település, hogy az önkormányzatnak nincsen saját tulajdonú épülete. A ma már nem működő általános iskola egykori tanterme furnérlemezzel van kettéválasztva. Az egyik felében élelmiszerbolt, a másikban Petri István tiszteletdíjas polgármester fogadószobája található, akit arról kérdezek, hogy miként fogadta a falu lakossága Heinrich Schorno letelepedését. Válaszát a település bemutatásával kezdi.

A falu első embere elmondja, hogy a hetvenes években 340 volt a község lélekszáma, ma már csak 173. A munkaképes korú lakosok száma 32, s mivel csak az önkormányzat által működtetett öregek napközi otthona, a gázcseretelep, a terménydaráló és a tejátvevő biztosít munkalehetőséget a helyiek számára, 20–24 fő között mozog a munkanélküliek száma. Az önkormányzat költségvetése az elmúlt öt esztendő átlagát nézve évi 5,8 millió forint. Ebből az önkormányzat által működtetett létesítmények fenntartására és a munkabérekre 2,8, a közvilágításra pedig 1,2 millió forint megy el. Ami marad, túlságosan kevés ahhoz, hogy a kis falu lakói álmokat kergessenek. Petri István az elmondottak alapján úgy véli: a rápoltiak teljes joggal érezhetik úgy, hogy „az isten háta mögött élnek". Ebben a helyzetben érkezett a faluba egy jóléti társadalom állampolgára, Heinrich Schorno, aki soha nem hivalkodott, hanem inkább szerényen beilleszkedett az itt élők közé, nem kevés önbizalmat adva ezzel a környezetének. A polgármester elárulja, a svájci férfi már felajánlotta, hogy a rápoltiak iránt érzett tiszteletétől vezérelve szobrot emel a falu főterén.

Varga Attila

Schossberger Klára

— **Báró Schossberger Klára festményei.** *(Tamás-Galéria.)* Amióta utoljára találkoztunk ennek a tehetséges festőnek munkáival, művészete stilusváltozáson ment át. Régebben belekevert fehérrel vette el szineinek erejét. Most a természettel inspiráltatja magát. Képei felderültek, megszinesedtek s régebben is fejlett rajza lendületesebbnek hat a bátrabb szinek környezetében. Igen szép müve a „Fiatal költő" cimü képe és kiváló emberábrázolás Keller Simonról festett arcképe. *(e. a.)*

1936. ápr. 4.

Ujság 1936. ápr. 4.

Könyvismertetések: Báró Forster Gyula: Olaszország legujabb törvényhozási intézkedései a műemlékek védelme körül. IV. 172. — ~~Fö~~ — Hans Posse: Königliche Museen zu Berlin. Die Gemäldegalerie des Kaiser-Friedrich-Museums IV. 172. — Josef Folnesics: Alte Innenräume österreichischer Schlösser, Paläste und Wohnhäuser IV. 173. — Erdélyi Múzeum IV. 174. — A Pécs-Baranyamegyei Múzeum-Egyesület értesítője IV. 176. ~~[illegible]~~ — A Bács-Bodrogvármegyei Történelmi Társulat évkönyve IV. 176–177. (Gerevich T.)

Schossberger Klára

A *Tamás-galériában* a szolnoki iskola tehetséges tagjának, báró *Schossberger* Klárának új képeivel találkozunk. Egy sereg tájkép, kompozíció, portré, csendélet, tenger-kép és interieur illusztrálja a gazdagok és szegények életvilágát, s a kiállító művésznő sokoldalú érdeklődését, témabőségét, fény- és színérzékenységét. Vásznai egyre inkább ragyognak, kifejezési erejét fejleszti a művészi tréning és egyénisége is egyre élesebb profilt kap festményeinek dús termésében. Fejlődésének emelkedő útján figyelemmel kísérjük az érdekes művésznőt. *(— e.)*

M.H.936.IV.5.

M.H. 936 IV/5

Schossberger Klára

— **Schossberger Klára képei.** A *Tamás Galéria* most megnyílt kiállításán báró *Schossberger* Klára festőművésznő mutatja be legújabb képeit. Egységes hangú, szép, nívós gyüjtemény ez, amely festője tehetségének komoly elmélyüléséről s szerencsés kiéréséről tanuskodik. Schossberger Klára utolsó kiállítása óta jelentős változáson ment át. Nemcsak színérzékenysége lett fejlettebb és diszkrétebb harmóniák megzendítésére alkalmas, hanem a tisztább festőiség kialakítása felé is nagy utat tett meg. A kontúr, a vonalas elem újabb vásznain visszaszorul a domináló színfolt mögött, anélkül, hogy a képi szerkezet zártságának ez legkevésbé ártana. Dalmáciai tájképei, Velencéből, Párizsból és a Rivierából hozott motívumai a természet változatos gazdagságában friss szemmel gyönyörködő művészre vallanak, aki a naturalista-impresszionista formanyelv adottságait a maga számára a legközvetlenebb kifejezőmódnak érzi. Finom, franciás eleganciájú csendéletei mellett különösen jellegzetes portréi és figurálisai győznek meg kulturált tehetségéről, alapos felkészültségéről és mértéktartó ízléséről. Legkiemelkedőbb darabja a jól összeválogatott kollekciónak mégis a *Halász család*, amely a kompozíció tisztaságában, a lényeges formák leegyszerüsítésében és a lefokozott színskála egységbehangolásában mintegy összegezve mutatja fel festője java kvalitásait. —*io*

Pesti Napló 1936. ápr. 7.

Schossberger Klára

z.

Báró Schossberger Klára festményei a Tamás Galériában.

Báró *Schossberger Klára*, akinek gyüjteményes kiállitása a *Tamás Galériában* nyilt meg, elsősorban mint kolorista vonja magára figyelmünket. Szenvedélyesen szereti és keresi a természet szinpompás élményeit, amelyeket friss szemmel és kézzel vet vászonra. Dalmát tájain sok és mozgalmas életet érzünk, legmélyebbre azonban *Halászcsalád* cimü kompozicióján jut el, a szinek, formák és mondanivaló sikerült egységével. Könnyed és finom munka a tulipános csendélet, érdekes a *Fiatal költő* c. arckép.

F. J.

P.H.936.IV.7.

„LEVIZSGÁZTAK" az olasz csodafogászok

Egy magyar fogorvos utánukcsinálta a „csodát" a belügyminisztérium hivatalos bizottsága előtt

Megtiltották további működésüket Magyarországon

(A Magyarország tudósítójától.) Az olasz »*csodafogászok*« tegnap végre *bemutatták hivatalos körök előtt tudományukat* és ezzel aztán *vége is szakad a magyarországi dicsőségnek.*

A rendőrség már nagyon erősen érdeklődött a »*fájdalommentesen, kézzel fogathúzó*« bűvészek iránt, akik nemrégiben érkeztek vissza Budapestre *vidéki turnéjukról.* Városokat, községeket jártak és több száz magyar fogat távolítottak el a szájakból.

A rendőrségi érdeklődésre végre is *kénytelenek voltak tegnap felmenni a belügyminiszteriumba,* ahol az illetékes tisztviselők, *klinikai orvosok, orvos-hivatalnokok* és *Johan Béla államtitkár előtt bemutatták képességüket.* A »*beteg anyagot*« a miniszteriumi altisztek szolgáltatták. Sorra elővették a bátor jelentkezőket és valóban fájdalommentesen húzták ki a fogaikat. *Az orvosok figyeltek.*

Rögtön rájöttek arra, hogy *csak mozgó fogakhoz nyulnak.* Visszatértek a 100 évvel ezelőtti érzéstelenítő módszerhez: lekötik az idegeket. Irtózatos erővel összenyomják a fog fölött az inyt, vagy *összeszorítják az állkapocs két végét.* Ezzel természetesen *elzsibbasztják az idegeket.* Megállapították, hogy ebben a módszerben *semmi csoda nincs.*

Annyira nincs, hogy a vizsgáztató orvosok azonnal bemutatták. *Ők is tudnak így mozgó fogat kihúzni!* Az egyik orvos mingyárt odalépett a soronkövetkező altiszthez, puszta kézzel belenyult a szájába és egyetlen fogással kihúzta a beteg fogat. Ugyanúgy, mint az olasz. Az olaszoknak nagyon *erős ujjaik vannak,* de megállapították, hogy amit csinálnak, nem egyéb *artistamutatványnál.* Felhasználják a szuggerálható emberek reklámját és erre a reklámra támaszkodva, csinálták meg üzleteiket vidéken.

Az olaszok tudják, hogy az 1876. évi XIV. törvény értelmében büntetik a kuruzslókat, de csak akkor, ha jogosulatlan gyógykezelésükért pénzt fogadnak el. Ezért hát nem kérnek pénzt a foghúzásokért, ellenben a pácienseknek eladnak valami fájdalomcsillapító szájvizet. Ezt sem volna szabad, mert beleütközik vagy a gyógyszertörvénybe vagy az ipartörvénybe. Az *orvoskamarai törvény még az ingyen foghúzást is tiltja, ha orvosi képesítés nélkül történik, de ez a törvény még nem lépett életbe.*

A belügyminisztérium már tegnap utasítást adott a rendőrhatóságoknak, hogy *az olaszok további vidéki turnéit akadályozzák meg.*

A hivatalos álláspontot így ismertették előttünk:

— *A törvény értelmében ilyesfajta műveleteket nem végezhet Magyarország területén az, akinek nincs Magyarországon érvényes diplomája.*

Úgy tudjuk, a nagy feltűnést keltett olasz fogászok *még a napokban elhagyják az országot...*

Schossberger Klára képei

A *Tamás Galéria* holnap, vasárnap megnyíló kiállításán báró *Schossberger* Klára festőművésznő mutatja be új képeit.

Párizsi, rivierai és dalmáciai tájak, figurálisok, arcképek és csendéletek sorakoznak fel az egységes hangú gyűjteményben, amely a tehetséges művésznő jelentős előrehaladásáról számol be. Mióta utolszor láttuk: előadása sokkal festőibb lett. A lényeges jegyeket széles foltokban összefogó s a lineáris hangsúlyt kissé lefokozó, — ami föltétlenül javára válik képeinek.

Különben Schossberger Klára művészi szemlélésmódja változatlanul kitart a francia naturalista-impresszionista felfogás mellett, csak legújabb vásznain kezd jelentkezni némi elhajlás a postimpresszionista törekvések irányában. Nívós és érdekes kollekciójának legérettebb és legkiemelkedőbb darabja *Halászcsalád* című szép kompozíciója, egy pompás csendélet és egy nagyvonalú, finom tónusokban tartott női portré.

— rp —

RENDKÍVÜLI SZÍNHÁZI KEDVEZMÉNY

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink **KÜLÖNBÖZŐ RANGÚ JEGYET RENDKÍVÜL LESZÁLLÍTOTT ÁRON** válthatnak Az Est kiadóhivatalában, VII. ker., Erzsébet körút 18—20. sz. (Telefon: **43-8-38**). Reggel 9 órától délután 1 óráig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig

SZOMBATON, ÁPRILIS 4-ÉN

MAGYAR: **Az Ur katonái** (3 d. u.) ANDRÁSSY ÚTI: **Méltóságos asszony** (4 d. u. és 8 este). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). KIRÁLY: **Ártatlan a feleségem** (4 d. u. és 8 este). BETHLEN TÉRI: **Megszökött a leányom** (8½).

VASÁRNAP, ÁPRILIS 5-ÉN

VIG: **Az én leányom nem olyan** (3½ d. u. és 8 este). **Édes mostoha** (Lakner bácsi gyermekelőadása; 10½ órakor délelőtt). BELVÁROSI: **Urilány** (4 órakor délután). **Szent Johanna** (8 órakor este). PESTI: **Mackó** (4 órakor d. u.) ANDRÁSSY ÚTI: **Méltóságos asszony** (8). VÁROSI: **A denevér** (4 délután és 8 este). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (4 d. u. és 8 este). — KIRÁLY: **Ártatlan a feleségem** (4 d. u. és 8 este). TERÉZKÖRÚTI: **Pesti körhinta** (9). BETHLEN TÉRI: **Megszökött a leányom** (5½ d. u. és 8½ este).

HÉTFŐN, ÁPRILIS 6-ÁN

BELVÁROSI: **Szent Johanna** (8). PESTI: **Érettségi** (8). ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Pesti körhinta** (9). BETHLEN TÉRI: **Megszökött a leányom** (8½).

KEDDEN, ÁPRILIS 7-ÉN

MAGYAR: **Házasság** (8). BELVÁROSI: **Szent Johanna** (8). ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Pesti körhinta** (9). BETHLEN TÉRI: **Megszökött a leányom** (8½).

SZERDÁN, ÁPRILIS 8-ÁN

BELVÁROSI: **Szent Johanna** (8). PESTI: **Érettségi** (8). ANDRÁSSY UTI: **Méltóságos asszony** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Pesti körhinta** (9). BETHLEN TÉRI: **Megszökött a leányom** (8½).

CSÜTÖRTÖKÖN, ÁPRILIS 9-ÉN

BELVÁROSI: **Szent Johanna** (8). VÁROSI: **Pármai ibolya** (8). KAMARA: **Mese a Grand Hotelben** (8). ANDRÁSSY ÚTI: **Méltóságos asszony** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Pesti körhinta** (9). BETHLEN TÉRI:: **Megszökött a leányom** (8½). KOMÉDIA: **Bikavesető** (8).

A kritikus életkorban reggelenként 1—1 pohár természetes **Ferenc József** keserűvíznek valóban áldásos hatása van! Az orvosok ajánlják.

TAVASZI DIVATCIPŐK!

Zöld és kék divatcipő

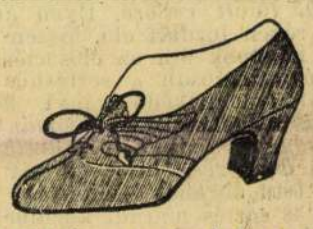

Zöld, barna és fekete divatcipő

Bőr divatcipő, fekete és barna színben

Divatcipő, fekete és barna bőr vagy fekete lakk

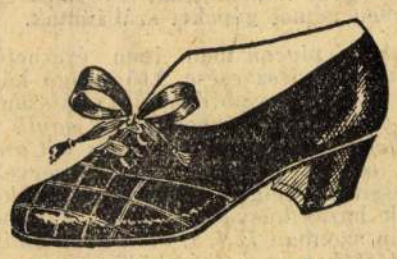

Zöld és kék vagy fekete és barna bőrből

Divatcipő, barna vagy fekete bőrből

Bármelyik

1000 fillér

Férfi magasszárú cipő, fekete vagy barna színben

Férfi félcipő, fekete és barna színben

Férfi cúgoscipő

Fekete és barna divatcipő

Fekete bőr és lakkcipő

Barna divat bőrcipő

Vidékre u t á n v é t mellett szállítunk, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.

Filléres Divatház

Baross tér 23. Rottenbiller ucca sarok

Fekete péntek a sertéshúspiacon

20 fillérrel estek a húsárak

Tegnap katasztrofális áresés mutatkozott a budapesti sertéshúspiacon, *a sertéshús csak 20 filléres olcsóbbodással talált vevőre.* Ilyen árletörés már régen fordult elő, hiszen nálunk már hónapok óta az élősertés és vele párhuzamosan a sertéshús áralakulása is emelkedő irányt követett. *A nagyvágókat és a bizományosokat valósággal ámulatba ejtette ez a nagy árletörés,* hiszen a hét elején még 6000 darabos felhajtás mellett csak 48 sertés maradt körülbelül változatlan áralapon eladatlanul.

E hét *szerdáján és csütörtökén azután meglepő kínálat állott elő a sertésvásáron,* úgy hogy *a sertésárak 10%-kal visszaestek.* Az érdekeltek nem tudnak más magyarázatot, mint hogy *nálunk májusra várták a hízásra beállított sertések kínálatának fokozódását,* a hízlaldákba beállított sertésanyagnak csak májusra kellett volna »elkészülnie«. A szerdai és csütörtöki nagy meglepetés háttere az, hogy *a nagy hízlalók bejelentései nem voltak helytállók és a hét közepétől fogva bőséges uradalmi anyagot hajtottak fel a sertéspiacra,* ami azután a húsárak nagy árhanyatlását vonta maga után.

Mit szól ehhez a Községi Élelmiszerüzem

Mit szól ehhez a nagy olcsóbbodáshoz a *Községi Élelmiszerüzem?* Ezt a kérdést vetik fel a húsiparosok, hiszen *pontosan egy hete annak, hogy bejelentették a hatósági húsárak felemelését* és az áremelést azzal magyarázta a Községi Élelmiszerüzem vezetősége, hogy az élősertés ára jelentős mértékben emelkedett. A húsiparosok megállapították, hogy *egyes kategóriákban 10 százalékkal drágult a Községi Élelmiszerüzem húsjegyzése,* azonban ezt *a drágítást a sertéspiac semmiben sem igazolja.* A felemelt árak március elsején már életbe is léptek, de *a hatósági üzem most kénytelen lesz a húspiac jegyzéseihez igazodni és az árakat leszállítani.*

A húsárak tegnapi áresését *nem lehet a német hasítottsertés-szállítás szünetelésével összefüggésbe hozni,* az érdekeltek azzal érvelnek, hogy meglepetés történt a felhozatalban és egyedül és kizárólag ez törte le az árakat. A német sertésszállítások előreláthatólag *a husvéti ünnepek után, de legkésőbb május elején ismét megindulnak.* Németországnak most úgylátszik, nincs sürgős szüksége a magyar sertésre, ami kiderül abból is, hogy még nemrég az 1935-ös vágatásnak a *60%-át* lehetett ott levágni, március *15-től kezdve azonban a német hatóságok a vágatási arányszámot 80%-ra emelték fel.* Ami még hiányzik, azt most *a németek Lettországból importálják,* sertéshús ellenében német gépeket szállítanak.

A *zsírpiacon* nem igen érezhető a húsárak visszaesése, 1.65 pengő körül a zsírárak stabilizálódni látszanak. *A húsárak olcsóbbodásának egyik haszonélvezője a belga Poels & Co cég is,* amely nálunk sertéskonzerveket készít. A belgák eddig együttműködtek hazai húsvállalatokkal, a napokban azonban *k. f. t. alakjában önállósították magukat* és külön társaságot létesítettek. Úgy látszik, a *magyar üzlet kielégíti a belga húströszt várakozását.*

500 borellenőrt akarnak Budapestre kinevezni

Érdekes ülést tartott ma a *Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete, Waldbott* Kelemen báró és *Baross* Endre elnöklésével a *borlörvény végrehajtási tervezetét* tárgyalták. Az ülésen a többi között résztvett *Esterházy* Mórie, *Széchenyi* Domonkos gróf, valamint a borvidékek egyesületeinek kiküldöttei. A földmívelési minisztérium végrehajtási tervezetét *Reizmann* Zoltán dr. ismertette, aki rámutatott arra, hogy milyen bonyodalmak származnak abból, hogy a tervezet a *minőségi borok származásának* igazolását különleges feltételhez köti.

Különböző kifogások hangzottak el a *borpárlatra* vonatkozó intézkedés ellen is, amely lehetetlenné teszi a borpárlat elterjedését. Különösen élénken tiltakoztak *a direkttermő boroknak a forgalomból való kizárása ellen.* A végrehajtási utasítás a direkttermő borokat ki akarja zárni a forgalomból, ami *70.000 szőlősgazdát érintene.* Ez az intézkedés nyugtalanságot keltett a borpiacon, a direkt termő borok ára ellanyhult és ez kihatott a többi bor áralakulására is.

Súlyos intézkedése lenne a végrehajtási utasításnak, hogy *megszünteti a pincefelügyelői intézményt* és ennek helyébe *borellenőrző bizottságokat létesítene.* Budapesten *500 borellenőrző bizottsági tag működne,* akik messzemenő *ellenőrzési jogot* kapnának, a többi közt *még a lakásokba is behatolhatnak* és feljelentésükre eljárást kellene indítani.

A végrehajtási utasítás miatt felmerült *kifogásokat Darányi miniszter elé terjesztik,* Baross Endre bejelentette, hogy a miniszter máris ígéretet tett bizonyos változtatásokra.

14.4 millió az útépítési program

9 millióba kerül a gráci út

Vállalkozói körökben nagy megkönnyebbülést jelentett a pénzügyminiszter bejelentése, hogy *az idei évben mégis lesz útépítési munka Magyarországon.* A költségvetésben ugyan csak 13.6 millió pengő előirányzat szerepel, de az érdekeltek úgy tudják, hogy *a kormány összesen 14.4 millió pengőt fordít útépítési* célra. Már folyamatban is vannak a bejárások és a munkálatok kiadásának előkészületei. A vélemények megoszlanak, a szakértők kisebb csoportja *felületi kezeléses útakat akar ismét Magyarországon* létesíteni, amelyek eddig egyáltalában *nem álltak ki a tűzpróbát.*

A rendelkezésre álló 14.4 millió pengőből jelentős összeget *a veszprém—gráci útszakasz kiépítése emészt fel,* ez a 80 kilométeres útvonal körülbelül *9 millió pengőbe kerülhet.* 750.000 pengőt fog felemészteni a *pestszentlőrinci út átépítése,* körülbelül *2 millió pengőbe kerül a budapest—miskolci útszakasz hevesmegyei részének megépítése.* A fontos az, hogy *tartós utak épüljenek* és azok a csopórtok, amelyek a felületi kezelés hívei, ezúttal ne juthassanak szóhoz.

A költségek fedezésére a kormány ezúttal is *útépítési bonokat fog kibocsátani,* az eltérés ott lesz, hogy a hatéves beváltási határidőt úgy osztják be, hogy *az első három évben a bonoknak csak 25%-a kerül beváltásra* és a következő három esztendőben váltják be az útépítési bonok 75% át.

Nem volt egységes a tőzsde

Az értéktőzsdén a hivatalos forgalom elején a hangulat bizonytalan. Később véleményes vásárlások következtében a *lanyha hangulat megváltozott* és a változatlanul szűk keretek között mozgó üzletben *lassan megtérült a veszteség.* Egyes papíroknál a tőzsdeidő végén *kisebb nyereség is mutatkozott.* Egy pengővel *drágábban* cserélt gazdát zárlatkor a Győri Vagon, a Stümmer és a Flóra, *félpengős nyereséget* ért el a Dréher Sör, ennél *kisebb javulást mutatott* az Asphalt, a Rima és a Délivasút.

A lanyhaság sem öltött nagyobb méreteket, számszerűleg legnagyobb veszteség a Magyar Cukor és a Diana 2—2 pengős *oolcsóbbodása* volt. 1.25 pengőt veszített a Láng, 0.80 pengős volt a Tröszt és az Ófa *vesztesége,* 0.50 pengővel olcsóbb árfolyamon cserélt gazdát a Nemzeti Bank, a Bauxit és a Drasche, 0.25 pengővel volt *olcsóbb* a Nasici, a Ganz és az Urikányi.

A *fixpiacon* sem volt egységes az irányzat. Eleinte jelentéktelen forgalmat bonyolítottak le. Később egyenetlen irányzat mellett ott is *javult az üzlet.* A fővárosi kötvények közül az *1914. évi* ½ pengővel, *az 1927. évi* ½%-kal *drágult,* az *1910. és 1911.* évi kötvények ¼ pengővel *olcsóbbodtak.*

A *Magyar Nemzeti Bank* a *dollár* árfolyamát 100 egységenként 10 fillérrel felemelte, a *lengyel zloty* árfolyamát 5 fillérrel leszállította.

Értéktőzsdei árfolyamok

	Előző zárlat	Előfordult kötések	Zárlat
Nemzeti Bank	170.5	171—170	170.—
Első M. Bizt.	440.—	—	440.—
Fonciére	42.—	—	42.—
Magyar-Francia	60.—	—	60.—
Borsodi malom	10.—	—	10.—
Concordia	4.—	—	4.—
Első Bp. Malom	17.75	—	17.75
Hungária malom	26.—	—	26.5
Királymalom	19.5	—	19.5
Bauxit	152.—	150.25—151.75	151.5
Beocsini	26.25	—	26.25
Borsodi szén	8.8	—	8.8
Szentlőrinci	5.9	—	5.9
Kohó	15.5	15.6—15.9	15.6
Drasche	36.5	36	36.—
Magnezit	312.—	—	312.—
Aszfalt	12.6	12.9	12.8
Kőszén	376.—	372.5—376	375.—
Kerámia	30.—	—	30.—
Salgó	32.7	32.5—32.8	32.8
Urikányi	73.5	73.5—72.3	73.2
Franklin	18.—	—	18.—
Fegyver	73.—	—	73.—
Ganz	23.—	22.6—22.9	22.8
Láng	41.—	40	39.75
Acél	36.5	36.5	36.25
Győri vagón	21.—	—	22.—
Metallochemia	62.—	—	62.—
Rima	71.5	70.9—71.9	71.7
Ofa	23.7	22.5	22.5
Nasici	74.75	75—74.5	74.5
Duna-Száva	14.8	15.5—15	15.—
Nova	20.2	20.1—20.25	20.1
Tröszt	83.9	82.8—83.2	83.1
Államvasút	34.—	35—34	34.25
Délcukor	74.25	74.25	74.25
Magyar Cukor	164.—	162.5—161.5	162.—
Georgia	35.3	—	35.3
Stummer	103.—	104	104.—
Izzó	—	192	192.—
Dreher-Haggenm.	175.5	176	176.—
Gschwindt	—	—	780.—
Gyanjúmosó	—	—	7.7
Goldberger	—	72	71.—
Magyar kender	27.—	27	27.—
Szegedi kender	40.—	—	40.—
Chinoin	11.3	11.2	11.2
Diana	52.5	—	50.5
Flóra	50.—	—	51.—
Brassói	26.25	26.5—27	26.5
Gumi	68.25	—	68.—
Vasúti forg.	21.1	21.1—21.4	21.2
1935. évi ptj.	100.—	100	100.—
1910. évi főv. 4%	224.95	224.5—224	224.—
1911. évi főv. 4%	42.5	42—42.5	42.25
1914. évi főv. 4.5%	330.5	328—331.5	331.—
1927. évi főv. 6%	77.25	77.25—77.75	77.5

A mai zürichi árfolyamok

Zürich, április 4. *(Záróárfolyamok.)* Párizs 20.2225, London 15.2075, New-York 306.875, Brüsszel 51.90, Milánó 24.25, Madrid 41.90, Amszterdam 208.35, Berlin 123.40, Bécs (s'lling) 57.—, Prága 12.70, Varsó 57.75, Belgrád 7.—, Athén 2.90, Bukarest 2.50.

A juhsajt

rendszerint pünkösd felé szokott megjelenni, az idén azonban már ma megjelent a vásárcsarnokok árusító polcain. Az idei juhsajt ára pontosan a tavalyi maradt, mert a nagykereskedőknél most is 1.90 pengő, a viszonteladóknál pedig 2.20—2.40 pengő kilója.

Felhozatal: rakomány 23 vagón (ebből burgonya 14, narancs 2, tojás 3, sárgarépa 1, vegyes zöldség 2, fenyőág 1), darabáru 14, összesen 37 vagón. Őstermelő kocsi 8, rendelt áru főkapun át 48, kocsi 2. Élőbaromfi 4 kocsi, 18 autó (202 ketrec élőbaromfival és 437 láda tojással). Vágott baromfi összesen 94 q és pedig 8 q csirke, 16 q tyúk, 47 q liba, 23 q pujka. Kertészkocsi 19, tojás 5 autó futott be. Hajón (MFTR) összesen 159 q érkezett.

A forgalom közepes, a felhozatal kielégítő.

A mai budapesti élelmiszerpiac fogyasztói (zárójelben nagykereskedelmi) árai kg-ként:

Húsok és hústermékek: Marhahús, rostélyos és felsál 130—220, leveshús (fartő, tarja, szegye) 80—180, borjúhús, comb 200—280, vesés 140—200, pörkölt 90—100, juhhús, hátulja 130—180, eleje 70—140, sertéshús, karaj 160—230, tarja, comb 136—176, oldalas 110—160, bárány 110—250, libahús 200—220, libaaprólék 80—120, zsirszalonna 148—160, háj 164—180, zsir, budapesti 156—180, libazsir 200—220, libamáj 600—1600.

Vad és vadhús: Szarvas 1 kg 40—500, őz 1 kg 40—600, vaddisznó 1 kg 60—240, gyöngytyúk 1 drb 150—200, szalonka 1 drb 200—240.

Baromfi: Élő: tyúk 1 drb 220—300 (200—270), 1 kg (130—140), csirke, rántani való 1 drb 180—330 (130—240), 1 kg (220—225), sütni való 1 drb 240—330 (220—260), 1 kg (220—320), csirke, ujdonság 1 kg (300—320), ruca, hizott 1 kg 183—220 (170—180), lúd, hizott 1 kg 180—220 (160—180), lúd, pjdonság 1 kg (400), pujka, hizott 1 kg 130—160 (100—140). Vágott: tyúk I-a 1 kg 170—180 (160—170), II-a 1 kg 140—160 (130—150), csirke, rántani való, idei (380—420), I-a 1 kg 400—500 (280—360), II-a 1 kg 350—400 (180—210), sütni való I-a 1 kg 300—400 (280—300), II-a 1 kg 200—300 (180—200), ruca, hizott I-a 1 kg 180—220 (160—170), II-a 1 kg 150—180 (150—155), lúd, hizott I-a 1 kg 180—220 (160—170), II-a 1 kg 150—180 (110—150), pujka, hizott I-a 180—200 (150—160), II-a 130—150 (110—120).

Tojás: Teatojás, válogatott 7.5—8, dunántúli ládaáru (6—6.1), tiszavidéki ládaáru (5.8—5.9), kosáráru (6.2), főző- és aprótojás 6—7 (5.4—5.5).

Halak: Ponty, élő 120—240, szeletelt 280—320, jegelt 80—180, harcsa, élő 300—400, szeletelt 600—800, süllő 280—400, csuka 300—320, kecsege 400—800, fogas 500—650, keszeg 60, keverthal 60—120.

Tejtermék: Tejföl 100—120 (80—90), teavaj, márkázott 280—340 (250—280), pasztőrözött 320—340 (320—330), főzővaj 240—280 (220—250), tehéntúró 60—80 (40—60), sovány 26—60 (20—40), juhtúró 160—200 (140—180), kevert túró 140 (120), juhsajt 220—240 (190), ementáli, hazai 240—320 (220—240), trappista, hazai 160—220 (120—190), óvári, hazai 180—220.

Szárazfőzelék: Bab, fehér, aprószemű 40—52 (26—32), nagyszemű 54—90 (44—64), színes 52—60 (48—54), borsó, hántolt, feles 40—68 (42—56), lencse, hazai 44—90 (42—70).

Zöldségfélék: Petrezselyem I-a 10—14 (8—10), II-a 8—12 (6—7), zöldjével 16—20 (7—8), sárgarépa, karotta 26—40 (20—30), sárgarépa I-a 10—14 (7—9), II-a 6—8 (6—7), vegyes zöldség 10—14 (6—9), zeller, idei, csomó 25 (15), zeller I-a 10—14 (8—10), II-a 8—12 (6—8), cékla I-a 20—30 (15—20), II-a 12—16 (10—12), torma, vékony, erős 80—100 (15—30), nemesített, hazai, édes 120—160 (70—120), kalarábé, őszi kg 24—32 (15—22), idei drb 40—60 (45—50), kapor, csomó 20—25 (15—16), karfiol, külföldi, levéllel (70—80), tisztított kg 100—130 (100—120), póréhagyma, csomó 10—14 (3—6), vöröshagyma, érett, makói 16—20 (11—12), közönséges 15—18 (7—8), idei 2—6 (2—5), piros 20—28 (15—18), metélőhagyma, cserépben 20—25 (10—20), fokhagyma I-a 90—110 (85—95), II-a 80—90 (75—80), feketegyökér kg 60—80 (20—40), dughagyma (55—100).

Káposztafélék: Fejeskáposzta I-a 44—50 (38—50), II-a 40—42 (20—30), kelkáposzta I-a 80—100 (45—70), II-a 40—70 (18—20), vöröskáposzta I-a 60—70 (50—60), II-a 40—60 (30—50), savanyúkáposzta 28—40, fejessaláta I-a 20—30 (10—24), II-a 10—14 (4—10), szabadföldi 4—10 (3—6), galambbegysaláta 160—180 (140—150), podlupka 26—40 (18—22).

Burgonya: Gülbaba 24—28 (20—24), nyári rózsa 24—26 (17—21), őszi rózsa 20—24 (15—17), kifli 24—26 (16—24), Ella 10—13 (7.8—9.5), Krüger, étkezési (6.7—7.5), Woltmann (6—7.5), fojtott burgonya 28—36 (16—27).

Főzelékfélék: Főzeléktök, idei 600 (500), paraj, tisztított 20—48 (12—30), gyökeres (14—24), sóska, melegágyi 48—80 (35—50), közönséges 30—60 (15—36), feketercsek 30—40 (28—36), hónaposretek, fehér 10—40 (6—14), piros 10—40 (6—26), zöldpaprika, apró drb 20—25 (16—20), champignongomba 220—280 (200—260), vargányagomba, szárított 1000 (700—800), spárga, solo 400—500, hazai, vastag 250—300 (200—300), közép 150—250 (150—200), vékony 80—100 (30—60), ugorka 600 (200—450).

Gyümölcs: Alma, külföldi 70—240 (40—100), nemesfaj I-a 120—220 (100—200), II-a 70—100 (68—80), közönséges válogatott 70—100 (56—70), közönséges kevert 55—70 (50—60), aszaltszilva 128—180, szilvaíz 100—140 (86—124), gyümölcsíz (120—156), szőlő, csemege, külföldi 240—320 (220—280), dió 100—128 (70—105), dióbél, csemege 360—400 (340—360), dióbél I-a 320—360 (300—340), mogyoró, olasz 240 (160—180), mogyoróbél 340—400 (300—320), mandulabél 400—550 (360—500).

Déligyümölcs: Gesztenye, külföldi 68—100 (50—80), narancs, vörösbelű, olasz 76—100 (64—80), sárgabelű, olasz 50—80 (48—64), Grape fruit 30—50 (22—40), Jaffa 80' (70—75), mandarin, olasz 84—96 (70—80), citrom I-a 5—6 (4—4.5), II-a 4—5 (3.8—4), kosáráru kg (31—36), füge, koszorús 120 (85—100), kosáráru 132 (90—120), loocum 240, szmirnai 128—180 (90—140), datolya, berber, 5 kg-os láda (1800), kalifát 280 (140—200), mazsola 160—240 (200—320), jánoskenyér 88 (60).

Fűszer: Paprika, édes, nemes 300—330 (180—280), félédes, gulyás 270—300 (170—200), I-a rózsa 210—270 (150—170), mák, kék 100—120 (90—96), méz, pergetett 176—200 (150—170), bors 700—800 (620—660), szegfűbors 700—800 (620—660), fahéj 1200—1350 (1100—1250), köménymag 200—280 (140—160), japán rizs 74—80 (68—72), burma rizs 72—78 (66—68), fényezett rizs 74—80 (70—74), Karolin rizs 96—110 (88—92).

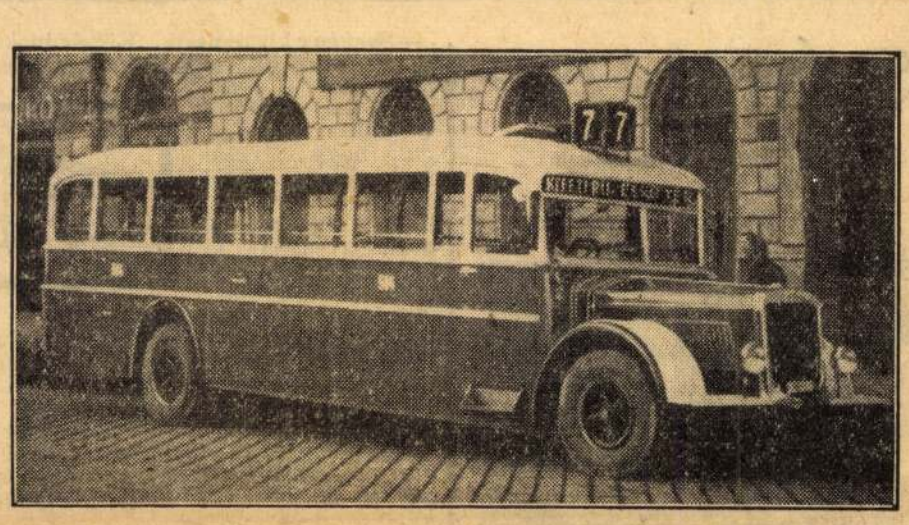

ILYEN LESZ A RÁKÓCZI ÚTON KÖZLEKEDŐ 7-ES AUTOBUSZ, amelyet a közeli napokban helyeznek üzembe

Hóman miniszter fontos új nevelésügyi rendelete

— *Az Est tudósítójától* —

A hivatalos lap mai száma közli *Hóman* Bálint kultuszminiszter rendeletét valamennyi tankerületi főigazgatóhoz, a *középiskolai törvény végrehajtási utasításának kiadása és életbeléptetése tárgyában.* A kultuszminiszter rendeletében mindenekelőtt hangoztatja, hogy

a középiskola tananyagában úgyszólván alig van tárgy, amelynek keretében a valláserkölcsi és nemzeti szempontok megfelelően értékesíthetők ne volnának.

Még a reális tudományok is módot nyujtanak arra, hogy azok tanításában ez az elv mint vezérfonal húzódjék végig. Annál kevésbé tévesztendő szem elől ez a cél, az elsősorban nemzeti és az ezekhez kapcsolódó többi tárgy tanítása folyamán.

— *A nevelésben az egyéni jellemnevelésre kell törekedni* — hangoztatja a kultuszminiszter. — *A tanár igyekezzék minél közelebb férkőzni a tanítvány lelkéhez, törekedjék erre a tanításon kívül is.*

A kultuszminiszter rendeletében rámutat arra, hogy a törvény a tanulók tanulmányi eredményének elbírálása, továbbá haladása, főként pedig az érettségi vizsgálat színvonalának emelése érdekében az eddigiektől eltérő

szigorúbb rendelkezéseket

tartalmaz. Ezeket a rendelkezéseket *a nemzet jövője és az el nem mellőzhető szociális szempontok* indokolják — mondja *Hóman* Bálint. — A tanári karnak ügyelnie kell arra, hogy *a középiskola felsőbb osztályaiba csak olyan tanulók kerülhessenek, akik előreláthatóan képesek lesznek az érettségi vizsgálat követelményeinek minden tekintetben megfelelni.*

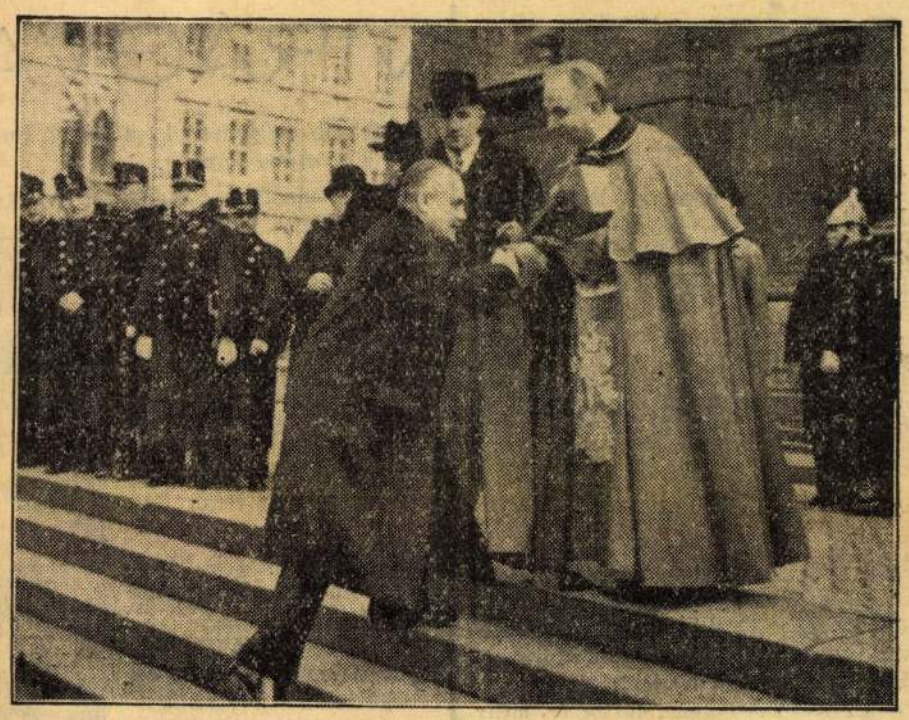

KOZMA MIKLÓS BELÜGYMINISZTER köszönti ANGELO ROTTA pápai nunciust, aki ma a Bazilikában megáldoztatta a katolikus vallású rendőröket. Mögöttük Szemerjay-Kovács Dénes miniszteri osztályfőnök áll

110 rendőrtiszt és 1860 rendőr húsvéti áldozása

— *Az Est tudósítójától* —

Ma reggel 8 órakor a Bazilikában húsvét előtti *szent áldozásra gyűlt* össze a budapesti rendőrség tisztikara és legénysége. A rendőrcsapatok elvonultak *Kozma* Miklós belügyminiszter, *Szemerjay Kovács* Dénes miniszteri tanácsos, a rendészeti osztály vezetője, *Ferenczy* Tibor rendőrfőkapitány és *Török* János rendőrfőparancsnok előtt, majd a tisztikar *tisztelgett a közben megérkező Angelo Rotta pápai nuncius előtt*, aki az ünnepi *nagymisét* pontifikálta. Dr. *Madarász* István pápai prelátus mondotta a szentbeszédet, a mise után pedig a rendőrség tagjai *megáldoztak.* Ezután a rendőrcsapatok — *110 rendőrtiszt és 1860 rendőr* — ismét elvonultak a *belügyminiszter* előtt, aki elismerését fejezte ki *Kállay* Gyula rendőrfőtanácsosnak, a rendőrség valláserkölcsi oktatása vezetőjének, valamint *Mihályi* Lajos rendőrfőfelügyelőnek.

A brids-olimpiász eredményei

Bécsi és velszi világbajnokok

Newyork, április 4
(Az Est külön tudósítójától)

A világ minden táján egyidőben, február 4-én tartották meg a brids-olimpiász páros versenyét. Miután *több mint 1400 városból* érkeztek eredmények, a Culbertson-bizottság csak most állapíthatta meg az eredményt. Ez évben az észak-dél vonalon egy velszi pár: S. *Rivlin* és W. H. *Ricardo* kapitány (Cardiff) nyerték az első díjat, míg a kelet-nyugat vonalon a nálunk is jólismert bécsi pár: dr. Paul *Stern* és dr. Paul *Kaltenegger* győzött.

A magyar királyi mezőny első díját az észak-dél vonalon *Köves* Ferenc és *Lengyel* György, a kelet-nyugat vonalon *Alpár* Imre és *Décsi* László mesterjátékosaink nyerték.

Ezúttal megállapította a bizottság *a második és hamadik helyezetteket* is. A második helyezett *francia pár volt mind a két vonalon*, a harmadik helyezett pedig egy svéd és egy amerikai pár. Az amerikaiak nagy tömegben vettek részt a versenyen, de mégis csak harmadik helyezést értek el.

Drágulást várnak a szállodások az új munkatörvénytől

— *Az Est tudósítójától* —

A budapesti szállodás és vendéglős ipartestület *Malosik* Ferenc elnökletével elöljárósági ülésen foglalkozott

a minimális munkabérek és a munkaidő megállapítása

ügyével. Kifejtette, hogy a vendéglátó ipar az egyéni szolgáltatások ipara és így a személyzet munkadíját nem lehet egyenlővé tenni. Ezért *nem lehet a borravaló problémáját megoldani. Ballai* Károly ipartestületi főjegyző arra mutatott rá, hogy a minimális munkabér megállapítása

általános drágulást idézne elő

a szakmában és károsan érintené a magyar idegenforgalmat is. Végül elhatározták:

memorandumban figyelmeztetik a kormányt,

hogy a tervbevett rendelkezés legalább 25 százalékos drágulást idézne elő.

A Protestáns Diákszövetség jubiláris közgyűlésének második napja

— *Az Est tudósítójától* —

A 15 éve fennálló *Országos Magyar Protestáns Diákszövetség* ma délelőtt folytatta jubiláris közgyülését. *Kósa* István ügyvezető elnök vázolta a diákszövetség célját és azt hangoztatta, hogy a mai katasztrofális időkben *csak felekezeti torzsalkodást* kizáró egységes erőkkel lehet küzdeni.

Csonka Lajos alelnök a megjelent diákok általános helyeslése közepette jelentette ki, hogy

minden vonatkozásban békét

akar a magyar protestáns diákság, békét nemzetközi vonatkozásban és békét bent az országban is. Ehhez azonban szükség van arra, hogy *a közéletet fehértógájú emberek szolgálják*, akik a nyomorgó diákság érdekében minden lehetőt elkövetnek, hogy

szüntessék meg végre az álláshalmozásokat,

amit évek óta hiába sürget az ifjú nemzedék.

Kulifay Gyula alelnök a *protestáns diákösszefogás* fontosságáról beszélt. A magyar diákság tanuja volt *nagy hazugságoknak és határtalan ígéreteknek.* Ha a protestáns értékeket át akarja menteni ez a generáció a jövő számára, akkor az első feladat az, hogy a magyar protestáns diákság *ne éljen egymástól elkülönülve és önző nemtörődömséggel egymás mellett.*

A közgyülés dr. *Somos* Elemér elnök beszédével ért véget, aki arról beszélt, hogy *a magyar gyermek és a magyar fiatalság megmentésére*

intézményes közegészségügyi reformok szükségesek.

A közgyülést délután 5 órakor folytatják. A délutáni közgyülésen fogják megválasztani a *szövetség új vezetőségét.*

Ha pedig jól akar szórakozni, csak a
ZANZIBAR Műsor és tánc reggelig!
jöhet számításba!
VI., Jókai ucca 31

Budapesttől 8½ km=20 percnyire villamossal
1000 VILLATELEK
ELADÓ MÁTYÁSFÖLDNÉL, 150–300 □-ÖLESEK
6—8 pengő négyszögöle, 60 havi részlet, 15–20 P havi törlesztés
150 □-öles telek ára 825 P-től 1200 P-ig. Foglaló egyhavi részlet

A Keleti p. u. mellett, a Kerepesi út elejéről húszpercenként indul a BHÉV villamosvasút Mátyásföldre. Középső mátyásföldi állomásnál kell leszállni. A középső Mátyásföld megállóhelytől gyönyörű parkon keresztül **ötpercnyire** vannak a házhelyek.

A parcellázási iroda a helyszínen reggeltől estig, **hétköznap, ünnepnap felvilágosítással szolgál.**

Budapesti iroda: József körút 21
Telefon: 39-1-43. — Ingyen autobusz

HÍREK

— **Lemond a spanyol köztársaság elnöke.** A spanyol országgyűlés a baloldal 182 szavazatával 89 jobboldali szavazattal szemben elfogadta azt a javaslatot, amely oly értelemben módosítja az alkotmányt, hogy a januárban történt házfeloszlatással *kimerült a köztársasági elnöknek az a joga, hogy a házat feloszlassa*, s így az országgyűlést a köztársasági elnök *többé nem oszlathatja fel.* Valószínű, hogy e határozat következtében a *köztársaság elnöke lemond.*

— **A beteg és az orvos.** A belgyógyász-orvoshoz délutáni rendelésre beállít egy beteg. Gyomorfájdalmakról panaszkodik. Az orvos alaposan megvizsgálja, majd közli megállapításait. A beteg láthatóan megkönnyebbül, kifizeti a honoráriumot, azután az ajtóból visszaszól:

— El nem mondhatom, doktor úr, menynyire megnyugtatott. Megmondom őszintén, tegnap az OTI rendelőintézetében megvizsgáltak, de nem bíztam az ottani orvosban. És most ön pontosan ugyanazt állapította meg, mint amit tegnap az OTI-orvos.

— Tudom — bólintott az orvos.

— Honnan? — csodálkozott a beteg.

— *Mert tegnap az OTI-ban is én vizsgáltam meg.*

— **Menyasszonyi ruhában akasztotta fel magát.** A baranyamegyei *Ellend* községben *Reiszmann* Katalin 26 éves leány felöltözött *hófehér menyasszonyi ruhájába és szobájában az ablakrácsra felakasztotta magát. Reiszmann* Katalin már évekkel ezelőtt jegyben járt, de súlyos betegség támadta meg és a házasságból nem lett semmi. Ezért ölte meg magát.

— **Báró Schossberger Klára új képei a Tamás Galériában.** A magyar festőművésznők sorában előkelő rangja van báró *Schossberger* Klárának. Ő is a szolnoki iskola tagja. Színes, derűs és sokoldalú művész. Tájkép, csendélet, kompozíció, arckép, nyüzsgő, elegáns élet és szegény emberek világa, napfényes tenger fénye és török bolt homálya: mindegy neki a téma, mindennek ki tudja aknázni teljes festőiségét. Vásznait beragyogja a festés öröme, annak az élvezete, hogy ő mindezt tudja és pedig kínlódás, verejtékezés nélkül tudja. Halászcsaládjának tömör és biztos épülete tiszteletet ébreszt komponálótehetségével szemben. Schossberger Klára nagy szorgalommal érte el, hogy ma már kialakult művészi arculata, festői egyénisége; ha tömegben találkozunk vele, akkor is felismerjük. Annyit tud már, hogy hamarosan megfesti azokat a műveket, amelyekért érdemes volt neki a festői pályára lépni s ott szenvedni és küszködni. *(—ny.)*

— **A földmívelésügyi miniszter új törvényjavaslatai.** A földmívelésügyi miniszter őszig nem terjeszt elő újabb törvényjavaslatot. A nyáron elkészülnek az eddig letárgyalt földmívelésügyi törvényjavaslatok végrehajtási utasításai. Igy elkészül *a bortörvény, a telepítési törvény* és a még *Kállay* Miklós földmívelési miniszterssége alatt letárgyalt *erdőtörvény* végrehajtási utasítása. Az ősszel két újabb törvényjavaslatot készít elő a földmívelési miniszter. Az egyik *a gazdatisztek betegség, rokkantság esetére szóló kötelező biztosításáról és nyugdíjáról szól.* Ennek a kérdésnek a rendezését már régebben megígérte a kormány. Nagyjelentőségű lesz a másik törvényjavaslat is, amely a *mezőgazdasági érdekképviseletek reformjáról* szól. Ez a törvény az 1920-ban megalkotott mezőgazdasági kamarák szervezetét alakítja át az azóta történt változások és tapasztalatok alapján.

Artin
nem túri a renyheséget
ez a jó hashajtó!

VIRÁGVASÁRNAP

A fekete nagyhétnek, a piros husvétnak virágos kapuja.

Jácintkisasszony mosolyogva kacsint a szürke, sárga bársonymundéros barkabimbókra.

Legénytavasz furulyája szakadatlan szól a pattanó erdőkben, a mosolyogva lélegző kertekben.

A tavaszi vizek fényes tükrében hogy nézegetik magukat az égi kék mezőn legelésző fehér bárányfelhők.

És mekkorákat bukfencezik bolondos jókedvében a szarkamadár.

A fecske- és a gólyafészkek körül bizony már elvégezték a husvéti nagytakarítást és Tündérország harangozói is várják már az órát, amikor meghúzhatják a gyöngyvirágharangokat.

Kék ibolyahuszárok vígan udvarolnak a violahajnalokon, a langyos estéken az ibolyahölgyeknek, de a gólyahír sárga vadvirága is jussolni akar a tavaszi boldogságból. Szép porciót.

Az ünnep brokátos angyala is táncra perdül és égi parfőmös keszkenőjével végigsimít az arcunkon.

Csoda csodát követ.

De jó is lenne olyan nagyon boldognak lenni, mint amilyen boldogok a mosolygó barkabimbók.

(b. á.)

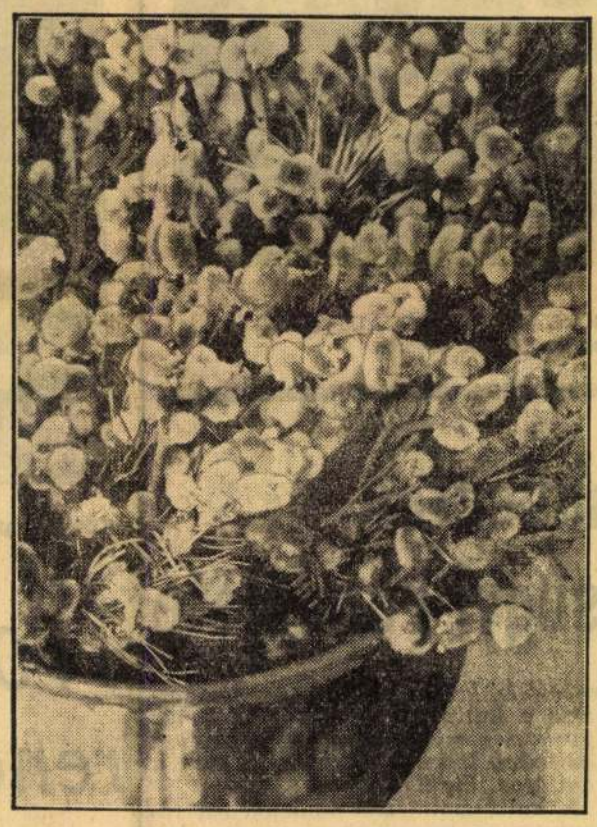

Asszonyom

bizonyára Önt is érdekli:

hogy a virágvasárnapi ujdonságok egész sora jelentkezett a vásárcsarnokokban. Ezek között legszebben fejlődöttek a szabadföldi saláták, amelyeknek már olyan nagy a fejük, mintha május vége lenne. Darabonkint 3—6 fillér a nagyvásártelepen és 6—10 fillér a kerületi csarnokokban;

hogy idei tököt szállított a fővárosi kertészet a nagyvásártelepre, amelyet kilónkint 5 pengőért adtak el;

hogy újdonság a juhsajt, amelynek nagyban 1.90, a viszonteladóknál 2.20—2.40 pengő kilója;

hogy megjelent az idei új zeller is, amelynek csomóját zöldjével együtt 15—25 fillérjével árusították;

hogy gyönyörű argentinaispárgát árusitanak. Ennek a kiválóan finom ízű, nem kesernyés spárgának kilóját 1 pengővel drágábban adják, mint a közönséges spárgát, amelyből napról napra rengeteg mennyiséget szállitanak Budapestre;

hogy soha olyan szép és olyan sok piros retek nem volt még a budapesti piacon, mint ma. A piros hónaposretek csomóját 10—32 fillérért árusítják;

hogy husvét hetében valamennyi kerületi vásárcsarnok egész nap nyitva lesz, de husvét vasárnapján husvéti cikkeket, iparcikkféléket nem szabad árusitani.

— **Ellopták az új román repülőgépek terveit.** *Bukarestből* jelenti *Az Est* külön tudósítója: A brassói repülőgépgyárban ismeretlen tettesek tegnapelőtt éjjel feltörték az irodában lévő nagy vasszekrényt és elvitték a terveket, köztük az új repülőgépek tervrajzait is, azonkívül a légvédelmi terveket. A nyomozás eddig nem vezetett eredményre. *(T.)*

— **A csillagos cikkek írója Szolnokon.** A szolnoki kereskedelmi társulat április 5-én, vasárnap délután 5 órakor iktatja be a városháza közgyűlési termében új elnökét, dr. *Östreicher* Istvánt. A díszközgyűlésen megjelennek az országos kereskedelmi érdekképviseletek küldöttségei és a kereskedelmi társulat felkérésére felszólal a *Pesti Napló* csillagos cikkeinek írója, *Tápay-Szabó* László is.

— **Házasság.** *Steiner* Sárika (Szekszárd) és *Ungár* József (Budapest) vasárnap déli 1 órakor a Csáky uccai izr. templomban házasságot kötnek. (Minden külön értesítés helyett.)

Bárdos Klári és *Somló* István jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

— **Szegény kis nyuszik.** Közelednek a husvéti ünnepek, a pesti kirakatokban megjelent *a nyúl.*

A husvéti nyuszi. Ugyan ki gondolná, hogy Nyuszi úr nem is olyan jambor teremtés, mint amilyennek mutatja magát, ki hinné például, hogy komoly drágulást idézett elő a — *kalap-iparban.*

Erre vonatkozó jelentések szerint hónapokkal ezelőtt házi- és vadnyúlkörökben, főként amerikai vásárlásokra, nagy kereslet mutatkozott a nemzetközi piacon. Az árak kezdetben 5—10 százalékkal emelkedtek, később többszáz százalékkal s a tartós hossz néhány héttel ezelőtt *elérte tetőpontját.*

A nyers nyúlbőr árával együtt emelkedett a vágott nyúlszőr ára is, több mint háromszorosára. Nyúlszőrből készülnek a kalapok. *Megdrágult a nyúlszőr, megdrágult a kalap.* Világszerte, ötven százalékkal.

Az ügyben szerep jutott a hazai vadnyúlbőrnek is. Azelőtt ötven fillérért alig tudták értékesíteni darabját, most egy pengő huszonöt fillérért szívesen vásárolják. Magyarországon mintegy 40.000 kg nyúlszőrt dolgoznak fel évente kalaptompnak. *Ezt körülbelül egymillió nyúl szolgáltatja.* Ennyi nyúlnak kell elpusztulnia, hogy elegendő nyúlszőrkalap kerülhessen a pesti kalapüzletekbe.

Szegény nyuszik. *Vegyük le előttük — nyúlszőrkalapunkat.*

x **Az Elektromos Kiállítás** értesíti a nagyközönséget, hogy husvét hetében a szokásos bemutató-előadások elmaradnak. Az ünnepek után következő héten, mégpedig e hó 15-én, szerdán délután ½6 órakor, továbbá csütörtökön és pénteken délelőtt ½10 órakor a kiállítás (V., Honvéd ucca 22. sz.) előadótermében, illetőleg villamos konyhájában a bemutató-előadásokat megtartják. Belépés, ruhatár díjtalan. A kiállítás nyitva: hétköznapokon délelőtt 8—2 és délután 4—7 óráig.

x **Autobusz-üzemi hírek:** Jászberény—Nagykáta, valamint Nagykáta—Tápióbicske irányába induló vonalain Strompf Pál autobusz-üzeme, a husvéti ünnepek alkalmából, az utazóközönség kényelmes szállítására, új, modern autombuszaival megerősített járatokat fog fentartani.

x **Kékes Szálló,** a basedowkór gyógyhelye.

x **Aranyérnél** a természetes »*Ferenc József*« keserűvíz használata csakhamar kellemes megkönnyebbülést eredményez.

x **Az Odol fogpép védi fogait!** Használjon tehát Odol fogpépet reggel és este. Az alapos és rendszeres szájápolás Odol fogpéppel megtartja fogait késő öregkoráig.

Ideg-kedélybetegeknek megnyílt
a „**Budapesti Szanatórium**“
Aktiv lelki-szervi gyógyítás. Jávor ucca 11/b. Tel. 966-71

x **Habig-kalap,** Kossuth Lajos ucca 1.

x **A tavasz minden frisseségét** varázsolja elő a *Leroy:* Paris Plage és Biarotz Plage kölnivíz, mely illatának állandóságával és intenzitásával vetekszik a parfőmökkel. Az Eau de Cologne Leroy modern, fiatalos vonzó! Megjelenése ízléses.

x **A 36. m. kir. osztálysorsjáték** játéktervének *megváltoztatása* miatt egyes főárusítóknak nem áll módjukban, hogy az összes eddigi sorsjegyszámot elküldjék vagy rezerválják feleik részére. Nagyon kérik emiatt a főárusítók, hogy szíveskedjenek *sürgősen* intézkedni, mert rövidesen sem a fentartott, sem hasonló számú sorsjegyet nem tudnak esetleg kiszolgáltatni.

x **Karcsú és izmos az ideál.** Ügyelni kell azonban arra, hogy a fogyasztás ne menjen az egészség rovására. Azért ajánlatos minden esetben az Ovomaltine koncentrált erősítőszerrel kiegészíteni életrendünket, mert az Ovomaltine fokozza az izom és idegerőt, az egész szervezet életerejét anélkül, hogy felesleges zsírtömeggel, hájjal terhelné a szervezetet.

Abbazia Hotel Continental megnyílt
Fischer Ágost igazgató vezetésével. Szobarendelés budapesti iroda útján. „VIA“, IV., Váci ucca 36. Tel. 832-56

SINCLAIR LEWIS
Ez nálunk lehetetlen
★
1936 REGÉNY SZENZÁCIÓJA
★
Kötve 4·80 P

„Egyéb tartozások“ ellenben *0.75 millió* pengővel csökkentek.

A német állam lesz a Hapag és a Lloyd főrészvényese. *Berlinből* jelentik: A *Hamburg—Amerika—Linie* és a *Norddeutscher Lloyd* ujjászervezésével kapcsolatban az alaptőkét az egyötödére csökkentik, ugy hogy a két vállalatnak a válság előtti tőkéjéből tényleg csak annak egytizenötödrésze marad meg. De a szanálás ujabb meglepetéssel is járt. Eleinte ahhoz, hogy *a petroleumért és a tengeriért erős devizával fizessen Magyarország* és ezért a mult hét elején a tárgyalások csaknem megszakadtak. *Gheorghiu* kereskedelmi államtitkár, a román delegáció vezetője akkor Bukarestbe utazott és hétfőn érkezett vissza uj utasitásokkal. A románok *a petroleumért 30 százalékos, a tengeriért pedig 35 százalékos devizafizetésére* szállitották le igényeiket. A petroleumra vonatkozóan Magyarország ezt a feltételt már elfogadhatónak tartja, a tengeri... A világ legjelentékenyebb értéktőzsdéin az elmult héten az irányzat egyenetlen volt. A *londoni* tőzsdén, ahol a vállalkozás kedvét a politikai tárgyalások bizonytalansága észrevehetően hátrányosan befolyásolta, a barátságos alapnangulat ellenére is tulnyomórészben kisebb árfolyamcsökkenések jelentkeztek. A *párisi* tőzsde a francia frank sorsa iránt ujólag felmerült aggodalom hatása alatt állott és a bizonytalanság az áralakulás erős ingadozásában nyilvánult meg. A *berlini*

Véglegesen devalválták a belga frankot. *Brüsszelből* jelentik: A hivatalos lap rendeletet közöl, amely *a belga frank paritását véglegesen a jelenlegi ideiglenes szinvonalon rögziti*, ami a régi paritás 72 százalékának felel meg. Másrészről a rendelet értelmében eltörlik a mult évben létesitett belga frankkiegyenlitő alapot. A kormány ugy véli, hogy az ország gazdasági élete már alkalmazkodott az uj paritáshoz és igy annak végleges lerögzitése nem ütközik akadályokba.

MAGÓG FIAI

REGÉNYES KRÓNIKA

irta: KÁLLAY MIKLÓS 76

— Én nem tartozom közétek. És nem is fogok soha. És engem mindig köt Isten örök törvénye és lelkünkért kinhalált halt Krisztus ur parancsa. Az utálat fojtogat itt ebben a bünöktől vemhes levegőben, ebben a fülledt vak világban. Undorodom ettől a bujkáló, titkok bübájába burkolt förtelemtől. Ki innen! Ki a szabad levegőre, Isten fénylő napja alá!

És már indult is. Csak homályos ösztöne vitte. A pislákoló máglya vezette. De körülte vak homály volt. Szeme előremeredt a távoli derengés felé. Testekbe botlott. Iszonyodva sejtette, hogy körülte láthatatlan orgia tombol. Olykor öklével tört magának utat. Végre keserves küzködéssel a hamvadó máglyáig vergődött.

Ép fenyődorong hevert az üszkös hasábok mellett. Lángra turta a hamvadó parazsat s megvárta, mig a dorong is lobbot vetett. Elevenre szitotta a lángot és az égő doronggal mint fáklyával megindult a kijáratot keresni.

Előre tartotta a szerencsegve lángoló fenyőágat és leste, mikor kerül friss levegőjárásba. Egyszerre nyugtalan repesni kezdett a láng. Megtalálta a napvilágra vezető folyosót.

Most gyors iramra erőltette lépteit, amennyire a bizonytalan talajon s a kétes derengésben tehette. Félt, hogy gyönge fáklyája nem talál kitartani. Lelke mondhatatlan kinokkal háborgott. A szőke Esclarmondára gondolt és vad féltés mart szivébe. Elképzelte, hogy dulták meg angyali szőkeségét a bujdosó csókok. Ez a gondolat még kegyetlenebbül korbácsolta innen. Botladozva törte magát előre. Lába meg-megcsuszott a folyosó nyirkos földjén. Egyszerre csak lépteket hallott maga mögött. Kisértetiesen kopogtak a nagy csöndességben.

Ki járhat mögötte? Kit vezethet az ő magános, fáradt csillaga? Nem mert visszatekinteni. Inkább menekülni szeretett volna. De lába nem vitte már gyorsabban. A követő léptek egyre közelebbről hangzottak. Az ismeretlen kisérő már be is érte Raymondot.

A vicomte arcába világitott az égő fenyődoronggal. Ráismert. A busképü Fulco lovag volt. De Raymond megriadt, mikor arcába pillantott. A kárhozottak kétségbeesése volt erre az arcra irva. Egy élet rettentő csalódásának bélyege égett rajta. Bomlott vonásai meggyötört kuszaságából két kiégett szem halálos csömöre révedt felé.

Fulco lovag csak állt az ifju Raymonddal szemben. Szive biborpitvarában romokban hevert az alabástromoltár és az aranyglóriás tiszta mozaikkép.

És a lovag csak állt és nézett merőn a vicomtera és nem szólt egy szót sem.

És Raymond is érezte, hogy van valami közös és testvéri fájdalom kettőjük szivében. Tudta, hogy itt fölösleges minden beszéd. Szótlan pillantással viszonozta Fulco lovag néma tekintetét.

Aztán hangtalanul megindultak egymás mellett.

A fenyődorong utolsót lobbant, mikor a távolban felrémlett a szabaditó napvilág derengése.

— — — — — — — — —

A fontroidi ciszterci kolostor kapuján ut porától szennyesen, elnyütt vándor zörgetett be.

A kapus fráter kipillantott a kémlelőablakon. Nem sok bizalma volt a jövevényhez, mert megkérdezte:

— Kit jelentsek a kegyes prior urnak?

És szólt a csüggedt válasz:

— Valamikor ugy ismertek, mint marseillei Fulco lovagot. De nem kivánom viselni sem nevemet, sem cimemet. Meghasonlottam magammal és a világgal. Békét és vigasztalást könyörgök e falak oltalmában.

A nehéz vaspántos kapu nyilt és becsukódott a lovag mögött.

V.

CSILLAG KEL OSMA FELŐL.

— Megszámlálhatatlan ártó féreg ás és rongál az Ur szőlőjében — mondta panaszos szóval Innocentius pápa — és mind csak azon munkál, hogy jó gyümölcs helyett, dudva, gaz és vad tövis verje fel a nemrég még gondozott kerteket.

Nehéz gondok szántották homlokát. Komor, feketélő fellegek gyültek mindenfelől. Emlékezett, hogy könnyezve kérte bibornoktársait, ne rakják az ő gyönge vállára a pápaság elviselhetetlen terhét. Pedig akkor még nem is látta ilyen világosan, mint most, milyen gonosz hatalmak serege esküdött Szent Péter széke ellen. Bármely tája felé tekintett a világnak, mindenfelől keserüség, romlás, fenyegető vész nézett vissza rá. Keleten megnőtt hatalma a pogánynak és hasztalan hirdette a keresztet, a kereszténység királyai és fejedelmei egymást emésztették. A hit belső ereje ernyedezett. A nagyurak csak cégérnek viselték tornyaikon és lobogóikon a kereszt jelét, lélekben nem törődtek Krisztusnak és Egyházának parancsaival. A szent Birodalomban Fülöp és Ottó ellenkirályok hadai dulták a tartományokat, irtottak életet és vagyont. De hadnál, dulásnál, inségnél és sorvasztó csomáknál veszedelmesebb volt az a kárhozatos eretnekség, amely a Fekete-tengertől a végtelen vizeket hömpölygető Óceánig mételyezte a megtorpant lelkeket. A vad macedóniai hegyek között hozzáférhetetlen barlangpalotában székelt pápájuk, Niketász ur, aki szerteszét küldte a világba a bogumilpapokat és bübájos tudományu Tökéleteseket, hogy hiveket szerezzenek a földkerekség rendjét és nyugalmát felforgató sátánhitének. A járványos nyavalyák nem terjedtek döbbentőbb hirtelenséggel, mint ez a kárhozatos tanitás. Különösen a virágzó déli tartományokban, ahol a természet mosolygó, dédelgető szépsége, az örökké derüs ég enyhe jótékonysága és a drága javakban duskáló kincses bőség igazi földi paradicsomot teremtett: Nemcsak a mindig elégedetlen és háborgásra hajlamos szegénység szegődött a koplaló és magukat sanyargató próféták nyomába, hanem az előkelő fejedelmek és grófok, a körülrajongott és hódoló trobérek seregétől magasztalt várurnők, sőt tudós papok és szerzetesek is. Igaz, hogy magára maradt a nép. Nem voltak elszánt pásztorai. Készek érte minden veszedelemmel szembeszállni. A püspökök a fénynek és hatalomnak éltek. Hadat vezettek, világi javakat gyüjtöttek, fejedelmi pompával hivalkodtak. A szerzetesek mint hozzáférhetetlen várakba zárkóztak el monostoraikba. A templomok üresen álltak. A nyáj szerteszéledt. Jámbor odaadással követte az álnok pásztorokat, akik farkasvermekbe csalogatták.

(Folytatása következik.)

Nem vagyunk mindig teljesen tisztában vele, mit és mért is tesz tulajdonképen Nyilas Misi. Mindent végre nem lehet az ifju exaltáltság kapkodó beszámithatatlanságával magyarázni. Különösen a darab végén kel fel kissé tanácstalanul a közönség. Az a néhány tetszetős frázis a becsületesség édességéről, amit a szerző hősének szájába ad, igen lendületes retorika, de tulajdonképen csak ügyes palástolása a befejezés hiányának. Nem szerencsés az sem, hogy a darab a két teljes hatásu első kép után fokozatosan esik és leghatástalanabb éppen a bizonytalan vonalvezetésü utolsó felvonásban.

Mindezért csak Móricz néhány brilliánsan megformált és teljesen élő alakja kárpótol. Az előadás is arra helyezte a fősulyt, hogy az alakoknak ezt az élő valóságát a szinpadon teljessé tegye. *Ungváry* László Nyilas Misi szerepében nagy szinészi teljesitményt adott. Jellegzetesen megelevenitő erővel varázsolta elénk a kamasz diákot. Ha voltak is pillanatai, amikor az exaltált idealizmust tul exponálta s ezzel szinte kilenditette alakját a reális sikból és a valószerütlen felé lenditette el. De voltak kitünő megérzései és meggyőző momentumai is. Ennek a fiatal szinésznek ez az igéretes sikere is elég igazolása az előadásnak. Igen kedves, közvetlen és egyéni báju volt partnere, *Somogyi* Erzsi is Kondor Sárika szerepében. Pompás alakitást láttunk *Várkonyi* Zoltántól. Kitünő és markáns volt *Odry* Árpád igazgatója, *Gózon* Gyula finoman kidolgozott, biztos humoru kabinet portrét adott. Eredeti, jellegzetes figura volt *Matány* pedellusa. *Vizváry* Mariskával ismét a hamisitatlan élet vonult be a szinpadra.

A közönség melegen fogadta szinpadon a regényből már jól ismert alakokat és sokat tapsolt a szerzőnek és a szereplőknek is.

K. M.

— **A Munkácsy Céh kiállitása.** A Munkácsy Céh május folyamán rendezi meg a *Nemzeti Szalónban* hagyományos tavaszi kiállitását, amelyet évről-évre művészi tárgysorsjátékkal köt össze. A mostani, nyolcadik kiállitáson közel ötszáz nyereménytárgy kerül sorsolás alá, több, mint ötvenezer pengő értékben. Az egypengős sorsjegyekkel megnyerhető nyereménytárgyak között olyan művésznagyságok alkotásai szerepelnek, mint *László* Fülöp, *Márk* Lajos, *Kisfaludi-Strobl* Zsigmond, *Sidló* Ferenc, *Csók* István, *Csánky* Dénes, *Glatz* Oszkár, *Halmi* Artur, báró *Hatvany* Ferenc, *Iványi-Grünwald* Béla, *Kernstock* Károly, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, *Róna* József, *Rudnay* Gyula, *Vaszary* János és mások.

volt, hogy a közönség nem akart távozni a szinházból és végül az igazgatóság ugy távolitotta el a közönséget, hogy *kioltották a villanylámpákat*.

A „Telivér leány" főszereplői *Rökk* Marika mellett Hans *Stüwe* és Paul *Kemp*.

ÉDES MOSTOHA A VIGSZINHÁZBAN

Lakner Bácsi Gyermekszinháza vasárnap délelőtt eljátssza a *Vigszinház* szinpadán *Péchy* Gizi felléptével az *Édes mostohát*. Jegyekről ajánlatos előre gondoskodni.

Uj filmek

Az URANIÁBAN: *Golgota*. A világtörténelem legnagyobb drámája. Krisztusnak a világ megváltását jelentő kinszenvedése és kereszthalála évszázadok óta ihlette meg a művészetek minden ágának hivatott művelőit. Festészet és szobrászat, szinház és zene a legnagyobb remekeket mutatnak fel a fenséges tárgyról, a passióról. És most a legfrissebb művészeti ág: a hangosfilm is belekapcsolódik ebbe a tárgykörbe (a néma film már régebben megtette) avval az igazán grandiózus francia filmmel, melyet az Uránia péntek délben először meghivott közönség, közöttük a fővárosi katolikus papság számos tagja, előtt mutatott be nagy sikerrel. A film cselekménymenetét és szövegrészét *Raymond* párisi kanonok állitotta össze. Természetesen a négy evangéliumot vette alapul s szinte azt mondhatnók, hogy a passiókat irta át — hangosfilmre. Az ő közreműködése biztositék arra, hogy dogmatikai szempontból teljesen kifogástalan ez az alkotás. Nemcsak áhitatot erősitő és keltő, hanem egyenesen apologetikus jellegü is, például az apostoli küldetés és Szent Péter megbizatásának jeleneteiben. De nem szabad hallgatással mellőzni a film müvészi jelentőségét sem, ami a rendező Julien *Duvivier* kétségtelen érdeme. Remek munkát végzett nemcsak az igazán nagyszabásu és lenyügöző tömegjelenetekben, a finom sejtető hatásokban, melyekkel a transcendentális értékeket érzékelteti; hanem a kihangsulyozott játékvezetésben is. A legkiválóbb művészek munkájáról sem szabad megfeledkezni. Főleg Pierre *Vignan* és Henry *Baur* alakitása felejthetetlen élmény marad. A zenei rész nem mindig alkalmazkodik a cselekvés menetéhez, de annak is vannak nagyon megkapó zenei és igazi zenei alafestései. A scenikai részben a rekonstruált Jeruzsálem beállitása teljesen valószerüen hat és nagyban elősegiti a passió történetének megértését. A film nagy hatást keltett bemutatóján.

mellett a gordonka legnagyobb mesterei között emlegetnek, mindenképpen méltók voltak Dohnányi művészetéhez. Szebb és tökéletesebb összhangban alig hallottunk az utóbbi időben klasszikus versenyművet előadást. A művészek azután felváltva is szerepeltek. Morini Erika Mozart A-dur hegedüversenyét játszotta fölényes bravurral, de komoly elmélyüléssel is, amely a gyönyörü szerzemény minden finomságát plasztikus kidolgozásban szólaltatta meg. Piatigorszky Boccherini B-dur gordonkaversenyének művészies virtuozitásával hóditotta meg a közönséget. Az élvezetes hangverseny befejezéseképpen Morini Erika és Piatigorszky Brahms hegedü és gordonka szólamra irt kettős versenyművét adták el oly pompás kidolgozásban, hogy a közönség szinte lelkes elragadtatással ünnepelte a vonóshangszereknek ezt a két kivételes tudásu és adottságu művészét. (d).

Ma délután
Az Ur katonái

a Magyar Szinházban olcsó helyárakkal kerül szinre. Felejthetetlen élmény!

— **Molnár Anna** hárfaművésznő és *Eigner* Iván gordonkaművész április 4-én, szombaton este 8 órakor tartják együttes hangversenyüket az ujpesti Városháza disztermében.

— **A Méltóságos asszony — ma, szombat délután — az Andrássy-uti Szinházban a teljes esti szereposztásban kerül szinre, olcsó helyárakkal!**

— **Báró Schossberger Klára gyüjteményes kiállitása.** Még a mult század elején a jólneveltség egyik feltétele volt, hogy az előkelő családok nőtagjainak a lovagláson, zongorajátékon és az éneken kivül a festészethez is érteniök kellett. Ma rendszerint csak olyan nő foglalkozik a festészettel, akinek valóban megvan az adottsága a művészethez. A Tamás Galériában bemutatkozó festőművésznő báró *Schossberger* Klára azok közé tartozik, akik odaadó gonddal foglalkoznak a színek és formák gazdag világával. Képei annak ellenére, hogy a modernséget tükrözik, óvakodnak a merész tulzásoktól és mindig tetszetősek. Tájképei frissen megörökitett impressziók. Velencei és raguzai városrészletei finoman hangolt szinakkordokkal főlelevenitett élmények. Az arcképeiben és főleg a figurális kompozicióiban érezni, hogy festőjük eljutott tehetségének határaihoz. Ezek a képei a táj- és város részletekkel ellentétben bizonytalan előadásuak és egynémelyiken feltünően kiütközik a mintaképeknek tekintett festők hatása.

(B. P. L.)

tásügyi miniszter meleghangu részvéttáviratot küldött a művész özvegyének.

— **Kamarazene est.** Dr. *Kerntler* Jenő, *Dömötör* Tibor, *Friss* Antal, *Tátrai* Vilmos, *Nováki* László és dr. *Sezdő* Miklós szerepeltek a pénteki kamarazene est alkalmával. A zongorakiséretet dr. *Herz* Ottó tanár látta el nagy gonddal és művészettel. A kiváló muzsikusok müsorán előbb Purcell trio-szonátája, majd a Vivaldi-trio, Roussel egyik érdekes szerzeménye és végül Brahms f-moll zongoraötöse szerepeltek. A népszerü művészegyüttes tagjai hivatott tudással adták elő a szerzeményeket. Különös érdekessége volt a hangversenynek, hogy annak keretében mutatta be Szedő Miklós Fóthy János verseit, melyeket *Kerntler* Jenő tanár zenésitett meg pompás invencióval. Különösen három álomszerüen finom zenekép aratott meleg és őszinte sikert. Szedő Miklós, aki még Pergolese és Scarlatti szerzeményeket is énekelt, szintén sok tapsot kapott hálás hallgatóságától.

— **A Babkó Gyermekszinpad évadzáró előadása.** A jelentős sikerekben gazdag téli idény évadzáró előadását vasárnap délután fél három órakor tartja a *Budai Katolikus Körben* (Fő-utca 83.) a *Koroda* Miklósné vezetésével müködő *Babkó* Gyermekszinpad. A népszerü kis művészek a *Virágálom* cimü szines, mosolygós gyermekrevüt adják elő komoly felkészültséggel. Az apró revü stilusos táncain kivül a gyermekkabaré részben ritmikus akrobatikával, sok mókával, nótával szórakoztatják a kis közönséget a gyermekművészek, akik különben most mutatkoznak be először a Babkó Szinpadon, mint spice-táncosok. A *Nemzeti Ujság* olvasói *féláron válthatják meg mérsékelt áru jegyeiket*, a Budai Katolikus Kör portásánál és telefonon előre megrendelhetik: 614—08 számon.

— **Háromszéki müvészest a Zeneakadémián.** A sepsiszentgyörgyi Székely Mikó Kollégium Öregdiák Egyesülete, az Erdélyi Férfiak Egyesületének és a Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesületének háromszéki csoportjai április hó 4-én, szombaton délután 5 órai kezdettel a Zeneművészeti Főiskola nagytermében jótékonycélu Háromszéki Müvészestet rendeznek. A Müvészestet dr. *Darkó* Jenő debreceni egyetemi tanár beszéde vezeti be. Szerepelni fognak még: *Ignácz* Rózsa és dr. *Hosszu* Zoltán a Nemzeti Szinház, — *Tutsek* Piroska és *Koréh* Endre a m. kir. Operaház, — *Bihari* József és *Köpeczi-Bócz* Lajos, a Vigszinház tagjai. — *Kiss* Manyi, a Királyszinház müvésznője, továbbá *Damokos* László zongoramüvész, *Lugossy* István tárogatómüvész *Ákom* Alajos orgonakisérete mellett, dr. *Bartha* János, dr. *Opra* Gábor és végül a *Székely Egyetemi és Főiskolai Hallgatók* háromszéki csoportjának táncegyüttese. Az énekszámokat dr. *Herz* Ottó zongoramüvész kiséri. A Müvészest belépőjegyei a rendezőség irodájában (Efe. és Szefhe. helyiségei VIII., Rákóczi-ut 15., II. em., telefon délelőtt 9—11 óráig 37—7—43, d. u. 5—7 óráig 34—2—88.) és az előadás napján a pénztárnál kaphatók. Előadás után a rendezőség külön belépődij nélkül az EFE. és SzEFHE fenti helyiségeiben klubestet tart.

Nemzeti Ujság 1936. ápr. 4.

Glosszák

aszkodik

a hazai németség egyik je, a minden oldalról egyformán t és értékelt Gratz Gusztáv, hogy elfogult, ádáz támadások jelen- eg ellenünk a környező államok kisebbségeinek lapjaiban. Hogy anok ezek a támadások, hogy lanok: arra tökéletesen elegendő niték Gratz Gusztáv szava. De s szorul bizonyitásra, mert hi- minden józan szemü és itéletü nyilván látja ennek a nehéz ban vergődő, sok csapás által t országnak mindig megértő po- át nyelvi kisebbségei iránt. Nem et elképzelni, hogy mi bajuk van arországgal a környező államok nemzetiségeinek. Nem lehet fel- sszel, hogy mit akarhatnak egye- int igazságtalan hangulatkeltést, egy olyan propagandát, amely a itett álmok fantasztikus céljait i és nem is mindig önkéntes kez- yezésre. Nem akarunk tulzott eztetéseket levonni a gyülölkö- kekből. Nem akarunk nekik tul- elentőséget tulajdonitani. De olna behunyni a szemet és ugy mintha észre nem vennők azo- üneteket, amelyek letagadhatat- elentkeznek egy számunkra tel- rthetetlen és rejtett vezénylő ntésére. És azt szeretnők, hogy ivül jelentős és bizonyára sok- ntosabb politikai problémák az illetékeseknek jutna ide- a is, hogy felderitsék az ilyen kampányok hátterét, megke- éljét, leleplezzék célzatosságát.

///

olitikai

Einsteinnek kel- nt, aki a közélet bonyolult te- is megállapitaná végre a rela- törvényszerüségét és részlet- it. Mert milyen furcsa ugye- gy a félhivatalos értékelés sze- egyszer a lángelme zenitjén ől valaki, máskor csak annyit l, hogy fölényes vállveregetés- assák ki saját tudatlansága, atlansága felől. Amig minisz- közélet férfia, addig csak dicsé- csőség jár neki a félhivatalos okon. Addig minden szava égykarátos bölcsesség, addig n mondata utolérhetetlen szel- sugároz. Addig minden szám, et kiejt: gránitsziklája az igaz- k. Nemcsak megdönthetetlen, de esen vitathatatlan. Az idők vál- ával az emlitett közéleti férfiu gyja a bársonyszéket. Sőt nem- a bársonyszéket, hanem a hata- büvkörét is. Átmegy az ellenzéki ra. És attól a perctől kezdve meg- k az államtudomány ihletett pró- lenni. Ha ugy véli, hogy a kor- valamit nem csinál helyesen: nggal megy neki ugyanaz a fél- alos lap, amely rövid idővel ez- csak az alázat gerincgörbitésével ledett feléje. A volt miniszter anában a csalhatatlanság ormán A volt miniszter jelenleg már kosakat téved", esetleg „légből vagy „rabulisztikával" dolgozik. örténik mindez egy és ugyanazon bokon, egy és ugyanazon — ha ad igy mondani — világszemlélet numaiban. Mármost: nem volna semmi csodálkoznivaló, ha a volt iszter és jelenlegi ellenzéki férfiu változtatta volna felfogását. Ak- természetes, hogy vele szemben a at is változik. De azokban az ese- en, amelyekről szólunk, az a kü- s, hogy a volt miniszterek pon- azt hirdetik, azt kifogásolják és licsérik, amit hajdan a miniszteri ből hirdettek. Ugylátszik: csak az os bársony-fotőj tud megfelelő arázst vonni a benne ülők köré. lyt az elragadtatást előidéző va- at megszünik, mihelyt a kapcso- z államkasszával megszakad, egy- e kiderül, hogy a miniszter is em- Vagyis, hogy tévedhet. Sőt. Attól e már — csak tévedhet.

Uj hazafias diszalbumot kényszeritenek a kereskedőkre ajánlóleveleikkel felszerelt ügynökök

Panaszok a Rákóczi Emlékkönyv erőszakos terjesztése miatt

A különböző hazafias és jótékonysági adománygyüjtések leggyakoribb és a gyüjtők szempontjából *„legnépszerübb"* formája lett, hogy *egy-egy album előfizetésére szólitják fel sokszor elég agressziv módon az egyébként is agyonterhelt kereskedőket és vállalatokat.* A legujabb ilyen előfizetési akció egy 48 pengős *„Rákóczi Emlékkönyv"* megvételére buzditja a vidéki és budapesti kereskedőket.

A Magyar Nemzeti Szövetség embere

Néhány hónap óta arcképes igazolvánnyal ellátott *civil ur* járja végig az ország legkülönbözőbb pontjait, *mint volt százados* mutatkozik be és különböző

közéleti előkelőségekre való hivatkozással a 48 pengős Rákóczi-emlékkönyv előfizetésére szólitja fel a kereskedőket.

Hogy miért kell előfizetni a vidéki *kocsmárosnak, füszeresnek,* vagy *iparosnak* a *Rákóczi-emlékkönyvre,* azt a *Magyar Nemzeti Szövetség hivatalos kiküldöttjeként szereplő ur a következőkkel magyarázza:*

— A 48 pengős *Rákóczi-emlékkönyv* tulajdonképpen a *rokkantak támogatására szolgál.* Meg akarjuk ugyanis szüntetni, hogy a jövőben az *utcasarkokon kolduljanak a háboru megrokkant hősei* s ezért kötelessége minden polgárnak, elsősorban azoknak a kocsmárosoknak és kereskedőknek, akik bizonyos mértékig a *hatóságok jóindulatát élvezik;* előfizetni az emlékkönyvre, amely mögött a *tekintélyes és hazafias célokat szolgáló Magyar Nemzeti Szövetség áll.*

A kereskedők, — akár kocsmárosok, akár füszeresek, e sulyos érvek és e határozott hang előtt kénytelen kelletlen meghajolnak, s bármilyen nehezükre is esik, *részben a nemes célra való tekintettel,* részben a könyvet ajánló ur *félreérthetetlen* célzásainak hatása alatt *aláirják a megrendelő ivet.* Ezzel kötelezettséget vállalnak arra, hogy havi *egy pengős részletekben megfizetik a Rákóczi-emlékkönyvért járó 48 pengőt,* — anélkül, hogy tulajdonképpen tisztában lennének azzal, mi lesz a *Rákóczi-emlékkönyvben, ki és mennyit juttat annak jövedelméből a hadirokkantaknak* s hogy

milyen állami vagy hatósági érdek követeli meg annak terjesztését?

Miután a legutóbbi hetekben egyre több panasz érkezett a *Rákóczi emlékkönyv* terjesztése ellen, kérdést intéztünk magához a *Magyar Nemzeti Szövetséghez,* hogy tulajdonképpen ki terjeszti ezt az emlékkönyvet és annak bevétele milyen célt szolgál.

— Ez a mü *Rákóczi emlékét van hivatva megörökiteni* — mondották a *Magyar Nemzeti Szövetségnél.* — A könyvet *nem mi adtud ki,*

az egyik budapesti könyvvállalat kiadása, mi csak leveleinkkel támogatjuk a könyv terjesztését.

A *Rákóczi emlékkönyv* bevétele ugyanis *bizonyos mértékig jótékonycélt szolgál,* ezért adtunk az ügynököknek ajánlóleveleket. Ha valaki ugy állitja be a dolgot, mintha az album a *Magyar Nemzeti Szövetség* kiadása lenne és annak bevételét *teljes egészében a rokkantak támogatására forditanók, — helytelenül teszi . . .*

Ki adta ki a könyvet

Érdeklődtünk azután a *könyvet kiadó nyomdavállalatnál is,* ahol a *«Rákóczi Emlékkönyv Bizottsághoz»* utasitottak. A *Rákóczi Emlékkönyv Bizottság* ellentétben a *Magyar Nemzeti Szövetséggel,* a következőket mondotta:

— A Rákóczi-emlékkönyvet *a TESz adja ki és a bevételt is a TESz javára forditjuk.* A *Rákóczi Emlékkönyv Bizottság* a könyv előállitásáról és terjesztéséről gondoskodik. Igy tehát

azok az ügynökök, akik a Magyar Nemzeti Szövetség ajánlólevelével jelennek meg a kereskedőnél és azokat előfizetésre szólitják fel — jogosultan járnak el.

Hogy speciálisan a *rokkantak* támogatására forditja-e a *TESz,* illetve a *Magyar Nemzeti Szövetség* a könyvekért kapott 48 pengőt, ezt még nem tudjuk. Tény azonban, hogy a kétkötetes munka azonkivül, hogy Rákóczi emlékét van hivatva ébrentartani és megörökiteni — jótékony és hazafias célokat szolgál.

Ezekután — s ezt már nem az Emlékkönyv Bizottság mondja — még mindig tisztázatlan marad a következő néhány kérdés:

Ki adta ki valójában a 48 pengős Rákóczi emlékkönyvet, amelyet a Magyar Nemzeti Szövetség hivatalos ajánlóleveleinek felmutatásával terjesztenek? Milyen állami vagy hazafias érdek követeli meg, hogy az adókkal és egyéb jótékonysági akciókkal agyonterhelt kereskedők 48 pengős diszalbumokat vásároljanak? Milyen célokra forditja a Magyar Nemzeti Szövetség, illetve a TESz, illetve a Rákóczi Emlékkönyv Bizottság a könyvekért kapott 48 pengőket?

Mennyi jut ebből a rokkantaknak, mennyi jut adminisztrációra és mennyi jut a különböző közéleti kapacitások «feltétlen kivánságára» hivatkozó ügynököknek?

A belügyminisztérium illetékes osztályának vajjon tudomása van-e arról, hogy a kultuszminiszter határozott kijelentése ellenére — ujabb diszalbumokkal házalnak az országban? S vajjon tudomása van-e a *TESznek,* vagy a *Magyar Nemzeti Szövetségnek* arról, hogy ügynökeik *milyen figyelmeztetésekkel «ajánlják»* megvételre a megszeppent vidéki kereskedőknek Rákóczi emlékkönyvét?

* **A Magyar Irástanulmányi Társaság** április 7-én, kedden este pont 7 órakor a Népegészségügyi Muzeum (VI., Eötvös-utca 3) előadótermében előadó-ülést tart, melyen ifj. dr. *Balázs* Dezső ügyvéd *«A politikus jelleme»* cimmel ad elő.

TAVASZI

DIVATCIPŐK!

Fekete és barna divatcipő — Divatcipő, barna vagy fekete bőrből — Zöld, barna és fekete divatcipő

Divatcipő, fekete és barna bőr, vagy fekete lakk — Fekete bőr- és lakkcipő — Zöld és kék, vagy fekete és barna bőrből

BÁRMELYIK

1000

FILLÉR

Bőr divatcipő, fekete és barna szinben — Barna divat bőrcipő — Zöld és kék divatcipő

Férfi magasszáru cipő, fekete vagy barna szinben — Férfi cúgoscipő — Férfi félcipő, fekete és barna szinben

Vidékre utánvét mellett szállitunk, meg nem felelőért a pénzt visszaadjuk.

FILLÉRES DIVATHÁZ

BAROSS-TÉR 23. Rottenbiller-utca sarok

Liber alpolgármester álunokahugát súlyos fegyházbüntetésre itélték

Egy fiatal szélhámosnő változatos kalandjai Budapesten

Ma folytatta a büntetőtörvényszék *Schadl* tanácsa annak a csalási bünügynek a tárgyalását, melynek vádlottja *Balczó* Margit magántisztviselőnő. Mint ismeretes, a királyi ügyészség csalással, váltóhamisitással és lopással vádolta meg a fiatal leányt, aki különböző szélhámosságokat követett el, *Liber* Endre alpolgármester unokahugaként is szerepelt és az alpolgármestert is megkárositotta. A vádlott, aki már kétszer volt büntetve, fekete selyemruhában állott a biróság elé és többek között igy védekezett:

— Bünösnek érzem magam, de nem olyan sulyosan, mint ahogy a vád mondja. *Kun* Jenőnek, akkori ismerősömnek pénzre volt szüksége, mert

hivatali differenciái voltak

és én segiteni akartam rajta. Hamisitottam két váltót, hogy a hamis váltókat fedezetként adja mindaddig, amig a tartozását nem tudja kifizetni. A kötelezvény, amely azt igazolja, hogy nékem 800 pengővel a váltók aláirói tartoznak, szintén hamis. Nem igaz, hogy az illetők tőlem kölcsönt vettek fel. Én senkit sem akartam megkárositani, mert nem gondoltam arra, hogy a váltókat peresitik. *Kun Jenő tudta, hogy hamis váltókat adtam át.*

— Hogyan történt az autózás? — kérdezte az elnök.

— Telefonon kértem autót, hogy egy ismerősömet Felsőzsolcára vigyem. Én börtönből jöttem ki... Nem tudom, miért kell ilyesmit csinálnom, presszió alatt állok. Ültem már börtönben, hát mindegy volt a mód, hogy miként jutok el *Zsolcára.* Amikor visszajöttem, a soffőr felszólitott, hogy fizessem ki a tartozásomat. *A számla 107 pengőt tett ki,* de pénzem nem volt. A soffőr a rendőrségre akart kisérni, de ez ellen tiltakoztam, mert alapos okom volt a félelemre. Visszamentünk a garázsba, ahol azt mondtam, hogy *ismerem Liber alpolgármester urat,* az unokahuga vagyok.

— Felszólitottak, hogy hivjam fel telefonon az alpolgármester urat és kérjem meg: álljon jót értem. Én ismertem az alpolgármester ur családi viszonyait és felhivtam őt telefonon. Azt mondtam neki, az unokahuga beszél, közöltem vele, hogy nincs pénzem és kértem, álljon jót értem 107 pengő erejéig. A hangom megtévesztette az alpolgármester urat, azt hitte, hogy az unokahuga beszél és jótállt értem. Amikor megtudta, hogy visszaélés történt, feljelentést tett.

— *Mit lopott Zsolnai Géza lakásáról?* — kérdezte az elnök.

— A fogházból való szabadulásom után mentem Zsolnai lakására. Azt mondtam neki, hogy Alagon, Badenben és másutt *villám van.* Az nem igaz, hogy egy hétig ő fedezte a költségeimet, csupán egy neszeszert kaptam tőle ajándékba. Nem igaz, hogy zálogcédulát loptam tőle. Annyi igaz, hogy *vele vacsoráztam és pudert vett nekem.*

Végül elmondta, hogy a körúton lakást vett ki és ott januárban elfogták. Arra a kérdésre, hogy miért követte el a szélhámosságokat igy válaszolt:

— *Nem tudom. Presszió alatt állok.*

Hollósi György soffőr részletesen elmondotta, hogy miként autóztak Budapestről Miskolcra és Zsolcára, hogyan játszódott le az alpolgármesterrel folytatott telefonbeszélgetés, majd pedig Kun Jenő magántisztviselő azt vallotta, hogy Balczó Margit ezer pengővel tartozott néki és ennek fedezeteként adta a hamis váltókat.

— Nem tudtam tőle szabadulni, — vallotta — állandóan zsarolt, dolgozni sem hagyott, mert *mindaddig elökelő urak nevében telefonálgatott a lakásomra.*

A mai tárgyaláson *Zsolnai* Géza tett vallomást. A fiatalembert — aki hetilapszerkesztőnek mondta magát — fogházőr vezette a tárgyalóterembe; ugyanis

sikkasztás miatt letartóztatták.

Tanukénti vallomásában elmondta, hogy ő *Balczo* Margitot az utcán ismerte meg, a leány előtte dr. *Webernéként* szerepelt, gazdag aradi asszonynak mondta magát és arra kérte, hogy *néhány napig lakást adjon neki.*

— Azt mondta — vallotta a tanu —, hogy nincs pénze, de Aradról kap és akkor mindent megtérit. Engem *egy német dialektussal beszélő nő felhivott telefonon és mint Liber alpolgármester felesége szerepelt* s arra kért, hogy unokahugát gondozzam, tartsam magamnál és adjak neki enni. Napokig nálam volt a lány és ezalatt zálogcédulák és más apró holmik tüntek el.

Balczó Margit tagadta, hogy a fiatalember lakásáról bármit is lopott volna. Végül *Zsolnai* Géza kijelentette, hogy nem kivánja a vádlott megbüntetését.

— Én nem loptam semmit, — mondta a vádlott —, nagyon sokan jártak a lakásba, más lophatott.

A kir. ügyész *Balczó* Margit sulyos megbüntetését inditványozta, de a lopás miatt emelt vádat elejtette. A védő enyhe itéletet kért. A törvényszék végül is csalásért és okirathamisitásért

kétévi és kéthónapi fegyházbüntetésre

itélte *Balczó* Margitot. Az itélet *nem jogerős.*

Művészet

Báró Schossberger Klára festő

A Tanus-galériának érdekes vendége *báró Schossberger* Klára festő, aki harmincnéhány képével első izben szerepel gyüjteményes kiállitás formájában. A müvésznőt egyes alkotásai révén eléggé ismertük, sohasem vitattuk el, hogy helye van a magyar pikturában, s azok a kisérletszámba menő próbálkozások, amelyeket a birálat elé tárt, föltétlenül fejlődést igértek. Most meglepetéssel szolgál, mert kiforrottan, a müvészi előadás választékosan finom formájával igen jelentékeny müvésznőt mutat be uj kiállitása. Különösen nagy figyelmet érdemelnek figurális munkái, ezuttal portréi. Zománcos hatásu, rejtett tüzü, kékes-barnás szinei, a képek összhatásában is már egységes müvészi érzést keltenek. *Egy kis cigányfiu* hegedüvel, a *gesztenyesütőnő* s különösen a 23. sz. *Halász-család,* egy nagyobb ielekzetü figurális kompozició az, amelynek alapján értékelhető *Schossberger* Klára müvészete. Ezek drámai erejü és jellegü alkotások. De van a müvésznőben lira is. Az eddigi kissé szertelen és fölösleges kisérleteket halmozó munkássága után uj kiállitásán reprezentáló volt, komoly müvészete máris jelentékeny helyet biztosit a festők között *Schossberger* Klárának. *(b. m.)*

Kötelességem apám nevének patináját megőrizni - mondja Nijinsky Kyra, aki ma Budapestre érkezik

A háboruelőtti évek legnagyobb táncmüvésze, *Vaslav Nijinsky,* mint ismeretes, magyar nőt vett feleségül, a Nemzeti Szinház nagynevü müvésznőjének, *Márkus* Emiliának egyik leányát, *Pulszky* Romolát. E házasságból két leánygyermeke született, *Kyra,* aki most tizennyolc- és *Tamara,* aki most tizenhétéves. A kisebbik Nijinsky-lány itthon nevelkedik nagymamájánál, mig a nagyobbik, aki szakemberek szerint *nagymértékben örökölte édesapja tehetségét,* a világot járja. Európai turnéja során *most eljött Budapestre is,* hogy édesanyja szülőhazájában is bemutassa tudományát.

Kint Márkus Emiliia hidegkutiuti villájában boldog családi körben találjuk Nijinszky Kyrát.

— El sem tudják képzelni, hogy milyen boldogság nekem viszontlátni családomat, — mondja, — az én édes kis hugomat és az aranyos nagymámat. Csak, sajnos, nagyon ritkán juthatok ehhez a nagy boldogsághoz, mert kötelezettségeim másfelé szólitanak. Az édesapám nevét csaknem az egész világon ismerik és bizony nem tagadom, kiván-csiak a zemberek, mit tud a nagy Nijinskynek a leánya. *Sokan, kritikusaim egyszerüen feltették a kérdést, hogy méltó vagyok-e egyáltalán a Nijinsky névre?*

(Bizony, ez a kislány csakugyan tulnagy örökséget kapott édesapjától: egy minden kritikán felülálló nevet s hogy értékét, csillogását megtarthassa, valóban nagyszerüt kell produkálnia. Először „multjáról" érdeklődünk.)

— Egészen világosan emlékszem édesapám „szavaira": *Kislányom, a m szent dolog, amelyet csak áhitatta müvelni.* Igen gyakran megtörtént, *apám nekem táncolt egyedül,* hogy t belőle. Amikor abba a korba ke hogy tanithatott, hosszas magyarázat személyesen vette a kezébe kiképzése tánc alapfogalmait tanitotta előbb, hozzákezdett a legintenzivebb gyakorl tatásomhoz. Később hosszu évek Párisba kerültem, ahol a világhirü *Lifár* édesapám jóbarátja és honfitá kolájába kerültem. Azidőben Párisba tunk állandóan, de bennem már fe édesapám kóborló vére és más vágytam. Megkértem *Lifárt,* hogy t be szólódarabokat, amelyekkel turnéz hetek. *Lifár* a saját repertoirjának és *apám müsorának legszebb számait ta be,* amelyekkel azután megkezdtem lásaimat a világba.

— Legutóbb *Stockholmban* léptem hány estén. Ez időben próbálták az theatерben *Kálmán* Imre *Cigányprimá* operettjét. Az igazgatóság *egy balettet* tett bele az operettbe, amelynek a balerinájául engem szerződtettek. Az ben *magyar motivumokból felépitett* mutattunk be, amely nagyon tetszett közönségnek. Én is igyekszem müso magyar számokat is előadni, de azér sorom legjavát *apám koreográjáfiái* tom össze. Nekem elsőrendü kötel müvészetemet édesapám szellemében teni és a rámahagyott nagy név megőrizni...

Husvét a Semmeringe

A magyar közönség évről-évre örömmel keresi fel az osztrák Alpok hozzánk legközelebb fekvő csodaszép üdülőhelyét, *Semmeringet,* ahol a természet szépségein kivül a legnagyobb kényelemmel berendezett szállodák várják utasainkat.

Nagyszerü ellátás, gondos kiszolgálás, emellett számos szórakozási lehetőség: ötórai táncos teák, bálok, nagyszerü kirándulások, sport és nem utolsó sorban az Alpesi Casino teszi hosszu időre felejthetetlenné husvéti *semmeringi* kirándulásunkat, melynek részvételi dija a lehető legalacsonyabban kikalkulálva, 90 pengő jó polgári szállodában, mig a *Grand Hotel Panhans tében való elhelyezés esetén 115 pe*

Az utazáshoz utlevél és orvosi vány nem szükséges; két rendőrileg zott fénykép is elegendő; zsebpénzi lyenként 100 schilinget szerzünk saink részére.

Miután társasutazásunk autóva nik, résztvevőket csak korlátozott fogadhatunk el és igy kérjük, hogy zásunkon résztvenni óhajt, sürgőse kezzék az *Esti Kurir Utazási Irodájá* dapest, V., Vilmos császár-ut 34. 25—4—05.

HIVATALOS VALUTA- ÉS DEVIZAÁRFOLYAMOK

Pénznemek	Pénz	Aru
Angol font (1 font)	16.70—	17.00
Belga (100 belga)	56.90—	57.50
Cseh korona (100 cseh korona)	14.15—	14.35
Dán korona (100 dán korona)	74.55—	75.35
Dinár (100 dinár)	7.80—	7.95
USA dollár (100 dollár)	336.60—	340.60
Francia frank (100 frank)	22.30—	22.50
Hollandi forint (100 forint)	229.30—	231.30
Lengyel zloty (100 zloty)	63.55—	64.15
Lei (100 lei)	2.80—	3.00
Leva (100 leva)	4.00—	4.15
Lira (100 lira)	29.90—	30.25*)
Norvég korona (100 norvég korona)	83.95—	84.85
Osztrák schilling (100 schilling)	80.00—	80.70
Svájci frank (100 frank)	110.70—	111.65
Svéd korona (100 svéd korona)	86.15—	87.05
Kanadai dollár (100 kanadai dollár)	329.00—	339.00

*) Az 500 és 1000 lirás bankjegyek kivételével.

Külföldi kifizetések:

Amszterdam 100 holland forint	229.50—231.30
Belgrád 100 dinár	7.82— 7.88
Berlin 100 márka	135.70—136.70
Brüsszel 100 belga	57.02— 57.46
Bukarest 100 lei	3.41— 3.44
Kopenhága 100 dán korona	74.75—
London 1 font sterling	16.74—
Milánó 100 lira	29.98—
Newyork 100 dollár	338.00—
Oslo 100 norvég korona	84.15—
Páris 100 frank	22.32—
Prága 100 szokol	14.075—
Stockholm 100 svéd korona	86.35—
Varsó 100 zloty	63.65—
Zürich 100 frank	110.80—
Wieni kliringárfolyam	80.45
Szófiai „	4.13

— **Felkérem azokat,** akik 1935 julius délután 4 óra tájban látták a Gellért-t HÉV-villamosról való leesésem következ történt balesetemet (bal lábfejemet vágt villamos), tudassák cimüket. Navratil kefekötő, Budafok, Pannonia-utca 20.

— **Bajtársi találkozó.** A volt m. kir. *váradi* 4-ik honvédgyalogezred és nép alakulatainak bajtársi szövetsége ma, szon este 8 órakor tartja *tavaszi bajtársi va ját* az Erzsébet királyné-szálló étter különhelyiségében.

Lukács Irén szobrászművésznő mellszobra a Műcsarnok téli tárlatán dicséretet kapott.

Ungár Mór és neje most ünnepelték 60-ik házassági évfordulójukat. Az ünnepélyen nyolc fiú, tíz unoka és öt dédunoka vett részt.

Peterdi Gábor, a Rómában élő fiatal festőművész nagy sikert aratott a newyorki reprezentatív magyar kiállításon, ahol egyik festményét egy dollármilliomos hétszáz dollárért vásárolta meg

A Gyorsírószövetség versenyének díjkiosztása. Balról jobbra állnak: Kondói Kiss József, a győztes ref. gimnázium tanára, Ravasz Árpád dr. főigazgató, dr. Traeger Ernő gyorsírási kormánybiztos, dr. Radnai Béla, az egységes gyorsírás szerzője, Csehély Aladár, a „Gyorsírástudomány" szerkesztője. A középen lévő ezüst dombormű a kultuszminiszter vándordíja, Martinelli Jenő szobrászművész alkotása. A versenyen 1500 diákgyorsíró vett részt, akik közt 18 első díjat, csaknem 200 hibátlansági jelvényt és többszáz oklevelet és könyvjutalmat osztottak ki.

Tolmácsi László, 6 esztendős gyermek nagy sikert aratott a „Carpe Diem Társaság" kabaréestélyén, ahol hat hangszeren mutatta be művészetét (Hollós felv.)

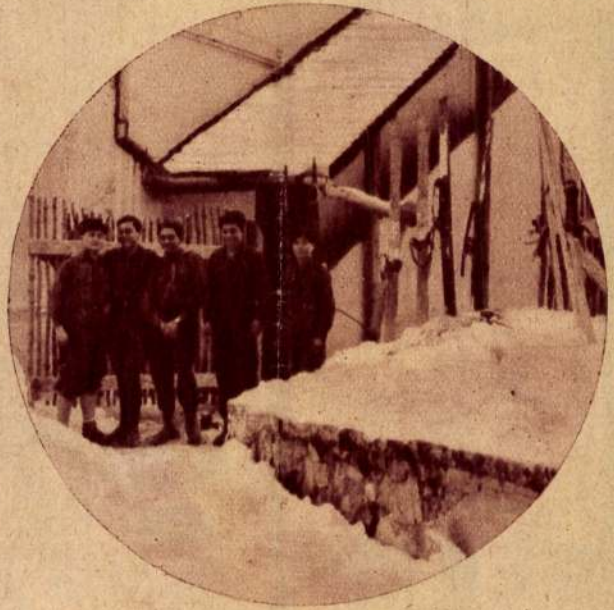

A hárshegyi cserkészpark télen.

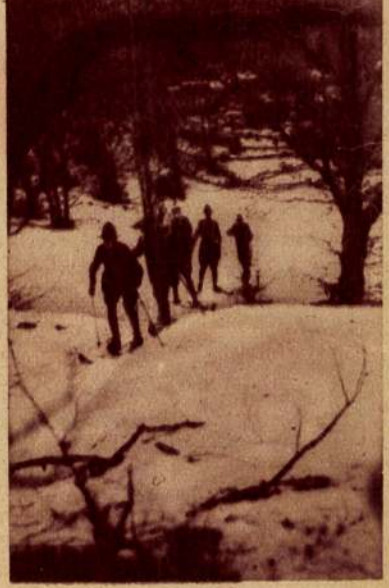

Cserkészsíelők a Bükkben.

művészek

Gróf Teleki Sándorné
„Szikra".

Bethlen Margit
grófnő.
(Fotó Angelo.)

Hatvany Lili bárónő.
(Fotó Laborí.)

A grófírók között igen nagy sikert arat gróf Bánffy Miklós, aki Kinbán Miklós néven írja nagyhatású színdarabjait.

A báróírók közül a közelmultban elhunyt Wlassics Tibor bárót kell megemlítenünk, aki a Balaton egyik legigazibb költője volt. Írásai nagyon népszerűek, valamint báró Kemény Jánost, aki az erdélyi írók egyik legtehetségesebb vezére.

Szándékosan hagytuk utolsónak a fiatal dr. József Ferenc királyi herceget, mert ő a legnagyobb rangú író, de a legfiatalabb. Mindig vonzódott a költészethez és már hosszú évek óta foglalkozik irással. Nagy sikert aratott a szegedi ünnepi játékok keretében előadott „Kolumbus" című drámája. Zártkörű irodalmi estélyei és előkelő irodalmi társaságainkban tartott felolvasásai mindig érdekes eseménynek számítanak. Apja: József királyi herceg csak katonai irodalommal foglalkozik.

A magyar pikturában elsősorban báró Hatvany Ferenc képviseli az arisztokráciát. Kollektív kiállításai nemcsak itthon, hanem Berlinben és Párizsban is komoly művészi eseményeknek számítanak. Ugyancsak elismert magyar festő a fiatal Schossberger Klára bárónő is, akinek képei mindenütt feltűnést keltenek.

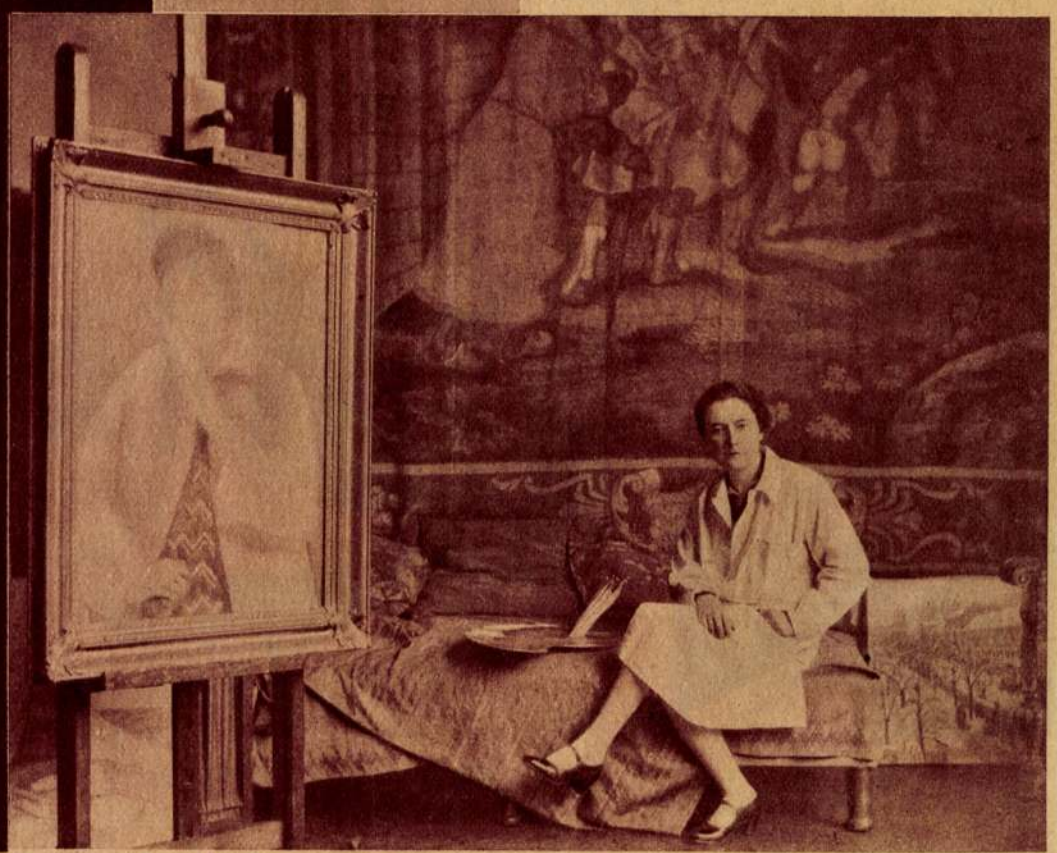

Schossberger Klára bárónő műtermében.

Tolnai Világlapja 1932. 3. 7.

Schossberger Klára bárónő

Koll. kiáll. az Ernstbe
1930 január.

fejjel és sima karimájú, de
olva. Haja és bajusza hosszú,
ete : kucsma tollas forgóval,
s vállravetett prém, a melyet
ta az emelkedett perem men-
AR. ARP. FIL.«.
6·8 cm. — Lelt. sz. 1064. — Ér-
Emil ajándéka 1907 április 30-án

909 november 24-iki 5395 (1950—
956 (351—910) és a 3211—910 eln.
január 10-iki (2095—909) és az
o) sz. jegyzékek alapján. — Be-
(41—908).

Schossberger Klára br

szül. 1888. Bpest. Bihari, Jenyei és Fenyes tanítványa, aztán Académie Julien Páris. Tanulmányait Németországi és Franciaországi 1927-től Budapesten

Kiállítás berlini műtermemből, of.

Önarckép, of

Kat Nürnb 1929

34. l.

munkaviszony megszünésének más módo
ben csak 1932. évi augusztus hó 18

Fentiekre tekintettel
illetve a rendelkező részben fogla

Kelt Budapesten az Or
rületi választmányának 1932. évi
Dr. Pap Géza s.k. vezérigazgatói t
a kerületi választmány elnöke.

RA.

Schossberger M.

ötvös Pest.

1860 Körül

Horváth Szentpéteri

256. l.

MDK

S. Schossberger Klára br.nő festőm.

Őszi kertrészlet, festm.

Szolnoki fahid, "

Lidói táj, "

Ernst Múz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

MDK

S.Schossberger Klára br.nő festőm.

Kis parkrészlet,	festm.
Férfiarckép,	"
Parkrészlet,	"

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

MDK

Schossberger Klára

Az Arcképfestők Társasága. Képzőművészet 1931. 43-44. sz. 188.l.

Schossberger Klára

l.

Tamás Galéria

Fiok

Kaposvár

Balaskó és Nagy egyenruha és uriszabók, Kaposvár, Zárda-u. 1. 7-08

Fazekas Sándor uriszabó Kaposvár Fő-u. 33. 17

Keszthely

Liesár József, szabó, Keszthely 1-87

Kolozsvár

Bartalis István egyenruha és uriszabóság, Kolozsvár, Egyetem-u. 1. 28-47

Bertalan és Gyarmathy férfiszabók, Kolozsvár. Kossuth Lajos-u. 1. 33-23

Rubin Jenő mértékutáni szabóság Kolozsvár, Wesselényi-u 34 36-62

Losonc

BALÁZS JÁNOS női szabó, **Losonc, Kármán-u. 10. Telefon: 2-40**

WÉBER VILMOS szabómester, **Losonc, Kubinyi-tér 1. Telefon: 74**

Marosvásárhely

Koros István katonai és uri divat szabósága, Mvásárhely, Széchenyi tér 16. 4-31

Márton Lázár női divatszabó, Marosvásárhely, Széchenyi tér 20. 4-35

Miskolc

Blázsin Mihály ifj. angol uri és nőiszabó, Miskolc, Széchenyi-u 38 26-35

Szegedy András, Miskolc,

Vernacski Mladen szabó, Újvidék. II. Rákóczi Ferenc-út 6. 35-23

Wagner János szabó, Újvidék, Hitler-u. 16. Telefon: 32-63

Weinfeld Vilmos férfiszabó és készruha üzlet, Újvidék, II. Rákóczi Ferenc-út 1. 34-32

Veszprém

Arany István uriszabó Elsőrendü gyapjúszövetek és bélésáruk. Veszprém 2-17

Szabókellékek.

Budapest

Brück és Grosz szabókellékek és bélésáruk. Budapest, V. Erzsébet-tér 5. Telefon: 180-727 180-079

Budakalászi Textilművek Klinger Henrik rt. Bpest, V. Wekerle S.-u. 11. *115-209

Szakértők.

(Az állandó bírósági szakértőket lásd az „A" betünél.)

Budapest

Goy András **kir. tvszéki hites irógép és gépírásszakértő. Bpest V. Nádor-u. 11. 126-933 124-580**

Kiss Gábor okl gazda a Generali v kárbecslőjének ipareng. kárbecslési s biz-

M.D.K.

Schossberger Klára /1893-

567. Gyümölcs-csendélet. Olajf. 50 x 69, papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 63.

Schossberger Klára festő

"Őszi lombhullás" /olaj/

"Naplemente" "

Árverési Különy 4.cs. 1939. december.

46.1.

MDK

báró Schossberger Klára, festö

Veneziai tér.
H.I. arcképe.

Bp.Műcs.-OMKT Nemz.Képzőműv.Kiáll. /Rend.M.Kir.Vall.- és Közokt.Min./ 1933 ápr.-19.-máj.25. Kép.tm. 43.l.

MDK

Schossberger Klára, festö

Városi nyár.

Az Ernst-Muz.kiállitásai CXLVII. Munkácsy-Céh VI. sors.egybekötött repr. kiáll. Bp.1934 május. Kat. 11.

Schossberger Klára MDK

Tei gnmouthi cirk.... olf.

Mücsarnok 1915-16 téli tárlat

Schossberger Klára.

A Tamás Galériában kiállitották müveit 1934-be

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

Schossberger Klára.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Schossberger Klára

Rézt vez a Műterem helyiségeiben rendezett csoportkiállításon.

Nemzeti Újság 1935. III. 17.

Schossberger Klára.

Az Ernst muzeom kiállitást rendezett müveiből 1930-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Schossberger Klára.

Az Ernst muzeom kiállitást rendez müveiből 1926-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Báró Schossberger Klára, festőm.

Tájképei frissen megörökitett impressziók. Velencei és raguzai városrészletei finoman felhangolt szinakkordokkal feleleventett élmények. - Arcképei, figurális kompoziciói azonban bizonytalan előadásuak.

Báró Schossberger Klára gyüjteményes kiáll.-a. Tamás Galéria._ Nemz. Ujs. 1936.ápr.4.

MDK

Báró Schossberger Klára, festőm.

Csendélet. Olf.

Műcsarnok. 1911/12. Téli kiáll. Kat. 90.l.

MDK

Schossberger Klára

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1933. évi nagy naptára. 56.l.

MDK

Schossberger Klára, festöm.

"..képei mindenütt feltünést keltenek."
Illusztr. Sch.Kl. bárónö mütermében.

Müvészek.

Tolnai Világlapja. 1932. 3. sz. 47.1.

Schossberger Klára

l.

Szépm. Muz. Évk

VIII. 175. l.

BUDAPEST
48 VII. 28 24
4

báró Schossberger Klára

Szolnoki Művész Telep őszi tárlatán neve szerepelt.

NY. 930. VIII. 28.

Schossberger Klára

Alkotása az 1934.évi művészeti sorsjáték anyagának bemutatásán.

A.933.V.28.

Schossberger Klára.

a Műcsarnok téli kiállítására felhozták a zolnoki művésztelep jubileumi kiállítását, melyen művei szerepluek.

Esti Kurír, 1927. dec. 18.

Schossberger Klára

[illegible]

[illegible] kiállításon – az Ernst Múzeumban – képével szerepel.

[illegible]
Esti Kurir
1930.VI.9.

Schossberger Klára

festőművész

Munkácsy-cél kiállítása - Ernst Muzeumban - [illegible]vel szerepel. "Akt"-ja

Nagyarság
1930.XI.9.

Schossberger Klára

festőművész

Munkácsy-céh kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.

Magyar Hirlap
1930.XI.9.

Schossberger Klára

festőművész

Munkácsy-céh kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.

Magyarország
1930.XI.9.

báró Schossberger Klára

festőművész

Szolnoki Művésztelep őszi tárlata - Szolnokon - képével vesz részt

Nemzeti Ujság
1930. VIII.28.

Schossberger Klára

festőművész

Szolnoki Művésztelep kiállitása - Szolnokon - képével szerepel.

Magyarság
1930.IX.7.

báró Schosber Klára

festőművész

Szolnoki Művésztelep őszi tárlata - Szolnokon - képével szerepel.

Pesti Napló
1930.VIII.27.

báró Schossberger Klára

festőművész

A Szolnoki Művészeti Egyesület - Szolnoki művésztelepén rendezett kiállításon - képével szerepel.

A Reggel
1930.IK.1.

M.D.K.

Schossberger Klára bárónő

"Tavaszi Szalon" kiállitást rendezett a Szinyei Merse Pál Társaság. A tárlaton szereplő müvészek 25%-a festőnő, mint a lap irja: "Kis beszámoló modern hölgyekről" cimmel. Közöttük szerepel a müvész is.

Délibáb, Bp. 1928. juni. 16. II. évf. 24. sz. 64. lap

Schossberger Klára

festőművész

Munkácsy - díjas kiállítása - az Ernst Múzeumban - képével szerepel. Aktos képével.

Ú j s á g
19[illegible].[illegible].[illegible].

Schossberger Klára

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH 1933. IV. 20.

Schossberger Klára

Szerepelt az Ernst-muzeum kiáll.-án.

E.K.930.II.8.

Schossberger Klára

Alkotásával szerepelt az Ernst-muzeum kiáll.-é
án.

P.H.930.II.7.

Schossberger Klára

Alkotásával szerepelt az Ernst-muzeum kiáll.-á

M.930.II.7.

Schossberger Klára

MDK

Áhitat

Műcsarnok 1938 Szent István kiállítás

Schossberger Klára MDK

S. Sirdar arcképe, olf.

Mücsarnok 1931 őszi kiállitás

Schossberger Klára MDK

Veneziai tér

H.I. arcképe

Mücsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Schoenberger Klára. MDK

Veneziai tér

H.I. arckép

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Bóró Schossberger Klára

Bemutatott műve:

112 sz. „Morgitszigeti strand," olaj.

A Nemzeti Sportbizottság és a Magyar Képzőművészek Szabadszakszervezetének kiállítása, Budapest, 1945.

br. Schossberger Klára

A lap a Nemzeti Szalon kiállitását ismerteti: "Kis beszámoló modern hölgyekről" cimmel.
A tárlatot a Szinyei-Merse Társaság rendezte "Tavaszi Szalon" cimmel.
Szántó Vera, Weil Erzsébet, Weisz Klári, Burián Irén, Csabai-Rott Margit, Csengeri Ibolya, Hollósné Mattioni Eszter, Honti-Páriss Elza, Horváth Margit, Junger Kató, Kampis Margit, Maksay Nelly, Papp Emilia, Radnai Margit, Raidl Ida müvészek szerepelnek a kiállitáson.

Délibáb, Bp. 1928. juni. 16. II. évf. 24. sz. 64-65. lap.

br. Schossberger K., festő.

MDK

Földvári Strandbár,

o

Műterem. - VII Balatoni kiáll. katalog. 1935 nov.-dec.

MDK

báró Schossberger Klára

Bundakabátos nő

Akt

Akt

Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 15 l.

Schossberger Klári bárónő

festőművész

A Balatoni Társaság képkiállitása - a Müterem helyiségében - képével szerepel.

Egy érdekesen ható földvári jelenet.

Budapesti Hirlap
1935.VII.6.

Schossberger Kálmán.

A zsolnai művésztelep 25. éves jubileumi kiállításán tájképei szerepelnek. (említve.)

Az Est, 1927. szept. 20.

Schossberger Klára bárónő.

Női képmásai szerepelnek a szolnoki művésztelep 25. éves fennállásának ünnepi kiállításán, a Műcsarnok téli tárlatán.
(emlitve)

Pesti Hirlap, 1927. dec. 18.

Schossberger Klára.

A Szolnoki Művészeti Egyesület
25. évi fennállása alkalmából
a művésztelepen kiállítást ren-
dez, melyen művei szerepelnek.

Esti Kurir, 1924. szept. 20.

Schossberger Klára

koll. kiáll. Fränkel

cred

Hel Ervin: Csoportkiállítások.

Budapesti Hírlap

1933. ápr. 30-

439/1206 —— érk. IX/12

ALAPITTATOTT 1845-BEN.
SAJÁT MÁRVÁNYBÁNYÁIK
PISZKÉN (Esztergommegye)

GŐZERŐRE B

MÁRVÁNY- ÉS GRÁNIT-FŰRÉSZELŐ, ES

Fischer

Budapesten
VIII. Baross tér 10.
Póstacheque-számla 9828 sz.
Telefon 62-55 sz.

k

GRÁNIT- ÉS MÁRVÁNY-
SIREMLÉKEK,
VALAMINT NAGYOBBSZABÁSÚ
SIRBOLTOK, EMLÉKSZOBROK
ÉS EMLÉKTÁBLÁK;

KŐLÉPCSŐZETEK,
ERKÉLYEK,
OSZLOPZATOK
ÉS KÚTMEDENCZÉK;

Tekintetes

Müem

V

ENGEL LAJOS SZEGED

M.D.K.

Br.Schoøssberger Klára

"Áhitat" c. festményének repr.-ját bemutatja a lap a Mücsarnokban rendezett Szent István-évi kiállitásról.

"2 kiállitás" c. hiradás

Szinházi Élet. Bp. 1938. május 28. XXVIII. évf. 23. sz. 56. lap

.

A TAMÁS-GALÉRIA LXXI-IK KIÁLLITÁSA

V, AKADÉMIA UCCA 8

Van szerencsénk tisztelettel meghívni

Báró

Schossberger Klára

festőművész

gyüjteményes kiállitására,

amely április hó 4-én, szombaton délután 5 órakor nyilik meg. Nyitva április 20-ig, hétköznap délelőtt 10 órától délután 6-ig és vasárnap délelőtt 10 órától 2 óráig.

Ez a meghivó a kiállitás bármely napján két személyre belépőjegyül szolgál

Kapp

Király Kálmán ut

H

VI Andrássy út 75

Schossberger Klára MDK

Dr. Meller Simon, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Schwabenberger Allee

Dr. Meijer Bimon, dpl.

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 8. TELEFON: 82-1-22.

A kiállitás nyitva április 30-tól május 10-ig, 9—6 óra között. Ünnepnap 2 óráig.

Schossberger Klára

CZOBEL BÉLA

és

báró SCHOSSBERGER KLÁRA

festőművészek

gyűjteményes kiállitása

a

SZÉPMÜVÉSZETI KIÁLLITÁSOK HELYISÉGEIBEN

Nyitva: 1933 április 30-ikától — május 10-ig naponta 9—6 óra között.

Ünnepnap 2 óráig.

CZOBEL BÉLA

1. Félakt m. tul.
2. Tanulmányfej m. tul.
3. Interieur
4. Tájkép
5. Kertben
6. Patakpartján
7. Park
8. Csendélet
9. Gyümölcstál
10. Heverő akt
11. Tájkép m. tul.
12. Virágcsendélet m. tul.
13. Falusi táj m. tul.
14. Virágcserép m. tul.
15. Ülő akt m. tul.
16. Ballerina m. tul.
17. Stoppoló nő
18. Tájkép
19. Tanulmány m. tul.
20. Vázlat m. tul.

báró SCHOSSBERGER KLÁRA

1. Salute templom
2. Születésnapi csokor
3. Hajó kirakodás
4. Dom kávéház
5. Gyümölcs csendélet tempera
6. Virágcserép könyvvel „
7. Balatoni strandélet
8. Rauschné háza
9. Utazás III. osztályban
10. Táncmulatság tempera
11. Place de la Concorde
12. Párisi hid
13. Párisi ponte des St. Pères
14. Balatonföldvári hajókikötő
15. Ima
16. Rue Duphot
17. Velencei részlet
18. V. E. festőnő arcképe
19. Strandbár
20. Koldusok
21. Dancing
22. Tulipánok
23. Kirakat
24. Hullámvasut

Új Idők
Magyar Művészet
Művészet
Műcsarnok

20

SZÉPMŰVÉSZETI KIÁLLITÁSOK

BUDAPEST, IV., MÁRIA VALÉRIA-U. 8. TELEFON: 82-1-22.

A kiállitás nyitva április 30-tól május 10-ig, 9—6 óra között. Ünnepnap 2 óráig.

Schossberger Klára

CZOBEL BÉLA

és

báró SCHOSSBERGER KLÁRA

festőművészek

gyűjteményes kiállitása

a

SZÉPMÜVÉSZETI KIÁLLITÁSOK HELYISÉGEIBEN

Nyitva: 1933 április 30-ikától — május 10-ig naponta 9—6 óra között.

Ünnepnap 2 óráig.

CZOBEL BÉLA

1. Félakt m. tul.
2. Tanulmányfej m. tul.
3. Interieur
4. Tájkép
5. Kertben
6. Patakpartján
7. Park
8. Csendélet
9. Gyümölcstál
10. Heverő akt
11. Tájkép m. tul.
12. Virágcsendélet m. tul.
13. Falusi táj m. tul.
14. Virágcserép m. tul.
15. Üllő akt m. tul.
16. Ballerina m. tul.
17. Stoppoló nő
18. Tájkép
19. Tanulmány m. tul.
20. Vázlat m. tul.

báró SCHOSSBERGER KLÁRA

1. Salute templom
2. Születésnapi csokor
3. Hajó kirakodás
4. Dom kávéház
5. Gyümölcs csendélet tempera
6. Virágcserép könyvvel „
7. Balatoni strandélet
8. Rauschné háza
9. Utazás III. osztályban
10. Táncmulatság tempera
11. Place de la Concorde
12. Párisi hid
13. Párisi ponte des St. Pères
14. Balatonföldvári hajókikötő
15. Ima
16. Rue Duphot
17. Velencei részlet
18. V. E. festőnő arcképe
19. Strandbár
20. Koldusok
21. Dancing
22. Tulipánok
23. Kirakat
24. Hullámvasut

MDK

Schossberger Klára bárónő festőm.

Chroniqueur cikke. Képzőművészet, II.évf.6.sz.15.l.

MDK

Báró Schossberger Klára, festöm.

Arckép. Olf.

Műcs.- 1911-12.évi téli kiáll. Kat. 88.1.

1/.

MDK

Schossberger Klára bárónő, festőm.

Olajfestmények:

258. Szolnoki strand.

260. Női akt.

262. Barát Irén dr. Mgt.

Szolnoki festők.
Képzőm. Társ. 1927-28 téli kiáll. Kat. 17.l.

2/.

MDK

Schossberger Klára bárónő, festőm.

Olajfestmények:

265. Női fej.

271. Pálya Tiborné arcképe. Mgt.

Szolnoki festők.
Képzőm. Társ. 1927-28 téli kiáll. Kat. 17.l.

Schossberger Klára báró nő

FEIKS JENŐ.
908 Vasút. Olajf. Eladó.

KOVÁCS GINA.
909 Csendélet. Olajf. Eladó.

BÁRÓ SCHOSSBERGER KLÁRA.
910 Csendélet. Olajf. Eladó.

SZINES ELEMÉR.
911 Piaci légy. Pastell. Eladó.

MOLNÁR Z. JÁNOS.
912 Gödöllői parkrészlet. Olajf. Magánt.

FEIKS JENŐ.
913 Billiard-terem. Olajf. Eladó.

JAKOBOVITS ARTHUR.
914 Nyár. Olajf. Eladó.

FEIKS JENŐ.
915. Molnár Ferenc. Olajf. Magánt.

TURÁN HACKER MÁRIA.
916 Házépítés a Rózsadombon. Olajf. Eladó.

FEIKS JENŐ.
917 Vidéki versenypálya. Olajf. Eladó.

(Az I. teremben.)
KŐRÖSFŐI KRIESCH ALADÁR (tervezte) és
BELMONTE LEO (szőtte).
918 Argirus királyfi és Tündér Ilona. Gobelin. Eladó.

◎ ◎ ◎ ◎

A virág- és növénydíszítéseket a Közmunkatanács *margitszigeti kertészete* szállította.

A III., IV., VII., IX., XI., XII., XIII., XVI. és XVII. kiállítási termeket festette: *Hurm Jenő* dekorativ- és szobafestő. Budapest, II., Fő-u. 24.

K.

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll

KARCZAG ZOLTÁN.
893 Hangulat a Bois de Boulogne-ből. Olajf. Magántulajdon.

VESZTRÓCZY MANÓ.
894 Pusztai fehérnép. Olajf. Eladó.

VIDA ÁRPÁD.
895 Piroska virággal. Olajf. Eladó.

JOACHIM FERENC.
896 Esthangulat Cap-Martinban.

DONÁTH JÓZSEF.
897 Volendami intérieur. Tempera. Eladó.

POGÁNY MARGIT.
898 Bárkák. Olajf. Eladó.

KÖRMENDI FRIM ERVIN.
899 Csendélet. Olajf. Eladó.

PÁLDY ZOLTÁN.
900 Leda. Pastell. Eladó.

(MÜLLER) MERÉSZ GYULA.
901 Szabadban. Olajf. Eladó.

GULÁCSY LAJOS.
902 Féerie intime. Olajf. Eladó.

DOBROVICZ PÉTER.
903 Fehér arcú leány. Olajf. Eladó.

PLÁNY ERVIN.
904 K. A. úri kisasszony arcképe. Olajf. Magántulajdon.

BASCH ANDOR.
905 Fekvő akt. Olajf. Eladó.

SILIGAI FERENC.
906 Beduin. Olajf. Eladó.

PAPP GÁBOR.
907 Nővérem. Olajf. Magánt.

MDK

Schossberger Klára

Gyümölcscsendélet, o.

Szépműv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952

Schossberger Klára

jó arckép pel szerepelt.

M. Arckép f. T.-nak kiáll.-a.

Gy. T.: Őszi párlat

8 O.M. 931. X. 18.

Schossberger Klára, festőm.

emlitésre méltó

Tavaszi tárlat a Nemz. Szal.-ban.

– io.
M.O. 932. VI. 19.

Schossberger Klára, festőm.

Szintonisen emlitésre méltó.

A N. Szal. tav. tárlatán szerepel.

? 932. VI. 19.

Schossberger Klára, festőm.
művei a kiáll. legjobb darabjai
közé sorolnak.
Savanyi párlat a N. Szal.-ban.

(m.v.) N. L. 932. VI. 19.

Schossberger Klára, festőm.

Két jó képpel szerepel a Nemz. Szal.
tavaszi évadzáró tárlatán.

(P.f.) P. H. 932. VI. 19

Schossberger G Klára

nevével találkozunk az Arcképfestők sorában.

– io: A Mücs. őszi tárlata.
P. V. 931. X. 18.

Schossberger Klara MDK

Kilátás a berlini mütermemből
Olajfestmény
Önarckép, olf.
Géber Antalné arcképe,

Nemzeti Szalon 1928. ápr.
Tavaszi Szalon

MDK

Schossberger Klára

Nürnbergi magy.kiáll.kat. 1929.
Életrajzi adatokkal.

MDK

Schossberger Klára, festö

Párisi kerti bár. Olf.
Akt.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat. 1932.junius. Kat.

MDK

S. Schossberger Klára br.nő festőm.

Anyám arcképe, festm.

Parkrészlet, "

Hid Berlinben, "

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

MDK

S. Schossberger Klára br.nő festőm.

Csendélet, festm.

Szolnoki csónakikikötő, festm.

Kállay Tamás, festm.

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 10. l.

MDK

S.Schossberger Klára br.nő festőm.

Bodeni tó,	festm.
Kertr.szlet,	"
Elefánt,	"

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

MDK

S.Schossberger Klára br.nő festőm.

Női arckép, festm.

Kilátás a Ritz-tetőről, "

"

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. lo. l.

MDK

S.Schossberger Kláre br.nő festőm.

Szolnoki utcarészlet, festm.

Virágcsendélet, "

"

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

MDK

S. Schossberger Klára br.nő festőm.

Müteremsarok, festm.

Cirkusz, "

Őszi virágok, "

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

MDK

S. Schossberger Klára br.nő festőm.

Kikötő, festm.

Szolnoki fasor, "

Angol házak, "

Ernst Muz. 85. kiáll. 1926. okt. 1o. 1.

Schössberger Klára MDK

festő

Ybl Ervin: Csoportkiállitás.
Budapesti Hirlap 1930. jan. 28.

Br.Schoszberger Klára, festő. MDK

régebbi képeihez viszonyitva a mostaniak veszitek képszerüségükből, fejlödési pontot van, a formák leegyszerüsitését célozza, anélkül h.kárpótlást nyujtanának szellemes összefoglalásai.

Az Ernst Muzeum csoport-kiállitása. - Képzömüvészet. 1939. III.é. 69.l.

MDK

báró Schossberger Klára, festőm.

képei [illegible] egészitik ki a szolnokiak kiállitását.

Vidéki centrumok.- Két magyar város képkiállitása Miskolcon.
Képzőmüvészet.1929. 21.sz. 15o.l.

MDK

báró S. Schossberger Klára

Képzőművészet. Ujság 1927. jan. 1. 48.1.

Schossberger Klára bárónő

Műcsarnok festő. Bpest
1911–12 jub. kiáll. 887.910

Andrasovszky József, tanár.

X .96, 97.

S-né Schossberger Klára br

Mücsarnok
1915-16. téli kiáll. 80.
1927/28. téli kiáll. 258, 260, 262
265, 271

Törökök III. 32

— étkező (vérmetszet) III. 32

br. Schossberger Klára

MDK

Arckép, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Schossberger Klára bárónő, [illegible]MDK
festőm.

a Tamás Galériában aratta sikereit.

Tamás Henrik képzőművészi jubileuma / 10 év./
Magyarság.1938.okt.9. 2o.1. 100. köll.

Schossberger Klára MDK

Női fej, olf.

Pólya Tiborné arcképe, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

Schossberger Klára MDK

Női akt, olf.

Barát Irén dr. olf.

Micsarnok 1927/28 téli kiállítás

Schossberger Klára MDK

Szolnoki strand, olf.

Műcsarnok 1927/28 téli kiállitás

Baró Schossberger Klára

Margitszigeti strand
olajfestm.

Nemz Sportbiz, M.Képzői
Kiáll. Katalógus 1945 au

br. Schossberger Klára MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Schossberger Klára, festöm.

portréja a művésznö egyik legjobb képe.
Karakterben, festöi feltálalásban kitünö.

Képzömüvészet. 1934. 12o.1.

M.D.K.

Schossberger Klára
festő

1927-ben a szolnoki művésztelepen
rendezett kiállításon részt vett.

Keszegh Istvánné Krámer Mietta: A szolnoki művészet
és művésztelep

Jászkunság, 1956. Április, III. évf. 2 szám, 81 kap

MDK

Schossberger Klára

Képzőművészet 1928. II.évf. 12.sz. 173.l.

MDK

Schossberger Klára

Akt.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV.A Munkácsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat. 14.1.

MDK

Schossberger Alára

Párizsi híd.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV. A Munkácsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat. 15.1.

Schossberger Kléra

szerepelt az I. nemzeti társaston.

Sátoraljaújhely 1933. IV. 20.

MDK

Schoszberger Alara

Bár a Tuilleriák kertjében.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CXV.A Munkacsy-céh
III.reprezentativ kiáll.Bpest.1930.Nov.hó
Kat.18.1.

Viktória-nyomda.

S. Schossberger Klára
bárónő

Feladó:

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 539
1930. 60, 118

LEVELEZŐLAP

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Schossberger Klára báró

koll. kiáll. az Ernsben
1926. okt.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban. 1897: VI. 14.

—1898: VI. 14 -- 1900: VI. 14. -- 1901: VI. 14. -- 1903: VI. 14. -- 1904: VI. 14. —1905: VI. 14

♂ — 1905. átvételi jegyzék 406. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. szban 2049 és a leltárban 3004.

Vyhelt. 466

Vét 1897. sul. 10.

Schossberger Klára br.

koll. kiáll. Fränkel

Erőd
2

Ujság 1933. ápr. 29.
(e. a.: Czóbel Béla és
S. K. br.)

Schossberger Klárabr

festő

koll. kiáll.

Tamás Galéria Ti. 7

1936. ápr.

Szepsiszentgyörgyi szemerjai mérői lelet

IX. 103.

Schossberger Klára br

l.

Ernst Mur. Bi. kidll

126, 127, n.

Will, F. M. IV. 101.

Schossberger Klára b.

Bundakabátos nő
Akt (2 db)

Nemzeti Szalon
1929. máj.
Tavaszi Szalon

' környékét szemléljük Ábrahám felségé-
tésével. (Móz. I. k. 23. r.) Az előtert Het
foglalja el, melynek végén, az elhuzódó vas-
a Membrára néző barlang, melyet Efron
ta négyszáz ezüst siklusért engedett át.
iros palástban és fehér kendővel, mellette pecké Het-
ett két ivadéka van. Jobbra az úton halad
ől a pap mutatja a barlangot, az után né-
~~[illegible]~~ letakart tetemét és ~~[illegible]~~ utóljára Ábrahám
hátter dombos vidék a határhoz tartozó fák-
Jelzése alól balra: „Paczka Ferenc 1897."
rá, méretei 81:106·5 cm.
I. 12 en
~~[illegible]~~ (a 82406/97 sz. rendelettel (33/98),
vételár elszámoltatott 1898. III. 6-án (99/98) és
tatott az 1898. III. 13-án a 2469/98 szusz levrat,
ési nyilatkozat adatott 1898. I. 30-án (51/98)

Schossberger Klára bárónő

Szefelelex 223. l.
224. l.

Elektr. arck
u.o: 1011. l.

~~volt eladni privilé-~~
~~aranyért (Guld~~ eladta privilé-
giumát Sigmund Anton Steinernek
és Rochus Kraszniczkynek, 600 gul-
denért. (* J. Sch: Zur Geschichte der Einführung
der Lithographie in Wien. Gilhofer et
Ranschburg Katalog Nr. 76: Die Meister
der Wiener Porträtlithographie. ~~Elöszó.)~~
Wien, 1906. – p. III.). Az ö „Chemie-Druckerei"-
ük 1912-ig, ~~#~~ majd Mansfeld vállalata tovább propagálták a litográfiát. Az első komolyabb érdeklődés

Schossberger Klára

Párisi kerti bár, diff. akt

Nemzeti Szalon
[tav. kiáll. 1932 jun

Sepsiszentgörgy IX. 164.

Schossberger Klára bársnő

festő

Ujv. Mkts L.

775. l.

GOS BIZOTTSÁGÁTÓL
ENA ÚT 41. SZÁM.

Schossberger Klára

festő

Műcs. kiáll. 1915 tól
Pipics ~~II.~~ l. 120. l.

Schossberger Klára br

Ernst Múz. kiállításai

CXXXI. 1932.

126, 127

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Schossberger Klára festő"

Magyar Művészet, 1926

539.0.
kiállítások.

Schossberger Klára

1.

Nemzeti Szalon

1928.

Tavaszi Szalon

Térkép.

Felirata alól balra a sa

PANNONIA
et
ILLYRICUM.

Rm., nér. a vk.

~~Czóbel Béla~~

tovább = Schossberger Klára

U. 3543.

Woll. Kiáll. Fränkelnél.
Czóbel az absolut festőiség egyéni stílusú megszemélyesítője. Post-impressionista.

Pesti Napló.
1933 ápr. 30.
(Czóbel Béla és Schossberger Klára képei.)

Schossberger Klára Brno

Moll. kiáll.

50 – 64. szám

Ernst Múzeum kiállításai

OTK - (1930)

Schossberger Klára br.

Tengerparton c. Eepe
repr.

Képrőmüvészet
1933. 148. l.

Az előirányzaton kivül

a 103.188/1938.IV.B.sz. alatt jóvá

bályrendelet 2.§./14/ bek.alapján

rulás /78.160.-P/, valamint az 53.

ség biztositás kötelezettségének m

bérek az előirányzatnál 10.655.50 P

Az erdő- és mezőgazdasági birtokból

tékü emelkedést mutatnak a saját k

óta.

Előirányzatunkban a kül

részre bontottuk: Természetben adot

próbák /17.500.-P/ és Egyéb /46.48

ség kedvéért e rovat bevételeit tel

ezért a költségelőirányzat szerinti

való szembeállitás helyett az alább

Schossberger Klára br.

Müteremablak

c. Kepe repr.

Rátstr. 21 q. l.

MAUTLINGER JÓZSEF

illatszer, pipere, háztartási cikkek,
játék, üveg, porcellán és cukorka
kereskedése

HIRLAP BIZOMÁNYOS

BIHARKERESZTES

Schossberger Klára br

Műcsarnok

1933. nemz. képzm. kiáll.

Schossberger Klára festő

Deák Ferenc-utca 18. Műcsarnok

1934. nemz. képzőm. kiáll. 373.

Csekő Elek dr. vármegyei aljegyző

IX. 07.

S. Schossberger Klára bárónő

festő

Moll. Kiáll.

d.

Ernst Museum Kiáll

85-ik.

1926.

Tolnavármegye X. 146.

Schossberger Klára

Thieme Becker

XXX. 266. l.

(Lyka)

Schor Tibor

M.D.K.

Szegeden az iparművészeti bemutatón részt vesznek alkotásai

Magyar Nemzet, 1959. julius 24
Napló

4l.

Schorr Tibor

Ötvös

1933. végbiz. elégs.

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 47. l.

Schorr Tibor
festő 1928.

l. Ernuk. 1930
88. l.

PESTI HAZAI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR-EGYESÜLET

PREMIERE UNION DE CAISSE D'ÉPARGNE NATIONALE DE PEST — FIRST NATIONAL SAVINGS-BANK CORPORATION OF PEST

PESTER ERSTER VATERLÄNDISCHER SPARCASSA-VEREIN

SÜRGÖNYCIM: / TELEGRAMM-ADRESSE: „TRESOR BUDAPEST"

LEVÉLCIM: / BRIEFADRESSE: / LETTRES: / LETTERS: BUDAPEST 4. POSTAFIÓK 225.

Anyaintézet.

Hivatkozással **dec.11.-**

értesitjük, hogy a pénztárun

242.70

SCHORR Tibor
iparművész

MIEFHOE művésztársaság kiállitása - OMIKE palotájában ötvös-munkáival szerepel.

Magyar Hirlap
1933.I.25.

Schorr Tibor

iparmüvész

MIEFHOE.müvésztársasága kiállitása az OMIKE kultur-otthonának helyiségében - finom,izléses belső interiőrjével tette teljessé a fiatal müvészek jelentkezését.

Magyar Hirlap
1933.I.29.

MDK

Schorr Tibor, ötv.zom.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

44.l.

Schorr Tibor

ötvös

1928-29, 1931-34.

Iparm.Isk.Évk.

1930-34. 46. l.

207

RÉGÉSZET

Scherr Tibor ötvös

a.a.: Fiatalok. Ujság, 1933. jan.29.

Scherr Tibor

Zászlórudveretek

Ezüstözött kalapált tál

Ernst Múzeum. X. Iparművészeti kiállítás. 1952.

1o 1.

lianyoznak. A plebánia épületének ké-
ső állapotára vonatkozólag az 1765-
ta falak állottak, amelyek Czákó
tor, majd később Kristóf nevü ember
maradványai voltak. A lakosság is
k, majd meg Kristóf-házának nevez-
mignem 1745-ben a mostani plébánia
a. Hogy már a prédikátor házát meg-
elyen valamilyen épületet, nem tudni.
jelentésében, az uj plébániaházat
k mondja.
II.355, I. 169, III.CXVIII.oklevél,

Schorsch Ferenc

1914/15, 1917/18, 1918/19

Ferképzomfoiskévk

120. l

Schorst József

pesti

Pestről, 1828-ban
19 éves

lásd

Fleischer Bécs 83. l.

Egyetemi nyomda. 1905.

Schossberger Adolf

aranyumvés Pest.

1856. mester

Horváth Szentpéteri

256 1.

Schossberger Adolf Pest. Ar.

Szül.: Óbuda, 1828. 1845-től segédként már a városban dolgozott. 1854-ben már kontárkodott saját műhelyében. Remekét, amelyet először nem fogadtak el, ott készítette. 1858. IV. 29. mester.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
BFL IX/14. Meisterbuch 1858. IV. 29.; Horváth H.: 252. p.; Bp. Főv. Levéltár: Pesti arany- és ezüstműves ... céh — 2/c vegyes iratok 1854. IV. 14., 1854. VIII. 12.

346

Pest - Buda 1977

Schossel András, szobrászművész (1824-1874).
Tóth Antal: Szobrászatunk a XIX. században.

3. Petőfi Sándor, bronzírozott
öntöttvas, 22 cm, 1863. után

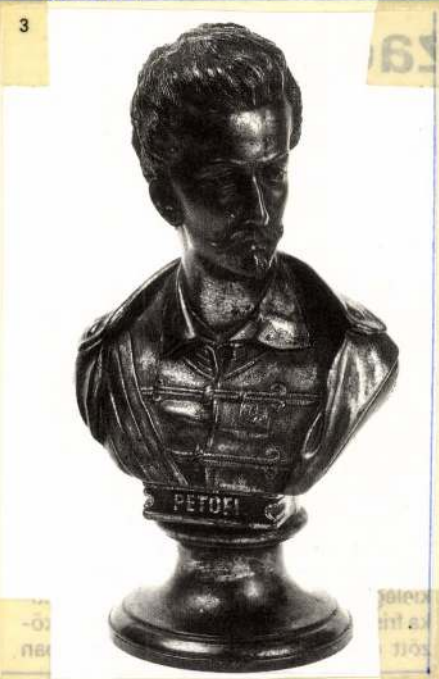

Az Magyar Nemzeti Galéria műhelyéből.

Művészet, 1984. április, 60-old.

Schonschütz

Korapolo.

Schossberger Antal

Aranyinives

Pest

1850 - 60 - as évek

Horváth Kentpéteri

256. l.

Schossberger Emma

Kohn növeldéjének növendéke Pesten. Bal-
vány utcza Bleichordon házban (IX. terenben).

490.m Gyöngyből virágok 93 old.

III. Tárgyjegyzék az 1846.évi Iparmükiállításhoz Pesten

Molnár László: Reformkori himzések és kézimunkák az Iparmüvészeti Múzeumban. 83.o.

Az Iparmüv. Múz. és a Hopp Ferenc Keletázsiai Müvészeti Múz. Évkönyve. VIII. 1965. Múzeumi Ismeretterjesztő Közp. Bpest. 1966

Schossberger Ignác

XLIII

Schossberger Károly könyvé

festőművész

Szolnoki művésztelep kiállításon - Országos Tisza-vidéki
kiállítás - Szolnokon - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.VIII.10.

Schossberger Klára bárónő

Báró Schossberger Klára festményei a Tamás Galériában.

Báró *Schossberger Klára*, akinek gyüjteményes kiállitása a *Tamás Galériában* nyilt meg, elsősorban mint kolorista vonja magára figyelmünket. Szenvedélyesen szereti és keresi a természet szinpompás élményeit, amelyeket friss szemmel és kézzel vet vászonra. Dalmát tájain sok és mozgalmas életet érzünk, legmélyebbre azonban *Halászcsalád* cimü kompoziciójában jut el, a szinek, formák és mondanivaló sikerült egységével. Könnyed és finom munka a tulipános csendélet, érdekes a *Fiatal költő* c. arckép.

F. J.

Pesti Hirlap 1936. ápr. 7.

Vasárnap
29
Kath. Fekete vas.
Prot. Ciril

Hétfő
30
Kath. Kerény v.
Prot. Izidor

Kedd
31
Kath. Guidó
Prot. Árpád

Szerda
1
Kath. Hugó pk.
Prot. Hugó

Április

Csütörtök
2
Kath. Paulai Fer.
Prot. Áron

Péntek
3
Kath. Fájd. sz.
Prot. Keresztély

Szombat
4
Kath. Izidor pk.
Prot. Izidor

Izr. 12. S. Zav.

SCHOSSBERGER *Klára*, bárónő, festő. Budapesten tanult s évekig Berlinben dolgozott. 1911 óta kiállítója a Műcsarnoknak. 1926. és 1930. kollektív kiállítása volt az Ernst-múzeumban, 1932. a Fränkel-szalónban.

Ke-f II. 425 l

Segesvár.

A soktornyú olá templ
czet mutat. Erkélye alatt bal
földszintes házak vannak udva
felnőzött.

Aquarell, mér.

Szn. 346-
1370-907

Schossberger Klára bárónő

1928. ápr. tavaszi szalon
(Nemzeti szalon
Kilátás a berlini műtermemből.,
Olajf.,
Önarchép. olajf.
Dr. Gebe Antalné
archeje

Filárszky Sándor IX. 144.

~~Czóbel Béla~~

tovább Schossberger Klára

Kolt kiáll.

Fränkel

Az Est: 1933. ápr. 30.

(Czóbel Béla is báró Schossberger Klára kiállítása)

~~U. 3546.~~

976.

Schossberger Nándor
festő
IV. Kecskeméti u. 15

MKSz 1947

Schossberger Nandine

Szerepelt a Tanács Galéria akvarell-kiállításán.

Szt 1935. X.6.

~~Haranglábi Neuses~~

~~József~~

Schossberger Klára

Viday - Bremner József

Weil Erzsébet

tovább

ipsd

4

Ibl Ervin: Csoport-kiállítás. Budapesti Hírlap. 1930. jan. 28.

r 1.

Möllemxvány

müépitész,

Schossberger Nandine

Szerepel a Képes Társaság
„Tavaszi Szalon" c. kiállításán
az Ernst Múzeumban.

Magyar Hirlap 1938 IV.10

Schossberger Nandine.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Schossberger Nandine
bárónő
festő

l. Tavaszi Szalon
XIII.

9.) Kolozsvári Szen

1943. VI. 1 V. km.-tól (52.244)

1943 VI. 30 Lux Rálmánnal (a szentély

" XI 12 V. km. tól (56258)

" XII. 9. Neniet A. kolozs. fénykep

" " " Lux Rálmánnal

Rend. áll: (943 XII. ii.)

Schossberger Nandine

Kiákit

BH. 1938. X. 8.

br. Schossbergerné

Gyenes Lajos, W. Gyenes Gitta, Zádor István, gr. Zichy István, Plány Ervin, Somló Lili festőművészek részt vettek a Mücsarnokban rendezett téli kiállitáson.
Jean Preux: "A jubiláris tárlat" c. beszámolójában ir a hét müvész alkotásairól, s kiemeli őket a portréfestők között, mint ezen a téren a legerősebb tehetségeket.

A HÉT, Bp. 1911. dec. 24. XXII. évf.
52. sz. 851-852. lap.

SCHOSSEL M. D. K.

~~SCHODEL~~ András szobrász

XIX. sz. II. vele

1391. „Kossuth Lajos" (1848)

Ltsz.: 56.558–N.

A M. N. Galéria áll. agjegyzéke T./6. rész

Bu. 1959. 128. l.

Schossel András nobrán · M.D.K

többnyire kisplantikálat készített

Soós Gy., Magyar történelmi kisplantika a 19 n. ban. hüv. tört. Ért. 1954 1 n. 92

Schossel András M.D.K.

nobrán

1860. Műegylet kiállitásán mutatták be a haldokló frimpit Juranics karjaiban ábrázoló nobrát.

Soós Gy: Magyar tört. kisplantika a 19 n. ban. Müv. tört. Ért. 1954 1 n. 96

Schossel András M. D. K.

nolrán

1848. ban Kossuth - szobrot készitett.

Sós Gy.: Magyar tört. kisplasztika a 19 s. ban. hiv. tört. ért. 1954 1 s. 98

MDK

Schossel András, Dubnicza

Vinzenz Neuling dij 1847

Bécsi képzőm. akadémia nagy. ösztönd. névsora

Fleischer Bécs. 1o4. l.

Schossel András, Dubnicza MDK

Gándel-dij.

1846. 2. dij.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora
Fleischer Bécs. lol. 1.

MDK

Schossel András, Dubnicza

1846. Gundel II.dij.

1847. Gundel I.dij.

1847. Vinzenz Neuling-dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak névs.

Fleischer, Bécs. 101.1. 104.1.

Schossel András

MDK

A Munkács-frigyesfalvi vasöntöde modellkészitő szobrásza.

Kossuth mellszobrának egy példányán a szignaturája:"Schoszel Andr. 1848" /Szépm.Muz.56.558.-N.ltsz m.:24 cm/

a XIX sz. hatvanas éveitől kezdve müködött Munkácson.

Héjjné Détári Angéla: Az Öntöttvas gyüjtemény uj szerzeményeiről.
Ip.Müv. Mus. Evk. III-IV. 1960. 49-68.l.

56.

Schossel András

MDK

Repr: Kossuth Lajos mellszobra.
Jelzés: Munkáts

Héjjné Détári Angéla: Az öntöttvas gyűjtemény uj szerzeményeiről.
Ip.műv.Múz. Évk. 1964 III.-IV. 1960. 49-58-68.

54.1. 6. kép.

Schossel András

MDK

Schömborn Ervin támogatásával a bécsi és müncheni képzőművészeti Akadémián tanult szobrászatot

Az ő modellje után készülhetett a Schönborn Buchheim Károlyt és nejét ábrázoló két jelzetlen mellszobor is.

Héjjné Détári Angéla: Az öntöttvas gyűjtemény uj szerzeményeiről.
Ip.müv.Muz. Evk. 1964 III.-IV. 1960. 49-68.
56.1.

MDK

Schossel András /1824-74/

Vasművesség kiáll. Iparm. Múz. 1963.

MDK

Schossel András

A Hollaender gyüjteménynek egyetlen Schossel által szignált objektuma: egy gyertyatartó, melynek talpán alul irott betükkel vannak a jelzések: " Modell Schossel Andr." "Munkács 1859"

Héjjné Détári Angéla: Az öntöttvas gyüjtemény uj szerzeményeiről.
Ip.müv.Muz. Évk. 1960 III.-IV. 1960. 49-58.
65-66.l. Repr. 65.l 18. kép. 66.l. 19-21. kép.

Schossel András

MDK

Kossuth Lajos ifjukori kisméretű mellszobra.

/B4.

Héjjné Détári Angéla: Az Öntöttvas gyűjtemény új szerzeményeiről.
Ip.Műv. Múz. Évk. III-IV. 1960. 49-68.l.

54.l.

Schoszel Andr. MDK

lásd

Schossel András

Héjjné Détári Angéla: Az öntöttvas gyüjtemény uj szerzeményeiről.
Ip.Müv. Muz. Évk. III-IV. 1960. 49-68.l.

56.ä.

Schossel András MDK

Repr: Schönborn Bucheim Károly mellszobra. 11.kép.

" " Károlyné " 12.kép.

Héjjné Détári Angéla: Az öntöttvas gyüjtemény uj szerzeményeiről.
Ip.Müv. Muz. Évk. III-IV. 1960. 49-68.l.
55.l. 11 és 12. kép.

MDK

Schoszel András

Kossuth Lajos, vas

Reformkor művészete. Föv.Képt. 36.kiáll. 1948. jul. 11. l.

Schossel András

Összesen

26 Dubnicáról (Nyitra m.) 1843–47.

25 Gundel-díj.

24

23

22

21 Lajd

20

19 Fleischer Bécs 83.

18

17

16

15

14

13

Megkerestetik a tekintetes magyar kir. központi állampénztár, hogy a benti összeget, a számfejtési jegyzékek és ezekhez csatolt okmányok alapján, elszámolni szíveskedjék.

A magy. kir. vallás- és közoktatási minisztérium számvevőségének II. osztálya.

Budapesten, 190..... évi ..... hó .....n.

Schossel

l.

Lykanemzromantika

245. l.

SOPRONI

LAPTERJESZTŐ

VÁLLALAT

T. Európa Lapterjesztő rt.

Budapest V.

Visegrádi u. 36

Schossel András

~~Zobrázi~~

(? – 1874)

FÉNYKÉP, RAJZ

Lásd

Vozáry Munkácsi

19.1.

thely

zepes

sághás

SZAKCSOPORT

Síremlékek

KOR

XVII. sz.

MÉRET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

faragott nyílásmok

EGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Schossel András

Thieme Becker

XXX. 266. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

M.D.K.

SCHOSSEL András szobrász

megh. 1874.)

1849-1874 a munkácsi vasöntö-de

modellformázója

Kossuth mellszobor

Sakkjáték (9.10. kép)

Az Iparművészeti Mús. Évkv. II. 1955.

Héjjné Detári Angéla: Néhány probléma a művészi öntöttvasművesség köréből

85.-86. l. ~~9.-10. kép~~ 85. l.

Schoszel András

Kossuth Lajos, vas

Reformkor művészete. Főv.Közp. XXVI.kiáll.

1948. jul. 11 l.

Schossel András

mintája után készült
két szép fekete
patrinárok vasöntvényt
a Bpesti iparmuvészeti
múzeum szerzett meg
s állította ki 1946.
év oktoberi kiállítá-
sán. A névtelenül
kiállitott két vas
öntvény szerzőjét én
állapitottam meg
s közöltem a múzeum
igazgatóságával

Kentrüzi

9

zágos Bizottsága

ány { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: 19

ek száma:

elintézett szám:

záma:

záma:

MDK

Schossel András nobrán

A munkácsi vasöntöde nobrána fény képet kér kéchenyiről, hogy a nobor-pályázaton vént vehessen.

Kéchenyi István gr. nobrának leírása és tört. herk: Buday József. Bp. 1895 24.

Schossel András

Frigyesfalván Munkács mellett.
1860. febr. – márc. kiáll. Müegyles:
Zrinyi halála Juranics karjaiban,
gipsz csoport, 300 frt.

Ezüst halántékkarikák VII. 243

SCHOSSEL JÓZSEF. Szobrászművészünk a Munkács mellett levő frigyesfalvi gróf Schönborn-féle vasgyárban volt alkalmazva a mult század hatvanas éveiben, mint az akkor virágzó vállalat mintázója. Tanult a bécsi és müncheni képzőművészeti akadémián gróf Schönborn Ervin támogatásával. Az 1862-ik évben Zrinyi Miklós halála című művén dolgozott. A gyár részére számos kisebb-nagyobb dolga készült, mint angyalalakot ábrázoló síremléke, sakkfigurák, állatalakok: agár, oroszlánpár, bika, szarvasfej, melyek részben az iparművészet körébe vágnak. A gyár lomtárában talán feltalálhatók lesznek még az eredeti öntőminták s az ezek után készült s raktáron maradt öntvények, melyek összegyűjtése és megőrzése, pl. a Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeumban, kívánatos volna.

—444 Kemény Lajos.

Művészet 1912. 202. l.

Schossel András

erőd

Izsáky Margit:
Egy elfelejtett magyar
iparról. A művészi
vasöntésről beszél
egy híres műgyűjtő.
Magyar Nemzet
1942. márc. 20.

JOSEPH
Chevalier de l'Ordre Militaire de S.t
des Gardes Françoises

KATALÓGUS

Schossel András

esetleg lásd

Karlovszky M. Ida

el beszélése a munkácsi vasharom nobrászáról.

Említi

Vozáry Munkács

27. I –

All'Onorevole Dire
dei Musei, Gallerie ecc. Ponti

Schossel András

vód
z

Rampacher Pál =

A munkácsi vasönt-
vény. Az Őslakó

1942. ápr. 26.

Tsz.:

neve atóan)	Hiv.	Magán	Inturb.	Kelet	Beszélő neve (olvashatóan)	Hiv.	Magán	Inturb.

MDK

Schossel András

Zvinyit ábrázoló öntvényeit a KT raktárosta,
de vinna küldi őket Debrecenbe Balogh Péternek (?)

MDK-A-I-1/763.

Schossel András

a gr. Schönborn család
munkácsi vasöntödéjé-
nek nobrasza

Erd

Buday II. 241

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
áírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

SCHOSSEL *András*, szobrász. Az 1850—60-as években Frigyesfalván (Munkács mellett) a gróf Schönborn-család vasöntődéjének mintázója volt 1860. Zrínyi halála Juranics karjaiban c. szoborművét állította ki a Pesti Műegyletben.

E. g. II. 426 l

Viselet.

A SOLIMANVS IMPERATOR
tozó ezen lapon három balra
kiknek mindegyike félholdas
tart és lóháton ül. Közülök
dig előre figyel. Felirata fö

MAMALV

balról: D.H. 103
jobbról: II.

Rk., mér. a rl. 22

Szn. 345-907
1573-907-2

Schossl András

Az 1672-es alapítású Frigyesfalvai vas- és tűzi-
gyár virágkora a szobrász (1824–1874) munkássá-
gával forrott össze.

Erdey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 6. l.

Schossel András, [fémműves iparművész ?] MDG

Schossel alkotásai a Munkács melletti fríges-falvi vasgyár gyönyörű öntöttvas dísz- s használati tárgyai.

Péter Imre: Az Iparművészeti Múzeum újabb kiállításai 9.l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. júl. 18.

COY

ee D.K.

SCHOSSEL András szobrai

(XIX. sz. 2. ik fele)

Vis szobrok.

Genthon - Németh - Végvári - Zádor: Magyar
művészet 1800 - 1945.
Bp. 1962. 127. l.

enthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.

Schossel András

MDK

Soós Gyula előszava a katalógusban.

Ernst Muz. M. Plasztikai és Graf. kiáll.
1954. szept. ~~xxxx~~ 6. 1.

MDK

Schossel András 1824-74.

Kossuth Lajos mellsz. vas

Ernst Muz. M.plasztikai és Graf.kiáll. 1954. szept.

13. l.

Schossel András /1824-1874/

szobrász, munkássága a frigyesfalvi-Munkácsi Öntöde virágkorával fonodott össze.

Ernyei Gyula: Az ipari forma története Magyarországon

Akadémiai Kiadó 1974 21.o.

Schossel András

A Munkács-Frigyesfalva-i öntöde tanonca, akit a gyár 1840-ben Pestre küld kiképzésre. Vasgyári mintaasztalos fiaként márfiatal korában művészi képességeket árult el rajzolásban és mintázás terén. Pesten Uhrl Ferenc akadémikus szobrásznál tanult, aki később kazaküldi Munkácsra ucházy szobortanulmányát.

Dusztai László: A beregi vasöntés emlékei; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 24. l.

Schossel András

Gyufatartó szelencéjének (1854) tetejére egy elegáns pipázó magyar parasztot helyezett. A szelence kaposzó formát követ. Ez a fajta romantikus ábrázolás monumentális formában 8 évvel később Izsó Búsuló juhászánál valósul meg.

Pusztai László: A bereji vasöntés emlékei; Ipari Művészet, 1973/1. s. 25. l.

Schossel András

Önálló formanlógot teremt a magyar historizmus jegyében, és kiemeli a művészi nasöntéssetet a szánadokon át megszokott rakouminták zárt világából s a nemzeti romantika korának egyéni kangvételű műhelyévé avatja a munkácsi gyárat.

Pusztai László: A beregi nasöntés emlékei; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 25. l.

Schossel András

Sakk-készlete műöntészeti remelz. A készlet minden figurája önálló szoboralkotás. Feltehetően a szabadságharc leverétése után készült az együttes. A királynőt gyászfátyollal ábrázolja, a király a XIX. szd-ban közkedvelt Szent István-típust követi, a ló egy nágtató huruc nitész Rákóczi-korabeli szüveg-ben.

Pusztai László: A keregi nasöntés emlékei; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 25. l.

Schossel András

Az Öntödei Múzeumban életművét kb. 10 kisplasztika, főleg önálló mellszobrok, plakettek, kis gyufatartó szelence, sankkészlet reprezentálja. Közülük kiemelkedik ifj. Schönborn Ernint és feleségét ábrázoló mellszobor pár. Szerepel egy ismeretlen férfit (Rombauer János vasgyári főfelügyelő ?) ábrázoló 12 cm magas mellszobor.

Pusztai László: A Bereyi vasöntés emlékei; Ipari Művészet, 1973/1 sz. 25. l.

Schossel András

Schönborn Erviuről, a munkácsi vasgyár tulajdonosáról
kérzült szobra (vasöntvény, 1854)

Ipari Művészet, 1973/1. sz. 23 l.

Schossel András

A szobortanulmányok láttán további tanulmányokra Bécsbe küldik. Két évet múlva, 1847-ben tér vissza Munkácsra, ahol megteremti a munkácsi emlékművek egyéni formavilágát és sajátos stílusát, a magyar historizmus kiemelkedő értékes darabjait.

Pusztai László: A bronzöntés emlékei; Ipari Művészet, 1973/1. sz. 24. l.

SCHOSSEL ANDRÁS (Felső-Remete, 1824 – Munkács, 1874)

Szobrász, modellőr. Apja a munkácsi vasgyár mintaasztalosa volt. Schossel 13 éves korában a gyárban, apja mellett kezdett dolgozni. 1840-ben Pestre küldték tanulni, ahol Uhrl Ferenc szobrász műhelyében tanult. Tanulmányait a bécsi Képzőművészeti Akadémián folytatta. 1844 és 1847 között Keehsmann tanítványa volt. Munkáival több díjat nyert. Németországi tanulmányútja után (Drezda, Berlin) 1848-ban a forradalmi események miatt hazatért Munkácsra. Először W. Willaschek modellmester mellett dolgozott, majd 1849 után a gyár vezető modellmestere lett. Már 1848 őszén megmintázta Kossuth Lajost ábrázoló mellszobrát (Kat. 104), ezért a szabadságharc leverése után nevét elhallgatták. 1853-ban mintázta a munkácsi uradalom akkori urának és feleségének, a Schönborn házaspárnak a mellszobrát, melyek legszebb alkotásai. Több kisméretű portréja is ismert. 1859-ben csatlakozva a Műegylet felhívásához Zrínyi Miklós halála c. szobrát küldi az 1860-ik évi kiállításra. (Ma vasba öntve az ungvári vár kertjében ta-

Művészet Magyarországon 1830–1870
MTA MKCS – MNG Bp. 1981.

Irod: Lyka 219, 240, 264

K.M.

PETROVICS DEMETER (Baja, 1799 – Bécs, 1854)

A késői klasszicizmus képviselője, aki életének jelentős részét Bécsben töltötte. Apja gazdag gabonakereskedő volt Baján, biztosítani tudta fia taníttatását a bécsi akadémián. Az akadémia elvégzése után Itáliába utazott, majd később nagyobb keleti utazást is tett. Az 1830-as évektől kezdve Bécsben dolgozott, több klasszicista műve ismert. (Vénus, Perseus). Kisfaludy Sándor emlékművét a „Himfy lant"-ot 1848-ban állították fel a Nemzeti Múzeum kertjében.

Foglalkozott festéssel és éremvéséssel is. Művei közül több érmét őrzik múzeumi gyűjteményeinkben, egy festménye a bajai múzeumban található.

lálható.) 1863-ban mintázott öntöttvas sakk-készletével a bécsi világkiállításon I. díjat nyert. Számos öntöttvas alakos síremléke látható Munkácson.

104. Kossuth Lajos mellszobra, 1848 *25.*

öntöttvas, 27,2 cm
Felirata a talapzaton alul: MUNKÁTS, a mellrész alatt: KOSSUTH
Mgt. Bp.

A kisméretű mellszobor szembenézetben ábrázolja Kossuth Lajost. Az ábrázolt magasnyakú, sujtászsinóros jogászöltözetet visel, rojtos nyakravalóval. Fejét kissé felemelve tartja. A szobor mintájául az 1841-ben és 1847-ben Barabás Miklós által készített kőnyomatos ábrázolások szolgálhattak. Írott források szerint Schossel a mintát 1848 októberében már megformálta, de öntésére csak az 1849-es év elején került sor először. A gyári iratok tanúsága szerint összesen huszonegy darab készült a szoborból az év áprilisáig, majd az augusztusi árjegyzék említ még tizenhetet. A szobrok jelentős részét Debrecenbe szállították és ott értékesítették. Jelenleg Magyarországon 11 példány ismert. Schossel műve az első magyarországi Kossuth-portrészobor.

Irod: Pusztai 1978.

P.L.

105. Schönborn Károly mellszobra, 1853 *51.*

öntöttvas, 40 cm
Mgt. Bp.

A hasábalakú, lépcsős indítású talapzaton stilizált akantuszok futnak körbe. A munkácsi vasgyár tulajdonosa zsinóros mellényt és szőrmegalléros mentét hord, gyöngyberakásos mentekötő lánccal. Tekintete nyílt, szemei felett ívelt szemöldök, magas homlokú koponyája felül teljesen kopasz. Haja hátul rendezett, finoman mintázott.

Irod: Pusztai 1978, 134–135.l.

P.L.

106. Schönborn Károlyné mellszobra, 1853 *51.*

öntöttvas, 40 cm
Mgt. Bp.

A fentebb leírt szobor párja. Az ábrázolt női alak vállpántos, csipkékkel díszített ruhát visel, nyakában hétsoros, gyöngyből fűzött nyaklánccal. Kerekded arcára kétoldalt fürtökbe hullanak homlokán kettéválasztott hajának tincsei. A hátul kontyba tűzött haj fölött gyöngysorral és tollal ékesített fejkötő látható.

A szoborpár jelzetlen, de 1853-ban már szerepelt a munkácsi vasgyár árjegyzékében. Ekkor csupán egy pár készült belőlük. Később, 1860-ban három és 1861-ben ismét három párat említenek az iratok. Két variáns ismert. Az Iparművészeti Múzeumban lévő kettő, mely a Hollander gyűjteményben volt, egyszerű, díszítés nélküli talapzatos, színe teljesen fekete. Az itt kiállított példányokon a talapzatot zöld színű lakkréteg borítja.

Irod: Pusztai 1978, 134–135.
Kiáll: A magyarországi öntészet története az Öntődei Múzeumban 1973-ban.

P.L.

VAY MIKLÓS (Golop, 1828 – Golop, 1886)

A bécsi akadémián tanult, életének nagy részét Bécsben töltötte. 1859-től emlékmű-jellegű szobrokat mintázott Magyarország számára, melyekért nem kért díjazást. Első ilyen műve Berzsenyi Dániel mellszobra, melyet a Nemzeti Múzeum kertjében állítottak fel 1860-ban. Kazinczy Ferenc mellszobrát bronzból és fehér márványból egyaránt elkészítette. 1866-ban leplezték le Vörösmarty Mihály életnagyságúnál nagyobb bronzszobrát Székesfehérvárott. Vay készítette Pálóczy László síremlékét Miskolcra, Kisfaludy Sándor álló bronz szobrát Balatonfüredre és Deák Ferenc szobrát Zalaegerszegre. Ismert, hogy zsánerszobrokat is faragott (Rákfogó lány). A bécsi fegyvertárba készült hős sorozatában három magyar hős is előfordult. Márvány portréi közül több a MNG-ban található.

Irod: Lyka II. 1943, 125–126.

107. Vörösmarty Mihály szobra Székesfehérvárott, 1865 *73.*

Pribék Antal székesfehérvári fényképész felvétele alapján rajzolta Haske Ferenc (életrajzát lásd Kat. 74).
Hazánk s a Külföld. II.évf. 18.sz. 1866. május 6.

A székesfehérvári Vörösmarty-szobrot 1865–66-ban készíttették a helybeli polgárok Vay-jal. Ez volt az ország első Vörösmarty emlékműve. Kompozíciója (teljes alakú álló) a romantikus emlékmű típus egyszerű, szándékosan eszköztelen változata.

Talapzata lépcsőkre állított, párkányokkal tagolt pillér, erre helyezte a szobrász a zsinóros attilába, prémes mentébe öltöztetett alakot. Vörösmarty a költőmesterség szokásos kellékeit, könyvet, tollat tart a kezében. A szobrot a rajz környezete nélkül ábrázolja.

Ez volt az egyik első szobor, melyet magyar megrendelésre készítettek 1848 után.

Irod: VU 1879.305; M. 1910, 15.; Lyka Károly kéziratos hagyatéka. MTA MKCs Adattár

K.M.

104

106

105

158

159

ZAKARPATSZKAJA PRAVDA
1973. április 11. Nr.48
számából nyersforditás

EGY TEHETSÉGES SZOBRÁSZ ALKOTÁSAI

A munkácsi, Sz.M. Kirov nevét viselő Szerszámgépgyár, amelyet 1672-ben alapitottak, mult évben emlékezett meg alapitásának 300. évfordulójáról. A gyár története csodálatos. Feltételezik, hogy létrejöttét kedvező körülmények határozták meg, és az ismert tradició: a közelben lévő Selesztovban /régi magyar nevét a fordító nem ismeri/ a mi korunk előtt néhány századdal ércbányászat, vasolvasztó mühelyek és kovácsok léteztek.

Ezekben a mühelyekben készültek a Dózsa György /1514/ parasztlázadás felkelői, a Tököly és Rákóczi /XVII. és XVIII. sz. eleje/ népi-felszabaditó háboru résztvevőinek fegyverei.

Azokban az időkben készültek itt különböző szerszámok, mezőgazdasági felszerelések, háztartási tárgyak. Csak néhány mühely készitett müvészi öntvényeket, mint pl. Fridesovban /fordító megjegyzése u.a./. Itt megtanulták olyan dolgok készitését és tökéletesitését, amelyek arany alapját képezhették bármely muzeumnak ahová kerültek. Néhányra még napjainkban is csak lelkesedéssel lehet nézni. Ennek a gyárnak egy tehetséges magyar szobrász, Schossel András hozott dicsőséget, aki mint ahogy a sirfelirata hangzik 1849-től halála napjáig, 1874. május 31-ig a munkácsi vasgyár szobrászaként dolgozott.

A "szellemdus müvész" sirját - amint olvasható ugyanazon sirfeliraton - nemrég találták meg a gyár veterán munkatársai egy

./..

régi temetőben. A temető egy nem magas hegyen terül el, a hegy lábának pedig annak a gyárnak a falai támaszkodnak, amelynek ő dicsőséget szerzett. A régi mühelyek maradványai ma is követhetők. A siron öntöttvas siremlékmü volt felállitva, melynek formája egy rézsutosan lemetszett oszlop koszoruval a felső részén, és öntöttvas táblával az alapnál. Megjegyzendő, hogy miután negyedszázadot áldozott életéből a szeretett ügynek, teljesitve a szobrász óhaját, a gyár közelében temették el.

Mintegy 2o méterre a sürü akácosban egy alacsony piedesztálon kiemelkedik egy öntöttvas angyalka, amely valószinü Schossel András müve. Tulajdonképpen a piedesztálon egy élő gyermeket ábrázol - egy fiu majdnem naturális méretben csodálatosan kedves arccal. Nemcsak a gyermek átszellemülő arcocskája, hanem a részletek kidolgozása, amely nagy mesterségbeli tudásra vall, annak a feltételezésére késztet, hogy szerzője jelentés müvész volt.

A találgatás alátámasztásául szolgál a dátum, amely a siremléken található. A siremléket az emlitett gáyr számlavezetője és lánya emlékére állitották, akik 1852-ben és 186o-ban haltak meg. Az sincs kizárva, hogy az "angyal" modeléül az életből korán távozó fiatalasszony 6 éves Gyula fiacskája szolgált. Még ma is, amikor a kegyetlen idő rozsdával vonta be a gyermek alakját, nehéz elmenni közömbösen az alkotás mellett. Ilyen a hiteles alkotás ereje.

A hegyről átfogó panoráma nyilik, amely kétségtelenül idevonza a turistákat. De annak érdekében, hogy a látogatók benyomása teljes legyen - ezt a kis sarkot rendbe kell hozni.

A. Kurajev

mérnök, a történelmi és kulturális emlékmüvédelmi Ukrán Társaság ivano-frankovszki szervezetének tudományos és müszaki szekció iroda vezetőhelyettese

Schossel Aurelia
nobrár

Schossel András, szobrászművész

„Művészet Magyarországon 1830–1870" a Magyar Tudományos Akadémia Művészettörténeti Kutató Csoportjának és a Magyar Nemzeti Galéria munkatársai rendezték a Budavári Palotában.

Kossuth Lajos öntött vas mellszobra 1848-ból.
Schossel András műve.
(repr.)

Népszabadság, 1981. szept. 6., 15-ik old.

Schossel András, rabrász

L: Izsó Miklós

– : Művészet M-on 1830–1870 15

Nérszabadság Bp. 1981 szept. 6

Schossel Andrai Mr 1991

A revickei vár maradványai

Vári, faluközpont a református templommal

ÖNTÖTTVASMŰVESSÉG KÁRPÁTALJÁN A 19. SZÁZADBAN

Kárpátalja ipari tevékenységei közül évszázadokon keresztül legnagyobb jelentőséggel bírt a vasércbányászat és a vasfeldolgozás. Nemcsak Bereg, hanem Ung és Máramaros megyékben is jelentős vasfeldolgozás folyt a 18–19. században. Az üzemek többsége a Királyi Kamara tulajdonában volt, s csak egy-két vasgyár működött családi vállalkozásként. A legfontosabb vasipari központok voltak a Schönbornok által üzemeltetett munkács-frigyesfalvi vasmű, a kabolapolyánai (később Gyertyánliget, Máramaros vm.), a turjaremetei (Ung vm.). Bár mindháromban foglalkoztak műöntészettel, de a műipar e területén legmagasabb szintet a munkácsi vasgyár érte el. A gyárat, illetve annak alapjait a 17. század 70-es éveiben I. Rákóczi György teremtette meg, amikor a Munkács melletti Selesztón megépíttette az első olvasztókemencéket és hámorokat. Az 1679 évi urbáriumból kitűnik, hogy ekkor itt elsősorban mezőgazdasági szerszámokat; kapákat, ásókat, villákat, illetve zsindely- és lécszeget gyártottak.

Újabb virágzásnak a 18. század elején II. Rákóczi Ferenc fejedelem idején indult a vasfeldolgozás és a szabadságharc idején (1704–1711) hadieszközöket készítettek. A Rákóczi-szabadságharc leverése után a 400 ezer holdas birtokot a Habsburgok érdekében tett szolgálataikért a németországi Schönborn család kapta, mint adományt.

Az igazi tulajdonos Schönborn Frigyes Károly bambergi és würzburgi püspök lett, aki az örökség átvétele után Bécsbe költözött és onnan irányította a hatalmas latifundium gazdasági ügyeit.

Felméretve a birtok minél gazdaságosabb kihasználásának helyzetét, ő is felismerte a Munkács környékén található vasérc, a működő kohók és hámorokban rejlő anyagi hasznot, azok továbbfejlesztését, korszerűsítését és a gyártmányok szélesebb skáláját tűzte ki célul. E tervének megvalósításához Német-, Cseh- és Morvaországból szakavatott olvasztó-, öntő- és hámormestereket hívatott Munkácsra.

Az öntöttvasból készült tárgyak a 18. század végén jelennek meg a munkácsi gyári iratokban. Elsősorban konyhai háztartási edényeket öntöttek; mozsarakat, fazekakat, lábosokat, de már megjelennek a négyoldalas kályhák is. Munkácson, Selesztón és Frigyesfalván az akkori európai technikai színvonalnak megfelelő agyag- és homokformázást alkalmazták.

A vasgyárak modernizálása a 19. század első évtizedében figyelhető meg újra, mely az új tulajdonos, Schönborn Fülöp Ferenc nevéhez kapcsolódik. Ő meglátta a napóleo-

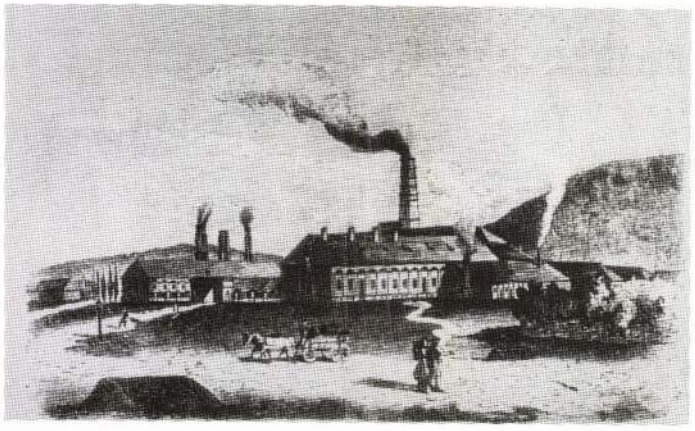

1. A munkács-selesztói vasgyár képe 1832-ben

ni háborúk által kiváltott konjunktúrát, s mivel a terület élelmiszer-gabona termesztésére nem volt igen alkalmas, így az ipari tevékenység fejlesztését, mindenekelőtt a vasiparét tartotta fontosnak. Szepes megyéből szakavatott bányászokat telepített Munkácsra, és számukra egy új falut építtetett: Frigyesfalvát. A kibányászott ércmennyiség megnövekedésével a feldolgozórészlegeket is bővíteni kellett. Így épült 1817-ben egy nyújtóhámor (Streckhammer) és 1818-ban egy vaseszközöket előállító ún. „Zeighammer", frissítőkemencével.

Az 1820-as évek elején a Berlinben és Gleiwitzben készült művészi vasöntvények híre – főként kereskedelmi kapcsolatok útján – Magyarországra is eljutott.

Az 1820-as évek elején Mariazell öntödéje már termel, és Csehországban a komarovi műöntészet megindulásának lehetünk tanúi. A magyarországi Rhonic első termékeivel a Felvidéken ekkor már kivívta az elismerést. A műöntészeti mintadarabok – ha lassan is – az 1820-as évek végére Munkácsra is eljutnak. Hogy ilyen későn, annak az lehetett a magyarázata, hogy a kupolókemencés átolvasztás Munkácson még ismeretlen módszere gátolta a kezdeti kísérletek sikerét. Hogy az 1829-ben Gleiwitzből beszerzett mintadarabok kárba ne vesszenek, 1830–32-ben a selesztói régi olvasztó helyett új, 28 láb magas „tökéletesebben olvasztó kemence állíttatott fel", óriás fújtatóval. A nagyolvasztó mellé felépült most már kizárólagosan műöntészeti termékek gyártására az öntöde kupolókemencével, formázóműhellyel, mintaasztalos-üzemmel és szárítóval. A vasműnek és az uradalom másik két üzemének, a timsógyárnak és hamuzsírüzemnek felvirágoztatása is az 1828-tól prefektusi hivatalt betöltő Freysensen János Dániel érdeme. Kincstári szolgálatból került 1824-ben Munkácsra, ahol mint ügyészt alkalmazták az uradalomban, mivel jogász végzettsége volt. Amikor Freysensen elfoglalta prefektusi hivatalát, a vasáruknak nagy volt a kelendősége. Jelentette is Bécsben lakó urának, hogy a gyártmányok iránt óriási a kereslet, s egyben a vasmű további fejlesztéséhez kéri a gróf hozzájárulását, melynek pozitív hatása már az 1830-as évek elején megmutatkozott. Freysensent azért vonzotta az ipari üzemek fejlesztése, mert bennük inkább látott lehetőséget a friss alkotómunkára, mint a mezőgazdaságban, amelynek termelési módszerei már évszázadok óta elavultak voltak.

Úgy tűnt, hogy a nagybirtok lépést tart a

2. Valentin Willaschek: Feszület, 1830 körül

korral, és a jövedelem a Verhovina rengetegeiben élő olcsó munkaerő felhasználásával aránylag csekély áldozatok árán fokozható volt.

A munkácsi vasüzemek termékei elsősorban a debreceni vásárokon találtak vevőkre, de helyben is eladható volt a gyártmányok jelentős része. Az 1830-as évek elején Rombauer Tivadar, az uradalom technikai referense Frigyesfalván felépített egy új nagyolvasztót és öntödét. Kereskedelmi kapcsolatai tovább bővültek, árui eljutnak Pestre, az 1830-as évek közepétől már a bécsi piacon is megjelennek Munkács műöntvényei.

A gyár irataiban 1834-től szerepel Valentin Willaschek szobrászművész, aki a munkácsi műöntészetet európai rangra emelte. Finom művű áttört tányérok, ötletes, a kor stílusához igazodó szobordíszes használati tárgyak; gyertyatartók, íróasztalkészletek, levélnehezékek, önálló kisplasztikák a kor jelentős személyiségeiről, feszületek változatos sora, plakettek, óratartók, virágvázák, érmek kerülnek ki kezei alól.

V. Willaschek 1848-ig dolgozott a munkácsi műöntödében, munkásságának fénypontja az 1842–1843-ban Pesten, Kossuth által kezdeményezett Iparműkiállításon bemutatott munkácsi vasöntvények aranyéremmel való jutalmazása volt. 1848-tól dolgozott Munkácson modellkészítő szobrászként, az onnét elkerülő, Pesten, Bécsben és Drezdában szobrászatot tanuló Schossel András, a gyár egykori mintaasztalosának fia, aki önálló művészeti felfogásával a nemzeti romantika korának kiemelkedő kisplasztikai műhelyévé emelte a gyárat. 1848-ban, hazajövetele után megmintázza Kossuth Lajost, szobrot készít Arany Jánosról, Petőfi Sándorról, majd 1859-ben Zrínyi halálát ábrázoló életnagyságú szobrával az európai műöntészet bár késői, de igen magas szintet elérő darabját alkotta meg.

Schossel modelljei alapján készült jelentősebb műöntvények a következők; szarvasalakos levélnehezék, gyufatartó doboz fekvő parasztttal, Schönborn Károly és Schönborn Károlyné arcképei, sakkjáték, számos síremlék és díszes kályhák.

E rövid összefoglalás keretében Schossel András művei közül kettőt emelnénk ki, nevezetesen Kossuth Lajos portréját, és a Zrínyi halála c. kompozíciót. Schossel András, a szobrász, a „hű hazafi" 1848-ban Kossuth szobrával tesz hitet a forradalom és szabadságharc ügye mellett. Műve, mely az első Kossuth-portré szoborban, a bátor kezdeményezésen túl a nemzeti gondolat, a haza és a szabadság eszméjének is találó párhuzamba állítása. Tömörebb, hatásosabb s korszerűbb plasztikai művet kora sem kívánhatott volna szobrásztól. Felelet és figyelmeztetés volt a szobor a Bécsben lakó birtokosnak, s jelkép a forradalmi hangulatban élő s jobb életkörülményeket remélő verhovinai néptömegek számára.

Schossel Kossuth portréjával alapozza meg hírnevét, és 1849-ben olyan művész kerül a munkácsi gyár főmodellmesteri posztjára, akinek művészi felfogását ez a mű határozza meg a későbbiekben is. Írott forrással nem bizonyítható, de a szabadságharc

3. Valentin Willaschek: Oroszlános tintatartó, 1840 körül

4. Valentin Willaschek: Baldachinos madonna, 1840 körül

5. Schossel András: Kossuth Lajos arcképe, 1848

leverése után a Kossuth-portré miatt a munkácsi várbörtönbe került, de hamarosan kiszabadulhatott, mert a gyári iratok tanúsága szerint 1850-ben már dolgozik.

A művészeti élet hírei a távoli fekvésű Munkácsra is eljutnak. Az 1859-ben alakult Képzőművészeti Társulatba Schossel András is jelentkezett, s az 1863-as első kiállításra már művet is küldött. A szoborműről, amely Zrínyi Miklós halálát ábrázolja, a korabeli sajtó is megemlékezett.

A gipszminta a kiállítás után Debrecenen keresztül került vissza Munkács-Frigyesfalvára. E modell alapján öntötték ki a szobrot, melyet később a munkácsi vár kertjében helyeztek el. Egy 1941-ben készült fényképfelvétel a szobor ottlétének hiteles dokumentuma – valószínű, hogy a II. világháborút követő években pusztult el.

A nemzeti romantika vasplasztikai alkotásai, mivel sorozatgyártásban készültek, elkerülve a szélesebb néptömegek felé is tudatformáló erőt képviseltek, hasonlóan a sokszorosított grafikákhoz.

Schossel az 1853-ban mintázott sakkkészletének figuráiba is belerejtette a hazai történelmi múlt minden jellegzetes alakját. A király alakja Szt. Istvánt, a királynő Zrínyi Ilonát, a lovas egy Rákóczi korabeli kuruc vitézt örökít meg. Tiszteletet adott munkáltatójának, Schönborn Károlynak és feleségének azzal, hogy megmintázta mellszobrukat, melyek a Schossel által meghonosított nemzeti jellegű portrészobrászat kiemelkedő példái. A gróf és felesége elfogadta azt az ábrázolási formát, melyet Schossel követendőnek tartott, a magyaros ruha és hajviselet alkalmazhatósága a tulaj-

6. Schossel András: Schönborn Károly arcképe, 1854

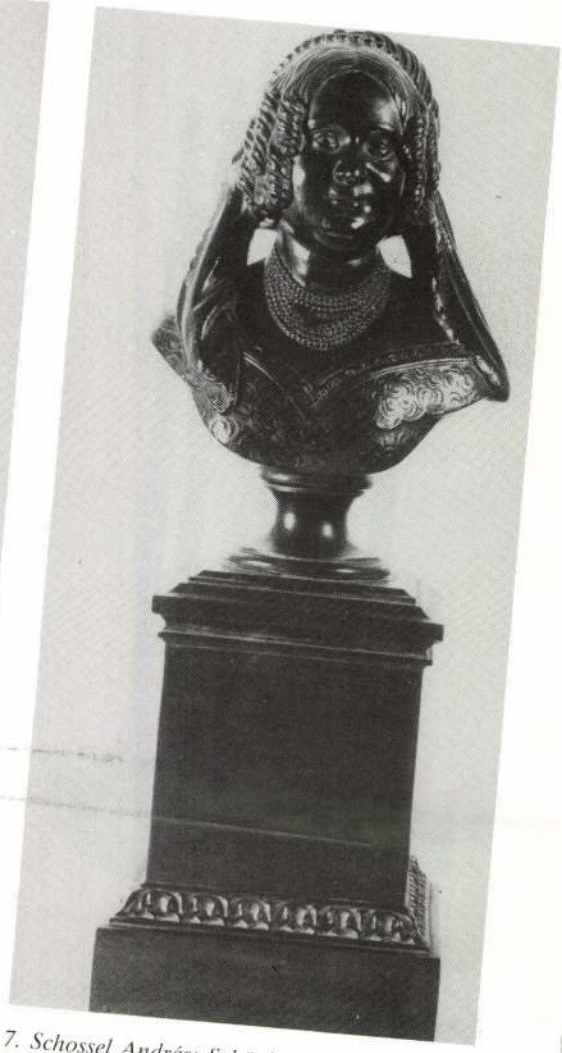

7. Schossel András: Schönborn Károlyné arcképe, 1854

donos és a megbecsült művész közötti teljes harmónia bizonyítéka.

Mint kitűnik, Schossel művészetében a hivatás egybeesett a nemzeti gondolat és a magyar múlt hagyományainak ápolásával. Nagy költőink mellszobrai (Petőfi Sándor, Arany János) bizonyítják ezt, melyek feltételezik, hogy a szobrász ismerte azt az irodalmi hátteret is, melyet a két nagy géniusz képviselt a 19. század közepén.

A munkács-frigyesfalvi műöntészet Schossel András halála után (1874) lehanyatlott. A művesség lassú elsorvadása Európában egy időben ment végbe. Munkács műöntészete az európai fejlődésnek is szerves része, de korai termékei nemcsak az európai igazodás szemléletes példái, hanem a magyar öntöttvasművesség technikai szintjének mércéi is. Kárpátalja korábban említett műöntödéi művészi szempontból nem érik el Munkács színvonalát, de a W. Kinne szobrász által mintázott és Turjaremetén öntött Heraklész-szobor nagy művészi érzékre vall.

Pusztai László

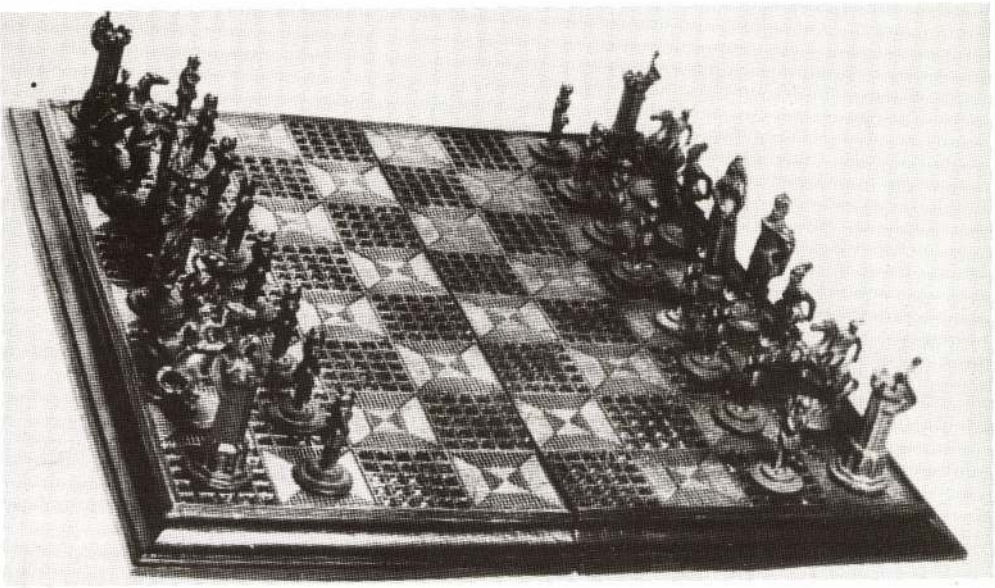

8. Schossel András: Sakkkészlet, 1850–60 körül

9. Schossel András: Zrínyi Miklós halála Dugovics karjaiban, 1863
(Fotó: Barka Gábor)

A CSETFALVAI REFORMÁTUS TEMPLOM

A Beregszászról Nagyszőlősre vezető főútvonalról, Bene után jobbra térve, rövidesen megpillanthatjuk a csetfalvai református templom tűhegyes harangtornyát.

A falu 1341-ben VILLA CHET formában szerepel. 1408-ból ismert a CHETFALVA név. A falu közepén álló templom építése a XV. századra tehető. Hiteles adatunk nincs, mikor vették fel a falu lakói az új hitet, de abból következtetve, hogy Bereg megye főbb helyein Beregszászon és Munkácson már a reformáció első évtizedeiben ismert lett az új hit, a XVI. század végére Csetfalvára is eljuthatott. Ezt alátámasztja az is, hogy a reformáció korszakában birtokosként a Perényi és Lónyai családokat említik a XVI. század végéig. Róluk tudjuk, hogy áttértek az új hitre.

1643-ban anyaegyházként említik, amelynek saját lelkésze van. 1669 körül Báthory Zsófia a birtokos itt.

1753-ban a templom hajójának mennyezetét, a kisebb karzatot és lelkészi széket készíttetik és festetik ki. 10 évvel később „Nemes Makány András. Curator uram, maga költségén adott az Torony tetején való gombra 7 máriásokat..."

1773-ban a templom kisebb hajójának (szentélyének) mennyezete készült. 1782-ben Beregi István és neje költségén a kőből épített szószék fölé korona került.

A XVIII. század második felében és a XIX. század elején a tekintélyes egyházak közé tartozott. Jelentős kisnemesi családok laktak itt. 1800-ban egy négymázsás harangot öntetnek. 1816-ban újra fedik a templomhajót és a szentélyt. 1873-ban második harangját öntette ki az egyház. Ugyanezen évben a templom falazatán keletkezett repedések miatt megerősítik és kijavítják kívül-belül az épületet.

1888–90-es években a templomot kívülbelül újból kijavították. 1891-ben új ízlés szerinti szószéket és fölé szószékkoronát készítettek, ugyanakkor a karzatot és a padokat kifestették.

A múlt század vége óta a templomon annyi változás történt, hogy a zsindelyfedést bádogra cserélték. Legutolsó felújítása alkalmával, 1977-ben a toronygaléria mellvéddeszkázatát és a törzs zsindelyborítását cserélték ki.

A jó arányú, de szerény külsejű XV. századi kőtemplom nem ment keresztül lényeges változásokon, teljes tömegében megtartotta középkori arányait. Nagyon kedvezően egészíti ki a nyugati homlokzatához épített fa harangtorony. Sőt, nem csak kiegészíti, hanem arányaival, magasságával magára vonja figyelmünket – hangsúlyossá válik. A tömegjátékot fokozza, hogy a templom hajójának tetőgerince magasabb az apszisnál, a torony pedig hirtelen a magasba törve, jelentősen meghaladja a hajó magasságát.

A nyolcszög három oldalával záródó szentélye keskenyebb a hajónál. A hajó déli falában két, a szentély déli és keleti falaiban egy-egy egyszerű csúcsíves ablak van. Keletre kis, tölcséres körablak néz. A toronyaljon keresztül megközelíthető nyugati kapuja szintén egyszerű csúcsíves. A hajó délnyugati sarkához, valószínűleg 1873-ban, lépcsős támfalat építettek. A szentélyt a hosszháztól csúcsíves diadalív választja el.

A torony jellegzetes felső-Tisza-vidéki harangtorony. Szerkezeti szempontból a következő részekből áll: toronysisak, négy fiatorony, árkádos galéria, törzs és eresz. Talpgerenda rácsa tíz gerendából áll. A tornyot nyolc oszlop tartja. A torony gerince a császárfa, a torony közepén helyezkedik el a talpától a csúcsáig. A kimerevítő hevederek, dúcok, koszorúgerendák, andráskeresztek és oszlopok bonyolultnak ható tölgyfa szerkezete a korabeli népi ácsmestereink fejlett szerkezeti érzékéről, jó aránya kitűnő művészi ösztönükről tanúskodik.

Schossel András

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 OKT 19

1021

András Schossel (1824—1876): Büste von Károly Schönborn (Gußeisen, 1853)
Kunst in Ungarn 1830—1870

verliehen. Es erhöht nicht das Ansehen der UNO, daß die Mehrheit der Mitgliedsstaaten — vor allem auf Druck einiger Großmächte — noch immer die sogenannte Afghanistan- und Kambodscha-Frage auf der Tagesordnung hält. Unserer Meinung nach können die dortigen Entwicklungen nicht rückgängig gemacht werden. Es hat keinen Sinn, Pläne aufzustellen, die die Realitäten unberücksichtigt lassen und anstelle einer Regelung eine Störung der vollständigen Konsolidierung der inneren und äußeren Lage dieser beiden Länder bezwecken.

Was meine Unterredungen mit den Außenministern, die an der Sitzungsperiode der UNO-Vollversammlung teilnehmen, betrifft, so halte ich diese für sehr nützlich und fruchtbar. Diese Besprechungen umfaßten nicht nur die Programmpunkte der Voll-

(Fortsetzung S. 3)

SCHOSSEL ANDRÁS

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 OKT 19

1021

András Schossel (1824—1874): Büste von Lajos Kossuth (Gußeisen, 1848)

Kunst in Ungarn 1830—1870

Landwirtschaftsminister Jenő Váncsa

Váncsa betonte: „Unsere Politik bezüglich der Hofwirtschaften, der Kleinproduktion ist eine langfristige Politik. Neben der primären Entwicklung der Großbetriebe — zugleich Voraussetzung für die Förderung der Kleinproduktion — wollen wir laufend Sorge dafür tragen, daß die Hunderttausenden, die an der landwirtschaftlichen Kleinproduktion interessiert sind, die Aufgabe gern auf sich nehmen."

Schossel András

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1981 OKT 1 9

1021

András Schossel (1824—1874): Büste der Gattin von Károly Schönborn (Gußeisen, 1853)
Kunst in Ungarn 1830—1870

lang es noch, Imre Mező ins Krankenhaus einzuliefern, wo er jedoch seinen schweren Verletzungen erlag.

Die konterrevolutionären Gruppen drangen, Handgranaten werfend, in das Gebäude ein. Von den Verteidigern starben 25, zwei schon während der vorangegangenen Schießereien, 23 nach der Besetzung des Gebäudes durch die Konterrevolutionäre, unter denen sich berüchtigte gemeine Verbrecher und faschistische Mörder befanden. Bestialisch metzelten sie ihre Opfer nieder; sie erhängten sie an den Beinen, dem einen Soldaten des Staatssicherheitsdienstes wurde die Hand, dem anderen der Kopf abgehackt. Manche kamen nur deshalb davon, weil es in der Menge auch mutige, humane Menschen gab, denen es mit verschiedenen Manövern gelang, die Verwundeten aus dem Gebäude zu retten.

SCHOSSER, Franz, pozsonyi kőművesegéd

Frantz SCH., Maurergesell, 23 éves felesége meghalt.
(1799, 532 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

báró Schossberger Klára

festőművisz

Bizagvidéki Grazfgos Kiállítás - Csolnokon - Népével szerepel.

Pesti Hirlap
1909.VII.24.

Schossberger Klára bárónő

[illegible]

Tiszavidéki Országes Kadilitás - [illegible] - képével szerepel.

Szeszeti Ujság
1929.VII.24.

báró Schossberger Klára

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Mint piktorina kelt most - régebbi próbálkozásai után - komoly figyelmet. Müvészete lényegesen finomodott, ezt hirdetik előkelő izléssel festett női képmásai - a Rózsaszinü ruhás nő, - Női fej - Gyászfátyolos nő - s egy szép husu félaktja. Még az Eiffel-torony és egy tiszai tája kiván fölemlitést.

Pesti Hirlap
1930.I.26

báró Schossberger Klára

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Múzeumban - képével szere
p-l. A szolnoki iskola egyik jeles tagja. Gyengéd ér-
zelmessége és elegáns bája külön helyet biztosit szá-
mára a női festők között

Az I. s t .
1930.I.28

Schossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szere-
pel. Képei rajzosabb karakterüek, mint régebben. Ezuttal
arcképei a sikerültebb munkái./Gyászfátyolos nő; Női
fej./

U j s á g
1930.I.26

Schossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Már legutóbbi szereplésekor uj formában jelentkezett elszakadtan a természetábrázolás impresszionista formáitól, amelyekkel eredetileg elindult. Ma e fejlődés utján meglepően jó és szimpatikus eredményekkel kerül elénk. Világos és nem lényeges szinek foglalatában a rajz biztonsága és játéka érdekli elsősorban, anélkül azonban, hogy festői hatásában csorbulna. Kilátás egy berlini térre c. képének szinte levegős hatása, két szép női portréja s egy párisi táj-

8 órai Ujság
1930. I. 26

./

képe finomak s eőkelő tudást adnak.

Schossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst-Múzeumban - képével szerepel. Egyszerü, ízléses és világos tárgyu képeiben egyénibb utakon jár.

Uj Nemzedék
1930.I.[illegible]

Schossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállítás - Ernst Múzeumban - képével szerepel. Világos,derüs szinekben fürdő kollekciója a sikhatásu,leegyszerüsitett formák és hajlékony vonalak játékát köti dekorativ egységbe.A tehetséges festőnő szerencsésen tuljutott a tiszta impresszionizmuson s pár finom portréja és aktja beszédesen jelzi fejlődését.-

Magyarország
1930.I.26

Schossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállítás - Ernst-Múzeumban - képével szerepel. Finom színérzéke, jó és gondos rajzbeli megoldással felrakott formái és ebből logikusan következő távlati tökéletességei figyelemreméltó helyre állitják.

Esti Kurir
1930.I.26.

Schossberger Klára

festőművésznő

Csoportkiállítás - Ernst Múzeumban - képével szere-
pel. Kis terme azért érdekes, mert tulajdonképpen uj
formában mutatkozik meg. Néhány esztendővel ezelőtt
még a természetábrázolás és a közvetlen festői be-
nyomás eszközeivel festett gondos tájképeket, most
fölszabadultan és kivilágosodott szinekkel találja
meg a vonal képszerü értékeit s mig ezt a kissé deme
terializáló fejlődést végzi, mesterségbeli készsége
őszinte, bár kissé hüvös szemlélete is meggazdago-
dott. Két női portréja és két tájképe tiszta forma
Magyar Hírlap nyugodt biztonságával hat.
1930. I. 26.

Schossberger Klára

festőművésznő

Csoportkiállítása - Ernst Múzeumban - képével egyedül.

Minden ecsethuzása elárulja - többet tud, mint amennyit mer; talán muzeális felkészültsége bénitja még mindig teljes fejlődését.

Magyarság
1930.I.26.

Schlossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállitás - Ernst Muzeumban - képével szerepel. Jó irányu fejlődést mutat, aki niven kitart a világos szinek mellett. A rajz finomsága és bizto-sága különösen erős oldala képeinek.

Nemzeti Ujság
xxxxxxxxxxxx
1930. I. 26.

Schossberger Klára bárónő

festőművész

Csoportkiállítás - Ernst-Museumban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1930.I.19.

Schossberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Mária Valéria utcai kiállítóteremben.

Reggel 1933. V. 1.

Schossberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Mária Valéria utcai kiállítóhelyiségben.

BH. 1933. IV. 30.

Schossberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Mária Valéria utcában. (Szépművészeti kiállítások.)

MH. 1933. V. 3.

Schossberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Mária Valéria uccai kiállítóterembe.

EK. 1933. V. 2.

Schamberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Mária Valéria utcai kiállítóteremben. (Képzőművészeti Alap.)

TK. 1933. V. 2.

Schossberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Szalonban.

80. lapszám 1933. V. 2.

Schossberger Klára

csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti

Szalonban.

MO. 1933. IV. 30.

Schossberger Klára

Csoportkiállításon szerepelt a Képzőművészeti Szalonban.

~~[illegible]~~. NU - 1933. V. 3.

Schossberger Klára, festö MDK

373. Dr.Meller Simon. Olf.

Bp.Mücs.-OMKT. Nemz. Képzömüv.Kiáll. 1934.ápr.29.-
Kat. 17.1. jun.17.

S. Schossberger Klára

koll. kiáll. Ernst
cród
Ujság 1926. okt. 10.
(e. a.: Az Ernst-
muzeum csoport-
kiállitása.)

nifazio Veneziano.

a XVI. században.

a néző kibontott hajú szőke nő, csúszott úgy, hogy melle is lát- vezi és kinyujtott jobb kezében üzér van, melyet baljával fog. ötötte. Jobbról egy barna és egy

inek fejét koszorú díszíti. Balról tör elő és íjával czélba veszi

04 cm. — Lelt. sz. 1069. — Véte- kelt 16309 sz. leirat alapján meg- létrejött megállapodás értelmében eményéből az 1905 évi május hó yott szerződés szerint 3000 K-án

ó adatok a Szépművészeti Múzeum- *Meldolla* (Medola): A Tavasz. — *lolla, dit Schiavone:* Le Printemps. mlung von Gemälden älterer Meister iea Lanfranconi in Pressburg. Nr. 8.

III

30 (1069).

602 (60).

30

Schossberger Klára

Jestő

IV. Kecskeméti u. 15

MKSz 1947

Schossberger Klára
festőnő

1) Tornyai Schossberger

MD K

br.Schossberger Klára, festö.

Önarcképe. különösen sikerült.

Bírlat. K. Tavaszi Szalon. Szinyei Társ. rendezésében. "Képzőművészet" 1930. 10.sz. 138.l.

MDK

br. Schossberger Klára, festő.

112. Margitreigeti strand, of.

Műv. és Keresk. Int. (v. Ernst Muz.) - Nemz. Sportbiz. és a M. Képzőm. Szabadszerv. králl. - 1945 III. 11-26. - Kat. -

Schossberger Klára brnő

Csendélet
Önarckép és a modell

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris/ kiállítása.
1932. május, 15 l.

— Forster: Magyarország műemlékei. II. kö-

Az Atyaisten zenélő angyalokkal.

MDK

báró Schossberger Klára

Veneziai tér

H.I. arcképe

Nemz. Képzőműv. kiáll. Műcs. 1933. ápr.

43 l.

MDK

br. Schossberger Klára

Velencei tetők

Müterem. 3. csop.kiáll. 1935. márc.

[illegible]

br. Schossberger Klára

Velencei tér, olaj

[illegible]. 3. csop. kiáll. 1935. márc.

M.D.K

S. Schossberger Klára bárónő festőművész

Magyar Művészet. 1926. 539. l.

MDK

Cr. Schossberger K., festö.

Balatoni kuret, o.

Müterem. – VII. Balatoni Kiäll. Katalog. 1935
nov.-dec.

Schesztak Sándor
66 éves
faszobrász
† 1948. V. 1.
Megyeri Temető

Halotti főkönyv
370

Schotel - festő / Düsseldorf /

A Magyarországi Müegylet, Magyar Kép
zőmüvész 1864,ápr.5.I.1.11. és
ápr.2o.I.2.29~~üxxxx~~ 3o.

Patak Jenő

Schotel festő Düsseldorf/19.sz./

müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.évf.79.old.

Patak Jenő

Schotel P.J.festő/19.sz./müve a Mütárlati szemle c.cikkben.

Fővárosi Lapok 1864.I.III.3.203.old.

Schotel Jeremias

brassai ötvös

lásd

Arch. Ert.

1909. 11.

Schott

ötvös

12

1120. TEJSZÍNKANNA. Ezüst, 209 gr. Brassó (?), Schott. XIX. század első fele 38.–

179

Árverési Katalógus

1938. 6. tétel

nyelvtan
és olvasókönyv

Egy vagy két kötetben kapható

Ára: P **11.60**

STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT
könyvkiadó osztálya,
Budapest, VI., Rózsa-u. 111.

M. D. K.

SCHOTT rézmetsző

nagyszombati mester a XVII. sz. végén

Hevenesi Gabriel: Ungaricae sanctitatis

indica c. művéhez 50 rézmetszetű

szentkép Hoffmannnal (1692.)

Drescher P.: Bibl. Tavs. 8. kiáll. 55. l.

~~Hoffmann és~~

mincz céd

Schott

nagyszombati vér-
metszők illusztráltak
Hevenesi magyar szen-
tekről szóló 1692-ben
münet kösel 50 képpet

Ivgár Csaké

73. l.

K

ASZÓD

„EUROPA"
film-, könyv-, lapterjesztő
könyvkiadó r. t.
Bp, V., Rothermere-u. 12.
Telefon: 127-837.

Schott.

rézm.

Szent István képe

1718.

Lásd

Magy. N. M. Szt. István

XII. tábla

SCHOTT, rézmetsző Nagyszombatban a XVII—XVIII. sz.-ban. S műve Berzeviczy 1690. megjelent értekezésének rézmetszetű melléklete s Hoffmann nagyszombati rézmetszővel ugyancsak S. metszette Hevenesi Gábornak a magyar szentekről és boldogokról írott könyvének képeit. Alighanem S. fia volt az a *Schotter János József* nevű nagyszombati kártyafestőmester, aki Pozsonyban született és 1732. Bécsben nősült.

E. G. II, 426 l.

Kikülllővár.

A kigyózva haladó KUKE
a Castello (A) és a Recinto
gyarázó szöveg fölött:

PI
DI KUKE
Spetante al

Szines rajz, mér. a

Szn. 178
980-907

Jegyzet: A B. Recinto alatt

Schott, rézmetsző, 1737.

Tört. Tár

1880., 156–167.

Szilágyi: Magyarországi képzőművészek

MDK

Schott és Hoffmann

nagyszombati részmetszők illusztrálták 1692-ben
Hevenesi müvét kb. 5o képpel

IvGárCzakó 73 l.

395-

Abauj-Zemplén megyében. Műemlékei kö-
pkori eredetű, egyemeletes téglalp a-
arkán körbástyával, néhány kisebb tol-
épült ki. —

Schott, rézmetsző

Nagyszombat-ban a XVII-XVIII.sz.-ban. S. müve Berzeviczy 169o. megjelent értekezésének rézmetszetü melléklete s Hoffmann nagyszombati rézmetszővel ugyancsak S. metszette Hevenesi Gábornak a magyar szentekről és boldogokról irott könyvének képeit. Alighanem S.fia volt az a Schotter János József nevü nagyszombati kártyafestőmester, aki Pozsonyban született és 1732.-ben Bécsben nősült.

Eó G. II. 426.l.

SCHOTT JOHANN, rézmetsző

XVII.-XX. tárló. Schott rézmetszete Thurzó Györgyről ismeretlen mester után. Thurzó nádor volt. 279.old.

HORVÁTH ZOLTÁN: "Dr. Lackner Kristóf és kora" cimü kiall
tás a Győr-Sopron megyei 2. sz. levéltárban/Sopron/27o.o

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971
Sopron.

SCHOTT JOHANN, rézmetsző

A X. tárlóban Schott rézmetszete II. Ferdinándról, egy ismeretlen festő képe után. Magy. Nemz. Múz. 277. old.

HORVÁTH ZOLTÁN: "Dr. Lackner Kristóf és kora" című kiállítás a Győr-Sopron megyei 2. sz. levéltárban/Sopron/275.

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971. Sopron

SCHOTT JOHANN?rézmetsző

X.tárló.Bethlen Gabor ismeretlen mestertől származó képét Schrottmetszette rézbe.A kép a XVII.sz.elejéről származik. 277.old.277.old.

HORVÁTH ZOLTÁN:"Dr.Lackner Kristóf és kora"cimü kiállítás a Győr-Sopron megyei 2.sz.levéltárban/Sopron/273.o

SOPRONI SZEMLE,Helytört.Folyóirat,XXV.évf.1971.
Sopron

SCHOTT JOHANN, rézmetsző

A VIII. tárlóban II. Rudolf arcképe. Ismeretlen mester művének metszete Schrottól. /Magy. Nemz. Múz. / 276. old.

HORVÁTH ZOLTÁN: "Dr. Lackner Kristóf és kora" című kiállítás a Győr-Sopron megyei 2. sz. levéltárban/Sopron/275. old

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXV. évf. 1971
Sopron.

J. Schott bécsi művéy

„Gt. István felajánlja a Koronát Máriának". Részmetyet a 276. oldalon

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

Schotter József

A Mücsarnokban bemutatott müvek közül három müvész alkotása szerepel a lapban:
Józsa Géza: "Tanulmányfej" cimmel
Herczeg Imre: "Férfifej" " és
Schotter József: "Füzfa" c. tájképe.
Mindhárom müvész Beszkárt alkalmazott.
Schotter József fenti tájképen kivül még tizenhat grafikával is szerepel. A mult évben diszoklevelet kapott, az idén aranyérmet nyert a Beszkárt Közmüvelődési Egyesülettől. Repr.-ók.
A tárlatra vonatkozó bővebb ismertetést lásd: Tihanyi János Lajos nevénél.

Délibáb, Bp. 1937. febr. 6. XI. évf. 6.sz. 14-16. lap.

gottfried Schödtsank,asztaloslegény

A győri asztalos és puakaagykészitő céh legénykönyvéből,1697 den 20 oktober:"Den 14 Decembris ist gottfried Schödtsank Vor fremdt gesessen bey der gesellen Lad". 112.old

Batári Ferenc: Asztaloslegények gy Győrben a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.-Xantus János Múz.Győr,1967.-A győri Múz. Evkönyve

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Schöffer

Jametzki 1505.

l.

Hadtorf. Köln

1911. 62. l.

BUDAPEST
42 VI.17-7

MDK

Schöffer Amália, 19.sz.

Rózsaszinruhás nő képe, akv.

Ernst Muz. 18. auk. 1921. dec.
63 l.

Schöffer

neve említve

Sik Csaba: Vasarely grafikái

Nagyvilág 69/1o 1591. old.

Schöffer

Bauxhaus mühely és iskola nevelte ki.

Bodri Ferenc:Moholy Nagy László munkásságáról
Rajztanitás 1968/5-6 . 51 .old.

Schöffer

mozgó Schöffer-fényjátékok (Im memoriam Vasarely is szerepelnek a bemutatón.

Bodori Ferenc: A modern művészet állandó kiállítása Budapesten.

Magyar Nemzet 1974/1 2 p old.

Schott, Jos

Budapest. T. 4396.

Az éjszakról felvett látképen a Duna árjától elöntött két várost szemlélhetjük, melyeknek lakóit gőzhajók-és csolnakok[kal] mentik. Az előtérben jobbra egy férfit huznak ki a vizből, az apró házakban pedig számosan kiálltanak segitségért. Felirata:

Beyspieloses furchtbares Unglück, welches [illegible] den 16 März 1838
in Ofen und Pesth nahmenloser Jamer in beyden Städten

Jelzése legalól jobbra: Ged. bei Jos. Schott in Wien.
a leiró szövegnek [illegible] kezdete Die Greuel der [illegible] Verwüstung der furchtbaren Überschwemung és befejezése dürfte man die Summe von 3000 annehmen.

Rm., mér. a rl. 19.2 : 30.1 cm.

102-93-20.

Buda-Pest:

Az 1838-diki árvíz.

E lapon a víztől borított várost a Margitsziget felől nézve szemlélhetjük s Pest a Lipót várostól a Ferencz városig s Buda ó-Budától a Gellérthegy tövében épült házakig látható. A Dunán két gőzhajó s mintegy huszonhárom csolnak végez mentési munkálatokat. Az előtérben a budai házak közelében, hol többen az elöntött házak tetejéről kiáltoznak segelyért, öt polgár van egy csónakban. Közülök az egyik kormányoz, kettő pedig evez s a negyedik, ki a csákányt tartja egy nőt fogott ki s annal foglalatoskodik, míg az ötödik épen egy férfinak nyujtja oda a mentőrudat. Felirata a kép alatt: „Beyspieloses furchtbares Unglück, welches den 16 März 1838, in Ofen und Pesth, nahmenloser Jammer in beyden Städten." Ezt 19 sorra elbeszélés követi: „Die Greuel der Verwüstung der furchtbaren Überschwemmung" kezdettel s „Erschlagene und ertrunkene Menschen die noch meist unter Schutt und Trümmer liegen, dürfte man die Summa von 3000 annehmen" befejéssel. Végre legalól ez áll: „Ged. bei Jos. Schott in Wien."

Rézkara, méretei a keretnek 9.3 : 28.8 s a rézlapnak 19.3 : 30 cm.

Ltha 4396

102/93 № 20.

Temesvár (Schosser Jenő ott tartott kiállítást)

Pásztorlüz, 1923. IX. évf. I. r.
255. l.

Kultur-krónika

Schlosser Jenő festőművész Temesvára tárlatot rendezett

Pásztortűz, 1923. IX. évf. I. r.

255. l.

Kultur-krónika

Schott Sigmund

rézm.

Római jegyt. XII

~~Kézdivásárhelyi~~ Katrosa-erdő

IX. 105.

Schott

rézmetszo.

1737. Művei Szt. István és Sz. Imre. Sz. Salamon Sz. Lajos és Sz. Kázmér képeik az „Ungaricae Sanctitatis Indicia"-ban, mely már fentebb idéztetett. Aláírás Schott sc.

Szilágyi István. Adalék a magyarországi képzőművészek mivoráloz. Történelmi Tár. 1880. évf. 166. l.

Schott

1.

Rath. I 497

Schott

Thieme Becker

XXX. 266.l.

(Lyka)

Schott

magyarombati rézm-

lási

Drescher Pál

a szép magyar könyv.

Officina képeskönyv.

18. l-

FELTÁMADÁS,
függő dombormű.
XVIII. század.
Réz, 9 cm.

TRÓNOLÓ KRISZTUS,
balra nőalak, jobbra magyar címer.
Magyar munka, XVIII. század.
Trébelt réz, mag. 7 cm.

KERESZT,
négy darab.
XVIII. század.
Réz, 8·5, 8, 5·8 és 5·4 cm.

SZENT PÉTER,
dombormű.
XVIII. század.
Réz, mag. 10·5 cm.

KOPPANTÓ,
vésett jelenettel.
XVIII. század.
Réz, hossza 20 cm.

KÉS ÉS VILLA
tűzcsiholó szerszámmal.
XVIII. század.
Réz.

ROKAY ZOLTÁN:

EGY „ELFELEJTETT" TÖRTÉNELEM FESTŐ AVAGY A PÁSZTORLÁNYKÁTÓL AZ OLTÁRKÉPIG

ROKAY ZOLTÁN:

EGY „ELFELEJTETT” TÖRTÉNELEM FESTŐ AVAGY A PÁSZTORLÁNYKÁTÓL AZ OLTÁRKÉPIG

Rokay Zoltán ajándéka
2008. IX. 29.

Az anyagot számítógépen előkészítette:
Béres György

Készült az óbecsei
Szulik József alapítvány támogatásával

A fedőlapon Schöfft József, Mária mennybevétele,
Szabadka, székesegyház (részlet)

A hátsó fedőlapon Schöfft József,
Dr. von Braun-né arcképe

Nyomdai munkálatok:
Lux Color Printing, Óbecse

A kiadás éve 2008

Pesten a Kecskeméti utca és a Képíró utca sarkán áll egy érdekes, bástya-szerű épület, amelyet a „*Hét-bagolyhoz*" címzett háznak hívtak. Ezen az épületen, a Képíró utcai oldalon még olvasható (nehézségek árán) a következő felirat:

„Festő vala már atyja is, 's olly tekintetű,
hogy azon úcza, melyben lakott Képíró-uczának tőle neveztetett."

Ma már valószínű egyre kevesebben tudják, hogy az idézet Kazinczy Ferenctől származik, az utcát németül Maler-Gassenak hívták, s a ház a pesti épületek sorában a 316-os számot viselte. A festő-család pedig, amely itt élt és melynek tagjai itt működtek a Schöfft (olykor Schoefft) „festődinasztia".[1]

Első találkozásom a Schöfft-névvel

Gyermekkoromban a szabadkai Avilai szent Teréz templomban („Nagytemplom" – most székesegyház – bazilika) ministráltam. Egy hétköznap (kb. 10 éves lehettem) bejött a sekrestyébe egy idős hölgy (mint később megtudtam Ivandékity Jánosnak – aki agg-korában a szabadkai Paulinumban volt matematika és fizikatanárom, a felesége, Répás Mária). A sekrestyés igen nagy reverenciával fogadta a hölgyet, aki azzal a kéréssel állt elő, szabadna-e az én szolgálatom igénybevételével, a mellékoltárok menzájára feltérdelve, a hozzáférhető oltárképek „szignó"-ját elolvasni? A sekrestyés igent mondott a tekintélyes idős hölgynek, aki ezüstfoggantyújú ébenfa-sétapálcájára támaszkodva kitipegett a templomba, én pedig követtem egy székkel és egy türülközővel, melyet az oltárok menzájára terítve feltérdeltem, s amennyire a misztikus félhomály megengedte ezt tudtam kiolvasni a képek jobb sarkára (valami kőre, lépcsőre vagy berendezési tárgyra) írt betűkből:

Pinx. Schoefft Pestini
(s az évszám, amelyre azonban már nem emlékszem)

---

1 v.ö. Dorfinger, Wegweiser, Pest, 1827, 369. old.: „Herr Schäfft Joseph, Historienmaler, Stadt Malergasse Nro. 316 u. 317." Továbbá: Ujházy Ferenc, Fővárosunk művészeti állapota a múlt század közepén. In: Nyugat, 1922. 379. old.: „Gyökeresen pesti volt a Schöfft-család. Tagjai nemzedékeken át a festéssel foglalkoztak családi házukban, mely ma is áll a Képíró utcában, mely nevét (Malergasse) éppen őróluk nyerte. A ház, melynek ablakai fölött hét bagoly látható, a fővárosi közönség előtt eléggé ismeretes." Némi konfúziót idéz elő, noha új adatot is tartalmaz, amit a Művészet 1. évf. (1902) 147. old. olvasunk: „A testvérek a képíró-utcai (Király Pál utca – sic!) otthonukban művészi nevelésben részesültek. Atyjuk is festő volt (Társalkodó, 1845, 312). Többek között Borsos Józsefet is tanította."

További találkozásaim Schöfftel

Gimnazista koromban kezembe került Lyka Károly, *A táblabíravilág művészete* című könyve. Első dolgom volt persze a Schöfft-név felkutatása; amit róla találtam, nem volt sok, de évtizedek után elegendő ahhoz, hogy kiindulópontul szolgálhasson ahhoz, ahol most Schöfft-ügyben tartok. Lyka Károlynál ez olvasható:

„Annál többet szól a krónika a Schoefft (Schöfft, Schaefft, Schäfft) művészcsaládról. Ennek egyik őse a doberschani születésű, 1766-ban polgárjogot kapott I. József, 1785 táján freskót festett Ráday számára, ugyanekkor Budán kifestette a Fortuna kávéházat. A következő nemzedékből való II. József, szintén festő, 1829-ben pesti választópolgár lett, s kiállította egyik Madonnáját Pesten. Előzőleg az Aurora és a Hebe számára rajzolta metszet céljaira Rozgonyi Ceciliát és Ferenczy Pásztorleánykáját, egyébként mint történeti festő szerepel. Nyílván tekintélyes polgár, az utcát, amelyben a Hét Bagolyhoz címzett háza állott, róla nevezték el Képíró utcának. Aggkoráig szorgalmasan festett képmásokat és templomi képeket (ezek közül tőle való a terézvárosi templom szt. Teréz oltárképe, 1828-ból). 'A vidéken igen sikerült oltárképeket láttam tőle' – meséli Újházy Ferenc festő - '1850-ben (sic!) fáklyát vittem a temetésén.' "[2]

---

2 Az 1824-es Aurórában a 279 s kövv. old. található Makárytól a „*Caecilia*" költemény, a Hébe 1825-ös számában pedig pagináció nélkül a következő sorok Kazincytól:

„Lyányka találva van ő! 's te mosolyogva csodálod
hogy arczát,
A' homok illy híven szökteti vissza feléd,
Szóllj, ki vezette karod? ki sugalta kebledbe hogy
ezt merd?
Mert e' gondolatod' egy kegyes Isten adá.
'Ámor hagyta, hogy azt újam rajzolja szeretve,
'S a' mit nekem hagyott, hagyta Ferenczyinek is.'"

(A féltérdre ereszkedett „*Pásztorlányka*" egyébként erősen emlékeztet a szabadkai szt. József halálának előterében térdelő angyalra).

1968-1973-ig Innsbruckban végeztem a teológiát s egy átutazásom alkalmával Budán betértem a tabáni plébániatemplomba, ahol a szt. Flórián, szt. Antal és szt. József halála (amely a megszólalásig hasonlít a szabadkaira) oltárképeken Schöfft ecsetvonását véltem felfedezni. Ezt követte felfedezésem a pesti terézvárosi plébániatemplomban, majd a törökbecsei szt. Klára templomban (szt. Miklós és szt. Vendel) valamint a bácsi plébániatemplomban szt. Flórián.

Amikor 1997-ben kineveztek tanárnak a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Karára, elhatároztam, hogy most Pesten, „közel a tűzhöz", amennyire szabad időm engedi, minden Schöfftel kapcsolatos „dolognak" utánajárok. Azóta elmúlott tíz év. Ennek az időszaknak eredményeit szeretném szerény hozzájárulásommal közzétenni.

Ki volt Schöfft József?

Az említett Kazinczy idézet (amelyre még visszatérek) ezt mondja: „Schöfft Pesti születés, 's oltártáblákat fest. Festő vala már atyja is..."[3]

Az egyetlen rendelkezésemre álló forrás Schöfft életrajzi adataival kapcsolatban az ő particédulája, gyászjelentése, amely szerint *„Historien-Maler"* s 1851 február 19.-én, 70 éves korában halt meg. S a cím: *Maler-Gasse 376.*[4] Tanulmányait illetőleg nem sikerült adatokat beszereznem.

Atyjáról azt olvashatjuk, hogy Scherwitz-el együtt kifestette a budai Fortuna-kávéházat, Ráday számára freskót festett (ám hol és mikor? arról hallgat a krónikás), valamint keresztet festett a budai temető számára.[5] Maga József (akiről a tanulmány szól) 1829-ben pesti választópolgár. Térjünk most vissza a Kazinczy-idézethez. Ez az idézet 1829. május 27.-én Guzmicsnak írt leveléből származik s teljes terjedelmében így hangzik:

> *„Schöfft Pesti születés, 's oltártáblákat fest. Festő vala már atyja is, s' olly tekintetű, hogy azon úcza, mellyben lakott, Képíró-uczának tőle nevezte-tett. Midőn nála valék, a' Szent Terézia oltár táblája, melly most már a' külváros templomában függ, felgöngyölve álla szobájában. Elálmélkodám mit teve a' Szüz' scapuláréjával és fejér-posztó pallástjával; az áltatással*

3 v.ö. a 6. jegyzettel;

4 v.ö. az 1. jegyzettel;

5 v.ö. Schoen Arnold, A Budai szent Anna-templom. Budapest, 1930. 179. old.

vala dolgozva. A' felette lebegő angyalt nem láthatám, s' arról s' az egész darab' alkotásáról nem szóllhatók." [6]

Egy korábbi adat a *Gemeinnützige Blätter* 1816. február 25.-i száma, amely a kiskunfélegyházi plébániatemplom Mária-látogatása oltárképről számol be, amelyet elszállítása előtt kiállítottak a pesti belvárosi főplébániatemplomban:

„Honi művészek. Ezekben a napokban mindenki számára megtekintésre ki volt állítva Pesten a városi plébániatemplomban egy oltár-lap, amelyet az akadémiai történelemfestő (der Akademische Historien-Maler) Schöfft József Károly úr festett a félegyházi templom számára a Kiskunságban az ottani plébános u. Cseh András prépost úr megrendelésére. A festmény 15 láb magas és 8 láb széles és Mária látogatását ábrázolja. A bibliai történetek minden elgondolkodó barátja és minden nem-részrehajló műértő érezni fogja ennek a tárgynak a kedvességét és el fogja ismerni a feladat nehéz voltát. Schöfft úr, miután ezt a szent tárgy iránti érzelmes tiszteletet felfogta, annyi hűséggel, igazsággal és közléssel vitte át ezt az érintettséget a feldolgozásban, hogy a szem, vagy sokkal inkább a szemlélő érzelme, akaratlanul is meghajol a magasztos eszme előtt, amely a barátságos képből tiszteletre szólít fel. Ez a nyájasság különösen az idős Erzsébet előzékeny jóságában jut kifejezésre, valamint az ugyanúgy áhitatos meglepetésben az ő férje részéről, valamint a gyermeki bizalomban, amellyel a Szent Szűz látogatni jön. Ám nem csak ez az eljárás, hanem az elrendezés is a derék művész érdeme, mivel a kép nem másolat. Amit minden esetre a műbírálat még elmondhat erről, az a festő műtermébe tartozik. Eközben kérjük, ne feledkezzünk meg arról, hogy a kritika leginkább olyan bóganc, amely nem kevésbé könnyen tapad a bársony ruhákra mint a szörme köpenyre. Számunkra elég, hogy a művészalkotást méltattuk és őt annál készségesebben ajánljuk, mivel földink, szüle-

6 Kazinczyi Ferenc levelezése. XXII. 427. ed. Rexa 1928. 23. Kazinczy Guzmicsnak. Pest. Máj. 27. d. 1829.

tett pesti, aki a Képíró utcában lakik, a Kecskeméti kapu közelében, saját házában. Atyja szintén festő volt."[7]

(Erre az oltárképre is visszatérünk a továbbiak folyamán). Most halljunk egy sajtóviszhangot a Tudományos gyűjteményből:

„Schöfft Pesti képíró, ki taval I. Ferenc Királyunk jól eltalált képével a Királyi Univerzitás száláját díszítette, az idén annak hallhatatlan érdemű Fundátorának, Pázmány Péter Cardinális, és Esztergomi Prímásnak képét szépen kifestette a' Magistratusi szobának ékesítésére."[8]

Sajnos a számomra ismert Pázmány-ikonográfiák közül egyikben sem találom a kép reprodukcióját és arra sem sikerült rájönnöm, hol lappang az eredeti. Mindenesetre mivel Schöfft Ferenc császárt, Széchenyit[9] is megfestette, s ő készítette a rajzot a Rozgonyi Ceciliát ábrázoló metszethez *(Auróra,*

---

7 Mivel a szöveget magam fordítottam magyarra, összehasonlítás céljából közlöm a német eredetit is:

„Vaterländische Künstler. Dieser Tage war zu Pest in der Stadt Pfarrkirche, für Jedermann zur Besichtigung, ein Altarblatt aufgestellt, das der Akademische Historienmaler Hr. Joseph Carl Schöfft, ein vaterländischer Künstler, für die Kirche zu Félegyháza, in Klein Kumanien, auf Bestellung des dortigen Pfarrers, Hn Propstes Andreas v. Cseh, gemalt hat. Das Gemälde ist 15 Schuch hoch und 8 Schuch breit, und stellt die Heimsuchung Mariä dar. Jeder denkende Freund biblischer Geschichten wird die Lieblichkeit und Zartheit dieses Sujets, und jeder unbefangener Kunstkenner die Schwierigkeiten der Aufgabe anerkennen und fühlen. Hr. Schöfft, indem er jenes mit gemütlicher Vererhung für den heiligen Gegenstand auffaßste, trug diese Selbstanregung mit so viel Treue, Wahrheit und Mittheilung in die Behandlung über daß das Auge, oder vielmehr das Gemüth, des Beschauers, unwillkürlich vor der erhabenen Idee sich beugt, die es aus dem freundlichen Gemälde zur Ehrfurcht auffordert. Diese Freundlichkeit drückt sich besonders in der zuvorkommenden Gutmüthigkeit der Alten Elisabeth, in der gleichsam andächtigen Überraschung ihres Gemahls, und in dem kindlichen Zutrauen aus, womit die heil. Jungfrau zu diesem Besuche kommt. Allein nicht nur diese Behandlung, sondern auch die Anordnung ist ein Verdienst des braven Künstlers; denn das Gemälde ist keine Copie. Was allenfalls die Kunstritik darüber sagen könnte, gehört in das Atelier des Künstlers. Dabei bitten wir nicht zu vergessen, daß die Kritik meistens eine Klette ist, die sich dem seidenen Kleide nicht minder leicht als dem härenen Kittel anhängt. Uns genügt das Werk des Künstlers gewürdigt zu haben, und ihn selbst um so bereitwilliger zu empfehlen, da er ein Landeskind ist, ein geborener Pesther, wohnhaft zu Pest in der Malergasse, nächts dem Ketschkemeter Thor, im eigenen Hause. Sein Vater war ebenfalls Maler." (Gemeinnützige Blätter. 1816. 25. Febr.; No. 16; P. 121)

8 Tudományos Gyűjtemény, 1817. II. 175. old.

9 v.ö. Bakó Zsuzsanna, Schoefft József Ágost: Széchenyi István portréja. In: Művészet, 1988. 10. 62. old.

1824), nem uzurpálta a *„Historien-Maler"* – megjelölést. Azt sem szabad figyelmen kívül hagynunk, amit Ujházy Ferenc ír a *Nyugatban (1922)*:

> *„Ismertem a családból Schöfft Józsefet, aki sokszor elmondta, hogy apja, nagyapja festők voltak Pesten, s általában, ha meglátogattam, az akkor már 70 éven felül lévő öreg urat, szívesen elbeszélgetett a művészetről. Arc- és templomi képek megrendelésével késő öregségében is el volt halmozva, s végnapjáig szorgalmasan festett. A vidéken igen sikerült oltárképeket láttam tőle. 1850 (sic.)-ben fáklyát vittem temetésén."* [10]

Schöfft „vidéki oltárképei" és azok sorsa

A különböző lexikon-cikkek és egyéb források az említett fővárosi képeken túl a következőkről tudnak: Cegléd (Kálvária), Szeged-Rókus (szt. Rókus, Vasas szt. Péter)[11], Tápa (Keresztelő szt. János), Jobbágyi (szt. György)[12], Bicsérd (Jézus mennybemenetele), Verseg (szt. Miklós), Ravaszd (szt. Vilibald), Abony (szt. István halála), és Kiskunfélegyháza, a már említett visitatio.

Ezek közül meggyőződhettem arról, hogy a ceglédi Kálvária és a jobbágyi szt. György ma is a „helyén van". A versegi szt. Miklós-kép sajnos nem hozzáférhető. A Szeged-rókus-i régi templommal kapcsolatban Bálint Sándor ezt írja: *„Kiselejtezett, de máig megőrzött szent Rókus és Vasas szent*

---

10 Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapota a múlt század közepén. In: Nyugat, 1922. 37. Valószínű innen vették át az 1850-es évszámot, mint Schöfft halálának évét, tévesen, hiszen a gyászjelentésen két ízben is az 1851 áll. Az pedig nehezen elképzelhető, hogy ott kétszer megismétlődött volna a tévedés.

11 Bálint Sándor, Szeged városa, Budapest, 1959. 93. old. A tápai otárképről, u.o. 76. old. (Én helytelenül „Dorozsmát" írtam a Magyar Katolikus Lexikon „Schöfft"-címszavában).

12 Az oltárképek adatai (amennyiben a továbbiakban „lelőhelyükről" nem lesz szó: Művészeti Lexikon Zádor Anna és Genthon István. Budapest, 1968: Szt. István halála, Abony, 1814; Kálvária, Cegléd, 1828; Krisztus Mennybemenetele, Bicsérd, 1838. Genthon István, Schöfft Ágoston, India pesti festője. In: Művészet, 7/2. 1966. XI. 12. old.: Tabán, szt. Antal és szt. József halála, 1816; Jobbágyi, szt. György, 1831; Verseg, szt. Miklós, 1838 (akkor még „a helyén"); Ravazd, szt. Villibald, 1841. Olivera Milanović: Građa za proučavanje spomenika kulture Vojvodine, Novi Sad, 1976. 163. old.: Törökbecse (Novi Bečej), szt. Miklós, 164. old. szt. Vendel. (Szabadkát és Bácsot csak említi). Ugyanezen törökbecsei képekről: Törökbecse, III. évf. 1907. 47. sz.: 1811-ben készültek 1000 bankóforintért. Ezt az adatot a törökbecsei szt. Klára-templom historia domusából közölte az akkori plébános. A historia domusba magam is bepillanthattam. Bács, szt. Flórián, ?: Balogh György, A bácsi plébánia százéves emléke. In. Magyar Sion 5. évf. 1867. 107. old.

Jos. August, Maria, Auguste, Louise, Carl, Barbara, Charlotte, Theodor, Guido, Ida, Pauline, Otto Schöfft, geben hiemit in Ihrem, als auch der Schwieger-Söhne und Töchter, nicht minder im Namen seiner Enkeln, die Nachricht von dem höchstbetrübenden Hinscheiden ihres innigstgeliebten Vaters, und Großvaters

SZENT-IVÁNYI ZOLTÁN GYŰJTEMÉNYÉBŐL.

Joseph Karl Schöfft,

Historien-Maler, welcher in Folge einer Lungen-Lähmung nach Empfang der heil. Sterb-Sakramente im 70-ten Jahre seines Alters am 19-ten Feber 1851, Nachts um 1/4 11 Uhr seelig in dem Herrn entschlafen ist.

Die irdische Hülle des Verblichenen wird Samstag den 22-ten Dieses, Nachmittag um 1/2 5 Uhr in dem Josephstädter Friedhof zur Erde bestattet.

Die heiligen Seelen-Messen werden den kommenden Montag um 10 Uhr Vormittag in der P.P. C.C. Franziskaner-Kirche abgehalten.

Pesth, den 22-ten Februar 1851.

Maler-Gasse Nro 376.

Gedruckt bei Trattner-Károlyi in Pesth.

Shöfft gyászjelentése, halál éve 1851

Péter oltárképeit Schöfft Ágoston pesti mester festette." (1833)[13]. Az abonyi templom jelenlegi oltárképének reprodukcióján nem tudom felismerni Schöfft ecsetvonását. A kiskunfélegyházi oltárképről az alábbi információt kaptam elektronikus úton (http://gportal.hu/gindexphp?prt=227235): *„A főoltár klasszicista stílusban készült 1790-ben, a rajta látható oltárfestményt Fazekas Antal festette 1816-ban. Az oltárkép címe: Mária találkozása Szent Erzsébettel."* Kezembe került *Szeremlehegyi Tivadar: Kis-Kun-Félegyháza város Monographiája,* ahol a 268. oldalon ezt olvasom: *„Cseh András tudományos műveltségű lelkész volt... Alatta készítette Fazekas Antal a főoltári képet 900 Ft költséggel, mely Sarlós-B.-Asszonyt ábrázolja."* A téma, az évszám (az elektronikus információban) a Cseh András, kivétel nélkül megegyezik a Gemeinnützige Blätter adataival (I. följebb). Nem lehetséges, hogy a „Fazekas Antal készítette" a „csináltatta", vagyis adományozta értelemben veendő? Ha van aláírás a képen, az sok kételyt eloszlatna. Ha mégis Fazekas Antal lenne a festő, felmerül a kérdés: mi lett Schöfft Cseh András által megrendelt visitatiójával?

Nem szól a *„Krónika"* a mezőberényi szlovák evangélikus templom Jézus mennybemeneteléről[14] (amelyet jó lenne összehasonlítani a bicsérdi oltárképpel), a bácsi szent Flórián képről (amelyet a tabáni azonos képpel, állítólag Schöfft első alkotásával lenne érdemes egybevetni),[15] a törökbecsei szt. Vendel és szt. Miklós képről, (mely utóbbi minden bizonnyal hasonlóságot mutatna a versegi szt. Miklóssal), főképp pedig, ami csodálkozásra ad alkalmat a műalkotások nagy száma miatt egyazon helyen, nem hallunk a szabadkai szt. Teréz székesegyház oltárképeiről, amint következnek: Avilai szent Teréz (főoltárkép); a lecke oldalán: szt. József halála, Nepomuki szt. János; az evangélium oldalán: szűz Mária mennybevétele (fényképét l. a *Schöfft* címszó alatt a *Magyar Katolikus Lexikonban*); Jézus megkeresztelése; Jézus sírbatétele (*„Mater Dolorosa"*, amely hasonló vonásokat mutat a kiscelli múzeumban őrzött Fájdalmas anya képével); szt. András és páduai szt. Antal (hasonló a tabánihoz); legújabban ismét a templom Jézus-szíve kápolnájában. Érdemes lenne összehasonlítani a főoltárképet a pesti terézvárosi temploméval, amelyet Kazinczy is látott, valamint a szóbeli közlés által hozzám eljutott suhopoljei (Horvátország) avilai szt. Teréz képpel.

---

13 v.ö. 11. lábjegyzettel;

14 v.ö. Napi Délkelet, 1992. Május 1-2. 10. old.

15 v.ö. Művészeti Lexikon, IV. 244.

Schöeft rajzo: *Blaschke Ján. metsz.*

Rozgonyi Czeczilia.

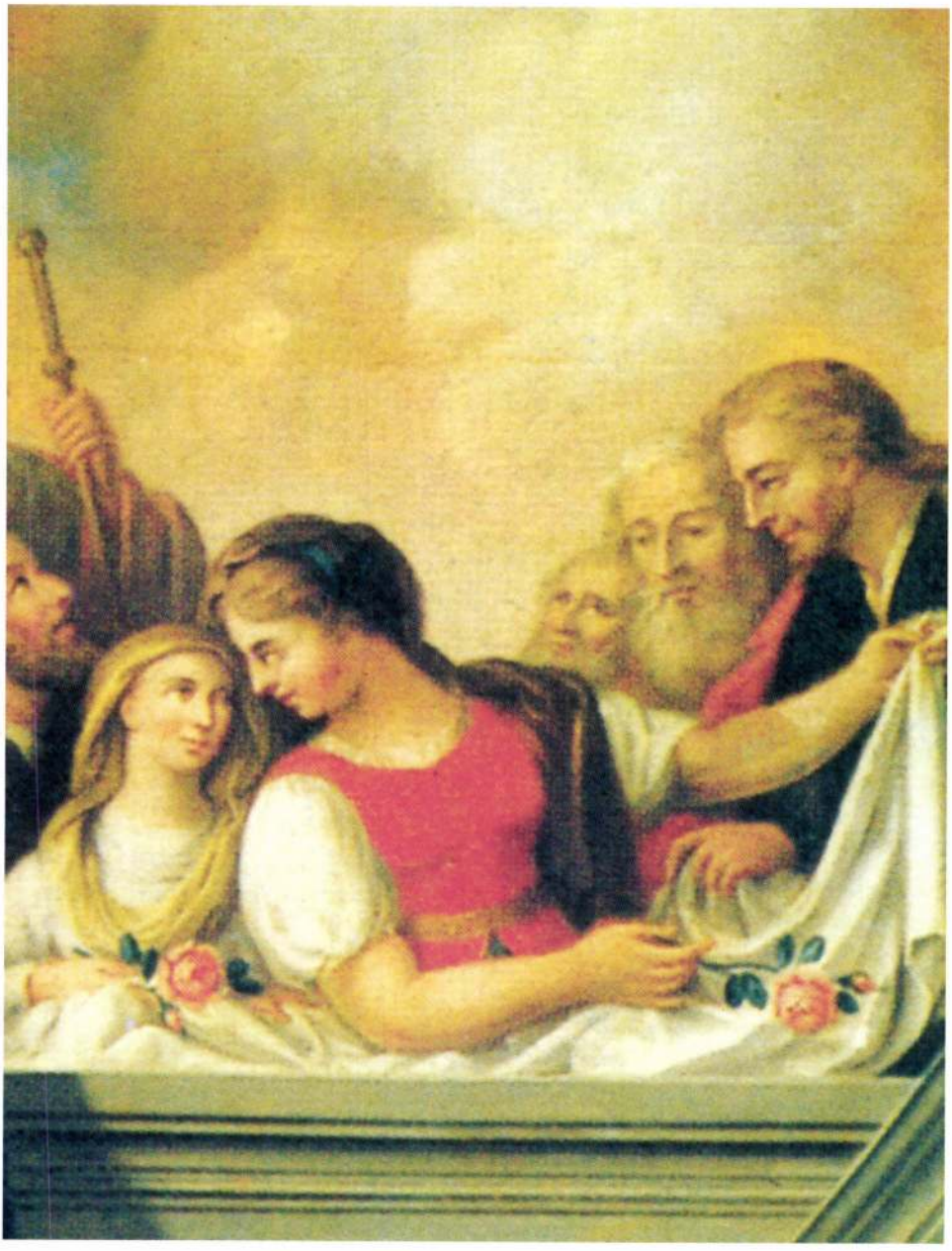

SZABADKA: MÁRIA MENNYBEVÉTELE, részlet

SCHÖFFT JÓZSEF:

BUDA: TABÁNI ALEXANDRIAI SZENT KATALIN PLÉBÁNIATEMPLOM

SZENT JÓZSEF HALÁLA

SZABADKA: AVILAI SZENT TERÉZ SZÉKESEGYHÁZ-BAZILIKA

SZABADKA: SZT. JÓZSEF HALÁLA, részlet

FERENCZY PÁSZTORLÁNYKÁJA. HÉBE, 1825.

Honnan származik és miben áll Schöfft képeinek „sztereotipiája"

A Magyar Katolikus Lexikon számára írt rövid „Schöfft"-cikkemben azt állítom: „nem minden sztereotípia nélkül."[16] Ez a sztereotípia egyrészt az ikonográfiai szabályokra és adottságokra vezethető vissza. Ha a festő (és megrendelő) azt akarja hogy a szemlélő (imádkozó hívő) felismerje az ábrázolt szentet, életének eseményeit, bibliai történetet, úgy a környezetet, szereplők kinézetét, testtartását, attributumait (szentek esetében) bizonyos (talán íratlan) szabályok szerint kell megörökíteni. Ennek vannak előképei, prototípusai a híres mesterek képén, de magánáhitatot szolgáló szentképeken is.[17] Ezekhez a szabályokhoz Schöfft József is tartotta magát: a kármelitarendi ruhából és nyilat tartó angyalból felismerhető avilai szt. Teréz; az X-keresztről szt. András; a magyar szt. koronáról a vánkoson szt. István király; a kanonoki ruháról, pálmát hozó angyalról (és háttérben a hídról vízbe vetett alakról) Nepomuki szt. János; a püspöksüvegről, pásztorbotról és aranygolyókról szt. Miklós; a tűzvészről, katonai ruháról, tűzoltó edényről, malomkőről szt. Flórián; stb. Ez már bizonyos szokványosságot kölcsönöz a képeknek. Itt nem is lenne szabad Schöfftől túl nagy eredetiséget elvárnunk.

Van azonban véleményem szerint Schöfft „sztereotípiájának" más forrása is. Schoen Arnoldnál a következőket olvassuk a *„Pesti cégérek"* című írásában: *„... a XIX. század első fele volt a pesti cégérképek virágkora. Tárgyukat ismerjük: hát festőiket? A század kezdetén Luchs Engelbert, Perschky József, Rivelli Péter, Schoefft József..."*[18] Úgy gondolom az öreg Schöfftről lehet szó épp úgy mint amikor ugyancsak Schoen Arnold elmondja, hogy *„Schervitz Mátyás... Schöfft József festővel együtt festette ki a Fortuna nevű városi kávéházat 130 forintért és aki ugyan e hónapban a temető számára festett feszületért 6 forintot kapott a budai tanácstól."*[19] A szabadkai szent Teréz plébánián őriznek egy (időközben restaurált) horganylemezből készült feltámadt Krisztus-képmást (mindkét oldalán arcával), amely a feltámadási körmenetben és a húsvéti időben használatos. Ez a darab emlékeztet a cégérképekre, ilyen lehetett a budai feszület is. A cégérképfestés jellegzetessége a profil és félprofil, ami Schöfft képein (oltárképein is) felismerhető. Ez és

16 Magyar Katolikus Lexikon, XI. (2006). 960-961;

17 További feladatot jelentene Schöfft oltárképeinek összehasonlítása a korabeli metszetekkel, litográfiákkal.

18 Schoen Arnold, Pesti cégérek. In: A műbarát, 1921. 145. köv.

19 Schoen Arnold, Scherwitz Mátyás, budai festő. In: Magyar művészet, 1929. V. 265-269. 269.

a témától független testtartás kimutatható a szabadkai Szent József halálánál látható angyalon és Ferenczy pásztorlánykáján (l. 14 és 15. old.).

Az „öreg Schöfft" munkáit nem ismerjük, de Scherwitzét igen. Ő nem csak oltárképeket festett, hanem lobogóképeket, betlehemi jászlat, szentsírt, diadalkaput a császár budai látogatása alkalmából; dekorációs munkát vállalt a budai templomokban.[20] Eredetileg ő festette a tabáni alexandriai szent Katalin templom oltárképeit, amelyek az 1810. évi tűzvészben elpusztultak. Ezt a tűzvészt örökíti meg ugyanebben a templomban Schöfft legrégibb datálható oltárképe, amely szent Flóriánt ábrázolja, amint a lángbaborult Tabán tüzét oltja. A képen látható egyik angyal kendőt tart felirattal, amelynek kronosztihonja a tűzvész dátumát tartalmazza:

> *„Allmächtigster Gott mit Vunder schütztest du uns änzelne Hauser erschone O Gnädigster in Zukunt auch unser mit Bruder In CenDIVM In rasCIanICa Die 5. Sept."*[21]

Ami a tabáni templomot illeti, Schöfft József lépett Scherwitz örökébe. A már említett itt található képeken túl, ő festette a szt. Katalin főoltárképet, amely – valószínű 1849-ben Buda ostromában – megsemmisült és helyette Marastoni „síma akademizmusával" festett oltárképe került. Ugyancsak Schöffttől származott egy Mariahilf- és egy szt. Tekla kép a mellékoltárok oromzatán. (Ez utóbbi jelenleg is eredeti helyén található).[22]

Schöfft, úgy tűnik mindvégig megőrzött valamit Scherwitz áhitatot keltő lobogókép-modorából, amely atyja által juthatott el hozzá, éppúgy mint a címfesti „stílus".

Schöfft „sztereotípiája" vonatkozik kompozíciójára (vagy inkább: „diszpozíciójára") is. Különösen a nagyobb oltárképek viszintesen két arányos mezőnyre oszlanak: a felsőt az égiek lakják, az alsót a halandók töltik be. Az „égiek" közé tartozik a Mennyei Atya (1. Szabadka, Jézus megkeresztelése);

---

20 v.ö. Schoen Arnold, Scherwitz Mátyás, budai festő. In: Magyar művészet, 1929. V. 265-269. és u.ő: A Budai szent Anna-templom. Budapest, 1930. 178 kövv.

21 v.ö. Jajczay János: Budai és pesti veduták vallásos tárgyú képeken. TBM IV. 1936. 159.: *„Legmindenhatóbb Isten, csodával őriztél meg nekünk egyes házakat. Kíméld meg ó Legirgalmasabb a jövőben a mi testvéreinket is."* Tűzvész a rascianciában (rácvárosban), szeptember 5.-én. Továbbá: Rédey Dezső, Tabán és a 900 éves tabáni plébánia. Budapest, 1939. 30. old.: *„Érdekes ritka képe a templomnak, a szent Flórián oltárt díszíti. Az 1810-es tabáni tűzvészt ábrázolja, festette Schöfft József Károly, 1811-ben, aki jelen volt a nagy tűznél és közvetlenül örökítette meg."*

22 v.ö. Schoen Arnold, A Budai-Tabáni szent Katalin templom. Budapest, 1936, 4. old.: *„A tűzvész után elsősorban a boltozatot és falazatot védő fedélzet és ablakok elkészítése majd az új Szent Katalin főoltárkép megfestése, amelyet Schöfft J. Károly festett, volt a legsürgősebb."*

a mennybemenő Krisztus (1. Mezőberény és Bicsérd?), a mennybe felvett Boldogasszony (1. Szabadka, szt. Teréz, Vác, egyházi gyűjtemény: pestisszentek) és az angyalok.[23]

Ez utóbbiakon belül különbséget tehetünk az angyalfejek (Szabadka szt. Teréz; Tabán, szt. Flórián; Szabadka, Mária mennybevétele; Jézus megkeresztelése, Jézus sírbatétele, szt. Antal; Törökbecse, szt. Miklós és szt. Vendel; Vác, pestisszentek), amelyek egyedül vagy párosával jelennek meg és a felhők közül kandikálnak ki;[24] és az angyalkák között, akik általában a képen ábrázolt szent attributumát tartják (püspöksüveg: Szabadka, szt. András; Törökbecse, szt. Miklós; pásztorbot – az előbbinél és szt. Vendelnél, u.o.; virágkoszorú: Szabadka, szt. Teréz, szt. József halála; a vértanúság koszorúja és pálmája: Szabadka, Nepomuki szt. János; Vác: liliom; Tabán szt. Antal: nyitott könyv és liliom) valamint egy vagy több nagyobb angyal között, akiknek a mennyben vagy a földön jut valami szerep. (Tabán: feliratos „kendő"; u.o. szt. József halálánál az egyik Jessze – vagy Áron kivirágzott vesszejét, a másik a haldoklók gyertyáját tartja; Szabadka: mindkettőt; u.o. Mária

---

23 A kompozíciót illetőleg Basics Beatrix véleménye a Tájak Korok Múzeumok Kiskönyvtára sorozat 240. számában – Budapest, Terézvárosi plébániatemplom (paginació nélkül) lesujtó: *„Az ügyetlen kompozíciójú kép művészi értékei jóval alatta maradnak Pollack nagyszerű oltárépítményének."* A mezőberényi oltárképről viszont részletes ismertetést ad Bartóki János a Napi Délkelet 1992. Május 1-2. számában (10. old.): „Hazai oltárképfestészetünk túlnyomó részben a türelmi rendelet, vagyis az 1700-as évek vége felé kezdődik. Ezek az oltárképek a barokk festőművészet stílusában készült alkotások. Jellegzetességük festőiségük mellett a mozgalmasság. Az 1800-as évek eleje még mindig mutatja a barokk hatást, mely átnyúlik ebbe az évszázadba is. Különösképpen érezhetjük ezt hazai oltárképfestészetünkben. Így az evangélikus oltárképfestészetben is. Schöfft József Károly oltárképe a mezőberényi szlovák evangélikus templomban is ezt igazolja: sem a barokk, sem a klaszszicista stílus tiszta jegyeit nem viseli, a stílusok tulajdonképpen ölelkeznek. Schöfft József oltárképének címe: Jézus mennybemenetele. A művész Lukács evangéliumának 24, 50-51. részét... választotta képe témájául... A festő a képet három részre osztja. Az első részben a domboldal elülső részében négy apostolt helyez el, a domb túlsó oldalán a többi apostolt és Mária Magdalénát Máriával, ez a kép középső részében látható. A harmadik harmadban Jézus mennybemenetelét ábrázolja. Az első és második harmadában a földön és mindennapi jelleggel, emberi módon, humanisztikusan festi le a csoportokat. Mária Magdaléna, Mária és egy apostol kivételével mindenki a kép főalakja felé néz, – így viszi a szemlélőt is – aki a kép harmadik harmadában van. Jellemző a kép ikonográfiájára a transzcendens ábrázolás. Jézus alakja lebegő állapotban vagy legalábbis a mennyei érintkezésben látható. Ezt jelzi a megnyílt ég, az égből a sugárzás ábrázolása, az ég felhőinek mintegy a földreszállása és gomolygása. Így teremt az égi a földiekkel kontaktust." Ez a jellemzés ráillik Schöfft legtöbb oltárképére.

24 A „puttóknak" is minősíthető angyalkafejek megjelenése alapján feltételezem, hogy az adai, nem szignált, assziszi szt. Ferenc is Schöfft alkotása.

mennybevétele: az angyalok kísérik, mintegy segítik a mennybeemelkedni Máriát; Vác: az angyal közbenjár a pestis megszűnéséért; Szabadka: Jézus sírbatételénél segédkeznek - az egyik épp most száll alá: „Temetésre lejön a mennyország"; Törökbecse, szt. Miklós könyvet tart az aranygolyókkal). Esetenként az ábrázolt szentet is a menyben látjuk, megdícsőülten az „ég felhőin" (Tabán, szt. Flórián; Törökbecse, szt. Miklós).[25] A felhők, olykor az égi sugaraktól megvilágítottan, Schöfft képeinek elég nagy felületét töltik be, háttér gyanánt.

Ami a „földieket" illeti, vagy semleges háttérről van szó (bokrok, sziklák, cserjék), vagy vedutáról, vagy enteriörről. A veduták közül első helyen a szt. Flórián lángbaborult Tabánját kell említeni, amely ugyan lényegesen plasztikusabb, mint Karl Heldé a budai szt. Ferenc sebei templomban[26], de magában véve eléggé „Potemkin"-szerű. Említést érdemelnek Schöfft tabáni szt. Flórián képén a lángoló gabonaszállító uszályok, amelyek kifinomultabb megfelelőjét (tűz nélkül természetesen), megtalálhatjuk Törökbecsén szt. Miklós, a hajósok védőszentjének oltárképén, a háttérben stilizált sziklás tájjal. Hajót láthatunk a tabáni szt. Antal oltárképén és Szabadkán szt. András hátterében. Ez utóbbi talán a legsikeresebb.

A víz megfestésével próbálkozott Schöfft a szabadkai Nepomuki szt. János oltárképén, amelyen előadja a szent vértanúhalálának történetét, amely pl. a számomra ismeretlen festőtől származó erzsébetvárosi örménykatolikus templomban található kidolgozásban messze felülmúlja. Különösen ezek a veduták, idesorolva a törökbecsei szt. Vendel oltárkép bukkolikus tematikáját is, már egyre inkább a „romantika" irányába mutatnak.

Ami az „arhitektúrát" illeti, leginkább sematikus, síma, kissé klasszicizáló jelleget viselő felületekről van szó[27] (pl. Ferenc császár a Történelmi Képcsarnokban, mindkét említett szt. Antal-kép, Nepomuki szt. János - Szabadka, avilai szt. Teréz u.o. és Pest). Ehhez hozzátartozik a „berendezés": egy függöny, amely a kép felső sarkából indul és esetenként még előtűnik a kép szélén ; egy - lehetőleg zölddel - leterített asztal, (Ferenc császár, szt.

25 Ez utóbbi emlékeztet a budaörsi plébániatemplom Nepomuki szt. János oltárképére; kár, hogy a versegi szt. Miklós képpel nem sikerült összehasonlítani.

26 Karl Held oltárképén az 1829-es dátum olvasható;

27 v.ö. Vadas József: Biedermeier. A polgári otthon és lakáskultúra. Geophen. 2001 H. N. A pesti szt. Teréz templom szt. István oltárképéről ezt mondja Schoen Arnold: „ *...a festőnek korszerű környezetet kereső buzgalma, illetőleg tévedése folytán azonban gótikus stílusú arhitektúrába van állítva; önállóságra törekvő romantikus történeti festészetünknek jellemző alkotása a festmény, amelyet műtörténeti irodalmunk még figyelemre sem méltat.*" A budapesti terézvárosi r. kat. plébániatemplom. Budapest, 1938. 13. old.

Teréz, szt. Antal) vagy térdeplő (nepomuki szt. János, feszülettel, gyertyával – ill. gyertyákkal, könyvvel, tintatartóval, korbáccsal és koponyával). Egészen sajátságos a szabadkai szt. Teréz-képen előtűnő könyvespolc vaskos kötetekkel, nem csak jelölve a szent tudós voltát, hanem előrejelezve, hogy őt a Katolikus Egyház függetlenül nő lététől az egyháztanítók közé fogja sorolni. Mindkét szt. Teréz képen (Pest, Szabadka) visszatérő motívum a kép jobb sarkában lévő szék, amely nem a szent, hanem a festő korából ránkmaradt bútordarab. Különösen a függöny és a leterített asztal egészen sztereotíp jelleget ad Schöfft képeinek, s az arcok mellett az első támpont a festő azonosításánál. Szt. József halálos ágya és ács-szerszámai félreismerhetetlen analógiát mutatnak a tabáni és szabadkai kép között.

Még néhány szót kell szólni Schöfft szereplőinek öltözetéről: Ferenc császár és az egyházi személyek esetében ez adva volt. Szt. Teréz kármelita-ruháját, amelyet Kazincy is megcsodált, a közkézenforgó szentképekről (a szent arcával együtt) vehette át Schöfft. Szt. Flórián (Tabán és Bács) a római legionáriusok egyenruhájában jelenik meg, csizmában és tollas sisakban, kezében zászlóval, amilyet Rozgonyi Cecilia kezében is láthatunk. A bibliai személyek öltözete semleges köntös, átvetett köpennyel. A szabadkai Mária-mennyebvétele képen a jobb oldalon profilban álló apostol bal karján kagyló látható, amely nyilván jelzi, hogy ez szt. Jakab apostol (a váci pestis-szentek képén ugyanezt láthatjuk szt. Rókus gallérján, akinek ez szintén attributuma). Rozgonyi Cecilia és Szűz Mária arca és testtartása (Szabadka, szt. Teréz főoltárkép) hasonló épp úgy mint a karjukat fedő buggyos ing és a mellény amelynek változatát a szabadkai Mária mennybevétele kép rózsákat szedegető szentasszonyán látunk.

Ezen hasonlóságok, megyegyezések alapján írtam a Magyar Katolikus Lexikon Schöfft-cikkébe, hogy képei nem nélkülöznek minden sztereotípiát.

Schöfft „újrafelfedezése"

Nem véletlenül jelölöm a címben Schöfftöt elfelejtettnek és nem véletlenül tettem az „elfelejtett"-et idézőjelbe, mert 150 év után ismét fölmerült a neve. Talán legcélszerűbb lesz a rávonatkozó (általam ismert) legfrisebb publikációkat időrendi sorrendben előadni.

2001. IV. 25. - V. 31. „*Sacra conversatione*"-címmel kiállítást rendeztek Szabadkán az ottani Városi Múzeum gyűjteményének egyházi, mitológiai és allegorikus témájú alkotásaiból. A katalógusban a 13-as tétel a Szentháromságot ábrázoló kép, alakjából ítélve (⌈⌒⌉) nagy valószínűséggel oltárkép.

A katalógus idevágó szövege elmondja, hogy noha ismeretlen művész alkotása, 1924-ben mégis rákerült a Szabadka város tulajdonában lévő magyar művészek alkotásainak listájára[28], majd így zárja: „*Bizonyításra vár a megfestett oltárkép Jakobey Károly művének való attributálása is.*" (paginació nélkül). Nézetem szerint a képen nehéz felfedezni Jakobey stílusát, de a megjegyzés alátámasztani látszik azon észrevételem, miszerint Schöfft stílusa átmenet a romantikába. A katalógus egyik recenzense, Korhecz Papp Zsuzsanna a kép alá odaírta: „*Schöfft*". Az angyalkafejek és a két első isteni személy valóban e mellett szól. De hol volt a kép eredeti rendeltetési helye? Nem tudhatjuk pontosan. Arra azonban emlékszem, hogy mindig jót derültem, amikor valamely Szabadkamonográfiában azt olvastam, hogy az ottani szt. Teréz templom egyik oltárát a Szentháromságnak szentelték, valószínű összetévesztve azt a lecke oldalán lévő harmadik, szt. Családot ábrázoló oltárképpel. Ennek az oltárnak tábláját *Kaspar Schleibner* festette 1894-ben, s az adományozó két, kiskorában elhunyt gyermekét megfestette a képen látható angyalkáknak.[29]

A kép épp úgy zárul (⌜⌝) mint a fent említett Szentháromságkép. Nincs tehát kizárva, hogy a Szentháromságkép helyébe került a Szentcsalád, netán az adományozó angyalkáknak megfestett gyermekei az oltár közelében nyugosznak. Elképzelhető, hogy hasonló volt a helyzet a szintén kései keltezésű szt. Kereszt oltárképpel, amelyet *Emmanuel Walch* festett (1893-ban).[30] Lehet, hogy a helyén állt szt. Kereszt oltárképet szintén Schöfft festette, hiszen a témában gyakorlata volt, amint ezt a ceglédi oltárkép bizonyítja, de az is lehet, hogy mint más „barokk" templomban, itt nem kép, hanem nagy feszület állott, háttérben gyászbaborult éggel és kétoldalt a Fájdalmas Anya és a Szeretett tanítvány szobrával.

2006-ban jelent meg a Magyar Katolikus Lexikon XI. kötete, amelyben a „*Schöfft*"-címszó tőlem származik. (960-961). Ott felsorolom a különböző helyeken található Schöfft-oltárképeket, majd azokat is, amelyeket az általam ismert magyarországi források közül egy sem említ (Szabadka, Törökbecse, Bács, Suhopolje).[31] Így jellemzem Schöfft stílusát:

---

28 v.ö. „Sacra conversatione", 13. (paginació nélkül);

29 v.ö. Kaspar Schleibner, Zum 50. Geburtstag des Künstlers. Von Dr. Richard Hoffmann. In: Die Christliche Kunst IX. 1912/1913. 145-179. 153 és 159 s köv. old.

30 v.ö. Innsbrucker Nachrichten, 1893 Nr. 289. (3. old.) és 294. (7. old.) vmnt. Neue Tiroler Stimmen, 1894. Január 4. (3. sz.) 2-3. old.: lesújtó kritika.

31 A suhopoljei oltárképről eddig sajnos nem sikerült reprodukciót szerezni, sem pedig közelebbit megtudni.

„ Képei áhítatot keltők, 'átmenetet' jelentenek a barokk-klasszicizmus és romantika közt, nem minden sztereotípia nélkül. " (961)

Ugyancsak 2006-ban a Művészettörténeti értesítő 55. számában a 415-423. oldalakon *Fehér Ildikó* tanulmányát olvashatjuk: Schöfft József ismeretlen oltárképei a váci egyházmegyében, amely tanulmányban ismerteti a nógrádi plébániatemplomban lévő segítőszentek oltárképét (az előtérben Borromeo szent Károllyal), a Schöfftnek tulajdonított magyarszentek oltárképét, valamint a Váci Székesegyházi Kincstár és Egyházmegyei Múzeumban található „*Pestisszentek*"-képét, az 1810-es évekből, az előtérben úgyszintén Borromeo szent Károllyal.[32] E két alkotás alátámasztja a Schöfft sztereotípiájáról mondottakat, s megegyezik az áldoztató Borromeo szent Károly alakjában. Rokonságot mutat a szt. József halálát ábrázoló képekkel (Tabán, Szabadka) a pestisbeteg alakját illetőleg (főleg a nógrádi), valamint a gyertyát tartó nő (ill. a váci esetében ministráns) a szt. József halálánál gyertyát tartó angyallal, a szt. Rókus köppenyén látható kagyló szt. Jakabéval a szabadkai Mária mennybevétele képen. A váci pestisszentek képén látható Szűz Mária a gyermek Jézussal a szabadkai főoltárképpel mutat rokonvonásokat. A nógrádi, amint a pestisszentek esetében inkább megfelel (Szentháromság-oszlop: „*Pestsäule*") Szentháromság-ábrázolásában az említett szabadkai szt. Háromsággal fedezhetünk fel analógiát.

A 2007/2-es számú Bácsország címlapján a szabadkai szt. Antal kép látható Schöfftől, a címlap belsején pedig négy színes felvétel a restauráció folyamatáról, amelyet *Korhecz Papp Zsuzsanna* végzett. Az 1. oldalon rövid beszámoló a szentről és a képről, valamint annak festőjéről, akiről ezt olvashatjuk:

> *„Schöfft művei áhítatot keltők, 'átmenetet' jelentenek a barokk-klasszicizmus és romantika között, nem minden sztereotípia nélkül."*

Csak örülhetek, hogy jellemzésem ily rövid idő alatt „toposz"-jellegű lett. Ezért is tartottam szükségesnek, többek között, hogy kifejtsem, mit is tartok Schöfft esetében „sztereotípiá"-nak.

---

32 id. mű 420 és 421. old. A váci pestis-szentek otárképről nem világos, hogy eredetileg a domonkosrendiek templomának berendezéséhez tartozott, vagy máshonnan került oda?

Itt mondok köszönetet Dr. Szilárdfy Zoltánnak, a budapesti Képzőművészeti Akadémia tanárának az idevágó értékes információért és anyagért.

Végül szólni kell Schöfft portréiról (szereplői arcáról már volt szó). A portrék közül legismertebb a veszprémi Bakony-múzeumban őrzött Széchenyi arckép, háttérben a Vaskapuval. Ezt a fia által megfestett portré után alkotta, s eltérően modorától, itt en face örökítette meg *„modelljét"*.[33] Ferenc császár teljes nagyságú képmásáról már volt szó. Ezen túl, a Magyar Szépművészeti Múzeumban is őriznek egy II. Ferenc császár arcképet. Leírása a *„lemezen"* így szól:

> *„Kissé balrafordultan, szembenézőn, derékig ábrázolva. Lovassági tábornoki egyenruhában, nyakravalója felett az aranygyapjasrend. Jelezve balra lent: 'Pin. Jos. Aug. Schöfft 1830'."*[34]

Ugyancsak az 1830-as évszámot viseli a szabadkai bajsai Vojnich család két tagjának, Antalnak (+1832) és Györgynek (+1868) portréja, amelyek fényképmásolatát a szabadkai Történelmi Levéltárban őrzik XXXIX. 2053-as szám alatt. Eredetijük Budapesten, magántulajdonban.[35] Az aukciókon megjelent Schöfft-képek közül kettőt sikerült felfedezni: *„Portrait des Ehepaars Dr. von Braun, Hofarzt im Hause Coburg"*, az Auktionshaus Michael Zeller, Lindau am Bodensee árverési katalógusában.[36] Ezek közül elektronikusan a feleség portréjához tudtam hozzájutni: vörösbársony bugygyos-ujjú derékban erősen svájfolt ruhában, hosszú aranyláncon függő kereszttel, koromfekete, csigákba sodort haján gazdag csipkedísz. Minden épp úgy mint az oltárképek alakjai, valamint a többi portré, emlékeztet Rozgonyi alakjára az 1824.-évi Aurórában, és abba az irányba mutat, amelynek stílusában Schöfft fia, Ágoston 1840-körül Kalkuttában Kőrösi Csomáról elkészítette azt az egyetlen rajzot, amelyről a további litográfiák készültek.[37] A litográfiát szemlélve eszünkbe fognak jutni Schöfft József szereplői.

---

33 v.ö. Bakó Zsuzsanna: Schoefft József Ágost: Széchenyi István portréja. In: Művészet, a 988. 10. 62. A „Vaskapú" sziklái és az adai szt. Ferenc oltárképén látható sziklák rokonvonásokat árulnak el.

34 O. Szépművészeti Múzeum. 3819. Modern Magyar osztály;

35 v.ö. Gajdos Tibor: Szabadka képzőművészete. Történeti áttekintés a kezdetektől 1973-ig. Szabadka (Subotica) 1995. 48.

36 1. http://bgm-hosting.com/zeller/fileadmin/zeller/katalog_81/499./

37 v.ö. A Magyar Tudományos Akadémia és a művészetek a XIX. században. (Szerk. Szabó Júlia, Majoros Valéria, Bp. 1992. 34. old. Katalógus sz. 9. vmnt. Gaboda Péter, Kőrösi Csoma Sándor egyetlen hiteles portréjának története (A Schöfft-féle rajz: vázlattól a litográfiáig) In: Keletkutatás. 1995 tavasz. 5-21. old.

Az itt közöltek nem tarthatnak igényt sem a teljességre sem szakmai jártasságra, mivel nem végeztem képzőművészeti tanulmányokat. Annyi előny azonban talán származik ebből az írásból, hogy az oltárképfestő Schöfftre vonatkozó felderített adatok egy szerény mennyisége a további kutatás és publikálás számára egy helyen hozzáférhető. Az eddigiek közül különösen azok hasznosak, amelyek a képek évszámát közlik. A továbbiak szempontjából nélkülözhetetlennek mutatkozik a plébániai, de mindenek előtt egyházmegyei levéltárakba való betekintés – pl. esetleges szerződések, jóváhagyások stb. ügyében. Ki tudja mi minden kerülhet még napvilágra? Külön kutatási területet jelentene annak kimutatása, milyen fejlődésen ment át Schöfft a tabáni szt. Flóriánképtől a számunkra ismert legkésőbbi alkotásig.

PÁZMÁNY PÉTER KATHOLISCHE UNIVERSITÄT
THEOLOGISCHE FAKULTÄT
II. LEHRSTUHL FÜR CHRISTLICHE PHILOSOPHIE

PhD. Dr. theol. habil., Dr. phil.

ZOLTÁN ROKAY

Prodekan, Universitätsprofessor

H-1053 Budapest, Veres Pálné u. 24.
✉ 1364 Budapest, Pf. 420.
E-mail: ppke_htk@htk.ppke.hu

Tel.: (+36-1) 318-1597
Fax: (+36-1) 318-4124

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM
HITTUDOMÁNYI KAR
II. sz. KERESZTÉNY BÖLCSELETI TANSZÉK

DDR. ROKAY ZOLTÁN

prodékán, tanszékvezető egyetemi tanár

H-1053 Budapest, Veres Pálné u. 24.
✉ 1364 Budapest, Pf. 420.
E-mail: ppke_htk@htk.ppke.hu

Tel.: (+36-1) 318-1597
Fax: (+36-1) 318-4124

„Képei áhítatot keltők...”

Rokay Zoltán

Rokay Zoltán:

„Képei áhítatot keltők...”

„Képei áhítatot keltők..."

Schöfft József Károly (1776- 1851) oltárképeiről van szó. Így jellemeztem őket tíz évvel ezelőtt róla szóló írásomban, a Magyar Katolikus Lexikon XI. kötetében, 2006-ban.

Ezt a jellemzésemet szeretném most alátámasztani Schöfft néhány képének és azok „ikonográfiájának" rövid ismertetésével.

Páduai Szent Antal. (1825) - Szabadka, székesegyház.

A szabadkai Szent Teréz Székesegyház leltárát legkorábbi gyermekkorom óta ismerem. Ott kereszteltek (1947-ben), a többi szentségben is ott részesültem (beleértve papszentelésemet is), szorgalmasan ministráltam a székesegyházban és papi működésem első kilenc éve is ehhez a templomhoz fűződik.

A templom berendezéséhez tartozott Páduai Szent Antal képe, akinek alakját kép, vagy szobor formájában megtalálhatjuk a legtöbb római katolikus templomban, de tiszteletének népszerűségéről tanúskodnak az imakönyvbevaló szentképek, metszetek is, mindenek előtt pedig az ún. „Zsebszentantalok". „Tiszteletének" elferdített formája az ún. „Szentantal lánca", ami azonban az Egyház által tiltott babonasághoz tartozik.

A szabadkai Szent Antal kép a lecke oldalán lévő sekrestye kápolnaszerű előterében kapott elhelyezést a Jézus Szíve oltárral szemközt. Feltehetőleg a templom átalakítását követően, amihez a két, félkör alakú sekrestye kialakítása is kapcsolódott. A szentkép a mellékoltárral szemközti bejárat fölött, két oszloppal szegélyezve, konzolon nyugodott, amely alatt, tekintettel a nagy súlyra, tanácsos volt minél gyorsabban, „behúzott nyakkal" elhaladni. A konzolon antipendium volt, amelyet

ajtónyitáskor erőteljesen lobogtatott a légvonat. Aki a szentképre akart föltekinteni, annak a Jézus Szíve oltárral háttal kellett elhelyezkedni, és nyakszírtmerevedés veszélye mellett imádkozhatott, pl. hogy elveszett holmiját megtalálja, ahogyan általában az ilyesmiben tartják kompetensnek a liszaboni születésű, páduai hittudort és hatásos szónokot a jámbor lelkek.

Valamikor az 1960-as évek elején a székesegyház akkori plébánosa és az apostoli kormányzóság élén álló Zvekanović Mátyás püspök- okulva más templomok, talán elsősorban a szabadkai ferencesekének jópéldáján, a konzolt az előcsarnokban helyezte el, s annak közepére egy modern faragású Szent Antal szobrot állított az ájtatoskodók nem kis örömére, akik jobb szeretik a „háromdimenziós" kegytárgykat és a Szent Antal szobor esetében megsimogathatják annak lábát, ami a szentantalkultusz alkotó eleme.

A kép, más kiselejtezett templomi tárggyal együtt idővel a Paulinum-kisszeminárium kevéssel ezután elkészült épületében, a kápolna előcsarnokában nyert elhelyezést, mígnem a legutóbbi időben ismét visszakerült a székesegyházba.

Maga a kép a megszokott pozícióban ábrázolja a szentet, ferences szerzetesi ruhában, kezében liliommal, karján a Gyermekjézussal. A kép fönti jobbsarkában két angyalkafej látható. A nézővel szemközti baloldalt egy zöld terítővel ellátott asztal tölti be. Az asztalon feszület, két gyertyatartó, kinyitott könyv, korbács, mint az önsanyargatás jele és eszköze. Ennek a „házioltárnak" a hátterét tetszetősen körvonalazott függöny képezi. A szent lépcsőfokon áll, a megnyíló égből sugarak törnek elő, amelyek a térséget beragyogják.

Ezzel a képpel közeli rokonvonásokat mutat Budán a tabáni Alexandriai Szent Katalin templomban a tabáni tűzvész (1810) után festett Szent Antal képe Schöfftől, ahol még két képe látható: Szent Flórián és Szent József halála. A képen eltérések is felfedezhetők: a szent balról jobbra néz: így a szabadkai kép pandanjának - „replikájának" is tekinthető. Az angyalkafejek helyett két nagyobb angyal látható koszorúval (hasonlóan a szabadkai Szent Teréz, a zombori Immaculata és a dorogi Fájdalmas Mária képhez). A „házioltár" mögött húzódó függöny vörös. A lépcső vonalvezetése kecsesebb mint a szabadkai képen. A lépcső alatt két kisebb angyal ül, ők tartják a nyitott könyvet és a liliomot. A nyitott ajtón át simatükrű tengeri táj, a tengeren tovasuhanó vitorláshajóval. Ez utalás a Szent egyik csodájára, és ugyanakkor a budaiak számára, tekintettel a

Dunára, nem idegen. Ellentétben a szabadkaiakkal, akik közül sokan az egy Palics-tó kivételével nem láttak jelentősebb vizet.

A tabáni képre emlékeztet az eszéki és a sarengrádi ferencesek Szent Antal képe. Mindkettőn láthatunk egy-egy angyalkát a nyitott könyvvel: itt a lépcsőn ülnek. Az előbbin az angyal rózsaszálat tart a kezében. A háttérben háborgó tenger látható vitorláshajóval. Ez a részlet a szabadkai Szent András - kép vedutájára emlékeztet. A liliomot mindkét képen a szent tartja a kezében. Ezt a két képet Franciscus Falconer (1737–1792) festette. Őtőle a tűzvész előtti időből, nyílvántartottak mellékoltárképeket a tabáni templomban is. Ezek a tűzvész áldozatai lettek, ám Schöfft még ismerhette őket, és nincs kizárva, hogy a Szent József halála - és a Szent Antal - kép esetében Falconer képei szolgáltak mintaképül, netán a megrendelő kifejezett kívánságára.

Irodalom:

Rokay Zoltán: Schöfft - címszó. In: Magyar Katolikus Lexikon, XI.960. Budapest, 2006.

Rokay Zoltán: Egy „elfelejtett" történelem festő, avagy a pásztorlánykától az oltárképig. Óbecse, 2008.

Paškal Cvekan, franjevac: Franjevci u Abinim Našicama. Našice, 1981.

Mirjana Repanić-Braun: Franciscus Falconer Pictor Budensis. In: Művészettörténeti értesítő. XLIX. Évfolyam (2000) 3-4 : 157-165.

Páduai Szent Antal. Pergament, tempera

Páduai Szent Antal. Metszet
A našicei ferencestemplom főoltárképe (XIX. sz.)

Szabadka: Avilai Szent Teréz székesegyház

Buda (Tabán). Alexandriai Szent Katalin plébániatemplom.

Szent József halála. Szabadka, székesegyház

Ezt az oltárképet a Szent Antal- képpel egyidőben ismertem meg. A székesegyházban, a lecke oldalán helyezkedik el, a későbarokk templomokhoz hasonlóan, srégen. Az evangélium oldalán áll a Szűz Mária mennybevétele oltár, az előzővel átellenben. Az utóbbit Zélich Borbála emeltette. Ministránskoromban ennél az oltárnál voltak a májusi ájtatosságok: 18 órakor magyarul, 19 órakor horvátul. Mindkettő (túlzás nélkül) tömeges látogatottságnak örvendett. Ugyanennél az oltárnál május hónapban és első szombaton reggel alapítványi misét mutattak be. Amennyiben nem pontifikális misét mutatott be a püspök, csak csendes misét („missa lecta") cerebrálhatott. Ennek megfelelően + Lajčo Budanović, felszentelt püspök, apostoli kormányzó, hétköznap (leginkább) ennél az oltárnál cerebrált. Kívánságának megfelelően az oltár előtt temették el. A XII. Pius pápa által megújított nagyheti szertartások előírásainak megfelelően, nagycsütörtök este, a mise végeztével erre az oltárra vitték át az Oltáriszentséget és itt tartották a virrasztást éjfélig, a Getszemáni kert emlékére, szintén szép számban.

Ezzel az oltárral szemben áll (állt) a már említett Szent Józsefnek szentelt oltár, amelyet Kopunovich Gergely állíttatott, az előbbi adományozójának férje, 1804-ben. Ennél az oltárnál volt egykor Szent József napján (akkor még parancsolt ünnep volt) reggel hétkor az „ácsok miséje", amelyen a népes szabadkai ács-céh tagjai ministráltak és tartottak fáklyát. Ennél az oltárnál misézett + Mo. Albe Vidaković, a zágrábi főszékesegyház karnagya és prebendáriusa, a zágrábi egyetem egyházzene-professzora. Amikor tanítási szünetben Szabadkán tartózkodott tesvérénél és annak családjánál (a Dinka Zlatarića utcában laktak), én ministráltam neki. Első éves gimnazista voltam a Paulinumban, amikor meghalt. Szabadkán helyezték örök nyugalomra a Bajai temetőben, családi sírboltjukban, a csőszház közelében. Gyászmiséjén és temetésén a zágrábi főszékesegyház papnövendékekből álló kórusa énekelt. Egykor, ha parancsolt ünnepeken délelőtt 10 órakor a főoltárnál püspöki mise volt, ami egy óránál tovább tartott, 11 órakor a Szent József oltárnál kezdődött egy teljesen csendes mise.

Az oltárkép, Schöfft József Károly alkotása, Szent József halálát ábrázolja. Ő a boldog halál védőszentje, mert megadatott neki, hogy földi élete utolsó pillanatában mellette legyen Jézus Krisztus és a Boldogságos Szűz Mária.

A haldokló fekvőhelye egyszerű, szegényes. Egy fa talapzaton szalmazsák, lepedő, takaró, a szent feje felemelt párnán nyugszik. A fekhely mellett, fejtől, jobbkéz felől Jézus, aki a haldokló kezét, a „pulzusát" tartja, másik kezét pedig, ahogyan a világmindenség Urának képein ábrázolják, tanításra emeli. Fejtől balra a Boldogságos Szűz Mária ül, imára kulcsolt kézzel, inkább kezét tördelve. Lábtól, jobbkéz felöl egy angyal térdel. Egyik kezében égő gyertyát tart, amelyet olykor a haldokló kezébe adnak, hogy így újítsa meg keresztségi ígéreteit, a másik kezében pedig egy kivirágzott botot. Ez jelentheti Áron vesszejét, vagy Jessze kihajtott törzsökét. A hátteret betöltik a felhők és egy oszlop. A felhők között két angyalka. Az egyik liliomot tart és az örök élet hervadhatatlan mirtusz-koszorúját hozza a haldokló szent, igaz és istenfélő Józsefnek. Az előtér jobb sarkában, a „nézővel" szemközt ács-szerszámok: fűrész, gyalú és egy fatönkbe vágott fejsze.

Ennek az oltárképnek megfelelőjét, úgyszólván „hasonmását" a tabáni, alexandriai Szent Katalin templomban fedeztem fel Budán. (Erről részletesen is beszámoltam). A kép a megegyezések mellett, eltéréseket is mutat. Schöfft nyílván ügyelt arra, hogy megrendelőinek ne másolatokat készítsen. - A tabáni képen Jézus áll. Egyik kezét haldokló nevelőatyja vállán nyugtatja, a másikkal az ég, a mennyei haza felé mutat. Két angyal állva, külön- külön tartja a gyertyát, illetve a kivirágzott botot. A háttérben ajtónyílás. A felhők között angyalkafejek. Szűz Mária szintén a haldokló fejénél ül, szemét annak arcára függeszti, összekulcsolt kezét az ölén nyugtatja. A fekvőhely lábának formája emlékeztet a szabadkai képen láthatóra. Az előtérben itt is láthatóak az ácsszerszámok. Itt egy kosárban.

Hasonló képet láttam a Budapest-történeti múzeumban. Ott mint egy polgári lakás berendezési tárgya jelenik meg az optikai megtévesztés eljárásával („trompe l' oeil"). A festő (ha nem csal emlékezetem): Franciscus Falconer. Sajnos, mivel a múzeum kiállítási anyagát időközben átrendezték, így nem volt alkalmam újabban megbizonyosodni felőle, hogy emlékezetem nem csalt-e annak idején. Egészen hasonló Szent József halála kép látható a győri egyházmegye ún. „Mohl-hagyatékában". Ezen a képen ugyanazon az oldalon áll a haldokló szent mellett Jézus és a Boldogságos Szűz Mária.

Magának a témának számtalan feldolgozása ismeretes. Így a pesti ferenciek templomában, az erzsébetvárosi örménykatolikus főtemplomban. - Johann Lucas Kracker tollrajza a szegedi Móra Ferenc mú-

zeumban, vagy pedig a Paul Troger körének tulajdonított festmény a Dorotheum 2013. évi karácsonyi árverésen.

Ha Falconer a tabáni templom számára megfestette Szent József halálát, úgy a jelenlegi tabáni Schöfft képre ugyanaz vonatkoztatható, amit a Szent Antal képről elmondtam.

Irodalom:

Rokay Zoltán: Egy „elfelejtett" oltárképfestő, avagy a pásztorlánykától az oltárképig. Óbecse, 2008.

Tormásy Gábor: A szabadkai Római Katholikus főplébánia története. Szabadka, 1883. Reprint, Agapé. 2014.

Bagyinszki Ágoston: Ferences templom a Belvárosban. Budapest, 2004.

Jávor Anna: A Tridenti Zsinat. Johann Lucas Kracker és Joseph Zach freskója az egri liceumban. Budapest, 2005.

Ávedik Lukács: Szabad királyi Erzsébetváros monográfiája. Szamosújvár, 1896.

Dorotheum, Salzburg. Árverési katalógus. 2013.XII.19-21.

Szabadka: Avilai Szent Teréz székesegyház-bazilika.

Buda: Tabáni Alexandriai Szent Katalin plébániatemplom.

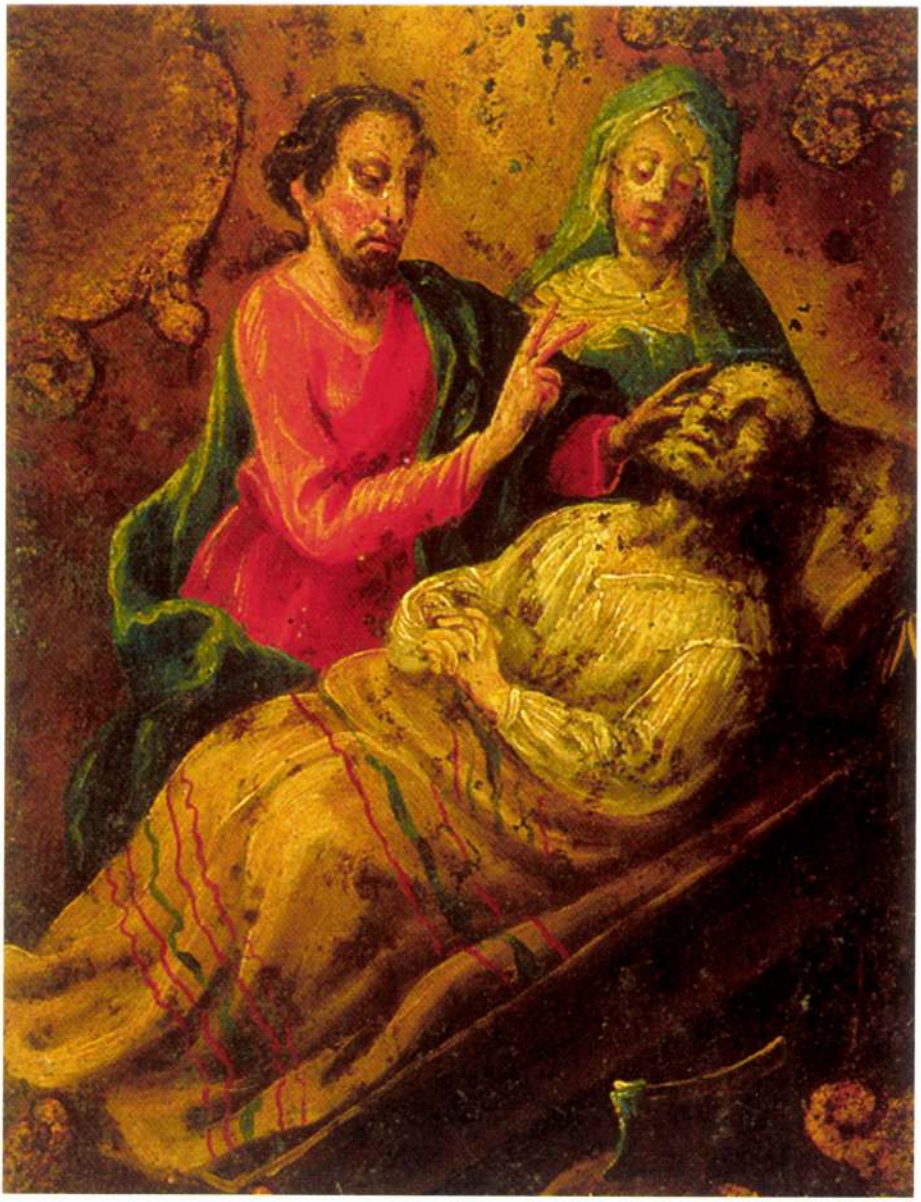

Győr: ún. Mohl-gyűjtemény.

Pest, ferenciek temploma

Erzsébetváros, örménykatolikus főtemplom.

Paul Troger (1698–1762) köre.

Szabadka, Szent Teréz székesegyház: Nepomuki Szent János mellékoltára.

A mellékoltár a lecke oldalán helyezkedik el, mint utolsó a főoltártól számítva.Tormásy adatközlése szerint Antunovics János készíttette 1807-ben és május 16-án a szent ünnepén „szenteltetett" fel.

Szabadkán ma is élnek az Antunovics család leszármazottai. Mauzóleumuk a „Bajai" temetőben (Szabadkán) az ún. „tükröskápolna" volt, jelenleg a Kopilović család temetkezési helye. Előnevük: „almási", mivel birtokuk Bácsalmáson volt. A család kiemelkedő tagja Ivan Antunović, kalocsai kanonok, címzetes püspök (1815–1888). Időrendi okok nem teszik lehetővé, hogy közvetlen köze lehetett volna az oltárhoz, amelynek a homlokzatában egykor látható családi címer újabban a székesegyház sekrestyéjében nyert elhelyezést.

Ezen a mellékoltáron állt valamikor a Prágai Kisjézus öltöztethető szobra, feszülettel ellátott alacsony tabernákulumon, üvegszekrényben, két oldalt kis emelvénnyel a gyertyatartók és vázák elhelyezésére. Karácsonyi időben mindezt áthelyezték a Szentcsalád oltárra, amely a sorban a megelőző, mivel a Nepumuki Szent János oltáron állították föl a Betlehemet. Aligha véletlen, hogy a Prágai Kisjézus a prágai vértanú oltárán kapott elhelyezést. Szabadkán van egy „Prága utca" (Praška), amely az egykor a Jaszibarán át vezető „prágai hídról" kapta elnevezését. Ennek helyén áll az ún. „vörös" kereszt, amelyet Matulov Tamás, Hubert József, Szlifka Mihál és Jáger Pál költségén 1807-ben emeltek, majd az eredetileg fa-keresztet 1874-ben „azon városrész magyar lakói kőkereszttel helyettesítették s fenntartására alapítványt tettek". (Tormásy, 190)

Az oltárkép Schöfft József Károly alkotása és minden részletében megfelel a Nepomuki Szent János – ikonográfia „szabályainak". Nepomuki Szent János kanonok, Prága generális vikáriusa, általános helynöke volt. Az akkori uralkodó, IV. Vencel király, aki minden áron meg akarta kaparintani a püspökség vagyonát, feleségét és Nepomuki Szent Jénost ellene szőtt összeesküvéssel gyanúsította és kényszeríteni akarta a szentet, mint a királyné gyóntatóját a gyónási titok elárulására. Miután János erre nem volt hajlandó, a király 1393-ban, március 19-ről 20-ra virradó éjjel a Moldva (Vltava) hídjáról beledobatta a folyóba. A hagyomány szerint a szent vértanú feje körül egy öt csillagból álló koszorú jelent meg és a folyóban kigyulladt fáklyák jelezték hol van a holttest. Így lett

Nepomuki Szent János a hidak és a gyónási titok védőszentje. Ahol csak híd van (vagy valamiféle víz volt), különösen az Osztrák–Magyar Monarchia területén, megtalálható alakja: karingben, mocettával (kanonoki gallér) lila gyóntatóstólával, feszülettel, az ártatlanság liliomával, illetve a vértanúság pálmaágával, ajkára helyezett mutatóújjal (általában), ami a titoktartást fejezi ki, feje körül öt csillagból álló koronával. Így alakja könnyen felismerhető. Népszerűsége a XVIII. században alakult ki és terjedt el. XIII. Ince pápa avatta boldoggá, 1721. május 31-én, és XIII. Benedek pápa avatta szentté 1729. március 19-én. Mindkét eljárásban Althann Mihály Frigyes (1682- 1734) bíboros, váci püspök töltötte be a „ posztulátor" („megkövetelő", „kérelmező," – az eljárás elindítója és előmozdítója) szerepét, az „ördög ügyvédje" (advocatus diaboli) ellenében, akinek feladata az eljárás megnehezítése, annak érdekében, hogy csak az arra méltó emeltessen a szentek sorába. Ezt a szerepet Prospero Lambertini, a későbbi XIV. Benedek pápa töltötte be. Althann tevékenysége nyomán erősödött meg a hagyomány, miszerint Nepomuki Szent János nyelve épségben megmaradt. Ez is hozzátartozik attributumaihoz, ismertetőjeleihez.

Mindebből következik Nepomuki Szent János „ikonográfiája": megjelenik a híd, amelyről a folyóba taszítják, ám megdícsőült alakja megjelenik a híd fölött, vagy a folyó felszínén úszik holtteste, az előtérben vagy a gyóntatószékben jelenik meg, amint a királynét gyóntatja, vagy imazsámolyra támaszkodva térdel. Valahol lakat látható (titoktartás), valahol sugaraktól körülvett nyelve.

A Nepomuki Szent János-ikonográfiában meghatározónak tartják Bohuslav Balbin és Johann Andreas Pfeffel 1725-ös kiadványát, ahol a „címlapon" az előző korok Szent Jánosai társaságában jelenik meg (Keresztelő Szent János, Szent János Evangelista, stb.) és ugyanúgy az egyes képeket is ezek közül kettő-kettő szegélyezi. Ám legalább ilyen kedvelt és elterjedt az imazsámolynál térdelő szent, az ő jellegzetes test-fej -és kéztartásával. Ezt a típust követi Schöfft szabadkai oltárképe is, háttérben a híddal és a szent vértanúhalálának jelenetével. Erről a képről Lux Nepomuki János (1824–1885) csantavéri esperesplébános, előzőleg szabadka szent terézi káplán (1854–1857), másolatot készíttetett, amely ma is a csantavéri plébániatemplomot ékesíti. Ez a (számomra) egyetlen ismert Schöfft reprodukció.

Szabadkán két köztéri szobra van Nepomuki Szent Jánosnak: az egyiket nagybudafai Vermes Lajos állíttatta 1807-ben, amely később

a „Rádics"- féle ház falának fülkéjében nyert elhelyezést (az egykori Triglav-cukrázda mellett), a Köztársaság téren (valamikor Szent István tér), a városházával szemközt. Talán erre volt a „Rogina bara" „patak" medre. A Rádics-palota ma a Radić-alapítványnak és a Pravoszláv Egyház kultúr-otthonának ad helyet.

A másik, ma is meglévőt, Pukkel Sándor polgár állíttatta 1870-ben saját kertje mellett, a „zimonyi" - belgrádi úton (Ivana Milutinovića) 32-34. számú házak között. A Pukkel - féle szobrot lerombolták, de Mihovil Novaković hívő a maga telkén egy kis patak fölötti híd mellett, 1939-ben a hívek adományaiból és a saját költségén újra felállíttatta és ezt a feliratot vésette a talapzatába, horvát nyelven:

„Ezt az emlékművet az istentelen emberek által
lerombolt korábbi helyén újból felállíttatta a
kápolnával együtt saját költségén Mihovil Novaković
és neje, 1939-ben. Az alapítványt a Szent Rókus
plébánia hívei adták össze."

(A felirat horvát szövege:
„Ovaj spomenik na mjestu porušenog koji
su bezbožni ljudi oborili,
o svom trošku iznova podigao sa
svom kapelicom
MIHOVIL NOVAKOVIĆ i supruga godine 1939.
Zadužbinu su sazdali vjernici župe svjetog /sic!/ Roke").

Nepomuki Szent János tiszteletének emlékét őrzi Ivić Šime, szabadkai népi költő, 1878-ban,majd 1885-ben szórólap formájában megjelent bunyevác nyelvű éneke: „Pisma kadase riki vodi dunava stupi u glasu Ivana nepomucenskog" (Ének Nepomuki Szent János „hangjára", amikor a Duna folyó vizéhez járulunk). Ahhoz, hogy a szent tisztelete Szabadkán elterjedt, hozzájárult, hogy Mária Terézia 1743-ban „Szent Mária" (Szabadka) kamarai mezőváros számára kiadott kiváltság-levelében, Mindenszentek és Kisboldogasszony ünnepe mellett, Nepomuki Szent János napját (május 16) határozza meg a vásárok megtartására. A szentnek ez a kiemelése és népszerűsítése aligha véletlen. Sokkal inkább Mária Terézia egységesítő törekvéseiből magyarázható a Monarchia területén, amit a szentek tiszteletére is kiterjesztett.

Nepomuki Szent János tiszteletének Bácska területén gazdag irodalma van. Mindössze óbecsei kápolnáját szeretném megemlíteni, amelyet ómoraviczai Szalmássy Ferenc emeltetett 1825-ben, s amelyet 1996-ban a hívek közadakozásából teljes egészében felújíttattam. A kápolna jelöli a Tisza egykori árterületének határát. Az oltárképet a felújításig a plébánián őriztük. A szent kanonoki ruhában jelenik meg, birétummal a fején, ajkára tett újjal, baljában pálmaággal, dícsőségtől övezve. A szent lábánál „Prága" stilizált vedutája a folyóval és a híddal.

A szamosújvári örménykatolikus főtemplom mellékoltárán a szent alakja is emlékeztet a szabadkai-Schöfft-oltárképre, ám főleg a kép alján bemutatott híd a szent vértanú halálának jelenetével. Hétkápolna kegytemplomában Nepomuki Szent Jánosnak két képe is van. Egy a Szalézi Szent Ferenc mellékoltár predellájában, (számomra) ismeretlen festőtől, egy pedig (amelynek alkotóját a rendekezésemre álló források alapján szintén nem sikerült azonosítanom) a Szent Ottilia képpel szemközt. – Az előbbi táblján ez a szöveg áll:

Zsolt 38,2
Zárat tettem szájamra, Uram ,
és nem tártam fel a szentségi titkot
Nepomuki Szent János.

az utóbbién pedig:

Zsolt 118,37:
Elfordítottam szememet, hogy ne lássam,
A hiúságot, hogy szívemet szeplőtelenül
Megőrizzem neked, Istenem.
Szent Ottilia.

(Szent Ottilia csodálatosan gyógyult meg vakságából és a szembetegek védőszentje Szent Lúciával együtt, akit megvakítottak).

Ritkán esik szó a ceredi templom mellékoltárának antipendiumáról, amelyen az antipendium hosszának megfelelően a szent fekvő helyzetben látható. A kép a XIX. század elejéről származhat, de, véleményem szerint több figyelmet érdemelne, mint amennyit az egyházművészeti írások annak szentelnek. - Oltárok predelláján lehet hasonló ábrázolást

látni. (pl. Buda, Szent Ferenc Sebei templom: a szent koporsóban nyugszik)

Természetesen osztrák környezetben legalább annyira elterjedt Nepomuki Szent János tisztelete, mint a magyarajkú hívők között. A neki szentelt templomokon, oltárokon és köztéri szobrokon túl, ezt bizonyítják a kiadványok, nyomtatványok: a bécsi Stephansdóm Nepomuki Szent János oltárképének metszete, az einsiedelni azonosnevű konfraternitás imalapja és az imakönyvbe való szentképek és zárdamunkák számtalan változata.

Figyelmet érdemel az innsbrucki Nepomuki Szent János templom az Innrainen. Mivel a város („ Híd/ Bruck/ az Innen") nevében viseli a hidat, és mivel többször előfordult, hogy az Inn-folyó kilépett a medréből, érthető, hogy Nepomuki Szent János tisztelete ott gyorsan meghonosodott. A templomot 1729-ben (Nepomuki János szenttéavatásának évében kezdték építeni és 1735-ben konszekrálta Caspar Ignaz Künigl gróf, brixeni hercegpüspök - Fürstbischof). A templom egyik igazgatója majd plébánosa Anton Regalat Peter Sterzinger (1751–1809) volt, aki mint a vallási szónoklattan professzora 1775-ben az innsbrucki egyetem rektorának a hivatalát is betöltötte. (Akkoriban egy évre választották az egyetem rektorát). Ő maga is írt egy dícsérő beszédet a szentről: „Lobrede auf Johann von Nepomuk". Innsbruckban fennállt Nepomuki Szent János főnemesi és nemesi „confoederatio"-ja, amint ezt a testvérület 1739-ben, a ma is fennálló Wagner-kiadónál megjelent szabályzata bizonyítja.

1956-tól sokáig ebben a templomban celebrálták Innsbruckban vasárnaponként a magyarnyelvű szentmisét, amely kezdetben, amíg Innsbruckban működött a magyar gimnázium a menekült diákok számára, tömeges látogatottságnak örvendett.

Nem tekinthető egyedi esetnek, hogy lelkipásztor töltse be (mint teológiatanár) a rektori hivatalt és tisztet. Matthias Tausch (1656–1725) az innsbrucki Szent Jakab főtemplom plébánosa, a hermeneutika professzora az 1705. akadémiai évben állt rektorként az innsbrucki egyetem élén. Rendkívül közkedvelt és elismert volt műveltsége és emberségessége miatt. Halálát mindenki megsiratta. Az innsbrucki Szent Jakab Főplébániatemplomban (most székesegyház), a főoltár előtt temették el. Sekrestyése így fejezi be a temetésről szóló feljegyzését: „Az én szívem pedig mély gyászba merült."

(Lehetséges, hogy ez az utolsó szakasz „irrelevánsnak" tűnik a Nepomuki Szent János-témával kapcsolatban, ám ezen a helyen kiváló alkalom nyílt annak közzétételére, miután nem biztos, hogy egyébként máshonnan értesülhetnénk róla).

Irodalom :

Rokay Zoltán: Schöfft József Károly bűvkörében, Óbecse, 2015.

Tormásy Gábor: A szabadkai Római Katholikus főplébánia története. Szabadka,1883. Reprint, Agapé. 2014.

Bohuslav Balbin-Johann Andreas Pfeffel: Vita B. Joannis Nepomuceni martyris. Augustae Vindelicorum. 1725.

Boda Zsuzsanna: Nepomuki Szent János: I.M. Berghart. In: Mons Sacer 996-1996. Szerkeztette: Takács Imre, Pannonhalma, 1996.III.,68.

Szilárdfy Zoltán: Magyar vonatkozások Nepomuki Szent János tiszteletében és ikonográfiájában. In: Művészettörténeti értesítő. 1993/3-4.203

Boros László: Dorfmeister Baranyában. In: Művészettörténeti értesítő. 1974. XXIII. Évf. 4. sz. 269-284

Magyar László (szerk.): Gyökerek. Évszázadok vallomása. Szabadka közjogi helyzete és lakossága 1391-1828. Szabadka, 1991: Mária Terézia, Szent Mária (Szabadka) Kamarai Mezőváros 1743. évi kiváltságlevele. (45-52. Ford.: Ulmer Gáspár)

Rokay Zoltán: A katolikus vallású középréteg és templomi mecenatúra. Az Óbecsei Nagyboldogasszony Főplébánia példáján a 19. században és a 20. század első felében. In: Óbecse a polgárosodás útján. Főszerkesztő: Glässer Norbert. Óbecse, 2013. 293-300.

Kovács Eszter: „Légy cseheknek pártfogója, magyaroknak szószólója..." Budapest, 2015.

Szilárdfy Zoltán: Lelkiségtörténeti mitovációk a két Althann művészeti hagyatékában. Vác, 2010.

Odor nominis tui. Szerkeztő: Sztankó Attila. Vác. 2011.

Puskás Attila, Dr.: Az erdélyi örmények nyomában. Gyergyószentmiklós, 2006.

Genthon István (stb.): Nógrád Megye műemlékei. Budapest, 1954. 159.

Kirchenblatt für Tirol: 7. Juni, 1970.: Propst Dr. Heinz Huber: Ein Innsbrucker Stadtpfarrer- Rektor der Universität. (9. old.)

300 Jahre Universitas Oenipontana. Szerkesztette: Richard Baumgartner. Innsbruck, 1970.

Bernhard Hippler: Historische Notizen zur Neuen Universitätskirsche St. Johannes in Innsbruck. Innsbruck, 1995.

Dorotheum, Salzburg (Árverési katalógus), 2013. XII. 19-21.30.

Szentgyörgyi István – Eva Bažant: A szabadkai kiadványok bibliográfiája. II. füzet. 1870–1918. Szabadka, 1993. 37a. 135.

Silling István: Szenttisztelet és népi vallásosság a Vajdaságban. Fórum – Újvidék, 2014.

Matija Evetović: Život i rad biskupa Ivana Antunovića, narodnog preporoditelja. Subotica, 1953.

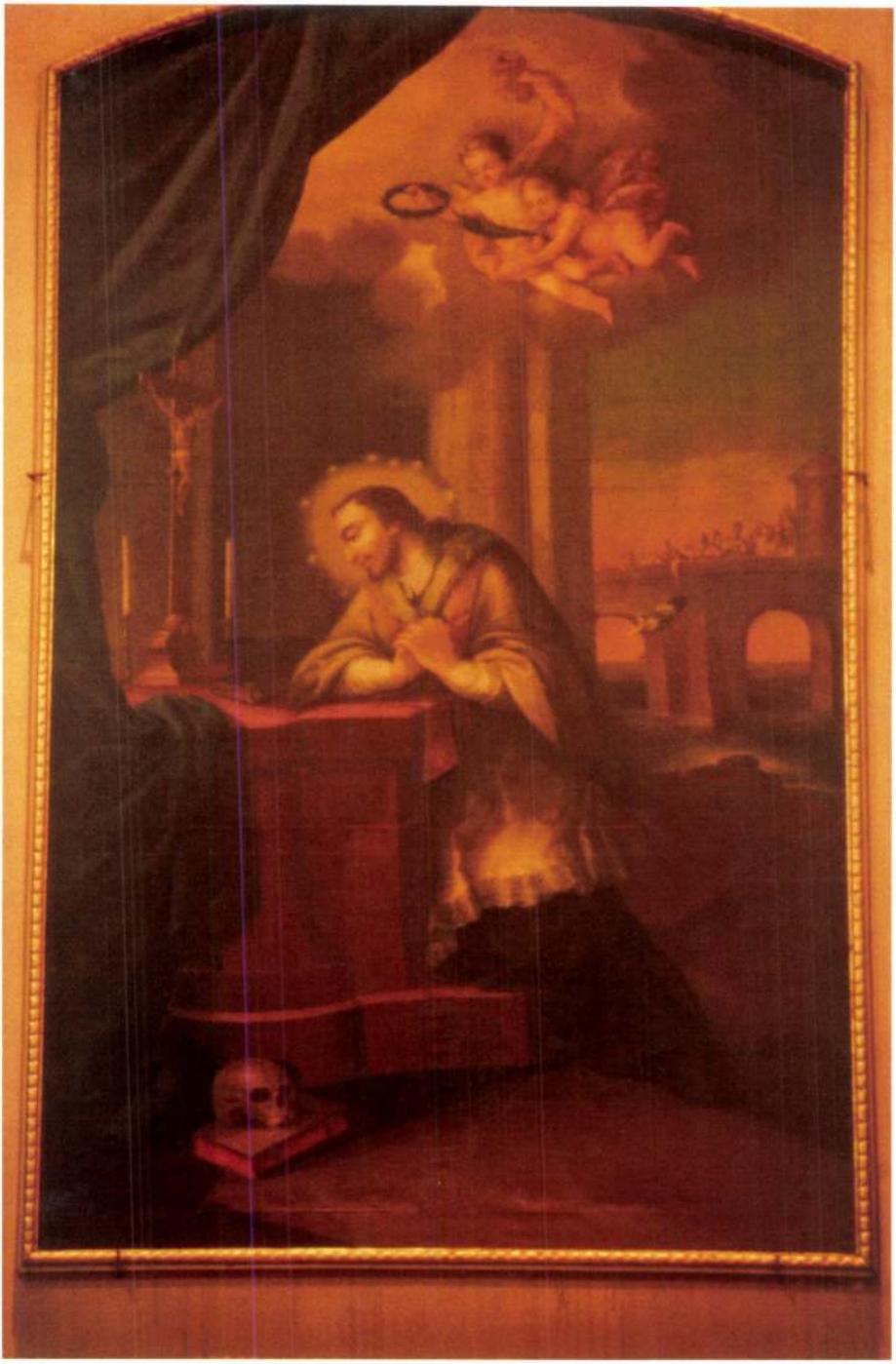

Szabadka, székesegyház.

XIX. század. Pergament, tempera

Bohuslav Balbin – J. A.: Pfeffel könyvének címlapja.

Balbin - Pfeffel könyvéből.

Balbin – Pfeffel könyvéből.

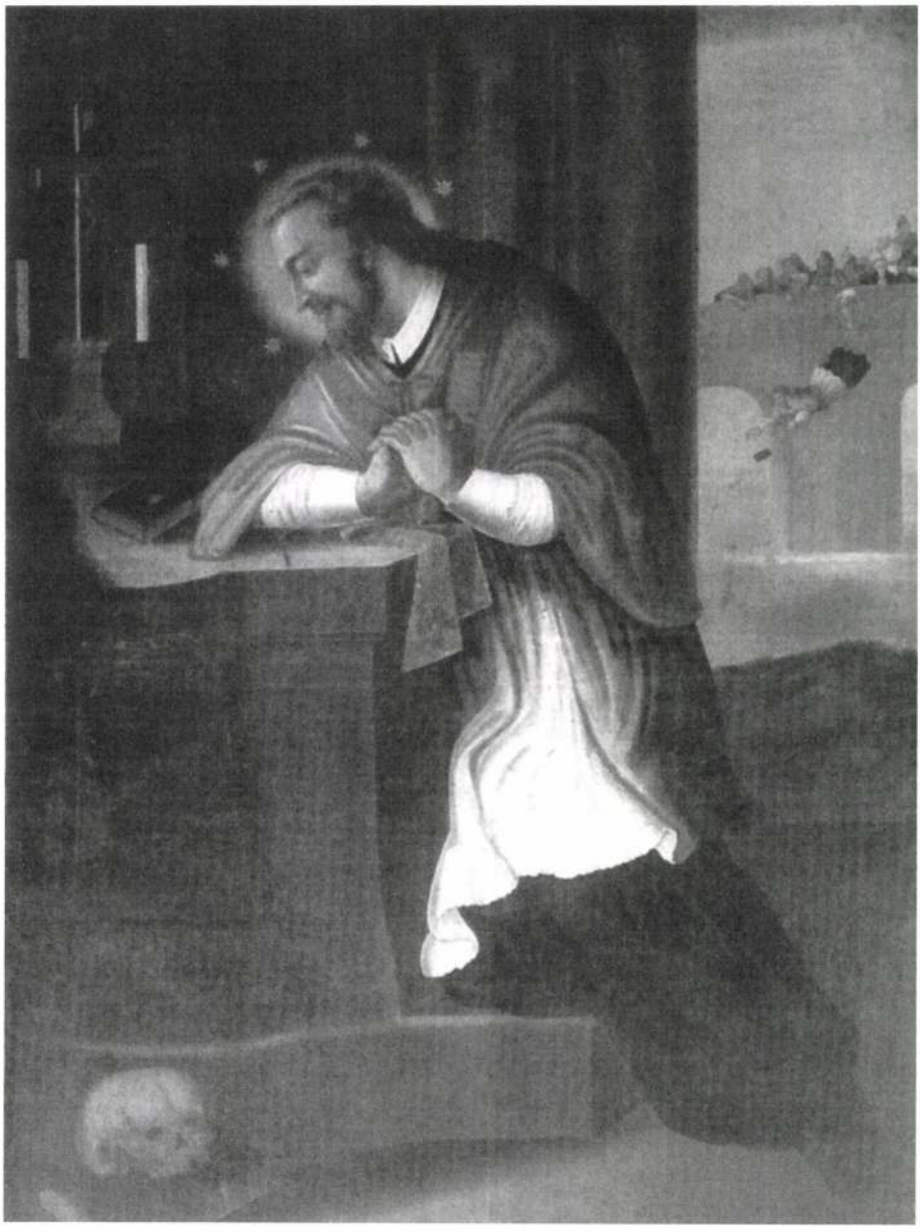

Csantavér, plébániatemplom.

Szabadka: 1807-ben állíttatta Vermes Lajos.

Vermes Lajos síremléke a szabadkai ferencesek templomának előcsarnokában

Szabadka, 1870-ben állíttatta Pukkel Sándor,
1939-ben felújíttatta - Mihovil Novaković.

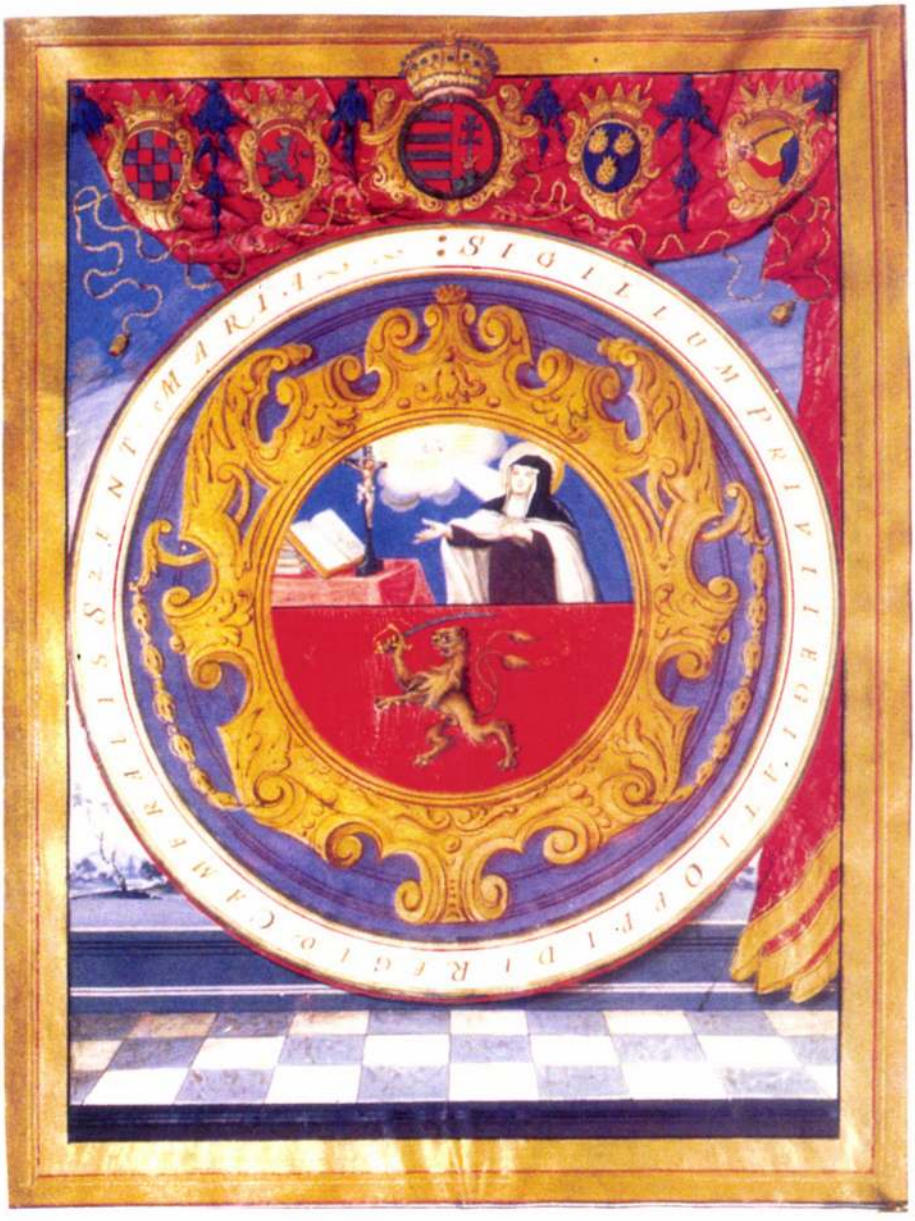

Avilai Szent Teréz alakja Szent Mária Mezőváros (Szabadka) 1743-ban Mária Terézia által kiadott kiváltságlevelén.

Az óbecsei Nepomuki Szent János kápolna

Az óbecsei Nepomuki Szent János kápolna

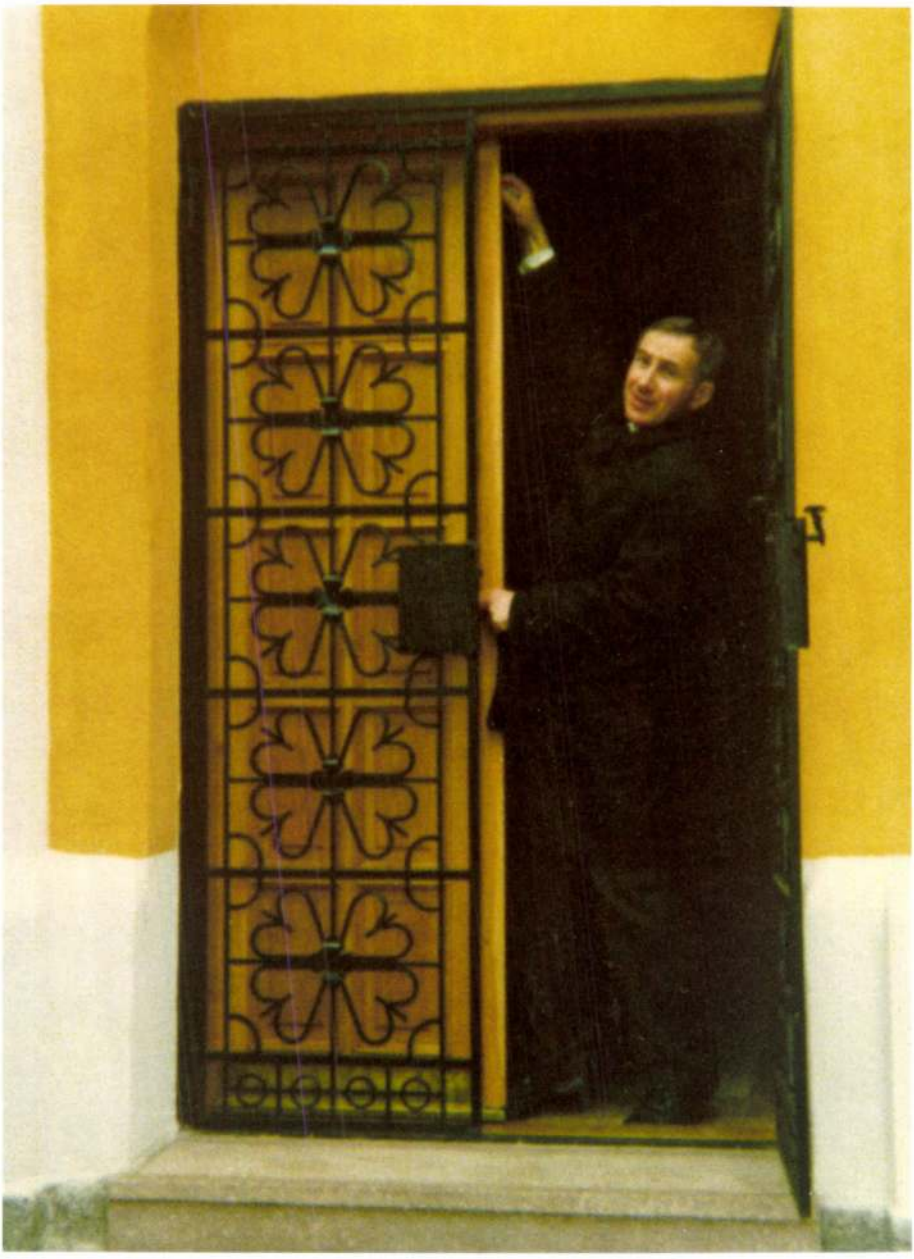

Az óbecsei Nepomuki Szent János kápolna

Szamosújvár: örménykatolikus székesegyház.

A bécsi Stephansdom Nepomuki Szent János oltárképének metszete (XIX. század)

Sig. Confr. S. Joannis Nepomuceni

Gebett

Welches alle Mit-Brüder und Mit-Schweſtern der Bruderſchaft / S. Joannis Nepomuceni zu Einſidlen / zu betten haben.

O Heiliger Joannes von Nepomuck! Ich N. N. erwehle, und beſtärtige dich, von nun an, und für allzeit, zu meinem beſonderē Schutz-Patron; erlange mir doch bey Gott, durch deine viel-vermögende Fürbitt, das ich von aller Gefahr der Seel und deß Leibs beſchützet, von aller offentlichen Schand, Spott und Beſchimpfung befreyet, durch eine reümütige und bußfertige Beicht, für meine viele und ſchwehre Sünden genugthue, deine Hülf in dem Tods-Kampf verſpühre, und nicht anderſt von der Welt abgehe, ich ſeye dann mit der Göttlichen Weeg-Zehrung verſehen, und gelange in Kraft und Stärck dieſer Göttlichen Speyß, in das himliſche Vaterland. Amen.

Az einsiedelni Nepomuki Szent János testvérület imalapja (XIX. század).

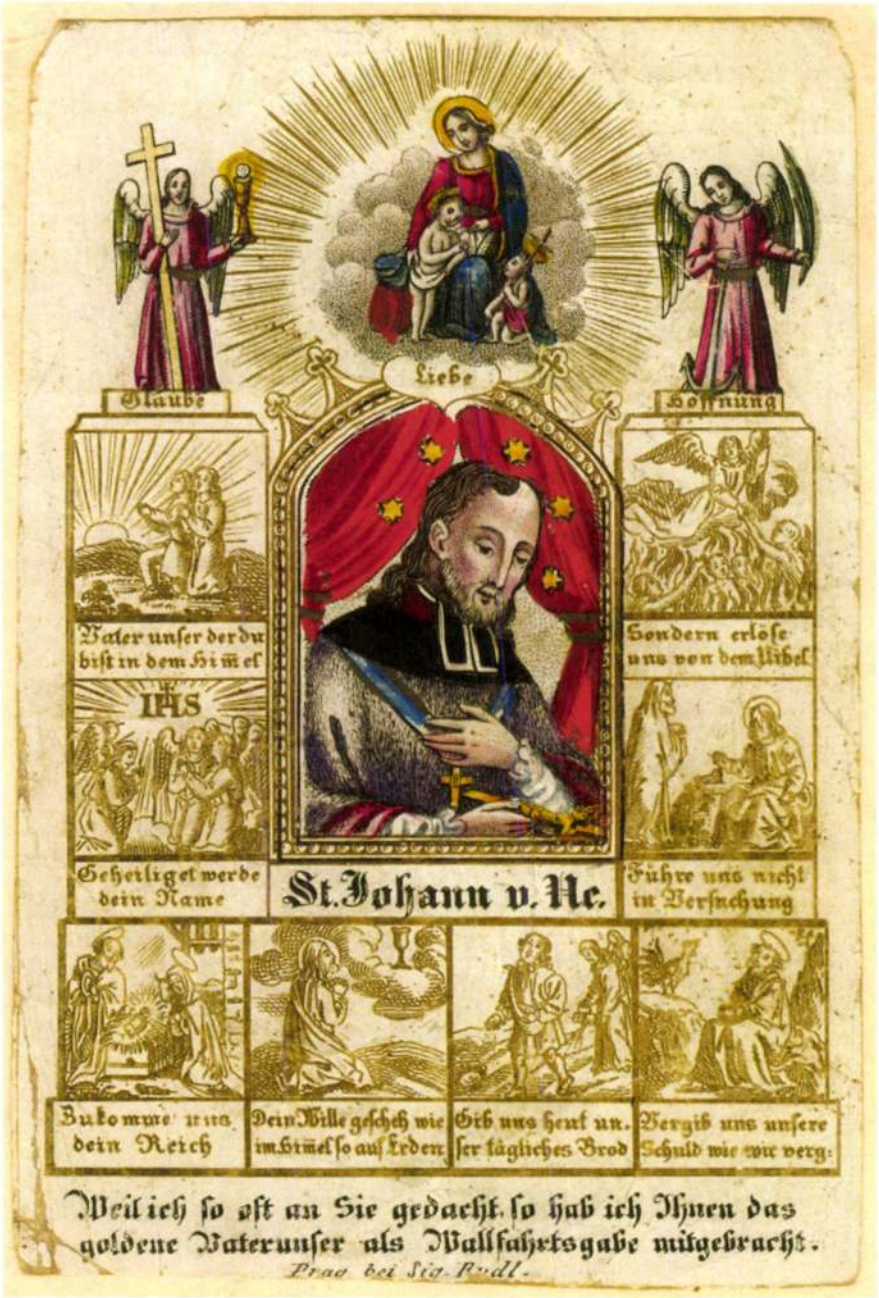

BÚCSÚ-EMLÉK: fönt: hit, (középen) szeretet, remény. A szent képe körül a Miatyánk kérései. Felirat: Mivel gondoltam magára, magammal hoztam mint zarándok-ajándékot, az aranymiatyánkot. A szerző gyűjteményéből.

XIX. század, osztrák iskola.

Zárdamunka. XIX. század.

Euer
Excellenzien
Denen
Hochgebohrnen/ Hoch- und
Wohlgebohrnen/Gnädigen
Dames und Cavaliers
Der
Hoch- Adelichen
CONFOEDERATION
AD
S. JOANNEM
NEPOMUCENUM
In
Deſſen geweyhten Kirchen am
Yhnrein für Hoch- Dieſelbe täg-
lich 2. Heil. Meſſen geleſen
werden.
A 2 Es

Wahre Liebe
des Nächſten
In der unter den Nahmen
und Schutz
Des Heiligen
JOANNIS
NEPOMUCENI
Bey der dieſem Heiligen einge-
weyhten Kirchen am Yhnrain
Zu Ynsbrugg
Mit Hochgeiſtlicher Bewillig- und
Päbſtlicher Begnädigung neu
aufgerichten
Bruderſchafft/
Welche ſolenniter eingeſetzet worden
Im Jahr 1739.
Mit Erlaubnuß deren Oberen
YNSBRUGG
Gedruckt bey Michael Antoni Wagner /
Kayſerl. Hof- und Univerſitäts-Buchdrucker
und Handler. 1739.

Az innsbrucki Nepomuki Szent János testvérület tagsági könyvecskéjének címlapja 1739-ből.

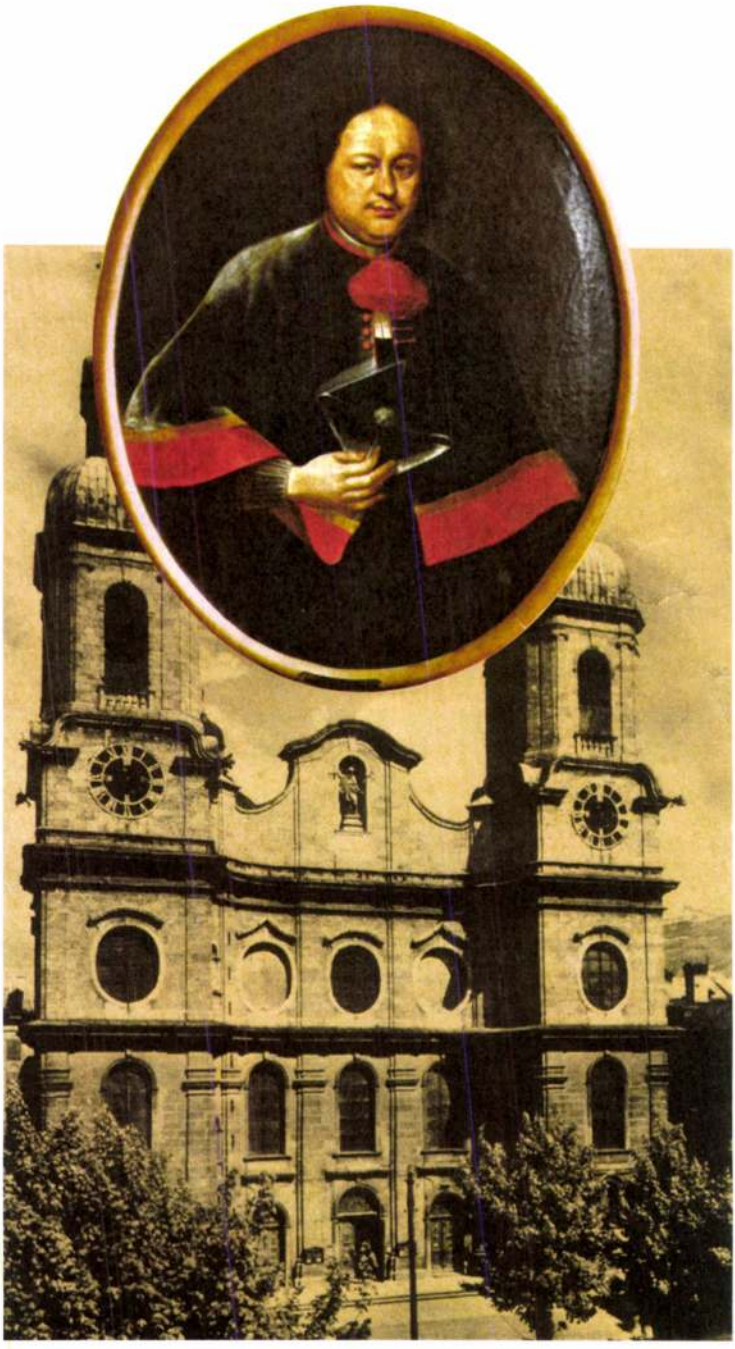

Innsbruck, Szent Jakab székesegyház, Matthias Tausch plébános, 1705-ben az egyetem rektora arcképével.

Innsbruck, Nepomuki Szent János temploma. XIX. századi metszet, Anton Peter Regalat von Sterzinger, templomigazgató, 1775-ben az egyetem rektora arcképével.

Fájdalmas Szűz Mária: Szabadka, székesegyház - Törökbecse, Szent Klára plébániatemplom.

Az előbbi felől biztos, hogy Schöfft alkotása, az utóbbit ismeretlen festő művének tartották. A „Schöfft József Károly bűvkörében" - című publikációmban a törökbecsei plébánia historia domus-a alapján rámutattam, hogy a templomban látható Szent Miklós - és Szent Vendel oltárképpel együtt ez is Schöfft József Károly festménye. Ezt az oltárt a plébános akaratából állították, Schöfft festette a képet, Pesten, 1813-ban Luxeder Simon költségén. A törökbecsei plébános, a források szerint Sterlik Nepomuki János volt. - A szabadkai fájdalmas Boldogasszony oltárát bajsai Vojnics Simon örökösei, Illés és Lőrinc fívérek emeltették és 1803-ban adták át rendeltetésének. Mindkét esetben különbséget kell tenni az oltár (építménye) és az oltárkép között. A törökbecsei Fájdalmas Szűz Mária képen felismerhetők Schöfft ecsetvonásai, hasonlóságot árul el, különösen a szabadkai és a kiscelli képpel és a téma korabeli ikonográfiai feldolgozásával – mindenek előtt az ún. Sasvári Boldogasszony képével, pl. a pesti egyetemi (egykor pálos) templomban. – Azonban az oltár építményének stílusa elüt az oltárképétől. A kép stílusának és alakjának eltérését látva, könnyen az a gondolata támadhat a nézőnek, hogy a még mindig barokkos ívű képből jótét kezek lefűrészeltek, hogy valamiféle timpanonban végződjön, és azt belekényszeríthessék az új „eklektikus", de leginkább neoromán keretbe. És úgy tűnik nem járunk távol az igazságtól, ha a plébánia levéltárának alábbi dokumentumát elolvassuk:

1873

Nagyontisztelendő tanár Úr!

Folyó hó 12-én kelt jelentése kapcsán utasíttatott a törökbecsei ideiglenes plébánoshelyettes, hogy a boldogult Bizek Károly plébános költségére megrendelt, és most elkészült mellékoltárt az ottani temploban felállíttassa. Az oltár kifizetéséről szóló nyugtát Dobó Miklós Szegedrókusi esperesplébánosnak mint végrendeletvégrehajtónak

kívánom ezen czélból átszolgáltatni, hogy azt az illető örökösöknek kézbesítse.
Többnyire ájtatos imáiba ajánlva főpásztori áldásom kiosztása mellett maradok
Nagyontisztelendő Uraságodnak
Temesvárott 1873 évi február hó 13.

Krisztusban jóakaró atyja
Bonnaz Sándor sk. püspök
Nt. Szentkláray Jenő gymn. Tanár úrnak
Temesvár.

Bonnaz Sándor 1860–1889-ig volt temesvári („csanádi") püspök. Bizek Károly (1821–1873), 1853–1873-ig állt a törökbecsei plébánia élén. Szentkláray (Nédics) Dr. Jenő, akadémikus, temesvári kanonok, 1873–1893-ig volt törökbecsei plébános.

Bonazz Sándor

Bizek Károly

Szentklárai Jenő

A szóban forgó mellékoltár a törökbecsei Szent Klára templom evangéliumi oldalán látható a Schöfft - féle oltárképpel, amelytől azonban az 1873-ban készült felépítmény merőben elüt. Ennél az oltárnál szokás felállítani a Betlehemet és a Szentsírt. Az oltár fölött két mécses függ. A törökbecsei plébánia levéltárának 243/1896. számú dokumentumából megtudhatjuk, hogy Bizek Károly alapítványt tett évi két gyászmise elmondására, lelki üdvéért, valamint hogy a temetőkápolnában, ame-

lyet Pulay Imre 1861-ben építtetett, az általa (Bizek Károly által) ajándékozott mécsesben halottak napján olaj égettessék. A kápolna később, 2000-ben történt helyreállításáig, hasznavehetetlen volt. Könnyen lehetséges, hogy az olajmécsest a templomban helyezték biztonságba, még a másik, úgy lehet, már eleve a fentnevezett oltár előtt függött. A „Bizek-alapítvány" 1943-ban még létezett. – Hogy az eredeti Fájdalmas Szűz Mária oltár hogy nézett ki, nem tudhatjuk. Szerencsére a Schöfft-kép a megnyírbálás ellenére túlélte a váltakozó egyházművészeti divatok átalakító viharait.

Források – irodalom :

A törökbecsei Szent Klára plébánia levéltára.

Erős Lajos: Adalékok a Zrenjanini – Nagybecskereki Egyházmegye történetéhez. Tóthfalu, 1993.

Szekeres István Gellért: 200 éves az Assisi Szent Klára templom Törökbecsén. Törökbecse, 2009.

Tormásy Gábor: A szabadkai Római Katholikus Főplébánia története. Szabadka, 1883. Reprint. Agapé, 2014.

Rokay Zoltán: Schöfft József Károly bűvkörében. Óbecse, 2015.

Szabadka, székesegyház: Jézus sírbatétele.

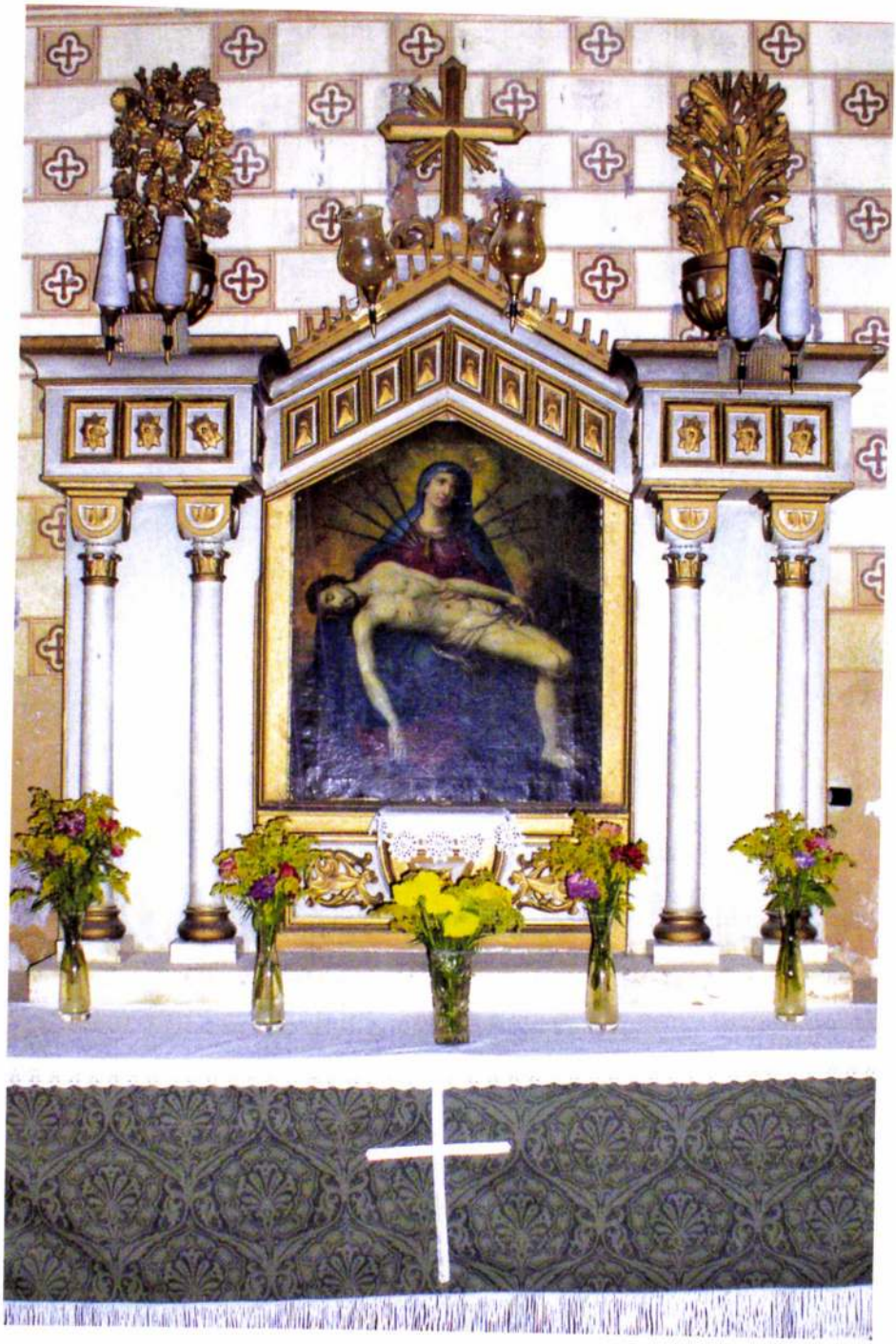

A törökbecsei Fájdalmas Szűz Mária oltár.

A törökbecsei betlehem.

Kiscelli múzeum.

Fájdalmas Szűz Mária. Szórólap.Horvátország. XVIII. század.

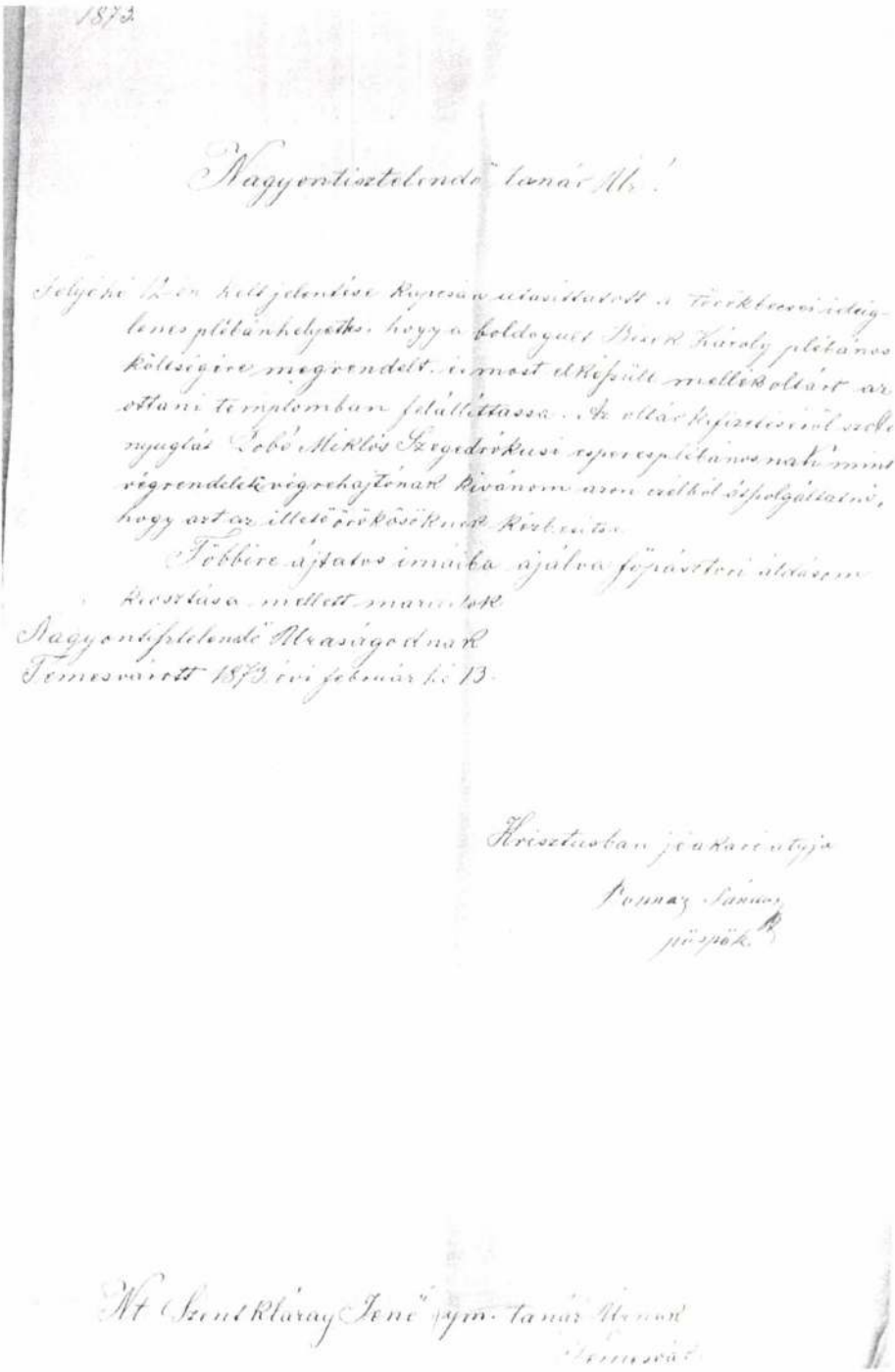

Bonazz Sándor temesvári (csanádi) püspök levele Szentklárai Jenőhöz (1873.II.13.)

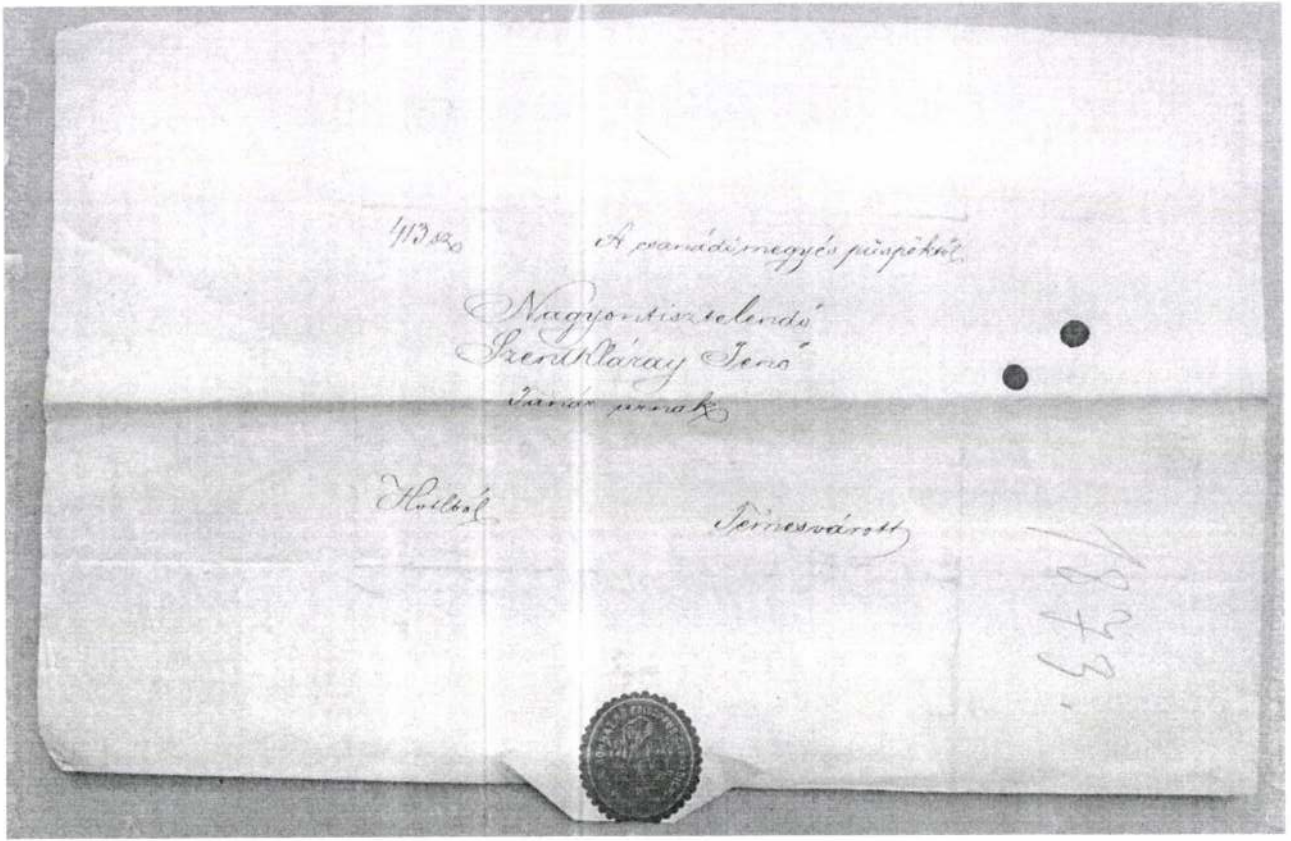

Bonazz Sándor Szentklárai Jenőhöz intézett levelének „borítéka”

Rokay Zoltán

„Képei áhitatot keltők...”

ISBN 978-86-84671-53-2

Kiadó: Lux Color Printing és Szulik Alapítvány - Óbecse

A kiadásért felel DDr. Rokay Zoltán

A szöveg elektronikus előkészítésénél
Magosi Ádám segített

Készült az óbecsei Lux Color Printing nyomdában, 2016.

CIP - Каталогизација у публикацији Библиотека Матице српске, Нови Сад
CIP - Matica srpska könyvtár, Újvidék

75.071.1:929 Schöfft J. K.

ROKAY, Zoltán, 1947-
„Képei áhitatot keltők...” / Rokay Zoltán. - Óbecse : Lux Color Printing : Szulik Alapítvány, 2016 (Óbecse : Lux Color Printing). - 57 str. : ilustr. u bojama ; 23 cm

Bibliografija.

ISBN 978-86-84671-53-2

a) Шефт, Јожеф Кароль (1776-1851) - Иконографија

COBISS.SR-ID 307985671

ISBN 978-86-84671-53-2

XII.

Schad Ioannes Adamus Xaverius:

Effigies

Ducum et Regum Hungariae
In applausū oblatae.

Dum
Iosephvs
Coronatvs Hvngariae Rex
Laetatvr.

(1687).

F. Sigm. Schoth f.
E. Nessenthaler sc. Viennae

= 62 drb.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 8. kép.

„Rudolphus XL rex Hungar.“

Arczkép: egész alak, fél-balra ford., fején csász. koszorúna, jobbjában jogar, baljában az alma; palást, vaspáncél és lábvért.

(Keret: mint a 2-ik képnek: Josephus I-nál).

Méretei { a keretkel 23 : 34 cm
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs.)

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 9. kép.

„Maximilianus XXXIX rex Hungriae"

Arczkép: álló egész alak, fél-jobbra ford., fején csász. koronа, jobbjában jogar, baljában az alma; palást, vasöltözet; tőle balra a földön sisak és vaskesztyű.
(Kerete: mint a 2-ik képen L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
10. kép.

„Ferdinandus I. 39. rex Hung."

Arckép: egész alak, áll, fél-balra ford., jobbjában jogar, fején császk. korona; palást, vasöltözet. Tőle balra a földön zárt sisak és vaskesztyű.

(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5, 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Kav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 15. kép.

„Johannes Huniades Gubernator Hungariae".

Egész alak, áll, fél-jobbra ford., vasöltözetben visakkal, jobbjában kard, baljáin pajzs. A háttérben balra város, jobbra tábori sátrak.
(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23·2 : 34·8 cm.
keret nélkül 14·5 : 22·5 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 16. kép.

„Vladislaus I. Polonus, XXXIII.
rex Hun."

Arckép: egész alak, szemközt, ül; fején korona, jobbjában az almát, baljában a jogart tartja; öltözete: palást stb.
(Kerete: mint a 2-ik képnek l. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
17. kép.

„Ladislaus Posthumus, 32 Rex Hungariae".

Egész alakban, áll, szemközt, kissé balra ford.; fején korona; öltözete palást stb. Melette balra asztalon az ország-alma és jogar.

(Keret: mint a 2-ik képnél L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·8 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
18. kép.

„Albertus Cæsar, XXXI. rex Hung."

Egész alakban, ül, balra fordúlva; fején korona, baljában jogar; trónusa karfáján a császári czimer. A háttérben lovas csapat eleje látszik.
(Kerete: mint a 2-ik képén: L. Josephus I-nál).

Mérétei { a kerettel 23 : 34 cm
keret nélkül 14·5 . 21·8 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav:
Effigies Regum et Ducum Hungariae: 20. kép.

1. Carolus (II.) parvus, XXIX. Rex Hung.

Egész alakban, szérben ülve, jobbra fordulva, fején koronával; baljában az almát, jobbjában a jogart.

(Kerete: mint a 2-ik képen: L. Josephus I-nál).

Méretei { kerettel 23 : 34 cm
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. kav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: 21. kép.

„Maria, XXVIII. rex Hungariae."

Egész alak, ül, jobbjában az országalma, baljában jogar.

(Keretes: mint a 2-ik képnek I. Josephus I.-nál).

Méretei { a keretel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5. 21·5 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
24. kép.

„Otto Bavarus, XXV. rex Hungar."

Egész alakban, ül, szemközt, kissé jobbra néz, fején korona, jobbjában jogar, baljában az országalma; palást stb.
(Keret, mint a 2-ik képnél: L. Josephus I-nál).

Méretei { a keretel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Nav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 29. kép.

„Bela III. mus XX. Rex Hungar.“

Egész alakban, ülve, palástban, szemközt, fölfelé tekintve; fején korona, jobbjában jogar, baljában az alma.
A háttérben tatár-csapatok, hátrább égő város.
(Keret: mint a 2-ik képnél. L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
Keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
30. kép.

„ Andreas 2-dus, XIX. Rex Hung.[2]"

Egész alakban, ülve fél-balra ford., balra nézve, jobbjában jogar, fején korona. A háttérben keleti város (Jeruzsálem?)

(Kerete: mint a 2-ik képnek: L. Josephus I-nál).

Mérete: { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·8 cm.

(Signat. nincs).

Schadl J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
32. kép.

„Emericus, XVII. Rex Hungariae."

Egész alak, ül, szemközt, fejét jobbra fordulva; palástban stb.; fején koronа, jobbjában jogar.

(Keretе: mint a 2-ik képnél: Josephus I-nál).

Méretei { a keretтel 23 : 34 cm
keret nélkül 14·5 : 21·8 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Nav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
33. kép.

„Bela tertius, XVI. Rex Hung.ae"

Egész alak, ül, fél-balra ford., palástban, fején korona, jobbjában jogar, baljában az alma. A háttérben négyar, előtte birkamáj.

(Keret: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
36. kép.

„Stephans III, XIII. Rex Hungariae."

Egész alak, áll, jobbra fordulva, de szemközt nézve; atillában, palástban; fején kucsma forgóval; baljával fokosra támaszkodik. Jobbra mellette asztalon: Korona, alma, jogar.

(Kerete: mint a 2-ik képnek: L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14.5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
37. kép.

„Geysa II, XII. Rex Hungariae."

Egész alak, ül, arczát bal karjára támasztva; palástban; fején korona. A háttér: csatatér.
(Keret: mint a 2-ik képnél S. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·8 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
38. kép.

„Bela II. Coecus, XI Rex Hungariae."

Egész alak, ül, szemben, homlokán szem-ellenzővel, palástban stb.; baljában jogar. Feje fölött a magyar címer.
(Kerete: mint a 2-ik képnél: L. Josephus I.-nál).

Mérete { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:

Effigies Dncum et Regum Hungariae: vi. kép.

„Ladislaus primus, VIII. Rex Hvnae"

Egész alak, ül, balra ford., fején korona, jobbjával az almát, baljával bárdos fog; rajta: vasöltözet, palást. Mellette magyar czimer-pajzs. Jobbra az ablakon László lónak a kinnal (a keményét való) pár-harczára nyilik kilátás.

(Keret: mint a 2-ik képnél L. Josephus I-nál).

Méretei { a keretel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

(Signat. nincs).

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
44. kép.

„Bela I^mus, Quintus Rex Hungar^ae"

Egész alak, ül, fél-jobbra; jobbjában jogar, balja-ban az alma. A háttérben jobbra pénzverő műhely.
(Keret: mint a 2-ik képnek ℒ. Josephus I-nál).

Méretei { a keretnél 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

(Signat. nincs.)

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
47. kép.

„Petrvs Secvndus Rex Hung."

Egész alak, ül, balra fordulva, fél-jobbra visszatekintve;
rajta palást; fején korona.
(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I.-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

Schad J. A. kav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
48. kép.

„S Stephanvs Apostolvs et primvs
Rex Hvngariæ".

Egész alak, ülve, baljában az almával, jobbjában a jogarral, balra fordulva Imre hg. felé, ki a trón baloldalán ül liliommal jobbjában. István feje fölött a koronát két angyal tartja.
(Keret: mint a 2-ik képnél L. Josephus I-nál).

Méretei { a keretnél 23:34 cm.
keret nélkül 14·5:21·5 cm.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
49. kép.

„Geisa I., Dux Christianor Hungaro[rum]"

Egész alak, áll, balra fordulva; baljában zászló. A háttér: mocsaras, erdős vidék, leghátúl kastéllyal.

(Keret: mint a 2-ik képnek, Josephus I.-nál, kivéve, hogy fent középűt a magyar korona helyén köralakú díszítés van fejjel és levelekkel).

Méretei { a keretel 23 : 34·7 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·6 cm.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
50. kép.

„Eurs, VII. Capitaneus Hungarorum."

Egész alak, áll, szemközt fordulva, de balra nézve;
jobbjában buzogány, baljáin pajzs. A háttérben
balra lovascsapat, jobbra sátortábor.
(Kerete: mint a 49-ik képnek. Geisa I-nál).

Mérései { a kerettel 23 : 34·4 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·4 cm.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
51. kép.

„Verbúlcii VI. Capitanes Hvngrum"

Egész alak, áll, balra ford., de előre néz. A háttérben balra lovascsapat, jobbra sátorok.
(Kerete: mint a 49-ik képnek L. Geisa I.-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34·5 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·4 cm.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
52. kép.

„Leel V. Capitaneus Hungarorum"

Egész alak, áll, balra ford., de szembe nézve; fegyverei: buzogány, kard, kürt. A háttér dombos vidék sátortáborral, jobbra épületekkel.
(Keretes: mint a 49-ik képnek. L. Geisa I-nál).

Méretei { a keretkel 23 : 34·6 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·6 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: 53. kép.

„Kund IV. Capitaneus Hungarorum."

Egész alak, áll, szemben, kissé balra nézve. Fegyverei: buzogány, kard, kürt. A háttérben: vágtató lovas csapat.

(Keret: mint a 49-ik képnél. L. Gerisa I.-nál).

Méretei { a kerettel 23·2 : 34·6 cm.
keret nélkül 14·6 : 22·5 cm.

Schad J. A. szer.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 54. kép.

„Gyula III. Capitaneus Hungar.m"

Egész alak, áll, szemközt, fej-jobbra nézve; fegyverei: buzogány, kard. Háttér: sátortábor.
(Keret: mint a 49-ik képnél S. Geisa I.-nál).

Méretei { a keretel 23·2 : 34·8 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·7 cm.

Schad J. A. Hav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae:

55. kép.

„ Zabolch II. Capitaneus Hung^{ri} "

Egész alak, áll, fél-jobbra fordulva; fegyverei: buzogány, kard. Háttér: dombos vidéken sátrak, kocsik, leghátul épületek.

(Keret: mint a 49-ik képnek. L. Geisa I.-nál).

Méretei { a keretkel 23 : 34·5 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·6 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: 56. kép.

„Arpad I. Capitaneus Hungar."

Egész alak, áll, balra fordúlva; fegyverei: buzogány, kard, kürt. A háttérben lovas sereg vonúl.

(Keretes: mint az -ik képnél. Geisa I.-nál).

Méretei { a keretkel 23 : 34·6 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·5 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: 57-kép.

„Athila Rex Hvnnorum, Medorum, Dacorum, Metus Orbis. Flagellum Dei."

Egész alak, áll, jobbra fordúlva, baljában zászlóval, jobbjában hard, derekán íjj, nyílvesszők. A hátterben lovas sereg száguld.

(Kerete: mint a 49-ik képnek: Geisa I.-nál.)

Méretei { a kerettel 23 : 34·7 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·5 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae:

58. kép.

„Buda v. Dux Hunnorum."

Egész alak, alle, szemközt, jobbjában zászló, baljában buzogány, oldalán kard. A háttérben város (: Buda ?)

(Keret: mint a 49-ik képnél: Geisa I.-nál).

Méretei { a keretel 23·2 : 35 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·8 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: 59. kép.

"Bela Dux Hvnnorvm. Vicit Romanos Dvce Matrino, Praeside Pannoniarum."

Egész alak, áll, szemközt, kissé jobbra nézve; jobbjával zászlót tart. A háttér dombos vidék, jobbról alacsony házzal, balról vázszerű épületcsoporttal. (Keret: mint a 49-ik képnek. L. Geisa I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 34·5 cm.
keret nélkül 14·6 : 22·6 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae : 60. kép.

„Keme III Dux Hvnor^m. Ivdex Bellic^s"

Egész alak, áll, szemben, kissé jobbra nézve; baljával pajzsot, jobbjában dárdát (vagy zászlónyelet) tart.

(Kereste: mint a 49-ik képnek Geisa I.-nál).

Méretei { a kerettel 23·2 : 34·5 cm.
keret nélkül 14·7 : 22·6 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae:

61. kép.

„Kadicha II. Dux Hunnor^{m}"

Egész alak, áll, háttal, balra nézve; jobbjával zászlót fog. A háttérben balra két szalmafedelű ház.

(Kerete: mint 49-ik képnek: L. Geisa I.-nál).

Méretei { a kerettel 23·2 : 34·6 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·6 cm.

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae:

62. kép.

„Keve I' Dux Hunnorum."

Egész alak, áll, szemben, fél-balra lefelé nézve; jobbjával zászlót fog, baloldalán kardját pajzsot hord.

(Keret: mint a 49-ik képnek. L. Geisa I.-nál).

Mérései { a keretel 23 : 34·5 cm.
keret nélkül 14·8 : 22·6 cm.

Schad J. A. kav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
46. kép.

„Aba Tertius Rex Hungar."

Egész alak, áll, jobbra fordul; palástban;
fején korona.
(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I.-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret jelzése: „F. Sigmund Schott fc."

Schott Sigmund
rézmetsző.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
45. kép.

„Andreas I., Quartus Rex Hvn^ae."

Egész alakban, ül, fél-balra ford., vasöltözetben, fején korona; jobbját fölemeli. Mellette jobbra: buzogány, kard, sisak.

(Kerete: mint a 2. képnek L. Josephus I.-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret jelzése: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:

Effigies Dncum et Regum Hungariae:

43. kép.

„Salomon, Sextus Rex Hungᵉ"

Egész alak ül, fél-jobbra ford., fején koronával, hermelines palástban, baljában az alma, jobbjában jogar. Jobbra a háttérben erdőség, elől a keresztelőn térdelő remete Salamonnal.

(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
a keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret jelzése: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
42. kép.

„Geysa I, Septimus Rex Hungariae".

Egész alak, ül, balra ford., jobbjával előre mutat; palástban. Tőle balra asztalan a kir. jelvények. A háttérben várát építenek.

(Kerete: mint a 2-ik képnek. L. Josephus I-nál).

Mérétei { keretel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae:

40. kép.

„Colomannus nonus Rex Hun."

Egész alak, ül, jobbra fordulva, de szembe nézve; hermelines palástban, fején korona, jobbjában jogar. Jobbra asztalon infula.

(Kerete: mint a 2-ik képnek S. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája „F. Sigmund Schott fe."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
39. kép.

„Stephanus 2-dus X. Rex Hun."

Egész alak, ül, jobbra ford., fél-profilban; palástban stb., fején korona, balj.ában az alma, jobbjában jogar.
A hátérben fegyveres csapatok, hátrább város.
(Keret: mint a 2-ik képnek. L. Josephus I.-nál).

Méretei { a keretel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
35. kép.

„Ladislaus II., XIV Rex Hungariae."

Egész alak, ácé, szemközt; fején turbánszerű fövg, elöl rósával és három tollal; jobbjában jogar, baljában az alma.

(Keret: mint a 2-ik képnek: L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
34. kép.

„Stephanus IV, XV. Rex Hungariae."

Egész alak, áll, jobbra ford., palástban stb., fején koro-
na, előre nyujtott baljában az alma, jobbjában jogar.
(Keret: mint a 2-ik képnek F. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 22·8 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·7 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
31. kép.

„Ladislaus III, XVIII. Rex Hungariae"

Egész alak, ül, szemközt, palástban, fején korona, jobbjában jogar.
(Kerete: mint a 2-ik képnek. L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·6 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 28. kép.

„Stephanus V., XXI. Rex Hungar."

Egész alak, áll, szemközt, kissé jobbra ford., palástban, fején sapka (Fürstenhut) forgóval; mellette jobbról asztalon a korona.

(Kerete: mint a 2-ik képnek. L. Josephus I-nál).

Mérétei { kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A Keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 27. kép.

„Ladislaus IV., XXII. Rex Hungariae".

Egész alak, áll, szemközt, kissé balra néz; vasöltözetben, fején koronával; jobbjával fokosra támaszkodik.
(Kerete: mint a 2-ik képnek: L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 26. kép.

„Andreas II. Veneti 23. rex Hun."

Egész alak, ül, balra ford., palástban, fején koronával, baljában jogarral.

(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel: 23 : 33 cm.
keret nélkül: 14·5 : 22 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."
csak a keretre vonatk.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 25. kép.

„Venceslaus, XXIIII. Rex Hung."

Egész alakban, ül, szemközt, palástban stb.;
fején korona, jobbjában jogar, baljában az alma.
(Keret: mint a 2-ik képnek: Josephus I-nál).

Méretei { a Keretel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."
csak a keretre vonatkozik.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
23. kép.

„Carolus Primus 26. Rex Hung."

Egész alak, ül, jobbra arcz élben; fején korona, balján jogar, jobbjában az alma; palást stb.
A függönytől jobbra a háttérben Zách Feliczián a királyra ront (külön kép).

(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája „F. Sigmund Schott fc".
csak a keretre vonatk.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 22 kép.

„Ludovicus I., XXVII. rex Hungariae".

Egész alak, ül, balra ford., fején liliomos korona, jobbjában jogar, baljában az alma; nyitva hermelines palást. A háttérben: elöl lovas csapat, hátrább tengerparti város (Nápoly?).

(Kerete: mint a 2-ik képnél: L. Josephus I-nál).

Méretei: { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

ugy a keretre vonatk.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 19. kép.

„Sigismundus Caesar 30. rex Hun&."

Egész alakban, szemközt ülve, kissé jobbra nézve; fején korona, jobbjában jogar, baljában az alma.

(Keret: mint a 2-ik képnél L. Josephus I-nál.)

Méretei { a keretkel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 22 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc".
vak a keretre vonatk.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 14. kép.

„Mathias I. Corvinus, XXXIV. rex Hungar."

Arczkép: egész alak, áll, szemközt, fél-jobbra nézve; fején a magyar korona; jobbjában buzogány, balját kardmarkolatán nyugtatja. A háttér: csatakép.
(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

vall a keret.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
13. kép.

„Vladislaus II., 35. rex Hung."

Arcz kép: egész alak, ül, balra ford.; fején a magyar korona, jobbjában jogar, baljában az alma; palást stb. Hátrább oszlopcsarnokos épület része, még távolabb utca.
(Kerete: mint a 2-ik képnél: F. Josephus I-nál).

Mérései { a Keretel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signatúrája: „F. Sigmund Schott fc."
Csak a keret.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
12. kép.

„Ludovicus 2-dus 36. rex Hun."

Arczkép: egész alak, áll, fél-jobbra ford., fején koronа, jobb kezét csipőjén, balját kardja markolatán nyugtatja; vasöltözetben van. Mögötte az részlete.
(Kerete: mint a 2-ik képnek L. Josephus I-nál).

Mérései { Kerettel 23 : 33 cm.
Keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Csak a keretre
vonatkozik.

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae:
11. kép.

„Johannes de Zapolja, 37 rex Hungar."

Arczkép: egész alak, ül, fél-balra fordul; fején korona, jobbjában jogar, baljában az alma; öltözete palást, csizma stb.
(Kerete: mint a 2-ik képnél: Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23 : 33 cm.
a keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."
Csak a keretre vonatkozik

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 7. kép.

„Mathias 2-dus, 41. rex Hung."

Arczkép: egész alak, fél-jobbra ford., fején baberétozrom; palást, vasöltözet. Tőle ~~jobbra~~ balra oszlopon sas, jobbra Korona és országalma van asztalon. Jobbra a hatter hegyes táj városokkal.

(Keret: mint a 2-ik képnél: Josephus I-nál).

Méretei { a keretkel 23 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schor fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 6. kép.

„Ferdinandus II, XLII. rex Hung."

Arczkép: egész alak, fél-jobbra ford., palást, vas-öltözet; födetlen fején babérkoszorú. Jobbra állvány on sisak, jogar, ország-alma.

(Keret: mint a 2-ik képnek I. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 23: 33·2 cm.
keret nélkül 14·5: 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schor fc."

Schad J. A. Xav.:
Effigies Ducum et Regum Hungariae: 5. kép.
1687

„Ferdinandvs III, XLIII, rex Hung."

Arcz kép: egész alakban; feje körül babérkoszorú; palást, vasoltözet; tőle jobbra asztalon Korona.

(Keret: mint a 2-ik képnek F. Josephus I-nál).

Méretei { keretel 22·8 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schon fc"

Schad J. A. Xav.:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: 4. kép.

1687

„Ferdinandvs IV., XLIV. rex. Hvng."

Arcz kép; egész alakban; födetlen fő, palást, aranygyapjas rendj.; jobbra asztal, rajta vánkoson a jogar és magy. korona.

(Keret: mint a 2. képen L. Josephus I-nál).

Méretei { a kerettel 22·8 : 33 cm.
keret nélkül 14·5 : 21·5 cm.

A keret signaturája: „F. Sigmund Schott fc."

Schad Joh. Adam. Xaverius:

Effigies Ducum et Regum Hungariae: (1.) czímkép.

1687

(A Magyar szt. Korona.)

Az Erő, Hatalom stb. allegorikus alakjai közt levő könyv-czím fölött („Effigies Ducum et Regum Hungariae In applausū oblatae" s alább: DVM IOSEPHVS CORONATVS HVNGARIÆ REX LÆTATVR") van a magyar Korona.

Méretei 17·2: 27·6 cm.

(Signat. nincs.)

F. Sigmund Schott metszete.

d) Az ország (állam és egyesek) tőkeszegény.

A vízgazdálkodás anyagi előfeltételeinek megis-

1. ábra. Nagymagyarország a világ legtöké
béke darabokra szabdalt. Csonkamagyaro
tésre, belvízrendezésre, általában a vizká
nagyvonalú vízhasznosítás kulcsa, a f

Ebből következik, hogy *a vízre még a parti birtokos is csak használati jogot szerezhet, noha* a törvény szerint *a meder a parti birtoknak elválaszthatatlan tartozéka.* A vízhasználatok engedélyezésénél a törvény szerint a közgazdasági tekintetben fontosabb érdek az irányadó. A különböző érdekek összeegyeztetését szolgálja, hogy a nem folytonos üzemű ipari vízhasználatok vize a vasárnapi ipari munkaszünet alatt kártalanítás nélkül használható öntözésre. A hatóság által adott vízhasználati engedélyek legnagyobb időtartama 50 év, de a 100 lóerőt meghaladó vízierőtelepeknél az időtartam felső határa 90 év lehet.

Az engedélyt első fokon a vármegye alispánja adja meg és az ellenőrzést is ennek szervei gyakorolják. A vármegyei határozatok ellen emelt fellebbezések állami döntés alá kerülnek és a vízjogi engedélyezések ügyeiben végső fokon a földmüvelésügyi minisztérium dönti el a vitás kérdéseket.

Ez a megoldás közgazdasági szempontból előnyös és a vízkészletek tervszerű felhasználását is megkönnyíti, mert *az összes vízjogi és vízitársulati kérdések,*

Schottner József

Itt van *Schottner* József, kalauz. Reggel négykor felkel és fest és rajzol, addig, amíg — ötkor — szolgálatba nem kell állni fekete bőr jegytáskájával és kisszakaszperselyével.

Ő is, társai is rengeteg képet adtak már el. Kisfizetésű kalauztársaik veszik meg a képeket.

Mennyiért?

Kórusba felelik:

— *Amennyibe az anyag kerül...*

Baloldalt Schottner József kalauz rajza,

Bodó Béla: Kalauz, nerelő rendőr a tárlaton. Pesti Napló 1935 ápr. 28. A Berkáz festőcskolás gyakon Tihanyi János Lajosnál tanult festeni

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS

ÜZEME * SZ

ELELMISZERÁRUSÍTÓ

GI

BUDAPEST SZÉK

* KÖZSÉGI

ELELMISZE

rard de Nerval, Henry Murger, Charles Nodier e André Theuriet sul fronte della poesia: sarà infatti proprio il simbolismo a fornire un più concreto *background* musicale ai *chansonniers* francesi con la verifica fonica di continuo presente in poeti che avevano fatto proprio il motto di Verlaine: « *De la musique avant toute chose* »; al tempo cioè in cui la parola cessa di compiere la sua funzione di tramite razionale e comincia invece a identificarsi nel suo risvolto sonoro e perciò a collocarsi lungo una trama elaborata al vivo di sensazioni musicali, l'incontro con il mondo dei *chansonniers,* che già obbedivano ad una precisa e limpida tradizione, diventa ancora più stretto e aderente, anche se i vagabondi di Montmartre continuano a seguire una propria tradizione guignolesca che risulterà poi invincibile e rappresenterà il raccordo per un'interessante possibilità d'incontro. Si pensi che in questo periodo i *cabarets* parigini ospitano le cantanti che dominano la scena del tempo, e che interpretano di continuo versi di poeti: così Damia canta Verlaine, la Dubas canta Carco, e in tempi più recenti, nel 1941, Charles Trenet interpreta con un linguaggio chiaramente jazzistico la *Chanson d'automne* con il titolo del suo grande autore: *Verlaine*. Né si possono dimenticare i versi di Villon, Baudelaire, Rimbaud, Aragon, Prévert, Quenau messi in musica e cantati da J. Ferrat, da L. Ferré, da J. Kosma e infine dalla regina del Quartiere Latino della Parigi del dopoguerra, la Juliette Gréco, che rese famosa, lungo le terrazze di Saint-Germain, *La Rue des Blancs-Manteaux* di Jean-Paul Sartre.

Né meno indicativi risultano i rapporti con la musica jazz, e anche questo particolare serve ad isolare la canzone francese da un contesto europeo, italiano soprattutto, che tanto di sovente svilisce musica e poesia, umiliandole in goffi rifacimenti classici e in parole che rasentano il baratro dell'idiozia quando non vi precipitano in pieno.

I *chansonniers* di Francia si deve dire che hanno appreso fin dalle origini la lezione concretamente culturale del jazz negro, facendola propria e inserendola al vivo di una tradizione già di per sé fortemente intellettuale: merito soprattutto del chitarrista Django Reinhardt, un autentico maestro, sul quale proprio in questi giorni è apparso un esemplare volume, *Django mon frère,* dovuto al critico musicale Charles Delaunay, e pubblicato da Eric Losfeld. Le origini zigane di questo musicista hanno infatti consentito alla canzone francese di innestarsi al nodo di una tradizione popolare d'altronde mai abbandonata, ma che la forte personalità di questo artista è servita a corroborare notevolmente: esempi di tale incontro sono facilmente registrabili nelle composizioni di J. Tranchant, come *Les prénoms effacés* o *Ici l'on pêche,* cantata da Lucienne Boyer, Germaine e Jean Sablon, e più recentemente in talune canzoni di Aznavour, che fin dagli esordi si è ispirato al jazz con *Le feutre taupé*, scritto nel 1941, ed anche in seguito non ha mai del tutto abbandonato tali legami, sempre sostenendoli con testi la cui validità poetica è facilmente riscontrabile nelle belle esemplificazioni e traduzioni del De Poli e della Di Rienzo. Un ricco materiale, pertanto, per chi voglia dedicare uno studio alla canzone francese, e ricercare così le matrici culturali di un genere che soltanto una falsa interpretazione della società dei consumi poteva avvilire nei termini e nella preoccupante misura d'oggi.

Walter Mauro

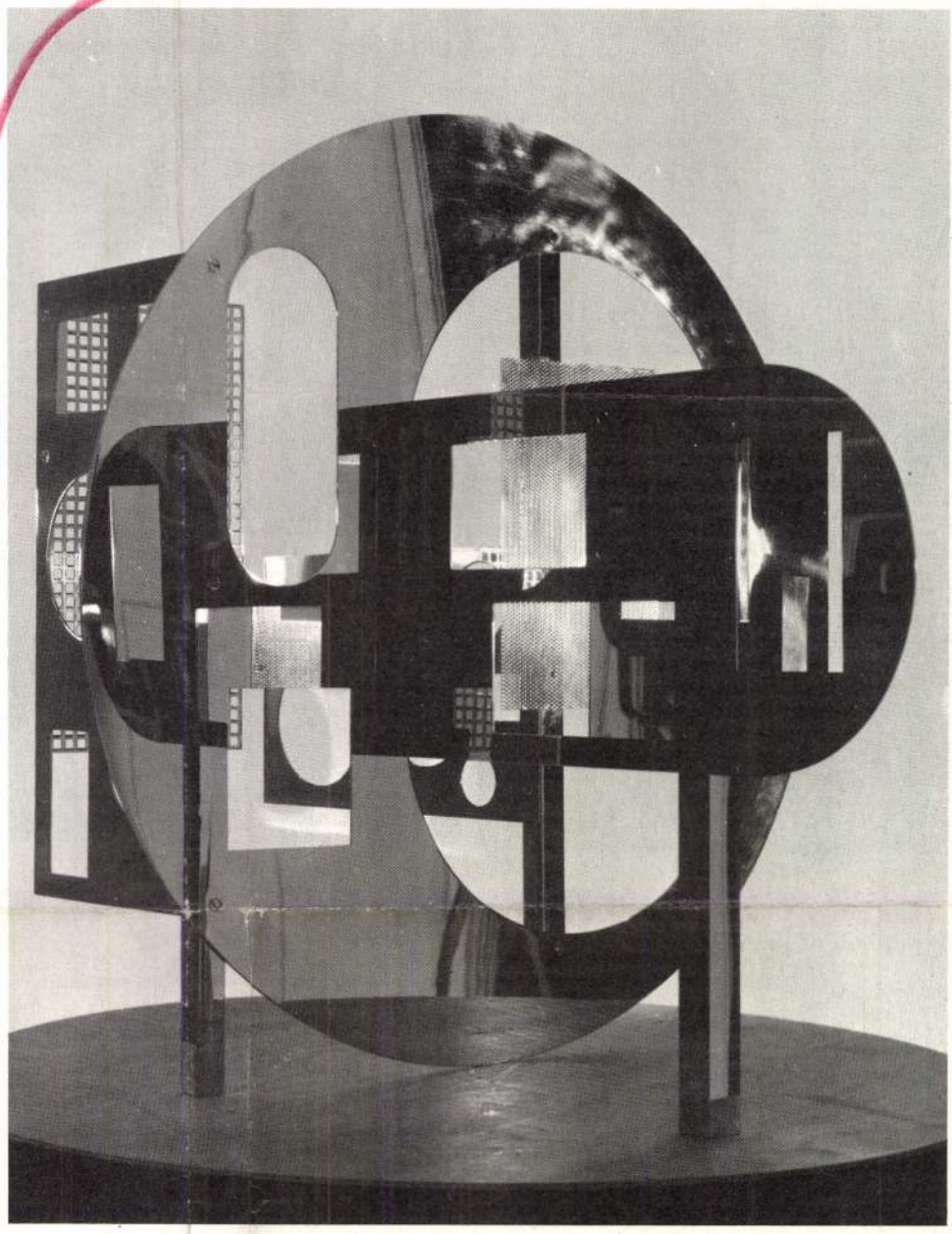

Schöffer: la macchina delle emozioni

Del trio degli artisti ungheresi mondiali – Kemery, Vaserely, Schöffer – la stella dell'ultimo si avvicina alla vetta della gloria. Il cinquantasettenne Nicolas Schöffer è oggi considerato come il più conseguente protagonista del lumino-cinetismo. Ha sviluppato le sue prime teorie già negli anni 1949-'52; nel '54 ha introdotto i mezzi cibernetici nel campo dell'arte figurativa e negli anni successivi ha fatto diventare le sculture cibernetiche le interpreti principali degli spettacoli visuali. Dal '59 il pubblico non cessa di stupirsi ammirato di due sculture spazio-dinamiche con proiezioni mobili a colori nel Museo d'Arte Moderna a Parigi. Nel '61 hanno eretto a Liegi la sua torre spazio-dinamica alta 52 metri; New York lo ha accolto nel 1965, e nei due anni seguenti è stato rappresentato rispettivamente alle mostre « Kunstlichtkunst » (Eindhoven) e « Mouvement et Lumière » (Parigi) con una collezione importantissima, che ha codificato questa nuova formula di creazione. Secondo il progetto di questo pupillo di Malraux, si costruisce a Parigi-Ronde Point la Torre cibernetica Schöffer, che nell'anno '72 sarà alta 347 metri e munita di un numero enorme di luci proiettori *flash,* per captare e diramare, segnalandole, certe informazioni. All'ultima Biennale di Venezia (1968) si è meritato il primo premio.

Le cose che fa Schöffer non sono giochi di prestigio, ma realizzazioni perfettamente programmate, tecnicamente calibrate a livello industriale e con un loro effetto sociale bene organizzato. Il 7 febbraio è entrato solennemente a Roma. « E' un classico, come Le Corbusier » scrive nel catalogo il professore G. C. Argan. L'arco trionfale di Schöffer si chiama « Studio Farnese », una galleria di recente fondata, che ha nel suo programma il rapporto tra arte e architettura.

Questo per quanto riguarda l'uomo di successo e le sue imprese sociali.

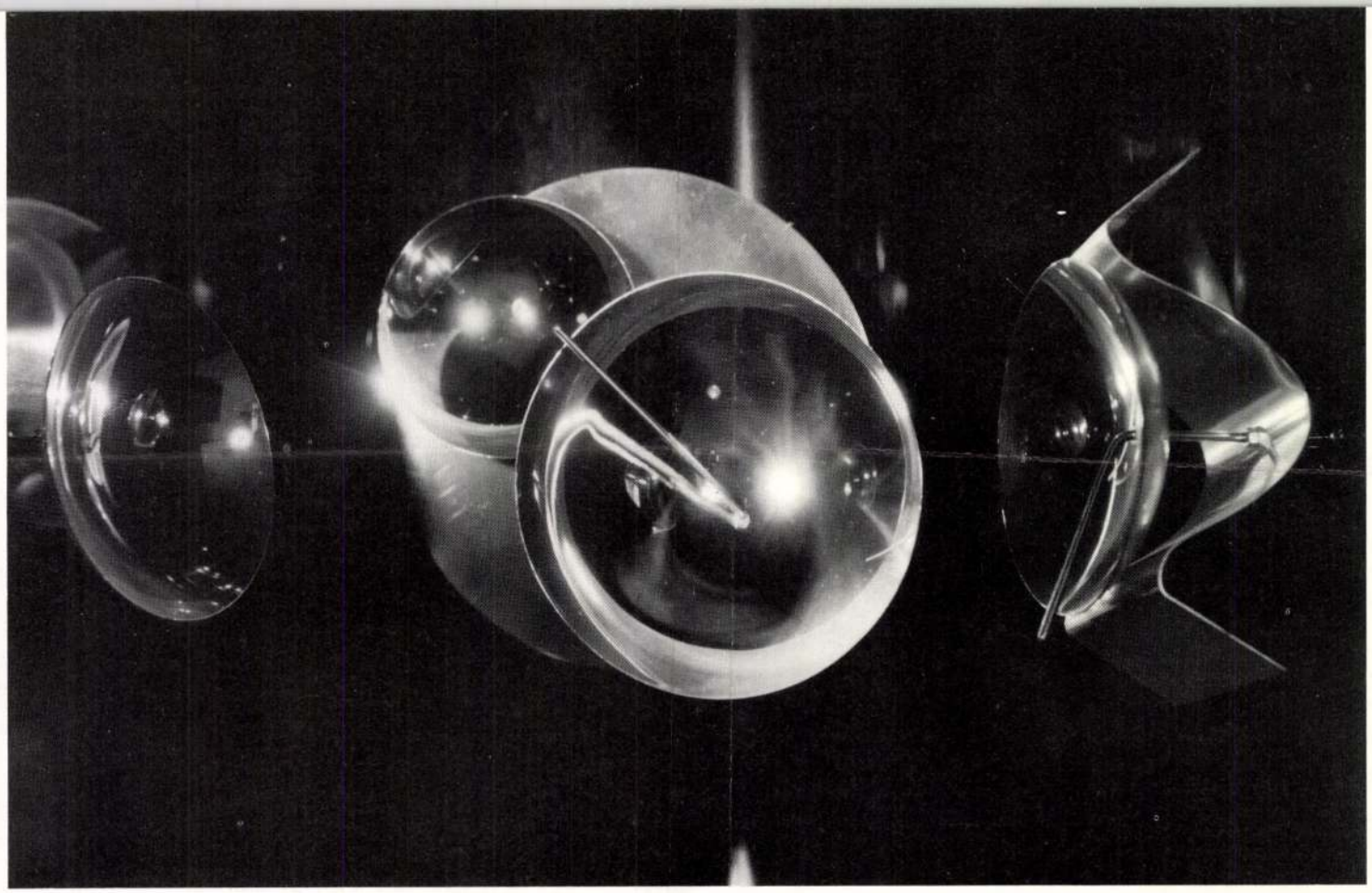

Nicolas Schöffer: Microtemps 1968. Nella pagina precedente: Lux 11, allo « Studio Farnese » di Roma.

Che cosa rappresenta l'opera di Schöffer nella storia dell'arte? Questo spirito programmatico si è ad un certo momento risolto ad essere il propugnatore del costruttivismo. Tale direzione si avverte sempre nei principi che governano i suoi lavori. Per esempio, nel suo *Chronos* si trova l'interpretazione ortogonale di Mondrian contemporaneamente all'antiartisticità della Scuola Russa, in cui la costruzione artistica si mutava nella *Gestaltung* degli oggetti della vita; e anche la *Lichtrekvisit* di Laszo Moholy-Nagy di « Bauhaus » si può considerare come il diretto precedente degli strumenti di Schöffer. Ma si tratta di ben più: come essi, Schöffer è ossessionato dalla costruzione – cioè dal simbolo della fede nella razionalità e nel progresso dell'èra industriale, dal segno della fiducia nelle capacità dello spirito ingegneristico. Egli è pieno dell'enfasi utopica e delle idee socialistiche degli *happy twenties*. Soltanto che Schöffer non si è fermato, come i predecessori, alle teorie e ai progetti, ma ha proceduto oltre. Aveva un vantaggio: poteva realizzare; per cui ha innalzato i suoi principi al livello della scienza applicata d'oggi. Sì, ha funzionato in un certo senso come esecutore. Ma ciò non diminuisce la sua portata storica. Egli è allora il sintetico e il compitore delle idee costruttiviste classiche, insieme con la fila degli architetti che hanno composto la complessa struttura della cultura urbana. Ma non è neppure con questo esaurito il significato di Schöffer. Nicolas Schöffer è anche colui che ha energicamente conficcato una pietra miliare tra l'arte delle gallerie e i concreti, come chiamiamo la nuova zona di creazione compresa tra architettura, *design*, scultura, poesia e realtà tecnica. Questa è la creazione tipica della seconda metà del nostro secolo e Schöffer vi giuoca un ruolo fondamentale.

Tale posizione gli permette delle libere escursioni, per esempio nella scultura mobile, o nell'urbanistica (dove elabora i centri culturali e scientifici della città futura, che concepisce come grandi segni visuali).

Ma l'architettura interna, cioè propria, unisce con i suoi strumenti lumino-cinetici più organicamente che con tutti i mosaici, rilievi, affreschi, ecc. Perché non disturbano il muro, la struttura architettonica, e inoltre si possono dirigere. In che modo? Attraverso gli effetti. Schöffer ha infatti de-sculturato, de-oggettivizzato, de-materializzato anche le sue « creature » con ogni mezzo. Si tratta di un « miracolo », se potessimo chiamarlo secondo l'effetto che provoca nello spettatore: avviene una serie di *chocs*, che trasmutano in ondate di euforico incantamento. Allora l'artificiale provoca una reazione della nostra natura interna razionale, che si trasforma in irrazionale.

Quale magica passeggiata tra ombre, *flash* e luci colorate! Detto in modo vecchio: siamo simultaneamente in un balletto, in un film e – se si vuole – comunque più vicino ad una fontana cantante che ad una scultura. D'altronde fin dall'inizio Schöffer pretendeva effetti di spettacolo fortemente scenico.

1956: Presenta la sua prima « scultura cibernetica » *CYSP 1* alla « Nuit de la Poésie » al Teatro Sarah Bernhardt, a Parigi. Creazione di un balletto con coreografia di Maurice Bejart con *CYSP 1* al Festival di Arte d'avanguardia a Marsiglia.

1957: Presenta uno spettacolo spaziodinamico sperimentale al Teatro d'Evreux.

1961: Presenta il *Musiscope* al Théâtre de France a Parigi, con una composizione musicale di Pierre Jansen nel quadro del *Domaine Musical* diretto da Pierre Boulez.

1963: In collaborazione con Roger Planchon fa, al Théâtre de la Cité di Lyon Villeurbaine, una presentazione sperimentale delle sue opere.

1968: Spettacolo lumino-dinamico nell'operaballetto di Gian Carlo Menotti e Nicolais all'Opera di Hambourg.

Questi sono già passi della storia. Ma permanente è la reazione dello spettatore. Quando si è saziato, dopo tre o quattro minuti, della sorpresa spettacolare e della ingenua curiosità, comincia ad analizzare tutto il caleidoscopio. Di che cosa è spettacolo *Chronos*, questa costruzione girevole con luci e riflettori a colori? Di che cosa si compone?

1) Il *conkret* (costruzione) di metallo lucente. 2) L'azione meccanica dei particolari elettrici e del tutto (abolizione della statica dell'oggetto). 3) L'azione luminosa (abolizione della materia) che si metamorfosizza nel fulmine – riflesso della superficie – o nelle ombre scorrenti. 4) La proiezione simultanea (attivizzazione dell'ambiente), di maggiore raffinatezza nel Prisma dove è prolungata all'infinito. 5) Il programma sonoro.

Questi cinque fattori si uniscono nello strumento sinestetico. Una macchina delle emozioni?

Ma adesso lo trasportano nella città, lo fanno più grande della Torre Eiffel, un gigante delle informazioni: meteorologiche, politiche, finanziarie, comunicative varie... che annuncia con i suoi segnali luminosi. Una cosa modernissima. Eppure siamo ancora nella favola del gigante buono che ha sorvegliato la città minacciata.

Arsén Pohribny

68° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa-Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

IL MESSAGGERO DI ROMA - ROMA

18 MAR. 1969

Mostre d'arte

Schöffer Allo « Studio Farnese » in piazza Farnese una mostra ben puntualizzata di opere di Nicolas Schöffer che nativo di Kolocsa in Ungheria e stabilitosi a Parigi nel 1936, sin dal 1948 ha sviluppato le sue teorie sullo « spaziodinamismo » e due anni dopo ha esposto le sue prime sculture cinetiche alla Galleria Deux-Iles a Parigi.

Dal 1950 Nicolas Schöffer ha lavorato intensamente, realizzando per il Teatro Sarah Bernahardt, per un balletto con coreografia di Maurice Bejart; per la Unità di Abitazione di Le Corbusier a Marsiglia. Quindi le sue teorie sul «lumidinamismo» in uno spettacolo spaziodinamico sperimentale hanno avuto la loro realizzazione non solo in Europa e mostre a Parigi, Londra, Bruxelles, Amsterdam, Kassel, ma partecipazione alla VI Biennale di San Paolo in Brasile e, negli Stati Uniti, a New York e a Washington. Particolarmente a New York con la esposizione « Kinetic and Optic Art Today ». Lo scorso anno è stato conferito all'artista il Primo premio alla Biennale di Venezia.

Nella introduzione al volume che les Editions du Griffon, Neuchâtel-Suisse ha dedicato all'opera di Schöffer, Jean Cassou scrive che in questo artista è, alle fondamenta, un'analisi acuta di ciò che si è proposto Rodin, Gericault, di ciò che è nelle intenzioni dell'Impressionismo, del Futurismo. « Enfin il ne restait plus a l'oeuvre d'art, toute tendue dans ses liens, qu'a le briser, à se mettre elle même en mouvement, se faire machine. Il y aurait là toute une genèse, toute une épopée à conter, à travers les étapes que je viens sommairement d'indiquer, depuis plus loin aussi sans doute, depuis d'antérieurs exemples e jusqu'a Dada, Marcel Duchamp, jusqu'anx mobiles de Calder, aux films de Hans Richter, de Léger, aux surfaces gauches de Pevsner... ».

Sostenendo che l'operatore visiviso non meno e forse più dell'architetto fa la città — è detto acutamente nella introduzione al catalogo — Schöffer dichiara il punto di partenza, del resto evidente della sua ricerca: la poetica costruttivista o neoplastica, il nesso tra strutture visive e strutture urbane già sudiato da Mondrian e specialmente da Theo van Doesburg. Con l'inserimento del fattore luminoso e di una luce che è insieme colore e movimento, Schöffer manifestamente si ricollega ad un altro filone della storia artistica europea: a Delaunay ed alla sua interpretazione della strutturalità cubista in senso luministico.

E chi come Schöffer ha interessi urbanistici e deve occuparsi della società reale indubbiamente si è avvicinato alla scienza senza complessi d'inferiorità. E al fattore « monumento » decaduto come simbolo, ma non come funzione perché creato in uno spazio urbano che non è più quello « ideale » o « archetipo », ma è « lo spazio della immaginazione ».

A. B.

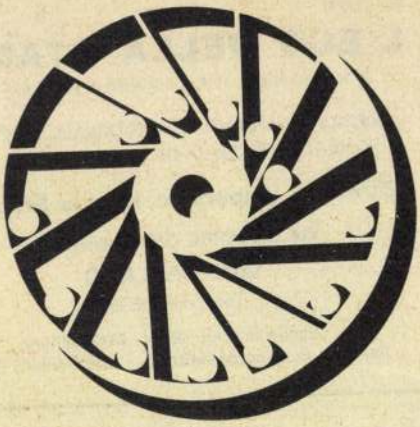

OLIVETTI
SCRITTURA ELETTRICA

Una completa linea di macchine per scrivere elettriche per tutte le esigenze e destinazioni.
Per i documenti e la corrispondenza degli uffici di direzione: Olivetti **Editor** a spaziatura proporzionale. Per l'intenso lavoro quotidiano, per l'alta produttività: Olivetti **Tekne** con nastro di tessuto, con nastro di polietilene e scrittura in carattere ottico. Per l'uso professionale e privato: Olivetti **Praxis 48**, la macchina elettrica che può stare su ogni scrivania.

...meritato ... «verve» in più. ... te, Juve e Torin... in grado di asseco... genze dei loro tifo...

Enz...

DELLA NOSTRA CORSA

...Tirreno-Adriatico

di corsa Gino Quattrocchi ed i suoi aiutanti Eroli e Corridi, la Direzione Generale P. S. del Ministero dell'Interno e per essa le Questure di Roma, Frosinone, L'Aquila, Ascoli Piceno, per il servizio di ordine pubblico e per tutti gli altri servizi predisposti lungo il percorso unitamente alle Questure di Latina, Caserta, Campobasso, Chieti, Pescara e Teramo, oltre alla scorta della Polizia Stradale, al comando del capitano Tammeo, del Compartimento di Roma.

Un sentito ringraziamento anche alla RAI TV per l'ampio risalto dato alla manifestazione con i servizi speciali e le riprese dirette effettuate; alla stampa politica e sportiva, presente con i propri inviati speciali; alle industrie Salvarani, Ferrarelle, Birra Skol e René Briand per le dotazioni delle varie classifiche speciali; agli Enti di turismo, alle Aziende e pro-loco, alle Amministrazioni comunali della maggioranza delle località attraversate; alla filiale di Roma dello stabilimento Stefano Johnson — la più antica fabbrica di medaglie — per lo stupendo trofeo messo a disposizione del vincitore della classifica del Trofeo « Dario Beni » per il migliore velocista.

A quanti hanno collaborato con il VCFSR e con *Il Messaggero* per la migliore riuscita della nostra manifestazione, il nostro sentito ringraziamento e la promessa di ritrovarci l'anno prossimo per la quinta edizione.

La Libertas S. Saba ai Giochi della Gioventù

...ti dilettanti d...

te Angeli (Emilia) ai punti; Maiorano (Campania) batte Cesarotto (Venezia Euganea) ai punti; Bondatti (FF.AA.) batte Polani (Venezia Giulia) ai punti; Chiodoni (Lombardia) batte Fuligna (Marche) ai punti; Carlino (Puglie) b. Terzuoli (Toscana) ai punti.

Medio-massimi: Adinolfi (Lazio) batte Mauro (Toscana) per squalifica alla terza ripresa; Varone (FF.AA.) batte Sinagra (Sicilia)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Schöffer Miklós

MAGYAR HIRLAP

1969 FEB 24

SEGÍTSÉG, SEGÍTSÉG, JÖNNEK A GLOBOLINKOK címmel a hamburgi opera bemutatta Gian-Carlo Menotti új művét, a világ első tudományos-fantasztikus operáját Menotti maga rendezte művét, amelynek koreográfusa az amerikai Alwin Nikolais, a szcenikai berendezéseket pedig Schöffer Miklós, Párizsban élő magyar szobrász készítette. A címben szereplő globolinkok földöntúli alakok, akikkel szemben kizárólag a muzsika nyújt védelmet és egy iskola növendékei veszik fel ellenük a harcot.

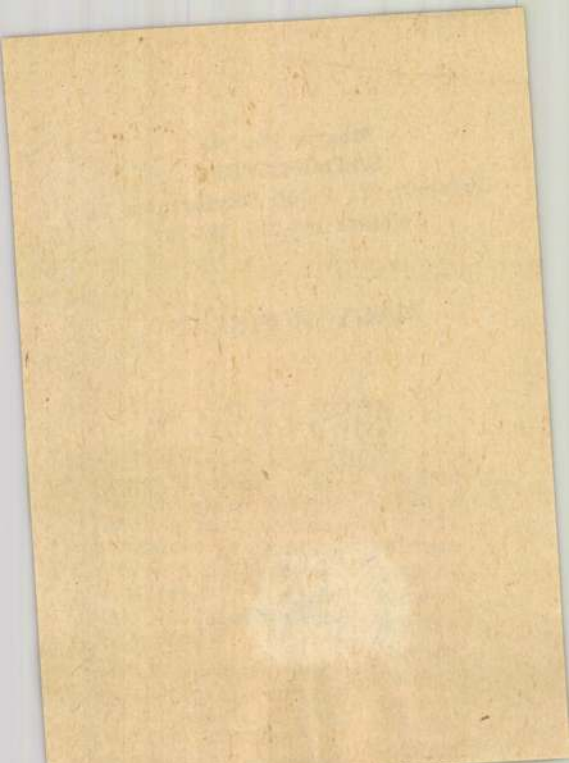

szavalók, népitánc-
angszerszólisták, hogy
gyei vetélkedőn való

nulnak
az első
kon pe
saság h

68° Anno

N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

CORRIERE DELLA SERA - MILANO

18 OTT. 1968

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'

SCHÖFFER MIKLÓS

A TRE GIORNI DALLA CHIUSURA

Alla Riley e a Schöffer i grandi premi della Biennale

I due italiani prescelti sono Gianni Colombo e Pascali - Il tedesco Jannsen designato per la grafica

DAL NOSTRO INVIATO SPECIALE

Venezia 17 ottobre, notte.

A tre giorni dalla chiusura della Biennale d'arte, finalmente la giuria si è decisa ad assegnare i premi, che possiamo quindi chiamare premi della staffa: quelli internazionali della Presidenza del Consiglio per la pittura e la scultura (due milioni a testa) sono toccati rispettivamente all'inglese Bridget Riley e al francese, oriundo ungherese, Nicolas Schoeffer; quelli del Comune e della Provincia di Venezia (pure due milioni) per un pittore e uno scultore italiani sono andati a Pino Pascali, morto recentemente, e a Gianni Colombo, entrambi scultori. Il premio per la grafica (un milione) l'ha avuto il tedesco Horst Jannsen.

La scelta — il cui paradossale ritardo non mi sembra giustificato dalla brevissima quanto ridicola contestazione che cercò di bloccare la «vernice» — significa due cose. Primo, la conferma del principio, già praticamente affermato nella precedente Biennale con la premiazione dell'argentino Julio Le Parc, che oggi la distinzione tra pittura e scultura non deve esistere più, in quanto è impossibile stabilire dove cominci l'una e finisca l'altra; principio che, quale convenzione, non c'è alcuna difficoltà ad accettare ma che, comunque, corrisponde alla babilonia che è oggi il cosiddetto mondo dell'arte.

Secondo: il verdetto per le quattro maggiori designazioni è un pieno omaggio alle mode imperanti: da una parte alla corrente che si può definire cinetica-tecnologica (Schoeffer e Colombo), dall'altra alla op-art (Bridget Riley), dall'altra ancora all'«arte povera» di cui Pascali era eminente campione.

Il pubblico ancora una volta rimarrà perplesso. Si laureano infatti certe forme, anche interessanti, anche geniali, anche suggestive, le quali però non svolgono più la funzione che, tradizionalmente, veniva assegnata all'arte, quella cioè *(horribile dictu)* di sollecitare un moto dell'animo. Il solo che in questa occasione, per così dire, si salvi è l'amburghese Horst Jannsen (premio della grafica) i cui disegni, pur nella loro stranezza, parlano una lingua consueta.

Le opere di Nicolas Schoeffer, cinquantasei anni, io non le ho viste. Non già per scarso zelo, ma perché nei giorni della Biennale erano nascoste ai visitatori da improvvisati sipari quale protesta per la presenza della polizia (nel padiglione francese era visibile soltanto la mostra di Arman, secondo me più meritevole). Dice Michel Ragon che in Schoeffer «troviamo la poetica della macchina e della luce». Egli infatti è un pioniere di quell'indirizzo che sta ora trionfando soprattutto negli Stati Uniti in infinite variazioni: egli fa cioè delle strutture semoventi, luminose e sonore che, a giudicare dalle fotografie, immagino possano essere di grande effetto revulsivo. Tra l'altro, sette anni fa, costruì a Liegi una torre di cinquantadue metri con sessantasei specchi girevoli e centoventi proiettori multicolori, controllati elettronicamente.

La giovane inglese Bridget Riley (premio internazionale per la pittura) porta alle estreme conseguenze la sagacia della cosiddetta arte ottica. Neppure Vasarely, che di questo reparto è considerato il maggiore esponente, è mai riuscito, a base di semplici linee, diritte ma soprattutto ricurve in moti ondosi, a provocare nel riguardante così intense perturbazioni nervose. La sua bravura è eccezionale. Non solo su certi suoi quadri si dura fatica a trattenere gli sguardi perché ne proviene un senso di vertigine; ma la trama di alcune sue tele veramente sembra muoversi da sola come se ci fosse dentro uno spirito folletto.

Per l'Italia i premiati sono Gianni Colombo e Pino Pascali. Di Gianni Colombo — e se ne è già parlato due giorni fa sul nostro giornale — è aperta a Milano una mostra alla Galleria Schwarz in via Gesù 17. Egli apparteneva al gruppo «T» e non gli si possono negare la fantasia e l'ingegnosità tecnica per realizzarla. A Venezia ha inscenato, tra l'altro un «environment» di «spazio attivo», cioè una stanza buia in cui delle sottili asticciole, illuminate dalla luce di Wood, si spostano lentamente in su e in giù, e lateralmente, cosicchè sembra che le pareti e il soffitto si muovano, e ne nasce una sottile sensazione di incubo.

Assai più serene, anzi giocose, le invenzioni di Pino Pascali, scomparso giovanissimo nel mese scorso in seguito a un incidente motociclistico. Pascali era un ragazzo molto bello che andava dietro a certe sue poetiche e in certo senso fanciullesche fantasie. Si ricorda, di lui, una mostra di cannoni e mitragliatrici posticci, fabbricati con residui d'officina. Poi fu la volta di certi grandi simulacri, di tela incentinata, che raffiguravano balene, dinosauri, rinoceronti e onde di mare. Nello stesso tempo realizzava delle «pozzanghere», e dei simbolici corsi fluviali per mezzo di tante vasche metalliche riempite d'acqua colorata. Seguirono i «bachi da setola», sorta di immensi bruchi policromi, lunghi diversi metri, ottenuti allacciando insieme tanti spazzoloni rotondi. Per Venezia, presentato da Palma Bucarelli, aveva escogitato dei giganteschi cesti, letti e puff, rivestiti di pelo acrilico, stuoie di lana di ferro e vari strambi pannelli, tutti di colore grigio, che formavano una messa in scena sorprendente, carica, mi sembrò, di reminiscenze infantili. Dire, come hanno fatto parecchi, che era lo scultore più promettente delle nuove generazioni, mi pare esagerato. Ma un intrepido e irriverente spiritaccio lo aveva di sicuro.

«Pour la bonne bouche» i visitatori di questi ultimi tre giorni si soffermeranno infine con soddisfazione dinanzi ai disegni, tenuemente colorati, del tedesco Jannsen. Sono fantasie di volti umani, crudeli, allucinate, intensamente sensuali, talora erotiche, eseguite con esemplare finitezza e finezza, oltremodo nordiche.

Dino Buzzati

Scrittore spagnolo condannato a Madrid

Madrid 17 ottobre, notte.

Lo scrittore spagnolo Antonio Menchaca Careaga è stato condannato a sei mesi di reclusione e a 25 mila pesetas di multa, sotto l'accusa di aver diffuso notizie false e pericolose, offendendo i principi e le istituzioni del regime.

In un articolo sulla rivista cattolica *Cuadernos para el dialogo*, Menchaca Careaga aveva auspicato la formazione di una opposizione politica in Spagna. Lo scrittore resterà in libertà in attesa del processo d'appello davanti alla corte suprema. *(ANSA-Reuter)*

OLIVETTI
TEKNE 3

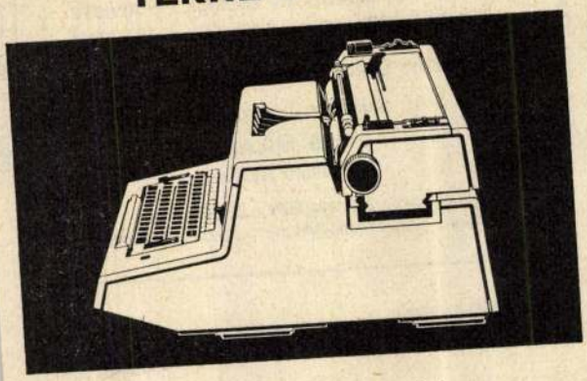

Una macchina robusta, adatta a prestazioni intense e prolungate, una macchina da lavoro, concepita tecnicamente in funzione di radicale sfruttamento dei tipici vantaggi della scrittura elettrica: più pagine, più copie, meno tempo, minor fatica.

La Commissione ha deciso inoltre all'unanimi

Premio speciale di L. 1.000.000

al prog
"ASTE
no Arc
dall'Arc

Premio speciale di L. 1.000.000

al progetto contraddistinto dal mo
"FLIPPER", redatto dall'Arch. Piergi
gio Semerano

Premio speciale di L. 1.000.000

al progetto contraddistinto dal mo
"RAGIONIAMO", redatto dagli Ing
gneri Gianfranco Carrara e Giovar
Maria Cosco

FIAT 500 giardinetta fine 1963 nocciola, unico proprietario: 210.000 — 84.81.828.
FIAT 124 sei mesi, privato vende contanti ottocentottantamila. Telefonare 339.237.
FIAT 850 idromatic seminuova Rotondi, viale Trova 22.
FIAT 850 1965 ottime condizioni lunga rateazione vendesi. Tel. 437.987.
FLAVIA 1.8 berlina 68, come nuova, accessoriatissima privato vende. Telefonare ore ufficio: 87.371 Monza.
FLAVIA 1500, ottima impianto gas, radio, privato vende. Telef. 321.697.
GIARDINIERA Fiat 1964, ottimo stato, 220.000 vendo Via Sirtori 20.
GIULIA 1300 TI, 10 mesi, km. 15.000 vendesi 1.180.000. Telef. 73.82.496.
GIULIA GT 1750 anno 1968 km. 12000 come nuova vende Concessionaria Mercedes Genghini & Figlio, viale Monza n 41 Telefono 289.39.21.
GIULIA 1300 TI 1967 17.500 km. verde vende ingegnere Telef. 40.33.389 - 279.292.
GIULIETTA TI anno 1965 vendesi - Telefonare 645.07.17.
ISO Grifo perfetta vendo 79.34.55.
JAGUAR 3,8S Mk2 anno 1966 et MK10 anno 1964 perfettissime vende Concessionaria Mercedes Genghini & Figlio, viale Monza 41, telef. 28 93.921.
JAGUAR e coupé fine 1966 seminuova, altra 1964 perfetta vendo. Compagnoni numero 18
MG B-GT Coupé come nuovo Rotondi Viale Trova 20
MASERATI 4 porte 1965 perfetta vende Concessionaria Mercedes Genghini & Figlio, viale Monza 41. Telef. 2893921.
MASERATI quattroporte 1966-67 in perfette condizioni con garanzia Roma, Fontana 20.
MERCEDES 250 SL Coupé Roadster '67 come nuova vende Concessionaria Genghini & Figlio viale Monza 41. Telefono 289.39.21.
MERCEDES 230-SL pagoda blu dicembre 1964 perfettissima vendo permuto - 726.651.
MOTOSCAFO fuoribordo con motore Mercury HP 50 elettronico perfetto vendesi. Telef. 738.1508.
OCCASIONE Jaguar 3.8 S dicembre 65, aria condizionata e radio - Fiat Spoltorno . Testi 29 - 643.57.41
MULTIPLA, 1965, in ordine, primo proprietario 320.000. Via Lambro 2.
OPEL Coupé 1700 anno 1967 come nuova vende Concessionaria Mercedes Genghini & Figlio, viale Monza 41 - Telefono 289.39.21.
OPEL Rekord verde, ultimo modello 1700, 1966, km. 34.000 perfettissima vendo anche rateizzando. Tel. 38.91.31.
PORSCHE 912 anno 1966 perfettissimo accessoriato vende concessionaria Mercedes Genghini & Figlio viale Monza 41 Telefono 289.39.21.
PORSCHE Concessionaria Autorigoldi, Sede, via Costanza 3; Filiale, via Dorria 32 Nuovi modelli 1969 et occasioni garanzia ufficiale.
TRIUMPH Herald Cabriolet 1967 privato vende - Tel. 416.841

il caffe'
te in quota!

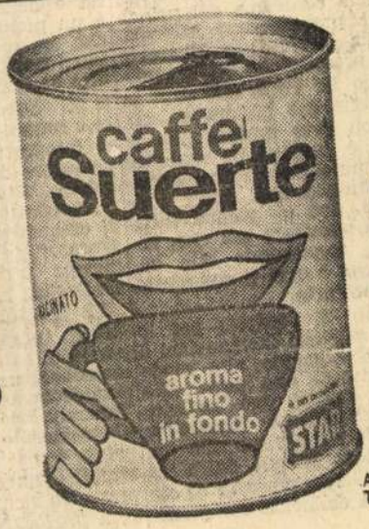

APERTURA PI
TUTTE LE LA

XXXIV BIENNALE D'ARTE DI VENEZIA

di MANLIO ALZETTA

Non è nostro compito dare un giudizio sulle intemperanze di chi, dalla Biennale Veneziana, ha avuto più di quanto meritasse. E' amaro constatare come una civile manifestazione artistica, alla quale tutto il mondo concorre, debba essere compromessa da una sparuta schiera di pseudo artisti e « comparì » di non ben chiara estrazione.

La Francia ci ha fatto vedere solo Arman, non certo con opere da lasciare un'impronta storica, bensì con trovate alquanto scontate; e gli altri tre: Jean Dewausne, Piotr Kowalski russo e Nicolas Schöffer ungherese, qualcosa abbiamo potuto vedere e non ci sembra sia il caso di fare un discorso lungo; basti dire che plexiglas e acciaio, alluminio e poliestere, legno e plastica sono le componenti per il loro dialogare teso verso una dialettica che vuol essere una premessa alle future strutture di una architettura avveniristica, molto vicina però alle esperienze dell'elettronica. Abbiamo accennato per prima alla Francia perchè in questo periodo ci sembra sia la nazione « guida » del movimento protestatario.

Ma vediamo cosa ci ha riservato l'Italia con il suo padiglione, sempre in movimento di funzionalità per dar maggior spazio alle opere e naturalmente una visione più organica. Mancando le due grandi mostre: « Linee della ricerca contemporanea. Dall'informale alle nuove strutture » e quella del futurismo italiano (1910-1916) con la presenza delle opere di Bolla, Carrà, Russolo e Severini (Boccioni è stato ricordato nella scorsa edizione), è rimasto ben poco da vedere, eccezion fatta per le belle opere dello scomparso Tancredi, già viste alla recente mostra del Casinò di Venezia, e le personali di De Luigi e Korompay. Quest'ultimo ha avuto un'opera sfregiata da una svastica disegnata da mano ignota. Ci dispiace per i due veneziani Baccò e Morandis che, dopo tanta attesa, non abbiano potuto far vedere, alla critica internazionale, le loro opere per sottostare alla intimidazione dei protestatari. E così il panorama triste e vuoto si è presentato nel suo desolante squallore.

VENEZIA - Il sindaco ing. Giovanni Favaretto Fisca con il senatore Eugenio Gatto in rappresentanza del Governo inaugurano la XXXIV Biennale d'Arte. Ai lati il prof. Roberto Dall'Acqua, segretario generale della Biennale, e l'indimenticato on. Vincenzo Gagliardi, recentemente scomparso.

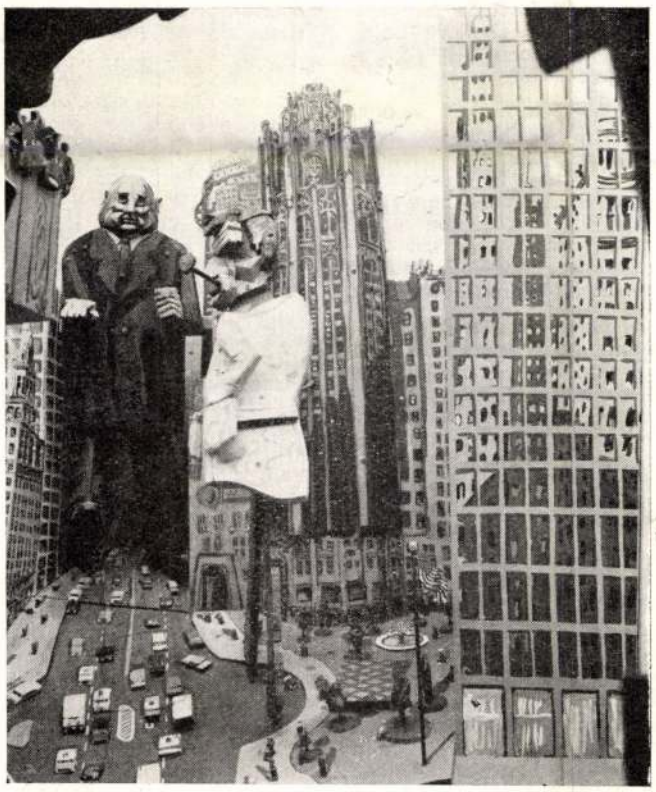

Red Grooms: La città di Chicago 1967 (Stati Uniti).

Non son valse, a dare una maggiore vitalità, le opere delle nazioni ospitate nel nostro padiglione come il Perù, Congo, Sud Africa, Cipro e Colombia. Nazioni che hanno portato un po' di colore locale, specialmente nella scultura, dove meglio è espresso il carattere dell'artista Lucas Sithole. Interessanti le acqueforti del peruviano Claudio Juàrez.

Ma l'interesse generale è volto verso le due nazioni più rappresentative: America e Russia. La prima perchè ad ogni Biennale ha dato una impronta; la seconda perchè da essa si attende sempre un'apertura che dia adito ad uno svincolo del conformistico mondo retorico. Oggi l'America, ha voluto essere l'**« unica »** presentando una schiera di pittori legati alla

(segue)

Pierre-Victor Mpoyo: Ritorno dalla caccia in Africa 1966 (Congo).

HOTEL BAUER GRÜNWALD

VENEZIA

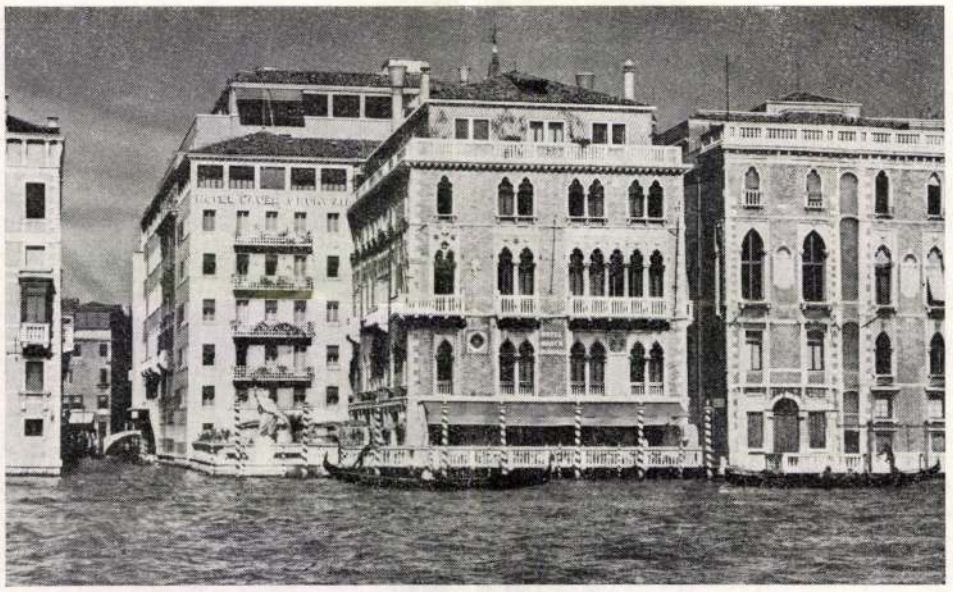

nella migliore posizione sul Canal Grande
al suo punto più pittoresco
e a pochi passi da Piazza San Marco
Ogni comfort moderno
Terrazza-Ristorante sul Canal Grande
Night-Club « Il Settimo Cielo »

GRAND HOTEL

VENEZIA

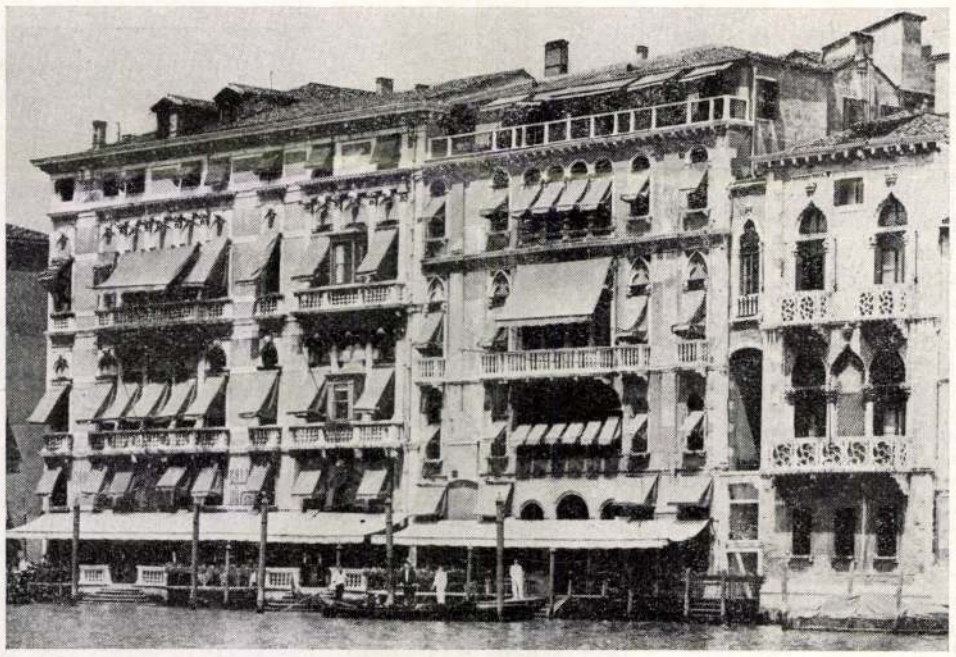

Splendido e autentico ambiente veneziano
Incantevole Terrazza-Ristorante
sul Canal Grande
Direzione: Heinz Hunkeler

tradizione; alla pittura così detta passatista da tanti anni esclusa dalla maggiore manifestazione artistica mondiale.

Non facciamo nomi perchè la schiera è folta, ma ricordiamo l'anziano Edwin Dickinson e lo sconcertante giovane Frank Gallo.

La Russia presenta una nutrita schiera di artisti tra i quali da segnalare le opere del cosmonauta pittore Alexej Leonov, il quale ha saputo con vivezza di mezzi dare una visione dello spazio e della terra vista come la può vedere chi come lui ha avuto la ventura di poterla ammirare dal di fuori. Tele che suscitano vivo interesse nel visitatore. Da segnalare altresì le interessanti serie di xilografie dei vari artisti che ci portano con viva aderenza nel mondo di quel grande e poetico paese, dove le cose semplici vengono esaltate con un raccontare sincero, oltrecchè con rara perizia tecnica. Pure interessanti sono le opere a cesello su rame di Guram Gabaschvili e quelle dello scultore Neroda. Nel complesso questa edizione vede una serie di opere di pittura e scultura degne di attenzione.

La Gran Bretagna presenta due soli artisti: uno scultore e un pittore. King, lo scultore, non ha certo una facilità di linguaggio da farsi intendere al primo incontro e ci sembra sia solo per iniziati, Riley, pittore, si avvale di una formula « optical » per un discorso dove l'energia ed il movimento si fondono in un tutt'uno dando vita a cose che si percepiscono per la loro attrazione che porta il visitatore dentro ad esse, nel loro vortice.

Un padiglione tutto da vedere è quello della Germania con il grande disegnatore Janssen che ci dimostra la sua alta preparazione con una serie di acqueforti. E come non ammirare i disegni e le pitture surrealistiche del Oelze; ed il forte temperamento dello scultore Seitz. Tre artisti che ben rappresentano il loro paese.

Il Giappone, come ad ogni Biennale, sa dare una nota di vivacità al suo padiglione ed anche in questa edizione le strutture lignee dipinte del Takamatsu e le grandi orecchie di Miki sono sempre un punto interessante per il visitatore.

Il Belgio con Paul Belvaux, molto ben rappresentato e gli altri quattro artisti presenti, ha una impronta particolare perchè vi sono tendenze varie che mettono in evidenza il fermento dialettico di un paese che risente delle varie influenze esterne. Prova ne è la frequenza dell'originale e divertente opera del Raveel e del serio impegno incisorio del Marchoul.

Il padiglione di Israele presenta Ardon un anziano artista venuto dalla Polonia e stabilitosi a Gerusalemme. Ardon è per molti versi un pittore completo ed oggi in questa sua grande rassegna rappresenta degnamente il suo paese. E' pur vero che l'estrazione della scuola tedesca affiora ed è altrettanto vero che egli ha inserito nel suo discorso tutta una vasta esperienza recente, al contatto con quella civiltà dialettica che Parigi ed il movimento odierno suggerisce ad un artista.

Anche la Jugoslavia si aggiorna con una rapidità sempre crescente e il nucleo degli artisti che la rappresentano è di tendenza avanzata, quindi niente di trascendentale anche se gli artisti sono molto bene preparati.

Il Messico presentando Tamayo ci ha dato la soddisfazione di incontrarci con un grosso personaggio ed un grande artista. La mostra è completa e ci dà la possibilità di valutare l'opera di questo artista nel vasto ciclo evolutivo il cui significato è tale che non si può rimanere indifferenti di fronte ad una espressione che abbraccia le tendenze più importanti per un'epoca storico-artistica. Tamayo ha saputo e sa esprimersi con pregnanza poetica e suggestivita che conquista chi si accosta alla sua opera.

La R.A.U. con i suoi sei rappresentanti dà la misura di come la lezione auropea abbia dato i suoi frutti. Segnaliamo in particolare l'operato del giovane Omar El Nagdi che presenta una serie di sculture veramente interessanti e nuove. Degno di nota anche l'incisore Saad Kamel, come pure gli altri artisti che in maniera diversa ma con notevole levatura artistica hanno portato la vita del loro paese, il loro mondo, con una sincerità e vivezza cromatica che è segno di maturità e di alta sensibilità umana e poetica.

Il padiglione della Spagna con i suoi 23 espositori ben poco ci dice che non si sappia. C'è un po' di tutto dalle esperienze espressionistico-informali alle più recenti dialettiche, sino al neo-figurativismo.

L'Uruguay presenta Frasconi un eclettico ed estroso artista che nella serie di xilografie dimostra la sua inventiva e padronanza del mezzo tecnico che egli piega per dar vita al suo mondo espressivo, dove oltre al segno predomina il colore gustoso e rapido.

Il Venezuela con la Marisol, si può ben dire, ha dato motivo di interesse a questa Biennale. L'artista con la sua originalità ha saputo imprimere alle sue figure una vitalità tutta umana. La figura umana così trattata, vista sotto l'aspetto feticistico, ambiguo, allusivo si presta ad essere interpretata in mille modi. Qui il discorso meriterebbe maggior spazio, ci riserviamo di scrivere in altro tempo su questa artista, il cui estro e inventiva ha stupito chi per la prima volta ha visto la sua opera. E' da vedersi questo padiglione. Per finire la nostra panoramica, un cenno particolare va al padiglione delle Arti decorative delle Venezie per l'alto valore artistico delle opere presentate dagli artisti-artigiani del vetro e della ceramica.

MANLIO ALZETTA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

LE MONDE

1963 OKT 24

NICOLAS SCHOFFER ET BRIDGET RILEY LAURÉATS DE LA BIENNALE DE VENISE

Le jury de la Biennale de Venise, qui n'avait pu se réunir l'été dernier en raison des manifestations, vient d'attribuer son premier prix de sculpture à *Nicolas Schöffer* (France).

Le premier prix de peinture a été décerné à *Bridget Riley* (Grande-Bretagne). Le jury était composé de MM. René Berger, Cesare Brandi, Maurizio Calvesi, Robert Jacobsen, Emile Langui, Dietrich Mahlow, Ryzard Stanislawski.

Le prix réservé à un artiste italien est allé à un jeune sculpteur mort récemment, *Pino Pascali*, qui avait exposé, au début de l'année, des environnements galerie Iolas, à Paris. Un autre prix a été attribué à l'Italien *Gianni Colombo* et à l'Allemand *Horst Janssen*.

Les prix de la Fondation E. Bright ont été aux sculpteurs *Edgard Negret* (Colombie) et *Carel Visser* (Hollande), au peintre *Guido Molinari* (Canada) et au graveur *Gustave Marchoul* (Belgique). Enfin, *Jiro Takamatsu* (Japon) reçoit le prix Carlo Cardazzo, *Mario De Luigi* (Italie) et *Luc Peire* (Belgique) le prix Gavina, tandis que le Tchécoslovaque *W. Preklik* reçoit le prix de la Fondation Ziuta et Joseph James Akston.

[Nicolas Schöffer est né à Kaloscsa (Hongrie), en 1912. Il vit à Paris depuis 1937. Son œuvre a suivi une évolution logique allant de la forme — d'une esthétique constructiviste — à un ensemble de perceptions complexes et simultanées qui couvrent autant le monde des formes que celui du mouvement et de la lumière.

Ses constructions, qui tiennent d'une architecture du Bauhaus perturbée par des cercles de laiton perforé, sont assez vite passées de l'échafaudage statique à l'animation mue par moteurs électriques. Chacune de ses évolutions a été marquée par un terme conceptuel : « spatiodynamisme », « luminodynamisme », « micro-temps »... Nicolas Schöffer représente l'artiste nouvelle manière qui a abandonné la peinture, le burin et le ciseau pour des matériaux modernes liés au savoir et à la technologie de cette civilisation.

Aussi a-t-il été très vite vers la synthèse des expressions brisant avec les catégories classiques qui séparent la peinture de la sculpture ; il y apporte lui, des matériaux qui ne sont pas encore rentrés dans la sensibilité collective.

Nicolas Schöffer milite pour une sculpture qui fasse la synthèse avec l'architecture. Sa tour érigée en 1962, à Liège — près de 50 mètres — enregistre les bruits de la cité et les restitue à travers tout un ensemble de signes lumineux et de sons. Elle s'offre moins comme une silhouette que comme une ambiance, un spectacle qui s'est inscrit avant la lettre, dans la nouvelle évolution des environnements.]

[Bridget Riley est née en 1931, à Londres. Elle appartient à la branche anglaise du mouvement de l'« art optique » dont le maître et l'initiateur est Vasarely qui n'a, par ailleurs, jamais été invité à la Biennale de Venise.

On peut voir deux œuvres de ce peintre sur toile blanche, rendues optiquement instables par l'ondulation de traits colorés, à l'actuelle exposition du Musée des arts décoratifs, peintres européens d'aujourd'hui. Ce n'est pas la première fois que Bridget Riley attire l'attention sur son œuvre. Elle a déjà obtenu, en 1963, un prix à l'exposition John Moores, à Liverpool, le prix des critiques de l'A.I.C.A. et, en 1964, une bourse de la fondation Stuyvesant.]

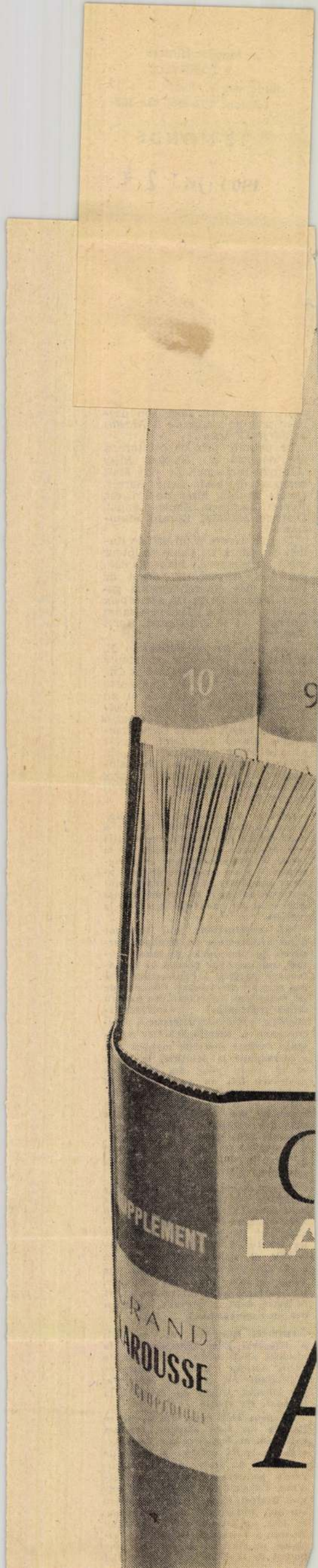
10
9
PPLEMENT
RAND
AROUSSE

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK 1987. MÁJUS 19-ÉN 16 ÓRAKOR

Nicolas SCHÖFFER

KIÁLLÍTÁSÁRA A GENERALART STÚDIÓBAN (BUDAPEST VI., NÉPKÖZTÁRSASÁG ÚTJA 8.)
MEGTEKEINTHETŐ: 1987. MÁJUS 29–IG NAPONTA 11–18 ÓRÁIG, SZOMBATON 10–13 ÓRÁIG

ARTUNION

A MŰVÉSZETI ALAP ÉS A NEMZETI GALÉRIA KÖZÖS VÁLLALATA

Megtekinthető: 1986. november 28–december 28-ig,
hétfő kivételével 10–18 óráig
Szépművészeti Múzeum (Budapest XIV., Dózsa Gy. út 41.)

SCHÖFFER Miklós

Az Új Impulzus Szerkesztősége és az MTA–SZTAKI
tisztelettel meghívja Önt a Szépművészeti Múzeumba, a

DIGITART

I. magyar számítógép-művészeti pályázat
és nemzetközi kiállítás
1986. november 28-án 15 órakor kezdődő megnyitójára

Védnök: **NICOLAS SCHÖFFER**

A kiállítást megnyitja: **VÁMOS TIBOR** akadémikus,
a pályázat zsürijének elnöke

Informatik 86.346

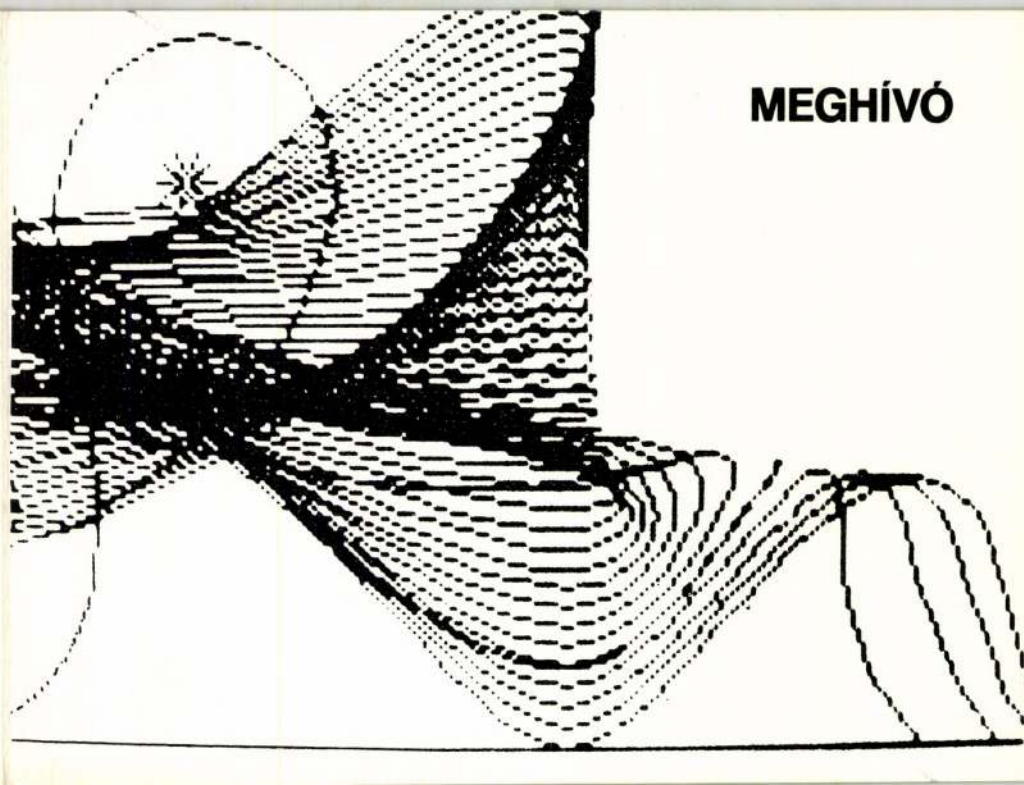

MEGHÍVÓ

A VÁROSI TANÁCS V. B. MŰVELŐDÉSÜGYI OSZTÁLYA
A VISKI KÁROLY MÚZEUM
A MŰVELŐDÉSI KÖZPONT ÉS IFJÚSÁGI HÁZ
meghívja Önt
1977. augusztus 21-én 11 órára

NICOLAS SCHÖFFER

PÁRIZS

bemutató kiállításának megnyitására

A kiállítást megnyitja:
GERI ISTVÁN, a városi tanács elnöke

Szakmai megnyitót mond:
DR. MAJOR MÁTÉ akadémikus

A kiállítás helye: KALOCSA
városi kiállítóterem, I. István u. 12.

A kiállítás nyitva:
1977. augusztus 21 — szeptember 11-ig
naponta: 10-12 és 14-17 óráig

Fk.: Nagy Gyula 300 db 771428 Petőfi Nyomda Kalocsa

Schottenstift-mesterek
bécsi festők /XV.sz./ Mdk.

müve lehet talán

a kassai Erzsébet ciklus.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 237.o.

MDK

Schottenstift mester, festő

A kassai oltár Erzséber-ciklus mesterét a bécsi mesterrel hozzák kapcsolatba.

A magyarországi művészet története I. 251.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

SCHOTTEROVÁ, Magdalena fatio

1752 Parsony

Ars 1998. 245

. Jahrhunderten

ıir die Veröffentlichung
ıregungen schon vor 15
g von Pápa standen mir
ng, so fing ich mit einer
Ergebnisse in dieser Da-
Datensammlung bilden
56, 1660, 1715 und zwei
te bekannte Grundbuch
aynzeck beigelegt ist. In
diesem Grundbuch ent-
(Numero) eingetragen,
veranlagten Steuer, bzw.
raßennummer im Klam-
isch zu, die neben den
reichen anderen Archiv-
ıicht mit hundertprozen-
immer ein Fragezeichen
ıen aus dem Anfang des
und Besitzer lassen sich
594 und 1597 und durch
ieren. Wegen Umfangs-
ter Annäherungsversuch
rlich im Falle der voll-
ziert und die Bewertung
ıch der kompletten Bear-

Schotter Joannes Joseph

8947.

1732. okt. 28. – Joannes Joseph Schotter, Bürger und Kartenmalermeister von Tiernau, wohnt in golden Löwen, geb. von Pressburg, Maria Theresia Bottin, des Mathiae Bott, kais. Hofmalers, und Catharina Tochter.

Nöult Beesben 1732-ben

Starzer V. B. No 8947

Lelet, szentesi V. 189
— csanyteleki V. 189
— kistőkei V. 189
— kántorhalmi V. 189
— perjámosi V. 190

MDK

Schottner József kalauz

Beszkárt művészeinek kiáll. Pesti Napló, 1936. dec. 22. 17 l.

Schottner József, klz.
Alvó nő, grafika
Női fej, grafika
Aktok, garfika
Fekvő akt, grafika
Női fej, grafika
Női fej, grafika

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállitás. Bp. 1936. december, 3, 12-13.

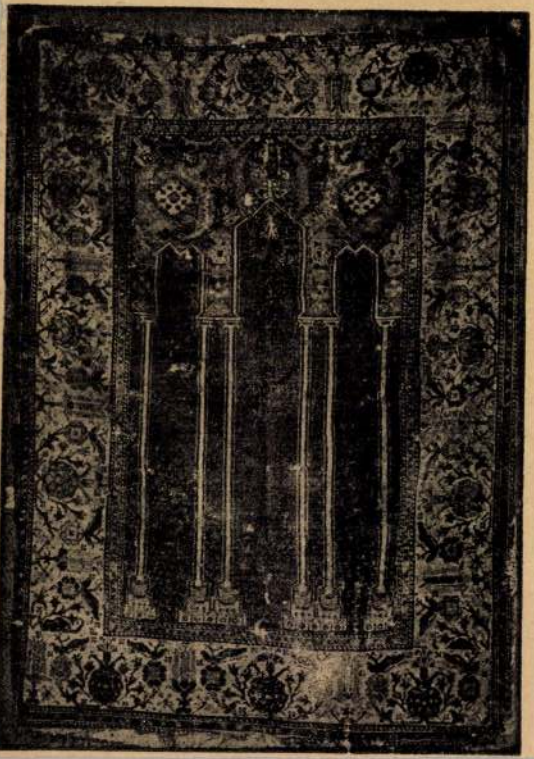

Schottner József, klz.
Malom részlet, grafika
Sashalmi tanya, grafika
Füzfa, grafika
Ülő akt, grafika
Női tanulmányfej, grafika
Fekvő akt, grafika
Ülő akt, grafika
Álló akt, grafika
Férfi fej, grafika
Férfi fej, grafika

IV. Képzőművészeti, fotóművészeti, kézügyességi és bélyegkiállítás. Bp. 1936. december, 3/12-13/1.

204. kép. *A Szentháromság dic*

Schottner Trust

Kalauz

Kalauzok és villamosvezetők Beszkárt kiállítás – a Közművelődésű Egyesület Akácfa utcai székházában – képével szerepel. Nagyon tehetséges Tusrajzai a fények és árnyak különös újszerű viaskodása. Grafika, amely nem a vonalak, hanem a fények rajza. E tusrajzok különleges hatásuk egy részét az iskola egyéni technikájának köszönhetik. Ez az egyéni eljárás különleges gondosságot és türelmet igényel, de egészen újszerű hatáslehetőségek elérése ér tűk a pitalom –

U j s á g
1935.VII.15.

Schottner József

Szerepelt a Beszkárt képzőművészeti kiáll.-án.

M.U.936.XII.23.

Schottens József

Beszkárt Közmüvelődési Egyesületének III.képzőmüvészeti Kiállitása - Akácfa utcai székház disztermében - képével szerepel.

Nemzeti Ujság
1935.XII.15.

Schottola Kálmánné

iparművest

Sárközi babák

repr.

Hongrie – Magyarország. Préface Páris – Budapest. Bp. é. n.

30. l.

veletéröl is gondoskodni tartozik felké-
gondoskodni esetleg pedig azok átadásá-
őgondnokságot közvetlenül megbizni szi-

lis hó 25 én.

m.kir. főerdőtanácsos.

Schottola Kálmánné
ipanmű vésznő
59 éves
(majzsugor)
† 1945. XI. 2.
Kesepesi uti temető

Halotti főhörnyo
245.

Schotz Gyula

1909/10, 1910/11 II.

Ferképzőmfoiskolák

130/1.

Schovtsikovszky

l.

LykaMagyműI800-50

430. l.

M.D.K.

SCHOUTSIKOUSZKY, Augusztinus festő

1799 Nagrádbercel főoltárkép szt.

Péter és Pál

Garas XVIII. sz. 185, 250. l.

ADAM HEINRICH SCHOWERT, pékinas

1754-ben Mária Terézia zászlót adott a soproni pék-céhnek. Ünnepen a zászlót kék sapkában és fehér leibliben az inasoknak kellett vinniök. A ruhát a céh adta nekik, de egyizben 50 magyarr forintot kellett fizetniök érte. Adam Heinrich Schowert ,Bonper ? gebürtig csak 25 forintot fizetett. 167.old. 42.jegyz

---

DOMONKOS OTTÓ: A soproni pékház és a pékek XVI-XIX. századi céhemlékei 143. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum Évkönyve, 17. sz. Győr, 1975.

Schöffer Arnold

Szerepelni fog a Külföldön élő magyar művészet táslatás a Szép művészeti Múzeumban (aug. 20-tól)

Hétfői Hírek 1970 VIII. 10

Schöffel Arnold

Szerepel a műsoznetben aug. 29-én megnyíló külföldön élő magyar művészet távlatán

Hétfői Hírek 1970 VIII. 17

Schöffer Béla festö. 1846.

/Schäffer/

Pesti Divatlap.1846.II. 656/58.1.
716.1.

Schäffer Béla (1815-1871)

Gendelet díszedényekkel és szőlővel

O. fa 79 x 62 S. le fabbra: Schäffer 852

Védett (Restaurált)

Kiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976 május

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976 május

Schäffer Béla

„Gendelet" O. fa 48x38

J. l. G. B. Schäffer 854

Kikiáltási ár: 8000 ft

BÁV 39.Képaukció katalógus 1976 május

Schöffer Ervin Ottó
építész.

Szül. Budapest 1874.
Oklevelet nyert 1902.

Műegyetem 18.

T. 5674.

gő Bécs város foglalja el, mig
a melyeken innen a szobor körül
n. Felirata:

tstadt Wien am 28. October 1848
Spinen am Kreuz.

e Wieden Kettenbrückgasse N 827

3 : 37.7 cm.

MDK

Schöfer Ervin Ottó, 19o2

A József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Schöffer Ferenc

iparművész

a főváros butorpályázatán dicséret.

Pesti Hirlap 1933

okt. 29.

U. 3626.

DRUCKSACHE!

32

Herrn
Prof. Dr. Otto Szönyi,
Landeskom.f.Denkmalpflege,
/Müemlékek Orsz.Bizottsága
Arena-ut.41.
Budapest VI. Ungarn.

Schöffer Ferenc

A főváros bútorpályázatán a zsűri dicséretét nyerte el

M.933.X.29.

SCHÖFFER JAKAB, patkolókovács

Nyilván azonos a külső tanács tagjával, Schäffer Jakabbal aki Stark j. Fülöp megbízásából vette megl672. febr. 5-én a "Fehér-ló" fogadót. 212. old

TÁRNOK PÁL: Stark János Károly soproni festő, üvészrézmetsző /1774-1814/ családjának története 208. old

SOPRONI SZEMLE, Helytört. Folyóirat, XXIX. évf. 3. sz. Sopron, 1975

Schöffer Károly

M.D.K.

85) Oltárkép. 1816.

Budapest Székesfőváros Művészeti Tárgyainak Katalógusa.
Bp. 1913. 46 l.

MDK

Schöffer Miklós, festö
szül. 1912

/Szerepelt 1947, Paris:"Groupe des Beaux-Arts"
kiállitáson is,

232. sz. Fantázia Tus

Stockholmi grafikai kiáll. 1948.Április.
Nemzeti Muzeum/Stockholm/ Katal. 32.1.

Schöffer Miklós
Festmény
Festmény

Francia, spanyol köztársasági és magyar művészek kiállítása. Nemzeti Szalon, 1948. augusztus. 12 l.

MDK

Schöffer Miklós

Sós E.: Francia, spanyol és párizsi magyar müv. kiáll. a N. Szalonban. Népszava 1948. aug. 18.

Schöffer Miklós (mit 1912, Kalocsa)

Szerepel a „Knaurs Lexikon der modernen Plastik" c. könyben

Vigilia, 1962, 4 sz., 23 old

Schöffer

Szerepel Lajos Némesi: Moderne ungarische Kunst i könyvében

Werner Spies: Moderne Kunst in Ungarn

Frankfurter Allgemeine 1969 XII.9

Schöffer Miklós

Külföldön él. Szerepel Read: Modern szobrászat .. könyvében

Bodri Ferenc: Művészeti Könyvek

Jelenkor 1969 10 s. 913 old.

Schöffer

Említve

Arnai Tamás: A pécsi képzőművészeti studió kiállítása a Miskolci Galériában
Dunántúli Napló, Pécs 1970. jún. 17.

Schöffer Miklós

szobrai

Magyar szakmunkairól. Herbert Read megemlékezik róla „Modern szobrászat" c. könyvében

Bodri Ferenc: Művészeti könyvek lexikona, Pécs 1969 X. 914.

Schöffer
festő

Kussák Lajosnak köszönheti múltját,
jelenét

Brendel János: Kussák életművének kiállítása Debreczenben

Alföld, 1969. X. 92-95.

Schöffer Miklós

alkotásaival nevet szerzett magá-
nak Európában.

Bojtár Endre: The Search for the
Archetypal Form. The New Hungari-
an Quarterly, Budapest, 23. sz. 89 l.
1966.

Schöffer Miklós. 1.

Mobil szobrok is bőven szerepeltek a Nürnbergi Biennalén. Többen fény mozgással is kombinálták a plasztikai hatást. A kiállítás mobil fénkonstrukciói között kétségtelenül a legnagyszerűbb élményt Schöffer Miklós lüminodinamikus kompozíciója nyújtotta.

Dr. Maksay László: Dürer hazájában.

Raptanítás 1970/3 23 old.

Schöffer Miklós

Lassú mozgásával, fényjátékával mesz-
szüről magára vonta a figyelmet, vil-
lódzó fényeivel úgy hatott, mint egy
mozgó, modern bálványszobor. A ma-
gyar származású, Párizsban élő, híres
művész oeuvre-je újabb monumentá-
lis művel fog gazdagodni.

Dr. Maksay László: Dürer hazájában

Rajztanítás 1970/3 23 old

Schöffer Miklós 3

A liège-i fényorgonája után (mely több emeletnyi magas üvegfelületre mozgó szinkompozíciókat vetít) most épül Párizsban az Eiffel-toronynál is magasabb kibernetikus fémtornya, melynek állandóan változó és mozgó fényei életének dinamikus lüktetését fogják vizuálisan kifejezni. Korunk legmonumentálisabb térplasztikai alkotása lesz.

Dr. Maksay László: Dürer hazájában.

Raptanitás 1970/3 23 old

Nicolas Schöffer

A mobilok tulajdonképpen mozgó tár-
gyak, amelyek esztétika céllal jöttek vi-
lágra a XX. század közepe táján. A kede-
ményezés Calder nevéhez fűződik, leg-
monumentálisabb alkotásait a ma-
gyar származású Nicolas Schöffer hozta
létre. Az 1969-es Velencei Biennálé fran-
cia kiállításának egyik terme az ő
műveit mutatja be.

Vinkler László: Évszázadunk stiláris
metamorfózisai.

Raptanitás 1970/4 3 old.

Nicolas Schöffer.

Schöffer alkotásai azonban nemcsak mozgó konstrukciók, hanem vetítőberendezésekkel is kombináltak. Az egészet kibernetikai vezérléssel működtetik. Éppen a vetítőberendezések, tükrök teszik lehetővé egy másik magyarszármazású mesternek, Victor Vasarelynek felfedezésével az op-arttal.

Vinkler László: Évszázadunk stiláris metamorfózisai.

Raptanitás 1970/4 3old.

Schöffer Nicolas
egy összművészet felé halad, amely a
teret és mozgást konkrétan veszi bír-
tokba.

Vinkler László: Évszázadunk stiláris
metamorfózisai.

Rajztanítás 1970/4 3 old.

4

Nicolas Schöffer

Schöffer mintha csak a valós térbe és időbe tenné át a futuristák szándékait: amit azok a vászon sikján ecsettel, így tehát bizonyos értelemben a hagyományos festészet módszereivel akartak kifejezni azt Schöffer végre is hajtja. Kaleidoszkopszerűségével elvontabb marad, inkább az op-art rokona, bármennyire realizálja is a tér-idő concepcióját magában a valóságos, konkrét térben és időben.

Vinkler László: Évszázadunk stiláris metamorfózisai.

Rajztanítás 1970/4 6old.

Nicolas Schöffer. 5

Kétségtelen, hogy a tachizmushoz képest ~~fo~~ Schöffer konstrukciói messzemenően intellektuális karakterűek, teljes tudo-mányos-technikai fegyverzettel rendel-keznek.

Vinkler László: Évszázadunk stiláris metamorfózisai.

Raptanitás 1970/4 Gold.

1) Schöffer Miklós

Művei Repr.

Párizsban él.

A 40-es évek végén, 50-es évek elején indítóka első térdinamikai kísérletet.

1956-ugorán készül első kibernetikus ~~szobra~~ szobra.

Majd következik a tény-effektusok felhasználása. Major Máté: A tér, tény, idődinamizmus művészete. Írás, Bp. 1970. II. bovító, 112-113; 113-114.

2) Schöffer Miklós

„Lux" – sorozat;

„Luminoscop" sorozat – az 50-es évek végén.

60-as években: idődinamizmus alkotásai: „Chronos"; „Musiscop" /1960/.

„Prizmája" – fükrökkel bélelve

1972-ve kivitelezik az n.n. „Schöffer tornyot"

Major Máté: A tér, fény, idődinamizmus művészete

Kiss, Bp. 1970. II. 115.

3) Schöffer Miklós.

Tornyát - az Eiffel-tornyához-hasonlót - Párizsban, a Rond Point de la Défense-on fogják felállítani: 347 m. lesz.

Schöffer Miklós

1

Ugyanakkor, amikor a Tchou riadó, a mester „La Ville Cybernétique" című könyvét adta ki, az 1968-as Velencei Biennale első díjasa a párizsi Galerie René Denise Rive Gauche termében két alkotást mutatt be.

Adam Henri: „Peinture fraîche" cím alatt.

Schoffer-Lux 9, Nicolas Schoffer, Les Lettres Françaises, Paris, 1969. julius 9. 29 l.

Schöffer Miklós

E két mű „határtalan" (illimités) mini plasztika I., mely lehetne egy fémegység nagyobb szobrászati alkotás mini hatásu változata.

Adam, Henri: „Peinture fraîche" cím alatt

Schoffer - Lux 9, Nicolas Schoffer. Les Lettres Françaises, Paris, 1969. julus 9 29 l.

Schöffer Miklós

II. Uj lumino, melynek fénylő tematikája egy vines környezetet idéz elő – s ugy tünik fel – gyógyitó és nyugtató tulajdonságok felett rendelkezik.

Adom Henri: „Peinture fraîche" fejezet alatt, Schoffer-Lux 9, Nicolas Schoffer. Les Lettres Françaises, Paris, 1969. julius 9, 29 l.

Schöffer Miklós

Az „illimité" egy oly formula, melyet legutóbb Vasarely is magáéva tett – s amely lehetővé teszi nem csak csökkenteni a minimumra az alkotások drát, de megoldja a korlátozott számu előállítást is.

Adam Henri: „Peinture fraîche" fejezet alatt.

Schoffer-Lux 9. Nicolas Schoffer. Les Lettres Françaises, Paris, 1969. julius 9. 291.

Schöffer Miklós

Született Kalocsán 1912. A Képzőmű-
vészeti Főiskolán tanult; 1937-ben Pá-
rizsba jött, ahol francia állampolgársá-
got nyert. 1939-ig a párizsi École des
Beaux Arts-on végzett tanulmányokat.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen
Plastik, München, 1961. 376 l 319 l.

Schöffer Miklós

A II-ik világháború kitöréséig csak mint festő dolgozott; az expresszionizmusan – a szürrealizmusan át jutott el az absztraktig. 1945 után keletheztek első fémplasztikái.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

E művek ugy hatnak mint Mondrian alkotásainak három dimenzionális ót-tételei. 1948-ban egy kísérleti sorozat után feltalálta az ugynevezett „Spatiodynamismus" "cimü alkotását.

Knaur Th. Nachf: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

E műve egy mozgatható festett elemekből felépített plasztika. Később a fénynek nagyobb szerepet juttatott és feltalálta a „Luminodynamismus-"t.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

E mű is a plasztika, a festészet, filmnek és a zenének szinthézise. E fajta alkotások 1957-ben keletkeztek, mozgó konstrukciók fémrudakból, üvegtáblák és fémlapokból összeállítottak.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

Az egészet egy fényszóró világítja meg, melynek fénye két különféle színű üvegtáblán át jut el az alkotásra; az egyik tábla a vetítőgépen belül fordul a másik az előtt.

Szmaus K. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1964. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

A fény egy plexiüveges ernyőre esik, amelyen állandóan váltakozó kines minták mutatkoznak. Motorok tartják a táblákat állandó forgásban.

Knaur Th. Nachf: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

Ritmikus hangok kísérik a fényjátékot. A mester spatiodynamismusa alkalmogást talál színpadi alkotásainál így például Théâtre Sarah-Bernhardt, 1956, „Nuit de la poésie" előadásán.

Span: Th. Nach.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

Továbbá Théâtre d'Evreux 1957, „Ballets M. Béjart 1958, Rijksakademie von Beeldende Kunsten, Amsterdam 1958, „Experimentelle Kantate" előadásain.

Span Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l 319 l

Schöffer Miklós

1957-ben a New York-i központi pólya-udvaron kísérletet végeztek a Lumino-dynamismus-szal. Első tárlata 1948-ban a párizsi Galerie Breteau-ban; 1958-ban a Galerie Denise René tárlatán egy gyüj-teményes kiállítása.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l. 319 l.

Schöffer Miklós

1959-ben részt vett a Kassel-i documenta II-en. 1960-ban az angol nyilvánosság elött a London-i Institute of Contemporary Arts-on mutatta be müveit.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l
319 l.

Schöffer Miklós

Szövegbe nyomott fekete-fehér reprodukció:

„Lux 4." 1957. Duraluminium.

Knaur Th. Nachf.: Lexikon der modernen Plastik, München, 1961. 376 l.

319 l.

69° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

DRAMMA - TORINO

- - MAR. 1969

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO
STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA
MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA
L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO
STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA
MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA

SHOP

è una edizione Cordani
36 via Donatello, 20131 Milano
telefono 23 65 144 (5 linee)

è un bimestrale dedicato al momento della vendita e della distribuzione / informa e documenta sulla progettazione, allestimento, arredamento, attrezzatura dei punti di vendita / analizza le complesse tecniche che condizionano le scelte del produttore e del consumatore.

Schäffer Miklós

A müncheni Konstruktivista Biennálé katalógusában nem mint magyar művész szerepelt.

Bálint E: Konstruktív tendenciák a magyar művészetben, Magyar Műhely, 1968. IX. 1. 52. l.

Schäffer Miklós

Fény-mobiljai a kor szerkezetének kifejezését jelzik (építészet, geometrikus hőskori módok kapcsolata, a modern technika, fény-szerkezet-forma egységében).

Bálint E: Konstruktivista tendenciák a magyar művészetben; Magyar Műhely, 1968. IX. 1. 49. l.

Schäffer Miklós

Fény-műtárgyai Moholy-Nagy László fénymodulátorával és Marcel Duchamp képműtárgyával együtt említve szerepelnek.

Bódiut E: Konstruktiv tendenciák a magyar művészetben; Magyar Műhely, 1968. IX. 1. 49. l.

Schäffer, Nicolas

A francia konzulátus őt bízta meg az új „Eiffel-torony" megtervezésével.

1968. IX. [illegible]. 48.

Bálint E: Konstruktivista tendenciák a magyar művészetben, Magyar Műhely,

Schöffer Miklós, [ ]

„Moholy Nagy a hiányzó láncnem" kassák képarchitektúrája és a konstruktivizmus magyar unokáinak, Vasarelynek és Schöffer Miklósnak munkássága között." [Többnör megemlítve.]

Perneczky Géza: Moholy Nagy Kerestetik 28-32.

Kritika, Bp. 1969. december VII/12.

Schäffer (!) Miklós

A nürnbergi Konstruktivista Biennálén a négy legjelentősebben ismert kelet-európai művész között szerepel, mind a négy magyar.

Bálint E: Konstruktivista tendenciák a magyar művészetben; Magyar Műhely, 1968. IV. 1. 48. l

Schöffer Miklós

Szerepelt a múlt éni plein air kiállításon Pöstyénben.

Beke László: Pöstyéni „fürdőlevél"; Valóság, 1970. 12. sz. 23. l.

Schöffer Miklós (Nicolas Schöffer) 1.

A budapesti Képzőművészeti Főiskolán tanult, 1936-ban a párizsi École des Beaux Arts-on folytatta tanulmányait. A II. világháború végéig festett, az expresszionizmustól a szürrealizmuson át az absztrakcióig tartó utat járta végig.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 2.

1945 után a fémkonstrukciókkal, plasztikákkal való foglalkozás során 48-ban eljut az „térdinamika" gondolatához – megvalósításához. 1954-ben a St. Cloud parkban (Párizs) felállítják 50 m magas kibernetikus vezérlésű tornyát, amely zenél is.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – műcsarnokból; Valóság, 1969. 4. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 3.

Térdinamikai eredményeit a „fénydinamikai"-ak és az „idődinamikai"-ak követik. 1960-ban ezekhez a „muzicop" járul.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 4.

Csoporthiállítások: Kassel (1959-1964), Sao Paolo, Amszterdam, Stockholm, Koppenhága (1961), Párizs (1962, 1967), London (1964), Bern, Baden-Baden, Brüssel, Buffalo, Düsseldorf (1965).

Major Máté: Franciaországi útijegyzet - művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 5.

További csoportkiállítások:
New York, Washington, Minneapolis, Pittsburgh, Seattle (1965-66), Eindhoven (1966), Bécs (1967).
Önálló kiállításai: Párizs (1948, 1950, 1952, 1958, 1963, 1966), London (1960), Brüsszel (1961), Lyon (1963), Amsterdam, Eindhoven (1964), New York és Düsseldorf (1968).

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 6.

Színházi munkái: Théâtre Sarah Bernhardt, Párizs, 1956; Théâtre d'Evreux, 1957; Théâtre de France, Párizs, 1961. A New York-i nagy Központi Pályaudvar (1957), a Liège-i Kongresszusi Csarnok mellett felállított toronyban és a „Tour Schöffer"-ben nyugodtak megismerhető az alkalmazás munkája.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 7.

Műterme a Mont Martre-i tanctó falához vezető kis utcában van.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 78. l.

Schöffer Miklós 8.

A szerző a „musiscop" („fényharmónium") leírását adja. Egy másik fénykészülékéből a Philips-konszern egymillió darabot gyártott le. A „Tour Schöffer"-t 1966-67-ben tervezte, 347 m magas lesz, rozsdamentes acélból készül, 5200 fényszóróval és 330 tükörrel lesz ellátva.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság. 1969. 7. sz. 79. l.

Schöffer Miklós 9.

A tornyt a Philips-konszern építteti, 1972-re (!) állni fog. Az új szerkezetek a jövő számára anonyg A kibernetikus város címen tanulmányt írt a művész. Svájcban 1963-ban róla szóló könyv jelent meg, Vasarelyéhez hasonlóan.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 79. f.

Schöffer Miklós

Képviselve van a párizsi Musée d'Art Moderne-ben.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969.7.21. 74.l

Schöffer, Nicolas

Cyspjei (kibernetikus-spaciodinamikus terentményei), köztereken járó, a parkok látogatói által alakítható és mozgatható szobrai a művész és a közönség közti szakadék megszüntetését célozza.

Szabolcsi Miklós: A neoavantgarde kérdéseihez, Valóság 1969. 12. sz. 59. l.

Schöffer, Nicolas

Elméletei és munkássága szorosan kapcsolódnak bizonyos urbanisztikai törekvésekhez, az ember új „mesterséges környezete" kialakításához. Egyuchány gépe, fényvetítője, Cyspje stb. jelentősen gondoljálják is a „mesterséges környezetet".

Szabolcsi Miklós: A neoavantgarde kérdéseihez; Valóság, 1969. 12. sz. 59. l.

Schöffer, Nicolas

Köztéren járó szobrainak az irodalmuban a strukturalizmus a megfelelője.

Szabolcsi M.: A veravantgarde kérdéseihez; Valóság, 1969. 12. sz. 51. l.

Schöffer, Nicolas

1968-ban a Velencei Biennálé szobrászati nagydíját kapta meg.

Valóság, 1970. 12. sz. 122. l. (Interjú N. Schöfferrel)

Schöffer, Nicolas

A cap a Mérlegben megjelent (1970. 3. sz.) interjút közli.

Valóság, 1970. 12. sz. 122–24. l.

Schöffer Miklós

neve emlitve

Vigília 1969 december
852. old.

Képzőművészet

Schöffer Miklós

„Hommage à Lajos Kassák"

C. Tompozíciója szerepel a „Magyar származású XX. századi művészet Kiállításán a Műcsarnokban

Vigília 1970 november 781. old

Képzőművészet

Schöffer, Nicolas

A modern művészet fejlődése szempontjából fontosnak tartja M. Duchamp-t, Naum Gabót, Moudriant, Moholy-Nagyot és a filmeseket. Picasso és a kubisták szerinte elidegenítenek.

Interjú ~ -vel; Valóság, 1969. 12. sz. 124. l.

Schöffer, Nicolas

Szőnyi tanítványa volt. Párizsban beiratkozott az Ecole des Beaux-Arts-ra, jobbi tanulmányait befejezte.

Interjú ~-vel; Valóság, 1970. 12. sz. 124. l.

Schöffer Miklós

Moszkvában és Leningrádban művészcsoport alakult, amely az ő ocurre-jét tekinti iránymutatónak. Leningrádban (az 50. évfordulón) az Aurora mellett állították fel a Kozmosz elnevezésű mozgó szerkezetét. A csoport vezetője Lev Nuszberg, aki a művészt felkereste Párizsban.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság, 1969. 7. sz. 79. l.

Schöffer Miklós

A Tour Schöffer a Rond Point de la Défense-on fog felépülni, az Arc du Carrousel, a Place de la Concorde obeliszkje és az Arc de l'Etoile tengelyében.
A művész 1968-ban a Velencei Biennálé plasztikai nagydíját nyerte el.

Major Máté: Franciaországi útijegyzet – művészetről; Valóság. 1969. 7. sz. 80. l.

Schöffer Miklós (Nicolas Schöffer)

Új szerkezetek a jövőnek (A kibernetikus város) címmel a lap írást közöl tőle.

Valóság, 1969. 7. sz. 81–90. l.

Schöffer ~~[illegible]~~ Miklós

mélyet lélegzett abból a levegőből, amelytől olyan magamok erősödtek, mint Kassák, Moholy-Nagy, Vajda, Kemény, Vasarely

Képzőmű v. Almanach Bp. 1969. 53.o.

Bálint: Kassákról

Schöffer Miklós

előtt a francia Gotin Jean plasztikáit vízszintes és függőleges rudakkal valósította meg.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Éditions du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l. 132 l.

Schöffer Miklós

Szövegbenyomott fekete-fehér fénykép-reprodukció:

„Cysp 1." Marseille, a Raggogó Város tetőszerkezetén, 1956,

„Cysp 2", 1956.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959, 372 l 132-133 l.

Schöffer Miklós

Korábban festő volt, ki 1950-ben alkotta meg első aluminium konstrukcióit – néhány év alatt egy tuláradó fantázia révén, mely gyakran meghaladta a sobvázat keretét – nagy hírnévre tett szert.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l 131 l

Schöffer Miklós

A Neo-Plasticizmussal rokonságban állónak lehet őt tekinteni, ki uj utakat nyitott meg, mi alatt táncos, bukdácsoló, csengő és még valódi zenét játszó plasztikát alkotott.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l 131 l.

Schöffer Miklós

Müveit „Spatio-Dynamis"-nak nevezte el s így legtöbb müve „Spatio-Dynamikus Torony" cím alatt szerepel. Legujabb alkotásai „Luc 1" (1957), „Cysp 1" (1956) és „Cysp 2" (1957).

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959
372 l. 131 l.

Schöffer Miklós

Mozgatható üvegtáblákkal és téglalapokkal alkotott két legutolsó műve legjobbjai közzé sorolható. Szerencsésen összeválogatott arányaival – bonyolultságuk dacára, egységként hatnak.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l 131 l.

Schöffer Miklós

által megvont irányban dolgozott az
amsterdami Constant Nieuwenhuis és
a párizsi Stephen Gilbert, kik a magyar
művésztől hasznos útbaigazítást és segít-
séget.

Szuphor Michel: Die Plastik unseres
Jahrhunderts, Editions du Griffon, Neuchâ-
tel, 1959. 372 l. 131 t.

Schöffer Miklós

alumíniumból alkotott müvei is-
mertek.

Seuphor Michel: Die Plastik unseres
Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neu-
châtel, 1959 372 l 218 p.

Schöffer Miklós

Született 1912-ben Kalocsán. Tanulmányok a budapesti Művészeti Iskolán. 1937-ben Párizsban. 1939-ig az École Nationale des Beaux-Arts hallgatója.

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l 327 l

Schöffer Miklós

Először expresszionista és szürrealista, majd absztrakt festő." 1950-ben absztrakt szobrász. Művei alumíniumban, vasban és rézben. Négyszögű mértani művek, kötőformákkal kiegészítve.

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959 372 l. 329 l.

Schöffer Miklós

Művészetét „térdynamizmus"-nak nevezi el. 1955-ben egy 50 méteres hongos tornyot építő acélrudakból állít fel. /:St. Cloud-i Park:/

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959, 372 l. 329 l.

Schöffer Miklós

1956-ban első hangos és táncoló kibernetikus plasztikája /: elektronikus :/

Önálló kiállításai Párizsban: Galerie des Deux-Iles, 1950; Galerie Mai, 1952.

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l 329 l

Schöffer Miklós

Galerie Denise René, 1958. Részvétel a Salon de la Jeune Sculpture és a Salon des Réalités Nouvelles Párizsban él.

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Édition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 329 l.

Schöffer Miklós

Bibl.: Schöffer: Le Spatiodynamisme, Paris, 1955.; Habasque: Nicolas Schöffer et le Spatiodynamisme, „Aujourd'hui" Nr. 3 Paris, 1955.

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 f. 329 f.

Schöffer Miklós

Egész táblán fekete-fehér fényképreprodukció
„Nicolas Schöffers Atelier" felirattal.

Seuphor Michel: Plastik unseres Jahrhunderts, Edition du Griffon, Neuchâtel, 1959. 372 l. 329 l.

Schöffer, Nicolas

Döntő hatással volt rá Norbert Wiener könyve. 1949-ben olvasta. Leírását adja a Défense-téren felállításra kerülő vitányítótornyának. 1955-ben, a Saint Cloud-i építészeti kiállításon épített egy láthatatlan válaszfalú házat. Szól a kibernetikai vásárról.

Valóság, 1970. 8. sz. 127-128. l. (Spiegel, 1970. II. 9.)

Schäffer, Nicolas

A modern művészetet destruktív (Dada, szürrealizmus) és konstruktív (konstruktivizmus, De Styl, Bauhaus) mozgalmakra osztja. A párizsi 1968-as májusi forradalom is dada.

Valóság, 1970. 8. sz. 127. l. (Spiegel, 1970. II 9.)

Schöffer, Nicolas

Véleménye szerint Vermeer óta hanyatlás a művészet sorsa. Ő még remek kombinációs készséggel rendelkezett, amely az alkotás titka. Nem hisz a lányészben.

Valóság, 1970. 8. sz. 127. l. (Spiegel, 1970. 11. 9.)

Schöffer, Nicolaus

Szerepelt a Konstruktivista Biennálén, MSzH-ban.

Bodri Ferenc: Napjaink tér: a konstruktivizmus; Valóság, 1968. 10 sz. 100 l.

Schöffer, Nicolas

A Spiegelnek adott interjúból közöl részleteket

a lap (1970. II. 9.).

Valóság, 1970. 8. sz. 126-28. l.

Schöffer Miklós, képrőművész

- magát „a kibernetikai korszak művészének" vallja. Munkái a Magyar származású, XX. sz-i művészek kiállításán Bp-en (Hommage à Lajos Kassák)

D. I.: Képrőművészet
Vigília, 1970. nov. 781. l.

Schöffer Miklós

Müveit 1970. augusztusban a Mücsarnok tárlatán mutatták be; hét alkotásával szerepelt; konstruktivista és kifejezni kívánja a mozgás lehetőségeit.

Passuth Krisztina: Modern Hungarian Artists living abroad. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 sz.

2071

Schöffer Miklós

2

Nagyméretű mozgó fém alakokat tervez, kibernetikus elgondolással szabályozottan – e műsek állandóan változó színes fénysugarakat vetítenek.

Passuth Kriptina: Modern Hungarian Artists living abroad. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41. s.

2071

Schöffer Miklós

Monumentális alkotásai szervesen illeszkednek bele a modern magyar művészet esztétikai képébe. Párizsban, valamint Liège-ben találhatjuk meg műveit.

Passuth Krisztina: Modern Hungarian Artists living abroad. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1971. 41 p.

2070

Schöffer Miklós

56 éves festő és szobrász, aki nyáron elnyerte a velencei biennale nagydíját egy 347 m magas fénytorony építését tervezi mérnökök és művészek együttműködésével. Jelenleg egy tízméteres kibernetikus szobron dolgozik, amelyet a Rennes-i Művelődési Ház mellett állítanak fel.

Nagyvilág.

Magyar Hírlap, 1968. december 16. 6. l.

Schöffer Miklós

magyar származású párizsi szobrász meglapta a
Szomány megbízást a 347 m magas nyugat
párizsi ribernetikus torony megtervezésére.

Nagyvilág.

Magyar Hírlap, 1969. február 10. G. l.

Schöffer Miklós, szobrász

Szerepel a Műcsarnok ban. (1970. aug. – szept.)

„A fény költésetét fejlesztette tovább."

Beke László: Külföldi magyar művészet?

1–6. o

KRITIKA, Bp. 1970. október VIII/10

Schöffer Miklós, szobrai

A Műcsarnokban megnyílt kiállításával kapcsolatban megemlítve

s' jelentőségének elemzése.

(1970. aug.-sept.)

Bekke László: Külföldi magyar művészet?

1-6. o.

KRITIKA, Bp. 1970. október

VIII./10

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

68° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

1021

ITALTURISMO
CASELLA POSTALE 372
30100 VENEZIA

Numero Speciale Cortina
1968

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO
STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA
MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA
L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO
STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA
MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA

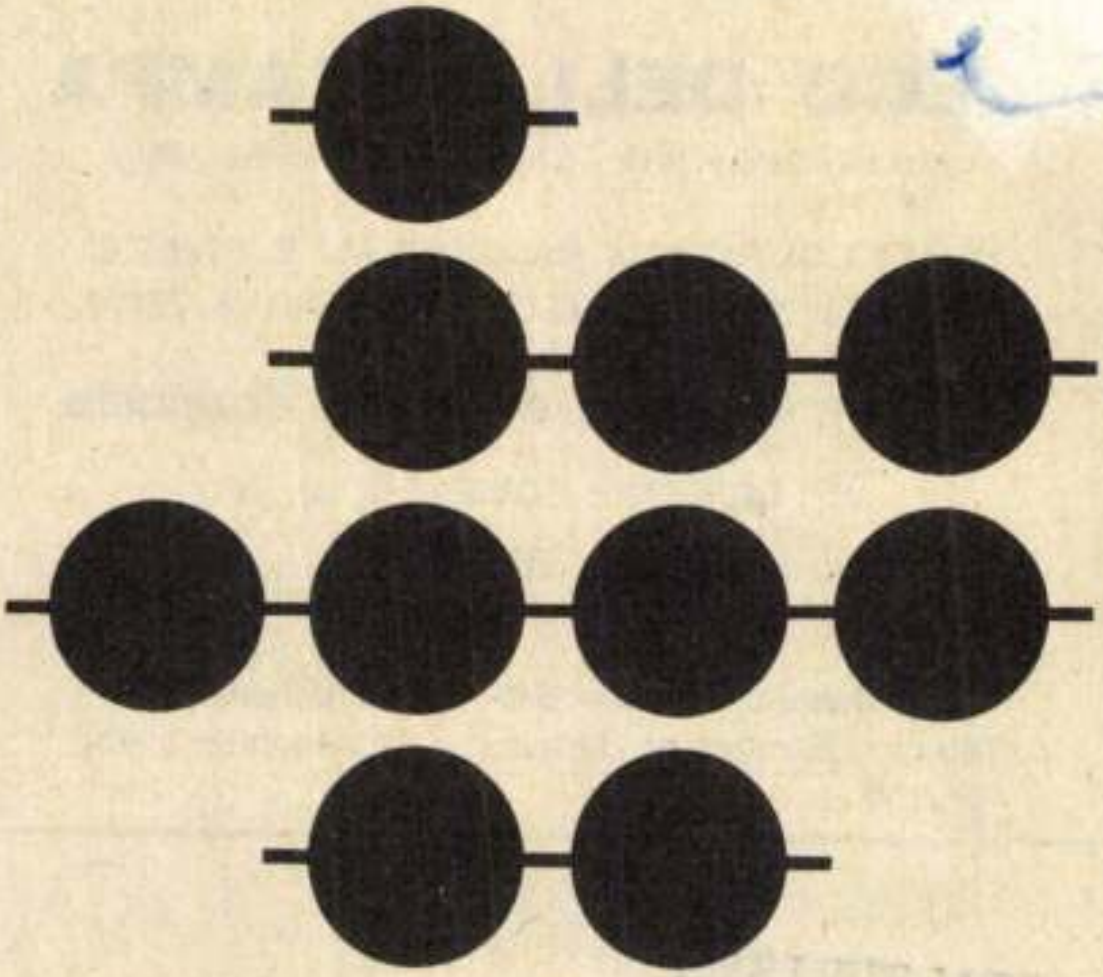

OLIVETTI ADDIZIONATRICI

Sono le macchine che fanno semplici i vostri conti: conti di cassa, conti in casa. E sempre conti scritti. Un'addizionatrice manuale, portatile: la **Prima 20**. La **Quanta**: la piccola addizionatrice elettrica. Un'addizionatrice elettrica più veloce: la **Elettrosumma 20**. O l'**Elettrosumma 23**, l'addizionatrice professionale. E per chi voglia anche la moltiplicatrice automatica diretta, una vera moltiplicatrice: l'Olivetti **Multisumma 20**.

Schöffer Miklós

A liège-i torony, 1961. (terr.)

Magyető-almanach 1967/1. 398. l.

Schöffer Miklós

Városterv a színházzal (repr.)

~~Sz~~ Magvető-almanach 1967/1. 395. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-126

PETŐFI NÉPE

1977 AUG 26

859

Nicolas Schöffer kiállítása

Rangos esemény színhelye volt a városi kiállítóterem aulája augusztus 21-én. Új köntösében elsőként Kalocsa világhírűvé vált szülötte, Nicolas Schöffer művészetét mutatta be eredeti művekkel és másolatokkal a megszokottól eltérő rendezésben.

A bemutató kiállítás gondolata Schöffer hazai művészbarátaiban és követőiben merült fel. A városi tanács művelődésügyi osztálya, a művelődési központ és az ifjúsági ház vállalkozott az anyaggyűjtésre, a megrendezéssel járó feladatokra.

Nicolas Schöffer örömmel fogadta a szülővárosában rendezendő kiállítás tervét.

A művész fiatalon került el Kalocsáról, de a honvágy ma is erősen él benne gyermek- és diákkora tanúja, a város után. Akik régről emlékeznek rá, egybehangzóan említik meleg emberségét és szerénységét.

Mostani kiállításának legfőbb célja bemutatni a városnak és az ide látogatóknak Schöffer kevéssé, vagy kevesek által ismert művészetét.

A kiállítás megnyitóján szép számú érdeklődő jelent meg. Geri István, a városi tanács elnöke köszöntőjében célzott arra, hogy a kiállítás kiinduló pontja lehet annak a szándéknak, hogy a város méltó formában is adózzon Nicolas Schöffernek. Dr.

Major Máté akadémikus megnyitójában közvetlen hangon és közérthetően fogalmazta meg a művész törekvéseit, méltatta érdemeit. A kiállítás szeptember 11-ig várja látogatóit naponta 10 és 12, és 15—18 óráig.

A rendező szervek ezúton mondanak köszönetet mindazoknak, magánszemélyeknek és intézményeknek, a Szépművészeti Múzeumnak, Dargay Lajos egri és Szegedi Dobó Illés budapesti művészeknek, akik anyagukkal, segítőkészségükkel hozzájárultak a kiállítás megrendezéséhez.

Őszkár (Gödöllő), 3. István (Zalaegerszeg).

Összetett csapatbajn 1. Kiskunfélegyháza János, Horváth Zoltán, András), 2. Zalaegerszeg keméti Modellező Klul János, Kispál Antal, Ma ló).

A Kiskun Kupa tehá végleg sen a félegyházi modellező klub birtokába került, miután négy év alatt háromszor nyerték meg a versenyt.

A félegyházi versenyzők jelenleg a 28-án Csepelen megrendezendő Csepel Kupa, szeptember 10-én Békéscsabán lebonyolítandó Körös Kupa küzdelmére készülnek.

Mikor lesz az országos döntő?

— Kiírásnak megfelelően szeptember 3-án Pécs lesz a színhely. A PVSK-pályán kerül sor a versenyre és az egészet a tv is egyenes adásban közvetíti. Minden bizonnyal már csak ezért is érdekes, szép verseny lesz, ahol az 1—6. helyezettek kapnak éremdíjazást, s az 1—3. helyezetteknek

PETŐFI

8.05: Nóták.
8.33: Kincsek a nemzet múzeumában.
8.53: Daljátékokból.
9.33: Tánczene. Cserháti Zsuzsa és a Gemini együttes felvételeiből.
10.00: Zenés műsor üdülőknek.
12.00: Fúvósesztrád.
12.33: Barokk muzsika.
13.33: Utolsó nap a táborban.
14.00: Kettőtől ötig.
17.00: Ötödik sebesség Leningrádból és itthonról.
18.00: Harmine perc rock.
18.33: A Magyar Rádió népzenei fesztiválja.
20.14: Operettdalok.
20.33: Tizenkét szék. Ilf és Petrov regénye rádióra alkalmazva — II. rész.
20.58: Magyar operaénekesek.
21.48: Nóták. Szalay László énekel.
22.10: A hanglemezbolt könnyűzenei újdonságai.
22.33: Kellemes pihenést!

3. MŰSOR

14.05: Dzsesszfelvételekből.
14.31: A Román Kultúra Hete. Enescu: Oidipusz. Négyfelvonásos opera.
17.30: Katedra.
18.00: A világgazdaság hírei.
18.05: Schumann-művek.
19.00: Rádióhangversenyekről.
19.33: Gigászok.
20.03: Szimfonikus zene.
21.40: Msztyiszlav Rosztropovics gordonkázik, Benjamin Britten zongorázik.
22.25: Holnap közvetítjük.

Schöffer, Nicolas nabrón

● *NICOLAS SCHÖFFER, a fél évszázada Franciaországban élő magyar származású művész legújabb alkotásaiból nyílt meg kiállítás a párizsi Magyar Intézetben és egyidejűleg Denise René galériájában.*

Népszabadság, 1989. jún. 16.

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO -

L'ISES chiude Chi si occuperà dell'edilizia sociale?

(Nostro servizio)

CATANIA, 31 — «Abbiamo 100 opere in corso, scuole soprattutto: oggi, fine dell'anno, scade il termine fissato per lo scioglimento dell'Istituto e queste opere non sappiamo a chi consegnarle e che fine faranno»: l'ing. Carlo Ugo Reitano, 50 anni, da quattordici direttore regionale dell'ISES, dopo una carriera come funzionario della Presidenza del Consiglio dei Ministri parla con atteggiamento accorato e, perchè no?, sconfortato del destino dell'ISES.

Il trentuno dicembre è oggi ed ancora non si sa che fine faranno i lavori intrapresi secondo le convenzioni dall'ISES stesso stipulate con i Comuni ed in base ad appalti con ditte costruttrici private; dove andranno a finire gli impiegati (85, in Sicilia, senza tenere conto dei dipendenti dell'Ufficio speciale per le zone terremotate della Sicilia Occidentale, un ramo a sè stante); chi si occuperà del settore nel quale l'ISES era intervenuto da anni.

L'Istituto per lo Sviluppo dell'Edilizia Sociale è un ente di diritto pubblico a carattere nazionale, posto sotto la vigilanza del Ministero dei Lavori Pubblici. La sua legge istitutiva risale al 15 febbraio 1963, ma l'Istituto deriva dall'UNRRA-CASAS (un organismo governativo nato nel dopoguerra per la ricostruzione edilizia e per il soccorso ai senza-tetto).

«La legge istitutiva — ricorda il direttore ing. Reitano — stabilisce che l'ISES debba intervenire nell'edilizia sociale e provvedere, sulla base di leggi dello Stato, a costruire servizi ed infrastrutture sociali. Le regioni, le province ed i comuni possono rivolgersi all'ISES per la realizzazione di programmi edilizi e per l'affidamento di studi e ricerche».

«Abbiamo fatto ospedali, chiese, centri sociali, in Sicilia — continua l'ingegnere Reitano — case popolari e scuole. Per conto della Regione è stato realizzato da noi il 90% degli alloggi popolari regionali, in base alle leggi nn. 33 e 25, circa 4.000 alloggi. Siamo l'unico istituto con una competenza vera e propria in campo di edilizia scolastica. Adesso arrivano a scadenza i termini di legge perchè questo ISES finisca di esistere e, a parte le preoccupazioni sul nostro futuro, sul nostro posto di lavoro, chi è che prenderà il nostro posto in un settore tra i più delicati ed importanti? La Sicilia, tutta l'Italia hanno fame di scuole. Ad un anno di distanza dal decreto di scioglimento di ISES, GESCAL e INGIS nessuno si è preso la briga di provvedere ad un passaggio delle funzioni da noi ad altri organi, ad una trasmissione delle competenze che assicuri la continuità degli interventi e la fine delle realizzazioni in corso».

Un'occhiata alle cifre, per avere il quadro della situazione. Il riepilogo generale per tipi di programmi, preparato dai funzionari dell'ISES parla di 44 miliardi e 528 milioni di opere: di esse 15 miliardi e 684 milioni sono relativi ad edilizia abitativa e 28 miliardi e 844 milioni ad opere di urbanizzazione primaria e secondaria (vale a dire scuole, strade, edifici pubblici, ospedali, etc.). Le opere ap-

[illegible] di 885 [illegible] provate ed [illegible] palto; le opere [illegible] getti all'approvazione [illegible] montano a 5 miliardi [illegible] milioni ed a 6 miliardi [illegible] 600 milioni le opere in programma ed in corso di progettazione.

«Due leggi, in particolare — ricorda il direttore ing. Reitano — che hanno qualificato l'attività dell'ISES: la 645 e la 641, in materia di edilizia scolastica (la prima prevede contributi statali ai comuni, mentre la seconda assegna tutto il carico allo Stato)».

In seguito a queste leggi l'ISES si è sostituito ad una sessantina di comuni siciliani (Agrigento il più importante), non in grado di provvedere, data la carenza di strumenti tecnici alle ricerche ed alla progettazione così come stabilito dalle leggi ed ha intrapreso un programma di costruzioni scolastiche ancora da ultimare.

L'ISES, infatti, ha operato anche con la creazione di centri culturali — nove a Paternò, Noto, Augusta, Barcellona, Termini Imerese, Ragusa, Caltagirone, Gela — forniti di biblioteche popolari ed aperti come centri di incontro e di dibattiti.

Anche queste attività, ovviamente per i centri che ancora sono funzionanti — non si sa bene a chi andranno e da chi e come saranno gestite.

ANTONIO CALABRO'

L'ECO DELLA STAMPA
73° Anno
(L'Arco della Stampa: 1912 - L'informatore della Stampa: 1947)
UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394
Direttori: Umberto e Ignazio Fruguiele
VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
20129 MILANO
Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674
LEGGASI A TERGO
LEGGASI A TERGO
DIR. V.NISTICO' - E ENRICO SICORA (RESP.
VIA MARIANO STABILE 9
90141 PALERMO
L'ORA
31 DIC 1973

Così quest

Questa mappa mos
la cometa Kohoutek. E'
dei vari corpi celesti in
fico direttamente prodo
dità settimanale, indica
sud-occidentale del ciel
tificazione può essere d
i punti di riferimento
meglio visibili nel nostro

COME USARE LA

testa. Assicurarsi che il
il nord. La circonferenz
tro della mappa si trov
meta di Kohoutek è ind
timana di validità della

SCHÖFFER Miklós

Forrás, 1985/9. 96.p.

* * *

A SCHÖFFER-SZEMINÁRIUMOT ÉS A PÁRIZSI MAGYAR MŰHELY TALÁLKOZÓJÁT 1985. július 31.—augusztus 3. között rendezték meg Kalocsán. Az idei tanácskozás az irodalmi és képzőművészeti avantgarde vitatott kérdéseinek megválaszolását tűzte ki célul. A találkozóhoz számos rendezvény, irodalmi est kapcsolódott.

* * *

Nicolas Schöffer

NICOLAS SCHÖFFER, a Kalocsán született szobrászművész megrendezte „a nyitott ajtók napját", azaz otthoni környezetben mutatta be a látogatóknak műveit. Az idős művész nemrég fél oldalára megbénult, de már lábadozik, és terveiről beszélt a francia és magyar látogatóknak.

Népszabadság, 1986. XII. 17

.8.30

Nicolas Schöffer

nehrgnmüvén

ték a világhirü, magyar származású
las Schöffert. 70. születésnapja al-
ınács a Magyar Népköztársaság babér-
zászlórendjét adományozta neki.
otásaiból a közelmúltban rendeztek
ti Mücsarnokban.

SCHÖFFER Miklós

Magyar Nemzet, 1992. jan. 9. → jan. 17.

↓

Eltemették Schöffer Miklóst. Szülővárosa, Kalocsa is koszorút küldött a nemrég elhunyt világhírű magyar szobrászművész, Schöffer Miklós párizsi ravatalára. Csütörtöki temetésén megjelent Szávai János, hazánk párizsi nagykövete is.

rónika

Schöffler Miklós, a Párizsban élő kiváló magyar művész, a kibernetikus szobrászat megteremtője 79 éves korában meghalt – kaptuk a hírt csütörtökön este. Köztéri alkotásai több városban megtalálhatók, köztük egy szülővárosában, Kalocsán. Munkásságának méltatására visszatérünk.

ts optiques et émotionnels, leurs symboles,
que et le choix des couleurs, les couleurs
ce, l'environnement et l'habitat, leur rôle
énagement de l'espace.

de-Bohlen.-
m und Zweck.- Berlin, n° 3, 74, pp I6-22.

mples d'une restructuration globale d'une
une construction nouvelle d'autre part
ompte du rôle de l'environnement dans la
du travail.

tze in der Stadt ; genug Platz für Phantasie ?.
e jeux dans la ville ; assez de place pour
isie ?).
m und Zweck.- Berlin.- n° 2, 74, pp I3-I7,

critique des trois aires de jeux (Berlin,
Sandow). Nécessité d'une collaboration étroi-
outes les instances concernées, ce qui de-
re plus aisé dans un système socialiste.
ce donnée à des aires de jeux favorisant la
ité plutôt que l'individualisme.

SCHÖFFER MIKLÓS

ÉS 1991. 29. sz. 2. p.

Kassák-díj

A Kassák-díj Kuratóriuma (*Bujdosó Alpár, Nagy Pál, Papp Tibor* — a Magyar Műhely szerkesztői —, valamint *Schöffer Miklós* szobrászművész) az 1990. évi Kassák-díjat, életművéért, *Cselényi Lászlónak*, az 1991. évit a modern magyar költészet egyik legjelentősebb, Európaszerte ismert alkotójának. *Ladik Katalin*nak ítélte.

71.
PODKARPATSZKOJE DRUZSESZTVO.
gyar Szövetkezés" az Országo
vatalos Közlönyének havi n
Szilágyi László.
Bp. 1941-42, "Pátria" Irodaln
1- 4. (1940. IX. - 1940. XII.
II. god. 1-12. (1941. I. -
III. god. 1-12. (1942. I. -

72.
PROTESTÁNS ÁRVAHÁZI KÉPES N
Szerk. Kenessey Béla.
Bp. 1896, Hornyánszky. V, 12
lev.
Fűzve.

73.
RAJZOKTATÁS. A Magyar Rajzt
Közlönye. Fel. szerk. Mátrai
XXXIX. évf. (1936) 9-10. sz.
Fűzve, eredeti papírborítóban

74.

Schöffer, Nicolas, szobrász

Megnyílt a Schöffer-ház Kalocsán

Nicolas Schöffer Párizsban élő neves kinetikus jelenlétében felavatták vasárnap *Kalocsán* a művész átalakított szülőházát; a tervei szerint felújított Schöffer-házban állandó kiállítás nyílt meg. A falakon fotók szemléltetik azokat a mozgó konstrukciókat, amelyek Párizs tereit díszítik, a termeket pedig betöltik a művész által Kalocsának ajándékozott Cronos-szobrok és más mozgó műalkotások.

—: Megnyílt a Schöffer-ház Kalocsán 9.

Népszabadság Bp. 1980 nov 10.

Schöffer, Nicolas, szobrász

(harangozó): TV. notesz

Esti Hírlap, 1971. [illegible]

2.

TV Tükör

● A minden ízében mozgó, tengelyekből, fémtárcsákból, körszeletekből, rejtett fényforrásokból épített, automatikus mechanikával, vagy éppen kibernetikával vezérelt „szobor" csodálatot és bámulatot vált ki a nézőből, vonzza, rabul ejti tekintetét. Különösen, ha azt éppen atyamestere, Nicolas Schöffer tervezte és esetleg olyan hatalmas méretben, mint például a Kalocsára szánt fénytornyot. Hagyományos értelemben semmiképpen sem nevezhetők szobroknak ezek a tér-, idő-fénykonstrukciók, vélekedik maga a művész is, a Franciaországban élő, kalocsai születésű, világhírű mester, akivel érdekes és látványban gazdag interjút készített a televízió, és aki olyan közvetlenül, s időnként finom öniróniával beszélt munkásságáról, hogy nemcsak konstrukciót, fényt lövelő mobiljait szerettette meg, hanem megnyerő, izgalmas személyiségét is.

A kiállítótermeket járva tapasztalhatjuk, hogy a középgeneráció néhány tagja és a fiatalabb művészek nálunk is készítenek úgynevezett mobilokat. Ám, eddig egyiküknek sem volt lehetősége rá, hogy elképzelését, hatalmas méretekben megvalósítsa, a modell így megmaradt „stabil mobilnak", vagy éppen technikailag jól-rosszul kivitelezett, bonyolult játéknak. Schöffer felismerte, hogy szobrai, vagyis konstrukciói, csak akkor érik el hatásukat, hogy ha mozgásba hozza őket és a rejtelmes szerkezetekkel, a sejtelmes fényjátékokkal, a körülöttünk levő mindenség kiismerhetetlennek tetsző bonyolultságát, kuszaságát villodzó képekkel idézi fel, élénk hozva egyszersmind a nagyváros lüktetésének hangulatát.

Schöffer együtt lépett a technika változásaival, s még valaha mobiljai néhány alapmozgásra épültek, ma már a mozgások egész rafinált rendszerét foglalják magukba. Nagy, szemet gyönyörködtető és izgalmas játékszerek ezek, amelyeket a művész játékos szenvedéllyel, ám rendkívül tudatosan, különleges tehetséggel és technikai érzékkel hozott létre. Miként a műsorban ugyancsak megszólaló Vasarely, ő is a formák egészen rendkívüli gazdagságát építette fel, ugyanarra az alapgondolatra. Ez a művészet mindannyiunkhoz kíván szólni, nem bírja el a bezártságot, a kiállítótermek falait, a műtyúrkeméreteket, ellenkező esetben inkább játékszerré válik, mint általánosabb jelentést hordozó művészi produktummá. Sokat lehetne ennek a „szobrászatnak" plasztikai mivoltáról vitatkozni, hiszen nyilvánvaló, hogy semmilyen hagyományos értelemben vett szoborfogalomba nem szorítható bele. Vagyis úgy tűnik, ez a művészi megnyilatkozás egyik útja, és lehetősége, de semmiképpen nem helyettesítheti az emberábrázoló szándékokat, útkereséseket, egyszóval nem léphet annak helyébe. Ám ez a vállalkozás önmagában sem kevés, hiszen korunk embere gyakorta bele van zárva a munkahelye és otthona vizuális élményektől mentes szürkeségébe. A modern, többnyire sivár építészeti megoldásokkal készülő csupahasáb, csupaszöglet lakóházak között jó lehet szembetalálkozni egy olyan „csodával", amelyet Schöffer Miklós teremtett.

(harangozó)

feldolgozók Iránban, Irakban, Algériában találtak vevőre.

A lakónegyedek ellátására *szabadon telepíthető új típusú kazánokat dolgoztak ki a Lángban.* Ezt továbbfejlesztve kezdik meg még az idén a mezőgazdasági hulladékégetők termelését. Ezzel a berendezéssel mezőgazdasági üzemek fűtése jelentős olajmegtakarítással oldható meg.

A Paksi Atomerőműnek s a szovjet megrendelőknek eddig is szállítottak vegyipari gépeket az angyalföldi gyárból. Évről évre összetettebb, bonyolultabb berendezések gyártására képesek a Lángban.

A negyedik ötéves tervben 6 millió dolláros nem rubel elszámolású exportra volt képes a vállalat.

A jelentős exportbővítő hitelszerződéseknek köszönhető, hogy a hatodik ötéves tervben már tizszer ennyi, 60 millió dollárnyi árbevételre számíthatnak.

(h. l.)

BINAISA ELNÖKÖT?

alomátvétel

ában

Mint ismeretes, az Ugandai Nemzeti Felszabadítási Front katonai bizottsága tegnap

megfosztotta tisztségétől

Binaisa elnököt, felmen-

Schöffer Miklós, szobrán

Kiállítás

A KALOCSAI SCHÖFFER-GYŰJTEMÉNY

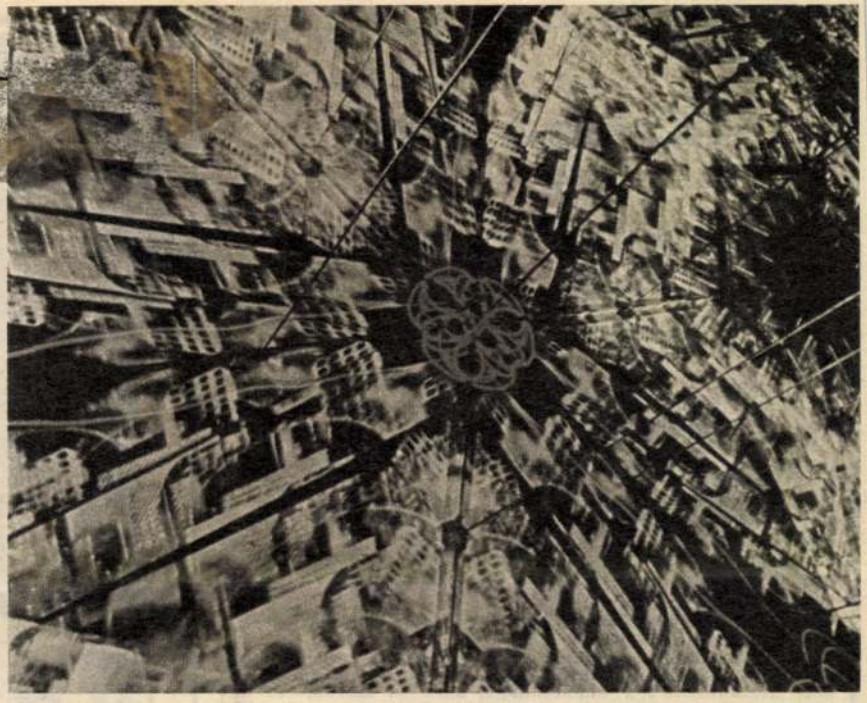

Már jó egy éve megnyílt — fővárosunktól nem is nagyon távol — egy olyan új állandó kiállítás, amelyet mindenkinek érdemes megnéznie, akit érdekel a legújabb forma- és hagyománybontó képzőművészet. Az 1912-ben *Kalocsán* született *Schöffer Miklós* „kibernetikus képzőművészete" a hatvanas évek elejétől teljesedett ki Párizsban; az alkotó a hetvenes évek során világhírnévre tett szert; ma pedig a kísérletező képzőművészet egyik vezéregyéniségeként tisztelik. Nicolas Schöffer művei nem szobrok vagy táblaképek, hanem „térdinamikus konstrukciók", „fényszerkezetek" vagy közterületre szánt — szintén fény-, mozgás-, téregységet alkotó — építményeknek a tervei.

Hogy mindez mit is jelent tulajdonképpen, azt legjobban az alkotó szavaikkal jellemezhetjük: *„Míg a klasszikus művészetben az anyag, a szín és a fény, valamint ezeknek a kombinációja volt a cél, a térdinamika csak olyan eszköznek tekinti ezeket, amelyeknek arra kell szolgálniuk, hogy térbeli valóságot teremtsenek, azt meghatározzák és mozgásba hozzák... Mert nem a hálózat, hanem a tér a fontos: így lesz a tér anyaggá."*

Ennél sokkal többet mond, ha ellátogatunk Kalocsára, az I. István király út 76-ba, ahol a művész szülőházában egy fölöttébb értékes kis gyűjteményt élvezhetünk. Az együttest Schöffer ajándékozta szülővárosának, s az érdekességben, szépségben és értékben társa a hasonló jellegű pécsi Vasarely-gyűjteménynek.

A kiállított tárgyak többségét — hogy élvezhessük őket — *be kell kapcsolni.* Akkor kelnek csak életre a fényből, térből, fémből, üvegből, műanyagból és még sok minden egyébből egységbe szerkesztett érdekes, izgalmas, játékos kedvet serkentő műalkotások. A képünkön látható *Prizmába* tekintve (ennek nagysága és formája olyan, mint egy erdei esővédő házikóé) egy zsibongó felhőkarcolóban vagy egy űrvárosnak a belsejében érezzük magunkat. S a kép pillanatról pillanatra változik, mert a prizmában motorok és fényvetők működnek. A *Lux 3*, a *Lux 9* stb. a fényvilág csodáit fedezik fel és foglalják egyégbe, a *Chronos* nevű „szobrok" pedig a mozgás világába kalauzolnak el bennünket. Világszínvonalú kísérletező, újító művész rangos bemutatójának lehetünk a tanúi Kalocsán.

F. L. I.

VÁTSZJÁJANA:

Káma

(R

„Az ölelés, amely a férfit
jele, négyféle lehet, éspedig
szorító ölelés.

A tevékenységet mindegyik
tározza meg.

1. Mikor a férfi valamely
megy el, és felső testével
nevezzük.

2. Midőn a nő valamely m
föl akarna emelni valamit,
előtte ülő vagy álló férfit, ez

Az ölelésnek ez a két mó
fordul elő, akik még nem
egymással.

3. Mikor két szerelmes a s
vagy magányban, lassan sét
zsölik testüket, ezt hívják dör

4. Midőn hasonló alkalomm
sen valami falhoz vagy oszlo
lés.

Ezt a két utóbbi ölelési mód
tisztában vannak egymás szán

A találkozáskor négyféle
dzsatavéstitaka, azaz „kígyói
azaz „fárakúszás", a tilatandulaka, azaz „a szezám- és a rizsszemek keveredése" és a ksíraniraka, azaz a „tej és víz vegyülése".

1. Midőn a nő ráfonódik a férfira, mint a kígyó a fára, s a férfi fejét maga felé vonva halk sziszegő hangot hallat, megöleli a férfit, és szenvedélyesen néz rá, az ölelés e módját „kígyófonódás"-nak nevezzük.

2. Midőn a nő egyik lábát a férfi egyik lábára, a másikat pedig a férfi combja köré helyezi, egyik karjával a férfi derekát, a másikkal meg a vállát öleli át, és galambturbékoláshoz hasonló hangot hallatva, úgyszólván rákapaszkodik a férfira, az ölelés e módjának „fárakúszás" a neve.

Az ölelés e két módja akkor alkalmazható, ha a férfi álló helyzetben van.

3. Mikor a szerelmesek ágyban fekve oly szorosan összeölelkeznek, hogy egymást egészen átfonják karjukkal s lábukkal és összedörzsölőznek, az ölelés e fajtáját „a szezám- és a rizsszemek keveredésé"-nek hívjuk.

4. Ha a férfi s a nő heves szenvedéllyel szereti egymást, és mitsem törődve azzal, hogy fájdalmat okoznak-e vele, oly erővel ölelkeznek össze, mintha be akarnának hatolni egymás testébe, ezt az ölelésmódot, akár a férfi ölében ül a nő, akár előtte áll, vagy ágyban feküsznek, „a tej és víz

lenetett csak kevesek számára fenntartott „kutatási terület". Ez a művészeti ág a *képzőművészet*, pontosabban a *domborműszobrászat*. Páratlan emlékünk az ind nemi kultúráról a *khadzsuráhái* templom, amelynek falait szerelmi jelenetek díszítik, s ott a pironkodva, irigykedve bámuló európai látogató a szerelmi gyönyör élvezetében elmerült és a legkülönbözőbb testhelyzetekben ábrázolt párokat figyelheti meg. Az indiai emberben e jelenetek ábrázolása valószínűleg éppen

NICOLAS SCHÖFFER

A SCHÖFFER MÚZEUM

Kalocsa

Örvendetes jelenség, hogy a külföldön élő magyar képzőművészek múzeumalapításaikkal is gyarapítják a hazai kulturális életet. Főként azért, mert az alapítók részt vállaltak a világ vizuális művészetének megújulásában. Victor Vasarely pécsi múzeuma után a kalocsai Schöffer-gyűjtemény jelent újdonságot. Schöffer Miklós 1912-ben Kalocsán született, és szülőháza lett a múzeum. Itt látható egyik első képe, egy éjjeliőr portréja. Számára ez a

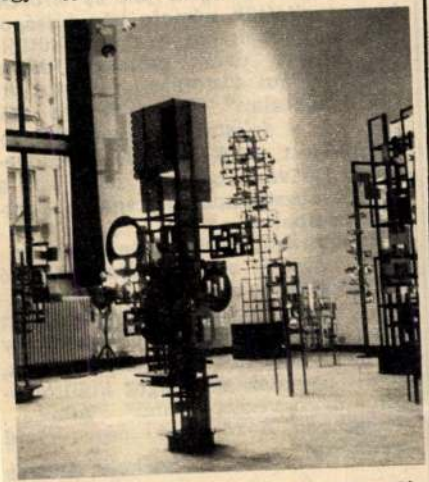

hagyományos mű jelentette az indítást. Tanulmányait ugyan a budapesti Képzőművészeti Főiskolán kezdte Nicolas Schöffer, ám 1937-től Párizsban él. 1948 körül dolgozza ki térdinamikai elméletét. Az elméletet művek követték. 1959-ben fényhatásokat kibocsátó kinetikus szobrai kerültek a párizsi Musée d'Art Moderne-ba; 1961-től komponálja kibernetikus fénytornyait. Világhír kíséri törekvéseit.

A kalocsai Schöffer Múzeum kinetikus szobrokat és színcsoportokat kibocsátó szerkezeteket mutat be, egy mérnök-festő műszaki és egyben vizuális felfedezéseit. Szín- és formatermelő készülékek hoznak itt létre új esztétikumot. (Talán a gyermekkori templomba járás élménye, a színes üvegablakokra vetődő levelek árnyának mozgása is a későbbi mobilok irányába mozdíthatta Schöffer képzeletét?) E kibernetikus mobilok kifogástalanul működnek a tanítvány, Dargay Lajos ellenőrzése mellett. Úgy tervezik, hogy egy éven belül elkészül a kalocsai fénytorony is, 22 méter magas jelképeként a jövő kibernetikus városának. *(Képünkön fénydinamikus tornyok)*

Losonci Miklós

ZŐDÉS
yéb jogviszony létesitéséhez

szettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri

sorolás

SUZANNE SZASZ FELVETELEI
Nemzeti Galéria

A gyermeki lélek rezdüléseit, a különböző gesztusok jelentését, a felnőtt és a gyerek között szövődő kapcsolatok, a külvilággal való viszony sokféleségét szinte páratlan meggyőző erővel ábrázolják Suzanne Szász felvételei. Bár látszólag nincs bennük semmiféle szenvedély, elfogultság, s olyan vonás, mely azt jelezné. hogy aki e képeket készítette, művészetet akart csinálni, a képek elfogultak szenvedélyesek és nagy művészi hitellel bírnak. A Budapesten született Suzanne Szász (Székely Zsuzsanna) harminchat éve él az Egyesült Államokban. Rövid ideig

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

La République
1968 VII. 19.

021

Nicolas Schoffer ou l'art d'après-demain

Sculptures lumineuses et villes futuristes à Düsseldorf

Il y a vingt ans exactement, Nicolas Schöffer, Hongrois de naissance qui s'est établi à Paris, annonçait la fin de la peinture plane, et entreprenait de mettre systématiquement en œuvre ses idées sur la spatiodynamique, la luminodynamique, et la chronodynamique.

Lorsque l'art cesse d'imaginer l'avenir, il devient superflu, affirme l'artiste. Ses œuvres : des constructions aériennes en métal ou en plexiglas qui projettent des ombres curieuses. Le spectateur est fasciné, subjugué par ces visions fantastiques. Une exposition Nicolas Schöffer, « chef de file de la nouvelle avant-garde », comme l'a appelé le critique d'art Guy Habasque, eut lieu il y a quelque temps au musée de Düsseldorf. L'artiste âgé de 55 ans y montrait ses sculptures lumineuses, ses prismes mobiles qui donnent naissance à d'étranges effets de lumière et de couleur, ses reliefs en métal et ses plans d'urbanisme futuristes.

La « ville cybernétique » conçue par Schöffer pour une « humanité esthétisée » doit à ses yeux marquer un tournant dans l'évolution de l'humanité qui aborde une nouvelle phase : celle où l'« art et la science disposeront de moyens de plus en plus puissants s'uniront pour se mettre au service de l'homme ». La « tour cybernétique » de Schöffer pourrait s'élever dès 1972 à Paris, si l'Etat lui en passe la commande (devis de construction : 60 millions de DM). Haute de 247 m. et équipée de 2.250 projecteurs, elle plongerait nuit et jour la ville dans un bain de lumières multicolores et chatoyantés tandis que 2.000 flashes électroniques illumineraient le ciel à intervalles réguliers. Un ordinateur électronique commandé par les variations du bruit, et des conditions atmosphériques mettra en marche 350 miroirs concaves mobiles. L'immense feu d'artifice pourrait ainsi se renouveler constamment au gré des caprices du vent ou de la pluie. Dès que le mauvais temps s'annonce, on verra s'allumer un signal lumineux rouge. Le beau temps sera annoncé par un signal bleu. La « tour cybernétique » qui recèle tant de merveilles pourra abriter 15.000 personnes sur ses sept plates-formes. Par signalisation lumineuse, elle fournira d'autre part des informations boursières et des renseignements sur l'état de la circulation aux automobilistes qui l'apercevront de loin et signalera les jours fériés.

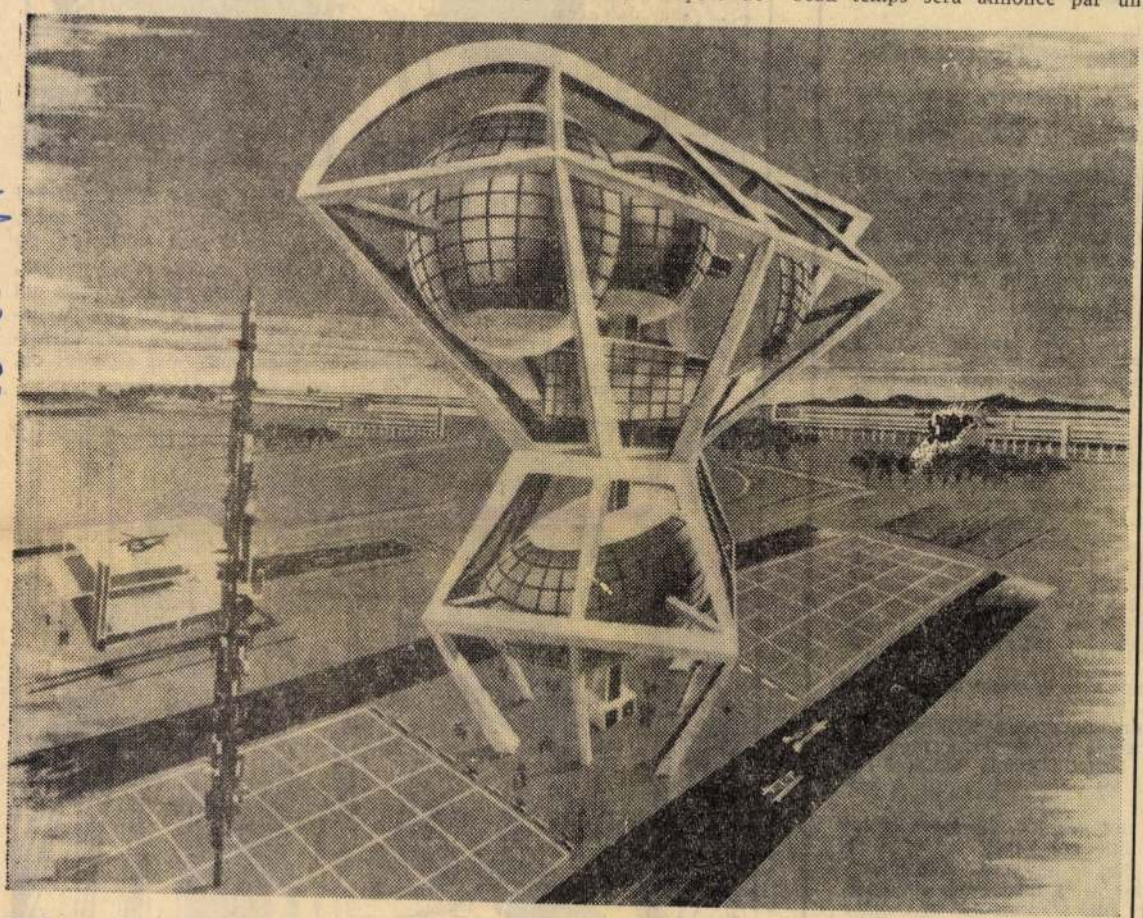

Le Centre de recherche de la ville cybernétique

(Copyright DaD-Catalogue Nicolas Schöffer.)

Rut HEISE.

(Copyright DaD/Catalogue Nicolas Schöffer.)

...néral. Les allemandes notamment ...s et les néerlandaises. Les mines ...ain.

...SE

...LEUSE 60

...nir aussitôt, l'invitant visible-...récis.
...sur sa tête, serra contre elle ...ntch, puis, frissonnante mais ...nt dans la brume glacée du

...tremblante d'où pouvait venir ...» (1). Elle les apercevait main-...du ravin, à mi-chemin du val-... la route. Ils paraissaient at-...t pour entreprendre la descen-...s abrupts. Une brebis aurait-...bête sauvage ? Intriguée, elle ..., fouillis d'arbustes, de rocs et ..., ses roues inutiles tournées ... son regard.
...blessé ne doit pas être loin. ...s'il a roulé jusqu'au fond du ...igoisse la profondeur, mais in-... Dominica ne reculait pas de-... aux maigres arbustes ou aux ..., entreprit de prospecter dans ...ur le corps avant de l'avoir ...iers vraiment providentielle, ... vertigineuse. Il gisait les bras ...aculée de boue et d'égratignu-... Ganich qu'après avoir essuyé ... qui recouvrait le visage du ...a un cri déchirant que l'écho ... les plus secrets de la monta-

...nich... tu es venu mourir près

...sur une étroite plateforme et ...osa la tête de l'infortuné sur ...s beaux cheveux souillés, po-...ir les paupières closes, entou-...né.
... son Ganich. La mort le lui ... fille qui l'avait détourné de ... plus le reprendre. Elle le ber-...sse trop longtemps contenue ...te fille n'aurait pas su t'aimer ..., personne n'aurait pu t'aimer ... extasiée, elle contemplait ce ...it l'unique et fragile bonheur ...lucides erraient de la monta-... intervention divine. Disparaî-...avin, se fondre l'un et l'autre ... la grande voix maternelle les ...is la petite bergère aux soli-...e, savait s'incliner devant la

(A suivre.)

...ght by Edition de Dauphin

Bois-Doré pleura en écoutant ces dernières lignes de son frère Florimond. « Hélas ! soupira-t-il, repose en paix, mon frère chéri. Ton fils sera le mien et, dans ma douleur de t'avoir perdu, j'ai du moins la consolation d'embrasser ta vivante image. N'est-ce pas, maître Jovelin, il y a dans le visage de cet enfant toute la grâce qui embellissait celui de mon frère ? Dès le premier regard que j'ai jeté sur lui, j'en avais d'ailleurs le cœur tout remué. Maintenant, Mario, embrassons-nous comme oncle et neveu que nous sommes ou, mieux encore, comme père et fils que nous devons être. »

Sans se soucier cette fois du désordre que cela pouvait apporter dans sa perruque, Bois-Doré laissa le garçonnet l'embrasser avec un élan qui transfigura en joie tous les douloureux souvenirs évoqués par la lettre. Cependant, Mercédès tenait à jouer son rôle en cet instant : « Donne-leur la bague, dit-elle à l'enfant, peut-être sauront-ils l'ouvrir et tu connaîtras le nom de ta mère. » Le marquis prit ce gros anneau d'or et le retourna dans tous les sens. Mais il ne parvint pas à déceler le secret de cette ouverture. Lucilio et Adamas ne se montrèrent pas plus habiles et l'on dut provisoirement y renoncer. « Bah ! conclut Bois-Doré, en embrassant à nouveau Mario, tu es le fils de mon frère, voilà ce dont je ne puis douter. »

NICOLAS SCHÖFFER

MŰTÜKÖR 1982. XIX. évf. 1. n. 30. o.

Magyar művész, francia „halhatatlan"

VIDEOKÖLTEMÉNY

A technika robbanó fejlődése sokféleképp hatott a művészetekre, például megbontotta a műfajok határait és új műfajokat is teremtett. A film és a televízió mindennapi életünk része. A fényképezőgép százmilliók kezében kattog. A ránk zuhogó benyomások közt aránytalanul megnőtt a látvány súlya, szerepe. S most épp ebben új forradalom előtt állunk: már megkezdődött a képmagnók, videokazetták, az egyszemélyes alkotó televíziózást — ma még csak a gazdagoknak — megengedő videokamerák rohama értünk és ellenünk. A lemezjátszók és HI-FI tornyok után megjelenik a lakásokban — így ígérik — a videoszerkezetek változatos családja, a plebejus videolemezjátszótól az arisztokrata házi számítógéppel összekapcsolt kis tévéstúdióig. Már 16 milliót használnak a gépkultúra ez új csodagyerekeiből, s számuk egyre szaporodik — mert áruk egyre csökken — az elkövetkező években.

A Magyar Televízió videovarázslója, Rajnai András, dramaturgja, Jánossi Antal és kitűnő operatőrjük, Kis Mihály ezzel az új technikával készített egy félórás „látványköltemény"t". Nicolas Schöffer chronoplasztikáinak mozgó, fényt sugárzó, a zenéhez hasonlóan az időben kibontakozó képi látványáradatot produkáló „szobrainak" működését rögzítették képmagnószalagon. Schöffer, aki már amúgy is kivívott világhíre mellett most lett „hivatalosan" is halhatatlan: beválasztották a Francia Akadémia *„halhatatlanok"*-ként ismert tagjai sorába (ott ugyanis művészek, írók is lehetnek akadémikusok), személyesen jött Budapestre, hogy részt vegyen a több órás anyag 30 perces képkölteménnyé sűrítésében. Új műfaj a videopoéma. Káprázatos látvány, befogadása nemcsak pszichikai, de fizikai erőfeszítést is követel a nézőtől: 30 percen át villódzik, örvénylik, kavarog, egymásba és egymásra terül a szeme előtt egy olyan képsor, amelynek cselekménye, a szó hagyományos értelmében nincs, a filmet nem kíséri szöveg, csak zene — ez is Schöffer szerzeménye, s nemrég megjelent hanglemeze után nem is meglepetés, hogy kitűnő.

Ha van a nézők közt, aki már nem reméli, vagy tán nem is akarja, hogy űrhajósként fellőjék a világűrbe, nézze meg ezt a szigorú alkotói törvények szerint komponált, s egy szuper kaleidoszkóp esetlegességeit produkáló videoköltemény. Csillagok születése, világrendszerek villogó forgása játszódik le a szeme előtt; aztán a jövő század városának fényeit, a tudomány zablájára fogott gépkorszak éjszakájának tüzeit élheti át, hogy egy pillanat múlva a mikrokozmoszba „mártsák": mintha sejtek, molekulák, atomok örvénylését világítaná meg egy láthatatlan, organikus testbe hatoló sugárnyaláb. Nem kell itt senkinek semmilyen művészethez „érteni": mindenkinek csak azt ajánlhatom, kezdje el nézni, s tartson ki, ameddig a szeme és idegrendszere bírja. Még ezen a télen — talán februárban? — bemutatja (persze este: „rétegműsorról" van szó) a Magyar Televízió.

PATKÓ IMRE

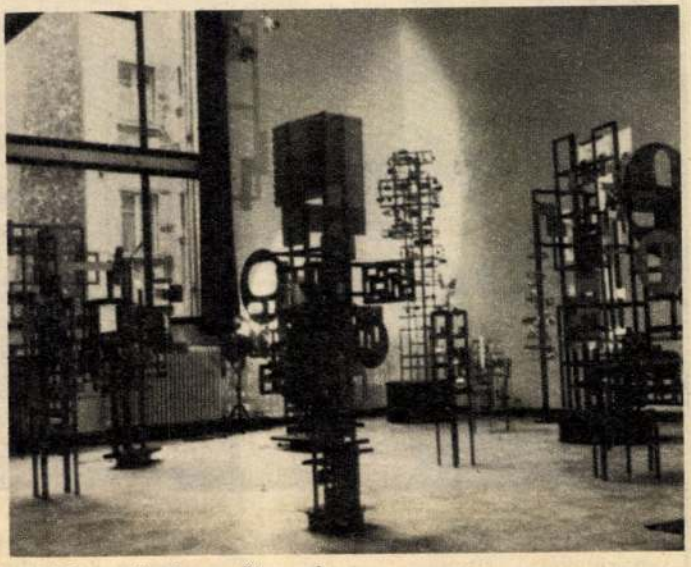

Schöffer-művek a műteremben

Miért nem nyílik a sárga rózsa?

SZÍNES MAGYAR FILM: A KONCERT

Rozsnyai Sándor (Rátonyi Róbert) és neje, Miss Arizona (Esztergályos Cecília) tánckettőse

Arizona helyett a Mister Rozsnyai cím találóbb lenne, noha egyikük ábrázolása sem igazán elmélyült. S amit e történelmi dokumentumrevüben a leginkább fájlalok, az az olykor már történelemhamisításokba hajló anakronizmusok szükségtelen sorozata.

Kezdődik ez azzal az aprósággal, hogy például a walesi hercegről, akit a mulatóba várnak, elmondják, egy nő miatt lemondott a trónról. Holott amikor Pesten járt, még trónörökös volt csupán, s csak évek múlva mondott le. „Lord" Hampton 1939-es közismert budapesti szélhámoskodásait átteszik 1944-re, amikor az állord, ha még itt lett volna is, mint ellenséges állam polgára már legfeljebb az internálótáborban csibészkedhetett volna, nem az Arizonában — és így tovább.

Utaltam már részeredményekre, hadd soroljam, ami tetszett. Például a vendég Kazán István rendezése,

Sokan nem fértek be a Sportcsarnokba a március végi koncertre meg a főpróbájára, ahol is ezen a két estén újra megszólalt az egykori, eredeti Illés zenekar. A kívülrekedtek vigasztalására Koltay Gábor rendező nyolc operatőr segítségével filmre vitte a legendás dalokat, és a moziban kedvünkre hallgathatjuk újra, tizenvalahány év után a *Még fáj minden csók*, meg a *Ne gondold*, vagy az *Amikor én még kissrác voltam* műsorát.

Illés-show-t látunk tehát, a zenészeket a színpadon

meg az öltözőben, a lelkesen ringatózó, ritmusra ugráló tömeget, képi trükköket, osztott képmezőben egymásnak felelgető arcokat,

te azt a bizonyos dalt, mert úgy vélte, ezen a koncerten ennek a dalnak el kell hangoznia. Nem valószínű, hogy

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

95 75

SCHÖFFER, NICOLAS
1912 - 1992

Magyar származású szobrász, a kibernetikus plasztika úttörő jelentőségű mestere. Tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán kezdte, majd 1936-tól Párizsban folytatta, ahol végleg le is telepedett. A negyvenes évek végén kidolgozta egész későbbi művészeti tevékenységét meghatározó térdinamikai elméletét, amelyet 1957-ben kiegészített fénydinamikai elméletével.

1969 és 1971 között a párizsi Képzőművészeti Főiskola építészeti karán tanított, 1977-ben művészetfilozófiai és művészetesztétikai előadásokat tartott a Sorbonne-on és a stuttgarti Képzőművészeti Iskolában.

Schöffer korunk lüktetését, dinamikáját kifejező, érzékletesen megragadó kompozícióit a világ szinte minden jelentős képzőművészeti központjában bemutatták. 1968-ban elnyerte a Velencei Biennálé nagydíját.

Monumentális, köztéri szobrai állnak Liègeben, San-Franciscoban, Bonnban, Lyoban, Kalocsán. Gazdag és szerteágazó munkásságának elismeréseként 1983-ban a francia állam a Becsületrenddel tüntette ki. Szülővárosában Kalocsán, múzeum őrzi alkotásait.

IKONOSZTÁZ, 1976
papír, szitanyomat, 810x520 mm.
j.b.l.: E.A. NC 13/13;
j.l.: Schöffer 76
Ltsz.: K. 85.13.1.

KOMPOZÍCIÓ, 1941.
papír, olaj, 29x47 cm.
j.n.
Ltsz.: K.85.101.1.

FORMÁK
papír, szitanyomat, 380x275 mm.
j.b.l.: E.A.;
j.l.: Schöffer
Ltsz.: K. 85.238.1.

NOUVELLES DE HONGRIE, 1977
papír, szitanyomat, 280x192 mm.
j.j.l. tükörírással: Schöffer
Ltsz.: K. 85.562.1.

"A térdinamikának semmilyen logi-kus kapcsolata nincs a tárgyakkal. Fölfedeztem, hogy nem a megfogható anyag (a tárgy, amelynek tömege van) a leglényegesebb, hanem a tér. S hogy ez a tér megformálható. Hogy egy bizonyos teret megfoghatok, ha tércsapdába viszem be. Ha köré olyan hálózatot készítek, melyben a térnek hirtelen jelentősége lesz. Így többet jelent, mint befogadója: a lehető legvékonyabbra, legsúlytalanabbra készített struktúra, a háló. S ez a befogott térnek dinamikus hatást is adhat" -

Nicolas Schöffer

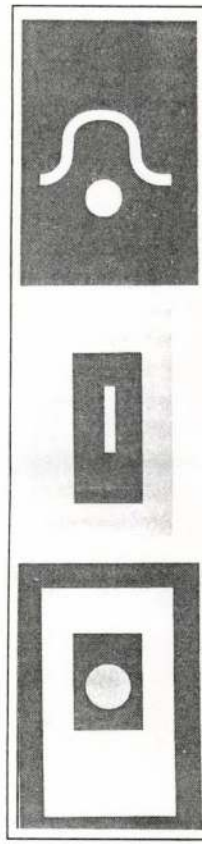

Schöffer Miklós; Nicolas *Schoeffer* (1912. szept. 6. Kalocsa – 1992. jan. 8. Párizs): festő, szobrász, konstruktőr. – A bp-i Képzőművészeti Főisk.-n megkezdett tanulmányait, 1936. évi kivándorlása után, Párizsban folytatta; beiratkozott a párizsi akad.-ra (1938). Eleinte expresszionista, majd szürrealista képeket festett. Térdinamikai elméletében (1948) szakított a szobrászi szemlélet hagyományos statikusságával. Első, új szemléletű szobrát 1950-ben állította ki. Kidolgozta fény- (1957) és idődinamikai (1959) elméletét. Első térdinamikus kibernetikus fénytornyát Liège-ben állította fel (1961). Művészete az 1970-es években vált korszak-meghatározó jelentőségűvé. A francia szépművészeti akad. tagja (1982. máj. 5.). – Műveinek állandó kiáll.-a a múz.-má átalakított kalocsai szülői házban 1980. nov. 9-én nyílt meg. 1982. nov. 4-én Kalocsán felállította *Chronos-8* c. fénytornyát (23 m magas, 24 tonna; avatása: nov. 26.). 1984–1991 között öt ~ Szemináriumot rendeztek Kalocsán. A ~ archívumot és a ~ Szeminárium résztvevőinek képzőművészeti adományait az 1985. ápr. 29-én megnyílt Városi Képzőművészeti Gyűjt.-ben helyezték el. A *Schöffer Múz.*, ahová az özvegye által ajándékozott grafikák kerültek, 1994. szept. 6-án új teremmel bővült.

F. m.: könyvei: *Le spatiodynamisme* (Boulogne sur Seine, 1955); *Nouvelles structures pour l'avenir, la ville cybernétique* (Párizs, 1965); *La ville cybernétique* (Párizs, 1969); *Le nouvel esprit artistique* (Párizs, 1970); *La tour lumière cybernétique* (Párizs, 1973); *La nouvelle charte de la ville* (Párizs, 1974); *Art et société* (Párizs, 1976); *Perturbation et chronocratie* (Párizs, 1978); *La théorie des miroirs* (Párizs, 1981), *Capitales: Surface et l'espace* (Párizs, 1990).

Irod.: Bozsó Ferenc: Sch. M. (Dunamenti Hírek, XVI., 33. szám, 1970. aug. 14., 10.); Schöffer. Szerk. Jerger Krisztina (Bp., Műcsarnok, 1982).

Romsics Imre

Schöffer Miklós; *Nicolas Schöffer* (1912. szept. 6. Kalocsa – 1992. jan. 8. Párizs): festő, szobrász, konstruktőr. – A bp-i Képzőművészeti Főiskolán kezdte tanulmányait, majd 1936-os kivándorlása után Párizsban folytatta azt. 1938-ban íratkozott be a párizsi akadémiára. – Eleinte expresszionista,majd szürrealista képeket festett. 1948-ban kidolgozta térdinamikai elméletét, szakítva a szobrászi szemlélet hagyományos statikusságával. 1950-ben állította ki első, új szemléletű szobrát. Kidolgozta fénydinamikai (1957) és idődinamikai (1959) elméletét. Első térdinamikus kibernetikus fénytornyát Liègeben állította fel (1961). A hetvenes években vált korszakmeghatározó jelentőségűvé művészete. 1980. nov. 9-én nyílt meg műveinek állandó kiállítása a múzeummá alakított kalocsai szülői házban. 1982. nov. 4-én felállította Kalocsán a Chronos-8 nevű fénytornyát (23 méter, 24 tonna), amit nov. 26-án avattak. 1984–1991 között öt Schöffer Szemináriumot rendezett Kalocsán. Az 1985. ápr. 29-én megnyílt Városi Képzőművészeti Gyűjteményben helyezték el a Schöffer archívumot és a Schöffer Szeminárium résztvevőinek képzőművészeti adományait. 1994. szept. 6-án új teremmel bővült a Schöffer Múzeum, ahová az özvegye által ajándékozott grafikák kerültek. – 1982. máj. 5-én a francia szépművészeti akadémia tagjai sorába választotta.

F.m.: Le spatiodynamisme (Boulogne sur Seine, 1955); Nouvelles structures pour l'avenir, la ville cybernétique (Párizs, 1965); La ville cybernétique (Párizs, 1969); Le nouvel esprit artistique (Párizs, 1970); La tour lumiére cybernétique (Párizs, 1973); La nouvelle charte de la ville (Párizs, 1974); Art et société (Párizs, 1976); Perturbation et chronocratie (Párizs, 1978); La théorie des miroirs (Párizs, 1981), Capitales: Surface et l'espace (Párizs, 1990).

Irod.: Bozsó Ferenc: Schöffer Miklós (Dunamenti Hírek XVI. évf. 33. szám, 1970. aug. 14. 10.p.); Jerger Krisztina (szerk.): Schöffer (Bp. Műcsarnok, 1982.).

Romsics Imre

SCHÖFFER, Nicolaus

ben – a mindig is fogalmi indíttatású szobrászat – már nem a látvány leképezésével akar érzékelhetővé tenni elvont tartalmakat. „Die Kunst wurde keineswegs Selbstzweck, nicht L'art pour l'art, nicht materialistisch. Sie fand in der Geistigkeit selbst ihren legitimen Partner".[7]

*

A szenzuálistól az intellektuálisig – ez a folyamat zajlott le a magyar művészetben a hatvanas években, bár az évtized végéig a magyar szobrászat felmérhetetlen távolságban volt a korszak európai–amerikai művészetétől mind az egyes alkotásokat, mind a művészek és a művészet helyzetét tekintve.

„Én támogatott, tűrt és tiltott író vagyok egyszemélyben." – mondta Lengyel József és ez a mondat, amelyet a világ más tájain meg sem értenek, – akár mottója is lehetne a hatvanas évek hazai tudathasadásos állapotának. Az ötvenes évek zsdanovi művészetpolitikája után a hatvanas években sem állt vissza a művészet autonómiája. Egy zárt politikai rendszerben a művészet sem lehet nyitott, hanem ugyanúgy az intézményrendszer politikai célkitűzései irányítják, mint az élet minden más területét. A diktatúra azonban már nem totális, így a művészet autonóm törekvései sem szoríthatók a föld alá, legfeljebb a perifériáira. A hatvanas évek magyar valósága felemás. Aki ebben nem tudott, vagy nem akart részt venni, az pályát vagy országot változtatott. A magyar művészetnek fájdalmas veszteségei voltak a hatvanas években (is). A kiáltó ostobaságokat puffogó frázisok leplezik, a művészeti viták álviták, nem a lényegről szólnak, megrendezettek. A felszín valósága elfedi a mélyben lévő igazságot – ez volt az élménye mindenkinek, aki a korszakot gondolkodó fejjel élte át.

A hatvanas évek kora ma mégis nosztalgiát vált ki, még azokból is, akik akkor épphogy megszülettek. Voltak ugyanis célok – ha akadályoztatva is –, és minden tettnek súlya volt. Egy kiállítás – eseményt, egy kép – állásfoglalást jelentett. Az ekkor színre lépő művész- és művészettörténész generáció feladata volt, hogy az ötvenes évek csalásai és megcsalatásai után visszaállítsa a művészet szakmai és etikai méltóságát.

A szobrászat szerepe szimptomatikus ebben az évtizedben. Ez a nagy megbízások, a „sok pénz" kora, számszerűen rengeteg mű készül. A nagy botrányok is ide kötődnek (emlékművek, pályázatok), amelyek oly tipikusan fedik el a lényeget. A hazai szobrászat valójában mélységesen provinciális és akadémikus, mesterség – de nem művészet. Mindazok a szellemi áramlatok (akár filozófiai, akár természettudományos ismeretek), amelyek az egész században ott állnak a formálódó modern művészet hátterében, egyáltalán nem, vagy csak nagyon nagy késéssel értek el a magyar szobrászathoz. Egy olyan típusú, filozófiai-teológiai ihletettségű művészet, mint pl. František Bílek a cseh századfordulón, nálunk az egész század folyamán elképzelhetetlen. Művészet és filozófia, művészet és természettudomány, de még művészet és irodalom között is alig volt kapcsolat. A magyar szobrászat alapja a szenzualizmusból kifejlesztett akadémikus formatan, a történelmi, esetleg szociális kötődés, jó esetben valamilyen finom pszichologizálással társítva. Az ötvenes évek teljes elzártsága és a hatvanas évek felemássága tovább fokozta ezt a provincializmust. A „hatvanas évek művészete" Magyarországon és Nyugat-Európában két különböző fogalom. A magyar művészek olyan dilemmák elé kerültek, amelyek tőlünk nyugatra ismeretlenek.

A hatvanas években lehetett látni Budapesten Henry Moore néhány művét, és ekkor jöttek az első hírek a külföldön élő magyar művészekről is (Amerigo Tot, Zoltán Kemény, Nicolas Schöffer, Etienne Hajdu, Marta Pan stb.), sőt a Velencei Biennálékról is. (Magyarország 1948–58 között nem vett részt a biennálén.) Külföldre utazni is csak az évtized közepétől lehetett szélesebb körben. A kultúrpolitika harcot indított a nyugati áramlatok

Nagy Ildikó

HAGYOMÁNY ÉS MEGÚJULÁS. A MAGYAR SZOBRÁSZAT FORDULATA AZ 1960-AS ÉVEKBEN*

A második világháborút követő évtizedekben hirtelen kibővült a szobrászati szakirodalom. Két évtized alatt – az 50-es évek közepétől a 70-es évek közepéig – annyi összefoglaló munka jelent meg a műfaj modern történetéről, amennyi a megelőző félévszázadban talán együttesen sem.[1] A speciális lexikonok – Werner Schmalenbach (1960), illetve Robert Maillard (1962, 1971) szerkesztésében –, a monográfiák és az egy-egy ország szobrászatát bemutató művek mellett sorra jelentek meg az alkotó művészek írásai is: Albiker, Butler, Gabo, Giacometti, Hepworth, Moore, Tucker, Wimmer tanulmányait, emlékezéseit olvashattuk, – hogy csak néhányat említsünk közülük. Ez utóbbiak népszerűségét bizonyítja, hogy a szobrászok írásaiból készült szemelvény-gyűjtemény rövid idő alatt három kiadást ért meg.[2]

A szorosan vett történetet regisztráló feldolgozásokon kívül kiadtak speciális szempontú áttekintéseket is,[3] sőt a történeti vizsgálódások is egyre inkább valamilyen elvont szempont – elsősorban a szobrászati tér és tömeg problémája – köré csoportosították a műalkotásokat. Ezt segítette elő az a tény is, hogy sorra jelentek meg a térrel mind fizikai, mind pszichikai értelemben foglalkozó írások, amelyek komoly ösztönzést adtak a szobrászat új megközelítéséhez is.[4] H. J. Albrecht könyve pedig már a „Raumbewusstsein und künstlerische Gestaltung" alcímet viseli.[5]

A szakirodalom tehát ekkor regisztrálja azt a félévszázados folyamatot, amelyben maga a modern szobrászat létrejött. Ha a hagyományos szobrászat a *tömegformálás* művészete volt, akkor a modern szobrászatot a *térformálás* művészeteként definiálhatjuk. Ebben a folyamatban olyan alapfogalmak értékelődtek át, mint a tér, a tömeg és az anyag –, a változás tehát nem egyszerűen stiláris, hanem a műfaj lényegét érintő módosulás.

A kisebb fajta könyvtárat kitevő irodalom egy folyamat és egy folyamatos történet végét jelzi. Az 1955 táján fellépő és a hatvanas évektől tért hódító újabb irányzatok (pop art, land art, concept art stb.) már feleslegessé, sőt értelmetlenné teszik a „szobrászat", „festészet" műfaji megjelöléseket. Udo Kulterman nem túlságosan mély, de hatásos könyve már címével is a szobrászat expanziójára utal: Neue Dimensionen der Plastik (Tübingen, 1967.). Az új dimenziók nem kétségesek, de maga a szobrászat igen. Mert ha minden plasztika, akkor a műfaj megszűnik. Legalábbis egy időre. Kb. másfél évtizedig nem nagyon érdemes szobrászatról beszélni, hogy azután a nyolcvanas évek poszt-avantgarde-ja ismét visszahozza a műfaji értelemben is hagyományos szobrászatot.

Herbert Read könyve[6] – a nagyszámú szakmunka közül az egyetlen, amely magyarul is megjelent – „új vaskor"-nak nevezi az 50-es évek fordulójának szobrászatát és a stílushatárok megszűnéséről beszél. Mind az anyag, mind a technika, mind pedig az oly bizonytalan művészeti „stílus" gyökeres átalakulása azonban csupán felszíni tünete annak a mély változásnak, amelynek Read csak egyes jegyeit észlelhette (art brut, a fémek dominanciája, lineáris szobrászat, nyerseség, a csúnyaság uralma, idealizmussal szemben realizmus, vagyis „új realizmus" stb.). Az „új vaskor" logikus következménye annak a folyamatnak, amely-

*A Magyar Nemzeti Galériában 1991-ben megrendezésre kerülő „A hatvanas évek művészete" című kiállításhoz készített munkatanulmány rövidített változata.

A SCHÖFFER MÚZEUM az elmúlt esztendőkben új tevékenységgel, sikeres időszaki kiállításokkal jelentkezik. A világhírű képzőművész özvegye, Eleonore Schöffer szervezésében nagyhatású bemutatókat rendeztünk: a Schöffer Miklós életművét áttekintő rajzkiállítást, Ostad Elahi gondolkodó és zeneművész életét és munkásságát bemutató kiállítást, a Francia Akadémia művészeti szekciójának történetét és eddigi tagjainak bemutatását, és a Schöffer életútját dokumentumokkal végigkísérő kiállítást.

1997 szeptember 6-án, Schöffer születésének évfordulóján, új kiállítás-sorozatot indít a múzeum. Olyan művészek kapnak meghívást, akik személyes kapcsolatban álltak vele, s akiknek művészete a konstruktivista-kinetikus és kibernetikus tendenciákhoz, tehát az általa megalapozott és kiteljesített új művészetértelmezéshez kapcsolódik.

BALOGH László 1930-ban született Egerben. Művészeti tanulmányai után - korosztályában a legelsők között - az avantgardista törekvések képviselője. Párizsi tanulmányútjai és Európában tett utazásai erősítették meg hitében, hogy a hazai hivatalos művészettel és kultúrpolitikai irányítással szembeszegülve, jó úton jár.
A magyar kinetikus művészet egyik legjelentősebb alkotója. Különösen figyelemreméltóak azok a kísérletei és eredményei, melyeket a festett felületek és programozott mesterséges fények-színek kölcsönhatásában ért el.
A Schöffer Múzeum melletti szűkös kiállítótérben bemutatott munkái csupán egy szeletét jelentik életművének, de hatásukkal, érzelmeket keltő dinamizmusukkal méltó baráti megemlékezésként szolgálhatnak Schöffer Miklós születésnapján.

Őt pedig -ez alkalomból - több évtizedes, igaz barátsággal köszönti:

Dargay Lajos

A SCHÖFFER MÚZEUM
az A. N. S. (N. S. Baráti Társaság)
és a Múzeum Francia Könyvtára

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
NICOLAS SCHÖFFER születésének
85. évfordulójára rendezendő
ünnepségére

Díszvendég: Mr. POUDADE
Franciaország magyarországi nagykövete

BALOGH LÁSZLÓ
kinetikus művész

"TISZTELET SCHÖFFERNEK"
című kiállítására

Megnyitó: 1997. szeptember 10. 18 óra

Nyitvatartás: hétfő kivételével naponta
10 - 17 óráig

SCHÖFFER MÚZEUM

H-6300 Kalocsa, Szent István király út 76.
Tel.: 36-78/462-253

SCHÖFFER MÚZEUM

le MUSÉE SCHÖFFER
L' A. N. S. (Association des Amis de N. S.)
et la BIBLIOTHEQUE FRANCAISE du
MUSÉE

ont l'honneur de vous inviter á célébrer
le 85-éme anniversaire de la naissance de
NICOLAS SCHÖFFER (1912-1992)

Convive décoratif: Monsieur POUDADE
ambassadeur de la France en Hongrie

L' EXPOSITION de

LÁSZLÓ BALOGH
artiste cinetique

intitulée:

"HOMMAGE Á SCHÖFFER"

Inauguration: le 10. sept. 1997. á 18 heures

Tous les jours de 10 h. - á 17 h.
(sauf Lundi)

MUSÉE SCHÖFFER
H-6300 Kalocsa, Szent István király út 76.
Tel.: 36-78/462-253

Söffer Miklós

festőművész

Kiállítása a Műcsarnokban

„Engedje meg" Bolgár György sorozata
Petőfi rádió
1982 x 22.

1021 Schöffer Miklós
grafikusművész

1982. XII.21. Kossuth /Bné/

Szobrász zöld frakkban

- Szobrász zöld frakkban. Söffer Miklóssal beszélget Rózsafi Endre.

/zene/

- Söffer Miklós képzőművész.
A képzőművészeten belül ismerünk festészetet, szobrászatot, grafikát.
On melyik müfajhoz tartozik?

- Egyikhez sem.
Tudja a helyzet az, hogy a világ nagyon gyorsan fejlődik, és sose állt meg 3 mill. év óta, sokat változott a világ és a müvészet is.
A tudomány, a technológia, ugy kifejlődött a mai korunkban főleg, hogy megváltoztatta a világnézetünket, és a felfogásunkat, és az alapelveinket arról, hogy van megcsinálva ez a nagy komplexum.
ami a müvészetet illeti, azt mindenki tudja, hogy nagyon soláig az volt a valóságos, előrehaladó avangárd, és a müvészek, mivel szabadok voltak, gyorsan mentek előre, és dőkészitették az utat a tudományos keresőknek főlet, kihasználva az adott technológia, és technikai eszközöket, amit a koruk nekik feladott.
És aztán egy szép napon főleg a francia forradalom után a

Schöffer Miklós

Szül. 1912, Kalocsa. Bp-i képzőmův. Főiskola, majd tanulmányait 1939-ben fejezi be Párizsban az École des Beaux-Arts-on. 1937 óta Párizsban él.

Méltatás. – 1962-63-as vidrosterve. – Guy Habasque írja Schöffer-monográfiájában: 1949-ben feldolgozza mag igazi önmagát. – 1954-ben Biot-ban egy kiállításon húszméteres spatiodinamikus plasztikát mutatott be. – 1955: a párizsi Saint-Cloud parkban 50 méteres szobrot kérnek (Pierre Henry „Zenéjével" kombinálta. – A spatiodinamikus színház. – 1956. máj. 28: bemutatja első kibernetikus szobrát, a Cysp 1-et a Sarah Bernhardt-színházban. Maurice Bejart balettet kompondt a szobor számára. – 1956-57 telén mozgó szobor és fény összekapcsolásának problémája. A Chronos 1-et 1960-ban mutatja a Salon des Réalités Nouvelles-ben. – A Phillips-gyár mérnökeinek segítségével: musiscope (bemutatkozó „koncertje" 1961-ben a Théâtre France-ban.) – A Liège-i tanács kérésére 52 m magas kibernetikus torony (1961.) – A fényfal bemutatása: a Diszitő Művészetek Múzeumának 1962-es Tárgy c. kiállításon – Teleluminoscop.

Sik Csaba: Nicolas Schöffer

Magvető-almanach 1967/1. 389-400. l.

Schöffer Miklós

szobrászművész

A kinetikus szobrászat világhírű mesterének szülővárosában, Kalocsán van múzeuma

Kovacsoph Ákos
ciKe

Bélés Megyei Népújság
1982 okt. 30.

Schöffer [ ], [ ]

MDK

Magyar származású francia művész.

A Velencei biennálén [1968], kiállított

művei az építészetben, s az iparmű vé-
szetben találhatják meg felhasználhatósá-
gukat.

Rózsa Gyula: Embergyűtölők a Luna-parkban 8

Népszabadság, Szp. 1968. júl. 28.

1) Schöffer Miklós

A kiprőművészeti Főiskolát elvégezve, Párizsba utazott 1936-ban.
Kalocsai.
Párizsban bűvatkozott az École Nationale des Beaux-Arts-ba, 3 évig tanult itt.
Festett, majd szobrokat készített. Mikolyi
Galambos Ivan c. Schöffer Miklós
Látóhatár 1969. IX–X. 939.

2) Schöffer Miklós

Nagy László volt rá hatással.

Művészetének teóriáját 1948-ban dolgozta ki, ekkor rendezte első kiállítását a Galerie Breteau-ban.

Első kinetikus szobrát 1950-ben állította ki a párizsi Galerie des Deux Iles-ben. Ebben az évben készítette el elektromos,

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós Látóhatár, 1969. IX–X. 939.

i) Schöffer Miklós

Spatiodinamikus torony-ova-tervét is. Megkonstruálásában Henri Perlstein volt segítségére.

1954-ben a Salon des Travaux Publics-ben egy muzsikáló, spatiodinamikus tornyot állított ki, melyet Pierre Henry zeneszerzővel és Jacques Bouveau mérnökkel kö

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár, 1969. IX-X. 939.

4) Schöffer Miklós

zösen alkotott.

1956-ban avatták fel Saint Clonolban a-
célesörekből alkotott, 42,5 méter magas
tornyát. /Az Anjou-ud'hui több száma fog-
lalkozott vele./

Guy Habasque - művészetének legnagyobb
értője és propagátora.

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár 1969. IX-X. 939-940.

5.) Schöffer Miklós

1956-ban hírsítette el Francois Terny-nek a Philips-cig mérnökének segítségével „Cysp 1" nevű alkotását.

1956-ban mutatták be Marseilleben a Theatre Sarah Bernhardt avantgard fesztiválján a „Költészet éjé"-t; 1958-ban

Zalambos Ivanc: Schöffer Miklós
Látíhatár 1969. IX-X-940.

6) Schöffer Miklós

Amsterdamban a „Kísérleti kantóta" körette. A mozgást ~~x~~ művészetében a fénnyel egészíti ki. Egyre több művész csatlakoik hozzá. 1957-ben a ~~The~~ Théâtre d'Évreux első ízben gyűjti össze spatiodinamikus művészek munkáit – a vezető szerep Schöffere!

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár 1969. IX–X. 940.

7) Schöffer Miklós

1959-ben a Musée d'Art Moderne megvásárolja és állandó kiállításán azóta is szerepel két-két spatiodinamikus, abstrakt hépehet vetítő szobrát.

1960-ban Julien Leroux közreműködésével megalkotja a Musiscopot s 1961-ben

Zalamlos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár 1969. IX–X. 941.

8) Schöffer Miklós

a Théâtre de France-ban mutatja be.

1960-ban állítják fel Liége-ben spatio-dinamikus, kibernetikus, beszélő és zenélő, luminodinamikus és autovizuális tornyát, melyhez Henry Poussens muzsikát, fean Seaux pedig verset szerez.

A TV.-n keresztül millió ismerhedinek

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós

Látóhatár 1969. IX - X 340.

9.) Schöffer Miklós

meg alkotásaival.

1962-ben fénytalat alkot a Philips-cég mérnökével, melyet aztán a Musée des Arts Décoratifs mutat be.

1963-ban n. e. a múzeum megrendezi a mozgalom első átfogó franciaországi kiállítását.

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár 1969 IX - X. 941.

10) Schöffer Miklós

"Schöffer műrésztérel ekkor már állandóan foglalkoznak az újságok / Architecture d'Aujourd'hui, Art International, Apollo, Art and Architecture, Quadrum stb. /

1963-ban Guy Habesque és Jacques Ménetrier közreadják az első Schöffer-monográfiát. / Neuchatel 1963, Edition du Galambos Ferenc: Schöffer Miklós Látóhatár 1969 IX - X 941

11) Schöffer Miklós

Griffon./

1958-ban Jacques Brissot /„Sculptures en mouvement et projections"/; 1957-ben Tinto Brass /„Spatiodynamisme"/; 1958-ban Henry Gruel és I. Timmer /„Mayrla"/; 1960-ban Claude Lelouch /„Le propre de l'homme"/ címen szines filmehet hérétenek róla és

Galambos Ferenc: Schöffer M.
Látóhatár, 1969. IX–X. 941.

12) Schöffer Miklós

- műveiből.

Külföldi kiállításai:

1964: Stedelijk Museum, Amsterdam; Stedelijk van Abbe Museum Eindhoven; „Documenta III", a Kasseli Museum Fridericumban, a „Painting and Sculpture of a Decade" c. kiáll. Londonban a Tate Gallery-ben.

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár 1969. IX–X. 941.

13) Schöffer Miklós

1965: „Kinetic and Optic Art To-Day" c. kiállítás Buffalóban, „2 Kinetic Sculptors" a New York-i Jewish Museumban

1966: a Washingtoni Gallery of Modern Artban, Minneapolisban a Walker Art Centerben, Pittsburghban a Carnegie Institute-ban, Pennsylvaniában a Contemporary

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Kossuth, 1969. IX-X. 941.

14) Schöffer Miklós

Art Council-ben, Seattleben a Seattle Art Museumban stb.

Egyéni kiállítai közül az 1966-ban, a Galerie Denise René-ben rendezett volt a legjelentősebb. Itt kiállított műveinek a „Microtemps" nevet adta és csak sorszámozással különböztette meg őket.

Szabados Ferenc: Schöffer M.
Láttókatár 1969 IX-X. 941.

15) Schöffer Miklós

A Musée d'Art Moderne-ben 1967-ben megrendezett „Fény és mozgás" c. kiáll, a mozgalom minden jelentősebb képviselőjéről igyekezett képet adni. Schöffer 3 dimenziós alkotásokkal szerepelt.

Művei megtalálhatók a Musée d'Art

Galambos Ferenc: Schöffer M.
Látóhatár 1969 IX–X. 941.

16) Schöffer Miklós

"Moderne-ben (Paris); a ~~Mo~~ Museo Nacional de Bellas Artes Buenos-Aires, Musée de Salisbury, Musée d'Art Moderne-Brüssel, Museum of Modern Art New-York stb. mincennoliban.

Galambos Ferenc: Schöffer Miklós
Látóhatár 1969. IX-X. 941.

SCHÖFFER Muzeum
Szent Istvan u. 76
H. 6300 KALOCSA
Tél. (36) 78 - 46.22.53

MEGHIVÓ

1996 szeptember 6-tól

a Kalocsai SCHÖFFER Múzeum
a Múzeum Francia Könyvtàra és
Eléonore SCHÖFFER
tisztelettel és szeretettel meghivjàk Önt és csalàdjàt
NICOLAS SCHÖFFER
tiszteletére rendezett elsö nagyszabàsù ideiglenes kiàllitàsra
a szàmàra berendezett Múzeumban

" NICOLAS SCHÖFFER EREDETE, ÖSEI, CSALÁDJA, ÉLETE,
HOGY JOBBAN MEGÉRTSÜK MÜVÉSZTéT ÉS GONDOLATVILÁGÁT"

A kiàllitàs megnyitàsàrà

1996 szeptember 6-àn pénteken kerül sor

- **megnyitő** és fogadàs : **12 ora 30 -kor**
- **megnyitő** és esti rendezvény : **18 óràtol**. Video, zene és francia büfé

Nicolas Schöffer

Les AMIS de Nicolas SCHÖFFER
15, rue Hégésippe-Moreau
F-75018 PARIS
T. (33)1-42.94.26.54

INVITATION

A partir du 6 septembre 1996

le Musée SCHÖFFER de Kalocsa
la Bibliothèque Française du Musée et
Eléonore SCHÖFFER
seront heureux de vous accueillir pour vous présenter
la première grande exposition temporaire consacrée à
NICOLAS SCHÖFFER,
depuis la création du Musée qui lui est dédié

" NICOLAS SCHÖFFER, SES ORIGINES, SA FAMILLE, SA VIE,
POUR MIEUX COMPRENDRE SON OEUVRE ET SA PENSEE "

L'ouverture de l'exposition temporaire se fera dans la journée
du

vendredi 6 septembre 1996

- **vernissage** à partir de 12h30 : vin d'honneur
- **soirée inaugurale** à partir de 18h : vidéos, musique et
buffet à la Française.

A jövöben NICOLAS SCHÖFFER életét és munkàssàgàt bemutató kiàllitàssorozatot tervezünk az alàbbi témàkkal :

1. N. SCHÖFFER különböző müvészi korszakai, miszticizmus, szürrealizmus, geometrikus ...
2. N. SCHÖFFER épitész és városépitö
3. N. SCHÖFFER fényképészei : DOINEAU, HERVOCHON, MORER ...
4. N. SCHÖFFER fényképész
5. N. SCHÖFFER és a világ : életének nagy eseményei plakàtokon
6. N. SCHÖFFER müvészetelmélete
7. N. SCHÖFFER a cybernetikus müvészet megteremtöje
8. N. SCHÖFFER és aTér, a Fény és az Idö
9. N. SCHÖFFER müvészbaràtai
10. Magyarok Pàrizsban
11. A müvészeti alapkutatàs helyzete Magyarorszàgon
12. N. SCHÖFFER és a zene, a tànc és a szinhàz
13. Az EIFFEL torony és a T.L.C. (Cybernetikus Fénytorony a Défense negyedben Pàrizsban)

A cybernetikus müvészet megteremtöjének szellemében a folytatàs : cybernetikas és interaktivitàs.

Vegyen részt a következö kiàllitàs témàjànak kivàlasztàsàban !

Es küldje vissza az Ön àltal vàlasztott témàt a következö idöszakos kiàllitàsra !
A jelen kiàllitàs làtogatói a helyszinen szavaznak

Différents thèmes des expositions temporaires à venir, consacrées aux différents aspects de l'oeuvre de NICOLAS SCHÖFFER :

1. Les différentes périodes de N. SCHÖFFER : mystique, suréaliste, géomètrique, etc.
2. N. SCHÖFFER, architecte et urbaniste
3. Les photographes de N. SCHÖFFER : DOINEAU, HERVOCHON, MORER, etc.
4. N. SCHÖFFER, photographe
5. N. SCHÖFFER et le monde : les affiches des évènements de sa carrière
6. N. SCHÖFFER, théoricien de l'Art
7. N. SCHÖFFER, créateur de l'Art Cybernétique
8. N. SCHÖFFER : l'Espace, la Lumière et le Temps
9. Les amis artistes de N. SCHÖFFER
10. Les Hongrois de Paris.
11. Le point sur la recherche fondamentale en Art en Hongrie.
12. N. SCHÖFFER, musique, dance, spectacle, etc ...
13. TOUR EIFFEL et T.L.C. (Tour Lumière Cybernétique de Paris-la Défense)

Dans la continuité de l'esprit du créateur de L'ART CYBERNÉTIQUE (cybernétique = interactivité)

PARTICIPEZ AU CHOIX DE LA PROCHAINE EXPOSITION

en envoyant votre préférence pour le prochain thème de l'exposition temporaire.
Les visiteurs de l'exposition en cours voteront sur place.

A SCHÖFFER Múzeum 1995 óta rendelkezik **francia nyelvű könyvtárral.**
A könyvállomány folyamatosan gyarapodik Nicolas és Eléonore SCHÖFFER könyvtárából valamint különböző adományokból származó könyvekkel.

1997-től egy új aktivitást kínálunk Madame SCHÖFFER kalocsai tartozkodása idejére :

az INTERNET-re kapcsolt **CYBER-KÖNYVTAR** áll majd a látogatók rendelkezésére.

A CYBER-KÖNYVTAR megnyitásának időpontját a későbbiekben hozzuk nyilvánosságra.

A SCHÖFFER Múzeum könyvtárának müködését illető felvilágositásért, a különféle rendezvények, kiállitások időpontjaiért, a könyvtárba iratkozásért akár mint olvasó vagy adományozó, kérjük keresse fel :

SCHÖFFER Múzeum
DARGAY Lajos, Igazgatót
Szent István Kir út 76
H- 6300 KALOCSA
T. (36) 78 - 46.22.53

Les AMIS de Nicolas SCHÖFFER (A.N.S.)
Eléonore SCHÖFFER
Villa des Arts
15, rue Hégésippe-Moreau, F-75018 PARIS
T. (33)1-42.94.26.54 -F. (33)1-45.22.67.92

Válasz :

* Igen, jelen leszek a kiállitás megnyitóján 12 óra 30 -kor
* Igen, a megnyitó utáni fogadásra jövök 18 orakor
* Nem tudok jönni

(A felesleges választ húzza ki)

Javaslatok az elkövetkezendő kiállitásokra sorrendben :

1.

2.

3.

Név : Keresztnév :
Cím :

Résztvevök száma :

Le Musée SCHÖFFER est doté d'une **Bibliothèque Française** depuis début 1995.
Elle se constitue progressivement à partir de livres provenant de la bibliothèque
de NICOLAS et ELEONORE SCHÖFFER et de dons divers.

Une nouvelle activité sera proposée à partir de 1997 .
Pendant les séjours de Madame SCHÖFFER à Kalocsa,

une **CYBERBIBLIOTHEQUE** branchée sur INTERNET,

sera disponible pour les amis de la bibliothèque.
La date de l'inauguration de cette Cyberbibliothèque sera communiquée ultérieurement.

Si vous souhaitez avoir des renseignements sur les différentes activités et dates d'expositions temporaires du Musée SCHÖFFER, ou participer à la bibliothèque en tant que
LECTEUR ou DONATEUR de LIVRES,
vous pouvez CONTACTER :

Le Musée SCHÖFFER
DARGAY Lajos, Direktor
Szent Istvan Kir u. 76
H- 6300 KALOCSA
T. (36) 78 - 46.22.53

Les AMIS de Nicolas SCHÖFFER (A.N.S.)
Eléonore SCHÖFFER
Villa des Arts
15, rue Hégésippe-Moreau, F-75018 PARIS
T. (33)1-42.94.26.54 -F. (33)1-45.22.67.92

SCHÖFFER Muzeum
H - 6300 KALOCSA
Szent Istvan u.76

Schöffer [Nicolas],

Megemlítve.

Dr. Lénárt Sándor: Moholy-Nagy László

2230–2236.

Élet és Tudomány, Bp. 1971. nov. 19. XXVI/47.

Schöffer [Miklós], [ ]

Megemlítve.

Vekerdi László: Sík Csaba: Rend és kaland
86-89.

TISZATÁJ. Szeged, 19 [illegible]. július

XXVII
7.

Schöffer Miklós

Műveit megtalálhatjuk a párizsi Musée d'Art Moderne termeiben.

Sik Csaba: Gábel, Csók, Vojnich. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 51. p.

Schöfer [ ], [ ]

A XX. n.-i gyűjteményben több műve látható ↓

— : □ A Szépművészeti Múzeum

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1973. ápr. 19.

Schöffer Miklós

Századunk elejétől fogva tárgyalja a képzőművészet fejlődését a Larousse-sorozat, uj képzőművészeti kiadványa, Művészet és modern világ cimmel. A lap "Tájékozódás" c. rovata azonos cimmel ir a kötetről, melyben az itthon és külföldön élő magyar képzőművészek is szerepelnek. A cikk megemliti a gazdag képanyagot, de nem ir arról, hogy kitől, milyen alkotást reprodukál a "káprázatos kiállitásu album". A felsoroltak között van a művész is.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. okt. 7.
XVI. évf. 41. sz. 6. lap.

Schöffer Miklós /"világhirü nevén Nicolas Schöffer"/

Franciaországban él jelenleg a szobrászmüvész, épitész és konstruktőr, egy személyben. -si.-sign.-val "Kyldex I." cimmel a lap beszámol jelenlegi müvéről: Eiffel-torony magasságu, elektronikus agyu világitótorony tervét készitette el.
Távolabbi célja: a "harmonikusan programozott esztétikai szinjátékká átalakitott kibernetikus város". Ennek előjátékaként a hamburgi állami operában óriási -"kibernetikus-luminodinamikus kisérleteket mutatbe.

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 3.
XVII. évf. 9. sz. 6. lap.

Schöffer Miklós

"Forgó tükrökkel ellátott távvezérléses aluminium és krómacél szobrok közlekednek a szín padon, fényszórók, sztroboszkópok és diszes mintákat villogtató lámpácskák fényében, majd fátyolszövetekbe burkolva, s olykor eltünve lobogó gőzfelhők mögött. Nyolcméteres, tükörlemezből kivágott prizma közvetit kaleidoszkóo-fényhatásokat...a nyolcvanméteres képernyőre."
A müvész, mint "kinetikus szobrász és épitész már sokszor és vitathatatlanul bebizonyitotta leleményes zsenialitását."

Élet és Irodalom, Bp. 1973. márc. 3.
XVII. évf. 9. sz. 6. lap.

Schöffer Miklós, [ ]

Megemlítve.

B. T.: Egy lektor naplója 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. nov. 29.

Schöffer , [ ]

„Kinetikus Schöffer-kompozíció"
megemlítve. (A képzőművészeti Múzeum
új szerzeménye.]

Rózsa Gyula: A Mai Modern Múzeumunk 7.

Népszabadság, Bp. 1972. szept. 20.

Schöffer Miklós, nobrász

herepel.

Dévényi Iván: Jegyzetek a magyar narmozású XX. n.-i
művészek tárlatáról 53-55.

JELENKOR, Pécs, 1971. január XIV/1.

Schöffer [Miklós], szobrász

MDK

Megemlítve: Moholy-Nagy törekvései nek egyik folytatója.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti krónika Magyarok a nagyvilágban 48-49.

JELENKOR, Pécs. 1971. január XIV/1

Schöffer Miklós

Az op-art terén ő vitte el a pálmát.

Körner Éva: Az ember új képmásai a XXXIV. Velencei Biennalén.
Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1968, 95. l.

-25.

Magyar Iparmüvészeti Főiskola
ártási ideje alatt látogathassa
bályok betartása mellett igénybe

.nap.

Farkas Domonkos sk.
főigazgatóhelyettes

Schöffer Miklós

Neve Kassák mellett Moholy-Nagyval, Vajdával, Kemènyel, Vasarelyval szerepel együtt.

Bálint Endre: Kassák Lajosról; Képzőművészeti Almanach I; Corvina 1969, 53.l.

N. Schöffer

N. K.: Tisztelet a művészeknek

Művészet, 1982. december

Schöffer Miklós, mobil szobrászművész Franciaországban élő

Szegedi Dobó Ilkes festő- és mobilalkotó első kiállítását rendezi szülővárosában, Szegeden, a Képtárban. A kinetikus művészet több külföldi díjjal elismert képviselője. Bronzból, alumíniumból készített tükrökkel, üvegekkel, lemezekkel kombinált, mozgó konstrukciói Párizsban Schöffer Miklós közelében és példája nyomán születtek.

Tandi Lajos: Szegedi Dobó Ilkes mobiljai. Szeged, Képtár.

Tükör, 1982. jún. 6.

Schöffer Miklós, szobrász- és festőművész

A Műhely sorozatban a Nemzeti Galéria arra a Gyarmathy Tihamér-ra irányítja a fényt, aki keresett és talált is, mégis magányos maradt. – Úgy éreznük, Vásárhelyi Győző és Schöffer Miklós társa a festészet laboratóriumi vizsgálatában, de sokkal kisebb publicisztikai siker kísérte törekvéseit, pedig semmivel sem méltatlanabb társainál.

Losonci Miklós: Az alkotás maradandó értékei.

Pest Megyei Hírlap, 1982. júl. 20.

Schöffer Miklós, festö MDK

Próféta.	Kompozició.	Tempera.
Vörösfejü ember, arckép.		Olf.
Cigányfiu, arckép.		"

Nemzeti Szalon.-téli tárlat.1932.dec. Kat.

Schöffer Miklós festő

Franciaországból hazatért és magyar művészek kiállítása.

Szabad Nép 1948 aug. 18.-4.

Schöffer Miklós (szül: 1912, Kalocsa)
szobrán.

Párisban él. Művei nagyrészt
a Bao-Paolo Biennálén.
Monumentalis, kőtéki dekorativ
absztrakt nagyszerű tévit.

Vigilia, 1961, 11 sz., 692 old.

Schöffer Miklós M.D.K.

1912-ben Kalocsán született. Budapesten Szőnyinek volt a növendéke. 1936 óta Párizsban él. Jelenleg egy uj müvészeti ágat kreált magának, az u.n. Spatiodynamisme, amelynek egy példáját itt mutatjuk be.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 49.p.

Schöffer

"Magyar származásu müvészek" cimmel Perneczky Géza beszámol a "XX. századi magyar müvészek külföldön" c. Mücsarnokban rendezett kiállitásról. Ezen a tárlaton szerepel a müvész kisebb müveivel, mert a szállitás és biztositás magas költségei miatt nem volt mód rá, hogy méltóbb anyaggal szerepelhessen.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. szept. 5.
XIV. évf. 36. sz. 13. lap

MDK

Schöffer Miklós, szobrász

Szerepel a Műcsarnok ban.

Harangozó Mártu: Képek, szobrok világ – részből 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 31.

MDK

Schöffer Miklós [szobrász]

Szerepel a Műcsarnokban.

— : Műalkotások vendégképben 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 29.

Nicolas Schöffer, szobrán

[Schöffer Miklós]

Szerepel.

MDK

Rózsa Gyula: Magyar származású művének Kiállítása a Műszaznok ban 7.

Népszabadság, Bp. 1970 szept. 9.

Schöffer Miklós

Említve

A.T. Külföldtöri élő magyarművészet

Zalai Hírlap, 1970. aug. 30.

Schöffer Miklós

Magyarországon kívül élő" magyar művész jól ismert volt külföldön

Bálint Endre: The Szentendre School.

The New Hungarian Quarterly, Budapest.

1970. 38 p. 1871.

MDK

Schöffer Miklós, szobrász

Z. Sáts Györgyzel kapcsolatban megemlítve.

Rózsa Gyula: Magyar Art visuel 7.

Népszabadság, Bu. 1971. jan. 4.

Nicolas Schöffer

P.G.: "A tér, a fény és az idő" cimmel "Schöffer a kibernetikus müvészetről" alcimmel irja a müvészről: "A képzőművészek egyre gyakrabban használják fel müveikhez az elektrotechnikát és a kibernetikát is. E törekvések egyik vezéralakja Nicolas Schöffer, akinek néhány kisebb müvét a közelmultban rendezett "Magyar származásu müvészek külföldön" c. kiállitáson is láthattuk." Kalocsán született 1936 óta él Párisban.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 1o.
XIV. évf. 41. sz. 6. lap

Nicolas Schöffer

A müvész 1968-ban elnyerte a velencei Biennálé szobrászati nagydiját. Ennek ellenére nem tartja magát szobrásznak. Mint mondja: "eszközeim a tér, a fény és az idő"
Páris egyik terére most tervez egy több mint háromszázméteres "fénytorony"-t.
"Legutóbbi kutatásai során elérte, hogy mozgó, fényt kibocsátó kompoziciói több millió képet hozzanak létre," ismerteti P.G. beszámolójában a müvész munkáját, illetve eredményeit.

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 1o.
XIV. évf. 41. sz. 6. lap

Nicolas Schöffer

A több millió képet létrehozó, mozgó, fényt kibocsátó kompozicióval kapcsolatban a müvész kijelenti, hogy: "ebben az időszakban olyan hatásokat keltek és olyan programot nyujtok, amely a látáson tul, hat az idegrendszerre és megváltoztatja a néző lelkivilágát".

Élet és Irodalom, Bp. 197o. okt. 1o.
XIV. évf. 41. sz. 6. lap

Schöffer

Említve

Major Máté: Külföldi magyar mű-
vészet kiállítása

Nagyvilág, Bp. 1970. nov. 1715-1720. l.

Schöffer Miklós

Minieffet konstrukciója és
Lumino konstrukciója (eml.)
szerepel az arábbi Táslaton

H. fy: Kiáhítás a Műsarnokban:
Nagyok szásmárásu művészek
külföldön

Nagyok Nemzet 1970 IX. 8 4 old.

SCHÖFFER MIKLÓS

Térdinamikus kompozíciójával szerepel az alábbi tárlaton.

Hitner Tivadar: Külföldön élő magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban.

Békés Megyei Népújság, 1970. szept. 27.

SCHÖFFER MIKLÓS

LUMINODINAMIZMUSAI SZEREPELNEK A MŰCSARNOKBAN.

BEKE LÁSZLÓ: KÜLFÖLDI MAGYAR MŰVÉSZET?

KRITIKA, 1970. OKT.

Schöffer Miklós

Említve

Hanaugoró M: Képek, nehezek öt
világrészből

Esti Hírlap, Bp. 1970. aug. 31.

Schöffer Miklós

Térdinamikus konstrukcióival szerepel az aldobi tárlaton.

Aitner Tivadar: Külföldön élő magyar művészek kiállítása a Műcsarnokban.

Veszprémi Napló, okt. 3, 1970.

Schöffer Miklós (Nicolas Schöffer) 1

szül.: 1912, Kalocsa. Szobrász.
Bp.-en tanult, 1937-ben telepedett le Párisban.
A háború végéig festőként dolgozott, expressionista, szürrealista, majd absztrakt. 1948-ban fejlesztette ki saját irányát, melyet kezdetben spatiodynamismusnak, majd luminodynamismusnak nevezett. Az utóbbi a plasztika, festészet, film és zene szintézise. Kibernetikusan vezérelt fémkonstrukciókat készít, melyek egyszerre keltik a mozgás és festőiség hatását.

XX. századi magyar származású művészek külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár József. 64.1.

Schöffer Miklós (Nicolaus S.)

1956-tól számos színpadképet tervezett a spatio-dynamizmus felhasználásával, sok középület előtti téren állnak konstrukciói: St. Cloud park, Páris, 1954.; kongresszusi épület Liège, 1961.

Kiállított művei:

Lumino konstrukció	28 x 20 cm	(repr.)
Minieffet konstr.	22 x 20 "	
Minisculpture fémkonstr.	22 x 20 "	
Lumino in memoriam Kassák. kontrukció.	24 cm.	

XX. századi magyar származású művészek külföldön. Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bognár Tósset. 64. l.

Schoeffer Miklós

A lumino-dinamizmus megalapítója.
Most tervezi Párisban az új
Eiffel tornyot

szerepelni fog összel az alábbi tárlaton

S.M: Századunk Külföldre szakadt
nagy magyar művészeinek kiállítása
Bp-en

Magyar Hírek 1970 I. 24

Schöffer [Nicolas], szobrász

MDK

Előadás lesz róla az Építők Műszaki Klubjában.

— : Érdekes program 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. okt. 14.

Schäffer Miklós

Emlitve

Szelesi Zoltán: Mohaly-Nagy emlékezete
Tolmegyarország, Szeged 1970. jul. 19.

MDK

Schöpfer Miklós, [nobrán]

Megemlítve:

„mindenkin magyar."

Bajomi Lázár Endre: Francia krónika 1024-1029

[Magyarok Világlexikona 1025-1027]

JELENKOR, Pécs, 1970. november XIII/11.

Schöffer Miklós
mobrain

Méltatás

Solymár István: Haraszty István
Művészet, 1971. február - 28. lap

Schöffer Miklós
ipari művész

Zenével növelte szobrositott festményeit.

Losonci Miklós: Külföldi magyarok a Mücsarnokban.
Művészet, 1971. február - 35. lap

Schöffer Miklós
Nobrán

Eredeti a filmszerű dinamikus
formák kivilágított konstrukciók
kal megvalósított alkotásai.

Bauer Jenő: Magyar származásu művészek külföldön.
Művészet,1971.február - 36.lap

Schöffer Miklós, szobrász

– által tervezett 347 m magas
acéltorony Párizs új jelképe lesz.

Milyen lesz a jövő század városa?
Magyar Ifjúság, 1967. XII. 22. 18–19. l.

Schöffer Miklós, szobrász

párizsi torony terve
repr.

Milyen lesz a jövő század városa?
Magyar Ifjúság, 1967. XII.22. 18-19.l.

Schöffer Miklós

nevét a külföldre szakadt XX. századi magyar művészek 1970-es budapesti tárlatának kiállitói között említi

Dévényi Iván: Huszár Vilmosról, halálának 10. évfordulója alkalmából. - Magyar Épitőművészet.1970. 6.sz. 50. l.

Schöffer Miklós

„Hommage à Lajos Kassák" c.
műve (eml.)
szerepel az alábbi Tárlaton

D. M.: Nagyok származásu, XX.
sz-i művészek kiállítása
Bp-en

Vigilia 1970 XI. sz. 781 old.

Schöffer, Nicolas

Nem képzelhető el Tatlin, Liszickij, Rodcsenko nélkül.

Körner Éva; Az orosz avantgarde művészet a szovjet gyüjteményekben és kiállitásokon; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 1o3.1.

Schöffer Miklós

A Musée d'art moderne-ben rendezett kiállitásáról irja Vadas József: "A muzeum szineváltozása c. beszámolójában: „Schöffer a kinetizmus, a mozgó fény müvészetének ismert alakja". Mozgó, világitó tornyai inkább karácsonyfára emlékeztetnek, mint szoborra.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. juli. 2o.
XVIII. évf. 29. sz. 12. lap.

Nicolas Schöffer

"A magyar származásu párisi szobrászmüvész a Newsweek c. amerikai hetilapnak nyilatkozott arról, hogy a Párisi Kibernetikus Fénytorony tervén 1963 óta dolgozik. A müvész elmondja, hogy a torony "aktiv, állandóan változó "erő" lesz: a külvilágból érkező információk: a közvetlen környezet,/a hőmérséklet, a szél, az eső/ valamint a város élete: a telefon forgalom, a közlekedés sürüsége, vagy akár a rendőri letartóztatások száma is visszatükröződik majd a torony változó fény-,mozgás- és hang hatásaiban."
Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 5.
XVI. évf. 32. sz. 6. lap.

Nicolas Schöffer

A müvész rámutat arra, hogy a szobrász egyebet is létre tud hozni, nemcsak disztárgyakat. Anyagtalan anyaggal dolgozik, térrel, fénnyel és idővel. "A torony a világ legnagyobb méretü képzőmüvészeti alkotása lesz; s mintegy ötven méterrel fog az Eiffel-torony fölé emelkedni. Körülötte uj városrész épül "La Défense" névvel. Schöffer azt reméli, hogy müvészetével ezt az egész városrészt átformálhatja." -közli a lap "Tájékozódás" c. rovatában "Schöffer s Schöffer toronyról" cimmel.
Élet és Irodalom, Bp. 1972. aug. 5.
XVI. évf. 32. sz. 6. lap.

Schöffer, [ ]

„a téves felirat... Schöffer művét is Magyarországnak tulajdonította a Doge-palotában."

Rózsa Gyula: Velencei körkép I. 7.

Népszabadság, Bp. 1972. júl. 12.

Nicolas Schöffer

NICOLAS SCHÖFFER, a kalocsai születésű, Párizsban élő és alkotó világhírű szobrász kiállítását rendezték meg Kalocsán. A tárlat vasárnap nyílt meg és szeptember 11-ig látható.

Magyar Hirlap 1977/197/10

[Schöffer Miklós], Nicolas Schöffer, festő, szobrász stb

Lásd: Pogány frigy

— :o A Corvina ....

12.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. júl. 15.

Nicolas Schöffer, festő
[Schöffer Miklós] kobrán

Lárd: Amerigo Tot

Kékely András: A Szépmű vénati .... 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. jún. 11.

Schöffer Miklós

Kibernetikus tornyát 1975-ban fogják felállítani Párizs-ban, a Neuilly-negyedben. 340 m magas lesz, 360 forgótükrött, 3000 kisebb és 30 nagyobb fényszórót fog irányítani a kibernetikus szerkezet.

A Hét, 1971. jún. 29. 2. elf. 5 sz. 9. p.

Schöffer Miklós

A Párizsi kibernetikus tornyának száz méter magas makettjét felépítették az Oszakai Világkiállítássz.

A Hét, 1971. jún. 29. 2. elf. 5 sz. 9 p.

Schöffer Miklós

Tevékenységének négy fő állomása van: térdinamizmus, fénydinamizmus, kronodinamizmus s az 50-es évektől a cibernetika.

A Hét, 1971. jún. 29. 2. elj. 5 m. 9. p.

Schöffer Miklós

Munkái: Fényorgona, Fényprizma, Kibernetikus torony.

A Hét, 1971. jún. 29. 2. eof. 5 sz. 9. p.

Schöffer Nicolas

Részvétel a kiállításon

XX. szd-i művészet
Szépművészeti Múz. 1975.

SCHÖFFER Nicolas

Minisculpture nikkelezett acél
22x20

XX. Századi Művészet
Szépműv. Múz. 1975.

SCHÖFFER Nicolas

Minisculpture repr.

XX. Századi Művészet
Szépmův. Múz. 1975.

SCHÖFFER Nicolas

1. Lumino konstrukció 28x20 cm
2. Mineieffet —"— 22x20 —"—

XX. Századi Művészet
Szépműv. Múz. 1975.

Schöffer Miklós

Részt vett a Modern Művészet kiállításain.

Sz. Kürti Katalin: Modern és divatos képzőmű-vészeti alkotások Párizs, Köln, Amszterdam múzeumaiban.

Alföld 1971/9 96 old.

Nicolas Schöffer

Nicolas Schöffer, a Franciaországban élő magyar származású szobrászművész elnyerte egy kaliforniai székhelyű nemzetközi művészeti, tudományos és műszaki társaság Leonardo-díját. A társaság több mint száz jelölt közül választotta Schöffert.

Magyar Nemzet 1986. X. 9.

Nicolas Schöffer

NICOLAS SCHÖFFER, a Franciaországban élő magyar szobrászművész elnyerte egy kaliforniai székhelyű nemzetközi művészeti, tudományos és műszaki társaság Leonardo-díját.

Népszabadság, 1986. X. 9

Nicolaus Schöffer

Partlé Imre - gyűjteménye
Győrben

Magyar Nemzet 1986. V. 8.

Nicolas Schöffer

NICOLAS SCHÖFFER, a Kalocsán született és Párizsban élő képzőművész nyitotta meg szerdán Kalocsán a Schöffer-szemináriumot. Az augusztus 4-ig tartó programban csaknem százan vesznek részt, köztük a párizsi magyar műhely képviselői. Esténként a jelen levő művészek alkotásaiból tartanak bemutatókat.

Népszabadság, 1985. VIII. 1

Schöffer Miklós, festő, szobrász

Megemlítve.

Bodri Ferenc: Képzőművészeti mónika

Sík Csaba: Rend és Kaland

340-342.

JELENKOR, Pécs, 1973. április XVI/4.

Schäffer, Nicolas

Kassák emlékére fényumbilt készített.

Losonci Miklós: A Kassák-emlékkiás gyűjteménye; Műgyűjtő, 1973/4.sz. 23.l.

Schöffer

a modern müvészek állandó tárlatán szerepel a Szépmüvészeti Muzeumban a külhoni magyarok között Schöffer,Péri,Csáki, Forbat,Kolos-vary , Pán Márta,Pierre Székely.

Rajztanitás 1974/1/28

Bodri F:A modern müvészek állandó tárlata Bp-en

Schöffer

In memoriam Kassák, cimü mozgó fényjátéka

látható a Szépmüvészeti Muzeum állandó tárlatán

Rajztanitás 1974/1/28

Schöffer Miklós

Bodri Ferenc: "Autószobor és kockaszerkezet" cimmel ir pályafutásáról.
1936-ban, 24 éves korában ment Párisba, tanulmányai folytatására. 1948-ban jelentkezett első, -térdinamizmus elvén alapuló- alkotásával. Azóta már az egész világon ismerik fémplasztikáit. Forgótükrök, szines fényekkel kombinált plasztikus szerkezetek, kibernetikus tornyok "fény és szinorgiája a kibernetikus város eszméje és tervei." A mult évben készült el "automobil-szobor" c. müve.

Élet és Irodalom, Bp, 1975. febr. 1.
XIX. évf. 5. sz. 6. lap.

Schöffer Miklós

Az automobilra épitett szoborszerkezet "23 forgó polaroid tükörrel és ugyanannyi szines fényforrással különleges fény és szinhatásokat teremt." A tükrök forgási sebességének változtatásával különböző hatás érhető el... s a közlekedés helyzetét, valamint az utca képét regisztrálja, valóságos diagnózist ad a környezetnek.
A Városi Modern Muzeum mutatja be a müvész alkotásait.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. febr. 1.
XIX. évf. 5. sz. 6. lap.

Schöffer Miklós

1912-ben született Kalocsán. 1936 óta Párizsban
él.

A Hét, 1971. jan. 29. 2. old. 5. sz. 9. p.

Schöffer Miklós

Az 1968-as Velencei Biennálé nagydíjának ügyében.

A Hét, 1971. jún. 29. 2. old. 5. sz. 9 p.

Schöffer Miklós

A párizsi Modern Művészetek Múzeumában a képzőművészet egyedül a kinetikus művészetet mozgó fénykonstrukcióival.

A Hét, 1971. jún. 29. 2. cíg. 5 m. 9 p.

Nicolas Schöffer

Kassal Lajos kiállításának
megnyitása Szentendrén

Veszprém 1985. VIII 14.

Schöffer Miklós, szobrász- és festőművész

A Műcsarnokban jan. végéig látható a „Tisztelet a szülőföldnek" c. kiállítás, a külföldön élő magyar származás képzőművészek, építészek munkáit gyűjtötték egybe. – A kiállítók között vannak olyan világhírű mesterek, mint Schöffer Miklós, Trauner Sándor, Goldfinger Ernő, Marden / Ermer / Ágnes.

P. Sz. E.: Párbeszéd.
Magyar Ifjúság, 1983. jan. 21.

Schöffer, Nicolas, szobrok

L: Derkovits

Vadas József: Derkovits nevében

12.

Élet és Irodalom Bp. 1985. szept. 6 XXIX/36

SCHÖFFER, NICOLAS

Az ismeretlen Schöffer

MEGÚJULT KÜLSŐVEL nyitotta meg idei őszi évadját a Párizsi Magyar Intézet. A patinás környezetben álló elegáns épület homlokzatát és a fogadószinten lévő kiállítóteret 40 millió forintos beruházással újították fel. A szezonnyitó kiállításon a nyolc éve elhunyt, Kalocsáról Párizsba származott Nicolas Schöffer eddig még tárlaton nem látható képeit mutatták be „Az ismeretlen Schöffer" címmel. (MTI)

MAGYAR NEMZET, 2000. OKT. 3. 14.o.

Schöffer Miklós, szobrász- és festőművész

Tisztelet a szülőföldnek
Külföldön élő magyar származású művészek
II. kiállítása.
1982. dec. 17. — 1983. jan. 30.
Majd háromszáz művész vett részt a kiállításon;
világszerte ismert alkotók, mint Schöffer Miklós,
Kertész András [és még többen].

Műcsarnok, Hősök tere.

Műcsarnok és Kamaratermei, 1982. december.

Schöffer Miklós
festő

Konstrukcióit mutatta be
a tarlaton.

Horvath György: Magyar szarmaráni művészek kulföldön
Nők Lapja, 1970. szeptember - 39 szám

Schöffer Miklós

Moholy-Nagy László fényjátékának követője, folytatója és továbbfejlesztője lett. Gigantomániás elképzelése fázisában a Rond Point de la Défense-on megépülő fény-tér-idő dinamizmusa. Egy 347 m. magas rozsdamentes acéltoronyról elektronikus számítógépekkel vezérelt színreflektorokkal és tükrözésekkel. (Emlitve)

Timon Kálmán: A gép a művészetben.

Magyar Építőművészet, 1973. 1. 50. old.

Nicolas Schöffer

A székesfehérvári István király Muzeumban megnyilott tárlaton szerepelt.

Magyar Hirlap 1981/5/2/9

Schöffer Miklós

Részt vett a "XX. sz. magyar származásu müvészek külföldön" c. kiállitáson.

Mücsarnok, 197o.

Major Máté: Külföldi magyar müvészek kiállitása.

Nagyvilág 197o/11 1715. old.

Schöffer, Nicolas, szobrász

NICOLAS SCHÖFFER szobrászművésznek a Kulturális Kapcsolatok Intézetében átnyújtották a KKI emlékérmét és diplomáját. A magyar származású, Franciaországban élő világhírű művész több évtizedes alkotómunkájáért, a magyar—francia kulturális kapcsolatok fejlesztéséért kapta az elismerést.

8.

– Hír

Népszabadság, Bp. 1980. május 14.

Schöffer Miklós, festő
holván

L. Banga I

Lánc S.: Képzőmű. krónika. 726-730.
Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug. XXIV/7-8

Schöffer Miklós

A müvész alkotása is szerepelt a Vigadó Galériában A Hommage a Bartók c. tárlaton.

Magyar Hirlap 1981/3/7/6

Wagner: Grafikai mappák Bartókról

Schöffer Miklós

November 10 80.

Nicolas Schöffer Párizsban élő kinetikus művész jelenlétében avatták fel vasárnap Kalocsán a Schöffer-házat, amelyben állandó kiállítás nyílt a városnak ajándékozott alkotásaiból. Fotódokumentációk szemléltetik azokat a mozgó, vetítő, fényt és hangot adó konstrukciókat, amelyek Párizs tereit díszítik, s a termeket betöltik a cronos-szobrok és más mozgó műalkotások. A 68 éves művészet vasárnap ünnepi tanácsülésen Kalocsa város díszpolgárává választották.

Magyar Nemzet 1980. nov. 10.

Schöffer Miklós, szobrász- és festőművész

Szandai Sándor szobrászművész többször szerepelt Franciaországban is csoportos tárlatokon. 1958-ban a Bernheim-Jeune-Dauberville Galériába hívják meg. Párizsban Szandai megismerkedik V. Vasarelyvel, E. Hajduval és M. Schöfferrel, kint élő magyar származású művészekkel.

Menyhért László: Keze nyomán saját életre kelnek a tárgyak.

Jászkunság, Szolnok, 1980. 3. 26. old.

Schöffer, Nicolas, szobrász

L: Csáky József

Vadas József: A hazai pálya(mű) előnyei 13

Élet és Irodalom Bp. 1983. jan. 7 XXVIII.

Schöffer, Nicolas, szobrász

l: Jakovits József

Vadas József: Nemigránsok 12

Élet és Irodalom Bp. 1983. febr. 4. XXVII/5

Schöffer, Nicolas

neve említve, Kalocsáról yásmasott el.

„Mecénás és menedzser"

Magyar Nemzet 1980. dec. 25.

Schöffer, Nicolas, szobrász

NICOLAS SCHÖFFERRŐL, a Párizsban élő magyar származású képzőművészről forgattak filmet a közelmúltban a Magyar Televízió munkatársai. A 68 éves művész a harmincas évek elején hagyta el Magyarországot, de ma is szoros kapcsolatot tart fenn szülőházájával. Tér-idő-fény konstrukciói San Franciscótól Bonnig számos nagyvárosban megtalálhatók.

Hír 8

Nepszabadság, Bp. 1980 máj. 7

Schöffer, Nicolas, szobrai

A nyári események részvevői megismerkedhetnek majd a megye jelentősebb művészeti és közművelődési intézményeivel, például Kecskeméten a Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézettel, a Tudomány és Technika Házával, a Magyar Naiv Művészek Múzeumával, Kalocsán a Nicolas Schöffer-gyűjteménnyel, a Népművészeti Házzal és az Ifjúsági és Művelődési Központtal is.

2.

– Duna menti fesztivál

Esti Hírlap, Bp. 1981. jún. 10.

Schöffer [Miklós], festő, nobrán

L.: Kéri kálmán

(baracs): Bartók emlékalbum 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978 nov. 11.

Schöffer, Nicolas, szobrász

l.: Dargay Lajos

–: Magyar kiállítás az Unescóban 1.

Esti Hírlap, Bp. 1978. dec. 19.

Schöffer, Nicolas
(Kalocsa, 1912 -

„Kompozíció a Bartók-albumhoz."
(első változat) Gitanyomat 58x41 cm
S. l. j.: Schöffer 79. Védett.
Kiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 56.Képaukció Bp.1981.december

Schöpper, Nicolas, szobrán festő

L: Szandai Sándor

Mennyhért t: Keze nyomán saját életre ... 26-28.

Jószkunság, Szolnok, 1980. szept. XXVI/3

a)

Schöffer, [Nicolas], festő
hobrón

Megemlítve.

Firon András: A Renault-gyárból kerestek 2.
Esti Hírlap, Bp. 1980. jan. 21.

Schöffer Miklós, szobrász

megemlítve

Jovánovics Miklós: Bertha Bulcsu Térkép-észete 11.

Élet és Irodalom Bp. 1984. febr. 24. XXVIII/8

Schöffer, Nicolas, szobrász

L: Hajdú, Étienne

Sik Csaba: Művek, jelek, jelképek 100 - 114

Új Tráz, Budapest, 1983. aug. XXIII/8

Schöffer Miklós, festő
szobrász

L.: Szösi József

Apró f.: Vélemények .... [2] ... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június $\frac{XXX}{6.}$

Nicolas Schöffer

Papp Julia: Mobilök

Müvészet, 1983-julius

N. Schiffer

Kovács Gyula: Harcos a trójai falóban

Művészet, 1981. augusztus

Nicolas Schöffer

Néray Katalin: Velence: biennálé az avantgarde után

Művészet, 1983. február

Nicolas Schöffer

Nagy Zoltán: Meghiesett találkozás

Művészet, 1983. március

Nicolas Schöffer

Sinkovits Péter: Kabadsáp a rendben
Interja Nicolas Schöfferrel

Művészet, 1983. március

Schöffer Miklós [ ]

Megemlítve. (Z. Bán György nótva.)

Lóska Lajos: Játék és játékosság

7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. nov. 15.

SCHÖFFER, Nikolas

" Kepes György, Vasarel vagy Schöffer műtárgyai - általánosabban fogalmazva: a neoavantgarde konstruktivista ága, az op art, az elektronos zene stb. - ellentmondani látszik az élet = művészet állitásnak, hiszen nagyon is artisztikus, gondosan formált."

SIMON Zoltán: A neoavantgarde-ról. = Alföld, 1982/5. 26.p.

Bevezetőt mond: **SZENTHELYI MIKLÓS**

KREISLER:	Variációk egy Corelli témára	
MOZART:	G-dúr rondó	**SZLÁVIK ZSUZSANNA**
PAGANINI:	V. caprice	
KREISLER:	A kínai dobos	**OSZECSINSZKI ROMAN**
PAGANINI:	Cantabile	
BAZZINI:	Manók tánca	**KOVÁCS ANIKÓ**
BRAHMS:	c-moll scherzo	
SARASATE:	Jota Navarra	**BARANYI ANIKÓ**

SARASATE:	Andalúziai románc	
BRAHMS:	Magyar tánc	
KREISLER:	Bevezetés és Allegro	**KOCSIS TAMÁS**
SAINT-SAENS:	Havanaise	
SARASATE:	Zapateado	**GODÁNY BEATRIX**
GLUCK:	Melódia	
SAINT-SAENS:	Bevezetés és Rondo capriccioso	**HAFFNER ANDREA**

Zongorán közreműködik:

SZENTHELYI JUDIT

Jegyek 30–50 forintos áron válthatók az Országos Filharmónia jegypénztárában (V., Vörösmarty tér 1.), tel.: 176-222, a Zeneakadémián, tel.: 420-179 és az üzemi közönségszervezőknél.

Jegyek árusítása 1984. augusztus 27-től.

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk!

F. k.: O. F. ig.

84-1332 GENERALART Dorogi Ny

Schöffer Miklós

Kassák Lajos nagy hatással volt Schöffer Miklósra.

Magyar Hirlap 2.évf. 216/7 Bojár

Schöffer Miklós

Kibernetikai program szerint működő tornyot épít (teroes) Párizsban.

Magyar Hírlap 1970. II. 21. III.

Schöffer Miklós

Neve, interjúja cmlitoe.

Losonci Miklós: Magyar Maris, a negyoenszállási pinyálóasszony; Mügyüjtő, 1973/2. sz. 41. l.

Schöffer Miklós

A mít ő és tanítványai csinálnak, „esztétikai stressz."

Magyarok a XXXV. Velencei Biennálén; Beszélgetés Hincz Gyulával; Képszőmű. Almanach 3, Corvina 1972, 46. l.

Schöffer Miklós

neve említve a
117. oldalon

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp. Magvető 1972

Schöffer Miklós

~ városterezéssel foglalkozik.

Képrőmű Almanach 3. 46.
Corvina 1972.

Schöffer, Nicolas

Kepes György „kinetikus fényfala" (18 x 7 m, New York, KLM-székház) az ő munkáival octhető egybe.

Bodni Ferenc: A látvány nyelve; Ipari Művészet, 1972. 3. sz. 27. l.

Schäffer Miklós

Moholy-Nagy 1946-os „Léda és a hattyú"-ja az ő lemino-dinamizmusát dőlegezi.

Beke László: A XXXV. Velencei Biennálé; Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 91. l.

Schöffer, Nicolas

A modern magyar „világképteremtők" közé Gyarmathy Tihamér kiemelt helyet biztosít számára.

Körkérdés; Képzőművész. Almanach 1, Corvina 1969, 119. l.

25.

Magyar Iparmüvészeti Főiskola
rtási ideje alatt látogathassa
ályok betartása mellett igénybe

.nap.

Farkas Domonkos sk.
őigazgatóhelyettes

Schöffer, Nicolas (Schöffer Miklós)

A kinetikus művészetet képviselte. A Biennale 2 millió lírás nagydíját nyerte el.

Néray Katalin: Tájékoztatás a XXXIV. Velencei Biennaléról; Képzőmű. Almanach 1, Corvina 1969, 94–95. l.

25.

Magyar Iparmüvészeti Főiskola
rtási ideje alatt látogathassa
ályok betartása mellett igénybe

.nap.

Farkas Domonkos sk.
őigazgatóhelyettes

Schöffer, (Nicolas)

Szerepel Bálint Endre Körkérdésére adott válaszában.
Tárgy- és fénmobiljai korunk korszerű kifejezései.

Körkérdés; Képzőmüv. Almanach, Corvina 1969, 114. l.

-25.

Magyar Iparmüvészeti Főiskola
artási ideje alatt látogathassa
bályok betartása mellett igénybe

.nap.

Farkas Domonkos sk.
főigazgatóhelyettes

Schöffer, Nicolas

Mikro-idők 29, 1967, fa, műanyag, alumínium, elektromos berendezés, Denise René tul., Párizs

Képzőművészeti Almanach I, Corvina 1969, 212. l.

Schöffer Miklós

Az uj tipusu városképek kialakitására vonatkozó törekvését méltatja a New York-i Praeger Kiadó gondozásában megjelent "Müvészet és jövő" c. reprezentativ album.
Bodri Ferenc: "Müvészet és tudomány" c. beszámolójában hivatkozik a Gondolat Kiadónál megjelent "Müvészet és társadalom" c. müre, mely a „technikai civilizáció és a müvészet találkozásának történetével, jelenkorával és jövendő lehetőségeivel" foglalkozik. A "Müvészet és jövő" c. amerikai müben Schöffer Miklós a "kibernetikus esztétikáról" nyilatkozik.

Élet és Irodalom, Bp. 1974. márc. 9.
XVIII. évf. lo. sz. 7. lap.

Schöffer Miklós

Sik Csaba Rend és Kaland cimü kötetében (Magvető 1972) a közelmült és a jelenkor képzőművészetével – főleg az avantgarde mozgalmakkal és mesterekkel – foglalkozó esszék és cikkek sorakoznak. Sik impanáló felkészültséggel mutatja be könyve lapjain a modern művészet Magyarországról elszármazott protagonistáinak (Schöffer Miklós stb) munkásságát.

D. I. Képzőművészeti könyvek

Vigilia 1973/7 496 old.

Schöffer Miklós

A magyar iparművészetben a világitótestek megformálásának, tervezésének történetéről ad részletes áttekintést Vadas József: "Dicstelen fények" cimmel. Elsőként Moholy Nagy Lászlót, Schöffer Miklóst és Kepes Györgyöt, a fényszobrászat megteremtőit emliti. A tizes és huszas években a lámpatestek készitésében, tervezésében hoz ujat Kozma Lajos éa Kaesz Gyula. Évtizedek mulva, a hatvanas években, -a fiatalon elhunyt Borz Kováts Sándor kismühelyi munkával megtervezi tiztagu fém lámpacsaládjátx s elkészíti, de nagyüzemi sorozatgyártásra nem kerül. Az ugyancsak fiatalon meghalt Kanyák Zsófia, tehetséget tükröző üveglámpáit sem itthon, hanem külföldön, idegen cégek árusitják.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18. XX.évf. 38. sz. 12. lap.

Schöffer Miklós

Lámpatervező iparművészeket az ipar nem foglalkoztat. Kismühelyi munkát kénytelen végezni Nádai Tibor és Házi Tibor iparművész is. A közönség vásárlási igénye fennáll. Ezért hirdetett pályázatot a KISZ Központi Bizottsága, az Iparművészeti Vállalat és a Művészeti Alap. Ezen a pályázaton dijat nyert az Optea iparművészcsoport, Felhő nevü lámpacsaládjával. Tagjai: Bárkányi Attila, Bánáti János, Radnóti György, és Kovács Erika. Ugyanez a művészcsoport-Ferenczi István iparművésszel kiegészitve- egy másik pályázaton is dijat nyert.

A "Dicstelen fények" c. Vadas-cikket lásd: Kozma Lajos nevénél. Élet és Irodalom, Bp. 1976. szept. 18. 38. sz. 12. lap.

SCHÖFFER MIKLÓS, szobrász

Aug.20.a Külföldön élő magyar mesterek -Budapesten,c. kiállitáson szerepel.Emlékezetes a St.Cloud-i parkban felállitott 42.5 m.magas,toronyszerü kompoziciója.A világ első,kibernetikus,hangot adó és mozgó szobra szintén az ő müve.Uj müvei a mozgáson kivül konkrét zenével szolgálnak,sőt absztrakt képeket is vetitenek. 25.old

László Miklós: külföldön élő magyar mesterek-Budapesten 24.old

Muzsák, Múzeumi Magazin, 1970. 2.sz. Bp.

SCHÖFFER MIKLÓS, szobrász

Aug.20.A Külföldön élő magyar mesterek -budapesten,c. c.kiállitásra két müvét igérte."Spátiódinamikus"alko tásokat készit.A mindennapok formáit,anyagait,valamint a geometria alakjait,arányait egyesitő extra kohstrukci ók. 25.old

László Miklós: Külföldön élő magyar mesterek-Buda- pesten 24.old

Muzsák, Müzeumi Magazin, 1970. 2.sz. Bpest

Schöffer Miklós

Külföldi katalógusokban többnyire a magyar képzőművészet jelenlegi eredményeit Vásárhelyi Győző Schöffer Miklós Tóth Imre, Moholy-Nagy László személyéhez kötik.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.

Pestmegyei Hírlap, 1975. febr. 4.

Schöffer Miklós

a párizsi Musée national d,art moderne-ban állitott ki.Schöffer nagyjából ugyanakkor hagyta el Magyarországot,maikor a rekkciós magyar épitész kamara a harmincas évek derekán elutasitotta Breuer Marcel felvételi kérelmét.

Uj Irás 1974/11 1o4.o.

Vadas:Köldökzsinoron Nyugat Európában

Schöffer Miklós, [ ]

L.: Kassák

4

Bodrif.: Kiállítási . . . . 1127-1130.

JELENKOR, Pécs, 1975. december XVIII./12.

Schöffer

Moholy Nagy László fényfestményeinek gondolata él tovább Schöffer abrsztrak televizionak nevezhető készülékeiben.

Uj Irás 1974/11 lo4.

Vadas:Köldökzsinoron Nyugat Európában

Nicolas Schöffer, [ ]
Schöffer Miklós,

L.: Major Máté

E. Jehér P. – Rózsa Gy.: Építészet ——— 15.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. dec. 25.

Schöffer

a Musée national d,art moderne nggy Schöffer kiállitásával egyidejüleg egy kisebb Schöffer-tárlat is volt a Denise René Galériában ,amely annak idején Kassákot bemutatta.

Uj Irás 1974/11 1o6.o.

Vadas:Köldökzsinorón Nyugat Európában

Nicolas Schöffer

A Szépművészeti Múzeum ma külön teremben mutatja be a kortárs törekvéseket. A magyar származású mestertől ajándékképen kaptuk egyik művét. (említve)

Vadas József: Nyitott titok.
Élet és Irodalom, 1945. júl. 26.

Schöffer

mozgó és világitó szobraival a kinetizmus egyik legismertebb alakja, hatalmas világitó tornyot készitett Párizsnak.

Uj Irás 1974/11 lo4.o.

Vadas: Köldökzsinoron Nyugat Európával

Schöffer

szerkezetét a Szépmüvészeti muzeumban a modern képzőmüvészeti kiállitáson láthattuk.

Uj Irás 1974/11 1o4.o.
Vadas:Köldökzsinóron Nyugat Európában

Schöffer Miklós, szobrász, festő

L.: Kassák

Bodri f.: Művészeti ... (1) 350-354

JELENKOR, Pécs, 19 H. április XIX/4.

Schöffer Miklós festő
[Nicolas Schöffer] szobrász

L.: Kassák

Bodrit.: Művészeti ... (3) .. 350-354.

JELENKOR, Pécs, 1976. április XIX — 4.

Schöffer Miklós festő,
[Nicolas Schöffer] szobrász

L.: Kelle Sándor

Tüskés T.: Képzőművének ... 341-349.

JELENKOR, Pécs, 1976. április XIX/4.

Schöffer, Nicolas, szobrán

L: Dargay Lajos

–: Heti ajánlat 3

Új Tükör, Bp. 1986. szept-21. XX 14/38

Schöffer, Nicolas, festő
nolrász

L: Kondor Béla

Vadas József: A Darázskirály udvarában 15.

Élet és Irodalom Bp. 1986 jún 27. XXX/26

Schöffer Miklós, szobrász- és festőművész

A Beöthy-forma organikus mértan, így váluk az emberi gondolkodás részévé a természeti vegetáció, szoborrá. Mondhatjuk így: Picasso után a matematikai festészet következett Vasarely felléptével, Maillol után matematikai szobrászat szerveződött a maga műszaki, plasztikai vonulataival, Schöffer Miklós és Beöthy István részvételével is. Mindhárman magyarok, első hazájuk, szűkebb pátriájuk, indító energiájuk Pécs, Kalocsa, Heves.
Schöffer Miklós Kalocsának ajándékozott művet, fénytornyol. (említve).

Losonczi Miklós: Beöthy István szobrászi világa.
Hevesi Szemle, 1984. márc. 10–13-old.

Schöffer Miklós, szobrász-érfestőművész

A városok mellett a községekben is egyre több igény merül fel az utcák, terek, középületek szépítésére. – Köztudott, hogy tavaly óta egyebek mellett Kalocsán Schöffer Miklós kinetikus alkotása gazdagítja a városképet. (említve).

V. M.: Új köztéri alkotások.
Petőfi Népe, 1983. szept. 8. 5. old.

SCHÖFFER MIKLÓS

Naïca 1984 224–232 p. ill.

SCHÖFFER MIKLÓS

91 10. 68,69

Új Müvészet

Új Művészet

SCHÖFFER Miklós

GELLÉR Katalin: Meghalt Schöffer Miklós. = Magyar Nemzet, LV.évf.9.sz. 1992. január 11. 10.p.

l and architectural investi-
rtant monument of Greek architec-
hens, was vacated by the Turks
ough it ceased to be a military
the spring of 1833.
is entourage were German,
students and architects Germans
f the chief archaeologist,
wig Ross, whose name is associated
learing of the Acropolis.[3]
o involved in the study and
oup of buildings, like Leo von

SCHÖFFER MIKLÓS

fábián [Fabiàn László] := Schöffer Miklós halálára. =

Új Mo. VI. évf. 9.sz 1982. jún. 11. 9. p.

Sinai Gabor 52, — Miklós 51, 52, 54, 56, 59, 64, 109, 156.
Singer és Wolfner 154.
Sinka Sándor 84.
Sípos Gergely 10.
Sipulusz 44, 156.
Síter falu 64.
skriba 17.
Socrates 54.
Sociological Review 139.
Somogyi Pál 153.
Solymosi Eszter 27.
Sőregi János 101, 102, 104, 140, 144, 147, 154, 156, 158, — búcsúbeszéde 113.
Spah János Sámuel 147.
Statisztikai Hiv. 158.
statutumok 128, 132.
Stenczinger-ház 28.
Strassoldo 130.
Streter Ede 120.
sütőkemence 63.
Svetits-bérház 52, -intézet 142.
svéd király 120, 122, 126.

Szabad kir. városi rang 131, 132.
Szabadság-szoborbizottság 46, 156.
Szabadság c. lap 119.
szegények gondviselése 131.
Szeghalom 68.
Szekszárd 92.
Szepes 148.
Szepesség 147.
Szepesváraljai Múz. Egylet 73.
Szentiványi József báró 143.
Szentkereszt temploma 138.
szeretetintézmények 132, — -szövetség 147.
szervezeti szabályrendelet 93.
szerződött adó 130.
Széchenyi Ferenc gróf 60, — István 124, — országgyűlés 131.
Székely Árpád 75.
Székely Nemz. Múz. 142, — Társaság 47.
Széki Ákos 94.
Széll Farkas 25, 30, 33, 75, 77, 83, 84, — —-né 94, — Kálmán 37, 126.
szélmalom 128, 144.
Szilády Áron 74, 153.
Szilágyi Dezső 37, — Erzsébet 151, — Gyula 28, — Sándor 120.
Szilveszter-féle nyelvtan 51, 56.
színészet 126, 142.
színház 120, — megnyitása 120.

SCHÖFFER, Nicolas

SCHÖFFER, Nicolas: A tükrök elmélete.
= Új Symposion, XX. évf. 10. 1984 23–27. p. cle

~~– müv. elm. ált.~~

~~mai~~

müv. ált. elm.

Bd. 1—6. 1900 f.
Bettin, H., Heinrich II. v. Champagne (Hist. Stud. 85
v. Bippen, W., Genealogie der älteren Oldenburger
Jahrb. 9).
Beyer, H., U.-B. z. Gesch. d mitterheinischen Territori
1860.
Bloch, H., Über d. Herkunft Bischof Werners I. v.
(Z. f. G. d. Oberrh. 63, 1908).
Blümcke, O., Burgund unter Rudolf III. 1869.
Bofarull y Mascaro, P., Los condes de Barcelon
(1836).
Bollnow, H., Die Grafen v. Werl. Diss. Greifsw.
de la Borderie, Histoire de la Bretagne. Bd. 1, 2.
Brader, D., Bonifaz v. Montferrat (Hist. Stud. 55,
Brandenburg, E., Probleme um die Kaiserin Gisel
Sächs. Akad. d. Wiss. 1928).
Braun, F., Rußland u. die Deutschen in alter Zeit.
f. Sievers 678 f. (1925).
— Das historische Rußland im nordischen Schrifttum.
f. Mogk.
Breßlau, Jahrbücher des Deutschen Reiches unter
(1879—84).
— Fundatio ecclesiae S. Albani Namucensis (Neu
587 f., 1883).
Bretholz, B., Gesch. Böhmens u. Mährens bis
Broussillon, B., La maison de Craon.
— La maison de Laval. Bd. 1 (1895).
Bruel, A., Recueil des chartes de l'abbaye de Clun
1876 f.
Busson, A., Konrad d. Staufer, Pfalzgf. bei Rhe
Hist. Ver. f. Niederrhein 19, 1868).
Butkens, Ch., Trophées de Brabant (1724).
Calmet, A., Hist. de Lorraine. 3 Bde. (1728 f.).
Carré de Busserolles, J. H., Dictionnaire histo
l'ancienne province de Touraine (1878 f.).
Cartellieri, A., Philipp II., August Kg. v. Frank
1899—1922.

SCHÖFFER Miklós

KENESSEI András: Követehető és folytathatatlan : Nicolas Schöffer (1912-1992). = Magyar Hirlap, 25.évf.15.sz. 1992. január 18. -melléklet IV.p.

PROHÁCKA (Jan).
Exposition slova
in : Vytvarny Ži
20 ill en noir e

A propos de la I
qui a eu lieu en
contexte plus la
point de vue thé

U.R.S.S

KUPCOV (I.).- So
l'art et le trav
in : Iskusstvo.-
noir, 1 ill en c

L'industrie, un

KUZMINSKIS (J.).
(La vie de la na
in : Iskusstvo.-

La situation de
son rôle d'éduca
idéologiques. La
comme exemple de

LIFŠIC (M.).- Ne
immuable.)
in : Hudožnik.-M

Les critères art

1

Schöffer Miklós /Nicholas/

Született Kalocsán. Szobrász, festő.

Tanulmányai: a budapesti Képzőművészeti Főiskolán és Párizsban az École des Beaux-Arts-on.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l

255 l

Schöffer Miklós /Nicholas/

Párizsban él. 1948 óta „spatiodynamic" konstrukciókat alkot. Később „lumino-dynamic" szerkezeteket. Szobrai több a Musée d'Art Moderne, Párizsban van kiállítva.

Fehér Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334l
255 l.

Schöffer Miklós /Nicholas/

Címe: 15 rue H. Moreau, Paris.

Fehete Mórton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966.

3340 25 Ft.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Schoeffer, Nicolas

A luminodinamizmus megalapítója. ~~Elverkeny~~ Elve, hogy két lassan forgó sűrűzett üveglapon átszűrődő fény ~~ár~~ változó ábrákat rajzol egy ernyőre. Egy rajzzal szerepelt a kiállításon (Szépművészeti Múzeum), a korábbi periódusból.

Passuth K.: Modern francia grafika; Képzőmův. Almanach 1, Corvina 1969, 80. l.

Nicolas Schaeffer

Szerepelni fog az alábbi tárlaton
a Képzőművészeti Múzeumban

(f.f.): Külföldön élő magyar
művészek tárlata

Esti Hírlap 1969 XII 31

Nicolas Schoeffer, [ ] MDK

Szerepelni fog.

(f.f.): Külföldön élő magyar művének tárlata 2.

ESTI HIRLAP. Bp. 1969 dec. 31.

Schöffer Miklós, fs.tő-mobilszobrászművész

a külföldön dolgozó magyar származású képzőművészek második kiállítását rendezik meg Budapesten. Schöffer Miklós, Vasarely Victor művészete Franciaországból lehet fontos számunkra.

Forrás:
1982. nov. 11.

Schöffer Miklós

nobván - festőművész

a fénydinamikus szobrászat elméletét dolgozta ki és tette közzé Párizsban, 1948-ban

Fejér Megyei Hírlap

1983. jún 4

SCHÖFFER MIKLÓS

emlitve ld. Szegedi Dobó Illés

Tandi Lajos: Sz.D.I. mobiljai.Szeged,Képtár

MMTXTX UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.23.sz. 4.

SZERZŐDÉ
munkavégzésre irányuló egyéb jog

. . .

mely létrejött egyrészről a MTA Müvészettört
u. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

2. A dijazás összege: Ft.
A dijazásnál alapulvett munkaköri besorolá

SIPOS JUDIT

repr. ld. Bohus Zoltán

Balog János: Az üveg csillogása

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf.23.sz.24-25.o.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek meg

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő dijból progressziv j
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

SCHÖFFER, Nicolas

Pokorny István: Nem lehet autópályán lovaskocsival hajtani [interjú] = M. Hírek, 1985. május 11. 13.ill

Schöffer, Nicolas

Palugyai István: Kinetikus tervek [interjú] =
Új T. 1985. máj. 3. 26 ill

MDK

Nicolas Schoeffer, festő

[Schöffer Miklós:]

A Franciaországban élő magyar
Művének egyike.

(f. f.): Meglepetések a grafikai teremben 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. március 14.

Schöffer Miklós, festőművész

Czifka Péterné művészettörténész mondja, hogy a magyar emigráció igen fontos személyiségeket adott a modern egyetemes művészetnek, munkásságuk a Szépművészeti Múzeum gyűjtőkörébe tartozik. Gyarapodásukban az ő ajándékaiknak nagy szerepük van. Victor Vasarely már a hatvanas években segítette a gyűjtést. – Mások a külföldön élő magyar művészek 1970-es műcsarnoki bemutatkozása után követték példáját. Így jutottunk hozzá például Schöffer Miklós alkotásaihoz.

P. Szabó Ernő: Gondolj Miro fiataljaira!
Magyar Ifjúság, 1982. jan. 1. 19. old.

SCHÖFFER, Nikolas

„Nemigen foglalkozik Cezanne és Kokoschka hatásával, ami a magyar aktivisták dinamikus vonalrendjénél. igy Moholy korai portrésorozatánál is ~~döntő~~.pardöntő jelentőségü. Mint ahogy az is tanulságos, érdekes, hpgy az alkotó részeredményei Schöffer és Vasarely munkásságában nyernek teljesebb, szuverénabb megfogalmazást. "

SZUROMI Pál: Passuth Krisztina: Moholy Nagy László/recenzió/ = Tiszatáj, 1983/4. 112.p.

NICOLAS SCHOEFFER/SCHÖFFER MIKLÓS

emlitve

Székely András: Van még pénz Magyarországon!

UJ TÜKÖR 1980./XVII/ 6.sz.~~25.~~ 26.o.

Schöffer Miklós

Szerepel a modern francia grafikai kiállításon a Kép. műv. Múzeumban

Lukácsy László: Két kiállítás a Kép. műv. Múzeumban

Népművelés 1968 Ü.m. 35 old.

SCHÖFFER Nicolas

AJÁNDÉK EZ A LAP!

Megjelenik Bácskában, Baranya, Tolna megyében és Szegeden!

Alsónyék, Baja, Bácsalmás, Bácsbokod, Bácsborsod, Bácsszentgyörgy, Bár, Bátaszék, Báta, Bátya, Bátmonostor, Bogyiszló, Borynád, Borota, Császártöltés, Csátalja, Csávoly, Dávod, Decs, Dombóvár, Drágszél, Dunafalva, Dunapataj, Dunaszekcső, Dunaszentbenedek, Dusnok, Érsekcsanád, Érsekhalma, Fajsz, Felsőszentiván, Foktő, Gara, Géderlak, Hajós, Harc Hercegszántó, Homokmégy, Homorúd, Jánoshalma, Kalocsa, Kecel, Kéty, Kiskőrös, Kiskunhalas, Lánycsók, Mélykút, Miske, Mohács, Mórágy, Nagybaracska, Nagydorog, Nemesnádudvar, Ordas, Paks, Pörböly, Püspökpuszta, Rém, Sióagárd, Soltvadkert, Sükösd, Szakmár, Szeged, Szekszárd, Szeremle, Tataháza, Tolna, Tolnamózs Udvar, Újmohács, Újtelek, Vaskút, Várdomb, Zomba

1995. november 3., V. évfolyam 41. szám

FÜGGETLEN

Délvidék

REGIONÁLIS KÖZÉLETI HETILAP

A szerkesztőség postacíme: 6500 Baja, IV. ker. 34. Telefon: 79/422-376, Fax: 79/324-953 ❖ Ára: 38 Ft

A földkiadó bizottság elnöke bagóért jutott erdőhöz

Hoppon maradt licitálók

A kárpótlás, a termőföldárverések eddigi megítélése nagyon vegyes érzéseket váltott ki az emberekből. Sokan szidták, sokan dicsérték, sokan elpuskázott lehetőségként emlegették, mert fillérekért elkótyavetyélték a kárpótlási jegyüket, míg egyeseknek mások jegyeivel is nagyon ügyesen sikerült földhöz jutniuk.

Az indulatok az október 18-án, Szekszárdon meghirdetett árverésről sem hiányoztak. A földek licitálására jóval többen jelentkeztek be, mint amennyi jogosultnak reális esélye lett volna arra, hogy valóban tulajdonhoz juthat. Volt aki két éve már, hogy őrizgette a kárpótlási jegyét, mert nem tudta eldönteni, hogy mire is használja fel. Egy résztvevő azzal indokolta a kései földvásárlási kedvét, hogy nemrégen lett munkanélküli, és a föld nem csak munkát, de talán egy kis megélhetést is biztosítana a családjának. Sokan és sokféle indokkal jöttek el a szekszárdi árverésre. Az utolsó lehetőség volt

Kéz kezet mos?

arra, hogy az amúgy szinte értéktelen kárpótlási jegyüket hasznosan elköltsék.

Az árverésvezető Baranya megyéből érkezett, mert a megyei kárpótlási hivatal munkatársai közül többen is mint vásárlók voltak érintve az árverésen. Az árverésvezető hosszúra nyúló, egy órás, unalmas bevezetőjét követően a licitre várók egyszer csak azt vették észre, hogy már a második földrészlet kerül kalapács alá. Mi is történt?

A hosszas bevezető végén az árverés vezetője azt kérdezte a jelenlévőktől, hogy a 0382/8-as helyrajzi számú földre van-e egyezség. Majd egyből ki is hirdette, hogy a termőföld elkelt. A terem elején, az árverezőktől kissé félrehúzódva a megyei hivatal vezetője ugyanis két tárcsát is tartott a kezében könyökére támaszkova. Ezzel jelezte, hogy önmagával egyezséget kötött, és mint bennfentes tudta, hogy így és csak is így lehet verseny nélkül a kiszemelt erdő az övé. Az árverésvezető – nehéz elhinni, hogy nem volt beavatva a gyors földvásárlásba – egyből leütötte a kalapácsot, mondván a föld elkelt. Mire az árverésen megjelent több mint 140 ember észbe kapott, már a második tétel licitálásánál tartottak. Érdekes módon a földkiadó bizottság elnöke is szót kapott, aki ismertette, hogy hol fekszik az a föld, amelyik ezután került kalapács alá, hány aranykorona, van-e rá valamilyen kötelezettség, osztatlan közösként vagy egyedül is művelhető, hogy mindez az első alkalommal elmaradt, pedig mint kiderült, több törvénytelenség is történt, hiszen a már említett helyrajzi számú terület utólagos módosítással került az árverésre.

(folytatás a 7. oldalon)

Jelentés

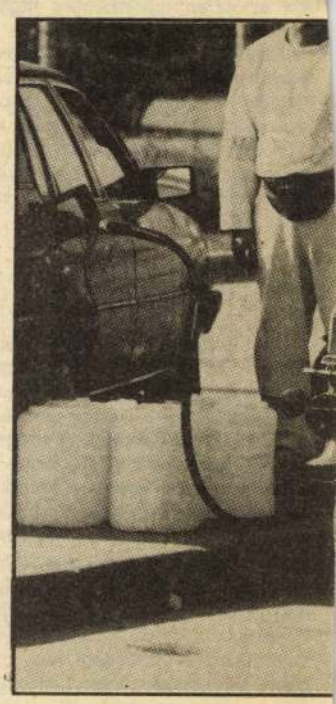

"Ha a férjem élne, sírva fakadna"

Eleonore és Nicolas Schöffer párizsi mütermükben (1990)
Fotó: Dargay Lajos

Eleonora Schöpfer élete fő céljának tekinti férje hagyatékának ápolását, művészetének népszerűsítését világszerte. Ebben Kalocsának változatlanul kiemelt jelentőséget tulajdonít, hiszen Párizs és Kalocsa volt az a két pólus, mely a művészt mágnesként vonzotta. Akadémiai székfoglalójából is ez a gondolat sugárzik. Érthető madame Schöpfer nyugtalansága amiatt, hogy a Schöpfer-múzeumot beolvasztják az egységes városi közművelődési szervezetbe, és csak időszakos nyitva tartással működhet.

– A hír hallatán azonnal lépéseket tettem a múzeum fennmaradása érdekében – nyilatkozta Eleonora Schöpfer. – Levelet írtam Török Gusztáv polgármester úrnak, amelyben kifejtettem, hogy biztosítani kell a gyűjtemény önállóságát, folyamatos nyitva tartását. Amennyiben erre nincs pénz, én hajlandó vagyok a szükséges személyzet bérét kifizetni a kritikus időszakra. Felkerestem a magyar nagykövetet is, aki szintén üzenetet küldött Török úrnak, utalva a francia-magyar kapcsolatok fontosságára. Találkoztam a Párizsban tartózkodó Fodor Gábor miniszter úrral, aki szintén támogatásáról biztosított. Ha élne a férjem, sírna a látottakon. A pénzhiány, a rendezvények hiánya miatt halott a múzeum, nem jó senkinek, ha így marad. Ha a város nem bírja a fenntartást, gondolkodni kellene más megoldáson. Esetleg a negyedik szervezetbe integrálnák... Bizonytalan vágyok efelől. Az igazi megoldás az önállóság. Ehhez támogatók kellenek. Számítok Fodor Gábor úr és a Soros Alapítvány támogatására. Az általa létrehozott francia nyelvű könyvtár fejlesztéséhez kértem a francia kulturális miniszter segítségét: legalább 30-50 ezer frank támogatást várok.

– Nem gondol alapítvány létrehozására a Schöpfer-múzeum és programjai működtetésére?

– Igen, talán ez oldhatná meg a felvetődött problémákat, és senkinek nem okozna presztízsveszteséget. Ebben a formában támogatókat is könnyebb találni. Úgy hiszem, ezt fogom javasolni a polgármester úrnak.

– Ön széles körű művészeti felkészültségéről ismert. Mivel foglalkozik mostanában?

– Az UNESCO és a francia kulturális szervek közreműködésével egy nagyszabású kiállítást rendeztem, mely a Sorbonne kápolnájában látható. Ezt a kiállítást elhozzuk Kalocsára is, megnyitója december 4-én lesz. Férjem műveit jelentős bemutatókra készítjük elő, fiatal, tehetséges művészettörténészekkel folytatjuk hagyatékának méltó feldolgozását.

Beszélgetésünk végén Schöpfer asszony tárgyalásra sietett a polgármesterhez. Lapzártánk időpontjában a Török úrral folytatott beszélgetést eredményesnek ítélte, elfogadta a szervezeti átalakítást azzal, hogy később alapítványt hoznak létre a Schöpfer-hagyaték ápolására. A folyamatos nyitva tartás érdekében vállalta a bérköltségek megtérítését.

Geri

MEGNYÍLT
a
VIZAFOGÓ
PANZIÓ
Baján, a Petőfi-sziget legszebb részén, a Sugovica partján.
Vállaljuk:
osztálytalálkozók, lakodalmak, egyéb rendezvények színvonalas lebonyolítását kedvezményes áron.
Szálláslehetőséget kívánság szerint biztosítunk!
Tel.: 79/326-585

REDŐNYGYÁRTÓ
Előleg nélkül, garanciával
REDŐNY, RELUXA SZALAGFÜGGÖNY
készítés, javítás.
Kovács Gábor, Baja, Jácint u. 7.
Telefon: 79/324-329

Kínai Kisáruház

Kis- és nagykereskedés
Baja, Szabadságút 39. Tel.: 79/326-726
- férfi, női- gyermek szabadidőruhák;
- férfi-, női-, gyermek fehérneműk
- férfi ingek, pólók;
- cipők, papucsok;
- iskolatáskák;
- játékok
- téli dzsekik, kabátok
Kedvezõ árak, viszonteladóknak további kedvezmények!

BAJAI ÉPÜLETASZTALOS ÉS FAIPARI Rt.
H - 6500 Baja, Dömötör u. 6.
Telefon: (36) 79/324-011, 322-348, Fax: (36) 79/324-835, Telex: 82-922
BÉFA BAJA
DUNAT
egész

meg egyikőjük sem az elvárásoknak. A Baja Városáért kitüntetést hatan vehetik át: Pitti Katalin, Klaus Reiff, Bérczi László, Antal József, dr. Czoboly Zoltán, Szalontay György.

162 MILLIÓS HALASZTÁS

Az 1995-re tervezett 215 millió hitel helyett csak 120 milliót kapott az önkormányzat, és az ingatlanértékesítésekből a tervezettnél 60–70 millió forinttal kevesebb folyik be az idén a város kasszájába. Ebben a kedvezőtlen gazdasági helyzetben a város nem tudja törleszteni a tavaly júniusban felvett 440 milliós hitelt. Ezért az önkormányzat a csőd elkerülése érdekében hitelfizetési haladékot kért az OTP Bank Rt-től. A pénzintézet az átütemezés egyik feltételeként azt szabta meg, hogy a város 750 millió forint értékben tehermentes ingatlanokat ajánljon fel fedezetként. A felajánlott ingatlanok között szerepel a már korábban jelzálogként megjelölt uszoda is. A jelzálogszerződés aláírása után az OTP Bank Rt. engedélyezi a hitel átütemezését, amely várhatóan 162 millió többletterhet ró a városra.

BUSZJEGYÁREMELÉS DECEMBERBEN?

Az önkormányzat és a Bács-Volán között létrejövő szolgáltatási szerződés értelmében az év végén döntenek arról, hogy emelik-e a közlekedési tarifákat. A megállapodásban rögzítették, hogy a helyi buszközlekedésben keletkező veszteségek pótlására az önkormányzat évente az inflációt követő fedezetet biztosít a Volán számára. A Bács-Volán vállalta, hogy a menetrend, a járatok vagy vonalak módosítását csak kellően megalapozott gazdasági vagy forgalmi változások esetén javasolja, és az esetleges módosításokat a jegyző engedélyével hajtja végre.

A két fél megállapodott, hogy a szolgáltatási szerződés bármikor módosítható, felbontható, és vállalták azt is, hogy az esetleges jogvitákat elsősorban peren kívül igyekszenek megoldani.

TELJESÍTMÉNY UTÁNI TÁMOGATÁS

Elfogadta a képviselő-testület a város középtávú sportkoncepcióját, amelynek értelmében a szakosztályok és a versenyzőik támogatása az elért eredmények, illetve a koncepció által meghatározott versenyzési szintek teljesítése alapján történik. A labdarúgók és a kézilabdások NB-s szintű, a kosárlabdások pedig NB I. A- vagy B-csoportos szereplés esetén számíthatnak pénzügyi segítségre. Az egyéni sportolók támogatásának egyik feltétele az országos bajnoki helyezés, fiatal sportolók esetén az aranyjelvényes szint elérése. A képviselők határozata alapján a jövőben el kívánják érni, hogy a sportolók térítésmentesen használhassák az uszodát. Ennek a célnak a megvalósulásához azonban még egyeztetni kell a Bajavíz Kft-vel. Némi vita után arról is döntöttek, hogy Baja víziváros jellegére tekintettel a "vizes" sportokat kiemelten támogatják. A tömegsport egyesületek viszont nem kapnak működési támogatást, csak az általuk rendezett városi eseményeket segítik, egy külön erre a célra létesített alapból. A sporttal kapcsolatos elgondolások között szerepel a Vasvári Pál utcai és a Petőfi-szigeti sporttelep korszerűsítése és felújítása is.

NEM LESZ JÁRDA A CSÍK UTCÁBAN

Tajcs Sándor képviselő kérdésére adott jegyzői válaszból kiderült, hogy nem épül járda a Csík utcában – legalábbis egyelőre. Az egyik gondot a korábban lakossági hozzájárulással épült betonút rossz vízelvezetése jelenti. A járda megépítése csak a csapadékvíz elvezetését megoldó csatornával együtt készülhetne el, erre viszont jelenleg nincs pénz. A városfejlesztési és -üzemeltetési osztálytól ez évben összesen 5 millió forintot vontak el, és emiatt a járdaépítés és a vízelvezetés mintegy 750 ezer forintos költségét az osztály nem tudja biztosítani. Az önkormányzat ígérete szerint a jövőben szem előtt tartják a problémát, és a '96-os költségvetés kedvező alakulása esetén elvégzik a szükséges munkálatokat. (Arról, hogy annak idején a rossz vízelvezetésű út kinek, minek a hibájából jött létre, nem esett szó.) A kérdést feltevő képviselő a testülettel ellentétben nem fogadta el a választ.

Városháza

GSM RÁDIÓTELEFONOK

Ericsson 198	58.900 Ft + ÁFA
Ericsson 337	86.900 Ft + ÁFA
Nokia 2110	84.500 Ft + ÁFA
Motorola 6200	69.500 Ft + ÁFA

Mágnestalpas antennák 3.500 Ft-tól
Tartozékok széles választékban
NICO Kft.
Baja, Szarvas G. u. 3. Telefon: 79/326-581

SUPER-BIZI
Baja, Szarvas G. u. 1.
Tel.: 79/324-645

Színes TV-k, videók, CD lejátszók, magnódeckek, erősítők, autó hi-fi berendezések és más híradástechnikai berendezések NAGY VÁLASZTÉKBAN!

Keresünk: Színes tévéket, videorecordereket, hi-fi berendezéseket, autó hi-fi berendezéseket, egyéb műszaki cikkeket

30/533-131
Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 9-17 h-ig, szombaton 8-12 h-ig

Dráma a hídon

Ki áll amott a hídtetőn? Nem tudhatjuk meg. Egy kis időre láthatjuk, amint a férfi félmeztelenre vetkőzve valamiket mond, és aztán sikerül épségben lehozni a tűzoltóknak. Annyit még elárultak azért, e ténykedésének munkanélküli helyzete adott alapot. Szeretné kifejteni véleményét, és azt, hogy 10 000 forintból kell hármuknak megélni, mivel már nem munkanélkülinek számít. Eddig a száraz tény. Drámai helyzet. Életével játszik odafenn, majd idelenn. Tehát közöttünk vannak a hídramászók, ablakból gyermekeikkel kiugrók, kötelet választók... Természetesen nagyon sokan nem ezeket az utolsó lépéseket teszik meg. A legtöbb ember mégis – akármilyen elkeserítő sorsa van – az életet választja. Lehet ilyen-olyan figyelemfelkeltő tény, többnyire nem szerzünk különösebben tudomást róluk, ám a szűkebb környezetük mindenről tud. Ők tudják, az embernek sokat ki kell bírni, még a nélkülözésnél többet is. Azok, akik háborút, Gulágot, koncentrációs tábort éltek túl, tudják, mi a szalmaszálnyi remény. De a legtöbb ilyen bajbajutott, nélkülöző, fiatalabb és körötte elég sokan jól, rendezetten élnek. Ők azok több milliónyian, akik megpróbálják kibírni a napi pénz nélküli megpróbáltatásokat. Közöttük vannak fizikai, szellemi képességűek, képzettségűek, valamint mindenféle korosztálybeliek. A világ régóta és általában ilyen. Egyesek tollasodnak, minden köröttük levő lehetőséget kihasználnak, ami így-úgy rendelkezésükre áll. Ha kell, csalnak, lopnak, hazudnak. Tehetik még akkor is, ha kölcsönből él a vállalat, a falu, a város, az ország. Egyik oldalon rongyrázás, míg a másik oldalon kukázás, vagy csendes letargiába süllyesztő közöny. A híd két oldalán vannak ők, messzire egymástól. Csak az egyiket húzza a magamutogató tető és a sodró mélység, akár Arany János Hídavatás c. költeményében. A folyó mindenképpen Duna marad, embereket nyel el, akár az élet kíméletlen árja. A kiváltságosok, akik hivatalosan élvezik a bizalmat, megszavazott nagy fizetésekkel, egyéb lehetőségekkel, akár miliomosokként tudhatják, mennyit is ér a tízvagy netán húszezer forint. Ez az egyszerű emberke is élni szeretne, ha nem is nagy lábon, de emberül. Ezért vállalja a legnagyobb veszélyt is, mert meg akarja mutatni magát; én is vagyok! Egy elkeseredett ember kiált odafentről. Ő csak egy tragédiával felérő tettel lehet Fenn!

A napokban olvashattuk, börtönöket kell építeni, mert nem elég a férőhely. Az embert, akit lehoztak a hídról, azonnal elmegyógyintézetbe szállították. Reménykedjünk abban, hogy nem kell elmegyógyintézeteket építeni.

Darvas Ferenc

ező ár

00 Ft/m³
00 Ft/m³
00 Ft/m³
00 Ft/m³
3 Ft/fm
0 Ft/fm
50 Ft/m³
!

ÓL A TETŐIG.
ANTARTÁS.

x: 79/323-177

szombaton 8-12 h-ig

A AUTÓSZALON
tember 18-tól!
KEDVEZMÉNYES
ó az olcsó üzembetartású
KI ÖSSZES TÍPUSA.
ánságra légzsákkal szerelt modellek.
és 6.400 Ft.
siját beszámítjuk.
információ:
CSA, Bátyai út 2. Tel.: 78/362-180

100 éves dél-alföldi áramszolgáltatás
DÉMÁSZ RT.

DÉMÁSZ AUTÓSZERVIZ - MAGYAR AUTÓKLUB
az alábbi szolgáltatásokkal áll rendelkezésére

AUTÓKLUB (79/323-249)
minden típusú szgk. és kistgk. műszaki vizsgáztatása azonnal, helyben;
minden típusú szgk. és tgk. környezetvédelmi mérése (zöldkártya);
klubtagfelvétel, tagdíjbefizetés helyben

AUTÓSZERVIZ (79/323-249)
SHELL olajcsere soronkívül;
BOSCH műszeres diagnosztika, fékmérés lengéscsillapítómérés;
általános javítás, szerviztevékenység; közületeknek szerződéses javítás lehetősége;
Renault Express és Trafic szervizelése, gyári alkatrészekkel

GUMISZERVIZ (79/326-144/32-76 mell.)
AUTÓSBOLT (79/326-144/32-79 mell.)

BAJA, IV. ker. BOKODI út 26-28. * Nyitva: H-P 7-15 h-ig

MANRO Kft.
Kalocsa, Szent István út 74.

Csillárok, fali- és mennyezeti lámpák. Asztali lámpák.
Kültéri és halogénvilágítás. Sport világítótestek nagy választékban.
TV antennák, erősítők, közösítők, szerelvények, koax kábel.
MASSIVE és EGLOLUX világítástechnika.
Villanyszerelési anyagok. Ipari és háztartási szerelvények, berendezések. Vezetékek - kábelek - védőcsövek.
Világítási kapcsolók - dugaljak 10 színben.

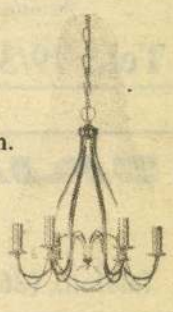

71° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

1021 **20129 MILANO**

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

BOLAFFIARTE
VIA RIVALTA 34
10141 TORINO

Nicholas Schoeffer

- MAG 1972

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO
DELLA STAMPA - MILAN
STAMPA - MILANO - L'E
MILANO - L'ECO DELLA
L'ECO DELLA STAMPA -
DELLA STAMPA - MILAN
STAMPA - MILANO - L'E
MILANO - L'ECO DELLA

...NEW YORK

è aperta al Metropolitan Museum una grande mostra di **vetrate del medioevo e del rinascimento** (cfr. "BolaffiArte", n. 19, pagina 11), una rassegna ampia ed articolata sullo sviluppo di una tecnica che nella trasparenza dei materiali trovava un significato emotivo implicante psichedeliche suggestioni e metafisiche significazioni. Il 24 al Museum of Modern Art s'inaugura la mostra intitolata **Italia: nuovo paesaggio quotidiano,** un'importante rassegna del design italiano, che include anche esempi di "contro-design" (cfr. "BolaffiArte", n. 16, pag. 42). Al Whitney Museum termina il 29 la retrospettiva di **James Rosenquist** (nato nel 1933), esponente della pop art attraverso il linguaggio del cartellonismo pubblicitario inteso come strumento di espressione realistica (cfr. "BolaffiArte", n. 19, pagina 47). La personale di **Alexander Calder** (nato nel 1898) sul tema del circo prosegue al Whitney Museum, dove il giorno 9 si inaugura anche una personale di **Jose de Rivera**, presente con una indicativa scelta di sculture; ed al Guggenheim prosegue la mostra di **Nicholas Schoeffer** (nato nel 1912 a Kalocsa, in Ungheria), che documenta le sue sperimentazioni nel settore dell'arte cinetica e dei fenomeni cromatico-luminosi.

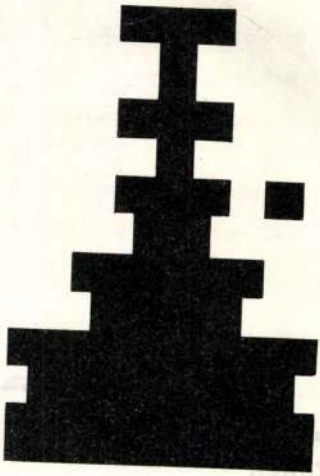

OLIVETTI MICROCOMPUTER

Per le loro dimensioni, il basso costo e la semplicità operativa, i microcomputer Olivetti rendono accessibili a tutti i vantaggi dell'elaborazione elettronica. Modelli da tavolo e da ufficio, per applicazioni scientifiche, tecniche, statistiche, amministrative. Istruzioni di programma registrabili su schede magnetiche, sempre riutilizzabili a tempo indeterminato. Nessun bisogno di operatori specializzati.

aggressività non integrata

alista degli anni '70

edazione di Roma
a Condotti 56, c.a.p. 00187, tel. 6) 67 91 867 - 68 65 57/8/9

otografi
nmett Bright, Lorenzo Capellini, Fra-lli Fabbri Editori, Cristina Ghergo, go Mulas, Giorgio Nimatallah, Gior-o Soavi

anno collaborato a questo numero
to Agresti, Giulio Carlo Argan, Gior-o Bassani, Ian Bennett, Vitale Bloch, arina Boratto, Cesare Brandi, Lucio abutti, Maurizio Calvesi, Luigi Car-ccio, Antonio Cederna, Micaela Chian-assa Gioia, Luigi Conte, Douglas ooper, Rosaria d'Angelo, Enzo Diena, ndrea Emiliani, Sandra Furlotti Re-rshack, Donatella Garcea Belloni, Ma-a Gefter Wondrich, Lucio Manisco, useppe Luigi Marini, Fiorella Miner-

1021 SCHÖFFER Nicolas

1982.XI.29. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Ha valaki nem tudnáa a fénytorony olyan épitmény, amelyen csillogó felületek, tükrök játszanak a rájuk vetőtődő fénnyel. Ezen kivül a mellette, illetve rajta elhelyezett lámpák szine és fénye attól függően változik, hogy a környéken mennyi autó halad el. Az uttestbe ugyanis érzékelőket épitettek és ezeken keresztül az autók kapcsolják ki, be a világitást. A hétvégén avatták fel Kalocsán azt a fénytornyot, amelyet szülővárosának ajándékozott Nicolas Schöpfer. Az 1936 óta Párizsban élő müvésszel Várkonyi Balázs beszélget.

- A kalocsai környezet népmüvészeti szempontból egy kivételes környezet volt. És a népmüvészetről beszélek nemcsak a vizuális, hanem az zenei téren is. De hogy én őszintén megmondjam, az én gyermek és fiatal korom nem volt kellemes. Én egy olyan világban egy olyanszisztémában születtem, ahol itt Magyarországon mindenki tudja a szociális szempontból, vallási szempont ból a helyzet nagyon kellemetlen volt, amit én már egész fiatal koromban megéreztem és ez nekem sosem tetszett és én már rég elhatároztam egész fiatalon, hogy elmegyek Párizsba. És végered ményben én megszülettem tényleg intellektuálisan, konszektuálisan minden szempontból Párizsban. Mikor én megérkeztem Párizsba 36 végén, akkor megtudtam, hogy mi az a szabadság. Nem ...nagy szabadság. Szóval azt nehéz elképzelni az ember hitelen

bepöttyen egy olyan világba, aminek semmi köze sincsen a a .. civilizáció, kultúra, szabadság, a respektálása az emberi személyiségnek, ami teljesen ismeretlen volt.

- Kalocsa Muzaumában látható két fiatal, nagyon fitalkori munkája két táblakép és közismerten Ön ma már megtagadja, talán meg is veti ezeket a munkáit, mindenképpen elfordult ezektől a munkáktól. Innét a kibernetikus tornyaiig, fénytornyaiig, nagyon hosszu ut vezet.

- Volt egy szerencsém, hogy 17 éves koromban volt egy barátom, aki Bartóknak volt a növendéke. Nekem játszotta zongorán Bartóknak a szerzeményeit. Szóval az legelső mai kori élmény, az mégis Magyarországon történt és Bartók volt az oka, akit mindenki jól ismer, hogy mit jelentett főkeg abban az időben nagyon fontos, az ember a fiatal éveiben mit lát, mit hall.

- Többször nyilatkozott úgy, hogy nincsenek példaképei, nincsenek szményképei, nem voltak mesterei. Azaz mégis volt egy mestere a kibernetika föltalálója.

- Igen, mert hát az biztos, hogy Párizs után a legnagyobb esemény az az volt, mikor a kezembe jutott a könyve a Kibernetika és a társadalom. Akkor rögtön megértettem, hogy a kibernetika a jövő jelensége és a müvészetben az is fontos és ahol még körülbelül mindig én vagyok az, aki csak ezzel foglalkozik 148 óta, már jó régen. És a jele, hogy Kalocsán van egy kibernetikus torony.

- Tegyük hozzá, hogy Párizs, San Francisco és nagyon sok más város után mot Kalocsán is.

- Igen, de a helyzet az, ezt bevallom, hogy a kalocsai kibernetikus torony ez a legjobban van megcsinálva elektronikus szempontból és a legjobban müködik.

- Különöse gonddal tervezete meg talán, mert a szülővárosának tervezte?

- Nem, én mindent különös gonddal tervezek akárhova megy és az természetes. hogy mindenütt különös gonddal kell a müvészi elképzeléseket megvalósitani.

68° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1021

GALA
VIA ZANELLA 41
20133 MILANO

OTT. 1968

NOV 68

L'ECO DELLA STAMPA MILANO

L'ECO DELLA STAMPA MILANO

I PREMI DELLA XXXIV BIENNALE VENEZIANA

La giuria della XXXIV° Biennale d'arte internazionale di Venezia ha assegnato i seguenti premi: quelli internazionali della Presidenza del Consiglio per la pittura e la scultura sono toccati rispettivamente all'inglese Bridget Riley e al francese, oriundo ungherese, Nicolas Schoeffer; quelli del Comune e della Provincia di Venezia sono andati a Gianni Colombo e a Pino Pascali. Il Premio per la grafica è andato al tedesco Horst Jannsen.

OLIVETTI PORTATILI

A chi vuole una bella macchina per scrivere portatile diciamo naturalmente: scegliete una Olivetti.
Sceglierete una macchina collaudata dal successo in ogni mercato del mondo, una macchina che durerà molti anni. E sceglierete anche la possibilità di scegliere ulteriormente fra tre modelli di portatili a tre pezzi diversi: una Olivetti **Dora**, una Olivetti **Lettera 32**, una Olivetti **Lettera DL**. Sceglierete comunque una Olivetti.

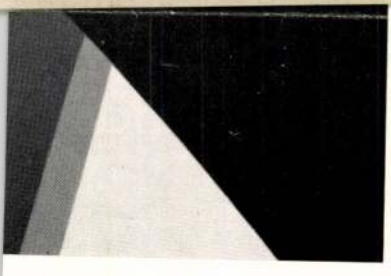

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

DAILY NEWS

1983 JUL 3

SCHÖFFER, MIKLÓS

1021

'From Kalocsa to Paris'

Film about Nicolas Schöffer

Director Gábor Takáts' films have for years earned him plenty of appreciation and won distinction at several international festivals. The director had several of his shorts screened at the Pompidou Cultural Centre in Paris. These were: "The Golden Section", which investigates the common mathematical proportions of art and nature, Bartók's "Contrasts", Kodály's "Psalmus Hungaricus" and "Symbols". The visual material of the last named film is wholly abstract, and it probes the future of the universe. It raises the possibility of intelligent living beings on distant planets. In this film Takáts makes use of exciting music composed by Christian Clozier of France, who uses the sounds emitted by remote quasars and pulsars as raw material of his work. These sounds were tape-recorded in the observatory of Nancay—they are "space music" in the strictest sense of the word.

These preceded the showing of a film Takáts made about Hungarian-born Nicolas Schöffer's life and work, a film that met with tremendous response.

Of his film, Takáts says: Schöffer's art began to claim my attention eight years ago. I was in Paris, and, in the Sorbonne's chapel, a prism displayed there caught my eye. It was a work made by Schöffer. I met him in his studio—it was once Paul Cézanne's studio—and my encounter with him prompted to me the idea of making this film.

What, in his view, is Schöffer's significance in art? Schöffer is an outstanding figure in 20th century art. He is not only a visual artist and architect—his accomplishment with urban development and town planning is considerable. He is perhaps one of the people who recognized at its earliest stage a by now widespread art trend—that of art based on interdisciplinary principles, which proclaims the reciprocal influences of science and art and other arts. He is a practitioner and trail blazer of that principle. He suggests that the wealth of information we are flooded out with nowadays overwhelms all of us, pointing towards the development of the "multimedia" genre. Today auditive effects are also needed for visual effect—for this reason Schöffer also gives his attention to music.

The works he made over the past decades he calls "programmes". More precisely, space-light-time programmes. His works of art are in virtually perfectual motion, but in contrast to the well-known mobiles, they are capable of producing never-recurring configurations. One remarkable example is seen in his "Chronos 8" erected in his native Kalocsa. This mobile tower of light keeps changing its programme under the impulses of movement, sunshine and noise around it. Built-in sensors convey the impulses and a related computer controls that external influence.

That is a work heralding the 21th century. Schöffer is an ardent researcher of the possibilities of our time and of the future.

The film crew were present when the French Academy (Academie Francaise des Beaux Art) installed Schöffer among its "Immortals" and also when he was being decorated with the Hungarian People's Republic's Banner Order with the Laurel Wreath.

Takáts' film about Nicholas Schöffer (made in collaboration with cinematographer Lajos Vancsa) will be shown on Hungarian Television on Sunday. The film had its Hungary premiere at the recent Miskolc film festival.

Ibolya Patachich

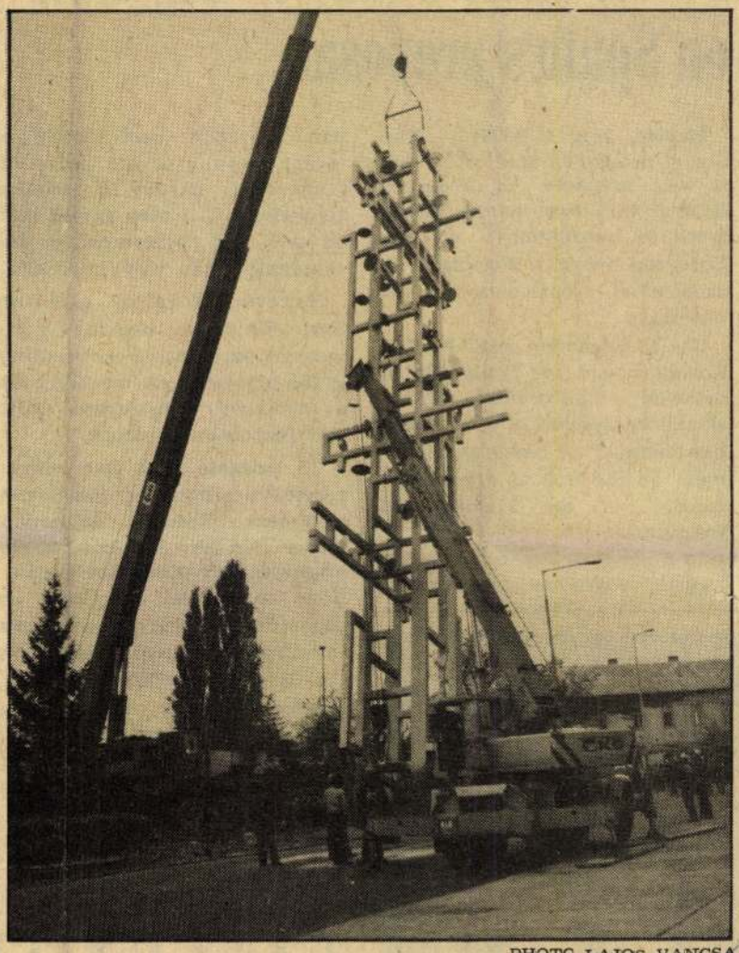

PHOTO LAJOS VANCSA

"Tower of Light" by Nicolas Schöffer. The work of art has been erected in Kalocsa, the artist's native town

NEWS
Nachrichten
Saturday-Sunday, 2.-3. 7. 1983
Vol. 17. No. 130 6,50 Ft

Madrid meeting

Soviet Union ready to negotiate on Spain's proposal

Madrid, July 1 (MTI) — The Soviet delegation said on Friday it was prepared to accept a Spanish initiative "as the framework of negotiations" of the European Security Meeting to a satisfactory conclusion of the meeting.

Soviet delegation head Anatoli Kovalyov said the Soviet Union believed "maximum efforts should be applied in a business-like manner" to reach an agreement on the text of a final document of the 31-month-old meeting.

In a statement read before the weekly conference plenary session, Kovalyov said during a recent meeting of the heads of Communist parties in socialist countries it had been agreed that an early and positive end to the conference was very important.

However, Kovalyov said the Soviet Union was banking on the western participants contributing to the success of the meeting with a similarly constructive spirit and responsible attitude.

US delegate Max Kampelman reacted positively to the Soviet statement. Spanish delegation leader Pan de Soraluce spoke appreciatively of the Soviet position, which he described as supportive of his government's initiative. The Greek delegate, on behalf of the EEC countries, reacted positively, expressing a wish for a successful conclusion, but like the American he added that in their view a consensus had yet to be achieved on all issues.

WEST GIVES LITTLE AT UNCTAD

Belgrade, July 1 (Reuter) — Developed and developing nations on Friday negotiated their final positions in last-minute meetings at the Unctad conference, which appeared likely to achieve only limited results.

The sixth UN Conference on Trade and Development appeared set to produce resolutions containing no major new initiatives and certain to be viewed as a disappointment by Third World delegations.

Developing countries have failed to persuade the West to accept their demands for urgent action on debt relief, more aid, an injection of liquidity and reform of international institutions, conference sources said. A senior UN official said agreement had been reached on resolutions on commodities and one on finance, but he added that the overall results were disappointing. "This conference is not going to change the face of the globe," he said.

The conference of more than 150 countries began on June 6 and was to have ended on Thursday. Unctad officials expected a scheduled final plenary session to begin late on Friday night.

PLO Executive sends mission to Syria

Leaders of the PLO called on rival factions in eastern Lebanon talk to all sides involved.

for an end to fighting between various Palestinian factions.

The civilian peace effort came after Palestinian guerrillas of all factions around the town of Baalbek, site of the camp, said they would refuse to take up arms against one another, despite recent fighting between pro and anti-Arafat factions farther

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726

NAPLÓ (VESZPRÉM)

1982 NOV 4

TÉR, IDŐ, FÉNY

Schöffer-kiállítás

1021
SCHÖFFER, Nicolas

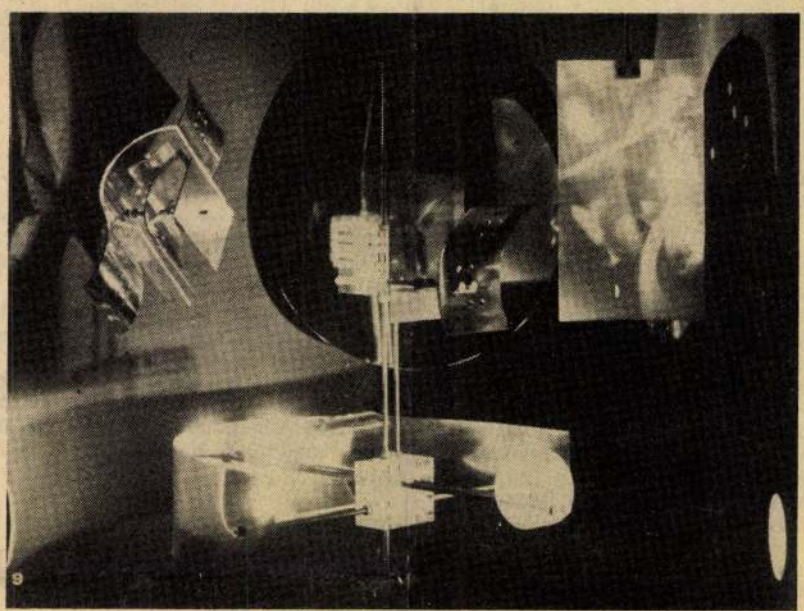

Mikroidó, 1963–1970.

Nagy sikerű kiállításnak lehettünk tanúi Budapesten a Műcsarnokban. Óriási érdeklődés kísérte a magyar származású világhírű művész *Nicolas Schöffer* titokzatos fénymobiljainak bemutatóját.

Schöffer 1912-ben született Kalocsán. Tanulmányait a budapesti és a párizsi Képzőművészeti Főiskolán végezte. 1950-ben már nagy feltűnést keltett térdinamikai szobraival. Behatóan foglalkozott a különböző tudományokkal is, főleg a kibernetikával. Kísérleti, térdinamikai látványkompozícióival döbbenetes hatásokat ért el. Foglalkozott a differenciált hőmérsékletű fény, szín és hangzónákkal, mindezeket felhasználta mobiljainál. Kiállításait a világ minden részén láthatták az érdeklődők. 1969–71 között tanított a párizsi Képzőművészeti Főiskola építészeti karán. A jövő építészete foglalkoztatta és foglalkoztatja ma is.

A budapesti kiállítás megdöbbentő erővel hat a látogatókra. Teljesen a hatása alá kerül a néző, a technika és a művészet nagyszerű ötvözetének. Schöffer kompozícióinál egyesül a szellem, a praxis, a tudományos ismeret, a gyakorlat és a művészi intuíció. A térdinamikus megoldások mozgásukkal, fényjátékukkal, hanghordozásukkal egy különös világba kalauzolnak el bennünket. Schöffer művészete, korunk művészete, de inkább láttatja velünk a jövő titokzatos erővonalait. *Németh Lajos* szavaival: „Schöffer művei korunk technikai forradalmának, a kibernetikának és az elektronikának a talaján születtek, ugyanakkor minden újszerűségük ellenére kapcsolódnak a művészet nagy hagyományaihoz is. Hiszen művészetének alapja a fény, a tér dinamikájának, a mozgás, az alakulás, a változás. Mobiljaiban, chronosaiban, fénydinamikai konstrukcióiban a modern kor és tudomány, a technikai civilizáció nyújtotta új fény- és színélmények fogalmazódnak meg".

A Schöffer-kiállítás igazi élmény, és egyben betekintés a jövő tudományos és művészeti élménytárába is.

V. L.

...1982 jel-
...atóműterem hirdetés-
...z, Kossuth L. u. 16.

...kiadó gyermektelen
...ak, vagy két férfi ré-
...ponti fűtés és fürdő-
...sználattal. Nagy La-
...latonfüred, Dobó u.

1983 júliusig vizsgázott 250-es MZ Trophy sok alkatrésszel eladó. Érdeklődni: Veszprém, Cholnoky u. 12/3. 17 óra után.

Wartburgot, vagy Dáciát vennék 3 évesig. 1500-as Lada eladó, csere is lehetséges. Rehus János, Veszprém, Cholnoky u. 16. Telefon: 12-247.

...ve...
...adó.

...ádió és a televíziók mai mu...

...sta 20.35: Hamlet a Bibliából
...giai figyelő 21.15: A Magyar Rá-
...zínpada. Karc. Paródiák, karcola-
...glosszák 1982. őszi kiadás 22.25:
...szerzeményeiből 23.20: Nóták

...lió 9.30: Kamarazene 10.30: Fia-
...gyüttesek felvételeiből 11.05: Fe-
...néjéből 11.21: Zenekari muzsika
Weathers és a Golden Gate
...uálékat énekel 13.30: Az Állami
felvételeiből 14.10: Operarészle-
...gyar zeneszerzők 16.00: Zenei Le-
...kolarádió 16.55: Popzene sztereó-
...nekari muzsika 19.05: Iskolarádió
...rfényben egy operaária 20.19:
...erelmi dalkeringők 20.40: Modern
...evgenyij Jevtusenko 21.00: Mont-
dal- és áriaestje a Ludwigs-
...kokon 22.15: Régi magyar dalok
...8: Napjaink zenéje

MAGYAR TELEVÍZIÓ

8.25: Idősebbek is elkezdhetik – tévétorna (ism. – színes) 8.30: Iskolatévé – Angol nyelv (középhaladók részére) Follow me! Why do you like it? (szí-...nes) 9.00: Orosz nyelv (ált. isk. ...ajnok (színes) 9.20: Magyar nyelv ...zt.) Szó-ra-ka-té-nusz – Rontom, ...es) 9.30: Magyar irodalom (ált. ...at) – A könyvtár mindent tud ...r irodalom (ált. isk. 8. oszt.) Én ...k, de mindennek jöttem – Ady. Magyar nyelv (ált. isk. 3. oszt.) ...usz (színes). Olló, cipő, hegedű ...őnöki óra (ált. isk. 7–8. oszt.) ...ol? 11.30: Kamera (középiskolá-...a lexikája – 2. rész 12.00: Világ-...k. IV. oszt.) Az eszmék ereje ...r irodalom (ált. isk. alsótagozat) Orosz nyelv (ism. – színes) 14.55: óra (ism.) 15.15: Magyar nyelv (ált. isk. 3. oszt.) (ism. – színes) 15.30: Magyar irodalom (ált. isk. 8. oszt.) (ism.) 16.30: Hírek 16.35: Slágerhírlap – Fél évszázad dallamai 1850–1900 VIII/1. rész (ism. – színes) 17.25: Pedagógusok fóruma 18.00: Reklám 18.05: Óvodától az egyetemig – A magyar nyelv ápolója 2. rész (színes) 18.55: Reklám 19.10: Idősebbek is elkezdhetik – tévétorna (színes) 19.15: Esti mese (színes) 19.30: Tv-híradó (színes) 20.00: Starsky és Hutch. Magyarul beszélő amerikai bűnügyi tévéfilmsorozat. Hóvihar (színes) 20.50: Dalok, táncok a Szovjetunióból – Kira Anyenkova műsora grúz dalok (színes) 21.00: Panoráma – a külpolitikai szerkesztőség világpolitikai műsora 22.00: Telesport – Labdarúgó kupanap 22.50: Tv-híradó 3. (színes)

II. MŰSOR

18.55: Ősz Jugoszláviában. A Noviszádi Televízió ajándékműsora 19.30: Tv-híradó (színes) 20.00: Gólyavári esték – A liberalizmus alakváltozatai a kiegyezés utáni Magyarországon – III/1. rész (színes) 20.40: Tv-híradó 2. (színes) 21.00: Reklám 21.05: A cárnő. Bíró Lajos–Lengyel Menyhért vígjátéka három felvonásban, a veszprémi Petőfi Színház előadásában

MOSZKVAI TV I. PROGRAM

6.00: Időnk 6.45: Szóljatok harsonák! 7.30: Nekünk itt kell élni – tévéfilm 2. rész 8.40: R. Scsedrin: II. szimfónia 12.30: Hírek 12.50: Az energetika ma és holnap – dokumentumfilm 13.40: Koncert 13.50: A Szovjetunió megalakulásának 60. évfordulója elé. Egységes, több nemzetiségű 14.35: Koncert 15.15: Sakkiskola 15.45: Egységes családban 16.15: Milliók lenini egyeteme 16.45: Ma a világban 17.00: Népi dallamok 17.15: Iskolások találkozása I. D. Papanyinnal, a Szovjetunió kétszeres hősével 17.50: Nekünk itt kell élni – tévéfilm 3. rész 19.00: Időnk 19.35: Gentlamanek a kongresszusból – színmű bemutatója

SZLOVÁK TV

9.00: Hírek 9.0...
kereső – doku...
– francia filmc...
nek!) 11.55: Vc...
dőműsor (ism.)
Iskolatévé 15.3...
Az élő szerveze...
tevékenység ké...
Nagy Októberi...
fordulójának t...
ból 17.10: Rip...
gazinműsor 18...
nem nő igazsá...
műsor 22.00: E...
szeállítás az e...
sekről 22.45:
és az ismert
23.05: Hírek

JUGOSZLÁ...

16.40: Video-c...
küszöb előtt (...
ló (Bg) 17.10:...
17.40: Hírek (...
tv-sorozat gye...
18.45: Eurogól...
tereinek kis ti...
19.27: Ma este...
lám (Zg) 20.0...
(Bg) 21.00: Re...
kérem – vetél...

OSZTRÁK T...

9.30: Ország...
12.15: Idősek...
zat. Az öt bar...
két gyerekek...
Osztrák képek...
macska a zsú...
portműsor 22.3...

II. MŰSOR

17.45: Iskolaté...
dálatos állatv...
híradó 20.15:

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

1021

Egyetlen a világon

SCHÖFFER, Nicolas

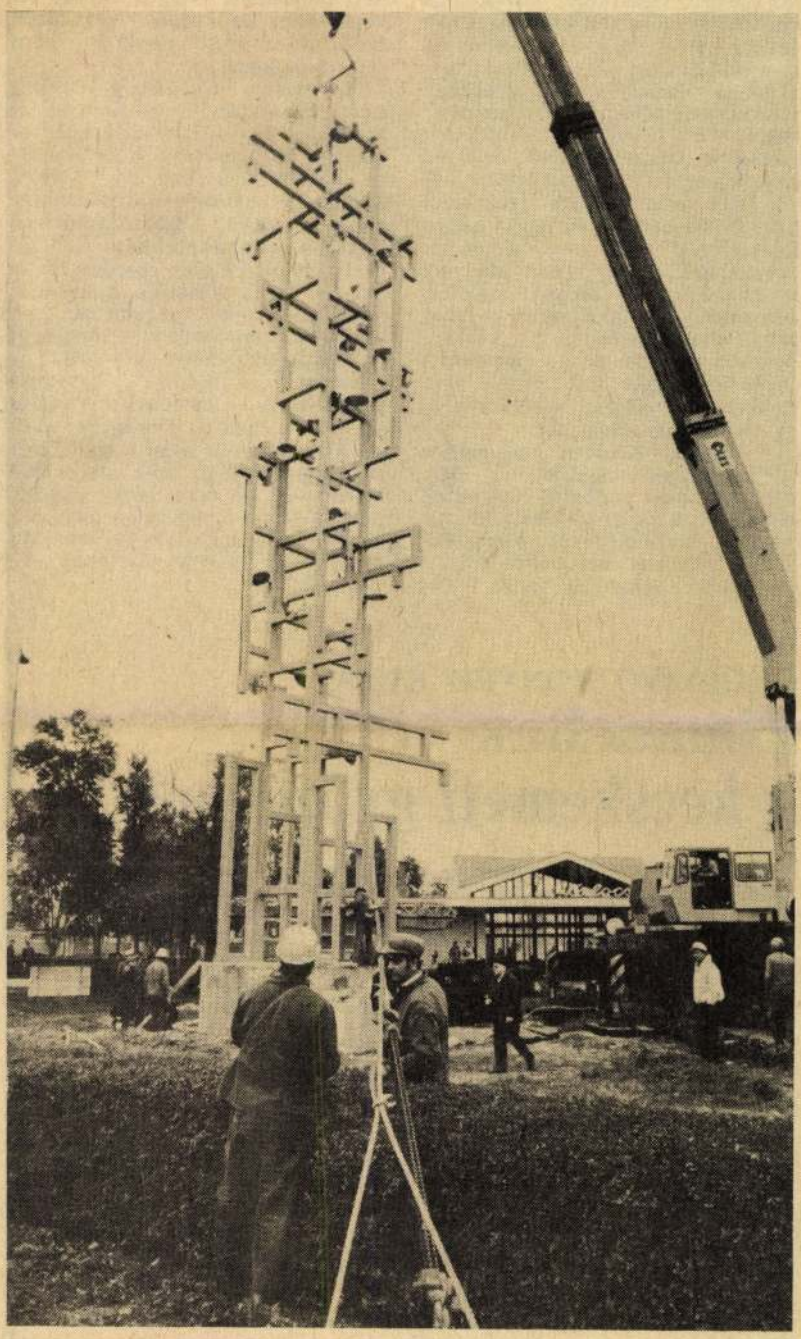

● Két nagy teljesítményű daruval, kiváló szakemberek közreműködésével, tegnap délelőtt a kalocsai autóbusz-pályaudvar előtt a helyére emelték Nicolas Schöffer új, 14 tonnás, 23 méter magas fénytornyát. A Chronos-család továbbfejlesztett, a világon elsőként teljesen kibernetikus irányítású remekét november végén avatják föl. (Straszer András felvétele)

nak továbbfejlesztésére, amel előírta egyebek között a szemé lyi tulajdonú személygépkocsi hivatalos célú igénybevételéne felülvizsgálatát és újraszabályo zását.

A vizsgálatok megállapították hogy a lakosság tulajdonában le vő személygépkocsik hivatalo célú használata sok esetben olya jövedelemforrássá vált, amelye a munkáltatók, és a munkaválalók is részben vagy egészben fizetéskiegészítésnek tekintettek. A teljesítmények nélküli kifizetések visszaszorítása céljából az átalánytérítésre jogosultak körét jelentősen szűkítik: csak azok a termelésben, szolgáltatásban közvetlenül részt vevő dolgozók részesíthetők átalányban, akiknek munkájához a személygépkocsi folyamatos és rendszeres használata elengedhetetlenül szükséges. Az átalány ne a munkába járás költségeit fedezze — arra nem jár —, célja a hatékonyabb, gyorsabb munkavégzés.

A Magyar Közlöny november 1-i számában megjelent a Minisztertanács elnökhelyettesének rendelete a dolgozók belföldi hivatalos kiküldetésével kapcsolatos szabályozás módosításáról.

Az új szabályozás tehát to-

November 1-től megváltoztak a fizethető átalány felső határai is: megyére, vagy annál nagyobb területre legfeljebb 1000, Budapestre, illetve járásokra 500, ennél kisebb belterületre 300 kilométer gépkocsiátalány számolható el havonta, kilométerenként 3,50 forintjával. Kivételes esetben az illetékes tárca vezetője a kilométer-keretszámot megemelheti, ha az egyedi módosítást tényleges népgazdasági érdek indokolja.

Személyi tulajdonú gépkocsi használatát — esetenkénti térítés mellett — más munkakörben dolgozók részére is lehet engedélyezni. Erre azonban csak akkor kerülhet sor, ha a személygépkocsihasználat kimutathatóan gazdasági előnnyel jár a közhasználatú járművek igénybevételéhez képest. (MTI)

ÖKÖLVÍVÓ HONVÉD KUPA

Elmaradtak a kecskeméti győzelmek

Csütörtök este Kecskeméten, a második fordulóval folytatódtak a nemzetközi ökölvívó Honvéd Kupa küzdelmei. A szép számú szurkolósereg — voltak vagy hatszázan —, hiába reménykedett a KSC-öklözők győzelmeiben.

A harmatsúlyú *Lakatos Zoltán* igen kemény ellenfélre talált a szovjet *Jaszakovban*. A KSC versenyzője két meneten keresztül próbálkozott megütni a szovjet fiút, de hasztalan. A harmadik három percben kissé magára talált, de ez kevés volt az üdvösséghez. Győzött Jaszakov.

A nagy csalódás csak ezután következett. *Gönczi Róbert* két meneten át fölényben volt a koreai *Zon Dong Gannal* szemben. Ellenfelét kétszer is megintették szabálytalan öklözés miatt. Az utolsó menetben Gönczit is megintették, de még így is fölényesen vezetnie kellett volna a pontozóknál. De csak kellett volna, hiszen 3:2 arányban a koreait hozták ki győztesnek!...

A harmadik kecskeméti, *Farkas József* a szovjet Európa-bajnok *Sisovval* vívott nagy taktikai csatát. Egyik fiú sem mert kockáztatni, s ütésszegény mérkőzésen érvényesült a papírforma: győzött a szovjet öklöző.

A váltósúlyú *Csató* a roppant erős, laza izomzatú kubai Rosell ellen nem bírta végig a három menetet. Már a második percben beleszaladt egy keresztütésbe és rászámoltak. A második menet elején pedig egy ütésváltást követően — repült a törülköző Balzsai Károly edző kezéből...

ERDEKESEBB EREDMÉNYEK:

Könnyűsúly: Juhász (NYVSSC) — p. v. sz. Lopeztől (kubai), Kottán (Ajka) p. v. sz. Kövértől (BHSE), Turu (Építők) p. v. sz. a szovjet Petrovtól.

Váltósúly: Danyi p. gy. Ruzicska (csehszlovák) ellen, Koljagyin p. gy. Tánczos (Ú. Dózsa) ellen.

SCHÖFFER Miklós

10 Magyar Nemzet
1992. január 11.

Meghalt Schöffer Miklós

(MTI) Hetvenkilenc éves korában Párizsban elhunyt Schöffer Miklós. Évek óta visszavonultan élt, betegsége meggátolta új alkotások készítésében, de elméleti munkásságát folytatta.

Nicolas Schöffer 1912-ben született Kalocsán. Ő volt a megteremtője az ötvenes években születő kinetikus művészet egyik ágának, a tér-, idő-, színdinamizmusnak. A dinamikus mozgás és az átalakulás a lényege a kinetikus művészeti alkotásoknak. A levegő, az érintés, a hő által – vagy Schöffernél a gépi meghajtással létrehozott mozgásból – születik a mű. Ebben az együttműködésben kezdettől fogva a művészet és tudomány közötti kapcsolat megváltoztatásának gondolata is munkált.

A mozgalom eredetét Frank *Kopper* – a kinetizmus monográfusa – a futuristák, vorticisták, orfisták, konstruktivisták és dadaisták mozgalmára vezeti vissza. Közvetlenebbül *Duchamp, Tatlin* és *Gabo* 1913 és 1920 között született alkotásaiban, *Rodcsenko*, Man Ray mobiljaiban, a Bauhausban született termekben s *Moholy-Nagy, Calder* a huszas, harmincas években végzett kísérleteiben látja a kinetikus művészet kezdeteit. A széles körű mozgalom már több jelentős kiállításon bemutatkozott, Schöffer műveit is számos önálló kiállításon láthatták a nézők. 1975-ben párizsi bemutatóján a Sorbonne kápolnájában fény- és hanghatáson alakuló kísérleteket mutatott be.

Schöffer 1948-tól készített „térdinamikus szerkezeteket". Később beépített kibernetikus vezérlőket, amelyek a fény-, zene-, mozgáseffektusokkal reagálnak. Így született a Saint-Cloud-ban 1954-ben felállított torony. Jelentősek az időérzékelés tágítását célzó kísérletei, melyeken a *Microtemps*-sorozat alapul. A művész új, dematerializált eszközökkel dolgozik, célja a tér, a fény, az idő dinamizálása. Lille-ben állította fel egyik nagy kibernetikus tornyát, és a Défense negyedbe kibernetikus városmodellt tervezett 1972-ben. A nagy Schöffer-torony, amely nemcsak a környezetből érkező változásokra, hanem a szemlélőből jövő ingerekre is reagált volna, Párizs új szimbóluma lehetett volna, de nem valósult meg. Schöffer célja a totális művészet létrehozása volt, építészet, monumentális szobor, szín- és fényjáték, mozgás, zene, fényhatások együttese.

Schöffer Miklós 1968-ban megkapta a velencei biennálé nagydíját, két évvel később Osakában Henry Moore-díjjal tüntették ki. Számos könyve jelent meg.

Gellér Katalin

RÖVIDEN

PANNON CENTRUM NÉVEN kft.-vé alakult a székesfehérvári Centrum Áruház. Törzsbetétjének 72,3 százaléka a Centrum Áruházak Vállalaté, 25,3 százalékban részesedik a székesfehérvári önkormányzat, 2,4 százalék értékű üzletrész pedig a dolgozók tulajdonába került. Részvénytársasággá alakulását tervezi a hódmezővásárhelyi Puli Jármű- és Gépgyártó Kft., partnereket keres a bevásárló városi Puli kiskocsi gyártásának további finanszírozásához. Privatizálták a Budapesti Szeszipari Vállalatot, többségi, 51 százalékos részesedést szerzett benne az osztrák Mautner Markhof AG. – leányvállalatán, a Danubia AG-n keresztül. Az új zártkörű részvénytársaság alaptőkéje kétmilliárd 645 millió forint, s ezzel megoldódik a cég likviditási gondja, mert olyan mértékű tőkeinjekciót kapott, amely lehetővé teszi a vállalat további önálló és független működését.

HARMINCSZOROSÁRA NÖVELTE a FÁK állampolgárai számára a viteldíjakat nemzetközi járatain az Aeroflot, a volt Szovjetunió légitársasága – jelentette az Interfaksz orosz hírügynökség. A viteldíjat rubelban is kifizethetik, de ebben az esetben a piaci árfolyamon váltják át számukra a devizában megadott viteldíjat, s legkorábban csak 45 nappal az utazás előtt foglalhatják le helyüket. A Moszkva–Párizs közötti retúrjegy – várhatóan – 45 ezer rubelbe vagy 262 dollárba plusz 16 400 rubelbe kerül.

VÁMUDVART NYITOTT A RÁBA RT. pénteken Győrött, az 1. számú főút mentén. A létesítmény kialakítására 10 millió forintot költöttek. Vámszolgálati irodát is berendeztek a közelben.

„URGENT"

Subsidiary of Austrian Company dealing with laboratory equipments and clinical chemistry is looking for a male salesman for Hungary, under age of 37. University diplom in medeicine, pharmacy, chemistry or biology, laboratory practice, good knowledge of English or/land German language are essential. Driving licence is necessary.

For further information please call:
ALPHA–DIALAB Kft.
1557-370

5229

5291

an hordja az ablaküvegtörés-
y vezetői tudásából adódóan
avi 180 forintért külön
nert valóban úgy véltük, hogy
ar és mit nem biztosítani,
orintnál kevesebb pénzért a

A megmásít

A Petőfi Kör egész ötvenhatos tevékenységét is szimbolizálhatj hogy '56. október 23-án, a forradalomba torkolló tüntetés nap délután hat órakor a Gólyavárban a kör — igaz, vezetőinek távollé megkezdte aznapra hirdetett vitáját. A résztvevők meghallgat Babics Antal professzor előadását, amelyet A fiatal orvos és a társ címmel tartott, majd igencsak heves vita bontakozott ki. Ennek csak az vetett véget, hogy az előadóterembe este kilenc ór egyre erőteljesebben behallatszott a rádió felől a fegyverdörgés z

A Petőfi Kör a reformmozgalom fóruma volt, „a reformerők legradikálisabb, leginkább koncentrált fóruma", ahogy ezt a korszak értő történetírója, Rainer M. János fogalmazza abban a bevezetőben, amely A Petőfi Kör vitái hiteles jegyzőkönyvek alapján című sorozat most megjelent negyedik kötetének élén olvasható.

Feléhez érkezett ez az 1989-ben indult sorozat, a Petőfi Kör vitáinak hiteles jegyzőkönyvei közül immár nyomtatásban olvashatók a közgazdasági viták, a filozófusvita, a történészvita, s most már a „csúcspont", a nevezetes, a nagy vihart kiváltott sajtóvita is, valamint az ugyancsak ebben a kötetben közzétett „partizántalálkozó" hiányos jegyzőkönyve.

Amióta ezek a forrásértékű dokumentumok megjelennek, az éppen soros recenzensek minden egyes alkalommal megjegyzik — miközben egyértelműen helyeslik és üdvözlik a publikálást —, hogy maga a jegyzőkönyv ma már jószerével olvashatatlan. Elszállt fölötte az idő, az ott és akkor megfogalmazott gondolatok időszerűtlenek, a mai korból visszatekintve felszínesek, elemzéstakarékosak, következésképpen érdektelenek.

Önmagukban valóban azok, dehát a történeti források — s ki tagadhatná, hogy a gyorsírással megőrzött jegyzőkönyvek nem eredendően fontos források — soha nem önmagukban vizsgálandók. A nevezetes sajtóvitának például akkor érthetjük meg — nyugodtan mondhatjuk — korszakos jelentőségét, ha tudjuk, hogy milyen pillanatban került sor az '56. június 27-én, este fél hétkor kezdődött s éjjel fél háromkor berekesztett vitára, amelyet egyébként két nap múlva már a Magyar Dolgozók Pártja politikai bizottsága illetve a központi vezetőség határozatban bélyegzett meg.

Az eseményekben dús tavasz felszabadító élményei kavarogtak a zsigerekbe ivódott félelemmel, Hruscsov titkos beszédének kiszivárgó, s terjedő hírei, aktivaértekezletek, párttaggyűlések, ahol Rákosi lemondását is követelik, a Nagy Imre melletti „flottademonstráció" hatvanadik születésnapja „ürügyén", Szuszlov Rákosit megerősítő budapesti látogatása, vagy Rajk László özvegyének éppen a Petőfi Kör partizántalálkozóján elmondott drámai felszólalása, amelyben harcba hívott mindenkit az ártatlan áldozatok becsületének visszaadásáért — s ezen felhívását az akkori sajtó jobbik fele, így a Magyar Nemzet és az Irodalmi Újság felhangosította. (Emlékezésekből tudhatjuk, hogy ezekben a hónapokban például az Irod megjelenés előtti órák sorokban várakoztak az dok előtt.)

Miközben tehát vek által rögzí ban nincs a n érvényes üzenetük, ezel esztendővel ezelőtt elhar sok a korszak minden fe dennél hívebben és közvetítik. Csak hálásak Hollós Ervin, akkoriban később a politikai megto zetője, a Petőfi Kör sajt napján utasította az egy gyorsírót, Szikossy Ferer tát lejegyezte—, hogy a vest tegye át gépiratba maga a jegyzőkönyv — stencilezett példányba ánytalanul csupán egy alapján készült a mostan

Dadogva, hosszan, kö frazeológia külső (és pe töttségeitől béklyózott mondandójukat azok, al Tiszteletkörök sorát leró dául az első felszólaló, akkor a Szabad Ifjúság f mondandója lényegéh nem mondtunk igazat, h

SCHÖFFER MIKLÓS
Magyar Hírlap 1992. jún 18. IV. o

Nicolas Schöffer (1912—1992)

Követhető és folytathatatlan

A 20. századi modern művészet egyik nagy pillanata (és talán egyik csúcspontja) volt az az esemény, amikor 1956-ban Le Corbusier nevezetes épületében, az Unité d'Habitationban Nicolas Schöffer kibernetikus irányítású, mozgó szobra és a Maurice Béjart koreográfiája szerint mozgó balettegyüttes ugyanazokra a hangeffektusokra mutatta be a századunkbéli összművészet egyik megismételhetetlen alkotását. A helyszín és a vele szorosan összefüggő műalkotás természetesen nem volt előzmények nélküli, ám a maga összetettségében folytathatatlan, mint az élet és a művészet minden nagy pillanata. Még ha az alkotók mindegyike folytatta is a maga külön útját.

Schöffer Miklós, aki Kalocsán született és Budapesten diplomázott a Képzőművészeti Főiskolán, korán kikerült Párizsba, ahol előbb tanulmányait folytatta, majd festőként kereste a helyét a fény és a modern művészetek fővárosában. Érett műveit ismerve talán nehezen hihető, de kezdetben expresszionista, majd szürreál képeket festett. Csak harmincadik életéve felé közeledve hatott rá mind erősebben a Bauhaus és a De Stijl elmélete és gyakorlata, annak a művészi folyamatnak a logikus velejárójaként, amikor a művész óhatatlanul szembekerül a művészet folyamatának (és saját művészetének) alapkérdéseivel.

Az a sok minden, amivel Schöffer próbálkozott, és aminek a lényege már évszázadokkal korábban foglalkoztatta a tudósokat és a művészeket, más része pedig egy emberöltővel korábban, végül is egyvalamiben fogható meg: a szépművészetek (a látványművészet) és az idő kapcsolatának megragadásában. Ehhez szinte törvényszerűen kapcsolódik Schöffer kutatása és sok kísérlete a színek és a hangok egységének megragadására. Végül, amiért kegyeibe vette a sors: megvalósíthatta elképzeléseit, talán nem annyira az anyagi körülmények, hanem inkább a technikai civilizáció fejlettsége miatt. Ami ugyanis a dadaizmus, a futurizmus, az absztrakt konstruktivisták, a Bauhaus analitikus gyakorlatának, az orosz-szovjet konstruktivisták égbe szárnyaló elméletének határt szabott — tudniillik a technikai megvalósíthatóság —, az Schöffer számára már vonzó lehetőség volt. A villanymotorokkal mozgatott, elektronikus programmal vezérelt, acélból vagy könny-nyűfémből épített, szédületes méretű és formájú alkotásai (sokan szobornak is nevezik ezeket) mintha csak egy emberöltővel későbbi megvalósulásai lennének mindannak, amiről az időt és teret csapdába ejteni akaró nagy elődök álmodtak. Mindenekelőtt Moholy-Nagy és Tatlin, de akár Mondrian is úgy érezhette volna, hogy utolsó korszakának nevezetes festményei kelnek életre három dimenzióban (és a negyedikben: az időben).

A mozgó és fényeffektusokkal hatást gyakorló szobrok (a Térdinamika-sorozat) után következett a CYSP-sorozat (első darabját A Költészet éjszakája című színházi esten mutatták be a Sarah Bernhardt Színházban, s ez lett a balett-szobor is), majd a fénydinamikus kísérletek és alkotások hosszú sora (Lux-sorozat), s ez az út törvényszerűen vezetett el a liége-i kibernetikus torony megalkotásához, amely a maga 52 méteres magasságával csak kisöccse a párizsi Défense negyedbe tervezett több mint háromszáz méteres kibernetikus csodának. A korabeli lelkes méltatások úgy írtak mindkettőről, mint térdinamikus kibernetikus audiovizuális fénytoronyról, amelyet belső programja és a külső információk (fények, hangok, meteorológiai események) irányítanak. A Chronos-sorozat egyre fejlettebb és bonyolultabb kialakításával egyre közelebb került a művészileg már átléphetetlen határhoz.

Ezért új és új irányokba tágítja elképzeléseit és azoknak gyakorlati megvalósításait. Részint a performance felé (bár akkoriban még nem nevezték így), részint a várostervezés felé. Megtervezi a kibernetikus várost, tovább folytatja elméleti munkásságát, megalkotja és definiálja a művészetben a mikroidő fogalmát s alkalmazható gyakorlatát, melynek lényege, hogy a művészek és műértők: „...kiszabaduljunk evilágiságunk páncélzatából".

Amit talán kevesebben tudnak róla: zeneszerzőként is alkotott (természetesen elektronikus zenét); maga is ír arról visszaemlékezésében, hogy egyik első, meghatározó zenei élménye Bartók ismert zongoraműve, a Medvetánc volt.

Mind szülő-, mind választott hazájának megbecsült és hű fia volt, jelentős alakja századunk audiovizuális alkotóművészetének: követhető, ám folytathatatlan, mint a nagy elődök mindannyian.

KENESSEI ANDRÁS

1982. V.12. Kossuth S.Gy

1021

Déli krónika

- A francia Akadémia tagja lett Nikolas Schöffer, aki kalocsai születésü. Most ott láthatjuk állandó mobil-kiállitását és később szülőhelyén felállitják egy fénymobiljét is. Belépett hát a Halhatatlanok közé. Ahogyan a francia Akadémia tagjait nevezik. Belépett az első magyar ember, akit Rózsa T. Endre hivott fel, telefonon.

- Halló

- Halló

- Schöffer ur?

- Igen.

- Jónapot kivánok. A magyar hirközlő szervek közölték, hogy Önt beválasztották a Szépmüvészeti Akadémiába.

- A francia Akadémiának csak két idegenszármazásu tagja van, az első az Jonescu volt, aki román iró, én pedig a második vagyok, aki magyar származásu vagyok, mert csak francia lehet tagja.

- Milyen volt az ünnepség? Mondana róla néhány szót?

Schöffer Miklós

- Az ünnepség az egy hivatalos ünnepség volt és ottan volt 400 ember és volt a miniszterelnöknek a képviselője, az UNESCO-nak a képviselője és az Akadémia tagjai. Uniformisban. Én fölállítottam egyik programált szobromat, ami folgyulladt a beszéd után. Az egy uj dolog volt, ott volt a magyar követ is. Bényi József. Ez mult szerdán volt, 5-én, május 5-én.

- És Ön szintén akadémiai frakkban volt?

- Igen.

- Hogy néz ki az akadémiai frakk?

- Az egy olyan, egy ilyen ruha, amit rajzolt a Dávid, aki festő, francia festő volt I. Napóleon korában. Szóval abban vannak hímsések, ami kézzel van himezve és ami nagyon komplikált dolog.

- És miről beszélt a francia Akadémián?

- Én vagyok az első olyan müvész, aki nem teljesen akadémikus és praktikus, hanem avantgard kereső müvész vagyok. Szóval beszéltem az én kereséseimről, a kibernetikáról és beszéltem a szocio-kulturális helyzetéről a müvészeknek.

- Köszönöm szépen, a viszont hallásra.

- Viszont látásra.

- A telefoninterjut a müvelődéspolitikai rovat Láttuk, hallottuk c. müsorának délelőtti adásából ismételtük.

SCHÖFFER MIKLÓS

gó napkorongról. Az volt az elképzelés, hogy a fényforrások színét a légszennyezés és a zaj mértéke határozza meg és változtatja a nagyon kellemes vörös-narancsból a nagyon kellemetlen kékbe a szivárvány színeinek megfelelően.

A lámpák fényének erőssége az igazi nap fényerősségétől függött volna, így amikor az igazi Nap felkel, akkor a schöfferi *NAP* „lenyugszik" és fordítva. Beszéltünk hanghatásokról is, amelyet alkalmanként a nézők, valamint a zaj és a légszennyezés vezérelhettek volna. Az ötletet Schöffer végül elvetette, mondván, „egy ordítozó művészi alkotás nem valószínű, hogy nagy öröm lenne a szobor nézőinek és a parkban sétáló embereknek".

A *NAP*-ot már számítógépes vezérlésre terveztük, ennek is elkészültek az elvi leírásai. A feladat megoldásán tűnődve egy érdekes lehetőséget javasoltam, amelyet először nagyon kritizált, majd sok-sok megjegyzéssel végül is elfogadott. Arról van szó, hogy ha két tér-, idő- és fénydinamikai alkotást, például két schöfferi *NAP*-ot egy-egy számítógép vezérel, akkor számítógép-hálózaton keresztül a két művet össze lehet kötni egymással. Persze nemcsak kettőt, hanem többet is, és így létre lehet hozni — akár a kontinensek között is kapcsolatot teremtve — kibernetikus szoborhálózatot. A hálózaton keresztül a szobrok „beszélgethetnek" egymással; egy ilyen hálózatban az egyik *NAP* például megkérdezheti, hogy a másiknál milyen fény-, zaj- vagy környezeti viszonyok vannak. A New York-i *NAP*-szobor megkérdezheti például a budapestit, hogy Budán az Alagútban csúcsforgalomban mekkora a zaj és milyen mértékű a kipufogógáz- koncentráció. A budapesti szobor a kérdésre egy kódsorozattal felel, amelyet elküld a New York-i kérdező szobornak.

Átadtam a MATÁV Expo Irodának egy javaslatom, hogy a budapesti EXPO jelképe legyen a schöfferi *NAP*, ha jól tudom, akkor az EXPO mondanivalóját jól kifejező jelképet még az illetékesek nem találtak. Az EXPO jelszava a „híd", az emberek, világrészek, kultúrák, politikai és gazdasági rendszerek közötti kapcsolat. A Nap, mint a Föld, az emberiség nagy, közös energiaforrása, valóban „híd" minden és mindenki között. A Nap bejárja az egész Földet, s huszonnégy óránként minden emberrel találkozik. Az EXPO vezetése kiírhatna akár egy nemzetközi pályázatot a világ különböző nagyvárosaiban felállítandó NAP-szobroknak megalkotására. A pályázók az alapmotívumot, Schöffer napkorongját felhasználhatják, a vezérlés programját és a használt kódrendszer leírását megkapják.

A hálózaton keresztül a kiállításon résztvevő országok nemcsak az EXPO alatt, hanem később is állandó és különleges fizikai kapcsolatban lennének az EXPO-val; egy olyan híd alakulhatna ki Budapesten keresztül országok és népek között, mely egyszerre művészi és technikai alkotás, ugyanakkor a XX. század művészeti és technikai fejlődésének bemutatása is. Arról már nem is beszélek, hogy ez az alkotás egyszerre nemzetközi és magyar. A párizsi világkiállítást már valószínűleg mindenki elfelejtette volna, ha nem állított volna örök emléket az eseménynek Eiffel akkor csodának számító acéltornya.

A tervnek szomorú aktualitást ad Schöffer Miklós halála, akinek életművét egy, a világkiállítással kapcsolatos NAP-szobrokból álló világhálózat művészetéhez méltóan koronázná meg.

(Az írás rövidített változata megjelent a „MIKROVILÁG" c. számítástechnikai lap 1992 áprilisi számában.)

lenére kevesen ismerték fel, amikor a szobor körül bámészkodók között elvegyülve a kalocsaiak vagy a környező falvakból jött szobornézők megjegyzéseit hallgatta. Örökké visszatérő története volt, hogy ezek az egyszerű emberek milyen gyorsan megértették a kibernetika lényegét, azaz a hangeffektusokat művészi módon leképző szobor működését.

Schöffer nem szívesen nevezte szobroknak alkotásait; tulajdonképpen nem is azok. Három jelentős művészi elméletet dolgozott ki, nevezetesen a tér dinamikát (1918), a fénydinamikát (1957) és az időd inamikát (1959), ezért műveit legszívesebben tér-, idő-fénydinamikai alkotásoknak hívta, és csak a rövidítés kedvéért nevezte őket kibernetikus szobroknak. Schöffer művei nem holt tárgyak, hanem olyan alkotások, amelyek dinamikusan reagálnak a környező világ jelenségeire. Az egyik első „szobra", a híres *CYSP-1* — hasonlóan a később készült kalocsai toronyhoz — a környezet hangjaira volt érzékeny. A szobor egyszer a *Maurice Béjart*-koreografálta balettben (*A költészet éjszakája*) „lépett fel" 1956-ban Párizsban, a Sarah Bernard Színházban. A gondolat nagyon eredeti volt; a táncosok és a hangra érzékeny *CYSP-1* is a zene ütemére mozogtak, ami a nézőben így teljes művészi élményt keltett. Ez az előadás még ma is igen fontos színháztörténeti eseménynek számít.

Egy másik alkotását, a *SCAM 1*-et egy nyitott Renault teherautóban sétáltatta Milánóban. Megint egy schöfferi gondolat: az embereknek csak egy meghatározott csoportja megy el a kiállításokra, nagyon sokan sohasem. Fordítsuk meg a dolgot, tegyük a műalkotást autóra, és látogassuk meg vele az embereket!

Nincs arra módom és lehetőségem, hogy Nicolas Schöffer valamennyi alkotását és művészi elgondolását bemutassam, például zeneszerzői és muzsikusi tevékenységét (volt erről egy kerekasztal-beszélgetés a magyar TV-ben is), pedagódiai munkáit, a kisgyerekek művészi képességeit kibontakozni segítő „csoda-dobozát", színházművészeti, video- és más kísérleteit, amelyek ezt a rendkívüli művészt halála pillanatáig foglalkoztatták. Egy művészettörténész valószínűleg oldalakat tudna írni a festészetéről vagy számítógépes grafikáiról, amelyeket élete alkonyán, óriási lelkesedéssel egy Apple Macintosh számítógéppel készített.

Halála előtt néhány héttel Párizsban voltam és meglátogattam. A betegség akkor már a testet legyűrte, de szelleme töretlen volt, minden érdekelte, ami Magyarországon történik. Legtöbbet most is, mint annyiszor, arról beszéltünk, hogy lesz-e Schöffer-szobor Budapesten. 1985 táján egy kalocsai esti beszélgetésen bukott ki belőle, hogy nem érti, miért nem akar a magyar kulturális kormányzat egy tér-, idő- fénydinamikai alkotást felállítani Budapesten.

Itt kell megjegyeznem, hogy Schöffer mennyire volt egyszerre magyar és francia, de ugyanakkor nemzetközi dimenziókban gondolkodó művész is. Nem volt a magyarságával hivalkodó emigránstípus, franciaországi tartozkodását talán sohasem érezte emigrációnak. Franciaországban élt, mert — mint mondotta — ott találta meg művészetének kibontakoztatásához a szükséges környezetet. Kalocsára nagyon büszke volt, születési helyét előadásaiban talán túl is hangsúlyozta, jaj volt annak, aki nem tudta, hol van Kalocsa, egy-egy azonnal rögtönzött kiselőadást tartott neki a kalocsai székesegyház építéséről és az akkori francia—magyar művészeti kapcsolatokról. Valószínűleg magyarságtudata nem hagyta nyugodni, hogy még életének utolsó heteiben is a budapesti szobor felállításának a gondolata foglalkoztatta.

Egyik párizsi beszélgetésünk alkalmával azt kérdezte, hogy szerintem melyik szobrát volna jó Budapesten felállítani. Habozás nélkül a *NAP*-szoborra szavaztam, azzal indokolva a javaslatomat, hogy a kalocsai torony után valami egészen más jellegű alkotást kellene Budapestre tervezni. Schöffer — szokásával ellentétben — szinte azonnal egyetértett a javaslatommal. „Próbálja meg, hátha sikerül" bíztatással engedett utamra.

Ezek után mindenfajta fórumon nagyon sokszor próbálkoztam *NAP*-szobrának a budapesti felállíttatása érdekében az akkori illetékeseknél. A budapesti Schöffer-szobornak hosszú és talán még nem befejezett a története, szilárd meggyőződésem ugyanis, hogy egy magyar származású világhírű művésznek kell, hogy legalább egy alkotása legyen hazájának a fővárosában. Aczél Györgynél is voltunk együtt, aki komolyan megígérte, hogy a kibernetikus *NAP*-szobrot hamarosan megrendelik. Schöfferrel együtt jártuk a várost, végül mindkettőnknek az volt a véleménye, hogy az alkotásnak a legjobb helye az Alagút Lánchíd felöli bejárata fölött lenne. Arról beszéltünk, hogy ez a kibernetikus szobor hangra, fényre és légszennyeződés-koncentrációra legyen érzékeny. Sajnos Schöffer — reménytelennek érezve a szobor felállítását — nem foglalkozott a tervek végleges kialakításával.

Egyszer azt mondta: „Ez az én NAP-om Budapestnek egy olyan mesterséges égiteste lesz, amelyik akkor kel, amikor az igazi Nap nyugszik és akkor nyugszik le, amikor a másik nap felkel. Ha sikerül a *NAP*-szobrot Budapesten megcsinálom, akkor Budapest lesz az egyetlen olyan város, ahol sohasem megy le a nap."

A *NAP*-szobrot Schöffer sokféle formában megtervezte. A budapesti nagyon egyszerű alkotásnak készült. A tervek szerint a két elegáns oszlopon nyugvó, lassan forgó 4—5 méter átmérőjű napkorongot belső és külső színes fényforrások világították meg. Meg kell jegyeznem, hogy Schöffer elfogadta azt a véleményemet, hogy nem kell a korongot föltétlenül forgatni, t.i. a forgatás nemcsak különleges technikai problémát jelent, hanem folyamatos karbantartást is igényel. Ezért amikor az utóbbi időkben a tervekről beszéltünk, már nem volt szó for-

Emlékeim Schöffer Miklósról I.

Kovács Győző

1912-ben született Kalocsán, apja jogász, édesanyja hegedűművész volt. Valószínűleg tőlük örökölte a művészet iránti vonzódását és szívós kitartását is, mert, mint minden teljesen új utakon járó művésznek, nagyon sokat kellett küzdenie, hogy művészetét, forradalmian új gondolatait elfogadják.

Körülbelül 10 éve hallottam róla először, talán a TV műsorában láttam egy vele készített riportot, a műtermében beszélgetett kibernetikáról, különféle csillogó-villogó pergő és álló acélalkalmatosságok, lámpák, tükrök és más csoda-szerkezetek között. Elsősorban nem a látvány, hanem az ember fogott meg, az az elszántság, amellyel a gondolatait előadta, az „én a saját utamat járom" kimondásának a merészsége. Eldöntöttem: minden áron találkoznom kell vele.

Nem sokkal később sikerült a szabadságunkat Párizsban tölteni, ahol persze — jó magyar szokás szerint — igyekeztem megfelelő kapcsolatokat — protektorokat — találni, hogy eljussak a műtermébe. Mindenki, az akkori magyar kulturális attasé is, azt mondta, hogy Schöffer nem egy barátságos ember, nem szívesen fogad „bámészkodókat", jobb, ha leteszek a látogatásról, különben sem érdemes egy különc embernek a mosolyognivalóan furá dolgait megnézni. Végül összeszedve minden bátorságom, felhívtam telefonon, és fél órát kaptunk tőle. Délután hétkor kopogtattunk a műterem ajtaján. Eleonóra asszony nyitott ajtót, tört magyarsággal üdvözölve bennünket. A látogatás első része pontosan úgy zajlott, mint egy nagyon kedves, igazi műteremlátogatás. Nicolas és Eleonóra mindent megmutatott, amit csak lehetett, és minden mozgott, villogott, zakatolt...

A bámészkodás végén meg egy kicsit leültünk beszélgetni. Nekem minden nagyon tetszett, de nem tudtam megjegyzés nélkül hagyni, hogy akkor, 1983-ban a kibernetika, tehát a vezérlések tudománya ennél már messzebb jutott. Nem láttam a Schöffer kibernetikus művészetének kapcsolatát a számítástechnikával.

Sohasem felejtem el azt a szeptemberi pillanatot. Megdermedt a levegő, hiszen ebben a műteremben a látogatók, ha megszólalnak, akkor legfeljebb a csodálatukat szokták kifejezni, és már csak udvariasságból is tartózkodnak a kritikai megjegyzésektől. Nagyon bántam udvariatlanságomat, de nem így Schöffer, látszott a szemén, hogy „na, végre valaki, akivel vitatkozni lehet". Schöffer — lemondva aznap esti programját — felhívott a terem galériáján berendezett irodaműtermébe, ahol elkezdtünk egy körülbelül háromórás beszélgetést a kibernetikáról, a számítástechnikáról, a vezérléstechnikáról, a számítógépekről, az elektronikáról és még ki tudja, mi mindenről. Minden érdekelte és én mindent elmondtam, amit csak a szakmáról tudtam. Megnéztem a tervéit, többek között megismertem azt a nagyon szellemes elektromechanikus programadó szerkezetet is, amely eladdig Schöffer „szobrait" vezérelte, és amit én számítógéppel vagy célelektronikával tanácsoltam felváltani.

Így kezdődött immár nyolcéves kapcsolatunk, talán bartásságnak is nevezhetném. Később sokszor találkoztunk, Párizsban, Nizzában, Budapesten és természetesen Kalocsán. Emlékezetes beszélgetéseket folytattunk különböző elméleteiről, a képzőművészetről, a zenéről, a kibernetikáról és a számítástechnikáról. Schöffert minden érdekelte, ami a tér-, idő- és fényelméletét gazdagíthatta, amit művészetében alkalmazhatott. Első találkozásunk legnagyobb eredménye, hogy ettől kezdve Schöffer már a kibernetikus szobrok számítógépes vezérlésében gondolkodott, az elektromechanikus vezérlések már csak akkor jöttek elő, ha néha nosztalgiáztunk.

Pályázott a montreáli TV-torony tervezésére, vagy inkább Schöffer módján kibernetikus NAP-toronynyá való kialakítására. A torony meglehetősen bonyolult elektronikus vezérlési előterveit velem készíttette el. Sajnos se ezt, se más tervét — amelyek közül néhányban közreműködtem — sohasem valósíthatta meg. Igaz, amit Schöffer tervezett, arra csak a monumentális jelző illett, és ezeket nem lett volna könnyű a megrendelőnek kifizetnie. Ha jól emlékszem, akkor a montreáli toronynak csak a művészi munkája valahol a millió dollár körül járt. Az egyik legnagyobb csalódása az volt, hogy a francia kormány — az időközben elhunyt Pompidou elnök ígérete ellenére — végül is nem rendelte meg a La Defense-ba tervezett 350 méter magas kibernetikus tornyát.

Élete egyik legnagyobb örömét viszont itthon, Magyarországon érte meg, amikor Kalocsa — szerintem nemcsak igazi lokálpatrióta, de messzelátó, művészetpártoló és értő — vezetői elhatározták, hogy Schöffernek egy kibernetikus szobrát felállítják. A szobor elkészült, sőt továbbmentek, a város megvásárolta Schöffer szülőházát is, és a művész támogatásával létrehozta benne a Schöffer Múzeumot. Jó lenne, ha ide, a múzeum új, már kész helyiségeibe kerülne a Schöffer-hagyaték többi értékes darabja is.

Schöffer többször is mondta, hogy a bonni, a liége-i, a párizsi, az amerikai és más, világszerte ismert köztéri alkotásai mellett is a kalocsai tornyot tartja az egyik legjobbnak. Kalocsán nagyon sokan ismerték őt, ennek el-

Kelenföldi Hőerőmű

Környezetvédelmi kérdések

1990-ben az országos nitrogén-oxid-kibocsátás 10 százaléka erőművi, 50 százaléka pedig közlekedési eredetű volt. Így a legnagyobb nitrogén-oxid-kibocsátó a közlekedési ágazat. Bár a legkoncentráltabb kibocsátók jelen esetben is az erőművek, mégis ha a nitrogén-oxid-kibocsátásokat – országos szinten – jelentős mértékben akarjuk csökkenteni, elsősorban a közlekedési ágazaton belül kell hatékony kibocsátáscsökkentő beavatkozásokat eszközölni. Ugyanis hiába csökkentenénk akár nulla kibocsátási szintig is például Budapest valamennyi villamos és hőszolgáltató erőművének nitrogén-oxid-kibocsátását, attól még a város levegőjének nitrogén-oxid-koncentrációja nem csökkenne a maximálisan megengedhető szint alá. Tehát a közlekedési ágazaton belüli beavatkozás elkerülhetetlen! Természetesen ezzel párhuzamosan az erőműveknek is meg kell tenniük minden ésszerű intézkedést nitrogén-oxid-kibocsátásuk csökkentése érdekében. Az erőművi iparágon belül elsősorban a primer, tüzeléstechnikai beavatkozások és megfelelő nitrogén-oxid-szegény égőkkel működő kombinált ciklusú gázturbinák alkalmazása jöhet számításba.

A Budapest hőellátásában legnagyobb szerepet vállaló Kelenföldi Hőerőmű már több évtizede végez (villamosenergia-termeléssel kapcsolt) hőszolgáltatást. A gőzkazánokat kezdetben szénnel üzemeltették, majd környezetvédelmi okok miatt olajtüzelésre tértek át. Később, szintén környezetvédelmi megfontolásból földgáz-felhasználásra is sor került, és ma már alternatív (földgáz- és pakura-) tüzelést alkalmaznak. Az erőmű – jelenleg – 35 000 lakás és 132 kommunális létesítmény fűtését végzi, és 74 ipari üzemet lát el gőzzel és forró vízzel. Ezt a feladatát gőzkazánokkal, forróvíz-kazánokkal és gázturbinával látja el, meglehetősen drágán. A fogyasztók, a jelenlegi árak mellett, egyszerű, direkt gázfűtéssel olcsóbban jönnének ki.

Az erőmű 12 gőzkazánjának átlagos életkora 60 év. Így az erőművi berendezések nagyrészt elhasználódtak, rekonstrukcióra vagy cserére szorulnak. A villamosenergia-termeléssel kapcsolt hőszolgáltatási ellátás biztonsága érdekében az erőművet korszerűsíteni kell. Ennek első lépéseként egy 145 MW teljesítményű, kombinált ciklusú gázturbinás blokk felépítésére kerül(ne) sor gázturbina és hőértékesítő kazán létesítésével. Ez gyakorlatilag a jelenlegi, gőzturbinával működő kombinált hő- és villamosenergia-termelő berendezések cseréjét jelenti ugyancsak kombinált hő- és villamosenergia-termelő gázturbinás berendezésre.

Ellentétek

A műszaki terv és a környezeti hatásvizsgálat elkészült. Ezekkel kapcsolatban mind a mai napig lezáratlan a vita, illetve ellenérdekeltség alakult ki egyrészt az IKM és az MVM Rt., másrészt a helyi önkormányzat, harmadrészt pedig a lakosság között. Az észrevételek egy része szakmailag megalapozott, más része – félreinformáltság, érdekek érvényre juttatására irányuló törekvések stb. miatt – megalapozatlan. A vita fő témája az erőmű területi elhelyezkedése, illetve területszerzés környezetvédelmi, energiapolitikai vagy erőműfejlesztési köntösben. Ideje lenne belátni, hogy abszolút jó megoldás, amely minden hátrányt kiküszöböl és minden előnyt biztosít, nem létezik. Csak ésszerű kompromisszumot érdemes keresni. Ma már nemcsak a szennyezések okozói kerülhetnek a vádlottak padjára, hanem a hibás környezetvédő és a drága hőszolgáltatási stratégiák is.

Amikor az erőmű épült, a terület a város peremén helyezkedett el. Azonban a XI. kerület rohamos fejlődése, terjeszkedése miatt az erőművet ma már sűrűn lakott városrész veszi körül. Kétségtelen, hogy az erőmű nagy kiterjedésével, kéményével és egyéb építményeivel, hatalmas tartályparkjával rontja a városképet. Az 1996-os világkiállítás kijelölt területének közelsége még élesebb megvilágításba helyezi ezt a problémát. Azonban az erőmű kitelepítése, a szükséges infrastruktúra újbóli kiépítése rendkívül költséges lenne.

A hőárak – amelyek állami vagy hatósági beavatkozás következtében ma is meglehetősen nyomottak, ugyanakkor a lakosság szempontjából már így is igen magasak – nem tudják elviselni a kitelepítés többletköltségeit!

Figyelembe veendő az is, hogy a remélhetőleg hamar megjelenő konkurencia – blokkfűtőművek, esetleg dízelmeghajtással, direkt tüzelések, például: kondenzációs égőterekkel – nagy valószínűséggel megkérdőjelezi a jelenleg monopolhelyzetben levő fűtőmű piaci helyzetét.

Ezekkel a problémákkal kapcsolatban a következő érvek és ellenérvek sorolhatók fel.

Az erőmű területének esztétikus képe területrendezéssel, parkosítással, gyorsan növő fák és bokrok megfelelő helyre való telepítésével – véleményem szerint – a legkritikusabb elvárásokat is kielégítő mértékben javítható.

Az erőmű termelési biztonságának fenntartását és korszerűsítését nem kis mértékben az is indokolja, hogy az *expo* létesítményeinek jelentős villamosenergia- és hőigénye lesz. Nemcsak a világkiállítás időtartama alatt, hanem – a fennmaradó létesítmények igényeinek megfelelően – tartósan is.

Persze kérdéses, hogy ezek a létesítmények igényt tartanak-e az erőmű szolgáltatásaira?!

Ami a korszerűsítés közvetlen műszaki és környezetvédelmi kérdéseit illeti, az önkormányzatnak és a lakosságnak nemigen lehetnek jogos kifogásai. Ugyanis itt elsősorban nem erőművi bővítésről, hanem inkább jelenleg is üzemelő berendezések új, korszerű berendezésekre való cseréjéről van szó. Ezáltal növekszik a szolgáltatás biztonsága, és még jelentős környezetvédelmi haszonnal is jár.

Más kérdés, hogy ugyanezt – vagy nagyobb – környezetvédelmi hasznot nem lehet-e kisebb költséggel elérni más műszaki megoldások akalmazásával?

Csak ha a jelenleginél jobb?

Az energiahelyzet komplex megítéléséhez szorosan hozzátartoznak a gazdaságosság (ár), az ellátásbiztonság, a különböző tüzelőanyag-fajták környezeti hatása értékelésének és valamennyi szempont alapján való kiválasztásának kérdései. A lakosság elsősorban a szolgáltatói árakban, az ellátásbiztonságban és a környezetvédelemben, az önkormányzat a városfejlesztési kérdésekben (területszerzés az expo céljára) és az ellátási biztonságban, az erőmű pedig a ráfordítások megtérülésében és a fejlesztési források képzésében érdekelt.

Másrészt megfontolandó, hogy ha valójában integrálódni akarunk a fejlett nyugati államok közé, akkor egy kialakuló városközpontban nem építhetünk olyan erőművet, amely egyszerűen csak „jobb, mint a jelenlegi". Annak – véleményem szerint – a nyugat-európai normákat kell messzemenően teljesíteni!

A korszerűsítéssel kapcsolatban – a fentebbieken kívül – még jó néhány műszaki-technikai és gazdaságossági kérdés merülhet fel és vár tisztázásra, elsősorban ilyenek:

1. Célszerű-e az elhasználódott gőzkazánok rekonstrukciója vagy cseréje helyett gázturbina és hőértékesítő kazán alkalmazása? Ennek a megoldásnak az előnyei ugyanis főleg olyan erőművekben jelentkeznek, ahol korábban nem volt kapcsolt energiatermelés. Ahol ugyanis már kapcsolt energiatermelés folyik – mint például a kelenföldi erőműben – a beáplált tüzelőhőnek mintegy 85 százalékát hasznosítják. A gázturbina és a hőértékesítő kazán létesítése ehhez képest lényeges hatásfok-növekedést már nem eredményez. Így a többletberuházás megtérülése kérdéses. Az is megvizsgálandó, nem lenne-e gazdaságosabb a gázturbinát tisztán földgázzal üzemeltetni a gázturbinaolaj magas ára és környezetet szennyező hatása miatt. Vagyis: milyen tüzelőanyag-költségben és környezetvédelemben a puffergáz és a gázturbinaolaj együttes alkalmazása és mit az alapáras földgáz alkalmazása? Ennél a megoldásnál is figyelembe vették – tartalékként – pakura eltüzelését gőzkazánban. Környezetvédelmi okok miatt – főként az indulások-leállások miatt – ezt nem tartom megengedhetőnek.

2. Alternatív lehetőség a gőzkazáncsere gáztüzeléssel. Lehet, hogy ez lenne az olcsóbb, alacsonyabb termelési önköltséget biztosító megoldás. Ennél a megoldásnál ugyanis figyelembe vehető a pakura és a kénmentes fűtőolaj alkalmazása is, de ez megfelelő környezetvédelmi intézkedések nélkül környezetszennyezéssel jár. Igen valószínű, hogy – a szükséges környezetvédelem miatt – nem lenne olcsóbb, mint a gáztüzelés.

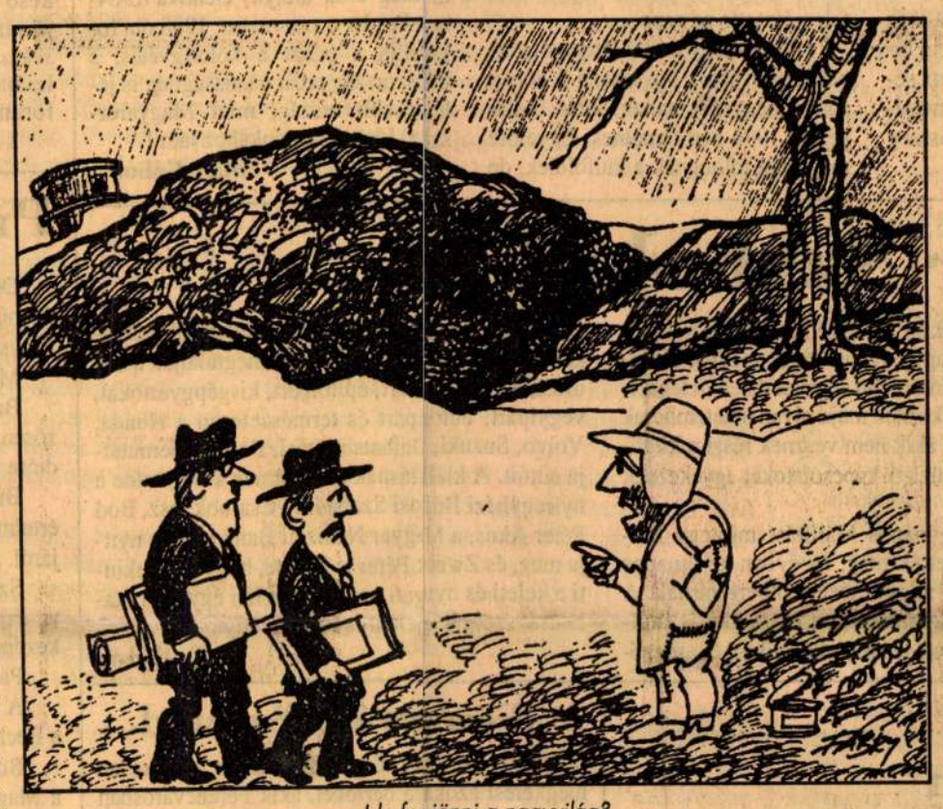

– Ide fog jönni a nagyvilág?

Fábry János rajza

3. Miután tisztázódik, hogy a fentebbi két lehetőség közül melyik kerül megvalósításra, és az új berendezés milyen tüzelőanyaggal fog üzemelni, az erőmű fűtő-, illetve tüzelőolaj-tároló kapacitását és vezetékrendszerét ennek megfelelően kell kialakítani. Az olajtüzelésről történő lemondással esetleg értékes területeket lehetne szabaddá tenni – jelentős környezetvédelmi előnyök mellett.

4. Ha gázturbina mellett döntenek, az új gázturbinás berendezés nitrogén-oxid-kibocsátását Budapest elviselhetetlenül magas nitrogén-oxid-szennyezettségére való tekintettel – tüzeléstechnikai módszerekkel – a lehető legalacsonyabb, a tervezett technológiai normánál alacsonyabb, nyugat-európai szinten kellene és lehetne biztosítani.

Gondot jelent itt a gázturbina nitrogén-oxid-kibocsátásának értelmezése, értékelése. Míg a hagyományos gőzkazánok 3 százalék oxigéntartalmú füstgázzal, a gázturbinák ehhez képest erősen hígított, 15 százalékos oxigéntartalmú füstgázzal üzemelnek. Ez mintegy háromszoros hígítást jelent. Ezért ahhoz, hogy a tüzelőanyag egységnyi mennyiségére számított nitrogén-oxid-kibocsátás gázturbina esetében azonos legyen a hagyományos gázkazán kibocsátásával, a gázturbina füstgázában a nitrogén-oxid koncentrációja csak mintegy egyharmada lehet a hagyományos gázkazán füstgázában levő nitrogén-oxid koncentrációjának.

A jelenlegi legkorszerűbb gázturbinás blokkok nitrogén-oxid-kibocsátása – tudomásunk szerint – Denox-berendezés nélkül is megfelel a nyugat-európai normáknak. Ezért arra az álláspontra célszerű helyezkednünk, hogy a gázturbinás program keretében nálunk esetleg felépítésre kerülő gázturbinás blokkok költséges Denox-berendezések nélkül létesüljenek, de a primer tüzeléstechnikai nitrogén-oxid-csökkentés területén a lehetséges legjobb hatékonyságot biztosítsák. Sajnos, a Dunamenti Hőerőműben most megépített első gázturbinás blokkunk hatékonysága elmarad az említett követelménytől. Ez arra figyelmeztet, hogy a később felépítésre kerülő gázturbinás blokkok esetében szigorúbb követelményeket kell támasztanunk a nitrogén-oxid-csökkentés területén.

Az igények

Különösen vonatkozik ez egy olyan egységre, amely a világkiállítás helyszínén épül!

5. Ha figyelembe vesszük azt, hogy ma már vannak olyan módszerek, például a MACT-rendszer, amelynek segítségével gáztüzelésnél 20-40 mg/m^3, olajtüzelésnél 80-120 mg/m^3 nitrogén-oxid emissziós érték érhető el, felvetődik a kérdés, hogy – Budapest nitrogén-oxiddal való igen erős szennyezettsége miatt – nem kellene-e egyszerűen kazáncserét végezni és olyan gáztüzelést alkalmazni, amely a lehető legkisebb nitrogén-oxid-kibocsátással jár?

Ezzel ugyanis, mint a fentiekből kitűnik, környezetvédelem szempontjából optimális – és ráadásul valószínűleg gazdasági szempontból is kedvezőbb megoldást választanánk!?

6. Az előírt magasságú kémény megépítése az emissziót nem csökkenti. Emisszióban – az időjárási-légköri viszonyoktól függően – kisebb-nagyobb csökkenést eredményez. Kérdés, hogy a várható csökkenés arányban áll-e a ráfordításokkal? Nem lehetne-e a kémény építési költségének megfelelő összegért hatékonyabb nitrogén-oxid-csökkentést megvalósítani – például a közlekedés területén?

Az erőművi légszennyező anyagok kibocsátása, így a nitrogén-oxidok kibocsátása is, magas kéményen keresztül történik. Ezek lokális hatása kisebb, mint a talajszint közeli kibocsátásoké. Ez – többek között – azt is jelenti, hogy az erőművek által kibocsátott nitrogén-oxidok *közvetlen* egészségkárosító hatása kisebb, mint a közlekedés által kibocsátott, azonos mennyiségű nitrogén-oxidoké. Újabb nyomós érv tehát arra, hogy a nitrogén-oxidoknak a közlekedési ágazaton belüli csökkentése szükséges és elkerülhetetlen.

A Kelenföldi Hőerőmű jelenlegi nitrogén-oxid-kibocsátása meghaladja a megengedhető mértéket. Az új gázturbinás blokk üzembe lépése javítani fog a helyzeten, de az erőmű egészét tekintve továbbra is norma feletti kibocsátásokkal kell számolnunk. Ez a tény még inkább aláhúzza azt a fentebb már többször hangoztatott igényt, hogy az új berendezés nitrogén-oxid-kibocsátása a primer eljárásokkal elérhető, lehető legalacsonyabb szintű legyen.

Dr. Szabó István

Jean-Luc Chalant: Project-managementet és szabványokat!

Egy olyan világméretű eseménynek, mint az expónak, igen bonyolult informatikai rendszerrel kell rendelkeznie – mondja Jean-Luc Chalant, a Magyar–francia Informatikai Kft. marketing- és kereskedelmi igazgatója. Elegendő hivatkozni néhány idei hasonlóan nagy rendezvényre, a franciaországi téli olimpiára, a barcelonai nyári olimpiai játékokra, a sevillai világkiállításra. Nincsenek pontos számaim arról, hogy konkrétan hány százaléka az itteni beruházásoknak az informatika, de bizonyosan mindenütt meghatározóan nagy rész. Egyetlen *egy esetben sem volt azonban monopolizált szállítói helyzet.* Ez azt jelenti, hogy több világklasszisú cég vállalkozik az ilyen nagyméretű rendezvények számítógépesítésére. Következik belőle, hogy a szervezőknek is rendelkezniük kell egy globális áttekintéssel, illetve egy igen erős *project-managementtel*, s ez utóbbinak dolga a project szétosztása különböző részekre. Számomra az egyetlen megoldás arra, hogy a különböző rendszerek működni tudjanak együtt, a szabványosság.

Úgy vélem, ha lesz egy fővállalkozó, akkor annak *függetlennek* kell lennie a gyártóktól. Azért, hogy képes legyen kiválasztani az adott területek legjobb szállítóit. A magyar világkiállításon nyilvánvalóan javarészt nyugati produktumok jelennek meg, minthogy a nyugati technológiák a legmegfelelőbbek. A *Bull*nak például igen erősek a pozíciói a különböző biztonságtechnikai alkalmazások területén. A téli olimpiai játékoknak, a sevillai világkiállításnak a teljes biztonsági rendszere a francia cégtől való. Persze, hogy minden ilyen rendezvényen ott van a többi nagy is. Természetesen a budapesti expóra kellenek majd magyar softverházak is. Minthogy csak nekik van meg az ismeretük a különböző magyarországi szabályzatokról, rendeletekről, a nyelvi kultúráról. Világos, ha az egész komplett számítástechnikai rendszert Magyarországon kívül fejlesztenék ki, akkor annak költségei elfogadhatatlanul magasak lennének. Az pedig tény, hogy kitűnő softvermérnökök vannak Magyarországon, s tökéletesen meg tudják oldani a fejlesztések helyi adaptálását. Tehát elengedhetetlen a független project-management és a szabványokon alapuló rendszerek alkalmazása. E kettőből következik, hogy minden esetben nyílt tenderek szükségesek, így garantálható a legjobb megoldások a legkedvezőbb áraknak.

Nem tartom megalapozottnak a manapság is hallható budapesti kételkedéseket a távközlési színonal miatt. Egy történettel válaszolnék rá Francia vagyok, s emlékszem a 70-es évek otthoni telefonhelyzetére. Nagyon mögött voltunk telefontechnológiánkkal az Egysült Államoknak. Eldöntöttük, nagyon gyors fejlesztést kell végrehajtani, s kétségkívül Európában a legjobb telefonhálózattal ma már Franciaország rendelkezik. Itt van most a nagy lehetőség Magyarországnak, hisz'n ma már a legjobb technológiák is elérhetők számára, melyek egyre olcsóbbak is gyúttal. A lényeges, hogy egyensúlyt, ellhőrzést kell teremteni a közszolgálati, illete a magántársaságok, szolgáltatások fölö. A legrosszabb az lenne, ha a rendszerek inkompatibilisek lennének egymással. S nemehet az sem cél, illetve megoldás, hogy eyes csúcstechnológiai szigetek alakuljanalki, ugyanis az egész ország távközlési technológiáját kell jóval magasabb szintre emelni.

Kovács Győző: A Nap-szobor legyen az embléma

Egykoron fantazmagóriának tartott dolgaim közül ma már nem kevés valóságként könyvelhető el – mondja Kovács Győző, a Számalk egyik igazgatója. Remélem, az a két dolgozat, bennük a két konkrét javaslat, amit elküldtem Barsiné *Pataki* Etelkának, már nem kap ilyen – álmodozói – minősítést. Az egyik ajánlatom egy *diákvállalkozásról* szól, nem túl eredeti, mert van angol hasonmás project. Ott egy történelmi előzménye volt a dolognak, Hódító Vilmos csináltatott egy könyvet a királyi biztosokkal: fölmérette az országot, hogy törvénykezni, illetve adókat kivetni tudjon. A szorgalmas biztosok mindent leírtak, ami megadóztatható, még a szokásokat, a környék földrajzi adatait, a történelmet is. Azóta is őrzik ezt a tízkilónyi kódexet. Ennek apropóján 1986-ban Anglia miniszterelnök asszonya meghirdette az új projectet, s az iskolásokkal megiratta egy év Angliájának a történetét. Ezt a 400 ezer oldalnyi írást, 40 ezer fényképet, ugyanennyi rajzot fölvették két videolemezre, s készítettek egy olyan programot, amivel az adatok között kutatni lehet. Ezt a tipikus multimédia adatbankot javasoltam Magyarországnak is, majd 1989-ben osztrák barátaimnak mondtam el, akik azóta csinálják is. Most egy modernizált változatát indítványoztam, melyhez a már meglévő videotext hálózaton kellene összegyűjteni, majd feldolgozni az információkat a világkiállításig, a világkiállításnak.

A másik javaslatom, ugyancsak nem új egyébként, *a kommunikációs hálózatokon keresztül összekötött szobrok, művészeti alkotások* témája. Haláláig jó barátságban voltam Schöfferrel, ő készített úgynevezett kibernetikus szobrokat: egy saját maga által kitalált elektromechanikus szerkezettel vezérelte alkotásait. Rábeszéltem, de már a halála miatt nem tudta véghezvinni, hogy számítógéppel vezérelje szobrait. A számítógépes irányítás egyúttal azt is lehetővé teszi, hogy a szobor rákapcsolható egy hálózatra, s ha több ilyen szobor van szerte a világon, akkor azok mintegy kommunikálni tudnak egymással. Ajánlottam a világkiállításnak, hogy Schöffer számomra egyik legkedvesebb szobrát, a *Nap-szobrot válassza emblémájának*, egyrészt, mert a nap egy ősi szimbólum, másrészt mert voltaképpen ez az égitest mindenkivel kommunikál – naponta!

Genova árnyai: a magántőke érdektelensége

Csodákra az expo sem képes

(Munkatársunktól)

GENOVA – Elmúltak az ünnepek, amikor a büszke város egy pillanatra ismét visszanyerte történelmi jelzőjét. Genovában a szakvilágkiállítás immár hétköznapjait éli. Az első napok dicshimnuszai csupán az expo napfényes oldalát mutatták, ám ma már egyre inkább előtűnnek az árnyak is, s nagyobb nyilvánosságot kapnak a hiányosságok, a negatívumok. A felmerülő helyi s általános tanulságokból, költségekből, az itteni érdeklődésből bizonyos következtetések vonhatók le a '96-os budapesti reményekre vonatkozóan. A genovai szakkiállítás szintén egy téma köré csoportosul, akárcsak négy év múlva a budapesti. Jellegét tekintve tehát jobban hasonlít a majdani expónkra, mint a sevillai világkiállítás, amely általános, úgynevezett *A kategóriás* bemutató. Könnyebben összevethetők a genovai és budapesti méretek is. A most megnyílt tengerészeti világkiállítás hat hektáron terül el, amely egyhatoda a tervezett 36 hektáros budapesti helyszínnek. Akadnak természetesen különbségek is. Így Genovában gyakorlatilag a város központjában található az expo. Az elhanyagolt kikötőt újították fel azzal a céllal, hogy megmentsék azt a város számára. A budapesti koncepció szerint új helyen, mindent újonnan kell majd felépíteni.

A genovaiaknak – bevallásuk szerint – az expo csupán kitűnő ürügy volt arra, hogy a nagy felfordulásban rendbehozzák a kikötő fölött elterülő óvárost. Nagyszabású városrendezési akciót terveztek. A történelmi óvárosban mintegy hatvan ismert épületet újítottak fel, barokk és reneszánsz palotákat. Újra megnyitotta kapuit többek között a dózsepalota és a háború óta használaton kívül levő operaház, a Carlo Felice színház. Az eredmény elvitathatatlan, ám csodát az expo sem tehetett. Az óvárost továbbra is elzárja a tengertől a nápolyinak nevezett negyed, szűk sikátoraival, egészségtelen lakásaival, szegény polgáraival. A központot a kikötőtől elválasztó, a kilátást elrontó s elfedő több kilométeres nagy forgalmú felüljárót sem lehetett eltüntetni. Ezen nem lehetett segíteni. Az expo épületei is eltakarják azonban a genovaiak elől a tengert. Renzo *Piano* eredeti ötlete tehát csupán annyiban valósult meg, hogy nem romos patkánytanyák, hanem kiállítási épületek fedik el a kilátást.

Követendő viszont a kiállítási területen több helyen megfigyelhető hangsúlyozott takarékosság, szerénység. Azért a városban nem mindenki vélekedik így erről. Egyre többen tartják felesleges luxusnak a kiállítás jelképét, a hajódarura emlékeztető bigót és azt a 3 km-es tengerparti sétányt, amely 30 milliárd lírát emésztett fel. Többek szerint az összeg nagy része kézen-közön eltűnt.

S ha már a pénznél tartunk, meg kell jegyezni, hogy az láthatóan nem volt elég. Befejezetlen építkezések jelzik mindezt. A központi költségvetés 600 milliárd lírát áldozott az expóra, 180 milliárdot biztosított a helyi kormányzat s csupán 70 milliárd lírát fektettek be a vállalkozók. Az utolsó hónapokig a kiállítás egyáltalán nem mozgatta meg a magántőkét. Ekkor azonban, miután immár sokadszor fogyott el a pénz, a régi olasz mechanizmus szerint fentről utasítottak néhány vállalkozót erszényeik megnyitására. Az összeg tehát majdnem teljes egészében költségvetési forrásból származik, s ez jelzés lehet arra, nem kéne-e újragondolni a vállalkozói világkiállítással kapcsolatos hazai koncepciókat is. Elgondolkodtató az eddig nyilvánosságra hozott költség is, amely egyesek szerint kétszerese a valóságosnak.

Egyelőre nem látszik teljesülni az a remény sem, hogy az expo mintegy ellengőzt adna a visszaeséssel küszködő gazdaságnak. Az építkezések időlegesen csökkentették ugyan a munkanélküliséget, ám az már most a régi tendenciákat mutatja. Eközben a helyi pénzek nagy részét felemésztette az expo.

Három-négy millió látogatót várnak Genovába a következő 3 hónap során, negyedét annak, amit Budapesten 1996-ban remélnek. Egyelőre még nem tolongnak a külföldiek, de ha megindul az áradat, kérdéses, hol fognak megszállni a vendégek. Szállodát ugyanis alig építettek az elmúlt években Genovában.

Sok dolog történt tehát, de csoda nem. Genova most fut a pénze után, hogy el tudjon számolni adófizetőinek. A kiállítás szervezésére létrehozott cég, az Ente Colombo 1992-ig marad fenn, hogy hasznosítsa az épületeket. Számítanak a helypénzekre s a 25 ezer lírás belépők árára is, abban azonban egy pillanatig sem bíznak, hogy a bevételekből megtérülnek a kiadások.

A létesítmények értékesítését nehezíti majd az is, hogy azok egy része, mint például az akvárium, el sem készült. Tiszta nyereségként könyvelheti el a város a néhány restaurált történelmi épületet. Készül ugyan a metró, új autópályát is elkezdtek, ám a beruházások többsége félben maradt. Átadták őket, ám a többségük olyan, mint az az aluljáró, amelyet a kiállítás befejezése után kell majd folytatni, ugyanis 1 méter 20 centivel alacsonyabb a kelleténél, s így a magas buszok, kamionok nem férnek át rajta. Elfogyott a pénz, kifutottak az időből, hát átadták. S figyelmeztetőül még csak annyit, Genova 1984-ben kezdte a szervezést, 1988 óta folyósítja a pénzt a költségvetés, s Olaszország talán gazdaságilag is jelentősebb ország, mint Magyarország. Ideje hát munkához látni!

Stier Gábor

Balaton-parti tervek

A magyar tenger déli partja alkalmi *vigalmi negyedet* kap a nyár kellős közepén, július 17. és 22. között. A Balaton-expót a Glahé International Kiállításszervező Kft. szervezi a Hotel Família és a nyugat-dunántúli vállalkozók közreműködésével. Az M7-es út végénél, a Siófok-Nyugat kijáránál e napokon a főszereplők a járművek lesznek, Európa és Japán jeles autógyárai mutatják be új modelljeiket, sőt a genovai világkiállításra némi utalással a vízi közlekedés alkalmatosságai is megjelennek a Balaton-expón.

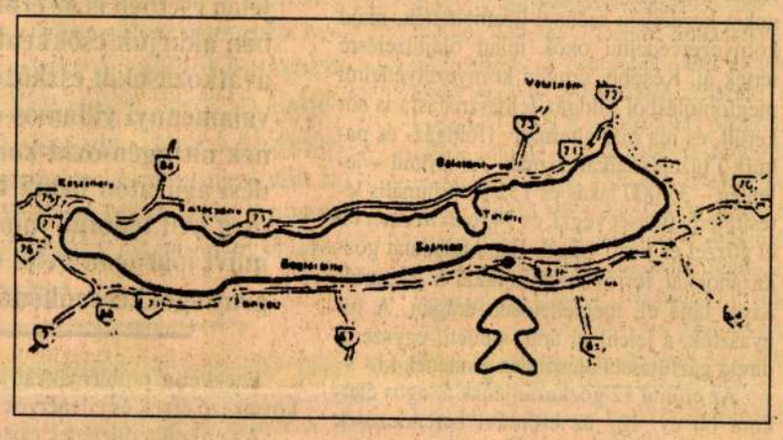

A kiállítást szervező vállalkozók tegnap este ültek össze megtanácskozni azt, hogy a nyári rendezvény miként léphet ki a magyarországi hagyományokból, abból, hogy a vásárok házigazdái magukra, illetve a résztvevőkre erőltetik a szakmai jelzőt, s közben becsempészik a show-t, remélve, legalább amiatt bemegy a közönség. A Balaton környékén élő vállalkozók azt tervezik, hogy az M7-es és a 70-es utak találkozásánál a szaloniki, az izmiri vásárok mintájára *a szigorú szakmaiságot tudatosan kiegészítik a látvánnyal, a kikapcsolódással*, hiszen a látogatók zöme a nyaralás egyik programjául csak ekkor hajlandó elfogadni a Balaton-expót. Az sem véletlen, hogy – ugyancsak a mediterrán vásárok mintájára – késő estig, 22 óráig lehet a kiállításon a vendég, s ennek megfelelően *a járművek, a háztartási és kerti eszközök, a sport- és szabadidő-felszerelések, a divatcikkek* bemutatója mellett úgynevezett kísérő rendezvények is lesznek. A tervek szerint a *Magyar Nemzet* is részt vesz a Balaton-expón, fórumot szervezve jeles vállalkozókkal, közéleti szereplőkkel.

(g. l.)

Nemzetközi vásár Szabolcsban

A tavalyi nagy sikerre tekintettel június 3–7. között másodjára is megrendezik Nyíregyházán a Kelet–Nyugat nemzetközi kiállítást és vásárt. Közel százötven kiállítót várnak, ötvenet külföldről. Nagyon fontosnak tartják a volt szocialista országok jelenlétét, így Ukrajnából 16, Szlovákiából 2, Romániából 6 cég állít ki, némelyik másokat is képvisel. A mintegy száz magyar kiállító jelentős része nyíregyházi, a megye és településeiről csupán néhány vállalkozó élt a bemutatkozási lehetőséggel. Viszont Budapestről és a vonzáskörzetből elég sokan jelentkeztek a vásárra. Főként kft.-k, kisebb cégek állítják ki termékeiket, illetve a közös vállalatok vagy nagy nyugati cégek magyar kirendeltségei. Az ukrán, román cégeket üzleti delegációk is kísérik, és érkeznek majd olyan üzletemberek is Nyíregyházára, akik nem vesznek részt a kiállításon, de szoros üzleti kapcsolatokat igyekeznek kialakítani.

Tavaly a négynapos kiállítást mintegy harmincezren tekintették meg, ez évben az ötnapos rendezvényre kb. negyvenezer embert várnak. A kiállítók közül legtöbben az elektronika (számítástechnika, szórakoztatóelektronika), a mezőgazdaság, farmergazdálkodás területéről jelentkeztek, az egyét kiállítók közül megtalálják a Taurust, a konzervipart, építőipart, kisgépgyártókat, vegyipart, bútoripart és természetesen a Honda, Volvo, Suzuki, Daihatsu, Opel, Ford és bemutatja autóit. A kiállításnak és vásárnak a helyszíne a nyíregyházi Bújosi Szabadidő Csarnok lesz, Bod Péter Ákos, a Magyar Nemzeti Bank elnöke nyitja meg, és Zwack Péter is jelezte, hogy megtekinti a keleti és nyugati országok üzleti egymásra találását szolgáló, jelentős rendezvényt.

T. M. I.

Sevillai vízözön: beázott a magyar pavilon

(*MTI*) Beázott a magyar pavilon Sevillában, miután rendkívüli esőzés szakadt a városra. A Makovecz-ház nemcsak felül ázott be, hanem körülbelül 20 centi magasan alagsorát is elöntötte a visszaáramló eső- és szennyvíz. A pavilont üzemeltető Hungexpo műszaki igazgatója, *Gere* József elmondta: az eset még szombat reggel történt, aznap a pavilont be kellett zárni. A víz ugyanis az elektromos hálózatot is veszélyeztette. A kár azonban végül is csupán az alagsorban elhelyezett technikai berendezésekben és élelmiszerekben esett, felmérése még tart. A pavilon azóta a szokott nyitva tartás szerint üzemel. A szakértők jelenleg azt vizsgálják, hogy tervezési vagy kivitelezési hiányosság okozta a beázást, az igazsághoz azonban hozzátartozik, hogy az expo 150 épületének 10 százalékánál hasonló helyzetet idézett elő a felhőszakadás. A beázás vizsgálata azért is szükséges, mert az eset befolyásolhatja a pavilon későbbi értékesítését.

A szombati felhőszakadáskor lezúdult óriási vízmennyiséget világkiállítás központi csatornarendszere nem tudta elvezetni, így néhány pavilon pincéjében feljött a szennyvíz és elektromosáram-kimaradás is volt. Emiatt a pavilonokat szombaton délután néhány órára be kellett zárni. A károk felmérését a Hungária Biztosító végzi. Nem végleges adatok szerint mintegy 2,5 millió peseta kár keletkezett. A pincében 20-25 centiméter magasan állt a szennyvíz, így az ott tárolt élelemiszerek, propagandakiadványok, takarítóeszközök tönkrementek, de az épületben nem esett kár.

A „Ferencváros" marad...

(*MTI*) A MÁV és az Expoiroda hamarosan megkeresi azokat a bérlőket, akik Ferencvárosban az expo által igényelt területen jelenleg raktárakat bérelnek vagy ott laknak. *Csárádi* János, a MÁV vezérigazgatója elmondta: *téves az a hiedelem, hogy az expo a Ferencvárosi rendezőpályaudvart érintené*. A világkiállítás csupán a Soroksári út, Duna-part, Boráros tér és a déli összekötő vasúti híd által behatárolt 17 hektáros területre tart igényt. E helyen jelenleg csak teherforgalom zajlik. Több cég – például a Ferencvárosi Malom, a Füszért és a Volán Vállalatok – rendelkezik itt raktárral. Az expotörvény értelmében a terület kezelői joga már nem illeti meg a MÁV-ot. Ám a vasút és Expoiroda a zökkenőmentes megoldás érdekében abban állapodott meg, hogy a bérlőket a kitelepítés ügyében egyenként felkeresik. A kártalanítás mértékéről jelenleg még tartanak a tárgyalások. A területen zajló teherforgalmat más pályaudvarok veszik át.

Vásárok, kiállítások itthon és külföldön

Hazai és nemzetközi árubemutatók 1992. május 28.–június 3. között

Időpont	Ország	Város	Megnevezés	Árucsoport	Megjegyzés
05. 27.–05. 30.	Németország	Essen	Reifen*	Gumiköpenyek	2 évente rendezik
05. 27.–06. 01.	Németország	Stuttgart	Intervitis*	Szőlészet, pincegazdaság	Nemzetközi szakkiállítás
05. 28.–06. 01.	Thaiföld	Bangkok	Intermach*	Szerszámgépipar	Nemzetközi szakkiállítás
05. 29.–06. 03.	Németország	München	Hokumac*		Nemzetközi vásár
05. 31.– 06. 09.	Algéria	Algír	International Fair*	Beruházási és fogyasztási javak	Nemzetközi vásár
05. 31.–06. 05.	Nagy-Britannia	Birmingham	PAKEX	Csomagolástechnika és fogyasztási javak	Beruházási nemzetközi szakvásár, 3 évente rendezik
05. 31.–06. 03.	Svájc	Bázel	INEX*	Háztartási felszerelés	Nemzetközi szakkiállítás
05. 25.–05. 29.	Németország	Düsseldorf	Envitec	Környezetvédelmi techmológiák	'presentex Nemzetközi szakvásár és kongresszus, belépőjegy árusítása forintért
05. 27.–05. 30.	Németország	Hannover	Dach und Wand	Tető-, fal- és szigeteléstechnika	Nemzetközi szakkiállítás
06. 02.–06. 04.	Németország	Frankfurt	Techtextil berendezések	Symposium Owecoh	Ipari textíliák, Szimpóziummal egybekötve
06. 02.–06. 05.	Spanyolország	Madrid	Logitrans	nemzetközi logisztikai bemutató	Interpress
06. 04.–06. 07.	Spanyolország	Madrid	Fogászati kiegészítők, szolgáltatások	Intrerpress	
06. 01.–06. 04.	Németország	Hannover	Interhospital	Nemzetközi kórházkongresszus	'presentex Belépőjegy árusítása forintért
06. 03.–06. 05.	Hollandia	Utrecht	Europe Software	Szoftverek vására	'presentex Belépőjegy árusítása forintért
06. 03.–06. 05.	Ausztria	Graz	Technova International	Legújabb technikák	

**Forrás: Hungexpo Marketing Stúdió*

Program-előzetes

Debrecen: május 28. (csütörtök) 10 óra. A „Hajdú-Bihar Fejlesztéséért" Alapítvány intéző bizottságának ülése: a megye és Debrecen 1996. évi rendezvénysorozatával kapcsolatos célokról, programokról és feladatokról.

Meghívó: Gellér Ferenc IB-tag, a Hajdú Terv-Ber igazgatója.

Budapest: június 1. (hétfő) 13.30 óra A Magyar Védjegy Egyesülettel közösen szervezett szakmai konferencia a Kemikál-székházban (Bp. VII., Nagydiófa u. 10–12.)

Budapest: előzetes dátum: június 2. – egyeztetés alatt. A kommunikáció értelmezési tartományai címmel kerekasztal-konferencia a világkiállítás témájáról. Szervezi: a Világkiállítási Fórum titkársága.

Szolnok: 1992. június 10. (szerda). Kultúra, gazdaság, idegenforgalom és az expo címmel megyei fórum az önkormányzatok részvételével. Szervező, kezdeményező: Dr. Tóth Albert képviselő.

Paks: időpont egyeztetés alatt.

A világkiállítás és kísérő rendezvényeinek számítógépes nyomon követése a Bechtel cég „Prima Vera" programjával. Háromórás bemutató.

Budapest: időpont egyeztetés alatt. MTESZ Építéstudományi Egyesület és a Magyar Építőművészek Szövetsége előkészít egy szakmai konferenciát a dél-budapesti térség részletes rendezési tervéről. Szervező: Bank Lajos, MTESZ, Beőthy Mária, Magyar Építőművészek Szövetsége.

Budapest: június hó második hetében. A Magyarok Világszövetségével közösen az expón való magyar megjelenésről és az 1100. évforduló magyar mondanivalójáról, a magyar arculat filozófiájáról egy kerekasztal-megbeszélés. Csoóri Sándor elnök úrral május 25-ével kezdődő héten egyeztetünk.

Budapest–Duna: június második fele. Az Expo '96 és a közlekedés címmel szakmai konferencia a Dunán egy Mahart-hajón. Szervezi: a Magyar Vasúti, Vízügyi és Légiközlekedési Kamara. Felkért védnök: Siklós Csaba miniszter.

Summary in English

Public opinion is divided on the benefits of Budapest hosting the World Expo in 1996. Some believe that the Expo is a rare opportunity for Hungary, with most of the involvement and investment coming to Budapest, and will be a catalyst for further economic growth. Others are less optimistic and feel that the Hungarian population lacks the knowledge and money to successfully host an event of this scope. While this latter group believes that the Expo is a chance forHungary to introduce itself to the world, they feel that a poorly staged Expo will be more detrimental than no Expo at all.

(Page 1)

Estimating the number of visitors to Hungary and the amount of time they will spend here for the World Expo in 1996 is extremely difficult. However, one thing is certain - visitors will need rooms. Presently, on average about half of the total hotel room capacity is used. While it is obvious that the well-known hotels will have no trouble attracting visitors, additional comfortable, but more modest accommodations are needed for the average tourist.

(Page 2)

Presently, little is known about the investment specifics of the World Expo aside from where it will be held and the deadline for its preparation. Hopeful organizers and investors look forward to some answers in June after decisions have been made which preclude the commencement of building and investment. Laws and regulations governing these activities must be determined. Following this, information about investment possibilities and involvement in the World Expo will be available.

(Page 2)

There are two distinct conceptions in Hungary of the World Expo to be held here in 1996. The first is a realistic view which recognizes the requirements as well as potential benefits of organizing a specialized World Expo concentrating on communications. The other is an unrealistic view which is characterized by a false sense of euphoria. This view fancies the World Expo an immediate cure for all economic ills, including unemployment.

(Page 3)

Dr. Szentgyörgyvölgyi Péter, special envoy to the President, sent a message to all Hungarian mayors requesting and approving their participation in the planning and execution of the World Expo to be held in Budapest in 1996. This move symbolizes the recognition that all of Hungary will be affected by the Expo, and although most of the investment will come through Budapest, all parts of Hungary will certainly feel the effects of the World Fair. Dr. Szentgyörgyvölgyi requested that each mayor keep him up-to-date on their involvement and/or plans for involvement.

(Page 3)

Hungary has been investigating the possibilities of investment in the Commonwealth of Independent States. Officials recognize that hoping for a market-oriented economy and investment partners is unrealistic in the short-term. Presently, western European countries have much greater potential for exporting to the CIS, but Hungary should continue to monitor the situation closely while waiting for a more stable environment in the CIS.

(Page 5)

Schöffer Miklós

a modern müvészet és a korszerü technika is. A város szülöttének, Nicolas Schöffernek az alkotását, a Kronosz-8 elnevezésü fénytornyot pénteken a kora esti órákban avatták fel rendkivül nagy érdeklődés mellett. Horváth György müvészettörténész, a Müvelődésügyi Minisztérium főosztályvezetője mondott avatóbeszédet, majd Nicolas Schöffer, miután elmagyarázta müve rendeltetését és müködését, stilusosan nem szalag, hanem egy vékony kábel átvágásával hozta müködésbe a 22 méter magas szerkezetet, a világ egyetlen kibernetikus irányitású fénytornyát. Az acélprofilokra szerelt krómtükrök mozgását és a szines reflektorok felvillanását egy kis komputer határozza meg. A döntéshez szükséges impulzusokat a buszállomással szemközti forgalmas útkereszteződésben elhelyezett hangérzékelőktől kapja. Igy tudja tükrözni a torony a forgalmat, a lüktetést, vagy éppen a nyugalmi állapotot. És igy tesz eleget rendeltetésének, a fény, a tér és az idő ábrázolásának.

SCHÖFFER MIKLÓS

1021

1982. X. 13. Petőfi 10.45 /Ch

Láttuk, hallottuk.

- A müsorvezető Rózsa T. Endre.

- A budapesti Mücsarnokban látható Nicolas Schöffer francia szobrászmüvész kiállitása. Hajdú Istvánnal beszélgetek. Ha azt mondtam, hogy Nicola Schöffer francia szobrászmüvész kiállitása azt hiszem, igazat beszéltem. De ha azt mondom, hogy Schöffer Miklós magyar szobrászmüvész kiállitása, akkor is igazat mondok. Hogyha Nicola Schöferről, vagy Schöffer Miklósról beszélünk először is arról kell néhány szót ejtenünk, hogy mennyiben kapcsolható össze a magyar müvészeti hagyományokkal.

- Schöffer Kalocsán született 1907-ben, ez a legszorosabb kapcsolata Magyarországgal, hiszen viszonylag fiatalon kikerült az országból és azt hiszem egyenesen Párizsba.

- Nicola Schöffer mozgó szobrokat készit és ezeket a szobrokat mobil szobroknak nevezik. Azt hiszem, hogy már önmagában ez a tény bármilyen furcsán hangzik is, kicsit magyar jellemvonásnak tekinthető a modern szobrászatban, hiszen a mobil szobrászat nagy nemzetközi alakjai, mint Moholy-Nagy László, Nicola Schöffer, Kepes György és talán még lehetne további mobil szobrászokat is emliteni, te majd talán tudsz mondani további neveket, nekem most több név nem jut az eszembe, mindnyájan kinetikus, mozgó szobrokat készitenek. Azt hiszem, hogy a modern müvészetben a legelső mobil szobrot magyar müvész készitette, Moholy-Nagy László.

- Igy pusztán ez a fajta gondolkodásmód, amelyik a mobil szobrászatban fejeződik ki a nemzetközi müvészetben, egy kicsit magyar müvészetnek tünik.

- Látszólag valóban magyar mágyar müvészet, én azért félnék kijelenteni, hogy itt egy gyökeresen magyar gondolatról lenne szó, az viszont valóban feltünő, hogy a mobil szobrászatban, más néven kinetikus szobrászatban rendkivül nagy a magyarok részvételi aránya. Még hozzátennék csak azért, mert mondtad, hozzátennék még egy nevet, akit én igen jelentősnek tartok, bár itthon azt hiszem, hogy a legkevésbé ismert, az Argentinában élő Gyula Kosicét, vagy Kassai Gyulát, aki feltehetőleg a távolság miatt jóval kevésbé ismert az országban.

- Az kétségtelen tény, hogy Moholy-Naggyal megkezdődött ez és azért az orosz Naum Gaboval megkezdődött ez a ki-

netikus szobrászat és nem véletlenül hivatkozok ismét Moholy-Nagyra utánad, mert Schöffernek az itt kiállitott szobrai pontosan azt a vonalat, a kinetikus szobrászatnak azt az irányát viszik tovább, amelyet Moholy-Nagy 1922-ben a nikkelszobraival elinditott. Tehát a geometrikus formákból épitkező és a geimetrikus mozgásformákat fölhasználó kinetikus szobrászatot müveli Schöffer, amelyet fénnyel és különböző zörejekkel kombinál.

- A világsajtó sokat irt arról, hogy a Párizsban élő Nicola Schöffer tervezett egy olyan fénytornyot, amelyik mintha az Eifel-torony riválisa szeretett volna lenni, egy hatalmas nagy fénytorony, tükrözte volna Párizs életét és szinte pillanatra, percre készen folyamatosan befutottak volna ezek az információk a fénytorony központi komputerében és ezek egy folyton váltakozó fényjátékot bocsátottak volna ki magukból. Ezt az egészet azért kellett feltételes módban elmesélnem, mert eredetileg a Philips gyár vállalta, hogy felépiti ezt a tornyot, aztán közbejött az olajválság és annyira megemelkedtek a költségek, hogy a toronyból nem lett semmi. Viszont most itt láthatjuk Budapesten ennek az elképzelt és talán valamikor megvalósuló fénytoronynak a makettjét.

- Én azt hiszem, hogy ez a hatalmas és nagyralátó terv, amit Schöffer maga elintézett ezzel a toronnyal, ez valahogy azért az utópiák birodalmába tartozik nem azért, mint hogyha megvalósithatatlan lenne, hanem mert nem hiszem, hogy bármelyik nézője, vagy élvezője ennek az objektumnak, ezt az információhalmazt fel tudná dolgozni. Igy, ahogy ki van állitva most a Mücsarnokban, befogadhatóbb, elviselhetőbb, egyszerüen érthetőbb. Nyilván egészen más persze, mint amilyen lehetne, hogyha felállitanák. Én egy kicsit úgy látom ezt a kiállitást, mint amelyik egy hihetetlenül látványos, hihetetlenül szép kiállitás, csak valahogy nem hat igazán meg. Nem mondom azt, hogy amit gyakran mondanak erre a fajta szobrászatra, hogy üres, pusztán csak kirakatba való dekoráció. Mert hiszen különösen a nagyon korai, 1963-as Mikroidő cimü szobor azért rengeteg olyan vizuális gondolatot, vizuális problémát közöl a nézővel, ami nagyon érdekes és nagyon fontos lehet. De valahogy nekem túl csillogó az egész. Schöffer szobrai is előadnak történeteket, hiszen mozognak és a mozgás önmagában már valamiféle történetet kell hogy sugalljon, csakhogy ezek a történetek túlságosan sterilek legalábbis az én számomra.

- Ezek szerint az a véleményed, hogy Nicola Schöffer mobil szobrászata unalmas?

- Én durvának tartom azt a szót, hogy unalmas, ón egyszerüen azt mondom, hogy túl szép ahhoz, hogy különösebben izgalmas legyen.

1982. X. 13. Petőfi 10.45
Láttuk, hallottuk.

- A Láttuk, hallottuk müsorának következő témája az új telefonfülkék, amelyekből egyre többet állitanak föl a budapesti utcákon felváltva velük a régebbi tipusokat. A budapesti utcák környezetkulturájának erről a korántsem lényegtelen szereplőjéről, tehát az új telefonfülkékről Vadas József irt jegyzetet.

- Tavaly ősszel jelent meg a pesti utcán az első szines telefonfülke. Most már mintegy 200 tarkállik szerte a városban. A posta úgy tervezi, hogy számuk az év végére eléri, vagy tán meg is haladja az ezret. De ne ragadjunk le a statisztikáknál. Ez az új fülke nem azzal hivja fel magára a figyelmet, hogy sok van belőle. Mint tudjuk, telefonból ma még nem lehet elég. A küllemével fog meg, a megjelenéséért kell megdicsérnünk tervezőit. Mitől szép? Leginkább talán attól, hogy nem akar túlságosan szép lenni. Előde, amely aluminiumból készült, elegáns volt, csakhogy mint a világosszürke öltöny, folytonosan bepiszkolódott és meggyürődött, elhasználódott benyomást keltett. Ez az új vasvázas azonban, a hasonlatot folytatva olyan, mint egy márkás farmernadrág, nem kényes és mégis tetszetős. Éppenséggel a bumfordiságával hódit. Vonzereje a rusztikusságában rejlik. Formája egyszerü hasáb. Oldallapjait azonban ezúttal nem egybefüggő üvegtáblák alkotják, amelyeket az Állami Biztositóval haragban levő honfitársaink könnyen kipattinthattak helyükről és hazavittek, hogy családjuknak meleg fészke legyen. A kabin három oldala két-két legömbölyitett ablakból áll, ezeket vastag gumiköpeny keretezi biztonságos foglalatául az üvegnek. Az óriás zsanér nemcsak arra szolgál, hogy az ajtó könnyen forogjon, hanem vigyáz is ránk. Nehezen enged, nehogy tolvajlásra hajlamos embertársaink áldozatul essenek a kisértésnek. Az a fülke, amelyiken kizárólag helyi beszélgetés folytatható, zöld. A másik, a távhivásra szolgáló narancsszinü. Élénk foltjával mindkettő kiri a környezetéből. Mégsem kellemetlenek, mégsincs olyan érzése az embernek, hogy idegentestek a 100 éves házak, vagy portálok előtt. A szép szinek vidámságot árasztanak. Másrészt - és talán ez a lényegesebb - az egymáshoz tapadó két fülke olyan ikerkabint alkot, amelynek ablakain szabadon átlátunk, ami tehát alig zavarja környezetüket. Két apróságot, bosszantó szépséghibát azonban igy sem

hagyhatok említés nélkül. Ha már sikerült a régi, még a 30-as évekből itt maradt, csegelyes tetejü telefonfülkék rusztikus, puha formai rendjének modern változatát megalkotni, akkor megőrizhettük volna a hagyományos, zöldsárga szinezést is. S ha már olyan szép látvány ez a kabin, különösképp a Mechanikai Müvek modern telefonkészüléke mellett feltünően csúnya az a falra szerelt kis doboz, amelyben az ügyfelek reklamációit várja a posta. Végezetül egy remény. Nagyon bizom abban, hogy ezek az ú j fülkék akármilyen sikerültek is, nem fogják teljesen kiszoritani a csegelyes tetejüeket. Kár volna az örömünket ürömmé változtatni.

1982. X. 13. Petőfi 10.45

Láttuk, hallottuk.

- Most hallgassák meg müvészeti rövid hireinket.

- A neves kolozsvári grafikusmüvésznek, Cseh Gusztávnak nyilt kiállitása a kecskeméti Erdei Ferenc Müvelődési Központban. A tárlat cime: Panteon, avagy képes csarnoka 60 fő embernek. És ez a kiállitás rézkarcokat, portrékat mutat be neves magyar közgondolkodókról.

- Még két napig tart nyitva Budapesten a Marcibányi téri Müvelődési Központban Talián Zsóka ötvös füldiszeket bemutató tárlata.

- Kossuth-ábrázolások a XIX. században cimmel kiállitás nyilt a ceglédi Kossuth Múzeumban. A tárlaton a Kossuth Lajosról készült öregkori fotók mellett kiállitásra kerültek a múlt századra annyira jellemző tárgyak, zenélő képek, szines olajnyomatok, Kossuth-fejes vasalók, poharak, kézelőgombok, mind-mind a monumentális Kossuth-legenda termékei.

- Bernáth Y. Sándornak nyilt festménykiállitása a szegedi Stúdió Galériában: Jaj, nem akarok én örökké csak borotválkozni cimmel.

- Nyilvános fotótanfolyamok indulnak a Főfotó klubjában. Budapest, VI. kerület, Rózsa Ferenc utca 62. Az egyes tanfolyamok tárgyai a különféle géptipusok, a mütermi fényképezés, mesteriskola, illetve fotóesztétika.

- Emlékkiállitás nyilt a Lengyel Kultura Nagymező utcai kiállitótermében Karol Simanovszki, a világhirü lengyel zeneszerző életéről és munkásságáról. Simanovszki a XX. század eleji nagy újitók, Sztravinszkij nemzedékének

sorába tartozott.

- Pénteken délután nyilik a Magyar Nemzeti Galériában Axeli Gallem Kallela finn festő kiállitása. Csapó György-gyel beszélgetek. Axeli Gallem Kallela nem mai festő, ezt elöljáróban hozzá kell tenni, de azt hiszem, hogy Magyarországon sokan ismerik Axeli Gallem Kallelát, aki a századforduló, a századelő tájékán sokszor ki is állitott Budapesten és az akkor egyre erősebbé váló magyar-finn kapcsolatoknak talán az egyik legfontosabb láncszeme volt.

- Igen. Valóban, a kapcsolatai, a magyar kapcsolatai nagyon erősek voltak. Itt volt Magyarországon is,több kiállitása volt, levelezett kitünő magyar müvészekkel, nagyon jó barátságban volt például a gödöllői müvésztelepp el, Kőrösfői Krissel, a vezető alakjával a gödöllői telepnek, azon túl is. Bizonyára sokan nem tudják, hogy emlékműve is van. 1978-ban emelték az Ybl Miklós téren. Ott van az emlékműve. Madarassy Valter szobrászmüvész alkotása.

- Most, hogy mondod, egy kőtömb, amelyik ott áll és egy felirat van rajta.

- Ugy van, egy kőtömb, egy felirat van rajta és egy ilyen kis plasztika.

- Igen, azt hiszem, hogy Axeli Gallem Kallela szinte szimbóluma is a magyar-finn rokonságnak, illetve a nyelvrokonság tudatositásának.

- Valóban, ő nagyon el volt ragadtatva Magyarországtól, s ahogy őt fogadták. Itt tudniillik nagyon szivélyesen fogadták nemcsak személy szerint, hanem az ő müvészetét.

- Azt hiszem ez nem véletlen, hiszen az előbb emlitetted a gödöllőieket, Kőrösfői Kriss Aladárt és a többieket. Ők azon dolgoztak Gödöllőn, hogy egy ma úgy mondanánk, hogy szecessziós, de ők úgy gondolták, hogy egy magyaros stilust alakitanak ki. Ez volt a helyzet Finnországban Axeli Gallem Kallelával is, aki egy finnes, valójában mint most már tudjuk, egy szecessziós stilust alakitott ki, tehát mind a két nép festőcsoportjai, igy Axeli Gallen Kallela is beleilleszkedett a nemzetközi szecesszióba, ugyanakkor nagyon erős nacionalista gondolatok foglalkoztatták őket, miközben a képeiket készitették.

- Mondjuk azt, hogy nacionalista nem mondanám, a nemzeti múlt, a történelem, a hagyományoknak a megelevenitése, a Kalevalának például az illusztrálása, diszkiadásának az illusztrálása, amit egyébként itt Magyarországon kezdeményeztek bármilyen furcsán hangzik, már a 900-as évek

évek elején 6-ban, 7-ben Vikár Béla levelet irt neki ebbe az ügybe és Finnországban valósult meg,1921-ben adták ki diszkiadásban az ő illusztrációjával a Kalevalát, de több képe magyarországi múzeumban is van, a Szépmüvészeti Múzeumban, de az a kiállitás, amit itt láttunk, látni fogunk, mert én rendezés közben láttam, már a fal mellett voltak a képek, egy részüket ismertem reprodukcióról, igy, úgy, egyszóval megértem, hogy a maga korában milyen nagy hatást váltott ki. Maga Gallen Kallela nemcsak festő volt, szobrász, iparmüvész, épitész és tulajdonképpen kézmüves ember is, ami az akkori szecesszióval többé-kevésbé együtt is járt. Egy ilyen össz müvészeti törekvés nyilvánult meg benne, egy hallatlan eredeti egyéniség volt, ez benne is van a képekben. Ugyhogy az ő munkássága a meglehetősen szürke, hideg, korabeli finn festészetben valamikor a század elején egy ilyen csóva volt.

- Mai szemmel végignézve Axeli Gallen Kallela kiállitását egy mai szem számára mit mondanak ezek a 40-50 évvel ezelőtti képek?

- Én azt hiszem, hogy sok mindent mondanak. Aki vonzódik egy kicsit a romantikához, vagy kiváltképp a szimbolizmushoz, az sokat tud meg a... hogy úgy mondjam az északi lélekről, az északi tájról és egy kicsit a történelemről is. Szóval nem úgy értem azt, hogy tematikában, mert tematikában is, hanem az előadásmódban. Ahogy ő ezt előadja, az félreérthetetlenül finn.

1021 1982. XI. 27. TV 1.M. 19.30
TV-hiradó.

- A múlt századi müemlékekben gazdag Kalocsa új látványossággal gyarapodott, ami nemcsak hogy új, de ötvöződik benne

S

SCHÖFFER, Miklós

Valóság 1969/7.

NICOLAS SCHÖFFER

Új szerkezetek a jövőnek

A KIBERNETIKUS VÁROS

A városépítészet, a regionális tervezés jelentős késedelemmel követi a haladást, mégpedig főként gazdasági okokból.

Az ésszerű és esztétikus szervezés város- és regionális tervezési szinten nagy problémát jelent, amely hatalmas beruházásokkal jár. Ezeket napjainkig inkább más, sokszor éppen káros célokra fordították, elsősorban a katonai beruházásokra.

Mégis bizonyos, hogy az események másképpen alakulnak majd. A közvélemény tudatára ébred saját erejének, felismeri, hogy lehetetlen világpusztító háborúkat kirobbantani, figyelemmel a vele járó kockázatra, és ez arra kényszeríti majd a népeket és népcsoportokat, hogy megértésre jussanak, csökkentsék a fegyverkezést és átalakítsák versengésüket. Hiszen ez a versengés egyre kicsinyesebbnek látszik a fejlődésnek olyan távlatai mellett, amelyek előttünk gazdasági, tudományos, sőt művészeti erők tekintetében megnyílnak és javítják az egyén életkörülményeit, egyre intenzívebb haladást váltanak ki a maximális anyagi, tudományos, műszaki és művészeti javak megszerzése érdekében. A versengés tovább tart majd, de konstruktív síkon; a háborúk vagy inkább versenyek tisztán lélektani, gazdasági, műszaki-tudományos és művészeti téren folynak majd. Különben ennek az újszerű versenynek a keretei már kialakulóban vannak és mind tisztábban rajzolódnak ki előttünk.

Tagadhatatlan, ha már rendelkezünk a szükségessel, a minőség jóval fontosabb lesz, mint a mennyiség. De az olyan nemzet vagy népcsoport, amely képes kiváló fajtákat, gondolkodó agyvelőt és jól szervezett emberi energiát produkálni, kétségtelenül elsőrendű szerepet kaphat majd embercsoportok ügyeinek a vezetésében, ha az emberek megértik vagy kénytelenek lesznek megérteni, hogy az építő szellemű együttműködés az egyetlen elfogadható megoldás földünk minden lakója számára.

A fejlődésnek ezen az útján, amely — ha csak katasztrófa nem következik be — bizonyosnak és visszafordíthatatlannak látszik, a központi kérdés a fajta lesz; a fajta biológiai és lélektani javítása határozza meg fejlődése különböző fokozatainak elérését, amelyek a valódi genetikai felszabadulás és a pszichikai komplexusoktól való mentesítése felé vezetik majd.

A genetika és a kondicionálás a jelen és a jövő két kulcskérdése.

A genetika tisztán tudományos kérdés; a kondicionálás tudományos, de főként esztétikai. *A kondicionálás vagy jobban mondva, a kondicionálások lehetnek egyéniek és kollektívek közvetlenek és közvetettek, pszichikaiak vagy fizikaiak vagy pszichofizikaiak, traumásak, érzékiek vagy gondolatiak, esztétikaiak vagy műszakiak.*

Az építészetet, a városépítést a kondicionálás valamennyi formája érinti, és figyelembe kell venniük a kondicionálás különböző formáiból eredő minden parancsoló előfeltételt.

Ezt a mai napig nem vagy csak egészen elvétve tették meg.

A három harmad

A társadalom mai állapotában a területszervezés terén világos szakadásnak vagyunk tanúi, mely a *funkcionális és a lakó városok* között következik be.

Az egyre növekvő mértékben gyorsuló és halmozódó igénybevételek csapdájába esett ember szükségét érzi, hogy munkakörnyezetét különválassza lakókörnyezetétől. A fejlődés itt is visszafordíthatatlannak látszik, és a szakadás a két környezet között lassan, de biztosan mind végérvényesebbé válik.

Mi is az a munkaváros vagy funkcionális város? Érintkezési és termelési hely, ahol pontosan meghatározott időszakokra bizonyos emberi energiákat összpontosíta-

nak fizikai vagy szellemi vagy egyszerre mind a kétféle erőfeszítés végrehajtása céljából, különféle termelési, hasznossági, tanulmányi, tehát különböző mértékben funkcionális célok érdekében.

A lakóváros lényegében a visszavonulás helye, amely az egyén korától függően ideiglenes vagy végleges; ennek a helynek elsősorban alvóhelynek kell lennie, tekintettel arra, hogy az egyén életének *egyharmadát alvással, egyharmadát munkával és egyharmadát pihenéssel tölti.*

Ebből a három harmadból az alvásra eső harmadot és a szabad időre eső harmadnak is egy részét bizonyára lakásán tölti el; tehát a lakóvárosnak biztosítania kell az egészséges, új erőt adó álom feltételeit, a feloldódást és nyugalmat.

Mivel a szabad idő-harmad szorosabb kapcsolatban van az alvási harmaddal, logikus, hogy a szabad idő eltöltését biztosító létesítmények ne legyenek túlságosan távol a lakástól.

Véleményem szerint a szabad idő eltöltésére szolgáló városok is funkcionális városok, és így is kell azokat szervezni. Ez nem jelenti azt, hogy ne kellene minden lakóvárosnak is saját szabad idő-központtal rendelkeznie: nagyságához mérten és főként a rövid szabad idők eltöltése céljára.

Már most kimondhatjuk, hogy a lakóhely felszabadultságot, dekoncentrációt, a funkcionális jelleg érintkezést, központosítást, összevonást jelent. Az első esetben magától adódik a vízszintes, a másodikban a függőleges jelleg.

Tehát a lakóváros koncepciója horizontális (szétszórtság), a funkcionális városé vertikális (érintkezés, központosítás).

Ami a szabad idő eltöltésére szolgáló várost illeti, megoldása szoros értelemben véve sem nem horizontális, sem nem vertikális, hanem laza és átmeneti a két véglet között.

Vizsgáljuk behatóbban és külön-külön a háromféle programot.

Első program: a munka

A függőlegesség és az összpontosítás olyan megoldásokat kíván, amelyek rugalmasak, azaz gyors és könnyű érintkezést és kapcsolatokat biztosítanak. Minden funkcionális egység programjának kifejezésre kell jutnia szerkezetében. A vertikális jellegű egyetemi központban például a középen egymás fölötti fokozatokban nagy előadótermeket kell elhelyezni, amelyek körül sugár alakban helyezkednek el laboratóriumok, gyűléstermek, vizsgáztató termek stb.; az alsóbb fokú igazgatás a terepszint közelében, a vezetés a csúcson. Az egész együttest látható váz foglalja magába, amelynek elemei egyidejűleg szerkezetek és szállítási vagy közlekedési hálózatot is képeznek. Az utóbbiak felvonókat, lépcsőházat, mozgószőnyegeket, vezetékaknákat stb. foglalnak magukba. Plasztikai és esztétikai síkon ez az épület térbeli dinamikájú, vertikális szobormű lesz, amely vázból, síkokból és átlátszó vagy áttetsző tömegekből áll, ahol a váz nemcsak az összeköttetések és vezetékek vivőereit alkotja, hanem a tiszta esztétikát is szolgálja, míg a síkok és tömegek a funkcionális feladatok befogadói.

A térbeli dinamikájú megoldás a tér dinamikus kihasználása látható vázak, valamint a térbeli dinamikájú együttesbe beilleszkedő síkok és átlátszó vagy áttetsző tömegek ritmikus és struktúrált felhasználása útján jön létre.

A térbeli dinamikájú megoldások lehetővé teszik az esztétikai és funkcionális jelleg szoros összekapcsolását anélkül, hogy az egyik a másiknak a rovására érvényesülne.

Az ilyen megoldások harmonikusan illeszkednek bele környezetükbe; vizuálisan egyesülnek a tájjal és sajátos ritmust teremtenek maguk körül.

Az együttes szervezete kívülről világosan és egy csapásra felismerhető; semmi nincs álcázva, minden látható.

A térbeli dinamikus szerkezetek topológiája egyszerre ésszerű és választékos. A helyes arányokkal rendelkező, látható szerkezetekben az ember mindig jól érzi magát; járását és útvonalait az őt körülvevő ritmus szabályozza.

Ezek a szerkezetek nem játsszák ki az embert és a természetet, hanem ellenkezőleg: hangsúlyozzák ellenpontjukkal.

Függőleges szerkezetben az összpontosítás is egyszerűbb a gyors összeköttetések folytán.

Az érintkezések városa ez, amely rendelkezik minden műszaki könnyítéssel: összeköttetés helyváltoztatás útján, dróton vagy drót nélküli úton, szimultán gyűlések a csoportok kölcsönös kapcsolata mellett, természetesen belső videotelefonhálózattal.

Az épület tetején és nagy magasság esetén közbenső szinteken is helikopterleszállóhelyeket létesítenek. Hiszen bizonyos nagy központok számára nem elképzelhetetlen az 1000 vagy 1500 méteres magasság sem.

Nemzetközi és nemzetek feletti igazgatási épületek, egyetemi központok, tudományos kutatóintézetek stb. könnyen vonzhatnak hatókörükbe 10 000—30 000 személyt. Ezek az emberek függőleges vázra felfüggesztett terekben, szakmájuk szerint elosztva, optimális körülmények között dolgozhatnak. Ezek a körülmények elsősorban lélektaniak: a felszíntől való elszakadás a könnyűség érzetét kelti és megkönnyíti a szellemi erőfeszítést.

Nagyon meglepett, amikor láttam, hogy az ipar és a kereskedelem magasépületeiben a vezetőség a legfelső emeleten helyezkedik el; többször megfigyeltem, hogy a felhőkarcolókban az építész gyakran a legfelső emeleten rendezi be irodáját.

Mindnyájan menekülünk a súlyunk elől; Ikarosz óta egyre inkább beigazolódik, hogy minden emberi törekvés között a súly leküzdése az, ami a leginkább zaklatja az embert. Ma már kezdünk belépni a súlytalanság és a felemelkedés korába.

Melyikünk nem álmodta már azt az ősi álmot, hogy kellemesen lebeg és felszáll az űrbe!

Minden olyan építkezési megoldás, amely felfelé tör, uralja a teret, föléje emelkedik — egyúttal biztonság érzetét kelti, kedvező feltételeket teremt a szellemi és fizikai erőfeszítés számára. Bizonyára vannak más okok is, amelyeket kutatni és bizonyítani kell, mint az idegkémiai, fény-, kozmikus sugárzási vagy más hatások, a levegő sűrűsége és összetétele stb.

A térbeli dinamikát természetesen nagyon tág értelemben kell felfogni. A formai megoldások nem korlátozottak, ellenkezőleg; a legváltozatosabb, sőt a legváratlanabb fejlesztések lehetségesek.

A térbeli dinamika nem limitatív elgondolás, hanem valóságos nyitány és formai felszabadulás, amely bámulatosan alkalmazkodik az esztétikai problémákhoz és a jelen és jövő funkcionális szükségszerűségeihez.

A térbeli dinamika rugalmas és statisztikus hálózat, amelybe a legváltozatosabb képletek írhatók.

Görbe, ortogonális, hegyes vagy vegyes megoldások visznek majd az esztétikai és funkcionális igényeknek megfelelő végtelen változatosságot a térbeli dinamikus szerkezetek megvalósításába.

Második program: a lakóváros

Míg a munkára fordított harmad vertikális jellegű, az alvásra eső horizontális; hiszen függőleges, álló vagy ülő helyzetben dolgozunk, de vízszintes helyzetben alszunk. A kétféle funkció építészeti keretének meg kell felelnie ennek a kétféle funkciónak, integrális összhangban kell lennie vele. A függőlegesség vizuális érzete arra ösztönöz bennünket, hogy felálljunk, hogy párhuzamos helyzetben legyünk.

Ezzel szemben a vízszintesség lazításra, dekoncentrációra késztet.

Minden kétségen fölül áll, hogy a felhőkarcoló nem lehet hálóhely, nem késztethet nyugalmas és tevékenységmentes álomra.

Tehát úgy képzelem el ezeket a városokat, hogy viszonylag közel vannak a földhöz, de mégis bizonyos magasságban, 10—30 méterrel a föld fölött, magas pillérekre helyezve.

Ezeket a városokat kisebb-nagyobb hosszúságú, a táj fölött elnyúló sávok alkotják; a lakóhelyek legfeljebb kétszintesek lesznek. Minden lakás tipizált, előre gyártott térelemből, minden egység (sáv) 100—500 egymás mellé helyezett lakásból állhat majd.

Ezek a sávok a lakók számához viszonyítva látszólag nagy területet foglalnak el. Tekintettel azonban arra, hogy magas pilléreken állanak, távol a földfelszíntől, nagy területet hagynak szabadon, és városrendezési szempontból olyan lazítást tesznek lehetővé, amilyenre még nem volt példa.

A társadalmi csoportoknak úgy kell ritmusossá tenniük és harmonikusan megszervezniük mindennapi életüket és szerves működésüket, mint a légzés vagy a szívverés ritmusa, amely a szervek összehúzódása és tágulása. A mindennapi összehúzódás olyan városi kereteket igényel, amelyek ezt megkönnyítik; az összehúzódás éjszakai megszűnése éjszakára ugyancsak megfelelő kereteket kíván. *Az egyén életritmusa hasonló a közösségek életritmusához; amíg ez a két ritmus nem szinkronizált és nem optimális körülmények között szervezett, az ember és a társadalmi csoport, amelynek tagja, mind fizikai, mint pszichikai értelemben többé-kevésbé traumatizált lesz.* Ez a traumatizmus egyéni vagy kollektív kóros és pszichopatologikus jelenségeket vált ki.

Minden siker, minden tökéletesség titka, hogy a ritmust alkotó elemek között fennálló arányossági összefüggések optimálisak legyenek.

Amíg szívműködésünk és légzésünk ritmusa megfelelően arányos, egészségesek vagyunk, képesek vagyunk váltakozó és józan erőfeszítésekre és pihenésre.

Az ebben a ritmusban beálló legkisebb zavar jelentkezik körzérzetünkben. Ugyanez a jelenség mutatkozik meg kollektív síkon is. Mindaddig, amíg embercsoportok nem lélegezhetnek kényelmesen városi kereteik között, amíg kollektív ritmusuk szerveit nem tökéletesítik, előfordulnak szociális nyugtalanságok, mindenféle összeütközések, anarchikus megrázkódtatások, azaz görcsös és rendezetlen közösségi élet, amely nem képes korához alkalmazkodni, felfedezéseit megemészteni, kincseiből hasznot húzni.

Ez korunk egyik leglényegesebb problémája.

Ezeken a szervi okokon kívül vannak azonban esztétikai és műszaki szervezési okok is, amelyek ezt a megoldást igazolják.

A műszaki szervezés szempontjából, a látszat ellenére, az épületek nem foglalják el ténylegesen a területet; a 10—300 méter magasságban levő hajlékok szabadon hagyják a terepet a mezőgazdaság, a közlekedés, a kertek és erdők számára. Mozgalmas terepen könnyen alkalmazkodnak a különböző domborzati viszonyokhoz.

Ha a terület ténylegesen nincs elfoglalva, mint a hagyományos városépítés esetén, minden kockázat nélkül módosítani lehet a lakható tér urbanisztikai tervét. Míg a múltban — és még ma is —, a városok által elfoglalt terület elvesztette mezőgazdasági művelési lehetőségét, ésszerű volt korlátozni a települések kiterjedését, és nagy területeket szabadon hagyni. Ma e rendszer mellett Franciaország összes beépített területe alig 4%.

Eddig még többé-kevésbé jól megy a dolog, de a közlekedés jelentős és ma még embrionális állapotban levő fejlődése folytán a nagy városok túltelített, hatalmas egérfogókká válnak, amelyek végeredményében legalább részleges lebontásra ítéltettek. A központok közötti közlekedés költségessé és nehézzé, az utak elégtelenné és életveszélyessé, a távolságok megbénítóvá válnak.

A nagy, függőleges jellegű központok nagy összpontosítás mellett gyors érintkezést tesznek lehetővé, mert az útvonalak függőlegesek, tehát rövidek.

Az elnyújtott lakóváros és munkavárosok között sem lesznek nagyok a távolságok, és a közlekedés mind a levegőben, mind a földön bonyolódik le; a levegőben helikopterek és helikopter-buszok, a terepszinten széles közvetlen utak, amelyek gyors helyváltoztatást tesznek lehetővé.

Ugyanez a folyamat megy végbe a nagy ellátó központok és a lakóváros, valamint a szabad idő eltöltésére szolgáló város és a lakóváros között.

Tehát indokolt a természeti környezetben, a munkaváros körül elszórtan elhelyezett 10 000—50 000 lakosú lakóvárosokat elképzelni.

Ezek a városok magas oszlopokon nyugvó, legalább 50 térelemet magukba foglaló lakóegységekből, sávokból állanak majd.

Ezek a térelemek hosszúkás hajlékok, amelyek nagy sorozatban előre gyártott, adaptálható szekrényekből állanak, mint különben a lakóváros valamennyi eleme, a pillérektől kezdve a födémekig; a térelemenként csoportosított vezetékaknák és a konyha-vizesblokk belső mag; a válaszfal szerepét betöltő beépített bútorok azonos térfogatúak és váltakozva két térelem felé néznek. Ezeket a bútorokat belül különbözőképpen lehet kialakítani, így különféle célokra használhatók; éppen úgy szolgálhatnak a tv, a hűtőszekrény, mint ruhák és használati tárgyak elhelyezésére. Egyúttal hangszigetelők. A bútorok a térelem belsejében is elhelyezhetők, úgyhogy a használó saját ízlése szerint használati tárgyak elhelyezésére, válaszfalként, vízszintes helyzetben ládaként stb. használhatja fel. A térelem belsejében minden válaszfal-panel forgó, behúzható vagy harmonika rendszerű, és ez a lakótér igen rugalmas szervezését teszi lehetővé. A térelemek oldalirányban bővíthetők, de egy szint magasságúak.

A hosszirányú kelet—nyugati természetes világítás megfelelő fényerősséget és kielégítő természetes szellőzést biztosít.

A lakás használója kollektív és egyéni előnyöket élvez majd. Kollektív síkon automatizált lesz a víz- és energiaszolgáltatás, valamint a napi fogyasztási cikkek szállítása. Minden lakóegységnek közös leszállási területe és földalatti garázsa lesz.

Egyéni síkon a lakás használója jól érzi majd magát saját rekeszében, mert szemben nem lesznek épületek, és a szomszédoktól hangszigetelő válaszfalak választják el. A térelemek mind oldalirányban, mind magasságban bővíthetők, tehát különböző létszámú családok befogadására alkalmasak.

Az épületekben a közlekedést felvonók vagy mozgólépcsők biztosítják; 50 térelemként az egymáshoz képest eltoltan létesített folyosók biztosítják az oldalirányú közlekedést, így a járókelők nem zavarhatják a lakókat.

A teraszok részben közösek, részben az egyes lakásokhoz tartoznak.

Ezek a lakóegységek úgy terülhetnek el, hogy a terep domborzati viszonyait nem kell figyelembe venni, ezért bárhová telepíthetők. Az épületek teljes előregyártással, nagyüzemi módszerekkel készülnek, könnyen szállítható, szabványosított szekrényszakaszok alakjában.

A horizontális jellegű lakóegység másik előnye, hogy megfelel az emberi léptéknek; nincsenek mértéktelen, agyonnyomó arányok, sem a laksűrűség nem túlzottan nagy, mert a nagy laksűrűség mindig gátlólag hat a szabadság érzésére és összeütközéseket okoz.

A vízszintes jellegű építkezésen a munkálatok nagyon gyorsan mennek végbe; számos munkacsoport dolgozhat egyidejűleg különböző helyeken és csatlakozhat egymáshoz.

Ami az esztétikai szempontot illeti, nyilvánvaló, hogy ezek a magas pilonokra felfüggesztett, hosszan elnyújtott sávok igen rugalmasan alkalmazkodnak a terephez. Bármilyen terepalakulatba vagy felszínre ellenpontként telepíthetők. *A térbeli dinamikus szerkezeteken mindig szabadon jár át a tekintet, nem képeznek sem vizuális akadályt, sem tömegükkel nem akadályozzák a közlekedést.* A tér, bár valorizálva, még rendelkezésre áll.

A változó magasságú házak és a különböző hosszúságú és mélységű sávok váltakozó ritmusa a terepszinten valóságos térbeli dinamikus domborzatok kialakítását teszi lehetővé, amelyek mind a levegőből, mind oldalról nézve érzékeltetik sajátos ritmusukat, és környezetüknek egyéni esztétikai jelleget adnak.

A harmonikus statisztikai továbbfejlesztés

Ezek a városok azonban nem merevednek meg sem az időben, sem a térben.

Mivel bővíthetők, növekedhetnek, terjeszkedhetnek mind előre kidolgozott bővítési tervek szerint, mind a közvetlen továbbfejlesztési igényeknek megfelelően, ami szerves jelleget ad nekik. Az ellenkezője is lehetséges; könnyű ezeknek a létesítményeknek a leszerelése és más helyre való átszállítása is.

Különben a terület pontosan meghatározott szektorai számítóközpontok ellenőrzésével fejlődnek majd, ahol elektronikus agyak veszik és osztályozzák a lakosság évszakonkénti vagy végleges vándorlására vonatkozó összes adatait.

Ennek alapján funkcionális és esztétikai irányelvek jönnek létre, amelyek figyelembe veszik a környező szektorok problémáinak összességét és a lakóterek harmonikus fejlesztését, valamint a funkcionális és szabad idő eltöltésére szolgáló központok helyes telepítését biztosítják.

Ezek a központok azokat az alapvető ritmusokat szabályozzák, amelyek megszabják a terület egészének fejlődését vagy a gazdasági, demográfiai problémák, a termelékenység, az elosztás, a különböző szintű oktatási igazgatás, a fogyasztás, a szabad idő, a munka és a pihenés koordinálását; minden ilyen számítóközpont, statisztikáival és sajátos ritmusával állandóan *részt vesz a jelen alakításában, amely gyorsan múlttá válik, de főként a jövő formálásában, amely egyre gyorsabban válik jelenné.*

Ezek jövőbe tekintő agyak, ahol az elektronika és az ember rugalmas és egyre kényelmesebb fejlődést szervez a lehetséges tényezők maximális figyelembevételével.

A társadalom értékét azok a fajták határozzák meg, amelyek alkotják és viszont. A társadalom éppen annyira az emberért van, mint az ember a társadalomért.

Ez a *társadalmi reciprocitás* törvénye, amely létrehozza a két fő összetevő, az ember és a társadalom valódi egyensúlyát. Ezt az egyensúlyt nem könnyű létrehozni, és állandóan ellenőrizni kell, mert a befolyásoló tényezők mind változók, és az esetek többségében bizonytalanok.

A dolgok mai állása szerint csak a szakemberek és a külön e célra szolgáló gépek (elektronikus agyak) éber és állandó előrelátása biztosíthatja a napi folyamatok helyes működését.

A város ilyen szervezése vagy inkább organicitása nemcsak a fejlesztés síkján érvényesül, hanem a város napi működésén belül is, ahol az egyének közötti és az egyén és környezete közötti kapcsolatok állandóan meghatározatlan impulzusoknak kitettek, mely impulzusokat vagy más egyének vagy egyéncsoportok vagy természeti jelenségek idézik elő. Ezek potenciális lehetőségek (Lupasco szóhasználata szerint), amelyek aktualizálódnak vagy kölcsönösen aktualizálják egymást a véletlen statisztikai törvényei szerint.

Hogy bevezessük az emberi eredetű indeterminizmusokat (amelyekben a legtöbb váratlan jelenség és ezért a legkevésbé alkalmasak a telítődésre), de bizonyos értelemben azért is, hogy annak a nagyszámú, különböző fontosságú eseménynek, amely a lakott település mindennapi életét jelenti, demokratikus fejlődési irányt adjanak, a városban elszórtan elhelyezett vezérlőhelyek szükségesek, melyeket kapcsológombokkal irányítanak. Ha valamely lakos az adott területen valamilyen változást igényel, a kívánt fokig forgatja, majd megnyomja a választott jelenségre vonatkozó gombot; az így gyűjtött információkat állandóan betáplálják a központi agyba, amely azokat állandóan kvantifikálja és parancsokká alakítja át, amelyek közvetlenül a szóban forgó eseményre hatnak.

Melyek ezek az események vagy szektorok? Azok, amelyek a valódi terület- és városrendezés alapját képezik. Az öt topológiának nevezném ezeket, mégpedig az idő, a fény, a hang, a klíma és közlekedés topológiájának.

Az öt topológia

A társadalom jelenlegi fejlődési fokán lehetetlennek tartom, hogy olyan rutinnal és olyan tervek szerint építsük a házakat és városokat, ha csak a terület kis tört részén is, amelyek a középkori várépítők eljársai és tervei.

A mainak mondott építészet, amely időnként még merésznek is tartja magát, ugyanazokat az anyagokat használja, mint távoli őseink: tömegeket, síkokat vagy éppen üres tereket.

Pedig ezek az anyagok elmúltak; kezdetleges, a dzsungel törvényére támaszkodó topológiának felelnek meg.

Az időjárás viszontagságai vagy más emberek ellen védő hajlék, a hajlékok más hajlékegyüttesek ellen védő együttesek. Az építészetben a félelem topológiája, a zárt áramkör topológiája uralkodik, amely hosszabb vagy rövidebb határidőre szorosan berekesztett.

Az új topológia, amelyet javasolok, nyitott topológia, a bizalom, sőt — ne féljünk kimondani — a szeretet topológiája, a szó legnemesebb értelmében.

Lejárt a menedékek ideje, melyek helyébe, nyitott rekeszek lépnek; lejárt a menedék-együttesek ideje, amelyek helyébe időben és térben ritmizált szerkezetek lépnek.

Ehhez olyan anyagok szükségesek, mint az idő, a fény, a hang, a tér, amelyek az öt topológia alapját képezik:

1. Idő — a ritmusok topológiája;
2. Fény — a fény topológiája;
3. Hang — a hallható topológiája;
4. Klíma — a mesterséges és természetes klimatikus áramlatok topológiája;
5. Tér — a tér topológiája.

Ebben a sorrendben kell ezentúl a terület bármely részletének szervezését kidolgozni, hogy harmonikusan beilleszthessük a telekrészt a szektorba, a szektort az együttesbe és az együttest az együttesek sorába, figyelembe véve, hogy minden telekrésznek és minden együttesnek megvan a maga információs és irányító rendszere, és minden központ érintkezésben áll a másikkal, és így állandó kölcsönhatásban levő központok szerves hálózata alakul ki.

A nagy együttessorozatok szervezése a nagy kibernetikus központok feladata.

Így hozható létre majd az a valóban homeosztatikus társadalmi rendszer, amely biztosítja a közösségi élet harmonikus rugalmasságát.

Vizsgáljuk meg most közelebbről az öt topológiát.

1. *A ritmusok (az idő) topológiája*

Minden organizációban és dezorganizációban az alapvető probléma az idő felhasználása. Város vagy terület szervezésével kapcsolatban természetes, hogy az első sorokat az ideiglenes szerkezeteknek kell szentelni.

Mielőtt építenénk vagy tervet készítenénk, előbb különböző időbeni sűrűségű övezeteket kell meghatározni és ütemegyüttest kell szervezni, mely ütemek beleilleszkednek egymásba és mintegy időből vagy különféle időkből álló szerkezetet, sőt szoborművet alkotnak.

Bizonyos funkcionális vagy a szabad idő eltöltésére szolgáló magok közül a lehetséges események nagy sűrűségét, más funkcionális vagy a szabad idő eltöltésére szolgáló magok körül inkább közepes sűrűségét kell elképzelni, míg a lakóövezeteket meglazult ritmusok veszik körül. A valóságos időbeli topológia tervezésének minden más tervezést meg kell előznie.

Milyen elemek játszanak közre ennek a topológiának a kidolgozásában? Elsősorban minden mozgás, tehát minden olyan tárgy, lény, természetes vagy mesterséges jelenség, amely mozgásra képes vagy amely mozgatható; azután mindenféle vizuális és hangzó elem megjelenése, sűrűsödése, csökkenése vagy eltűnése.

Összefoglalva: a ritmusok topológiája időben végbemenő tervezés, ami az események különféle sűrűségével jellemzett övezetek egymás mellé és egymás fölé helyezéséből áll.

Ez az építészeti együttesekre alkalmazott és azokba beépített kromodinamizmus, amely Lupasco szóhasználatával „az időpotenciális dinamizmusának ritmusos aktualizálása".

2. *A fény topológiája*

Az idő után a második elsőrendű fontosságú anyag a fény. Az éjjel és nappal változó és változtatható fényerősségű övezetek szervezése bonyolult problémát jelent.

A nappali adottságok ugyanis teljesen mások, mint az éjszakaiak.

Ezt az elkerülhetetlen dualitást minden tervezésnek figyelembe kell vennie.

A természetes világítás jellemzőit földrajzi, éghajlati és meteorológiai adottságok alapján határozzák meg. Tehát kész tényekkel állunk szemben, amelyekkel néhány javítás figyelembevételével játszanunk kell. A nappali fényjelenségek alakulása azok közé a határozatlan tényezők közé tartozik, amelyeknek minden szervezésben szerepelniük kell; hogy javításokat lehessen előirányozni többé vagy kevésbé ideiglenes jellegű meghibásodások esetére; például a természetes világítás erősségének szokatlan csökkenése esetén nagyon alacsony mennyezet folytán mesterséges fényforrások automatikus bekapcsolásáról kell gondoskodni a lakóegységben automatikusan működő kibernetikus rendszer útján.

Másik megoldás a természetes fény felfogása és ideiglenes vagy végleges bevezetése az árnyékos övezetekbe.

Erős sugárzási pontok vagy ellenkezőleg, nappal árnyékos övezetek létesítése funkcionális vagy esztétikai igényeknek megfelelően.

A természetes világítású területek mesterséges színezése.

Amint látjuk, már nappali világítás szervezésének a problémái is bonyolultak. Az éjszakai világítás szervezése azonban még nehezebb problémát vet fel. Elsősorban *állandó* és *ideiglenes, esztétikai* és *funkcionális* éjszakai világítási övezeteket kell előirányozni.

Az éjszaka állandóan világított területek ugyancsak lehetnek esztétikaiak és funkcionálisak. A valamely meghatározott szektor jelölését szolgáló, szoborként kialakított fényjel elsősorban esztétikai. Ha kibernetikai programozás alapján mozgásban van, állandó látványosságot jelent. A szabad idő eltöltésére szolgáló központban azonban az éjszakai, esztétikai jellegű, audiovizuális fénydinamikai látványosságok ideiglenesen is működhetnek.

A vízszintes és függőleges irányú közlekedés olyan mesterséges világítást igényel, amely lehet akár ideiglenes, akár állandó.

Lesz időszakos világítás is, amely közbenső helyet foglal el az állandó és az ideiglenes világítás között. Ezek fény útján adott információk és a kollektív szabályozás eszközei, amelyeket mindig a kibernetikai központ vezérel. Ilyen jelzések irányozhatók elő a nappali árnyékos övezetekben is.

Végül egész skálája lesz az épített vagy természetes elemek ideiglenes megvilágításának abból a célból, hogy állandóan változó éjszakai tájat hozzanak létre.

Ami a fény útján történő szabályozás, kondicionálás kérdését illeti, különösen pedig az időszakos fény felhasználását ilyen célra, szinte kollektív terápiaként lehet alkalmazni.

A fénykibocsátással hangsúlyozott vizuális és audiovizuális ritmusok mély benyomást tesznek a nézőre; ha ezek a ritmusok egyidejűleg vizuális és ideiglenes jellegű esztétikai elemeket tartalmaznak, elképzelhető volna a nézőkre gyakorolt elbűvölő hatás (pl. tűzijáték) folytán valami valóságos kollektív terhelésátvétel.

Tehát tervbe vehetünk a kibernetikai központok útján programozott időszakos látványosságokat, amelyek a megfelelő időpontban következnek be, hogy élénkítsék vagy kikapcsolják a város életét. A központ által adott parancsok nagyrészt a lakásegységben elszórt vezérlőpultok útján kapott egyéni parancsok kvantifikálásától függenek.

Felesleges hangsúlyozni az időszakos fény fontosságát és a kollektív viselkedésre gyakorolt hatását.

A gyorsan telítődő, periodikus ütemű régi reklámvilágítás és a teljesen statikus éjszakai világítás között van új rugalmas, esztétikus és egyúttal gyógyhatású világítási megoldás is, amely a homeosztatikus rendszer folytán rugalmas, az állandóan rendelkezésre álló, nagy műgonddal kialakított vizuális és ideiglenes szerkezetek folytán esztétikus; a tudományosan kidolgozott és kikísérletezett adatokon alapuló adagolás és állandó ellenőrzés folytán gyógyhatású, megelőző és nem traumatizáló.

Ezt a fejezetet is meghatározással zárom, a luminodinamikus meghatározásával, amely minden olyan szervezés alapja, mely a fényt használja fel: s ebben ismét Lupascóra hivatkozom.

A luminodinamizmus a tér potencionális dinamizmusának és a fény potencionális dinamizmusának együttes és heterogenizáló aktualizálása.

3. A hallható topológia

A hallhatóság problémáját a hangon mint anyagon át kell nézni. A hang nagyon fontos anyag; közvetlenül az idő és a fény után következik. Ma már nagyon fejlett műszaki alappal rendelkezünk a lakóegységek hangtechnikai szervezése céljára.

Kétféle hangzó anyagot kell megkülönböztetni: a természetes és a mesterséges anyagokat.

A természetes hangok egyrészt mindenféle természetes zajok, amelyek a hangtechnikai szervezetben általában nem zavarók, ellenkezőleg, szerencsés határozatlanságot visznek bele (állathangok, szél, lombok zúgása stb.), másrészt az emberi és műszaki eredetű zajok; ezeket a zajokat viszont többé-kevésbé korlátozni vagy semlegesíteni kell vagy olyan helyre kell lokalizálni, ahol az ilyen hangjelenségek nem zavarók vagy — végül — különböző műszaki eljárásokkal csökkenteni kell.

Viszont mesterséges hangok képezik az építő igazi anyagát, akinek természetesen és mesterségesen zajmentesített övezeteket kell terveznie, mely utóbbiak esetében például felhasználhatja az ultrahangot és a hangtompítás minden eszközét; terveznie kell különböző mértékben hangos övezeteket, ahol a központi kibernetikus vezérlés útján élénkítő és kikapcsoló jellegű hangos hátteret sugároznak, amelyek valóságos audiovizuális fürdőt alkot; és végül terveznie kell zajos övezeteket, főként a szabad idő eltöltésére szolgáló városokban.

A hangtechnikai tervezésnek elsőrendű jelentősége van; bizonyos hanghatások és zajok sérülést okozó hatása nem szorul további bizonyításra, sem pedig a harmonikus hangtechnikai szervezés jótékony hatása.

Logikus, hogy az építőnek ezeket az elsőrendű fontosságú anyagokat művészettel és hozzáértéssel kell kezelnie. Ebben van a zene valódi szocializálása; mint minden művészi kifejezésmód, a zene is leszáll majd elefántcsonttornyából, hogy beépüljön a lakóegységek harmonikus szervezetébe.

4. Az éghajlat topológiája

Az ember bizonyos passzivitással viseli el az éghajlat mindenféle változásait. Pedig a hőmérséklet és a nedvesség változásai, valamint a légáramlatok, amelyek ezeket magukkal hozzák, a bennünket körülvevő jelenségek közül a legkedvezőtlenebbül befolyásolnak. Ideje, hogy a lakóegységek klimatikai szervezésére gondoljunk, amin főként az ezeket az együtteseket körülvevő klímát értem.

Ezen a téren is gondolni kell az építész beavatkozására.

Elképzelhető, hogy változó és fokozatos mikroklímájú és ellenőrzött védett övezeteket létesítsünk, amelyeknek az ellenőrzését a kibernetikai központ látja el; erre a célra fel lehet használni fúvószerkezeteket, hősugárzó falakat, vízfüggönyöket, hőlégfüggönyöket, mesterséges esőt és különböző műszaki megoldásokat a vihar és felhőzet eloszlatására. A nagyon hideg, meleg vagy nedves éghajlati övezetekben a lakóépületek körül mesterségesen védett és klimatizált övezeteket kell majd létesíteni, hogy elkerüljék az éghajlati viszonyok váltakozásának traumatizáló hatását.

Tropikus vidékeken sokkal egészségtelenebb, ha a klimatizált épületből naponta többször kimegyünk az utcára, mint ha nem klimatizált épületben lakunk vagy dolgozunk.

A klimatikai szervezésnek harmonikusan kell alkalmazkodnia a hely funkciójához, élénkítő, semlegesítő, kikapcsoló hatást kell kifejtenie, azaz meg kell határoznia a lakóegyüttesek klimatikai környezetének optimális feltételeit.

Ebben a fejezetben kívánok a „szagról" is szólni, amely nagyon fontos és amellett nagyon elhanyagolt tényező. Természetes, hogy gondoskodni kell minden kellemetlen szag és kipárolgás (ipari, közlekedési stb.) alapos kiküszöböléséről, elő kell azonban irányozni olyan beavatkozást is, hogy elosztó nyílásokon át illatosítás vagy szagtalanítás céljára megfelelően összeállított vegyi anyagokat vezessenek be.

Egyes helyeken, például a szabad idő eltöltésére szolgáló területeken, a lökésszerűen vagy állandóan adagolt illatok valóságos programozását lehet előirányozni.

Szükség szerint a lakó- és dolgozóövezetekben kikapcsoló vagy élénkítő illatokat fognak adagolni. Természetes, hogy itt is a központi kibernetikai vezérlés látja el az ellenőrzést, a vizsgálatot és az elosztást.

5. A tér topológiája

Az idő és a fény után foglalkozzunk az ötödik alapanyaggal, a térrel. Itt kizárólag a térdinamika elvei szabályozzák az építész eljárását.

Mi a térdinamizmus (spatiodynamisme)? *A tér mint alapanyag dinamikus beépítése a strukturált alkotásba vagy Lupasco kifejezésével élve, a tér potenciális dinamizmusának aktualizálása.*

A tér legkisebb töredéke is hatalmas energetikai jelenségeket tartalmaz. Okosan ütemezett esztétikai struktúrák a rendelkezésre álló tér töredékeinek sorozatát aktualizálhatják és felszabadíthatják azok energetikai tartalmát. Az így meghatározott és felszabadított töredékek között fennálló dinamikus kapcsolatok sokdimenziós topológiát hoznak létre, amelynek fontossága senkinek a figyelmét nem kerülheti el. Ez a topológia potenciálisan tartalmazza az egyének, általában a szerves lények és a tárgyak vízszintes és függőleges irányú közlekedésének minden lehetséges útvonalát.

A szabályozó útvonalaknak ezek az együttesei és belső arányossági viszonyaik által meghatározott, sajátos esztétikájuk határozzák meg minden épített együttes lényeges jellemzőit. Az épített együttes esztétikai sikeressége, azaz az optimális arányok biztosítása az összetevők között, a funkcionális sikerülés, az együttes energiasugárzásának és vonzó erejének feltétele.

Könnyű mozogni harmonikus útvonalakon, ösztönző és esztétikai érzeteket kiváltó környezetben, olyan rendben, amely minden gyötrő szakaszos ismétlődést, telítettséget kizár, ahol minden anyag önmagát és az egyént könnyíti. A szervezett környezetben, amely egyúttal térdinamikai siker, a súly a lehetséges szélső minimumra csökken. Jelenlegi környezetünk számtalan vizuális, hangos, éghajlati és nem esztétikus gátlása mind eltűnik majd, hogy a teljesség és megkönnyebbülés érzésének adja át a helyét. Ez a tér terapeutikája a tér útján.

Ha utolsó helyre tettem a teret, úgy ez azért történt, mert az építész csak az öt topológia javasolt sorrendben való kidolgozása után láthat hozzá a szoros értelemben vett építészeti tervezéshez. Ez annyit jelent, hogy elsősorban pontosan meghatározza a különböző eseménysűrűségű övezeteket, ami pontos funkcionális tervet jelent, minthogy itt határozzák meg a különböző — munka, szabad idő és lakóövezetek közötti kölcsönös kapcsolatokat; ezután következik a második szakasz: a fény; a fénytechnikai tervezés után harmadik helyen áll a hangtechnikai tervezés; negyedik: az éghajlat és végül ötödik: a tér. Csak ebben a sorrendben lehet minden problémát összhangban és fokozatosan megoldani, az épített szerkezeteket pontosan kidolgozni, kibernetikai központokról leágazó érzékeny hálózatokat telepíteni.

Schöffer Miklós

Műveit látta Párizs, Amszterdam, New York, London, Brüsszel, Sao Paolo, Buffalo, Pittsburgh, Velence — ahol elnyerte a Biennálé nagydíját — továbbá Oszaka, Caracas, Milánó, San Francisco. Néhány alkotását a Budapesti Szépművészeti Múzeum őrzi. Az 1912-ben született, és 1936 óta Párizsban élő Schöffer Miklós most szülővárosában, Kalocsán mutatkozott be a magyar közönségnek.

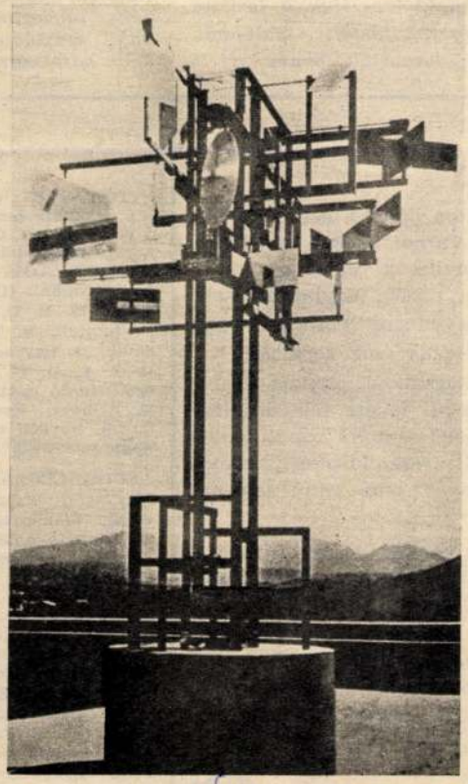

Térdinamika

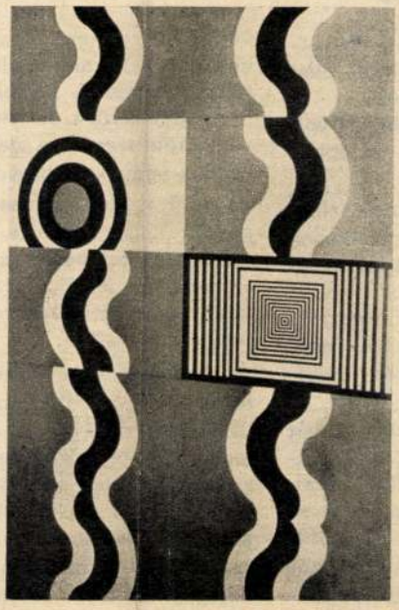

Szériagrafika

Schöffer tudományos módszerességgel fejleszti ki elméletét a térdinamikáról, fénydinamikáról és idődinamikáról. Fénydinamikus szobrai a nagyvárosok villogó reklámdzsungelét és a folyó víztükrén megcsillanó napsugár játékát idézik. Térdinamikus autószobra a ritkuló zöld erdő fáira emlékeztet kopár fémágaival. Forgó Miniszobrának nikkelfelületei madarak szárnycsapását utánozzák. Kibernetikus városának modelljei a jövő életmódját keresik. És Liège-ben már áll térdinamikus kibernetikus fénytornya, az 52 méter magas acéltraverz a vízszintes karokkal, a 66 különböző nagyságú és formájú forgótükörrel, és a 120 sokszínű reflektorral. S a fényjátékot zeneszó kíséri.

A hamburgi balett című alkotásán a fémrudak térszerkezete előtt táncoló pár látható. Testük a tánc szárnyalásában megfeszül, lendületük csúcspontján egymást emelik, egymást segítik. Ez az alkotás pillanata, a folyamat, ahogyan az ember a művészetben, a művészettel önmagát megfogalmazva, újrateremti saját lényegét: a humánumot.

a—s

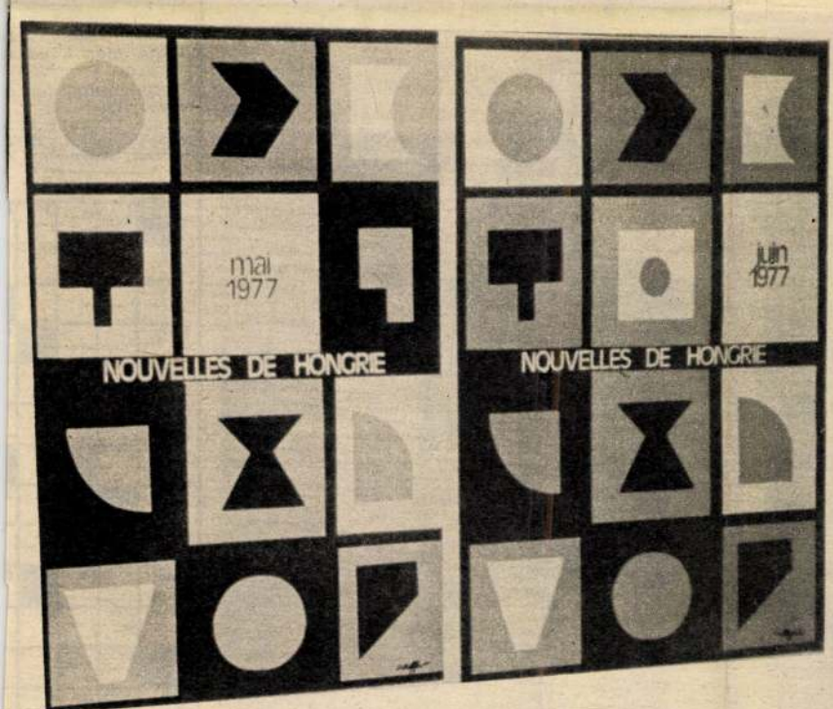

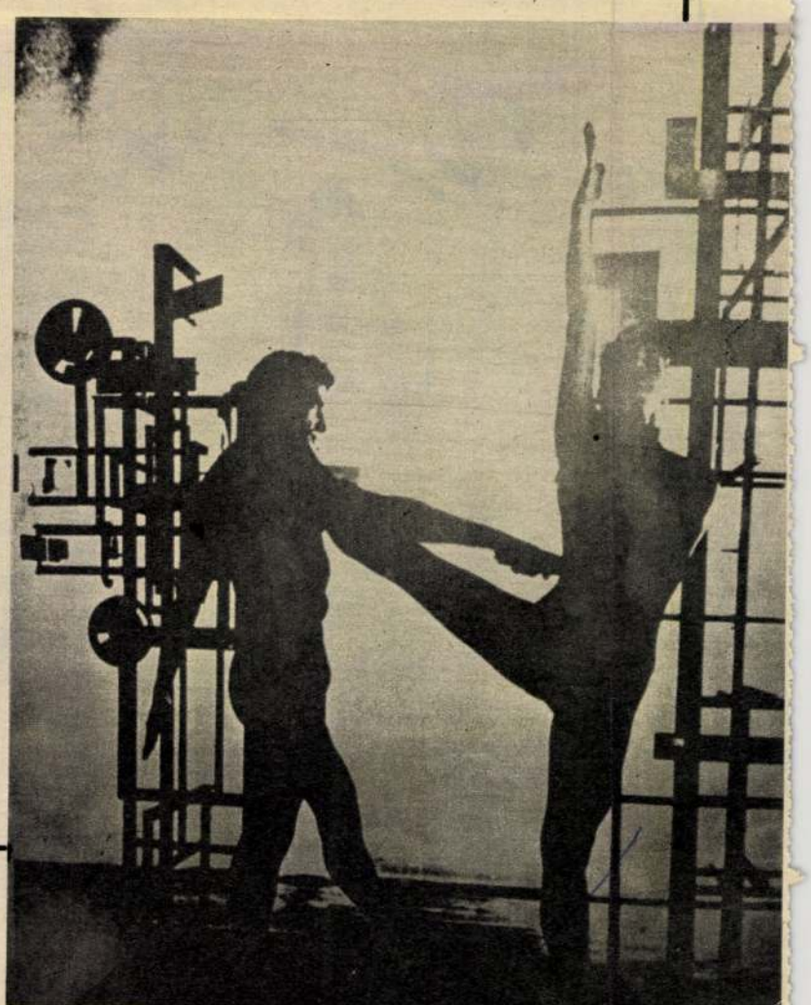

A Párizsi Sajtóiroda lapja. Jobbra: A hamburgi balett

Geszti Anna felvételei

kisebb, mindössze 2602 négyzetkilométernyi kiterjedésű tartományába. Síterepe ma már annyira kialakított, hogy a lesiklás több, mint 60 kilométeres pályán is lehetséges.

„Huit pays — un même fleuve" — Nyolc ország — egy folyó. A lap egyik magyar munkatársához szegődve felidézhetjük a múlt évi, hazánkban megrendezett Duna Konferenciát; újságíró résztvevői egyöntetűen megállapították, hogy a Duna és környezete közel sincs adottságainak megfelelő kihasználtságában. Ezért is fontos, hogy a Duna-bizottság ülésein a hajózás mellett egyre nagyobb figyelmet szentelnek a turizmusnak is.

aki a többi között így ír: „... Meglátogattuk a Tihanyi Apátságot, és az alatta levő antik kriptát. Nagy megtiszteltetésnek vesszük, hogy Hegyi Lajos tihanyi apát fogadott minket; kopogtatásunkra ő maga nyitott nekünk ajtót. Újból meg kell állapítanom, hogy a híres magyaros vendégszeretet nemcsak idegenforgalmi propaganda. Az apát, aki nadrágot, inget és pulóvert viselt, a legnagyobb természetességgel és egyszerűséggel vezetett be minket egy kis szalonba, ahol Spanyolországról kezdtünk beszélgetni. A szoba bútorai között a

hozzá, s együtt fogyasszuk kész-re. Igen kiadós egytál étel.

VETRECE. Hozzávalók: 75 deka vesepecsenye, 10 deka füstölt szalonna, törött bors, 1 deci bor, 30 deka gomba, 4 tojás. — Edényben kiolvasztjuk a laskára vágott füstölt szalonnát, megforgatjuk benne a 75

MANDULÁS DÉDESSZERT. 3 tojás fehérje, cukor, 25 deka csokoládé, vagy ma és 25 deka A 3 tojás fehér habbá verjük, s cukorral összeke deka olvasztott vagy mártógyur deka hámozott,

Egy kép egy divatbemutatóról...

Az OKISZ Tervező Laboratóriuma és a Ruházati Szövetkezetek Divatszalonjai őszi—téli nagy divatbemutatójukat az Intercontinental Szálló báltermében rendezték.

Divatnyelven szólva, még *egy gombostűt* sem lehetett volna elhelyezni a bálterem szépen díszletezett színpada körül.

A bemutatót megelőzően „Divatrandevú" címmel színes rövidfilmet mutattak be. A filmen a legszebb manökenek szerepeltek a legszebb modellekben. A kisfilm akár ismeretterjesztő is lehetne, mert bejárták a város nevezetességeit. Utaztak hajón, repülőn, autóbuszon, metrón, vasúton sőt még konflison is, no persze a várban, ahol a Hilton előtt álltak meg a konflissal, hogy gyönyörködjenek a város új nevezetességében.

Ez a kép a nagy divatrevű első divatmenetének a kabát jelenetnek a fináléját mutatja. Jól szemléltetve, hogy milyen nagy divat lesz az idei őszön és télen a *kockás kabát.* Gombolása egysoros, kétsoros, féloldalas vagy éppen gombolásnélküli öves. A raglán, a japán szabás, a bevarrott ujj egyaránt divatos. A legújabb díszítés *a valódi bőr pántozás, paszpolozás.* Bőrpaszpol emeli ki a kabát szabásvonalát a zsebek formáját, díszíti az ujját, a gallérját, a kézelőt összefogó keskeny vagy széles pántot, s bőrrel vonták be a most annyira divatos pálcika gombokat. A kép másik közölnivalója, amint *Várnai Zsóka,* az OKISZ Labor művészeti tervezője elmondta, a *ruhák egyszerűsége.* Egyszerűek és elegánsak a ruhák. Egybeszabottak, vagy kétrészesek: a derékban összefogott bőséggel, vagy testhez simuló szabásvonallal. *Nézzük csak sorjában.*

Az első modell: barna-fekete, kockákban kockás tisztagyapjú kabát kétsoros gombolással, fekete bőr díszítéssel. Alatta tejeskávé színű egyszerű szabású ruhát mutat a manöken. *A következő modell* piros-zöld-bézs plédkockás kabát, kétrészes rakottszoknyás, bézs színű selyemjersey ruhával.

A harmadik kabát megint csak kockás: trencskószabású felsőrésszel, bőrdíszítéssel, szembehajtással bövülő egyenesvonalú ruhával. *A negyedik modell:* acélkék kockáskabát, fekete bőrpántozással, a kétrészes ruhát acélkék könnyűszövetből tervezték. *És végezetül* ismét egy plédkockás kabát — hasonló a második modellhez — csak a színösszeállítása más: mohazöld, teveszőrszín és barna. A kétrészes ruha szoknyája elöl hajtással bővül, a felsőrész bőségét megkötős öv fogja össze.

(f. b.)

Lapkiadó Vállalat — Máté Magda felvétele

Ő

VÍZSZINTES: 1. egy szakaszt (az e egyesülés (... Clu 17. A kakas büszl Európa és Ázsia hi nok vívónőnk (Ilo darab. 28. E. D. A 33. Indíték. 34. Ví patak. 38. Egyszer 43. Z. E. Ö. 45. K Szovjetunió egyik 52. A hévízi gyóg jármű. 56. Téli sp Nagy sebességgel

FÜGGŐLEGES: fegyverrel ellátott teázás időpontja. 10. Akadály miatt vegyjele. 14. Színn (zárt betűk: N, E) Urán, hidrogén és 24. Megkönnyez. tyúkanyó. 32. Kev tűk: E, Á, T). 36. tőfi). 39. Teasütem társaságban az Elb egyik évszak kezd ruhadarab. 49. Futá gerész és felfedező kokó egynemű be 59. V. GY. 60. A g

Beküldendő a ví függőleges 35. sz. s

A 13. számban k künn már ugye takarás.

Könyvjutalmat n roly, Belgium; T. Svájc, Seidner Lás sen-Turbéky, Holl Rózsa, Ausztria; Z

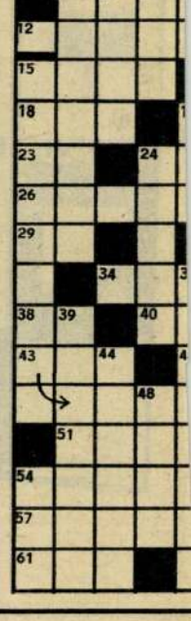

1021

1983.VII.3.Televizió 1.22.30/SzLné/

Kalocsától,Párizsig.

-Én megérkeztem Párizsba 936 végén,és ez az egyik legfontosabb esemény,ami az életemben előfordult,mert egyszerüen egy szabad országban voltam.Párizs mint város remekmü,egy olyan atmoszférával,hogy abban tényleg minden müvész kifejlődik,annak dacára,hogy hivatalosan sosem segitik őket.Párizs tele van fantasztikus értékekkel,fantasztikus muzeumokkal,Ez a szobormuzeum a Szajna partján,,ez is ugy volt csinálva, hogy tényleg kihasználták a müvészeket,itt mind adtak,vagy olcsón eladtak,vagy kölcsönöztek müveket...

-...ez egy szomoru tünemény,mert az economia és a kultura, ellentétben vannak és mindenütt csak a gazdasági problémák uralkodnak,és a kulturára pedig toj mindenki,mondhatnák egy másik szót is,ami nem lenne nagyon udvarias.Centre Pompidou egyedülálló intézmény,teljesen funkcionális,mert hiszen minden nap 26 ezer ember jön,ahol nagyon szép kiállitások vannak,

-Akkor fölmegy az ember az utolsó emeletre,lehet látni messzire,Sacré Coeur-t,Montmartre-t,ahol lakom.Ezt ugy hivják,hogy a Villa des Arts,szóval a müvészeknek a villája,ami mostan már müemlék,és amiben dolgozott és élt,többek közöss Cezanne,aki itt 12 évig élt és dolgozott,és az ő régi studiójátmén is örököltem és ott szintén dolgozom.Ez az a müterem,amit nagyon sokan látogatnak idegenek,és elég sok magyar,akiket mindig szivesen látok és megmutatom nekik müködésben a különböző müveimet,és ezek a ritka alkalmak, ahol magyarul is beszélhetek Párizsban.

-Hát ebben a müteremben mikor belépnek,ha azt hiszik,hogy itt szobrokat látnak,akkor tévednek.A szobrászat,mint a táblafestészet,már legalább 60 év óta,meghalt,a mai világban a müvészet még gyorsabban halad előre,mint a technológia és a világ,mert a müvészek szabadok.Akik szabadok.Szóval az én problémám az,hogy én szabad legyek,mindentől a kereskedelmi, fölfogástól,mert sajnos a mai világban,mint Andre Morouy mondta,az emberek azt nézik,hogy mi az ára egy münek,és nem azt,hogy mi az értéke.A mai müvészetnek a szerepe,az egy szociális és kulturális szerep.Ezek itt laboratóriumi kisérletek,mert ezek nem szobrok,ezek programok.Ezek olyan programok,amiben az alapanyag,az a tér,a fény,és az idő, tehát anyagtalan,anyagok.Ami anyag az csak arra szolgál, hogy megfogja a fényt,és,hogy a programjába az időlefolyásnak adjon egy speciális,értéket.

-Először is ami érdekelt engem az a tér volt.Ami volt az első korszak.

1/

-Miután a térdinamika kifejlődött,rájöttem,hogy a fény,szintén egy fantasztikus anyagtalan anyag,amit ki köll használni, és igy a fényt szintén,hozzátettem,a térdinamikához,bizonyos változásokkal,ebből született a fénydinamizmus,vagy kuniódinamizmus.

-Ugyzrevettem,hogyha a fény mozgott,nagy gazdagságu lehetőségek jelentek meg,és igy elérkeztem az időhöz,mint alapanyaghoz, és igy keletkeztek az időprogramok,amelyek aszerint,hogy a strukturáknak a szerepe nagy volt,szóval nagy térbe n és nagy dimenzióban,vagy kicsibenváltozták és többek között, rájöttem arra,hogy nagyon érdekes,és értékes kihasználni, a nagyon kis időszakokat,hogy a legnagyobb számu információt lehessen adni,a legkisebb időben.A mikroidőben.

-A program az lehet automatikus,ami nekem nem felelt meg, mert tiszta harmóniát köll képezni,a münek a környezetével. Es mindig mondtam a Robert Vinernek a kibernetikai elveit, fölhasználtam,ugy,hogy mindezek a müveknek a programja ugy folyt le,hogy a program alkalmazkodott,a környezetének a körülményeihez.Ugy mint mi szintén alkalmazkodunk a környezetünkhöz.A fénytorony,amit itt látnak,például,föl van szerelve különböző érzékszervekkel,meg kap minden információt, ami megengedi,hogy a kompjuter,ami be van állitva,esztétikai hatásokkal és eszközökkel transzandálja,a városnak a technikai életét.Szóval itten van egy együttmüködés a mütárgy,vagy a müvészi alkotás,és a környezete között.Ez a kibernetikus használata a mai müvészetben.

-A Nap volt az első isten,és a Nap az tényleg az életnek a szombóliuma,és amikor kerestem olyan strukturákat,amik, a fényt kondenzálják,és szétvetitik,akkor végeredményben rájöttem,hogy Napokat köll csinálni.Nappal ezek a napok összegyüjtik a valódi Napnak a fénysugarait,és visszavetitik,mozgásba,és amikor a Nap lenyugszik,akkor természetesen ők kezdik a Nap szerepét játszani.Ez a tervem a párizsi de France-n,ami Párizsnak a nyugati felén van,Avenue Champselyseés-nek a perspektivájában,és hogyha elfogadják ezt a tervetakkor azt lehet mondani,hogy a Nap fölkel este, nyugaton.

-A prizma az egy egész egyszerü dolog.Mindenki játszott tükrökkel az életében,ha egy egyenletes háromszögbe három tükröt összeállit,akkor az kirobban a térbe,és körülbelül, 200-szor nagyobb,virtuális teret készit.Es adja azt a benyomást,hogy az ember,hirtelen többszáz méteres tér előtt áll,vagy félve bemegy.Máma a müvész nem magának dolgozik, nem kereskedelmet csinál,hanem a közösségnek dolgozik.A mai müvésznek az a feladata,hogy a városi környezet,megjavuljon,esztétika és funkcionális szempontból együtt,és hogy a város az egy mütárgy legyen,egy müvészi alkotás legyen,

egészében és az emberek,akik laknak benne,vagy pedig mozognak benne,állandóan,esztétikai,müvészi variációkat kapjanak.

Hát a müvészet célja megszépiteni,és megkulturálni a környezetünket.Ezt találjuk meg abban az intézményekben,amik igyekeznek aláhuzniezt a funkciót,mint például a különböző akadémiák.Franciaországban van szintén egy akadémia,a Francia Akadémia,amiben vannak különböző osztályok,többek között, szépmüvészeti osztály,ahová engem váletlenül beválasztottak, és ez főleg azért érdekes,mert én vagyok az első magyar származásu,francia akadémikus,és főleg azért örültem,hogy ott is a magyarok,jelen vannak végre,annak dacára,hogy természetes én már régen francia vagyok,de mégis,azt hiszem ez is egy olyan esemény,ami megerősiti Magyarországnak a kulturális, szerepét a világban.

-Nagyon örültem,hogy az Akadémián ez a fogadó beszéd Kalocsával kezdődött,mert a kapcsolataim szülővárosommal,ugy fejlődtek ki,hogy az tényleg egy egész kivételes esemény.Kalocsai szülőházamat,a tanácselnök visszavette,és ott elhatározták,hogy csinálnak egy muzeumot,a müveimmel,és én ezzel szemben ajándékoztam nekik,32 müvet,és berendeztek egy nagyon szép,kis muzeumot,ami a maga nemében az első.

-Magyarországgal való kapcsolataim,mind jobban kitágulnak, mint több terv kezd megvalósulni,mücsarnoki kiállitás,egy nagyon fontos esemény volt,ez megengedte a kapcsolatot föllállitani a budapesti közönséggel,és ugyanakkor,megismerkedni, azt az irányzatot,amit igyekszek kifejleszteni,Az a benyomásom,hogy tényleg a magyarok,nagyon érdeklődnek mindahhoz a kisérletekhez,és azokhoz a kereseésekhez,ami egy nagyobb szabadság felé viszi az embereket.

-A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanács a Franciaországban élő világhirü kalocsai születésü müvészt Nicola Schöffert, 70.születésnapja alkalmából,a Magyar Népköztársaság,babérkoszoruval ékesitett Zászlórendjével tüntette ki.A magas kitüntetést,az Elnöki Tanács helyettes elnöke,Trautmann Rezső nyujtotta át.

-Kalocsai kibernetikus szoborterveimen dolgozom.Ez a kalocsai terv,egy nagyon fotnso terv,mert azt hiszem ez lesz az első kibernetikus szobor,aminek Magyarországon a berendezése,és a koncepciója,ugyanakkor egy urbanisztikai problémának a megoldására is számit,ugyanis,ez a mü fog reagálni,a forgalomra, és mindarra a különböző eseményekre,amik körülötte történnek, igy állandóan mozgalomban van,és ez egy nagyon eleven példája lesz a kibernetika és a müvészetnek a beleilesztésébe a városi életbe.

-Meg köll jól irányitani a sárga fényszórót,hogy az tényleg

teljesen a tükörre vesse a fényét,aztán vannak más szinü fényszórók,amik tényleg csak az oszlopokta vetitenek,és a fönti fényhasábokat,azt V alakba köll irányitani,az nagyon fotnos mert azt messziről lehet látni,Az álló tükröket nem köll kivilágitani.Csak a mozgó tükröket.

-Fölállitottuk az első kibernetikus,szobrot Magyarországon, ami Kalocsán van,mint hogy már csináltam más országokba.

-A müvészetnek a célja általában,hogy abba a világba,amiben élünk,ami főleg egy funkcionális,és technikái világ,beleprogramáljuk az esztétikát.Ha nem volna müvészet,akkor az élet az kibirhatatlan lenne.

-o-

Megtartó otthonok

Szülőföldem, Magyarország
Kossuth, 1986.

Megvan-e még az öreg ház? Virul-e a régi kert? Érintetlen szépségében ragyog-e a táj, mely az író első benyomásait adta? Áll-e az iskola? Bizony, szorongató válaszok érkeznek ezekre a kérdésekre az Erki Edit avatott válogatásában megjelent gyűjteményben, amelyben szinte az egész magyar kortárs irodalom felvonul, hogy vallomást tegyen a szülőföldről. A házat lebontották. A kertet felparcellázták, a dűlőutak eltűntek, s művelt területeknek adták át helyüket, a tanyasi iskola búsan nézi a világot kitört ablakszemeivel. A hajdan oly kedves, eleven arcok megfakultak a múló időben, a szülőket és a mestereket a temetők őrzik titokzatos hallgatással. Az élmény sugárzása, a megható tudat ereje azonban mit sem változott. Mert az írók rendelkeznek azzal a kivételes képességgel, hogy képzeletükben újra meg újra felidézzék, életre keltsék mindazt, amit a valóság elvett tőlük. S a szülőföld olyan számukra, mint a mondabeli hős számára volt: aki sokszoros erőt nyert általa küzdelmei között. Az „otthonok" talán nem állnak már, de a lélek tájai még érintetlenek, s azok is maradnak, mert új és új változatokban megjelennek a művekben, s meghatározzák az írói tudat mozgásának irányát.

Olyan ez az antológia, mint egy személyes jelekkel telerajzolt térkép. Folyók kéklenek benne, buja növényzettel átszőtt szigeteket fognak közre, a bokrok közül csatakiáltásokat görget a szél; távolabb városok emelkednek kopár emeletes házakkal, körkörös folyosókkal, titokzatos pincékkel. A térkép színei nem magassági és mélységi pontokat jelölnek, hanem embereket: szülőket, tanítókat, mestereket. Egy korai verseskönyvet emel le a habozó kéz a polcról. Novellatémák kelnek életre. Az első novelláké, melyeket kicsit remegve nyújtott át írója valamelyik legendás szerkesztőnek.

A tájak, az indító emlékek különböznek. A térkép mégis egységes. Igen, bólint az olvasó, ez Magyarország. Mindannyiunk, írók és olvasók szülőföldje. Én is láttam a Dunába roskadt hidakat. Vagy nem láttam, de hallottam róla, oly élességgel, olyan hitelesen, mintha láttam volna. Tudom én is, mit jelent e szóösszetétel: anyaföld... Átérzem e viszonyrendszer minden fájdalmát és szépségét. Végigsimította arcomat az ifjúság igéretes szellője, s megjártam a temetőket, melyekben az elmúlás kómor hangulata kél. De az író szülőföldje, az író otthona mégis más. Mert abban a regényben, elbeszélésben vagy versben ma is tapintható valóságában van jelen, ami számunkra immár a múlt.

Itt még él, személyes jelenvalóságában mutatkozik meg Nagy László az ifjúkor legendás koplalásai közepette, ahogy Juhász Ferenc rajzolja. Az angyali szigorúságú Radnóti Miklós vizsgáztató mozdulattal hajlik a vers fölé, melyet a pályakezdő Kardos G. György helyez elé. Látjuk s halljuk Tóth Árpádot apaszerepben. Az *Újhold* ifjas fiataljai bohó ifjakként elevenednek meg a lapokon. Németh László még fiatalon sétálgat Felső-Gödön Szentkuthy Miklós oldalán. Bartók a billentyűk fölött. Illegális találkozóra siető fiatalok utaznak a HÉV-en, némelyikükről utcát, teret neveztek el mára. A Hungáriában Kuncz Aladár fogadja mosolygós jósággal, előzékenységgel Thury Zsuzsát, a *Nyugat* szerkesztőségében Babits várja a fiatalokat. Mert az író számára nemcsak a szülőház jelenti az otthont. Van az emlékezetnek egy másfajta pályája is, mely az első kézirat elfogadásától számítja az éveket. Az író tudatában minden emlék egységbe rendeződik, s ami talán megosztott volt hajdanán, az most megszépülve, lekerekítve jelenik meg.

Az a sokszor fájdalmas következményekkel járó megosztottság, mely gyakran jellemezte irodalmunkat, a nemzedékek elkülönülése, ebben az antológiában csak az élmények szintjén jelentkezik. Ami az idősebbeknek valóság, az a fiatalabbak számára már csak emlék. De ezek az emlékek gyakran éppen oly életszerűek, mint a valóság volt. Nem különülnek el egymástól az írók származásuk, tehát meghatározó élményeik szintjén sem. Egy mára lebontott falusi ház, tanyaépület éppoly fénylő színekkel van megrajzolva, mint a pesti Belváros valamelyik utcája. „Magát a szülőföldet is szeretettel kell megszereznünk. Később ezzel a szeretettel — ezzel a jól működő szeretettel — magunkévá tehetünk minden földet." Takács Imre szép vallomásában olvassuk e bölcs sorokat. S mintha minden író hasonlóképp gondolkodnék: írásaik minden sorát áthatja ez a nyitott, megértésre hangolt szeretet, mely nem mindig jellemzi ugyan az irodalom életét, de amely uralkodó érzülete annak a kapcsolatnak, melyet a szülőhaza, az anyaföld iránt éreznek.

Hódító utakról is olvashatunk, s ez természetes, hiszen ha nem oly gyakorisággal is, mint az előző nemzedékek, de a mai kor írói is felkerekednek, hogy közeli és távoli országokkal ismerkedjenek. Akadnak csodálatos emlékeik, szíven ütő pillanataik, de a megkötő szülőföld emlékétől nem tudnak és nem is akarnak szabadulni. Mert vannak az életnek és a sorsnak olyan kötöttségei, melyeket elvállalva szabadságunk is teljesebbé válik.

Mindig érdekes és tanulságos interjúkat olvasni. Ezek az itt sorjázó írások igazi öninterjúk, amelyeknek egyik jellemzője az alig palástolt szemérem. Az ember nem szívesen nyilatkozik meg teljes nyíltsággal legbensőbb dolgairól. Ezek közé tartozik az a kapcsolat is, mely az írót szülőföldjéhez fűzi. A mű, amely e kapcsolatot, az egymásrautaltságnak e felemelő és megtartó érzését kifejezi — maradandó. És maradandó az a tanítása is, hogy a szülőföld nem térképjelek halmaza, mert magába rejti az embert, aki szívével-lelkével kötődik oda, ahonnan legfontosabb élményeit nyerte, s amelyből egyénisége legjobb vonásai kialakultak.

A szülőfölddel való kapcsolatban — amint Vészi Endre írja — van alig palástolható „szerelmes elfogultság" is. Ezt azonban e szép gyűjtemény minden írója öntudatosan vállalja. Valóban pilóták ők, valamennyien, akik rábízzák magukat arra a sugárzásra, mely e szóból árad feléjük: Magyarország.

Rónay László

Kelet-Európa közírója

Magyarok, románok, szlávok — Balogh Edgár tanulmányai, cikkei
Kossuth, 1986.

Neve fogalommá vált. „Az őskeresztények oroszlánok előtt is megvallották, hogy hisznek Jézus istenségében; Balogh Edgár keserves tragédiák zuhataga alatt is ontja fáradhatatlanul a közösségi tennivalók változatos rajzolatait" — írja a kötet előszavában a nyolcvanéves publicistát köszöntő Sütő András. A Temesvárott született, tanulmányait Pozsonyban és Prágában végzett kritikus és publicista kora ifjúságától kezdve hirdette Kelet-Európa kisebbségeinek jogait. A Sarlós mozgalom egykori vezetőjét, a harcos antifasisztát és kommunistát 1935-ben kiutasították Csehszlovákiából, azóta Erdélyben folytatja, amit elkezdett. Gaál Gábor *Korunk* című lapjának munkatársa lett, de alig van olyan nemzetiségi magyar nyelvű folyóirat, amelyben ne publikált volna. Egyszemélyes intézmény, mint Fábry Zoltán, „a stószi remete" volt, de korántsem hasonlít a remetékre. Írásaiból inkább úgy tűnik, mintha egész élete őrjárat lenne a nemzetiségi magyar vidékeken, a múlt ereklyéit gyűjtve, a jövőben bizakodva. Irodalomtörténész, történész, politikus, de mindenekfelett közíró — a szó legnemesebb értelmében.

A *Magyarok, románok, szlávok* című kötet minden magyar olvasóval felismerteti a példaképet: Ady Endrét, a *Magyar jakobinus dalá*nak sorait: „Ezer zsibbadt vágyból mért nem lesz / Végül egy erős akarat? / Hiszen magyar, oláh, szláv bánat / Mindigre egy bánat marad." Bánat? Balogh Edgár optimista. Úgy véli, a trianoni tragédiának lehetnek hasznos következményei is: jobban megismerik, megszeretik egymást az együtt élő népek. Ő maga számtalan, a magyar olvasó, — legalábbis a magyarországi magyar olvasó — számára új adatokkal szolgál Kossuth Lajos kapcsolatairól a román és a szlovák népfelkelőkkel, és az 1848-as szabadságharc bukásának egyik okát éppen abban látja, hogy a magyarok nem fogadták meg Bem szavát, „aki helyesen ismeri fel a magyar és a román nép ügyének egymásrautaltságát, s rövidesen sikerül is Erdélyben nemzetiségi békét teremtenie."

Más tanulmányaiban, cikkeiben is hiányolja, sürgeti Kelet-Európa közös történetének megírását. Ebben a szellemben ír Rákóczi szabadságharcáról, de az 1919-es Tanácsköztársaságról is. Élesen megkülönbözteti egymástól a kozmopolitizmust és az internacionalizmust. A nemzetfelettiség árulás a kisebb közösséggel szemben, a nemzetköziség azonban a nemzetek egyenrangúságának elismerése, az egyetlen helyes magatartás. Balogh Edgárt már hányatott életútja is visszatartja a nacionalizmustól: három országban volt kiközösített, idegen az övéi között. Igen, Magyarországon is, hiszen Észak-Erdély visszacsatolása korántsem volt konfliktus nélküli, a visszacsatolt területeken három nemzetiség élt, és újabb gyűlölködések lángoltak fel a Kárpátokon innen és túl a csonka-magyarországiak és az erdélyiek között.

A könyv az utóbbi húsz év írásait tartalmazza. Írótalálkozókról éppúgy tudósít, mint meghitt baráti találkozásokról írókkal; több emlékirat-töredékben emlékszik ifjúsága emlékeire, felhívja a figyelmet egy-egy újonnan feltűnt magyar íróra, vagy irodalomtörténeti párhuzamokat talál egy-egy magyar és egy-egy román, olykor szlovák író életműve között. Nincs is ebben semmi meglepő, ha az Ady-idézetre gondolunk. Mi, magyarországi olvasók azonban gyakran kénytelenek vagyunk szégyenkezve megállapítani: vajmi keveset tudunk a román és a szlovák nép történetéről, irodalmáról. Az utóbbi két évtizedben már igyekszünk figyelemmel kísérni a határainkon túli magyar irodalmat is, sőt, az utóbbi évtizedben már a magyar irodalom fogalma is kibővült: ma már mindenki számára természetes, hogy minden magyarul író művész a magyar irodalom része, akár határainkon belül él, akár azon kívül. Sok mulasztást kell azonban pótolni ahhoz, hogy szomszéd népeink irodalmát is megismerjük.

Kántor Zsuzsa

SZÁMÍTÓGÉPES GRAFIKÁK

Alig egy évtizede részei életünknek a személyi számítógépek, de mint az sejthető volt, máris alapvetően megváltoztatták az élet számos területét, közöttük a képzőművészetet is. Új műfaj született, az elektronikus úton teremtett képé, amely egyelőre még gyakran meghökkentő, ám minden eddigitől különböző sajátos vizualitásával máris helyet keresett magának az alkalmazott grafika, az animációs film és a videózás világában. A Magyar Tudományos Akadémia Számítástechnikai Kutatóintézete, valamint az Új Impulzus szerkesztősége tavasszal számítógép felhasználásával készült képek kidolgozására hirdetett pályázatot. Magyarországon ez az első ilyen jellegű kezdeményezés, amelynek keretében a résztvevők technikai segítséget is kaptak: este hattól reggel 8 óráig több héten át dolgozhattak a SZTAKI által biztosított számítógépes munkahelyeken. A Nicolas Schöffer védnöksége és Vámos Tibor akadémikus elnöklete alatt összehívott zsűri elé több száz, képzőművészek és számítógépes szakemberek által készített munka érkezett be, amelyek legjobbjaiból Digitart címmel a Szépművészeti Múzeumban nyílt november végén kiállítás.

A. J.

LÉVAI JENŐ FELVÉTELEI

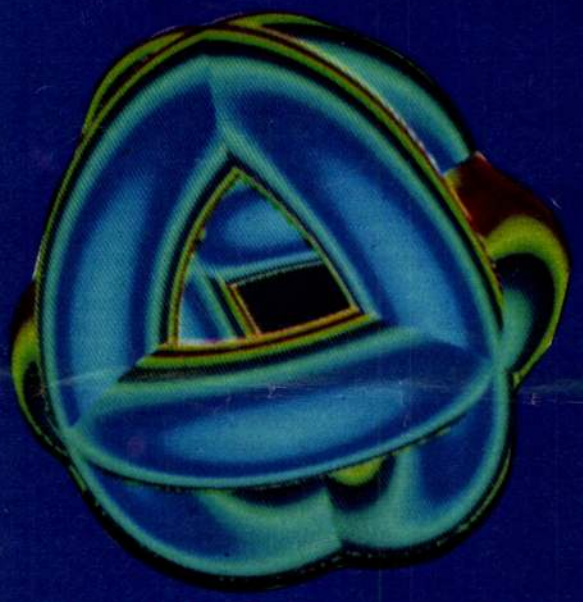

Felföldi Anna: Öszvér

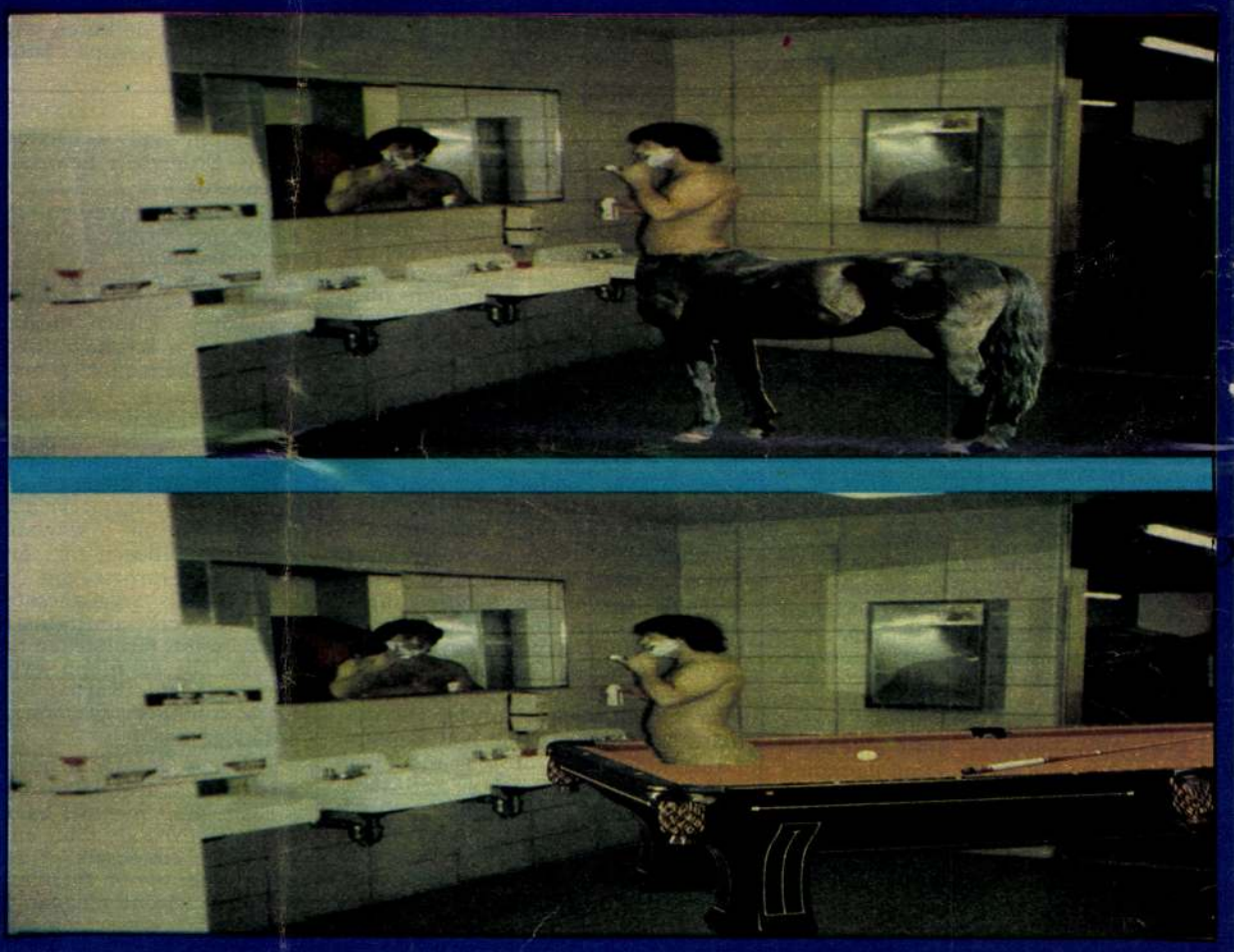

Besze Jenő: Tanulmány

Böröcz András: Kentaur a mosdóban

Schöffer, Nicolas, szobra

-25

/50

Waliczky Tamás: Szoba

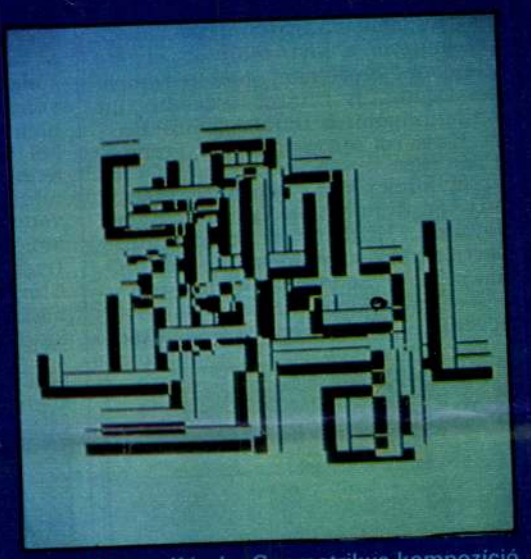

Hantos Károly: Geometrikus kompozíció

Gábor Áron: Sakálok

lal napja. A világhírű filmrendező ekkor távozott az élők sorából. Más kérdés, hogy a *Ki kicsoda?* csak élő, neves személyiségek pályafutását, műveit ismerteti. Az új kiadásban tehát már hasztalanul keressük Radványi Géza nevét. A kitűnő alkotó már régóta betegeskedett, már nem panaszkodott, inkább tervezgetett, filmekről tárgyalt, előadásokra készült.

Ez az interjú tudtommal az utolsó. Az időpontja többször eltolódott. Az egyik ok felejthetetlenül komor volt. Radványi Géza pontosan megérkezett találkozónk színhelyére, az egyik budapesti szállodába, ahol gyakran ebédelt. Most azonban egy kávé mellett ült. Tudtam, hogy családjában a tengerentúlon haláleset történt, de igyekeztem derűs hangulatot, legalábbis közönyt színlelni. Reméltem, hogy Radványi még nem értesült a történtekről és én tapintatosan előkészíthetem a gyászhírre. De elkéstem.

— Elhalaszthatjuk az interjút? — kérdezte.

— *Nem nehéz a magnetofon. Mindig hozom-viszem — válaszoltam. — Megcsinálhatjuk az interjút máskor is.*

— Bemondta a rádió. Hallotta? — kérdezte.

— *Hallottam.*

— Én nem hallgattam. De valaki, aki hallotta a hírt, felhívott engem telefonon. Most nem tudok filmről beszélgetni. A filmről eszembe jut a fiatalságom, a fiatalságomról Kassa, Kassáról a fivérem. A fivéremről a felesége.

Egyikünk sem ismételte meg a hírt, de mindketten ugyanarra gondoltunk. Meghalt az óceán túlsó partján élő fivérének, a híres írónak, Márai Sándornak a felesége.

— Nem tudom, mi lesz Sanyival egyedül — törte meg a csendet Rad-

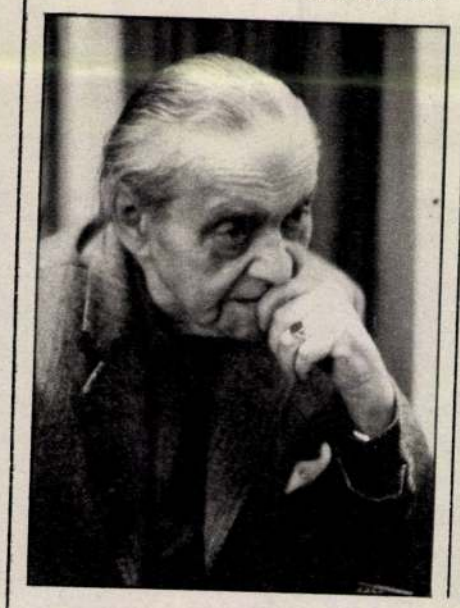

hallgatni is más valakivel, mint egyedül.

Elhalasztottuk az interjút. Egy más alkalommal a magnetofon szalagja makrancoskodott, beszélgettünk legalább egy fél órát, amikor azonban vissza akartuk hallgatni, semmi sem rögződött a szeszélyes műanyag kígyókon. Radványi Géza nem bosszankodott, hanem nevetett.

— Velem már számtalanszor előfordult, hogy szavaim eltűntek a felvételről, mintha egy tündér elvarázsolta volna.

Harmadik kísérletre aztán mégis csak elkészült az interjú. Most több részletét visszaidézem a tekercsekről.

Nem túlzás, ha azt állítom, hogy Radványi Géza nevét mindenütt ismerik, elismerik, ahol a filmet szeretik. Sorolhatnám azokat a filmcímeket, amelyek összefüggnek a pályafutásával. *Zárt tárgyalás, Egy asszony visszanéz, Beszélő köntös, Valahol Európában, Tamás bátya kunyhója* vagy akár a *Circus Maximus*.

— *Melyik a legkedvesebb filmje?*

— Mindig az, amit forgatok. Aztán később kisül, hogy olyan kedves volt-e, amilyennek ígérkezett vagy nem. Ez már nem az én hatáskörömbe tartozik, ezt a közönség dönti el. De vannak filmek, amelyekhez jobban ragaszkodom, mint a többihez. Én például mindent a *Valahol Európában* című filmnek köszönhetek. Hogy miért, azt most nem részletezem, de annyi emlékkel köt össze, és ha őszinte akarok lenni, akkor annak köszönhetem mindazt, ami később történt. De vannak ezenkívül más örömök is, amikre szívesen gondolok vissza. Ilyen film elsősorban egy francia film, Michel Simonnal, a remek színésszel készült. Dolgoztam együtt a későbbi remek komikussal, Louis de

...es-szel, akit egy bárban talál-..., az első filmet velem forgatta ...ez volt az első filmje sok más-..., aki azóta eltűnt. Voltaképpen ...gyellem magam, mert egyedül ...yok életben, talán, nem tudom ...tosan, de amennyire kontrollál-...tudom, egyedül vagyok életben ...o filmem alkotói közül. Azonkí-... vannak más filmek is, amelye-... szeretek, hiszen abban a 30 ...ben, amit csináltam, van sok ...n, ami legalább részben kedves ...ékeket idéz föl bennem és remé-..., másokban is. Ezért próbáltam ...csinálni.

— Mindig egész más vadászterü-...etre kerültem, ott kerestem meg a filmnek a történetét, a szereplőket. Nagyon sok filmet csináltam a szereplők miatt, nagyon híres szereplőkkel, nagyon sokat csináltam híres színészek nélkül. Életemben összesen harminc filmet forgattam. De nem is a mennyiség fontos. Minden filmem úgy indul, hogy ez lesz életemnek „a film"-je. És aztán, mint Madách mondja, minden újszülött később válik a szokott pimasszá. Ez a filmre is vonatkozik. A filmeknek egy része utólag nem bizonyul annak, mint amilyennek erdetileg készül. Így van ez többek között a *Circus Maximus*-szal is. A *Circus Maximus* úgy keletkezett, hogy mikor visszajöttem Magyarországra filmet forgatni, akkor kerestem témát, és egyszercsak kisült a turpisság, hogy hiányoztam itt 35 évet. Az itteni problémák egészen mások, mint a kintiek. A kinti problémák alapján megírt filmregényekről kiderült, hogy egyik se használható. Más a levegő, más a probléma, más a problémák megoldása, szóval idegen. Egy másik világ. Így kerültem egy régi szüzséhez, mint a *Circus Maximus*, amit először 1946-ban kezdtem tervezni, és 47—48-ban akartam forgatni, de már erre nem került sor.

— *Radványi Géza munkáiban mindig visszatér az európaiság. A filmek címe is érzékelteti ezt. Európa nem válaszol, Valahol Európában, E mint Európa. Mi az oka annak, hogy Európa, mint földrész ennyire foglalkoztatta?*

— Az, hogy Európa foglalkoztatott, annak az egyszerű magyarázata az, hogy szeretem, úgy, ahogy van. Most is szeretem, ahogy van, azelőtt is szerettem és nem éreztem magam rosszul egyik európai országban sem. Bejártam munka közben északtól délig tulajdonképpen a legtöbb európai államot, mindenütt dolgoztam is, de sose jutott eszembe, hogy egy másik földön élek, egy másik világban. Akárhová mentem, mindig azt éreztem, hogy otthon vagyok, Pesten éppúgy, mint Dél-Franciaországban, Dél-Franciaországban éppúgy, mint Észak-Olaszországban, Észak-Olaszországban éppúgy, mint Nyugat-Németországban. Szóval, valahol Európa maradt, mint program, végig az egész életemen. Ezt próbáltam forgatni, ezt próbáltam megértetni az emberekkel, hogy Európa egy. Elmentem Moszkvába és elmentem Olaszország legdélibb csücskébe, és azt láttam, hogy mindenütt egyformák az emberek, akkor is, ha másképp beszélnek, mint Magyarországon.

— *Ifjúsága Kassán múlt el. Vajon szabad visszatérni az embernek ifjúsága városába?*

— Én oda nem térek vissza, mert állandóan ott vagyok. Ahogy már többször visszaidéztem, sok helyen éltem, dolgoztam Európában, ha jól számolom, tíz országban tartózkodtam nem is kevés ideig. Számomra Kassa a város. A többi számomra csak nagyon szép külváros. Párizs, Róma és Athén, ezek mind nagyon szép városok, de egyik sem olyan számomra, mint Kassa.

— *Mi tette Radványi Géza számára Kassát olyan különleges várossá?*

— Azt hiszem az, hogy Kassán nem volt különbség püspök és suszter között. Kassa csodálatos, lehet, hogy csak a gyermekkori emlék teszi ilyen rendkívülivé számomra. Nem olyan régen jártam ott. Nem változott semmit. A belvárost meghagyták az eredeti formájában, úgy, ahogy volt. Végigmentem az utcákon, az ódon házak még megvártak, csak a szülőházam volt már ablak nélkül, mert éppen kezdték átalakítani. Bementem a szobába, ahol születtem. Nagyon hálás vagyok.

— *És az utca?*

— Fő utca négy volt akkor, amikor ott születtem. Most új neve van. Úgy tudom, Lenin utcának hívják.

— *Milyen tervei vannak most itt, Budapesten, milyen filmet szeretne forgatni, milyen téma foglalkoztatja?*

— Lehetek őszinte? 78 éves elmúltam. Ilyenkor az embernek már nincsenek tervei. A tervek és én, két külön világ. Lehet, hogy forgatok filmet, sőt, valószínű, ha egészségem engedi. De nem töröm magam. Most van három, votaképpen önálló részből álló, de ugyanarról a témáról szóló filmtervem. Két másik rendezőtársamat, Makk Károlyt és Szabó Istvánt megkértem, segítsenek a filmben. Ha tehát sor kerül rá, akkor hárman fogunk csinálni egy filmet, melynek minden része önálló. De van egy közös pontjuk. Ez a valami az, hogy egy nap el kell menni. Erről nehéz beszélni. Azt hiszem, hogy az első felsíráson, amit egy gyerek csinál életében, amikor megszületett, a legfontosabb másik az a sírás, amit akkor sírnak az emberek, amikor valaki elmegy. Erről a sírásról kell beszélni.

— *Mikor kezdődne a forgatás, kik szerepelnének a filmben?*

— Szereplők még nincsenek. Voltaképpen az a helyzet, hogy nem tudom, mikor kezdjük, mindenki akkor forgatja, amikor akarja. Remélem, hogy nemsokára sor kerül rá. Amennyiben 78 évvel az ember még egyáltalán remélhet.

MOLNÁR KÁROLY

Radványi Géza (1907. szept. 26.) — magyar származású NSZK-beli filmrendező. Márai Sándor író öccse. Újságíró Párizsban, Genfben, Madridban, Londonban. 1933 — Franciaországban és Németországban vágó, forgatókönyvíró, rendezőasszisztens. 1939—41. Budapesten filmrendező. 1942—43 Olaszországban dolgozik. 1943—48 Budapesten él. 1946—48 a Filmművészeti Főiskola tanára. 1948 — Olaszországban. Franciaországban, majd az NSZK-ban telepedik le. Münchenben él. Kossuth-díjas (1948). I. f.: Erdélyi kastély (1940 forgatókönyvíró), Szarajevó (1940 társ-forgatókönyvíró), Zárt tárgyalás (1940 rendező, író). A beszélő köntös (1941), Egy asszony visszanéz, (1941 rendező, író), Fehér emberek (1942 olasz), Valahol Európában (1947 rendező, társíró), Névtelen asszonyok (1950 olasz), E mint Európa (1952 francia), Ingrid, egy fotómodell története (1955), Lányok egyenruhában (1958 NSZK—francia), Angyal a Földön (1959 francia—NSZK rendező, író), Az óriáskerék (1961 NSZK), Nem kell mindig kaviárnak lennie! (1961 NSZK—francia), Tamás bátya kunyhója (1965 olasz—NSZK—jugoszláv rendező, társíró), Parapsychó — A félelem spektruma (1975 NSZK társíró), Beszélgetés Radványi Gézával (1977 tv-riport), Circus Maximus (1980 rendező, társíró). (Ki kicsoda?)

Radványi Géza
SZENTGYÖRGYI MARINA FELVÉTELEI

Schöffer

Schöffer-szeminárium Kalocsán

Nicolas *Schöffernek*, a Párizsban élő magyar művésznek a nevével fémjelzett szeminárium kezdődött kedden Kalocsán. A négynapos rendezvényen csaknem félszáz művész és közművelődési szakember vesz részt az ország minden részéből. A szeminárium témája: *a technika alkalmazásának lehetőségei a művészetben és az oktatásban.* A rendezvényen hazai és külföldi szakemberek tartanak előadásokat. A szeminárium megnyitása alkalmából este Nicolas Schöffer hangversenyt adott a kalocsai főszékesegyházban; egyebek között bemutatta számítógéppel komponált alkotásait.

Magyar Nemzet 1984. VIII. 27.

Schöffer Miklós, szobrász- és festőművész
Franciaországban él.

MŰCSARNOK

HŐSÖK TERE

Műcsarnok és Kamaraterme,
1982. október.

NICOLAS SCHÖFFER

1982. október 31-ig

„Schöffer művei korunk technikai forradalmának, a kibernetikának és az elektronikának a talaján születtek, ugyanakkor minden újszerűségük ellenére kapcsolódnak a művészet nagy hagyományaihoz is. Hiszen művészetének alapja a fény, a tér dinamikája, a mozgás, az alakulás, a változás. Mobiljaiban, chronosaiban, fénydinamikai konstrukcióiban a technika civilizációja nyújtotta új fény- és színélmények fogalmazódnak meg" – írja a kiállítás katalógusának bevezetőjében Németh Lajos.

1982
OKTÓBER

MŰCS
ÉS K

Schöffer + Nicolas, szobor

Zajra gyúlnak a szobor fényei

Schöffer Múzeum Kalocsán ✦ Jellegzetes környezetben

— Abban a házban, talán abban a sarokban is, ahol születtem, most az én „szülötteim" mozognak, villognak. Ezt a lehetőséget nem mindenki kapja meg szülővárosától — mondja a művész. A szülőváros: Kalocsa. A szülőház az I. István út 76. számú földszintes épület. Furcsán tetszetős: tömzsi, fémkeretes egybeüvegezett ablakokkal, kétszárnyú, festett fakapuval. Homlokzatán a márványtábla: *Schöffer Múzeum.*

KINETIKA MŰVÉSZE

— *Nicolas Schöffert* öt éve ismerem személyesen, érettségi találkozóra érkezett Kalocsára — emlékezik *Dániel Géza*, a városi tanács művelődési osztályának vezetője. — Régi tervünk, hogy a Kalocsáról származó művészek alkotásaival kiállító termünkben ismertessük meg városunk lakóit és vendégeit. *Prokop Péter*, a Rómában élő festőművész képeit ajándékozta szülővárosa múzeumának. A Párizsban dolgozó Schöffer alkotásainak elhelyezése és bemutatása más, *jellegzetes környezetet igényelt*, így merült fel a gondolat: szülőházából legyen múzeum.

Nicolas Schöffer, *a kinetika művésze:* az erők és mozgások egymásra hatásának, matematikai összefüggéseinek művészi feltárója. Műfaja kissé nehezen határozható meg: tér-, fény- és idődinamika. Könnyebb eszközeiről szólni: acélvázak, motorok, tengelyek, forgó fémlapok és gömbtükrök, váltakozó színes fénycsóvák. Ezekből alkot. Első szobrához, a CYPS—1-hez *Maurice Béjart* balettkoreográfiát készített, Liège-i fénytornya 52 méter magas, Chronos szobrai *Párizs, Bonn tereit díszítik.*

Dániel Géza mondja:

— A múzeum gondolatából tavaly lett elhatározás. A megyei tanács mindenben segített. Az épületet a benne lakóktól megvásárolta. Külső-belső átalakítását, nagyobbítását a művész *kívánságaival egyeztetve*, a város főmérnöke tervezte meg. A kivitelezést a megyei Épszer Vállalat, ritka gyorsasággal végezte el. Az anyag elrendezésében *Dargai Lajos*, egri művész-tanár segédkezett. A művész november 4-én érkezett legutóbb Kalocsára, egy hét múlva megnyitottuk a múzeumot.

FESTŐASSZONYOK EMLÉKEI

Nicolas Schöffer emlékezik:

— Kalocsa, a város *mindent megadott* ahhoz, hogy tanulni tudjak, hogy a 30-as évek közepén, amikor Párizsba érkeztem, bőséges és sokoldalú információs alappal rendelkezzem. És magammal vittem *a festőasszonyok* népi művészetének emlékeit, amit ma is abban tartok kiemelkedőnek, hogy nem degradálódtak a kereskedelmi megfontolásoktól terhes iparművészetté. Véleményem szerint a hagyományos képek és szobrok ideje épp úgy elmúlik, mint mondjuk a lovas kocsié. Számomra a művészet *nem üzleti vállalkozás*, nem is kétkezi tevékenység, hiszen szobraimat nem én gyártom, nem én szerelem egésszé. Az én alkotásom *a képzeletbeli, a szellemi munka.*

A kalocsai Schöffer-gyűjtemény jelenleg huszonegy alkotásból áll. A város tulajdona. El nem, mégcsak *kölcsön sem adható.* A huszonkettedik *helye már kijelölve*, az épületen kívül, a bajai és a kiskőrösi országutak kereszteződésében. Huszonkét méter magas acélváz lesz. Az úttestbe épített mikrofonok gyűjtik a forgalom zaját. Erősségéhez, üteméhez mérten harminc motor kezd működni, megforgatják az acélkarokra szerelt fémkorongokat, amelyekről, amelyek között *útra kelnek a színes fénysugarak.* Kivitelezésében az építésügyi tárca segédkezik, szerkezetét a Műegyetem tanszékein, és a VBKM Fejlesztési Intézetében készítik.

JÖVŐRE AVATJÁK

Egy év múlva avatjuk — vázolja a jövőt az osztályvezető. — Addigra talán másik tervünk is megvalósul. Megegyeztünk a művésszel, hogy szülőházának kertjében *külön épületet emelünk*, ahol évente kétszer ennek az új műfajnak világszerte élő művelői *találkozhatnak*, ahol kicserélhetik nézeteiket, véleményüket.

— Szívesen jövök minél gyakrabban Kalocsára — fűzi hozzá Nicolas Schöffer. — Örömmel vállalom a szimpóziumok vezetését, művészetem *utódainak képzését.* És jövök feleségem kedvéért is. Aki ugyan francia, de el nem tudná képzelni a magyar gulyás elkészítését kalocsai fűszerpaprika nélkül.

Kalocsán jártamkor a Schöffer Múzeumnak egy nap alatt 132 látogatója volt.

Polgár Tamás

4

01

vezetek kongresszusai előzték meg.

Sajátos teendők

Mi jellemezte a kong-
esszusokat?

— Kevesebb külsőséggel, ensőségesebben dolgoztak nost — mondja *dr. Csehák udit*, a SZOT titkára —. Mindenütt arra törekedtek, ogy elsősorban a társadal-i tisztségviselők kapja-ak szót, hogy *minden ré-g képviselői* elmondhas-ák gondjaikat, javaslatai-at. Napjaink aktualitásá-ól következik, hogy több elyen elsősorban gazdasá-i kérdésekkel foglalkoztak, e sokan szóltak sajátosan zakszervezeti gondokról. Nem is lehetett volna más-épp, hiszen az előttünk lló legmagasabb fórumon gazdasági kérdések mel-ett javarészt *sajátos moz-almi teendőinkről* kell najd vitatkoznunk. Nyíl-ak, szókimondóak voltak szakmák összejövetelei. zámos olyan javaslat ér-ezett hozzánk, amely be-ül szakszervezetünk öt-ves munkaprogramjába, angot kap a határozati ja-aslatba, de lesz, amit ma-uknak kell megoldaniuk.

Milyen útravalót kapott z ágazatoktól a kongresz-us?

— A többi között még indig sok *a formalitás, a lösleges adminisztráció* a i munkánkban, és a mun-kaverseny-mozgalmaknál . Nem elég alapos a vál-lások értékelésének rend-zere. E mozgalmakban zentúl több lehetőséget ell adni az egyéneknek, *okozni a kötelezettségvál-lást.* A tanácskozásokon

lyi demokrácia. Törvény, határozat biztosította lehetőségük ma már a munkásoknak az, hogy sok kérdésben a gyárak vezetőivel *együtt döntsenek.* E demokráciát azonban tovább kell erősíteni. Ezért kérik, egyebek között, hogy a munkaerő átcsoportosításakor *hallgassák meg* az embereket, vegyék figyelembe, amit csak lehet.

Önálló elképzelés

szociálpolitikai kérdésekkel, a szocialista közgondolkodással, a szakszervezeti élet gondjaival, a munkahelyi demokráciával, illetve a bizalmiak *megnövekedett szerepével.*

Viták, javaslatok

— A szekcióüléseken nyilván sokan felszólalnak majd. Így volt ez például a pedagógusok kongresszusán is, ahol a háromszáz résztvevő közül e kisebb egységekben *több mint szá-*

Üdülés, kikapcsoló
Csehszlovákia hava

EXPRESS

Pribylina
január 9-től 11-ig
(3 nap, 2 éjszaka)
Utazás autóbusszal.
Elhelyezés az
Eszperantó Hotelben.
Félpenzió.
Részvételi díj: 1300 Ft

Tátralomnic
január 7-től 10-ig,
január 10-től 13-ig és
január 15-től 18-ig
(4 nap, 3 éjszaka)
Utazás autóbusszal.
Elhelyezés szállodában.
Félpenzió.
Részvételi díj: 1600 Ft

Magas-Tátra:
Felsőtátrafüred
január 11-től 15-ig
(5 nap, 4 éjszaka)
Utazás autóbusszal.

Schöffer, Nicolas

Magyar Nemzet 1982. V. 15

A varázsló zöld frakkban

Beszélgetés Nicolas Schöfferrel

A fényképen az idős mester a Francia Akadémia hagyományos zöld-aranysújtásos díszruhájában. Az akadémia kancellárját köszönti éppen. Mögötte egy Chronos magasodik, a „Schöffer-szobrok" egyike, ez a programozott fényhatásokat kibocsátó, fénymetamorfózisok folyamatával elkápráztató torony. A Chronos mögött Napóleon szobra. Római tógában vigyázza a tiszteletre méltó gyülekezet ceremóniáját.

— Mintha csodálkozna kissé a császár — mondom. Nicolas *Schöffer* csendes, halk szavú ember. Minden harsányság távol áll tőle, de most elneveti magát.

— Szó ami szó, volt valami groteszk a jelenetben.

És feleleveníti ama perceket, a felavatás szertartásos aktusát. A kancellár üdvözlőbeszédét, a sajátját is.

— Nagyon szép, szavakkal szólt Magyarországról, a magyar kultúráról, és Kalocsa nevét tökéletesen ejtette ki, mondom, a legtökéletesebben. Amiről én beszéltem, minek ismételjem? Kijelentettem mindenesetre: „A művésznek nehéz helyzetben is harcolnia kell az ideológiájáért." Aztán engedélyt kértem, hogy felvillanjon a Chronosom. Rendhagyó volt, amint fénynyalábjai végigpásztázták a császár szobrát, a nemes gyülekezetet. Rendhagyó volt, és nekem felejthetetlen.

Nicolas Schöffer, Schöffer Miklós, az örök kutató és kísérletező, egy új művészeti nyelv továbbfejlesztője tehát a Francia Akadémia ötödik szekciójának, az Académie des Beaux-Arts-nak a tagja. Ionesco, a drámaíró, meg ő.

— Igen mi ketten Keletről, előttünk innen senki — mondja, és másra tereli a szót. Mai teendőnkre, mostani látogatására.

— *Tehát újra itthon. Egy éven belül másodszor. Örülünk, hogy köztünk van, hogy mind sűrűbben látogat haza. Miért? Vonzza Kalocsa, a régi emlékek?*

— Szeretem Kalocsát, szülővárosom. Emlékeimet, barátaimat se feledem, de látogatásaim célja más. Munka, problémák kötődnek mindegyikhez. Látta a gyűjteményemet Kalocsan, hiszen írt is róla, különféle elképzelések vannak a bővítésére. Épül huszonhárom méter magas kibernetikus szobrom is a városban, a Párizsi és a Bajai út forgalmas kereszteződésében. És készülök természetesen szeptemberre. Akkor nyílik meg reprezentatív kiállításom a Műcsarnokban. A szokásos gondok kapcsolódnak hozzá. A rendezés elképzelései, szállítás, miegymás. Tárgyalásaim voltak a televízióban, másutt is, s fogadott *Aczél* György, a Minisztertanács elnökhelyettese.

— *Kedves Mester, önt jól ismeri a nagyvilág, a szakmai közvélemény is idehaza, ám olvasóinkat is érdekelné a Kalocsától a Francia Akadémiáig ívelő életút. Amúgy vázlatosan, természetesen, megmegállni egy állomásnál.*

— Talán Kalocsán kezdődött, a jezsuita gimnáziumban, ahol derék rajztanárom, Horváth Géza figyelt föl rám először. De apám kívánsága szerint jogász lettem Pesten, le is doktoráltam, ám közben Szőnyinél tanultam festeni a főiskolán. 1937: Franciaország. Az École des Beaux-Arts. Dolgozni kezdtem, aztán jött a háború. Menedék Auvergne parasztjai között, s utána vissza Párizsba. A festészettel lassan szakítan próbáltam. Más érdekelt. Felülvizsgálni a művészet és a tudomány kapcsolatát, szintézisbe hozni őket. Kifejleszteni elképzeléseimet.

Egy piroskötésű albumba gyűjtve fotók. Az életmű, a valósággá lett teória dokumentumai. A szavak illusztrációi 1948: a „térdinamikus" elmélet. 1950: kiállítja első térdinamikai szobrát Párizsban, a Galerie des Deux-Iles-ben. 1956: bemutatja kibernetikus szobrát, a CYSP 1-et, a Sarah Bernhardt Színházban, a Költészet éjszakája című rendezvényen. 1957: a fénydinamika elmélete. 1959: két mozgó, egymást követő fényhatásokat kibocsátó fénydinamikus szobra kerül a Musée d' Art Moderne gyűjteményébe. Kiállítás Londonban is. Az idődinamizmus elmélete. 1969: Liége-ben felállítják az ötvenkét méter magas térdinamikus, kibernetikus fénytornyot. 1965: az első jelentős kiállítása Amerikában. 1968: a hamburgi operában fénydinamikai játékot alkalmaz Monetti operabalettjéhez, s megalkotja első fénydinamikai művét, a Luminót, amelyet a Philips társaság gyárt sorozatban. 1970: az osakai világkiállításon bemutatja a párizsi kibernetikus fénytorony makettjét. Aztán a Chronosok, az automobil-szobrok, a Nagy Prizma, s mind a többiek, a sor szinte végtelen. Valahol a középtájon, 1968-ban, a velencei biennále, a nagydíj.

— Igen, díjak, tisztelet, erkölcsi megbecsülés kijár annak nálunk, aki életében már kiverekedte — mondja —, az anyagi kevésbé. És mert az én munkásságom távol áll a kommersz művészettől, nem volt könnyű sorsom, s ma sincs.

Beszél tíz könyvéről, amelyben elméleteit kifejtette. Cikkeiről, amelyekkel hadakozott, s amelyekben a jövő városának elméletét is föltárta. Előadásairól a Sorbonne-on Athénban, Poiters-ban és másutt. És említ egy amerikai találkozást is. Visszatér rá újra és újra.

— Duchamp-al találkoztam ott. Sosem felejthető.

Térdinamika, fénydinamika, idődinamizmus, kibernetikus művészet, tükörelmélet. A hang, a fény, a muzsika beépítése a művészetbe, érzékleteink megsokszorozódása. A tudomány, a technika és a művészet szintézise. Világunk kitágítása. Nehéz egy életmű súlyát néhány szó mérlegén értékelgetni. Nehéz szavakkal láttatni a látásra, hallásra termetteket. Elméleteinek megvalósult szülöttei mind arra valók, hogy felhasználva a tudomány legfrissebb vívmányait, teljesebbé, szebbé, érdekesebbé, egyszóval emberibbé váljék általuk az emberi világ. Hogy igazat ad-e a jövő Nicolas Schöffernek, a nagy varázslónak? Ő hiszi, hogy a humanizmus hű szolgája. És ebben senki nem kételkedhet.

A beszélgetésnek vége. Késő van, de még egy tárgyalás vár rá. A műcsarnoki kiállítás dolgában. Búcsúzik. Egy percre megáll a szálló kapujában. Nézi a Duna-part fényeit, aztán elindul az éjszakába.

Csatár Imre

lhívás!

s 30-ig
OZÁSBA ADJA
cs-termény üzleteit:

i, Bajcsy-Zsilinszky utca 57.

zsébet, Tátra téri piac.

zsébet, Akácfa utca 34.

zsébet, Klapka utca 1.

zsébet, János tér.

zsébet, Török Flóris utca 156.

zsébet, Vörösmarty piac.

ár, Csibuk utca 41.

ár, Millenniumi lakótelep,

zsébet, Baross utca 123.

ár, Arany János utca 2.

11-én, délután 15 óráig kell
ESZ zöldség-gyümölcs osztá-
ár, Hősök tere 9.).

ző jelenlétében 1982. június
tartjuk a Dél-pesti ÁFÉSZ
XX., Soroksár, Hősök tere

adatokat és bővebb felvilá-
június 11-ig, minden kedden
óráig kaphatnak a Dél-pesti
tályán.

I ÁFÉSZ IGAZGATÓSÁGA

Magyar Nemzet

ziget

zervativizmus határozottan *antifasiszta* és lassan a liberalizmus felé forduló ága maga is erős *kisebbségbe* szorul (itt újra Szekfű útját hozhatjuk fel példának). Nem kevésbé jelentős annak a körülménynek a hatása, hogy a 30-as évek eleji modernizáció nagyobbrészt a Hitler előtti korszak főleg német szellemtörténeti irányzatainak — egyébként nem kritikátlan — adaptálásával ment végbe. S mivel a német fasizmus győzelme visszamenőleg gyakran kompromittálja ezeket a fasizmussal szemben részben valóban védtelennek bizonyuló tudományos irányzatokat, a magyar szellemi élet antifasiszta csoportjai is, mint az obskúrus német tudomány élharcosait támadják és szorítják háttérbe a szintén antifasiszta és humanista modern szellemtörténészeket. További tényező az a fentiekkel összefüggő körülmény, hogy a magyar szellemi élet a fasizmusra való ellenhatásként sok helyütt kibontakozó baloldali és demokratikus röneszánszban csak kis mértékben vesz részt: a baloldali népiek fénykorát jelző, élesen társadalomkritikus szociográfiát erőszakkal fojtják el; a polgári radikálisok, s a baloldali urbánusok (a Szép Szó köre) többnyire „amatőr" politikai-teoretikus és irodalmi esszéizmusát a 30-as évek végén fórumától is megfosztja a hivatalos politika. A népfront, a népi arcvonal-politika hatása a tudományos-szellemi értelmiség szélesebb köreire nem terjed ki.

EZ A VISSZAHAJLÓ FOLYAMAT kimutatható a tudományos élettel sok ponton érintkező *népi irányzatban* is. Az évtized első felében az irányzat fő jellemzője a szellemi útkeresés, számos modern európai irányzat nem is kritikátlan befogadása, törekvés átfogó társadalmi teória kialakítására, s az „amatőr", de eleven, termékeny érdeklődés a tudomány felfrissítése és modernizálása iránt; ide sorolható a *Tanú* vagy a Válasz sok kezdeményezése. Az új szellemi fronttal bekövetkezett *félresiklást* már csak ezért sem tekinthetjük jelentéktelennek: a széles irodalmár és tudományos köröket is megmozgató reform *kompromittálódása* a tudományos reformszellemet is visszaszorítja, sok helyütt elapasztja tudomány és közélet eleven kapcsolatának vágyát is. A tanulságok persze hatottak *jó* irányba is: a *harcos szociográfia* fellendülésére. A népi irányzat befolyása — az egyetemekre gyakorolt hatása révén is — viszont akkor lesz újra széles körű, amikor, a 30-as évek legvégén s a korai 40-es években, leghangadóbb áramlata nemcsak beszűkül és befelé fordul, hanem — ha kényszerűen is — egy fasiszta Németország uralta Európában elképzelt „magyar modell" kialakításán dolgozik.

A másik, egészen más típusú terület, ahol a megújulástól való elhajlás jól kimutatható, a korszak jellegzetes, több tudományágat foglalkoztató irányzata: a *nemzetkarakterológia*. Hogy ez a diszciplina ilyen erősen elterjedt, természetesen az általános szellemi válsághelyzettel, a társadalmi és nemzeti azonosságtudat zavaraival, s ideológiai-politikai érdekekkel függött össze. A 30-as évek első fele azonban még tele van a hagyományos magyar konzervatív karakterjegyek elleni lázadással — ebből a szempontból sok a közös indíték Szekfűnek a neobarokk-dzsentroid jegyeket bíráló, s Németh Lászlónak a magyar minőséget követelő eszméiben, de ide illik még a sok tekintetben joggal bírált Prohászka Lajos kritikája is a magyar bújdosó „finitizmus" felett. A 30-as évek *második* felére itt is *változás* történik: a nemzetkarakterológiai törekvések egy része az asszimiláció kérdéskörébe bonyolódik, s kerül olykor akaratlanul is a szélsőjobboldali „korszellem" hatása alá; de még Szekfűnél, sőt Babitsnál is megreked a konzervatív magyar nemzetkarakterjegyek dicsőítésénél.

NEM JELENTI mindez persze azt, hogy lebecsülnénk a 30-as évek második felében, s a 40-es évek elején előtérbe lépő, *értékőrző* törekvéseket. Az értékőrzés, az elfordulás az avantgardtól, a modern kísérletezéstől széles nemzetközi áramlat, s idehaza, a különösen rossz politikai légkörben érthetően még erősebb. Ez a tendencia magyaráz sok más, akkor kétségtelenül igen sok pozitívummal járó jelenséget is: a szellemtörténészek egy részének Babits, a *Nyugat*, majd — amennyire a politikai korszellem engedi — a *Magyar Csillag* mögé húzódását, s ez utóbbi fórum küzdelmét a jobboldali népiességnek a kor-

Történés

A magyar történetírásnak az spektruma, amely a harmincas évek elején megfigyelhető, némileg módosult, részben újabb ágakra bomlott a hitleri Németország egyre fenyegetőbb nyomásával kiéleződő válság és a második világháború időszakában.

Hóman Bálint, aki politikai karrierrel cserélte fel a historikusét, kompromittálta magát és a felszabadulás után népbíróság elé került.

Szekfű Gyula más utat követett. E sorok írója közeli tanítványai közé tartozott, ami eleinte nem is volt könnyű dolog. Nehezen nyílt meg és viszszahúzódónak, néha majdnem félszegnek tűnt az emberek között. Ma is szinte látom, amint magas termetét kissé előrehajtva, szomorúan ironikus mosollyal, teljes pesszimizmussal figyeli szemüvegén át a riasztó jelent: a középkorban szerinte több értelmes ember élt. 1933 után mindinkább szembefordult Ranke és Meinecke egykori hazájával, amelyet valaha oly közel érzett magához, de amelyben Hitler lett az úr. Sajnos — mondta e szóval nekem, midőn 1936-ban francia utamról beszéltünk — sajnos el kell szakadnunk Németországtól, ahol gyilkosok, gengszterek kerültek hatalomra és *másfelé* kell tájékozódnunk. Franciaországban — tette hozzá — a baloldal sem mindig romboló. Más, erre vállalkozó fiatalokat is segített abban, hogy francia, angol szakmai élettel keressenek kapcsolatot a veszélyessé vált német helyett. Nem volt sem született pedagógus, sem jó előadó. De a forrásszövegek, adatok, szép szavak mögött a realitásokat, az összefüggéseket, az emberi tulajdonságokat is lenyűgöző, szinte könyörtelen biztonsággal tárta fel, foglalta képbe. E. talán legemlékezetesebb leckét tanulmányaim során tőle kaptam. Naplójegyzeteim szerint négyszemközt gyakran fejtegette, hogy Magyarország helyzete reménytelen, a külső és belső erők szorításában elkerülhetetlenül össze fog omlani, és hogy a középosztály végképp „elvesztette nemzeti látását". Egy alkalommal, utolsó lehetőségként, a forradalom gondolatát is hajlandó lett volna elfogadni. Végig élesen elítélte azonban — az egykorú szakmai világhoz hasonlóan — 1918/19-et, ekkoriban írt kétkötetes, kiadatlanul maradt, rövidebb magyar történetének záró fejezeteiben is, amelyeket 1939-ben adott kezembe. Végig vallásos katolikus maradt, és voltak megjegyzései, amelyek után, midőn eszébe jutott, hogy én protestáns vagyok, megszólalt: „már bocsáss meg".

A Szent István Emlékkönyvben, 1938-ban, első királyunk későbbi megítélését vizsgálva a történelem során, fellépett „a kis középosztály alacsonyabb műveltségű rétegeiben" egyre jobban terjedő turanista stb. szemlélet ellen, amely — írta — azért veszélyes, mivel „párhuzamos a nagy Német Birodalom hivatalos erőitől támogatott új pogányságnak", de amelytől a parasztok és munkások tömegei szerencsére még mentesek. A *Mi a magyar?* (1939) című kötetben, más szerzők társaságában, a nemzetkarakterológia vitatható módszereit is megpróbálta konzervatív oldalról a *németellenes* célok szolgálatába állítani.

1941 végén emlékezetes Népszava-cikkében nyíltan az antifasizmus oldalára állt. A

1021

Super Tower

For an artist who has built robots that dance and towers that sing with the wind, the creation of "La Super-tour Eiffel" is not farfetched. "In other epochs, we built new cathedrals," explains Nicolas Schöffer, a short, unprepossessing man who still speaks with the accent of his native Hungary. "Now it's necessary to have another new cathedral in the middle of the city. Man still has a need to express himself and climb." But in fact Schöffer's projected tower for his adopted Paris is a unique and complex undertaking. Partly financed by the Philips Co. at an estimated cost of $50 million, it will break ground next year, rising to a height of 1,139 feet (153 feet above the Eiffel Tower), and will serve as nerve center and artistic symbol for the whole city. Titled "The Cybernetic Light Tower of Paris," it is predictably "La Super-tour" to students.

This is no passive icon, but an active, changing force: as information flows into it from the outside world, both from the immediate environment (heat, wind, rain) and the city itself (the volume of phone calls, automobile traffic, police arrests), the tower reacts with changing patterns of light, movement and noise. These changes will not be difficult for

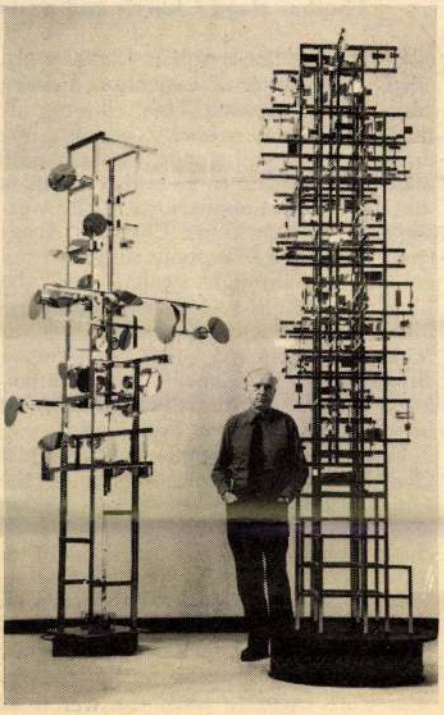

Schöffer: No passive icons

Newsweek, July 24, 1972

sts seem to belong to the same congregation: the Thomas Road Baptist Church, which is generally held in evangelical Protestant circles to be the fastest-growing church in the U.S.

At its founding sixteen years ago, the Thomas Road congregation consisted of 35 laymen under the leadership of a 23-year-old pastor, Jerry Falwell. Their first project was to scrub the cola off the walls of a brick building abandoned by the Donald Duck Bottling Co. to make it fit for Sunday services. Today, Falwell's

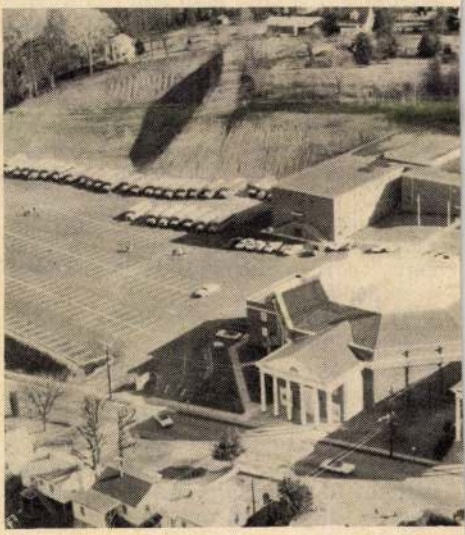

Thomas Road Church and pastor

adult congregation numbers 12,000 souls, nearly one-quarter of Lynchburg's entire population, and some 5,600 children attend his Sunday school. The old soft-drink building still stands, but it is now merely an annex to an $8 million complex that includes a sanctuary for 3,300 worshipers; the Lynchburg Christian Academy, which has 612 pupils ranging from grades one through twelve, and the Lynchburg Baptist College, a four-year liberal-arts school with 1,000 students. "God is impressed with a growing church," says Dr. Elmer Towns, the college's president. "We believe Jesus must be sold as effectively as Coca-Cola."

Last month, Thomas Road Baptist Church held a "homecoming" in the Lynchburg municipal stadium for 19,000 well-wishers, who munched free fried chicken and listened to three hours of inspirational preaching. The next day, Thomas Road convened a symposium on "How to Build a Super-Aggressive Local Church," which attracted 5,000 Baptist church workers from across the country who were eager to learn the secrets of pastor Falwell's "saturation evangelism."

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Newsweek
72. 7. 24
Nicolas Schöffer

1. 1021

the eye to catch; among the light sources, for example, are 2,085 electronic flashes and 2,250 punctual projectors, facing fixed mirrors. Forty more high-powered projectors will direct beams up to 1.2 miles in the air. In addition, beams from 24 lasers will play on moving mirrors within the complex of the tower. All this activity will be constantly changed by the life pattern of the city, as reported to the tower's "brain center" (a bank of computers) by agencies within Paris. "The tower will respond to the rhythm, excitement and relaxation of the city," Schöffer told NEWSWEEK's Steve Saler.

Shiny: The form of the tower betrays Schöffer's constructivist lineage. It builds upward like a child's geometrical toy, one 6½-foot-square cube on top of another, inside an airy, open skeleton with a wing span of 193 feet. Like his sculpture, La Super-tour makes elegant use of shiny metal surfaces and reflecting mirrors. Within the interior, fourteen large curved mirrors interact with 363 small, flat ones. This complex play of light and reflection is the culmination of a dream Schöffer announced long ago, when he was just beginning to exhibit his sculpture in the 1950s: "I want to work with immaterial materials, with space, light and time."

Schöffer's early works were room-sized, even the robot, "CYSP I," which performed in London with ballet dancers. But he moved quickly into larger urban spaces, erecting with Philips a "Spatio-dynamic and Cybernetic Tower" in Liège, Belgium: 170 feet high, it responds to wind and crowd patterns with colored light and sound concerts. Critics and other artists have accused Schöffer of stooping to spectacle. He politely disagrees: "I wanted to work in the artistic domain on the level of the city. I want to demonstrate that a sculptor doesn't have to work only on pretty things for mantelpieces."

Realizable: The grandest Schöffer demonstration of all will take every ounce of his cunning as well as his skill. He has been chasing it since 1963, when he built his first model. Since then, both Schöffer and Philips have been furiously planning and looking for investors. Georges Hureau, secretary-general of Philips France, sees no insurmountable problems to beginning work next year: "The project is perfectly realizable." Schöffer has made sure of that by mixing with his elegant forms lots of platform space for offices, stores, a restaurant, conference centers and environmental exhibitions.

Around the tower will be a "new town" of sorts, *La Défense*, growing up just west of the city, a town he hopes to "transform" with his art. At first glance, it is an arrogant conception. But it raises the question: Shouldn't art act on as bold an urban scale as commerce, science or engineering? When and if it is completed, Schöffer's tower—the largest work of art ever built—will answer that question, yes or no.

Newsweek, July 24, 1972

...y true descendants of the original Romans. Historians dispute that, but nobody disputes the fact that over the centuries the proud, swarthy inhabitants of the section of Rome known as Trastevere ("across the Tiber") have evolved a unique way of life—noisy, brawling and vital. The wet wash flaps across Trastevere's narrow, winding streets, pennant style; aromas of frying food and garbage overwhelm the nostrils and the prudent visitor to the district would not consider leaving his car unlocked even for five minutes.

Today, however, the working-class world of noi antri is fast disappearing. Building cranes and scaffolding have become almost as common a sight in Trastevere as bocce games and the roar of expensive foreign cars as unremarkable as the backfiring of motorcycles. Quaint, historic Trastevere has, in short, been "discovered" by fashionable Romans and foreign expatriates. Often called "the Greenwich Village of Rome," the district now boasts an international artists' colony, an American movie house and a folksong theater whose summer audience is better than three-quarters English or American. "Nowadays," laments one longtime resident, "you hear more English in Trastevere than Trasteverino."

Flood: A decade ago it was rare to find a foreigner in the Trastevere marketplace. But then came Remington Olmsted, a former UCLA fullback who opened three "genuinely authentic" restaurants in Trastevere featuring such touches as Roman torches and Italian "cowboys." And, following his lead, a flood of tourists and artistic types has created a real-estate agent's paradise in the district. Choice three-bedroom apartments with terraces currently sell for $150,000 to $200,000 and once-dingy apartments without plumbing, which used to fetch as little as $15 a month, are being restored and rented for as much as $1,200 a month. Inevitably, this is displacing the true Trasteverini; many are pocketing a *buonuscita* ("happy exit") payment for giving up their leases and moving to modern apartments in Rome's burgeoning suburbs.

In some respects all this marks an improvement. For one thing, Trastevere has become cleaner. "When we moved here eleven years ago," says Mrs. Robert Ardrey, whose husband wrote "African Genesis" and "The Territorial Imperative," "they used to throw trash and garbage out of the windows. Cold spaghetti always landed on my roof." And the physical appearance of the district is improving as well. Amidst an assortment of crumbling buildings, author Bill Pepper (who wrote Dr. Christiaan Barnard's

1984. I. 26. Kossuth 4.25

Jó reggelt!

- Fénymobil kiállitás nyilik ma Rótságon. Amikor vagy másfél évtizeddel ezelőtt bevetődtem Bécsben a XX. század művészetének szentelt múzeumba, ahol éppen kinetikai művészeti kiállitást volt, örömmel láttam a legelső tárlóban Kassák Lajos és Moholy Nagy műveit. Van hát hagyomány a hazánkban a kinetikus művészetnek, amelynek tárgyai és eszköze maga a mozgás. Ennek az irányzatnak az egyik legnevesebb képviselője, a magyar származásu, Párizsban élő Schöffer Miklós. Rótságon az egyik kiállitó művésszel Szatmári Bélával Zengő Árpád beszélgetett.

- Ennek a kiállitásnak a kellős közepén az az érzése az embernek, mint hogyha egy sci--fi történet kellőkei vennék körül. Spirálok mozognak, mozgó fénhengerek villognak, fénysugár játszik logikai rendben összerakott üveglapokon. Képernyőn szines fény szaladgál. Formák változnak egyik pillanatról a másikra. És mégsem sci-fi történet, hanem egy képzőművészeti kiállitás ez. Az emberek elég nehezen fogadják el az uj technikai dolgokat. Itt is

nikroelektronika vezérli a különböző alkotásokat. Menyire tud közeliteni ez a fajta művészet az emberekhez ha a technikának ezen oldalát használja fel?

- Századunk folyton fölveti azt a félelmet, hogy a gép, az automatizálás, a kibernetika révén el fogunk idegenedni a környezetünktől el fogunk idegenkedni egymástól. Mi azt szeretnénk elérni, hogy azt bizonyitsuk be épp ellenkezőleg.

- Hol helyezhetők el ezek az alkotások?

- Fontos szerepük lehet hatalmas lakótelepek, sivárositó hatásának a föloldásában. Nagy élményeket nyujthatnak akár nappal, akár esti órákban az ott élők számára a folytonos változásukkal, alakulásukkal, szineikkel.

SAS GYÖRGY SOROZATA 14.

Útikalauzunk: Gobbi Hilda

Sípocskák maréknyi halmaza egy párnára tűzdelve — az ember csak bámészan nézi, majdhogy az orrát oda nem nyomja a díszes vitrin üvegéhez: hát ezeknek meg mi keresnivalójuk van itt, a színészmúzeumban?

— Latabár Kálmán tömegével hordta ezeket a madársípokat a zsebében — tájékoztat ellágyult hangon Gobbi Hilda. — A szájában is sokszor elrejtett egyet-egyet, s azzal fütyörészett, csattogott, trillázott, tremolózott, akár a pacsirta vagy a rigó. Ez volt az egyik kedvenc mókája.

— Akkor ezt a sípot — veszem a kezembe az egyiket — akár bohócrekvizítnek is tekinthetjük?

— *Annak is. Csak annál nagyobb lesz a becse. Nem lehet nagy színész az, aki megtagadja bohóceredetét. Mi mindannyian a clownok ősi családjából származunk. És erre a népi eredetre büszkék lehetünk.*

Vannak nagy színészek, akik szó szerint véve is megmaradnak clownnak, mint például Latabár Kálmán. De hát itt, a múzeumban is látni, hogy a Latabár név nemcsak egy nagy színészt jelöl, hanem egy egész színészdinasztiát. És a Latabárok egyszerre tekinthetők származásilag a magyar színművészet plebejusainak és arisztokratáinak, hiszen mindig a nép legszélesebb rétegeinek a szórakoztatására törekedtek, ugyanakkor terebélyes családfává nőttek, mint egykor a főúri nemzetségek, vagy akár az uralkodóházak. Azt hiszem, nincs más família Magyarországon, amelyik a színész rangot hetedíziglen megőrizte és továbbörökítette volna, miként a Latabárok...

Bojár Sándor egykori felvétele Latabár Kálmán Dózsa György úti otthonában együtt ábrázolja a nagy dinasztiát. A falon függő festményekről letekint a most százhetven éve született ős, Latabár Endre színész, karnagy, színigazgató, zeneszerző, műfordító, színésznevelő, balra lent fia, id. Latabár Kálmán színész, jobbra — a kalapban — az ő fia, id. Latabár Árpád színész, aki apja az oldalsó festményen megörökített Latabár Árpádnak és — az íróasztalánál könyökölve ülő és gyermekeire, ifj. Latabár Kálmánra és Katalinra mosolygó — Latabár Kálmánnak.

A meghitt családi együttes azt a másfél évszázadot is dokumentálja, amióta ezek a férfiak együttvéve a magyar nemzeti színházkultúra szolgálatában nem kis népszerűséggel tevékenykedtek.

Azt mondják, Latabár Kálmán azért tudott mindhalálig olyan nagy komédiás lenni, mert megmaradt vásott és ártatlan gyermeknek.

Kora nem volt. Húszéves korában fel tudta ölteni magára harminc-negyven évvel későbbi figuráját, ahogyan ez a kép is mutatja, amely egy 1922-es beregszászi fellépésén készült. Mint ahogy később ugyanennyit könnyedén vissza is tudott fiatalodni.

Sokszor lépett fel együtt különböző operettekben, zenés darabokban, revükben, varietéprodukciókban a három Latabár, vagyis apa és két fia: az id. és az ifj. Árpád meg Kálmán. Közismertebb nevükön: az öreg, a hosszú és a kis Latyi. Ennek a régi, most előkerült képnek az volt a felírata: Prof. Latabár, a hasbeszélő két világhírű babájával, Kálmánnal és Árpáddal. Ennek a másiknak még meglepőbb a szövege. A 4 ördög: a 3 Latabár.

Egyszer megkérdezték a Latabár papát: hányszor léptek fel hárman. Ő így felelt:

— Nem akarok a fiaimmal szemben indiszkréciót elkövetni, de azt talán elmondhatom: legelőször a gyermekszobában. Ekkor konflist játszottunk. Én négykézlábra álltam, egyik a nyakamba ült, ez volt a kocsis, a másik a hátamra, ez volt az utas.

Erről a konflisról aztán — tudjuk — Kálmán szállt át a siker legrobogóbb expresszére. A régebbi szerepkörök szerinti besorolása táncoskomikus volt, de hasonlíthatatlan tehetsége és egyénisége minden meghatározható szerepkörön túlnőtt. Fogalmazzuk meg művészi mibenlétét egyszerűen úgy, hogy magávalragadó jellemkomikus volt. Mindenki nagyra becsülte, aki csak egy kicsit is vonzódott az operetthez. Hát még, aki alkotója is volt. Lehár Fe-

Május 16-án tartotta székfoglalóját az első magyar származású francia akadémikus, Nicolas Schöffer, azaz Schöffer Miklós, akinek ez év őszén nyílik reprezentatív, szinte teljes életművét bemutató kiállítása Budapesten, a Műcsarnokban. Ám mindazoknak, akik kíváncsiak Schöffer művészetére, amely a hagyományosnak tekintett anyagok – márvány, fém, vászon – helyett a világot mozgató energiával, mozgó, hangzó, fénylő terek létesítésével fejezi ki korunkat, azok bármikor betérhetnek a művész kalocsai szülőházában néhány évvel ezelőtt létesített múzeumba, s ugyanott megszemlélhetik a távolsági autóbusz pályaudvar Schöffer által tervezett fénytornyának építkezését is.

Képeinken Schöffer Miklós és művészetének néhány jellegzetes darabja látható. (Fotó: Strasszer András)

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Schöffer Miklós szobrász- és festőművész
FILM SZÍNHÁZ MUZSIKA
1982 JUN 12

1021

A KIBERNETIKA MAGYAR MŰVÉSZE:

SCHÖFFER

1021

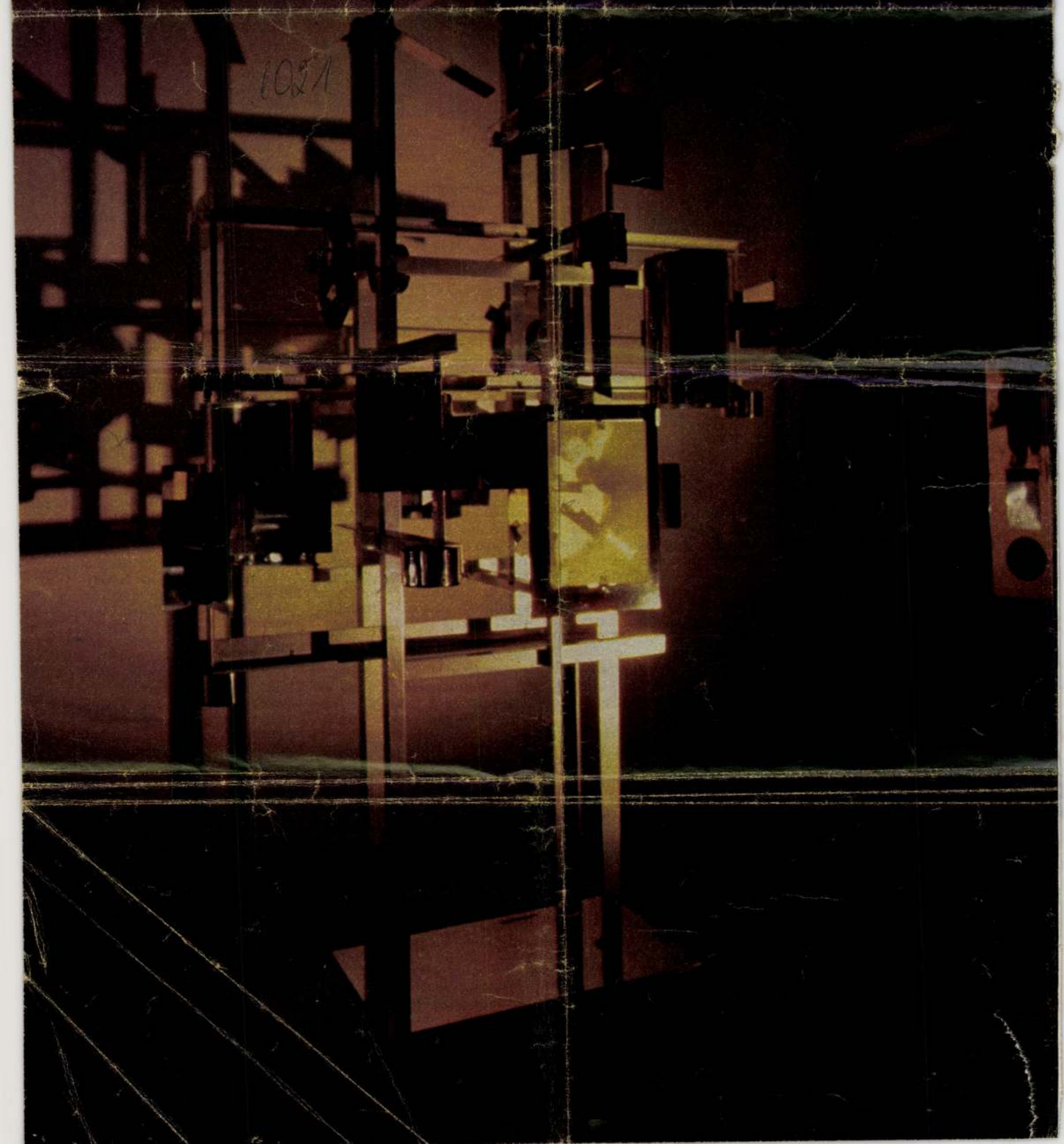

BODROGI GYULA A VIDÁM SZ

A TÖBBMŰFAJÚ „SZÍNH

Majd három évtizede ismerem. S az ismeretségen túl, figyelem szakmai kiteljesedését. Mint a főiskola tánckoreográfus hallgatóját, majd azt a negyedéves színinövendéket, akinek *Gellért Endre* rendezte meg a vizsgáját, Napóleont, *Bernard Shaw* A sors embere című szatírájában. Figyelem, pontosabban már akkor felajzottan figyeltük a *Fodor Imre* vezette József Attila Színházban A kertész kutyája Trisztánját, *Sinkovits Imre* — Theodoro oldalán, mint a Rozov-darabok kamaszhősét, az Imádok férjhezmenni Billjét, *Darvas Iván* — Fred partnereként. Humorát, énekét, ördöngös tánctudását. Ugyanakkor nem szakította meg kapcsolatát a tragédiával sem, gondoljunk csak a körszínházbeli II. Richárdra vagy a Julius Caesar-filmre, ahol *Marlon Brandóval* szinkronizálta-élte Antonius gyászbeszédét.

Aztán észrevettük, hogy Bodrogi érdeklődési köre kitágult. Előbb koreográfus színházabeli darabjaiban. Aztán rendez, még mindig otthon (a Zsákbamacskára gondolunk), meghívják főiskolai tanárnak, a Józsefvárosi Színházban *Katajev* Bolond vasárnapját viszi színre, rendez a Radnóti Színpadon. Most az év elejétől a Vidám Színpad művészeti igazgatója, aki szemünk láttára vált „színházcsináló emberré".

— Mégis, elöljáróban néhány szót magáról a műfajról — mondja. — Tudom, hogy a kabaré és más műfajok között sokan tesznek különbséget. Szerintem ez is műfaj, drámai műfaj, színházi műfaj. Nagyon divatos a politikai kabaré, rugalmas, szinte naponta változó. Az expozíciót maga az élet írja, s erre jön a poén. Az általános, emberi szituációk ugyanazok: gyávaság, bátorság, okosság, butaság, szépség, csúnyaság. Ezek kerülnek egy szituáció szorítójába, és kidobják a véleményt, pontosabban a poént. Ennek a színháznak ugyanazt a shakespeare-i tükröt kell tartania... Legfeljebb egy kicsit tiszteletlenebbül.

— Nem merült-e fel az a kérdés, hogy talán túl sűrű a politikai rész a sanzonok rovására?

— Különös tapasztalatom van. Ha sűrűbb a politikai élet, kevesebb a sanzon. Ha emelkedik a sanzonok száma, nyugalmasabbak vagyunk. Bár volt tragikus kivétel, amikor a rádió 1944. október 15-én a kiugrási proklamációk után indulókat és slágereket kezdett sugározni, megszakítva azzal a közleménnyel, hogy Beregfy vezérezredes jöjön Budapestre. De a dalok akkori sugárzása, azt hiszem, éppen a tehetetlenségből fakadt.

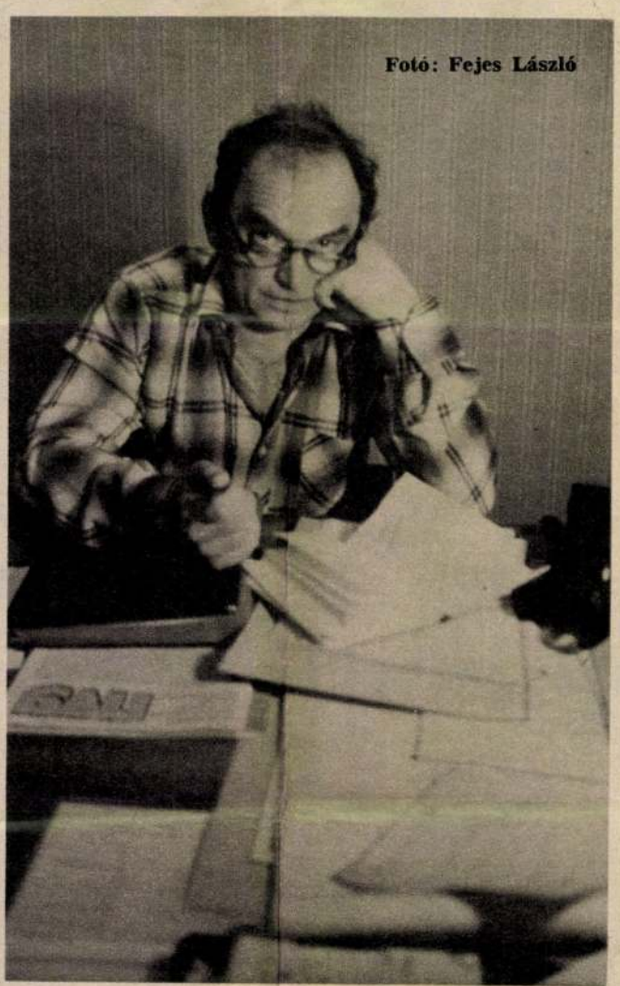

Fotó: Fejes László

— Sokfajta szerzőtől játszanak, maitól is, külfölditől is. Milyen összefoglaló jelző illetné őket?

— Az, hogy szerintem minden előadás magyar. Az volt a Lear király *Peter Brook* rendezésében. Azon az estén magyar volt, akár drukk, akár ellendrukk kísérte a nézőtérről. Más példa. A Ma éjjel megnősülök című játékot én mindig magyarnak, tehát ismerős ízekkel telinek játszom.

— Visszatérve a kabaré sokszor kárhoztatott mivoltára, miben látja ennek okát?

— A kabaré valahogy olyannak számított, mint az Aranycsapat az 1954-es berni vereség után. Csak az nem törölte bele a cipőjét, aki nem akarta. A műfajunkat is sok bántás éri. Gondolok a Tarka Színpad, a Fővárosi Vígszínház, a Kamara Varieté megszüntetésére. Pofozógépnek számított a műfaj, s van ilyen rendezői, szakmai instrukció: olyan „Vidám Színpad-i vagy". Lassan a komédiás nem hisz a saját tehetségében.

— Hogyan lehet, hogy az ötvenes évek elején a Vidám Színpad mégis virágzott?

— Hogy *Kellér Dezső* finoman ironikus szavaival éljek, vendéglátóipari egységgé minősítették, viszont ő maradt a főpincér. Egy-egy konferansza nemcsak hogy elterjedt az egész városban, de alkotó energiájukat élték *Herczeg Jenő, Komlós Vilmos, Boross Géza, Benedek Tibor, Salamon Béla.* Másrészt ide voltak „kitelepítve" olyan polgárnak számító művészek, mint *Kiss Manyi, Latabár Kálmán, Mezei Mária.* Életemben nem felejtem el a pillanatot, amikor Mezei Mariska bevonaglott egy színpadi könyvesboltba, hogy Edájt kérjen, ez a szerző nagyon divatos. Persze *Ady Endréről* volt szó. Nos, ők elmentek.

— És akik itt maradtak?

— Végre, hogy kérdi. Kezdeném a régiekkel. A visszatért *Kabos Lászlóval,* a nyugdíjasan is rendíthetetlen *Kazallal, Kibédy Ervinnel, Hlatky apuval, Horváth Tivadarral.* Egy más generációból említem *Zana Józsefet, Verebély Ivánt, Szuhay Balázst.* A nők közül *Lorán Lenkét, Csala Zsuzsát, Schubert Évát,* s még sorolhatnám.

— S az újak?

— Kezdeném a megnyert *Kállay Ilonával.* Olyan színész szerintem, akit az ország egyetlen színháza sem tudna nélkülözni. Barátommal, *Horváth Gyulával,* akinek tehetségét nem is tudnám méltatni, de úgy tudom, épp maga írt cikket róla. *Straub Dezsővel,* akinek különleges, finom fanyar tehetségét akkor ismertem meg, amikor tanára voltam.

— Léteznek-e majd hosszabb lélegzetű műfajok? A nevetés mellett a mosoly, a próza mellett dalbetét, sanzon?

— Igen, s ennek a helye a Kis Színpad. Ez lesz a Delicatesse. *Horváth Tivadar* most rendezte meg *Richard Harris* Veszélyes játék című krimijét, *Kállay Ilona, Avar István, Csákányi László* főszereplésével.

— És játszik-e majd Bodrogi Gyula?

— Igen, minden reggel örömmel siettem a Bubus próbáira. Szeretnék feltenni egy vizsgáztató kérdést. Mit olvasott *Vaszary Gábortól?*

— ... Ketten Párizs ellen, Monpti.

— A színdarabjait is el kell olvasni, annyira étvágygerjesztők. És kiváló szerepeket ír. Bevallom, gyermekkorom első filmélménye Az ördög nem alszik Vaszary Gábortól. A veszprémi moziban láttam barátaimmal. És Újtelepre hazafelé menet zengett az utca a nevetéstől. Itt a rendező *Pethes György,* dramaturgkettősünk pedig *Vinkó József* és *Szenes Iván.*

— S ha a nevetésnek emberi értéke van, márpedig van, ha a jóérzés emberi kategória, márpedig az, ha a hasznosság és a közösségi élmény kategória, akkor azt hiszem, hogy társadalmunkkal együtthaladó, jó színházat teremtünk a Révay utcában.

Nagy Judit

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Schöffer Miklós

VAS NÉPE

1983 DEC 10

1021

Kalocsa kinetikus szobra

A kinetikus, mozgó szobor fogalmával egy Amerikába elszármazott hazánkfia, Moholy-Nagy László ismertette meg a világot. Ezen belül a fénydinamikus szobrászat elméletét ugyancsak egy magyar származású ember, Schöffer Miklós dolgozta ki, és tette közzé Párizsban, 1948-ban. Nicolas Schöffer 1912-ben Kalocsán született és 1937 óta Párizsban él. Egyike korunk új, utakon járó, új kifejezési formákat kereső művészeinek. A 71 éves művész a modern festészet, szobrászat, építészet egyik legnagyobb egyénisége.

A világhírű ember szülővárosát a Chronos—8 nevű fénytoronnyal ajándékozta meg, amely felállítása óta nevezetessége lett a városnak (nagyobb társait nyugati városokban — San Franciscoban, Münchenben, Párizsban, Bonnban, Liégeben — állították fel, egyik elődje (a Chronos—5) pedig a kalocsai Schöffer Emlékházban található.)

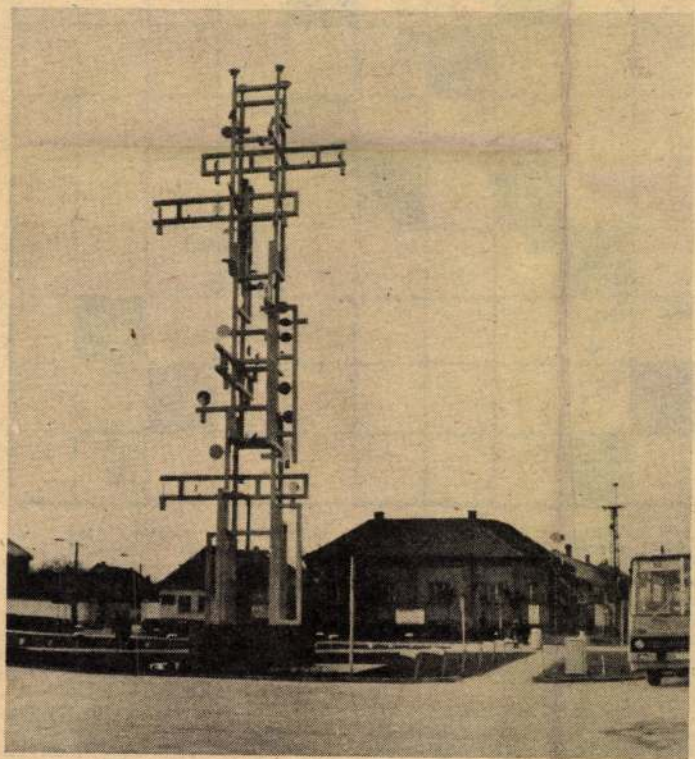

A csaknem 30 méter magas fémépítmény nappal „pihen", alig keltvén különösebb feltűnést. Amint azonban sötétedni kezd, kigyúl és életre kel. A tornyon ötven színes lámpa világítja meg a forgó-lengő tükröző lapocskákat, s az építmény csúcsán négy reflektor küldi magasba sugarait. A szerkezet elektronikája csak sötétedéskor lép működésbe, s azt követően a fények felgyulladását és kialvását a mindenkori forgalom lüktetése szabja meg. A járművek mozgásáról tájékoztatást adó érzékelők jelei működtetik a fényjátékot, be- és kikapcsolva a fényforrásokat és mozgató motorokat. A torony „fényruhája" sohasem mutat két teljesen azonos képet, megunhatatlan változatosságban idézi a tűz lobogását, a lángok villódzását, és kelt sohasem látott, különlegesen mozgó fényhatásokat.

Képünkön: nappali formájában láthatjuk a Kalocsa buszpályaudvara előtti téren felállított nevezetességet.

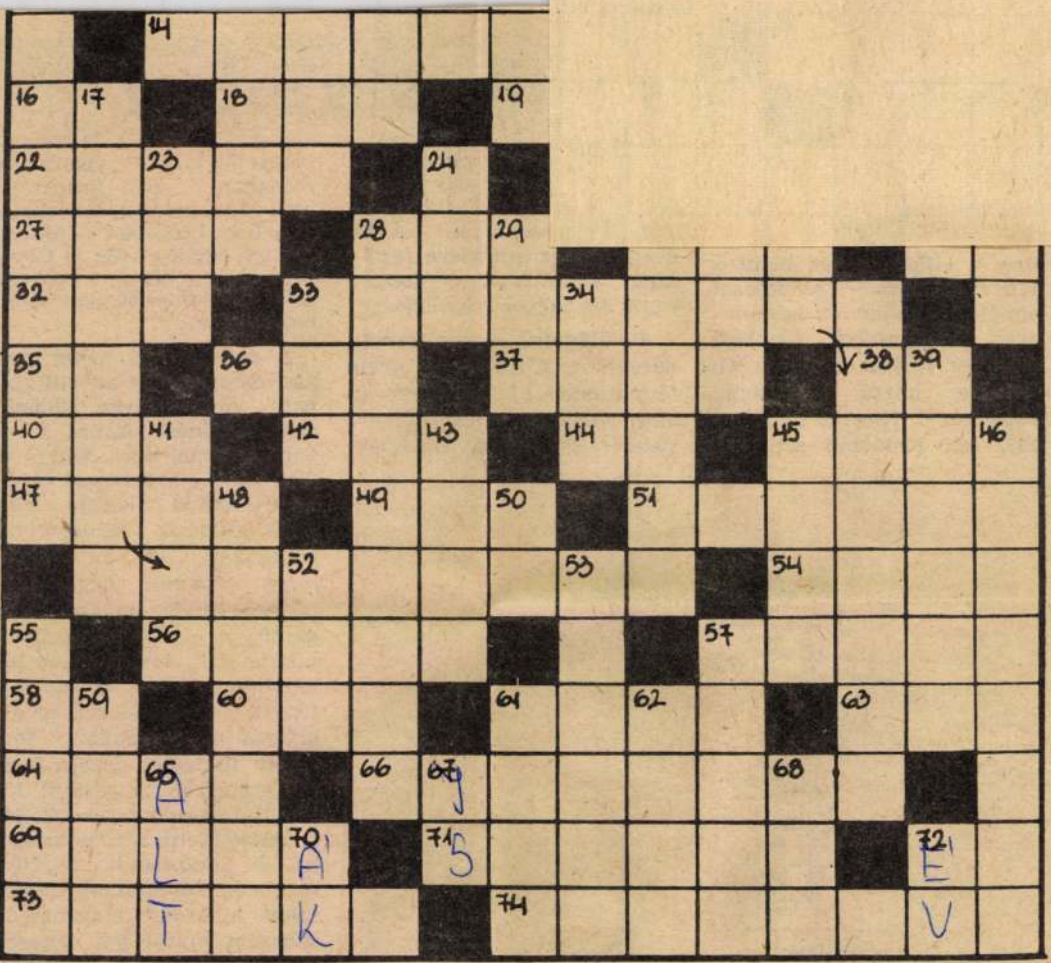

65. A csónak gerince. 67. J.S. 68. Öreg németül. 70. AAAAAAAA. 72. Esztendő. **Holló János**

Kérjük kedves olvasóinkat, hogy a rejtvény megfejtését legkésőbb csütörtökig — lehetőleg postai levelezőlapon — küldjék meg szerkesztőségünk címére.

Múlt heti rejtvényünk helyes megfejtése: „És most várom altató éneked, szeretném vele múltam visszahívni." A rejtvény helyes megfejtéséért könyvutalványt nyertek a következők: Benes Csabáné, Szombathely, Bárdics Imre, Szombathely, Polgár János, Kőszeg, Takács József, Felsőmarác, Végh Rezsőné, Jánosháza. A könyvutalványokat postán küldjük el a nyerteseknek.

A november 26-i számunkban közölt a **Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ Rejtvénykedvelők Klubja** „A HEGYHÁT TURISTÁJA" c. rejtvényének helyes megoldása: Petőmihályfai szőlőhegy, Hegyhátszentpéter, Pácsony, ötvenkét kilométer, Vasvár Emlékplakett, Győrvár. A helyes megoldást beküldők közül könyvutalványt nyertek: Bognár István, Szombathely, Horváth Béla, Szombathely, Erős Zoltán, Acsád, Kőszegfalvi Katalin, Szombathely, Nyúl Zoltán, Magyarszecsőd. A könyvutalványokat szerkesztőségünk küldi el a nyerteseknek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Schöffer Miklós
BP. Rundschau

1967 NOV 17.

1021

Zwei ungarische „Hellseher" des Städtebaues

Beim Pariser Laffont-Verlag ist ein von Michel Ragon redigierter Studienband erschienen, der von Ungarn aus gesehen auch interessant ist. *Les Visionnaires de l'Architecture* (Die Hellseher der Architektur).

Einst stand die Architektur der Ästhetik, der Kunst der Raumformung näher, als irgendeiner Wissenschaft, die sich mit Konstruktionen beschäftigt; heute ist sie sozusagen das Alpha und vitalen Problems der Menschheit, das sich weltweit mit der rapide ansteigenden demographischen Kurve, der Bevölkerungsexplosion, und der sich daraus ergebenden Schwierigkeiten beschäftigt.

Gelegentlich des diesjährigen Architekten-Kongresses in Lion wurde festgestellt, daß sich die Zahl der Stadtbewohner innerhalb von dreißig Jahren verdoppeln wird. Die heutigen Kinder und Jugendlichen werden in dreißig Jahren ebenso viel bauen müssen, wie man vor ihnen gebaut hat. Diese einfach scheinende Feststellung bedeutet für Paris z.B. so viel, daß sich seine Einwohrerzahl in zehn Jahren verdoppeln wird. Es steht uns nicht zu, über dieses oder jenes urbanistische Projekt das sich mit der Zukunft irgendeiner Weltstadt und den vielerlei Lösungsvorschlägen beschäftigt, zu meditieren: das würde schon an sich einen Band ausmachen. Von den vielen Werken, die oft die kühnstbeschwingte Phantasie übertreffende Pläne und Vorstellungen darbieten, heben wir diesmal nur das von Michel Ragon redigierte Werk hervor, weil in diesem auch

die Pläne zweier Architekten ungarischer Herkunft

gezeigt sind.

Wir denken an die Beiträge von Yona Friedmann und Miklós Schöffer, die in diesem reich ausgestatteten und illustrierten Album unter den berühmtesten Architektenträumern der Welt zu Worte kommen.

Michel Ragon macht in seiner hervorragenden einleitenden Studie darauf aufmerksam, daß eine für den Städtebau der Zukunft äußerst wichtige Erkenntnis heute bereits gemeingeläufig geworden ist, nämlich, daß die Architektur nach dem Tode von Le Corbusier nicht weiter retrospektiv bleiben kann, sondern vorwärts blickend, d.h. prospektiv werden muß. Ragon betont die Bedeutung der Differenz zwischen reprospektiv und prospektiv so kategorisch, weil seiner Ansicht nach in der heutigen Architektur jene Träume verwirklicht werden, die im ersten Viertel unseres Jahrhunderts noch als Utopien bezeichnet wurden. Es klingt paradox, ist aber wahr. meint Ragon, daß selbst die gewagtesten architektonischen Bestrebungen weit hinter allen anderen wissenschaftlichen Errungenschaften zurückbleiben. Der Mensch des 20. Jahrhunderts fliegt durch den Kosmos, zerstückelt den Atom, fotografiert die Elementarteilchen, ist aber in der Architektur weitaus nicht allzu kühn und erfolgreich. Auch jene Tatsache schreibt Ragon dem Mangel an Mut zu, daß Le Corbusier wohl 1925 seine *Ville radieuse* geplant hat, doch selbst ein Teilchen von ihr erst 1945 neben Marseille als „Unité d'Habitation" erbaut wurde. Deshalb behauptet Ragon, daß bereits 1965 die Verwirklichung jener architektonischen Träume und Visionen hätte begonnen werden sollen, die in den Plänen von

Friedmann, Schöffer, Baladur und Jonas,

vor uns liegen. Ragon erwähnt also gleich zwei Ungarn in der Reihe jener, die er treffend als Hellseher der Architektur bezeichnet.

Miklós Schöffer ist in Kalocsa geboren, am 6. September 1912. Seine Studien absolvierte er in Paris, und dort lebt er auch seit 1936. In jungen Jahren war er Maler und Bildhauer, und auch heute betrachtet er sich nicht ausgesprochen als Architekt. Trotzdem sieht man in ihm den Schöpfer der „kibernetischen Stadt". Er brachte in den Wohnhausbau durch den Bau des Prototyps des Hauses mit sog, freien Trennwänden eine Revolution. Schöffer ist auch der Entwerfer des ersten „kybernetischen Turmes" der Welt, der in Liège neben dem Kongreßgebäude errichtet wurde. Er entwickelte die Entwürfe der „spatiodynamischen" Stadt. Unter anderem entwarf er auch eine Universitätszentrale, die 1200 m hoch ist und 30 000 Universitätshörer Platz bietet. Die Inspiration zu seinen kühnen Plänen schöpft er, wie er selbst zugibt, aus der Überzeugung, daß die Menschen des letzten Viertels des 20. Jahrhunderts endlich die zur Vernichtung dienenden Kräfte doch für die Sache des friedlichen Baus einsetzen werden. — Der andere ungarische Architekten-Träumer, Yona Friedmann beschäftigt sich auch mit ähnlichen Plänen, die sich in nächster Zukunft verwirklichen lassen. Nicht nur in dem von Ragon herausgegebenen Studienband, auch in seinem jüngst erschienenen urbanistichen Werk (Paris aujourd'hui, demain — Paris heute und morgen. Hachette, Paris 1966) findet man konkrete, heute allerdings noch wirklich utopistisch anmutende Vorschläge. Friedmann ist 1923 in Budapest geboren; seine technischen Studien absolvierte er in Haifa und lebt derzeit in Paris. Sein Name ist bereits weltbekannt und er genießt in internationalen urbanistischen Kreisen ein hohes Ansehen. Er betrachtet die Probleme des Städtebaus und des Bauens nicht mit den Augen des Künstlers, sondern des Architekten und entfaltete die Prinzipien seines „spatialen Urbanismus" in mehreren Studien, Büchern und Vortfägen — u.a. auf den berühmtesten Universitäten der Welt. Seine Vorstellungen bezieht er auch konkreterweise auf die Lösung der Probleme von Paris. Von ihm stammt z.B. der Plan eines „spatial" zu bauenden Stadtviertels entlang der Nord-Süd-Achse von Paris.

Nach seinen Plänen sollte oberhalb der bestehenden, doch zum Einreißen reifen Stadtteile in 18—25 m Höhe ein modernes „spatiales" Viertel mit mehreren Niveaus erbaut werden, das einer „geschichteten Decke" (*nappe structurée*) gleicht.

Diese gigantische, mehrschichtige „Stadt über der Stadt"

sollte aus Wohnblocks, die in verschiedenen Kombinationen angelegt sind, bestehen, mit Zugangs- und Rolltreppen bzw. einem Fahrstuhlsystem miteinander verbunden. Mit unerschöpflicher Erfindungsgabe hat er 1960 für Tunis, und 1963 für Gibraltar die Entwürfe und Pläne einer „Brückenstadt" geschaffen. All diese Entwürfe und die Ideen Friedmanns ganz allgemein scheinen utopistisch zu sein, doch stellt sich die Frage: wurde 1925 Le Corbusiers *Ville radieuse* nicht ebenso betrachtet? Heute, nachdem ein Teil dieses Entwurfes erbaut ist, empfinden wir ihn als konservativ, obwohl doch kaum eine Generation zwischen Entwurf und Verwirklichung verstrichen ist. Die Zeit sitzt auch den Urbanisten auf den Fersen, weil die Bevölkerungsexplosion allen Architekten ein beschleunigtes Tempo diktiert.

Béla Heszke

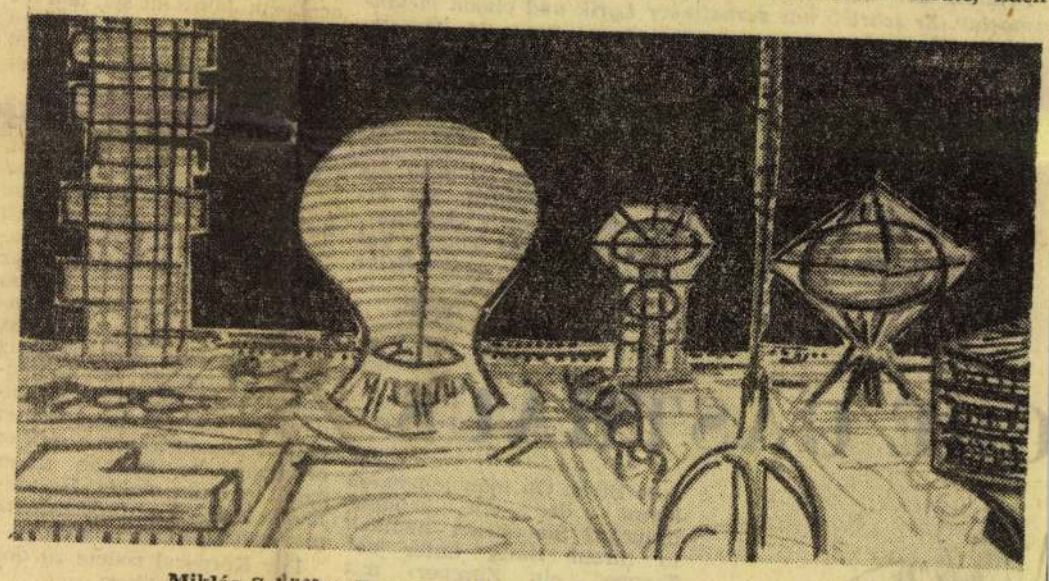

Miklós Schöffers Traum von einem wissenschaftlichen Zentrum

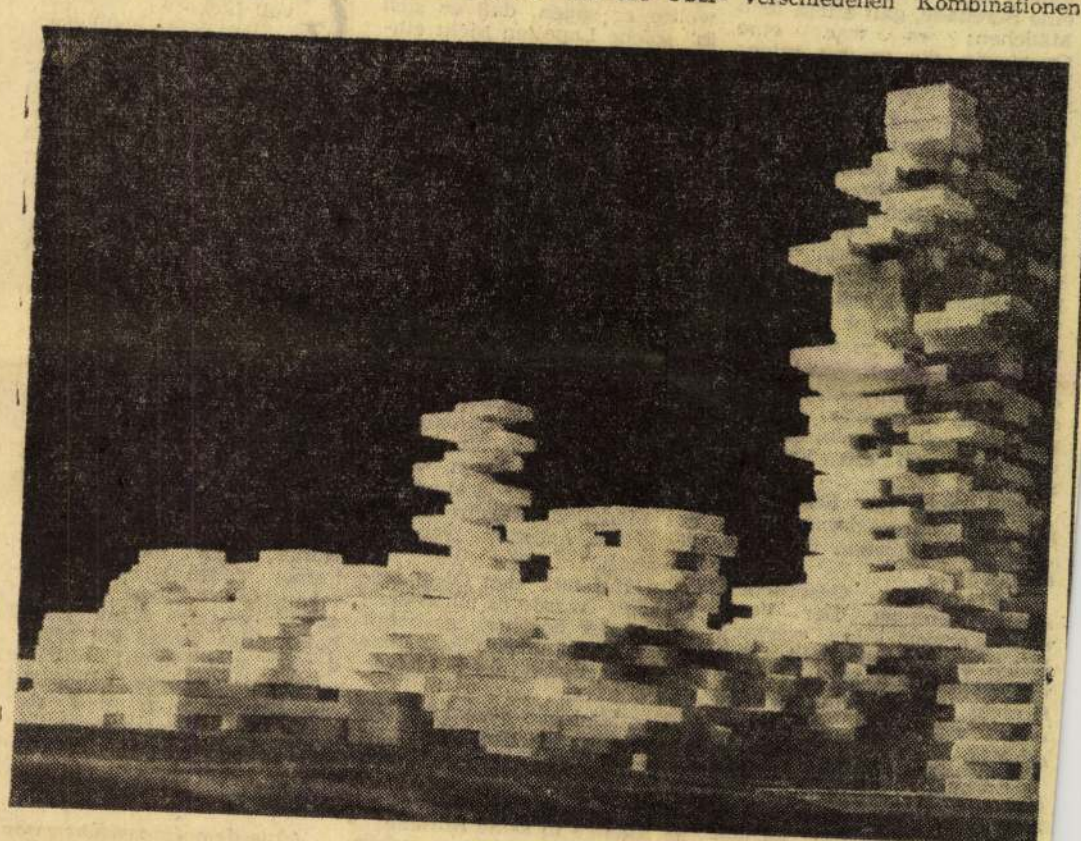

Yona Friedmann: Die Stadt von morgen

R DER GEGENWART

HUNYADI

in ausgezeichneten Momentaufnahmen die Gelage der Gutsherren, die galanten Abenteuer fescher Husarenoffiziere, die Affären der aufstrebenden Mittelklasse darzustellen vermochte. Er schrieb mit verhaltener Lyrik und einem melancholischen Pathos, indem er eine eigene Form der Novelle schuf, die trotz ihrer Anspruchslosigkeit tief philosophisch war und zur Gesellschaftskritik wurde. Aus der Reihe seiner Theaterstücke, Erzählungen und Romane ragt „Bakaruhában" (Die Geschichte einer Sonntagsliebe) auch schon deshalb hervor, weil aus dem Stoff ein sehr erfolgreicher und international gelobter Film entstanden ist. So ist auch die Novelle „Italienisches Restaurant" hervorragend. Sie erschien in Amerika in der berühmten Zeitschrift „Esquire", als Hunyadi zu Besuch in den USA weilte. Das lebende Talent des längst verstorbenen Hunyadi heben ihn in die Reihe unserer Zeitgenossen.

T. U.

CHE GASTHAUS

eine Bitte: Ob man jemanden kenne, der ein Zimmer brauche? Sie hätten nämlich in ihrem Haus, unter der Treppe, ein Zimmer mit separatem Eingang, und das möchte sie an einen ordentlichen Herrn vermieten.

Der Kellner spitzte die Ohren. Wo das Zimmer sei und was es koste? Eine lebhafte Unterhaltung entwickelte sich zwischen der Frau mit den Goldzähnen und dem Kellner. Schließlich war es so weit, daß sich Angebot und Nachfrage deckten.

Ein Korporal der Infanterie ließ die Spaghetti von der hochgehobenen Gabel genüßlich in den Mund gleiten und rief dabei lachend dem Kellner zu:

„Weißt du was, Giuseppe, heirate das Fräulein! So kommst du umsonst zu einer Wohnung."

Der Kellner grinste:

„Ausgezeichnete Idee!" Und er eilte mit einem Berg schmutziger Teller in die Küche, so hastig, daß man es ihm ansah: der Rat hatte ihn ein wenig verwirrt.

Der Zimmermann bewegte seine trockene Arbeiterhand auf dem Tisch wie einer, der es nicht mag, daß man mit ihm Spaß treibt; das Mädchen errötete und zupfte gesenkten Blickes an einem Stück Brot.

Mit Tellern beladen erschien Giuseppe wieder im Hof. Er blickte auf das Mädchen und ließ einen Pfiff hören:

„Jetzt erst sehe ich, wie wunderschön das Fräulein ist! Wie heißt sie denn?"

„Maria", erwiderte die Mutter mit den glitzernden Goldzähnen.

Giuseppe war voll Begeisterung:

„Wahrhaftig, wie Maria eben, wie die schönste Maria auf dem schönsten Altar, inmitten brennender Kerzen!" Während er arbeitete, betrachtete er das Mädchen und sang dabei; sein Lied, so etwas wie eine Serenade, galt allein dem Mädchen; es war eine Opernarie, die er mit seiner klaren Tenorstimme tadellos vortrug.

Maria fingerte immer verlegener an ihrem Brot. Der Kellner lachte das Mädchen an und warf ihr, bevor er wieder im Schankraum verschwand, eine Kußhand zu. Einige Gäste lachten, Maria wurde zuerst blutrot, dann leichenblaß, sie legte schließlich die Hand vor die Stirn, um ihr Gesicht zu verbergen.

Ein alter Briefträger wies den Soldaten zurecht: er solle sich nicht in fremde Angelegenheiten einmischen, er sähe doch, wie sich das Fräulein schäme...

„Ich habe im Ernst gesprochen!" sagte der Korporal. „Die beiden passen doch zusammen!"

Die ganze Gesellschaft stimmte ihm zu. Der Vater rührte erneut seine schwere Hand, die Mutter zeigte sich keineswegs beleidigt, ihr Gesicht strahlte und ließ an eine wachsame Bruthenne denken.

Giuseppe kehrte aus der Küche mit einer Ladung Spaghetti, Kleinfischen, Bohnen und Tomaten zurück. Halb spaßig, halb im Ernst sagte er:

„Die Idee war großartig! Mit jeder Minute werde ich in das Fräulein mehr vernarrt. Hätte ich den Mut, ich würde um ihre Hand anhalten!"

Die Mutter geriet nun in großen Eifer. Mit Hingebung erklärte sie, daß Maria schon achtzehn Jahre alt sei, und sie das Mädchen gern verheiraten würde, freilich nur mit einem Mann, den sie kenne und der ihrer Tochter würdig sei.

Giuseppe, während er den Gästen die Spaghetti, die Tomatensoße, den Parmesan, die Fische und die Getränke servierte und dabei zwischen den Tischen balancierte, stellte sich aus der Ferne vor. Er nannte seinen Namen, sein Alter, sein Einkommen. Er gab eine kurze, aber lückenlose Beschreibung seines Charakters; mit Genugtuung zählte er seine Tugenden auf, gestand seine Fehler ein, er bekannte sogar, daß er orthopädische Schuhe trage, damit er vom vielen Herumlaufen keine Plattfüße bekomme. Dann ging er hinaus.

Der Korporal redete zu den Mailändern hinüber:

„Giuseppe ist ein braver Kerl und ein guter Freund von mir. Hätte ich eine Tochter, ich würde sie ihm gönnen."

„Ist er nicht trunksüchtig?" fragte die Mutter mit den Goldzähnen, zu den Anwesenden gewendet.

Die ganze Kundschaft des Gasthofes stand für den Kellner gut.

Der Briefträger klügelte:

„Er trinkt zwar, aber trunksüchtig ist er nicht. Wie es eben mit den meisten Kellnern ist..."

Die allzu laute Beratung lockte die Wirtin aus der Küche. Sie war eine dicke Frau mit großem Bauch, eine streng blickende Hexe. Sie teilte den Fremden mit, der Kellner arbeite bei ihr seit nunmehr zehn Jahren und sie sei mit ihm zufrieden; sie könne dafür bürgen, daß er ein ehrlicher Mensch sei.

Giuseppe erschien mit anderen Tellern. Diesmal war auch er verlegen, von seiner Selbstsicherheit war nichts mehr zu merken. Mit trüben Augen beobachtete er aus der Ferne das noch immer verlegene Mädchen.

„Er hat sich verliebt!" lachte der Korporal.

Der Kellner blieb bei einem Tisch stehen, auf dem Arm einen Stoß Teller, in den Händen leere Weinflaschen. Ein wenig stockend sagte er, zur Familie gewendet:

„Ich habe nachgedacht. Ich weiß nun, wer Sie sind, auch Sie wissen, wer ich bin. Was würden Sie sagen, wenn ich um die Hand von Fräulein Maria anhielte?"

Die Mama blickte fragend zum Papa. Der Zimmermann hob stolz die Schultern, als wollte er sagen, daß er sich in solche Lapalien nicht einzumischen wünschte. Das Mädchen schneuzte sich gequält in ihr krampfhaft zerknülltes Taschentuch.

Die Mutter blinzelte schelmisch dem Kellner zu:

„Ich habe nichts dagegen, fragen Sie doch Maria, was sie dazu meint!"

Der Kellner behielt die Teller auf dem Arm. So wie er war, mit beladenen Armen, setzte er sich neben das Mädchen auf die Bank, da nur Bänke, keine Stühle vorhanden waren.

„Haben Sie jemandem, Maria? Ich meine, einen Verehrer oder den Mann Ihrer Träume? Sie sind ja ein schönes Mädchen, warum sollten Sie keinen haben?" fragte er ernsthaft.

Im Hof mit den Oleanderbüschen wurde es mäuschenstill. Jeder horchte, gespannt wie ein Theaterpublikum, das den Höhepunkt einer Liebesszene erlebt.

Das Mädchen verneinte mit einer stummen Kopfbewegung und senkte ihre langen Wimpern.

Giuseppe brachte eine witzige Nuance in seine Stimme:

„Hören Sie, Maria, geben Sie mir doch schnell Ihr Ja, da Sie sonst, falls Sie noch lange überlegen und mich näher betrachten, gewiß nein sagen werden. Ich kann mir nämlich gut vorstellen, wie abstoßend ich in diesem paradeisbefleckten Rock, in diesen ausgetragenen Schuhen aussehe."

Das Mädchen schwieg.

Die Mutter kam dem Freier zu Hilfe.

„Ich will mich nicht in deine Angelegenheiten mischen, Maria, aber dieser Herr hat mir gleich gefallen. Er scheint ein guter Mensch zu sein. Er hat dem Vogel zu essen gegeben."

„Ja, mit dem Mund sogar", ergänzte das Mädchen ganz leise, und schamhaft begann sie zu lächeln. Äußerlich ließ sie sich zwar nichts anmerken, doch man konnte es fühlen, daß sie den Antrag des Kellners innerlich mit einem freundlichen Ja annahm.

Von allen Nationen verstehen sich die Italiener am besten auf die Liebe. Auch Giuseppe fühlte, daß der günstige Augenblick gekommen war. Der Teller entledigte er sich auch diesmal nicht, mit einem spontanen, flüchtigen Hinabbeugen küßte er dem Mädchen bloß die Hand und das Ohr. Dann stand er auf, küßte die Mutter und den Schopf der kleinen Jungen. Endlich küßte er auch das Familienoberhaupt, das sein Gesicht mit der Würde eines Jupiters darbot.

Damit war die Sache abgemacht, gründlich überlegt und innigst durchfühlt. Obwohl die Verlobten kaum miteinander gesprochen hatten, war aus ihrer Zuneigung innerhalb einer Viertelstunde Liebe geworden.

Beim ersten Kuß begann das Volk im Hof zu lachen, zu klatschen und zu jubeln. Ein Mann, dessen Rock über und über mit Kalk bespritzt war, zog aus der Tasche eine Mundharmonika hervor und begann darauf den Hochzeitsmarsch zu spielen. Liebe ist zwar eine schöne Sache, aber Dienst ist Dienst, und Giuseppe mußte bei seiner Arbeit bleiben. Er ging in die Küche, um Speisen zu holen, er sammelte die leeren Teller und die übriggelassenen Brotstücke ein. Er verdoppelte sein Tempo, damit er mit seinem Privatleben um so früher anfangen könne.

Die Mutter erblickte die Situation. Sie blickte voll Tadel auf das Mädchen:

„Warum sitzt du da wie ein Klotz, Maria? Steh doch auf, und hilf deinem Bräutigam!"

Maria stand gehorsam auf, ging in die Küche, wo ihr die Wirtin eine Schürze umband. Sie begann nun, die Speisen aufzutragen, doch war sie noch ein wenig unbeholfen: die Teller zitterten in ihrer Hand, und sie verwechselte die Bestellungen.

Giuseppe dirigierte sie voll Liebe:

„Den Käse nicht dorthin, mein Herz, dort wurde doch Bier bestellt! Er gehört auf den Tisch dort in der Ecke, mein Schätzchen!"

Der Briefträger war ein magerer, galliger Mensch, er wirkte in diesem sonnigen frohen Gasthausgarten wie der Angostura in einem Glas süßen Wermuts. Bitter fragte er:

„Wie lange werden Sie so schön zu ihr sprechen? Warten wir erst einmal ab, bis dieses Mädchen Ihre Frau geworden ist!"

Der Kellner hielt in seiner eiligen Arbeit einen Augenblick inne:

„Wie lange? Das weiß ich nicht. Es kann schon sein, daß ich bald damit aufhören werde; man kann ja nicht immer reden wie ein Filmschauspieler! Eines aber ist gewiß: was ich eben gesagt habe, das werde ich immer denken und fühlen!" erklärte er in einem solchen Brustton der Überzeugung, daß sich sogar der Zimmermann zu einem befriedigten Nicken seines würdigen Hauptes herabließ.

(Aus dem Ungarischen von Vilmos Velinsky)

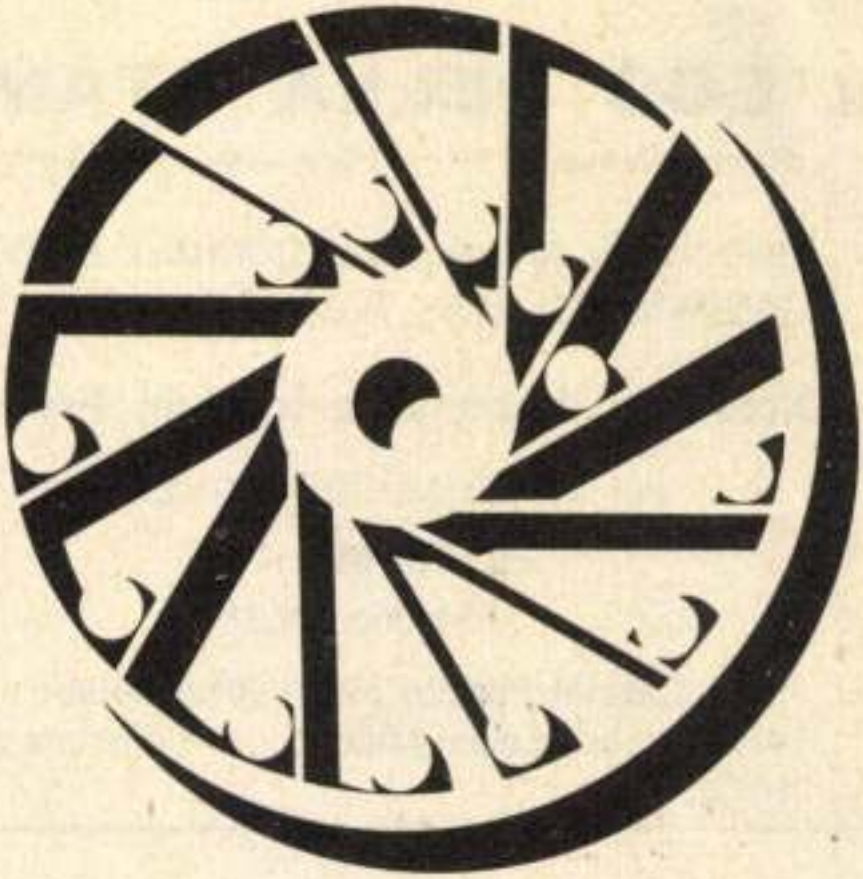

OLIVETTI
SCRITTURA ELETTRICA

Una completa linea di macchine per scrivere elettriche per tutte le esigenze e destinazioni.
Per i documenti e la corrispondenza degli uffici di direzione: Olivetti **Editor** a spaziatura proporzionale.
Per l'intenso lavoro quotidiano, per l'alta produttività: Olivetti **Tekne** con nastro di tessuto, con nastro di polietilene e scrittura in carattere ottico. Per l'uso professionale e privato: Olivetti **Praxis 48**, la macchina elettrica che può stare su ogni scrivania.

LEGGASI A TERGO

68° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - 20100 Milano
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

1021

LEGGASI A TERGO

En Arte
Padova
Giugno Luglio 1968

Schaffer Mellai

L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA MILANO - L'ECO DELLA STAMPA - MILANO - L'ECO DELLA STAMPA

Schöffer Miklós

festő (Párizs)

Nemzeti Szalon

1948. aug - szept

kiáll

Pozsony vármegye II. 226

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI HÍRLAP

1968 DEC 15

NICOLAS SCHÖFFER

Magyar művészek alkotá ai Velencében

Kétszáznegyvenhét művész közel kétezer alkotását állították ki az idén Velencében a Giardini Publici termeiben. Az idei, sorrendben 34. Velencei Biennálé nagydíjasai a francia — egyébként magyar születésű — Nicolas Schöffer és az angol Bridget Riley. Előbbit mozgó konstrukcióiért, utóbbit op-art képeiért tüntették ki. Az olasz művészek számára kiírt nagydíjat Pino Pascalinak és Gianni Colombonak ítélték.

Magyarországot ezúttal Vilt Tibor szobrai, Kokas Ignác festményei és Kondor Béla grafikái képviselték. A színvonalas, nagy közönségsikernek örvendő magyar kollekció plasztikai anyagában az érdeklődők Vilt Tibor négy évtizedes munkásságának terméséből láthattak válogatást. Bemutatták a magyar pavilonban a Magány, a Figura székkel, a Bohóc, a Kentaur, az Álmodozó, s a nemrég készült, sokat vitatott alumínium Dorottya című plasztikáját is.

Kokas Ignác művészetét az elmúlt négy év munkáiból adott gazdag válogatás képviselte. A markáns egyéniségű művész 19 darabos kollekciójában több ismert kép, így a Néma ház, az Orfeusz és a Parasztudvar is szerepelt. Az anyag java részét azonban a hazai közönség által még nem látott, legújajbb érett művei alkották.

Kiváló grafikusművészünk, Kondor Béla grafikái mellett két olajképét is kiállította. Grafikai anyagát főként rézkarcok és monotípiák képviselték. Illusztrátori munkásságának magas színvonalát ezúttal a Jarry-illusztrációk fémjelezték.

fejlődésének kérdései, a sertés
nyésztés jövedelmezősége napjai
ban, Murakeresztúr története 19
ig stb. Mérnökök, tanárembe
munkáiról van szó, s nem a rep
zentatív megyei kiadványok mu
lógus, levéltáros stb szerzőiről, a
nek készülő munkáit — példáu
Helytörténeti Lexikont — mi
újságolvasó ismeri. Vállalkozá
ezért is dicséretesek, hiszen ön
tukból, minden publikálási-honora-
lási remény nélkül vágtak bele köz-
érdekű kérdések feldolgozásába.

Helyesen döntött a Népművelési Tanács ,amikor a bejelentést megvitatva leszögezte ,hogy a jövőben — időszaki kiadvány formájában — publikálási lehetőséget biztosít e tanulmányok szerzőinek. Élni kívánunk minden közérdekű szellemi értékkel.

Amikor a folyó közelébe jöttem, még hideg volt, de néhány nap múlva melegebben sütött a nap, s végre megjött a tavasz.

Először egy altiszt kísérelte meg, hogy kikémlelje a folyópartot. Kora reggel indult, de hamarosan vissza is jött. Olyan lassan közeledett, mintha halálosan kifárasztotta volna az út. Két golyót kapott a hasába.

MDK

Schöffer Miklós

Festmény
Festmény

Francia, spanyol köztárs. és magyar művészek kiáll. N.Szal. 1948. aug.

Schöffer Miklós
1912 —

1950 -től absztrakt geometrikus „spatio-dinamikus" szobrokat készít. Törekszik a festői, zenei, szobrászi, mozgóképi művészeti megnyilatkozásokat összefüggésbe egyesíteni.

Körner Éva: Konstruktiv irányzatok a képzőművészetben
Bp. 1962. 20.l

SCIENZA, TECNICA E RICERCA ALLA PROSSIMA BIENNALE

di MARIO GORINI

Mancano pochi giorni alla inaugurazione della più importante rassegna d'arte nel mondo e gli ambienti artistici e culturali, sono ormai entrati nel vivo delle discussioni e delle polemiche, non tanto per quello che la mostra ci offrirà di nuovo sul piano specificatamente artistico o organizzativo, quanto per le voci allarmanti diffuse sulla apertura o meno di essa. Dopo quanto è accaduto recentemente alla Triennale di Milano ed alla Accademia di Venezia, si teme che anche qui ci sarà un'azione di forza tendente ad impedire il normale svolgimento della mostra. Al momento che scriviamo le minacce di una occupazione non sono poche, ma di contro stanno le ultime decisioni prese dalle autorità responsabili di dare il « via » ad ogni costo alla manifestazione.

Comunque sia, a prescindere da queste considerazioni, se la mostra si farà, essa, sostanzialmente, non sarà diversa dalla precedente nei suoi criteri d'impostazione, di scelta e di organizzazione. Dalle notizie raccolte e dai nomi degli artisti invitati, abbiamo l'impressione che anch'essa si muoverà nell'ambito di quella cultura visuale, scientifica e tecnologica, nata dal clima di rinnovamento operato, in questi ultimi anni, dal nuovo pensiero contemporaneo e dalle mutate condizioni sociali. Ritenuti superati certi generi tradizionali, decretata la morte di tutta la pittuta da cavalletto, ed aboliti i confini che dividevano una volta la pittura dalla scultura e questa dalla grafica e dalla stessa architettura, si è cercato prevalentemente di dare più largo spazio a quelle correnti e tendenze che hanno concentrato i loro interessi e la loro indagine su tre punti fondamentali della visione: scienza, tecnica e ricerca sperimentale.

La panoramica della mostra presenterà quindi ai visitatori un volto empirico ben definito. Scarse saranno le espressioni figurative ed ancor più limitate quelle volte alla rappresentazione soggettiva di un mondo interiore. La verità è che sotto l'impulso delle nuove scienze positive, l'umanesimo scientifico e tecnologico ha preso il posto di quello antico, letterario, poetico aristocratico. Con il continuo mutare della realtà, anche l'arte ha mutato i suoi mezzi ed i suoi fini.

Attraverso i nuovi metodi di comunicazione e d'informazione il fenomeno dell'arte va sempre più socializzandosi. Il prodotto artistico diventa sempre più un bene di consumo. La constatazione ad alcuni potrà sembrare drammatica ed inquietante, ma questa è la realtà del nostro tempo, dalla quale non si può prescindere, perchè indietro non si torna. Questa Biennale quindi s'inserisce con diritto nel vasto processo di trasformazione determinato dall'avvento della civiltà industriale, e gli Artisti che la rappresentano ne sono la più esplicita e degna testimonianza.

A parte le mostre storiche dedicate quest'anno a quattro futuristi (Balla, Carrà, Russolo e Severini) ed una retrospettiva dedicata a Tancredi, morto suicida a 37 anni, la mostra di maggiore interesse sarà, forse, quella indicata sotto il titolo « Linee della ricerca dall'Informale alle nuove strutture », curata da un'apposita Commissione, composta dai critici italiani Umbro Apollonio e Guido Ballo, dal tedesco Dietrich Mahlow, dal francese François Mathey e dall'americano Kynaston Moshine.

Essa raccoglierà a confronto artisti che hanno contribuito notevolmente a determinare i nuovi orientamenti emersi in questi ultimi 15 anni attraverso le varie ricerche di materia, di gesto, di segno, di « scrittura ».

Dalla nuova astrazione geometrica e cromatica, agli aspetti della « optical-art » e della « pop-art », dai nuovi modi di figurazione o di racconto al realismo oggettuale, fino alle tendenze più recenti derivate dalla cibernetica o dalla elettronica, assisteremo ad un interessante svolgimento.

In quanto agli altri artisti italiani presenti essi saranno, come è già stato reso noto, in tutto 23. In proposito la Commissione preposta ha fatto le sue scelte, nè più e nè meno secondo il criterio selettivo della precedente edizione, chiamando un gruppo di giovani a rappresentare la avanguardia attuale e considerando anche l'apporto dato da alcuni meno giovani, « informali » o « postinformali ». Nel complesso anche questa mostra documenterà alcune delle ricerche più vive di oggi, dalla neo-figurazione al neodadaismo, dal neo-costruttivismo, all'arte programmata, dal neo-realismo « oggettuale » alla arte cinetica, con tutte le varie affiliazioni e derivati.

Forse l'unica nota stonata, sarà nell'aver accostato accanto ad artisti decisamente orientati verso la poetica della tecnologia e della macchina altri di diverso gusto e tendenza, le cui opere anche se ugualmente rappresentative di un particolare periodo storico, appaiono, oggi, come sopravvivenze superate.

Salvo le debite eccezioni, le stesse prospettive di gusto e di corrente, si avvertiranno nella sobria rappresentanza degli artisti stranieri. A cominciare dalla **Francia** che presenterà 4 artisti (Arman, Dewasne, Kowalski e Schoffer) che pur essendo dissimili per temperamento e per formazione, provengono da una medesima condizione di cultura e spaziano dall'arte cinetica al « nouveau réalisme ». Il nizzardo Arman allineerà opere per un verso ancora « pittoriche » ed altre che rimandano alla poetica dell'oggetto. Noti sono i suoi strumenti musicali rotti o bruciati, imprigionati nel poliestere, nel plexiglas o in altre paste cromatiche. In altre tele l'artista fa schizzare il colore dai tubetti, creando astratte fantasie liriche. Jean Dewasne, fondatore nel 50' di uno studio di arte astratta ed inventore nel 51' della antiscultura » entra decisamente nella poetica della pittura industriale e monumentale, proponendoci con lucido razionalismo opere di dimensioni gigantesche, legate alle ideologie ed alle tecniche sperimentali più attuali. Con Kowalski (di origine russa) ritorna il valore del « volume » sia pure con l'ausilio della elettronica, della luce al neon, del movi-

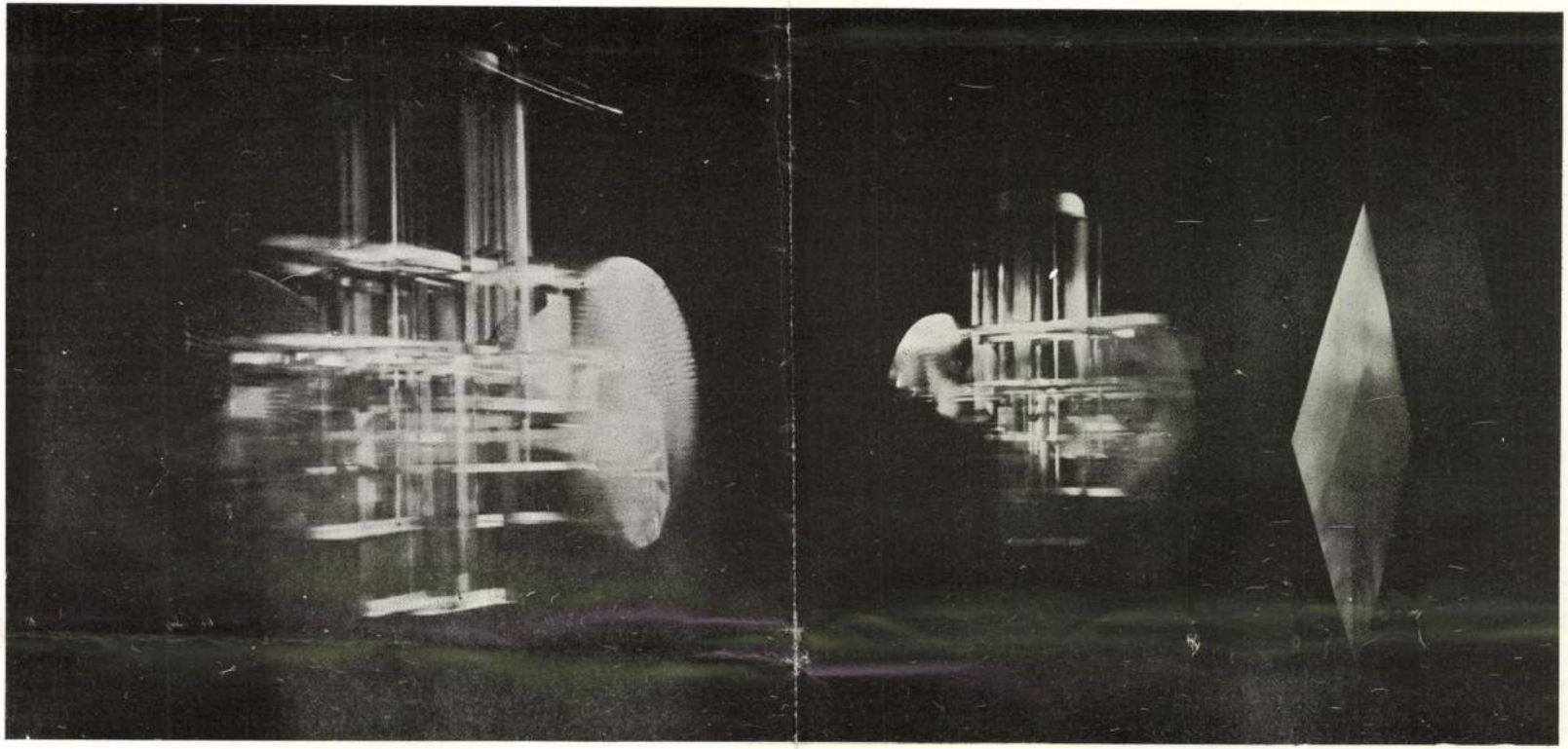

NICOLAS SCHOFFER - « Spaziodinamico » (coll. Museo d'arte moderna di Parigi).

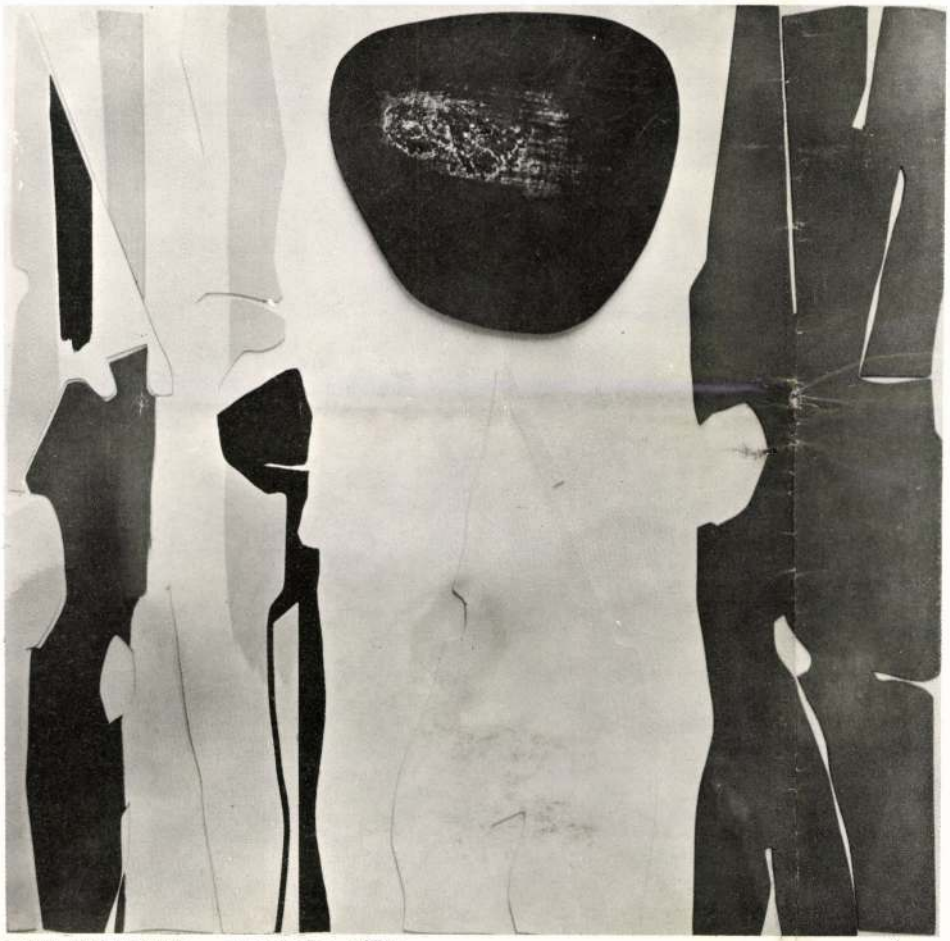

GINO MORANDIS . « Immagine 297 ».

mento meccanico. La sua sala si presenterà come una sorta di « environnement » in cui cubi e sfere, piramidi, coni e cilindri, scattando e ripercuotendosi tra loro sono volti, con rigore matematico, alla conquista dello spazio tonale. Nicolas Schoffer (nato a Kalocsa, in Ungheria nel 1912) è il tecnologo-artista per eccellenza. E' un architetto-scultore spettacolare. Il binomio arte-scienza è sperimentato da lui con una tale audacia da provocare nell'osservatore vere e proprie vertigini. Creatore della prima scultura cibernetica, delle teorie sul « luminodinamismo », sul « cronodinamismo » e sul « musiscopo » ed originale costruttore di torri spaziodinamiche, cibernetiche e sonore, egli porta la poetica della macchina e della luce, della cibernetica e dell'elettronica alle più avveniristiche realizzazioni. E non per niente ha presentato recentemente un progetto di torre spaziodinamica e cibernetica, alta di più di 300 metri, la quale dovrebbe essere domani l'eccitante simbolo della Parigi del 2000.

L'Inghilterra sarà presente con Britget Riley e Philip King. La prima, passata dopo un'esperienza « pointillista » all'astrattismo visuale, marca Vaserely, insiste ora sulla concentrazione massima dei valori « ottici », percepiti tuttavia cinesteticamente come distensione e tensione mentale. King (nato a Tunisi nel 1834 da famiglia anglo-francese) presenta 6 grandi sculture in acciaio, fibra, vetro e materie plastiche le cui superfici (ora lisce ed ora opache) sottoposte a leggere pulsazioni di luce, creano immagini concrete ed autonome.

Comtois e Molinari, entrambi di Montereal, rappresentano il **Canadà**. Si tratta di due artisti che hanno lavorato tanto nel campo della pittura che in quello della scultura. Molinari si serve di colori acrilici, dividendo le tele in una serie di strisce colorate, che si organizzano visualmente in continuo movimento, scandendo ritmi e contro-ritmi di allontanamento e di avvicinamento, mentre Comtois forgia le sue colonne con severo formalismo, sovrapponendo blocchi a facce rettangolari o sfere concentriche attorno ad un asse, ottenendo effetti visivi diversi e di varia disposizione compositiva. Anche l'**Austria,** quest'anno ha mandato due soli artisti: il pittore Josef Mikl e lo scultore Roland Goeschi. Mikl esporrà alcune pitture ad olio di concetto monumentale, in cui la figura umana viene più volte iterata, attraverso un rigoroso quanto elegante sviluppo stilistico, in cui forme e colori si moltiplicano e si integrano vicendevolmente con ricchezza di variazioni. Di Goeschl saranno esposte alcune sculture della sua prima maniera antropomorfa, ed altre, invece, più libere dalla suggestione figurale. Si tratta di pure strutture cristalline, con piani lisci, geometrici ed angolosi, oppure di « dadi colorati », in cui, però, il colore è inteso solo come « esteriorità », come materia non formata.

L'arte nordica presenterà tre pittori ed uno scultore (Gundersen, Lavonen, Kaivanto, ed Hartman). Nella pittura di Gundersen (nato nel 21' su un fiordo della Norvegia occidentale) si incontrano felicemente il mito della civiltà industriale e le forze naturali del suo paese di origine. Le sue superfici cromatiche, i suoi soggetti (enormi piastre, globi, nastri metallici) si muovono nella sfera di un favoloso surrealismo tecnologico, spesso d'inclinazione astrattreggiante, oppure rimandano all'espressionismo visionario, tipicamente « norvegese ». Il finlandese Lavonen passato dall'Informale a successive sperimentazioni di ordine spaziale, recentemente orienta la sua ricerca verso un limpido geometrismo, servendosi di superfici bianche percorse da linee e forme primarie, ricavandone articolazioni ritmiche e cinetiche. Ahti Kaivanto (nato a Tampere nel 32') nei suoi attraenti paesaggi lacustri esprime il mondo delle sue esperienze vissute, attraverso moduli per lo più astratti, in cui colore e segno si fondono organicamente nelle sequenze di una memoria lirica di grande purezza. Le sculture di Mauno Hartman (nato a Turku nel 30' e già allievo di Alberto Viani) si riallacciano, invece all'antica tradizione artigianale del suo paese. Egli, infatti, si serve di vecchie travi che sega, scolpisce o leviga, saldandole tra loro con fresca inventiva. Nascono così le sue originali costruzioni, i suoi caratteristici oggetti ed addirittura interi ambienti, che recano l'impronta dello stesso significato del materiale scelto.

La Svezia sarà rappresentata dagli scultori Arne Jones e Silvert Lindblom. Jones utilizza forme semplici prefabbricate e vari materiali (dal ferro all'acciaio, dall'alluminio all'ottone, al cadmio) senza perdere contatto con l'umanesimo d'oggi, che costituisce il motivo ricorrente delle sue

(continua a pag. 7)

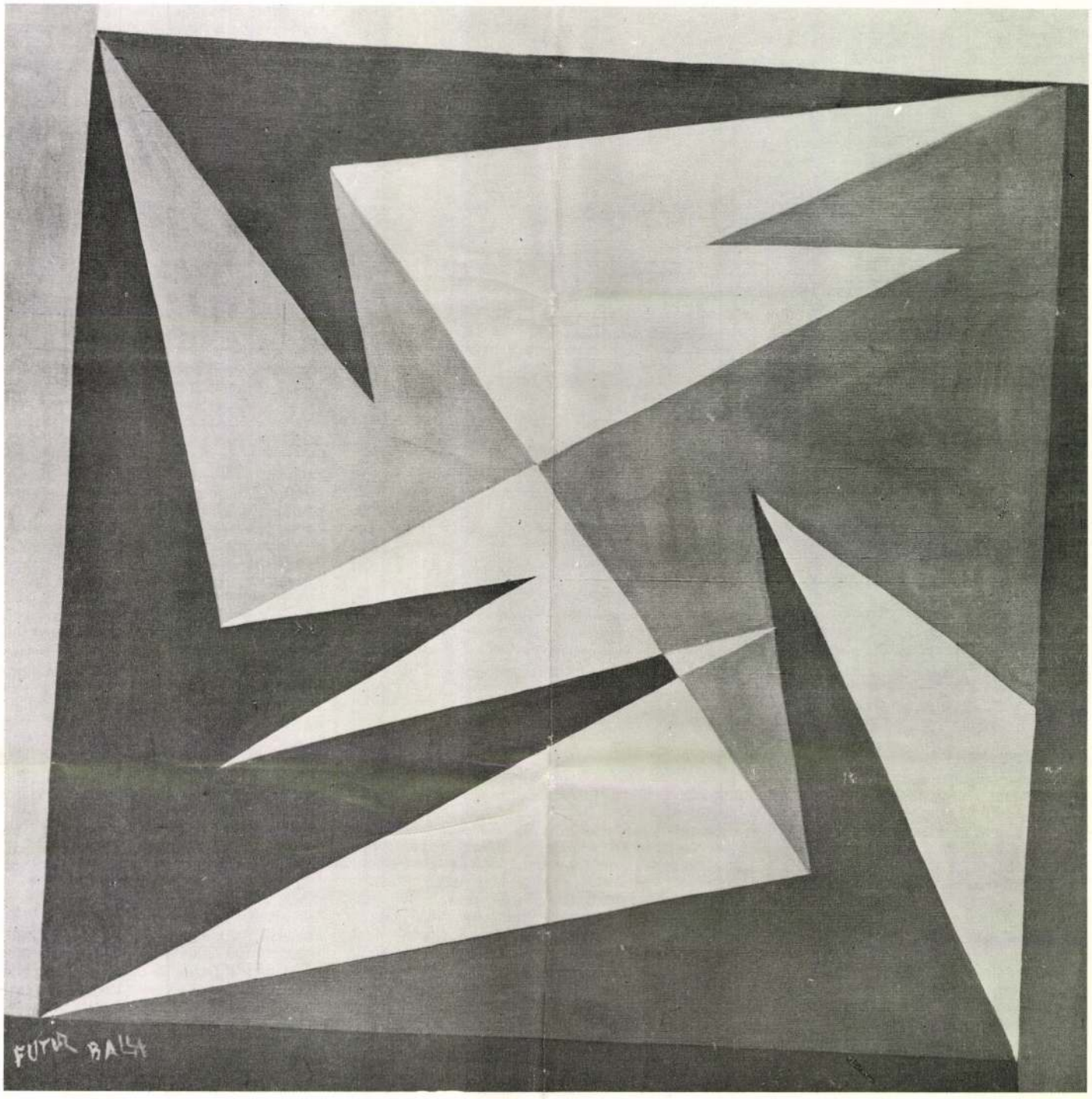

GIACOMO BALLA . « Linee spaziali n. 2 » (olio-tela).

LE STRUTTURE PITTORICHE DI MAGNELLI

di ARMANDO BRISSONI

Prendiamo in considerazione l'opera di Magnelli nel suo svolgersi. Ci accorgiamo immediatamente che tutta la sua pittura è uno svolgersi continuo di valori che non vogliono che rappresentare delle forme, delle porzioni di spazi comunemente definiti astratti. Togliamo il termine astratto e troveremo solamente della pittura, redatta con un linguaggio che si presta a una analisi degli elementi stessi che lo compongono.

Tralasciato il periodo figurativo che termina attorno al 1913-14, Magnelli nell'aura del rinnovamento dei linguaggi sia per la poesia che per la musica che per la pittura, decide di assumere a propri elementi espressivi, dei dati geometrici, delle figurazioni che per la loro entità, costituivano un insieme realmente astratto ma come figure, e, non come linguaggio artistico. Ma ben presto vediamo che la ricerca di Magnelli si orienta verso dei mezzi più definibili e meno rigidi, delle figure geometriche e ricerca in un mondo che è sospeso fra l'allusivo e la composizione geometrica. I suoi risultati sono dei nessi strutturali, che verranno rielaborati del tutto, quando il periodo delle esplosioni, redatto con un certo intento espressionista, lo convinceranno a riprendere delle strutture più compatte,e più vicine a una certa realtà plastica. Magnelli quindi decide e sceglie non tanto il rigore della geometria colle sue tensioni e i suoi spigoli, bensì una linearità, definita ma non esclusivamente geometrica. Il suo è un richiamo alla geometria, è una costruzione che viene a porsi più nel preciso che nel confuso, più nel distaccato e composto che nell'improvvisato.

D'altra parte le esplosioni, che sono una vera sinfonia di colori, sono delle esplosioni cromatiche, che non riescono a tenere in mar-

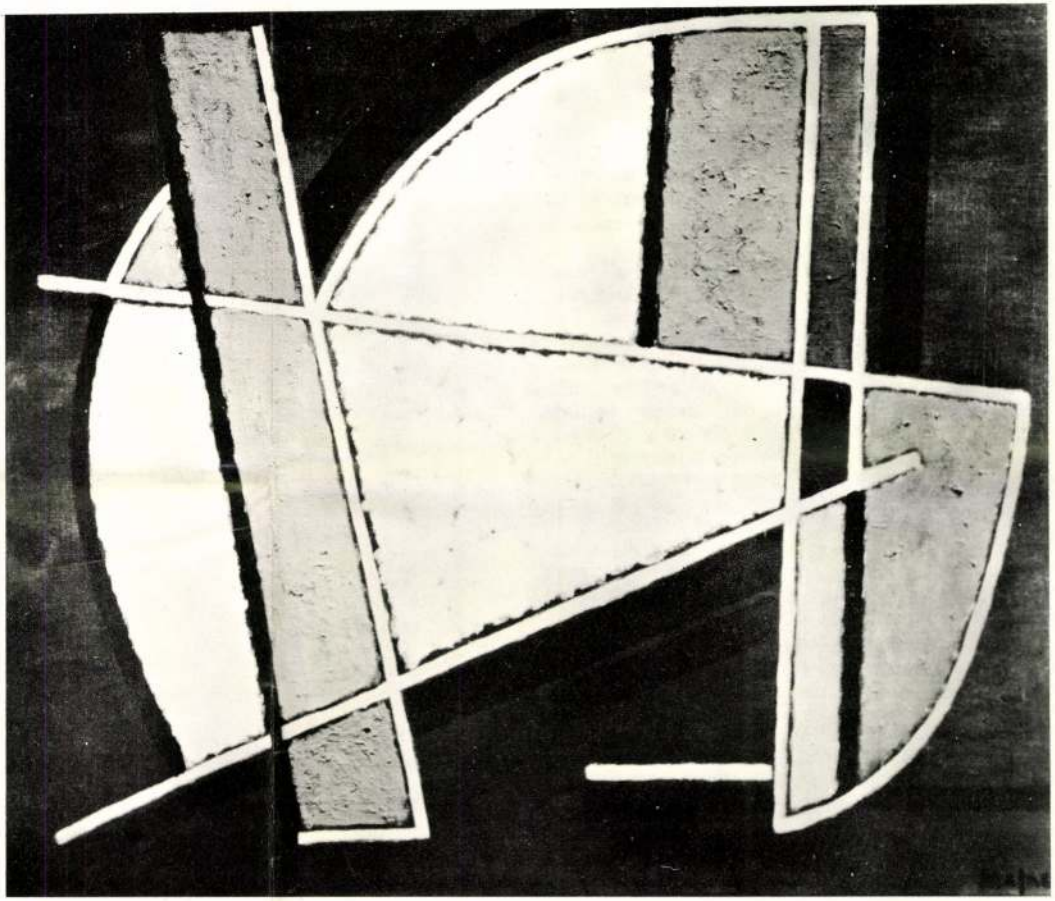

ALBERTO MAGNELLI - « Sur fond sienne ».

opere. Al contrario di Lindblom che esclude dalla sua poetica l'uomo, per arrivare a pure strutture di visione, partendo dal concetto che tutto è superfice. Lo stesso volume non è altro che una sensazione dipendente dalle nostre esperienze precedenti.

L'Olanda si è limitata alla partecipazione di un solo rappresentante, Carel Visser, considerato come uno degli scultori olandesi più eminenti del dopoguerra, a causa della sua ammirazione per l'architetto Rietveld, membro fondatore del celebre gruppo « De Stijl ». E' noto come Visser dopo i primi inizi figurativi, qua e là con accenti astratti, sia pervenuto via via alla astrazione completa. Attualmente l'aspetto seriale della sua opera e l'uso di forme elementari geometriche, l'accostano di molto al concetto della « minimal art ». Ma in lui si avverte anche una certa indifferenza per l'esattezza matematica, indifferenza che lo conduce spesso a rivelare non poche suggestioni e qualità espressionistiche. Del resto il suo metodo di lavoro e la sua preferenza per la materia rozza, ci dicono che l'artigiano prevale sul tecnologo e precisano il carattere individuale delle sue opere, alcune delle quali sono impiantate su nuove strutture tridimensionali.

Singolare la rappresentanza del **Giappone** (Miki, Sugai, Takamatsu e Yamaguchi) che si muove compatta nell'ambito delle nuove ricerche, rifiutando appieno il concetto di « Belle arti ». La poetica di Miki appare chiaramente legata alla **mass-comunication.**

Da un decennio il suo lavoro insiste sul tema dell'orecchio, che svincolato da ogni riferimento organico viene ridotto alla materia nuda. Egli adopera plastica e metalli vari per costruire enormi simboli splendenti della civiltà industriale.

Al contrario Sugai rifiuta i simboli e qualsiasi cadenza psicologica per andare freddamente al di là della seconda dimensione e trasformare le pitture in scatole o in totem. Il più rivoluzionario di tutti è però Takamatsu. Egli si è formato fra gli « happenings » che si svolgono nelle strade dalla popolosa metropoli di Tokyo. Le sue opere infatti sono una sfida alla struttura tradizionale delle immagini e mirano a distruggere il mondo dei fenomeni per affermare solo quello della immaginazione. Yamaguchi, che presenterà 3 grandi sculture, tutte del 68' si ispira alla tecnica dell'informazione, alla metamorfosi delle città ed all'architettura, cosciente della necessità di organizzare un ambiente in cui la stessa opera sia ambiente. Tutte le varie possibilità offerte dalla sua ispirazione tecnologica (dalla casualità allo spazio vuoto) sono da lui abilmente sfruttate e riportate al necessario equilibrio.

In quanto agli artisti che rappresentano gli altri paesi, ci riserviamo di parlarne prossimamente in un altro numero, quando ci sarà dato di prendere contatto con le loro opere.

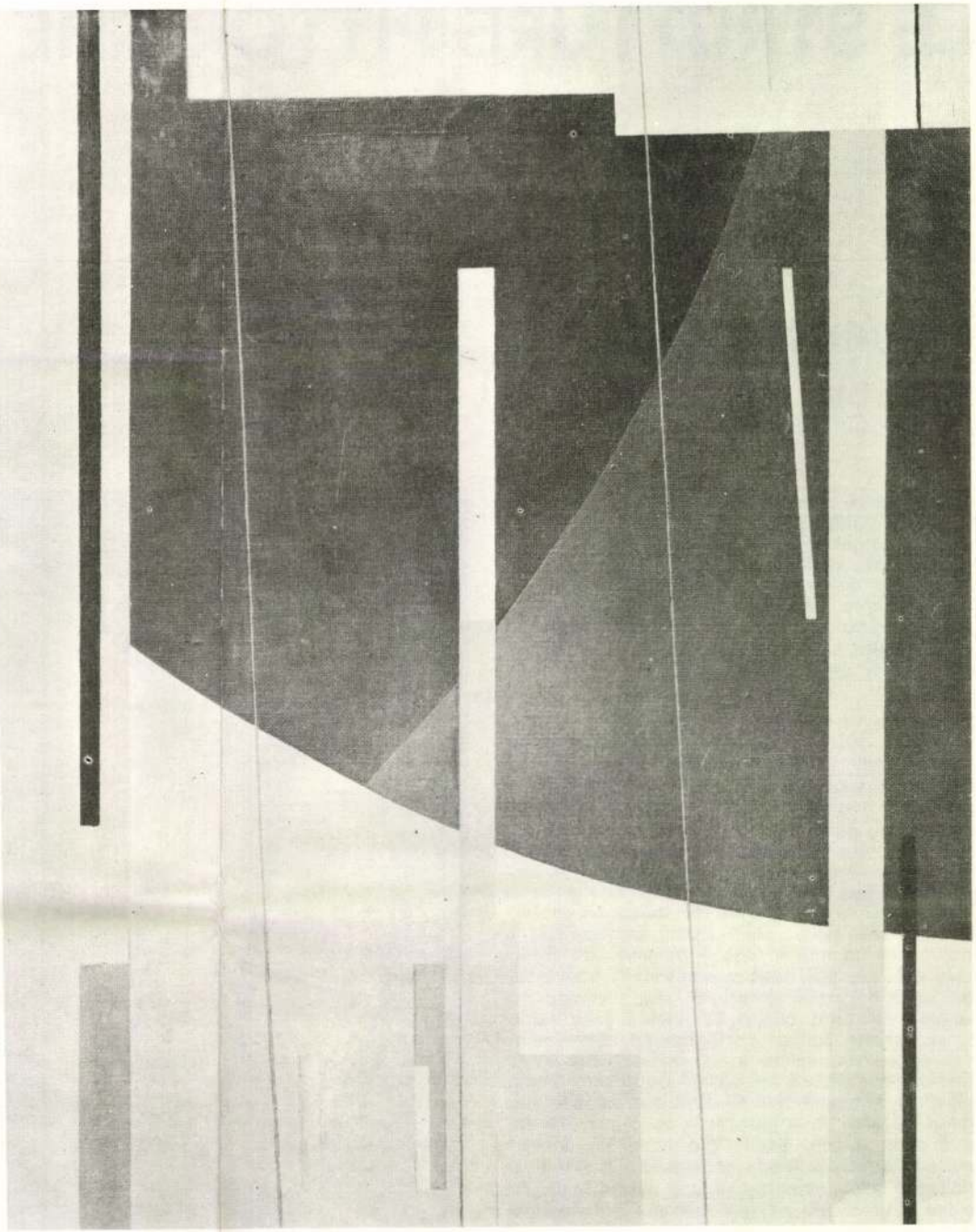

GIOVANNI KOROMPAY - « Cantiere navale ».

HANS AESCHBACHER . « Pan ».

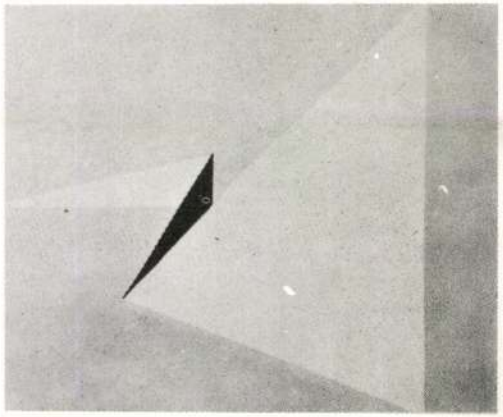

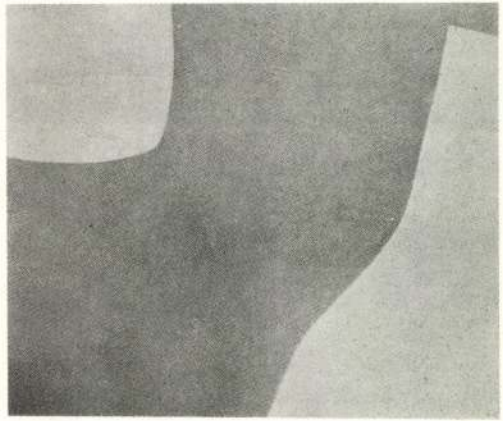

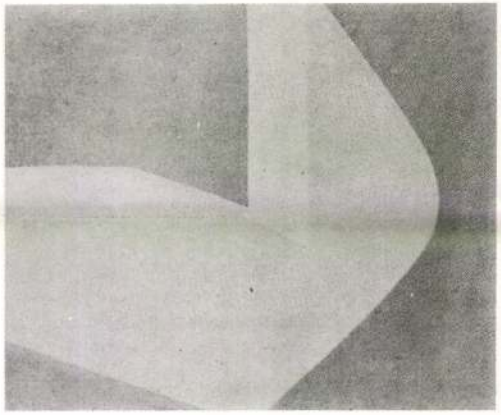

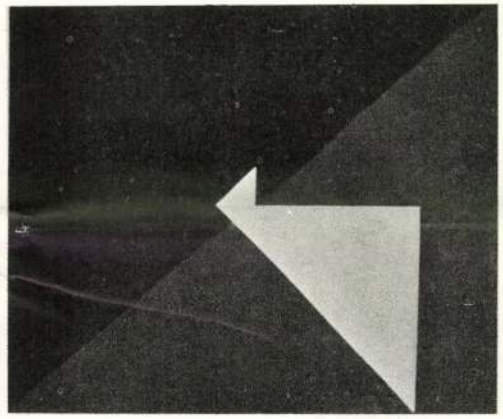

ARTURO BONFANTI - **composizioni.**

PÁRIZS ÚJ JELKÉPE

AZ EIFFEL-TORONY UTÓDÁT

SCHÖFFER MIKLÓS PORTRÉJA A PRIZMÁBAN

A két világháború között sok művész emigrált hazánkból a fasizmus elől külföldre, aki ott „nagy karriert csinált", s neve világszerte ismertté lett. Magyar művészek egész sora emelkedett odakinn képességeihez méltó művészi rangra, olyanok, mint — hogy csak a legnagyobbakat említsem — Moholy Nagy László, Kemény Zoltán, Vásárhelyi (Vasarely) Viktor és Schöffer Miklós. Itt most Schöfferről akarok röviden szólni.

Schöffer Miklós 1912-ben született Kalocsán. Festőtanulmányait Budapesten, a Képzőművészeti Főiskolán végzi. 1936-ban kijut Párizsba, ahol az École des Beaux Arts-on egészíti ki tanulmányait. A második világháború végéig fest, és az expresszionizmustól a szürrealizmuson át eljut az absztrakcióig. Ezután kezd foglalkozni fémkonstrukciók építésével. Kísérletei során érkezik el a „térdinamizmus"-nak nevezett plasztikai eljáráshoz: alkotásait színezett, mozgó fémelemekből konstruálja; majd ennek logikus továbbfejlesztésével a „fénydinamizmus"-hoz,

első, megkülönböztetett érzést mutató férfiért.

S hogy mégsem elégszünk meg ennyivel, azzal magyarázható, hogy tapasztalatunk szerint a „tetteiket fontolgató", mégis többnyire „rosszul döntő" tizennyolc évesek sokan vannak.

●

A TIZENNYOLC ÉVES leány felnőtté válása nem csupán abban nyilvánul meg, hogy munkát vállal, önálló keresettel rendelkezik, hanem bizonyos erkölcsi felkészülés is jellemző rá. Nemcsak a nő és a férfi viszonyáról van itt szó — többről! Életszemléletről.

A rossz döntés oka ezúttal sem csupán a könnyelműség, hanem épp a levélből is kiolvasható nézőpont. Levélírónk kezdetben meditált azon, találkozhat-e Péterrel, akinek felesége van. Meditációja azonban kimerült abban, hogy levonta a következtetést, méghozzá elég furfangos módon: igenis, találkozhat, hisz miért legyen lelkiismeret-furdalása, ha az illető nős embernek nincs... Tehát, „beszélt magával", s azt vette fontolóra, segíthet-e megcsalni egy idegen asszonyt, egy feleséget, s döntése egyértelműen a maga javára szólt: igen! Töprengett, de nem a megcsalásra ítélt asszony helyzetén, s nem is azon, hogy a „mély érzésű Péter" miért nem vet számot önmagával, milyen jellemű, miért nem akar egy nyíltsághoz szokott leányt nyíltan szeretni, hanem azon, hogy vállalja-e a bújkálást, olyan könnyelmű legyen-e, mint a férfi. És a rossz mellett döntött, hiszen számára ez jelentette a „jót"!

Itt időzzünk el egy keveset. Felmerülhetett a levélíró Erikában az a gondolat is — és joggal —, ha ő esetleg becsületes, s tekintettel van a távollevő ismeretlenre, nem biztos, hogy más leány vagy asszony ugyanolyan lelkiismeretes lesz, s nem hódítja-e el magának Pétert!

●

A LEVÉLBŐL NEM DERÜL KI, de Péter bizonyára főnök a jelzett munkahelyen, vagy legalábbis befutott, jól kereső munkatárs, tehát érdemesnek látszott érte eltekinteni a velejáró kényelmetlenségektől. Erika őszintén bevallja, szerelmes Péterbe. Eközben nem érti meg, hogy Péter őt is ugyanúgy csalja — lelkiismeret-furdalás nélkül —, mint feleségét, szeretőjét, tehát itt is, ott is becstelen! Erika megint csak töpreng, s legfeljebb kérdőre von. „Volt köztünk kapcsolat, de most már nincs..." — ez a válasz a kérdőre vonásra. Péter, feltételezhetően ugyanezt válaszolja valamennyi felelősségre vonásnál, s talán egyikük sem veszi észre, sem Éva, sem a feleség, sem pedig az újonnan megismert Erika, milyen jól mulat a háttérben a körülrajongott férfiú! Éva viccel, kétértelmű megjegyzéseket tesz, hisz „büszke nő". Erika vajon nem az? És Péter felesége? Most legalább három nő hiúságát legyezgeti az a tudat, hogy ilyen kapós férfit mondhat időnként magáénak. De csak időnként, mert egyik kapcsolat sem őszinte és zavartalan!

●

MIT KELL ITT TISZTÁZNI? Mit változtat az a lényegen, ha Erika bevallja Péternek, hogy Évának elárulta kettőjük kapcsolatát? Éva talán, a büszke nő, nem közölte-e ezt nyomban Péterrel? Sokkal célravezetőbb lenne, ha Erika a „beszéljek, szakítsak" dilemma helyett azon gondolkodna: „Szerethetek-e olyan embert, aki egyik szerelmesét sem méltatja őszinteségre?" — Egy ilyen Pétert a leghasznosabb elhagyni tisztázás nélkül, hiszen a szerelem épp azt a nyíltságot, őszinteséget tételezi fel a szerelmesek között, amit Erika meglepetten hiányol. Keresni kell egy másik Pétert, kicsit kritikusabb szemmel, kicsit több emberismerettel, több szigorral, igénnyel, s kevesebb elnézéssel! Jobb ezzel a kereséssel tölteni az időt, mint egy ilyen kétes ügy tisztázásával, amelyet amúgy sem tud az ember lezárni — csak önmagában.

FIATAL ELŐADÓ-MŰVÉSZEINK HANGLEMEZEN

FALVAI SÁNDOR
zongorázik
J. S. Bach:
Olasz concerto BWV. 971
D. Scarlatti:
Zongoraszonáta Esz-dur, K. 193
és c-moll, K. 22
Fr. Chopin:
Szonáta b-moll, Op. 35

A zenei szakemberek néhány év óta fokozott érdeklődéssel figyelik a Zeneművészeti Főiskola zongora tanszakán tanuló rendkívül tehetséges növendék, Falvai Sándor fejlődését, aki 1967 óta a főiskola hallgatója. Falvai nagy biztonsággal játszik, rendkívüli érzékenységgel, s ez az érzékenység pontosan kitapintja egy-egy remekmű formai és tartalmi határait. Ez az, ami a zenében megtanulhatatlan: vagy születik az emberrel, vagy nem. A lemez műsora, Scarlattitől Chopinig, a fiatal művész máris igen széles repertoárjának bizonyítéka. Idézzük a lemez ismertetőszöveg-írójának, Pernye Andrásnak sorait:
„Kívánom a hallgatónak, hogy jó órában vegye kézbe, és nyitott lélekkel élvezze a fiatal Falvai Sándor első lemezét!"

Schöffer Miklós

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1979 MÁJ

IFJÚSÁGI MAGAZIN
Budapest

MAGYAR MŰVÉSZ TERVEZI

amelyben — az előbbieken túl — a fénynek juttat jelentős szerepet. Fényszórók, tükrök, film és zene teszik rendkívül motívumgazdaggá ezeket az elektromosan, sőt elektronikusan mozgatott sajátos „szobrokat", amelyek kiválóan alkalmasak belső és főleg külső építészeti terek esti-éjszakai hatásának felfokozására.

Az első ilyen megvalósult műve 1954-ben, Párizsban, a St. Cloud parkban épült ötven méter magas torony. Egy másik hasonló tornya 1961-ben a belgiumi Liége-ben létesült, összekapcsolva és -hangolva egy kongresszusi épület üvegfal-homlokzata mögött működő fényjátékkal. Ezek megvalósulásával egyidejűleg Schöffer oeuvreje ugrásszerűen kiszélesedik (amire itt részletesebben nem tudok kitérni), és világhíre megteremtődik. Egyes művei tömeggyártásra is kerülnek és világszerte elterjednek. S ez teszi lehetővé, hogy — az Eiffel-torony nyugalomba vonulásával (műemlékként azért megmarad) — megvalósuljon Párizs új szimbóluma, a Schöffer-torony.

Magassága 347 m lesz, csaknem ötven méterrel magasabb, mint elődje. Rozsdamentes acélból épül, amelyre körülbelül 5200 kék, vörös, sárga, narancs, lila és fehér színt vetítő fényszórót szerelnek. Ezek automatikus irányítással mozognak majd, és fényjátékukat 330 tükör fogja sokszorozni. A torony különböző szintjein éttermek, szórakozóhelyek és kilátók egyszerre tizenötezer embert tudnak majd befogadni. A toronyban kibernetikus központot állítanak fel, ebbe állandóan „betáplálódnak" Párizs mindennapi életének (például a születések és halálozások számának, a közlekedési és kereskedelmi forgalom alakulásának) adatai, és ezek folyamatos értékelésével, a kibernetikus vezérlés, lassúbb vagy gyorsabb, nyugodtabb vagy izgatottabb mozgásra készteti a fényjátékot. A toronyról tehát mintegy leolvasható lesz a világváros „közérzetének" változása. Ha pedig netán igen súlyos esemény következnék be, forradalom, háború vagy hasonló, és a „közérzet" végképp elromolnék, a torony valamiféle ködöt fog kibocsátani magából, és eltűnik Párizs népének szeme elől. A torony, „a diadalív, a Place de la Concorde obeliszkje, a Place de l'Etoile Arc-ja tengelyében, a Szajna túlsó partján fog állni. És valóban állni fog 1972-ben!

Reméljük, hogy Schöffer Miklóst előbb-utóbb egykori hazájában is üdvözölhetjük, és műveit — miként a másik nagy magyar—franciáét, Vasarelyét már a múlt évben — nagyszabású kiállításon itthon is megcsodálhatjuk.

DR. MAJOR MÁTÉ EGYETEMI TANÁR

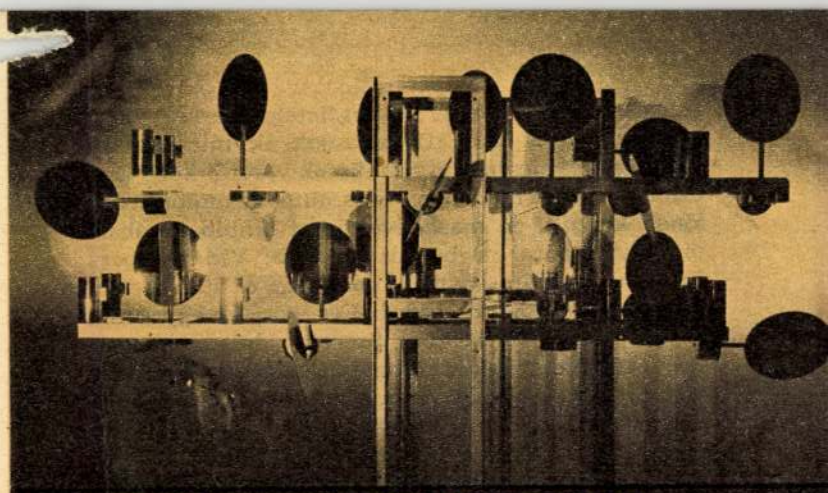

A „CHRONOS 10" NYUGALMI ÁLLAPOTBAN ÉS MOZGÁSBAN — LENT: SOKSZOROZÓ PRIZMA FÉNYEFFEKTUSOKKAL

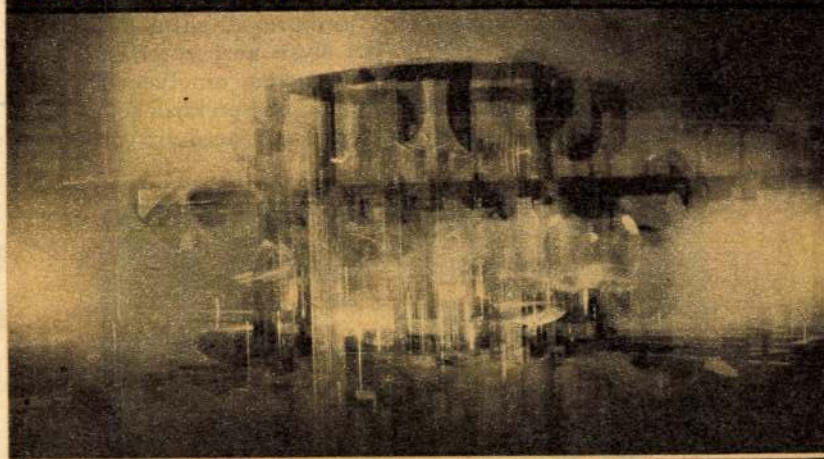

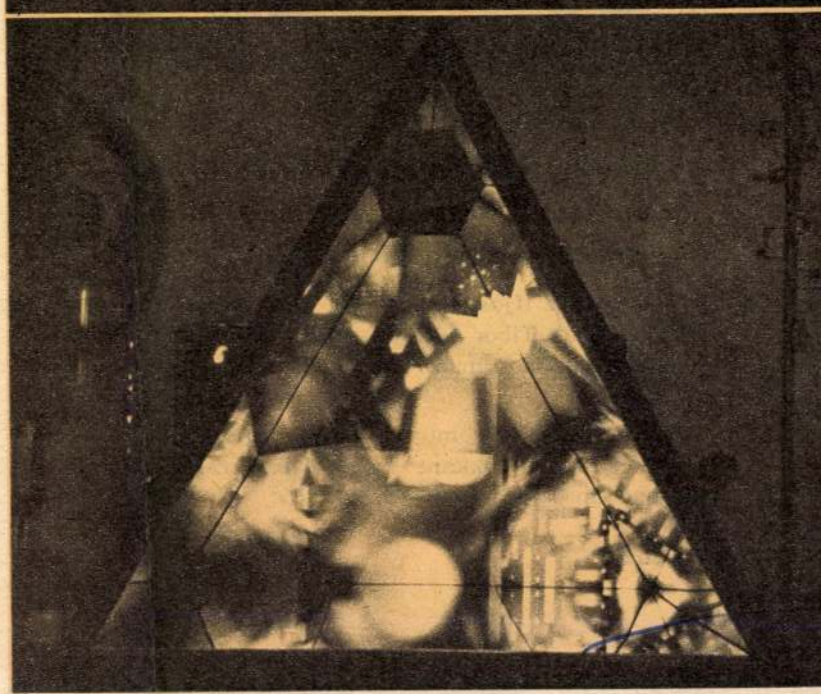

„Megismerkedtem egy rokkant fiatalemberrel — írja levelében egyik „öreg ifi" olvasónk, aki mintegy negyedszázada a csepeli ifimunkások vezetői közé tartozott. — A fiú huszonegy éves, autó- és motorszerelőnek készült, de másodéves ipari tanuló korában mindkét lábára megbénult. A neve: Vidák Tibor. Budapest külvárosában, Rákoscsabán él ötszázötven forint rokkantsági nyugdíjból és idős, özvegy édesanyja szűkös keresetéből. Szeretne dolgozni, nemcsak azért, hogy kevés nyugdíját kiegészíthesse, hanem azért is, mert úgy érzi, a munka visszaadhatná életkedvét, enyhítene szomorú sorsán. Kapott is megfelelő munkát egy kézműipari vállalatnál, de ahhoz, hogy dolgozhasson, be kell járnia a munkahelyére, ami több mint húsz kilométernyire van a lakásától. Buszon, villamoson nem tud utazni, szüksége volna egy biztonságos járműre. A sajtó hírt adott arról, hogy az NDK-ból olyan kézi vezérlésű Trabant gépkocsik érkeztek hazánkba, amelyekkel száz százalékos rokkantak is biztonságosan közlekedhetnek. Tibor már letette a gépjárművezető vizsgát.

Van tizezer forint megtakarított pénze. Az említett Trabant gépkocsi azonban harmincezer forintba kerül..."

Levélírónk az ifjúság segítségét kéri, mert — mint írja — Vidák Tibor a saját erejéből sohasem tudná megvásárolni a számára életet, biztonságot jelentő gépkocsit.

Szerkesztőségünk munkatársai meglátogatták a mindkét lábára rokkant Vidák Tibort rákoscsabai otthonában.

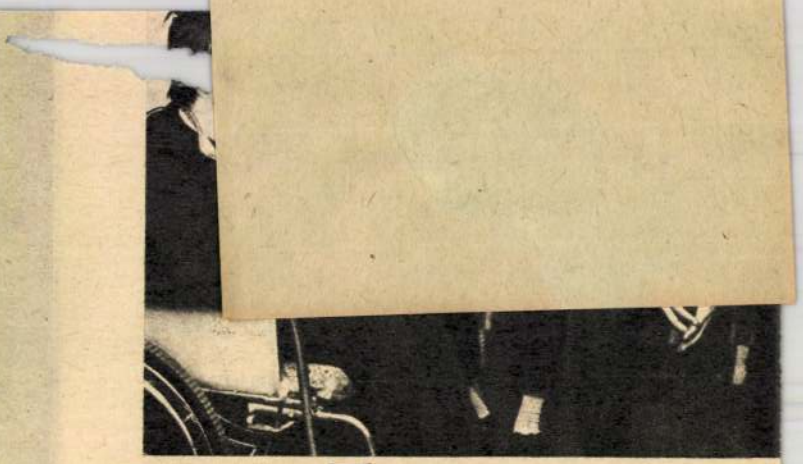

SEGÍTSETEK

BUROK

Vidák néni egy szóval sem mondta, hogy ne füstölje tele a szobát. Isten mentsen. Majd éppen ő fogja ilyesmivel elkedvetleníteni ezeket a derék, kedves, gyerekeket, akik a mindennapi jókedvet „szállítják" Tibornak. Délelőttönként itt senki sem füstöl, mégis mintha valami füstszerű köd, ködszerű homály, szürkeség ülné meg a szobát.

Szóval, Vidák néninek eszébe sem jutott, hogy ő a fiúk dohányfüstjétől fulladozik éjszakánként a kiadós szellőztetés ellenére is, az viszont minden percben az eszében van, hogy Tibor torka köré miféle füstök, ködök tekerőznek délelőttönként, amikor egyedül üldögél a gyufaskatulyává töpörödött szobában... A tolókocsi kereke olyankor minduntalan beleütközik a lakás tárgyaiba, a falakba, mert Tibor — izmos karjának egy-egy ösztönös mozdulatával — a szokásosnál erőteljesebben görgeti magát ide-oda. Mintha egy-egy ilyen nekirugaszkodással át akarná törni azt a láthatatlan, de csontkemény burkot, amely őt a magányosságban körülveszi.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Nicolas Schöffer

1969 MÁR 27

1021

Fejér megyei Hírlap

TANULMÁNYÚT UTÁN

Még frissek és rendezetlenek az élmények. Még egymás gondolataiba kapcsolódva szabálytalan sorrendben jönnek elő, művészetről, barátokról, kisemberekről, Michelangeloról, Chagallról. Kovács Péter, az István király Múzeum művészettörténésze egy hónapot töltött ösztöndíjjal Rómában, illetve Olaszországban. A feleség és kollega: Kovalovszky Márta turistaként kísérte el.

— Legnagyobb élmények? Ucello az Uffiziben, monumentális lovaskompozíciójával. A firenzei Accademia-n a szerény kis üvegajtó mögött rögtön elénktáruló Dávid. Hippitanya Forum Romanum Vesta templomában... Taxisofőr, aki a szocializmusról beszél: „Akármit ...ínak, mindenféleképpen ...izmus felé halad... ...fogadására ...ák tüntetése ...in... ...ozásaik ...n igen csekély az állami dotáció, amit kapnak. (Tolnay Károly például saját pénzéből is áldoz a Buonarotti házra.)

Érdekes, hogy egyáltalán nem fordítanak hangsúlyt a mi értelmünkben vett „népművelésre". Például csak egy két múzeumban van hivatásos idegenvezető, aki művészettörténész. Másutt legfeljebb az utazási irodák idegenvezetői beszélnek a képekről.

A feleség legnagyobb emberi élménye egy öregasszony volt. Együttérzéssel, szeretettel beszél találkozásukról.

— Egy trattoriába jártunk ebédelni. A tulajdonos, egy fiatal férfi ott ődöngött egész nap, de minden munkát egy öregasszony végzett. Szegényes hely volt, szobafestők jártak ide, újságpapír süvegben, ketten is ehettek egy menüt. Utolsó napon, amikor odamentünk, utolsónak maradtunk. Az öregasszonynak nem volt már munkája, abbahagyta a rohanást, és egyszercsak a szó szoros értelemében lecsúszott a fal mellett a földre a fáradtságtól. S majszolni kezdett egy narancsot. Beszédbe elegyedtünk, hiszen mindig olyan kedves és készséges volt, még viccelni is igyekezett. Oroszt hiányolta, aki néhány napig velünk evett. (Neki mindig egyedül is adott fej adagot.) Mi a munkájáról kérdeztük, meg arról, hogy nagyon fáradt-e. Kérdésünkre csak mosolygott — és megosztotta velünk a narancsát. Jóbarátként búcsúztunk el.

Egy tanulmányút lecsapadó pillanatai. Néha jelentéktelennek látszók, néha elhatározó jellegűek. A tanulmányút nem csak a „tanulást" jelenti. A tapasztalás, az emberi gyarapodás, egy idegen nép, egy idegen ország vérkeringésébe kapcsolódva adja a legmaradandóbb élményeket.

Torday Aliz

gazságot

bíróság elnökének. A védelv alapján a bíróság csak olyan esetben folytathat eljárást, amelyben vád van. Márpedig a becsületsértésért indított magánvádat a vádló Csupityné visszavonta.

Hogy nemcsak becsületsértésért, hanem közösségellenes motívumokat tartalmazó együttesen elkövetett garázdaságért, életveszélyes fenyegetésért, sőt emberölési kísérletért lehetett volna közvádas eljárást indítani? Példának hadd idézzük a BTK 219. paragrafusának meghatározását: a garázdaságról: „... aki nyilvános helyen olyan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást, vagy riadalmat keltsen, avagy nem nyilvános helyen tanúsított közösségellenes magatartásával másokban megbotránkozást, vagy riadalmat kelt, ha súlyosabb büntett nem valósult meg, 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő".

A járásbíróság elnöke nagyon okosan, körültekintően elmagyarázta, hogy jobb, helyesebb, ha a büntetőtörvénykönyv paragrafusai helyett a társadalmi meggyőzés eszközeivel hatunk az emberekre.

Totótippjeink a 13. játékhétre

1.	Ü. Dózsa—Bp. Honvéd	1 x
2.	Rába ETO—Bp. Vasas	1 x 2
3.	Komló—Egyetértés	1
4.	Tatabánya—Diósgyőr	1
5.	Salgótarján—Eger	1
6.	Várpalota—Szeged	1 x 2
7.	B-csaba—Bp. Előre	1
8.	Pécsi B.—Szállítók	1 x
9.	Oroszlány—Bp. Spartacus	1 x
10.	EVTK—Nyíregyháza	1
11.	Bp. Volán—Borsodi B.	1
12.	IKARUS—S-tarjáni KSE	1
13.	J-berény—Szolnoki MÁV	1 x 2

Pótmérkőzések:

14.	Fűzfő—P. Érchányász	1
15.	Dorog—MÁVDAC	x
16.	Kisterenye—Esztergom	1

Kés

A nagy kérdés megválaszolása — mit hoz az 1969-es Nemzeti Bajnokság második vonala? — nyilván még várat magára. Jóllehet az erőviszonyok nem módosultak lényegesen, szinte bizonyos, hogy valamennyi csapat személyi állományában történt változások kisebb, vagy nagyobb mértékben növelték, illetve gyengítették az együttesek játékerejét. Természetesen az egész tél folyamán végzett munka, a játékosok felkészültsége is döntő tényezője a sorozatmérkőzések teljesítményének. Bennünket nyil-

Kapocsi Sándor a szegedi

Amilyen meglepetés volt a miskolci pontszerzés, olyannyira váratlanul hatott a szegedi nagyarányú vereség is a MÁV Előre szurkolótáborában. A mérkőzés előtt úgy vélték, hogy egy pontot tudnak majd szerezni kedvenc labdarúgóik. Nem így történt. S hogy miért? Erről faggattuk illetékesebbet, Kapocsi Sándor ed-

szeren

KÉPTÁR KINCSEIBŐL

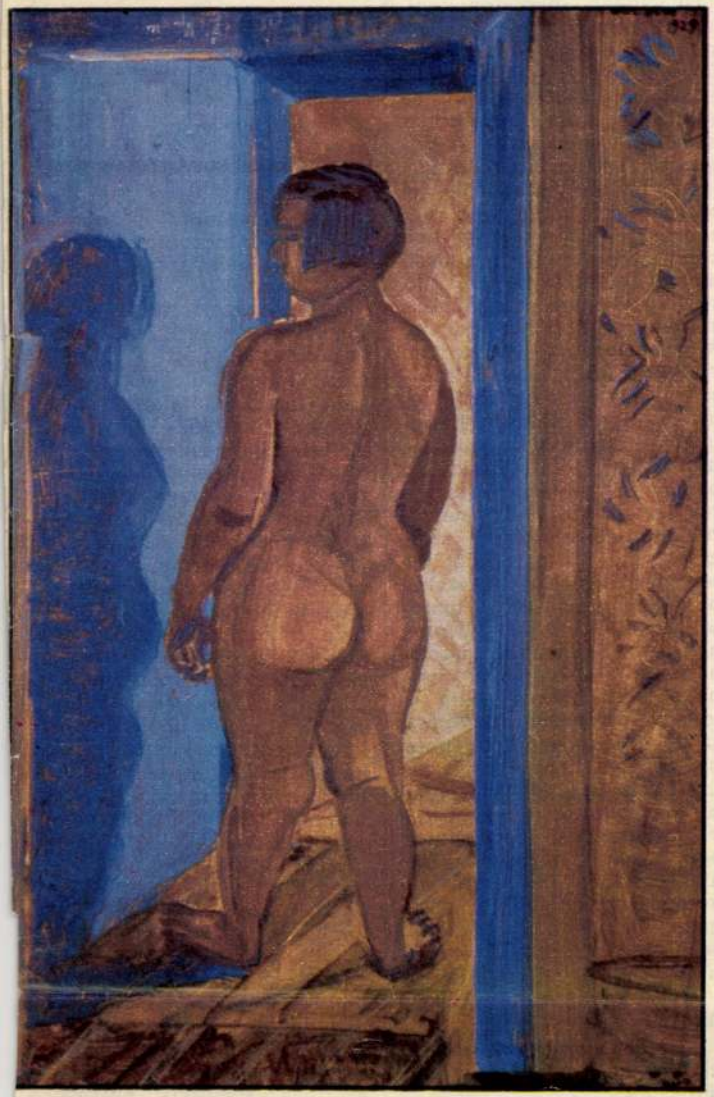

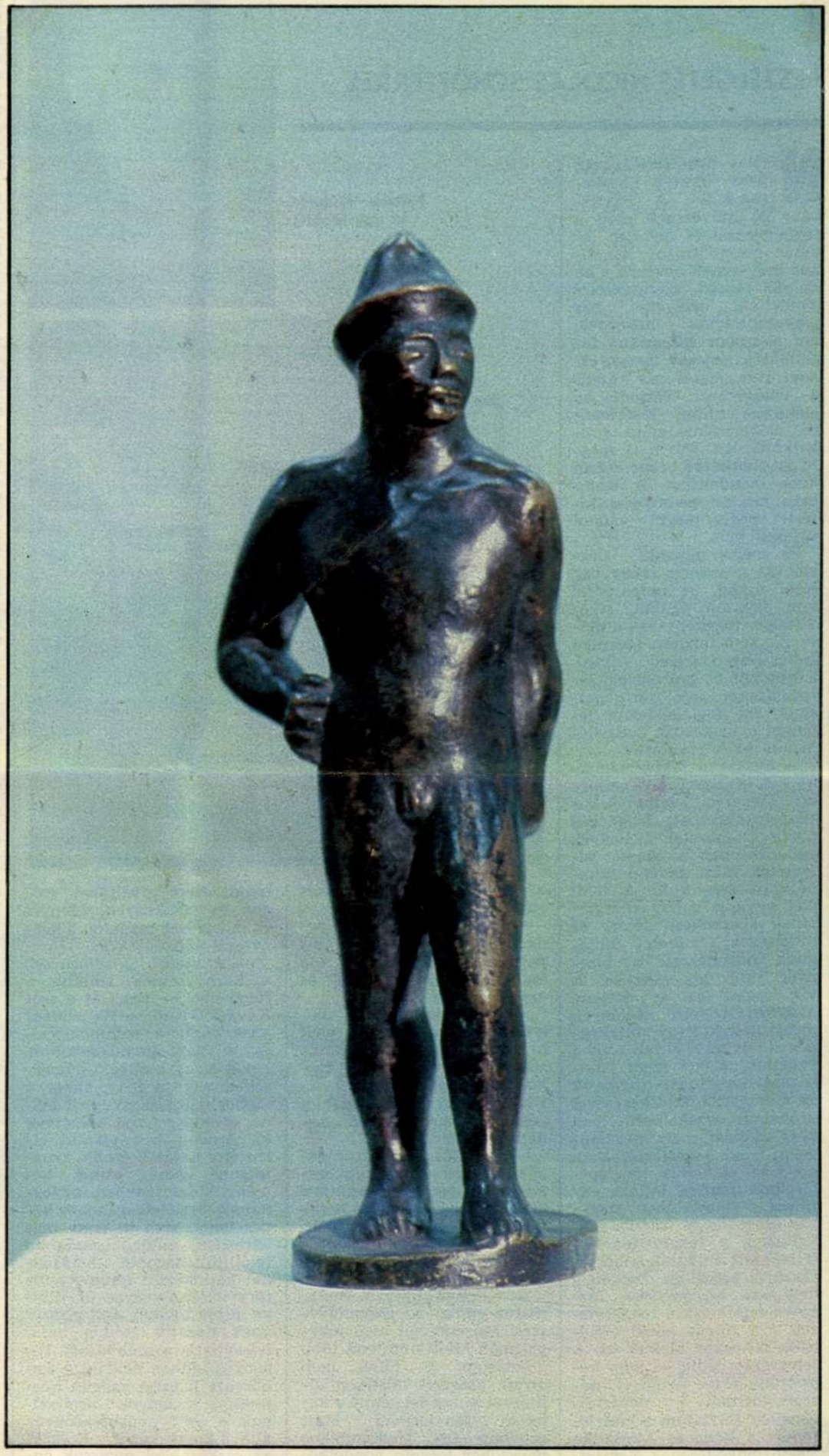

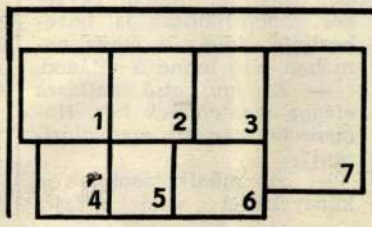

1. Ámos Imre: Halászasszony 1933
2. Bortnyik Sándor: Damjanich utca 1918
3. Derkovits Gyula: Álló akt 1929
4. Dési Huber István: Szőlő—kenyeres csendélet 1935
5. Perlrott Csaba Vilmos: Önarckép modellel
6. Uitz Béla: Ikon-analízis szentháromsággal és két szenttel
7. Bokros Birman Dezső: Don Quijote 1927

Kinetikus tervek

BESZÉLGETÉS NICOLAS SCHÖFFERREL

Nicolas Schöffer és egy mobilja

Nicolas Schöffert igazán nem könnyű „beskatulyázni". A Párizsban élő művésznek még a foglalkozását is nehezen lehetne meghatározni. Kinetikus művésznek nevezik, s ha csupán mozgó szerkezeteire gondolunk, melyeket bár fényszobroknak neveznek, ám a szobor klasszikus fogalmától igencsak messze esnek, a meghatározás közelít a valósághoz. Viszont ha elektroakusztikai kísérleteire, elektronikus zenei próbálkozásaira, itthon is megjelent lemezére, zeneszerzőt kéne mondanunk. A Kalocsán kezdett pedagógiai kísérlet pedig megint valami egészen más.

És mégis ugyanaz. Legalábbis a számos irány egy tőről fakad, az érdeklődési kör egyazon ágából, s ez Schöffer fogékonysága a művészet és a modern technika kapcsolatrendszere iránt. Legutóbbi magyarországi látogatásakor arról beszélgettünk, mi foglalkoztatja jelenleg a nyolcadik évtizedében is aktív mestert.

— Egyszerre többféle munka köt le. Egyrészt továbbra is tervezek kibernetikus fénystruktúrákat, méghozzá olyan szerkezeteket, melyek valamiképpen a tűz-víz ellentétet, mint az élet szimbólumát fejezik ki. A földi élet ugyanis a nap energiájának köszönheti létét, és megszűnik, mihelyt csillagunk hőmérséklete egy bizonyos határ alá csökken. A víz viszont az az őselem, melyben az első élőlények megszülettek, s így voltaképpen mi is az első hal utódai vagyunk. A két elem találkozását lézersugár-tűzcsóvák és vízsugarak érintkezésével próbálom érzékeltetni, s a kész alkotást, mely még hangokat is ad, hidrotermosznak nevezem el. Óriási meglepetésemre nemrég láttam egy filmet a televízióban, melyben amerikai és francia geofizikusok a tenger fenekén felfedezett vulkanikus hőforrásokról beszéltek. Ezeken a helyeken húszméteres tűzcsóva találkozik a tengervízzel, s a forrás körül élőlények sokasága alakult ki. A jelenséget pedig — nem beszéltünk össze — ők is hidrotermosznak nevezték. Emellett folytatom a kísérleteimet a Zene és Akusztika Együttműködésének Nemzetközi Kutatóintézetében, az IRCAM-ban levő hatalmas számítógéppel. Olyan hangstruktúrákon dolgozom, amelyek a városok zaját a városok zenéjévé alakítanák át. Egy könyvet is szeretnék befejezni, mely egyfajta hozzájárulás szeretne lenni ahhoz, hogy minél kevesebb legyen a véres konfliktus ember és ember között.

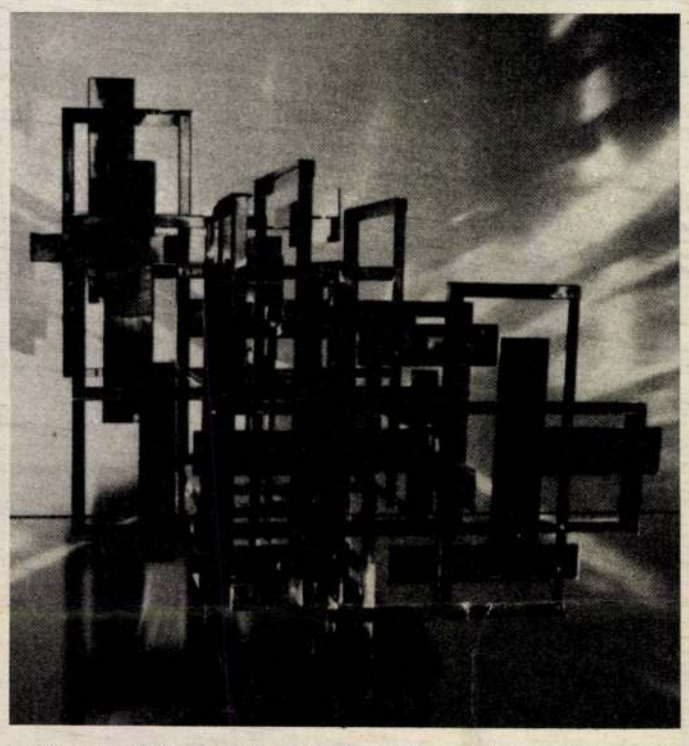

— *Sikeresnek ígérkezik pedagógiai kísérlete is, amely párhuzamosan folyik egy kalocsai gimnáziumban és egy óvodában . . .*

— A világító dobozok, melyekbe betűk, szavak, jelek helyezhetők, művészi hatásuk mellett pedagógiai eszközként használhatók. Az UNESCO tavasszal Nizzában rendez kongresszust a kezdeményezésről.

— *Az 1984. augusztus végén Kalocsán rendezett szeminárium egyik programja e pedagógiai kísérletek eredményeinek bemutatása volt. Ám az ön akkori látogatásának, ha jól tudom, még egy célja volt?*

— Valóban így van. Budapesten eddig a Szépművészeti Múzeumban levő fényprizmán kívül nem volt több alkotásom, s főleg nem olyan, amelyet köztéren állítottak volna fel, mint a kalocsai fénytornyot. Most azonban egy térdinamikus napszobor tervein gondolkodom, melyet, ha sikerül, Kovács Győző barátom, a Neumann János Számítógéptudományi Társaság főtitkára segítségével az idei Európai Kulturális Fórumra lehetne fölavatni. Ez egy olyan, szintén a földi életet jelképező szobor lenne, amelyet számítógép vezérel majd, ezért intelligens módon és érzékenyen, fénnyel és mozgással reagálna a környezeti változásokra.

— A szobor „viselkedése" a környezetnek lehetne a függvénye — veszi át a szót Kovács Győző. — Ha például kicsi volna a szénmonoxid- és a kén-dioxid-tartalom, kevés a zaj, esetleg a hőmérséklet vagy a fény, akkor a szobor mozgása nyugodt lenne, és meleg fényt bocsátana ki. Amennyiben viszont ellentétes hatások érnék, nyugtalanná válna, színei kemény, hideg fényben ragyognának. Emellett a szobor képes lenne arra is, hogy más városban, esetleg országban felállított hasonló alkotásokkal kapcsolatot teremtve, információkat vegyen át, illetve adjon tovább, ami pozitív vagy negatív módon befolyásolhatja a működését. Bizonyos időben például a szobor azt jelezné, milyen környezeti viszonyok uralkodnak a vele „párbeszédben" álló alkotás körül. Ezekkel az eszközökkel nemcsak önálló szobrok, hanem egységes szoborhálózat is létrehozható, amely a maga nemében első lenne a világon.

— *Ez így, első hallásra eléggé mealepőnek hat. Hogyan lehetne ezt megvalósítani?*

— A műalkotásoknak a környezettel való effajta kapcsolata nem új, hiszen 1954-ben én alkalmaztam először a kibernetikát a szobrászatban — mondja Schöffer. — A szobor az információkat mikrofonokkal, fotocellákkal, hőérzékelőkkel, nedvesség- és szélerősségmérőkkel fogja fel, a beérkező adatokat a komputer analizálja, s ad parancsot a szobornak a válaszra. A vezérlési rendszert én irányítom, s ezt annyiszor lehet átprogramozni, ahányszor csak akarom. 1961-ben Liége-ben készítettem egy szobrot, mely egy folyó partján állt, s a túlsó parton egy helikopter-leszállópálya terült el. A szobor annyira érzékenyen reagált a környezeti változásokra, hogy a nagy zajjal és légörvénnyel érkező helikopterek leszállásakor mindig izgalomba jött. Párizsban pedig egy olyan fényszobrot terveztem, mely meteorológiai előrejelzéssel szolgált volna. Ha a szobrot piros fényben látták volna pénteken a párizsiak, biztosak lehettek volna benne, hogy rossz víkendre számíthatnak, ha kékre váltott volna a színe, akkor pedig jó időre. A tervezett budapesti szobor mást csinálna: nappal összegyűjtené a fényt, este viszont speciális megoldásai révén kibocsátaná. S mivel Montreallal is tárgyalok egy hasonló napszobor felállításáról, a budapesti alkotásnál mód nyílna arra, hogy ha valaki a kanadai szobor környezetéről érdeklődne, az ittenitől mindezt lekérdezhetné, s az válaszolna neki.

— *Hová kerülhetne az első köztéri Schöffer-alkotás Budapesten?*

— Elképzelésem szerint a tíz méter átmérőjű napszobrot az Alagút Duna felé eső kijárata fölött levő szabad térségen helyezhetnénk el, s szerintem, mint az országok, földrészek közötti párbeszéd, a kelet—nyugati kapcsolatok egyik érdekes példája, jó jelképe lehetne az Európai Kulturális Fórumnak.

— *Milyen a közönség kapcsolata az ön által készített művekkel?*

— Az előbb elmondottakból következően úgy alakítom ki az egyes alkotásokat, hogy a nézők párbeszédet folytathassanak velük, s adott esetben a kívánt látvány érdekében önállóan programozhassák is őket. Kalocsán például találkoztam már sokszoknyás parasztasszonnyal, aki lelkesen tapsolt, vagy beleszólt a mikrofonba, mire a szobor válaszolt neki. Az első kibernetikus szobrom a párizsi Opera és a Trocadero előtt, a járókelők között sétált, s arra ment, amerre hívták. Képes volt gyorsulni, lassulni, megállni vagy irányt változtatni. Bejart balettekben is felhasználta. Máig sem tudtam olyan tökéletes alkotást csinálni, annak ellenére, hogy az akkor még méteres nagyságú számítógép tudása ma egy mikroszkopikus lapocskán is elférne. Egy másik alkalommal a hamburgi Operának készítettem egy kibernetikus látványosságot, ahol komputer vezérelte szerkezetek mozogtak a színpadon, az előadás közönsége pedig, ha akarta, átprogramozhatta ezek működését. Persze sokan értetlenül állhatnak ezek előtt a művek előtt. Valószínűleg így van. Ám minél fiatalabbak az emberek, annál kevesebb előítélettel rendelkeznek, s annál nyitottabbak az új befogadására. A hagyományostól eltérő művészet elismerése idő kérdése is. Annak idején az egész francia művészeti élet tiltakozott az Eiffel-torony felállítása ellen, ma már Párizs jelképévé vált. Sok múlik persze a művészeti értékekkel szembeni tájékozatlanságon is. Manapság az emberek többségének kevés fogalma van arról, merre halad a művészet, melyek az új irányok. A tudománnyal más a helyzet, mert az új technikai vívmányok néha „ráesnek a fejünkre", bár a lényegüket azoknak sem ismerjük. Engem tulajdonképpen sosem irányított a közönség véleménye, amelyre egyébként az értékszemlélet nyomja rá a bélyegét. Lépten-nyomon azt kérdezik tőlem, mennyibe került ez vagy az a munkám, és hogy mennyit keresek. Azt szoktam ilyenkor válaszolni, hogy a műveim egy fillért sem érnek, és mivel nem veszik meg őket, nem is tudok ezekkel pénzt keresni. Én nem a műkereskedőknek, hanem a városoknak dolgozom, mivel úgy érzem, hogy így többen látják hasznát a munkáimnak. A városi közterek esztétikusabbá változtatása igen fontos volt a múltban, s úgy tűnik, manapság lassan újra azzá válik.

— *Gyakran nevezi magát az első kalocsainak, s csak azután az első magyarnak, aki tagja lett a Francia Művészeti Akadémiának. Mit jelent önnek a magyar—francia kulturális kapcsolat?*

— Nagyon sokat. Egyébként nemcsak magyarként vagyok kuriózum az Akadémián, hanem Ionescóval együtt mindössze ketten kerültünk be külföldi születésűekként a testületbe az Akadémia egész történetében. Ez számomra nagy megtiszteltetés, s ennek kapcsán amennyire csak tudom, segíteni próbálom a két ország kulturális közeledését.

— *Hogyan nevezné önmagát, ha a foglalkozásáról érdeklődne valaki?*

— Háromféle anyaggal: térrel, idővel és fénnyel dolgozó, programozott alkotásokat készítő művész vagyok.

PALUGYAI ISTVÁN

élettapasztalatai vannak. Ez sok oknál fogva nem lehetsé-

technológiai és fogyasztói gondolatvilágnak és értékeknek?

zium védelme azért is időszerű, mert félreértések ássák alá az amerikai modell megértését.

munizmus, ideológiai keresztes hadjárat a politically correct. Az újdon-

Mesék és poszt

Temesi Ferenc a régi sikerekről, az irodalmi

Bár lassan úgy érzi az ember, hogy a nyolcvanas évektől hihetetlen messzire került, hogy népmesébe illően régen volt, talán igaz sem volt, ami nyolc–tíz éve még fontos eseménynek látszott, arra azért nem nehéz visszaemlékezni, hogy *Temesi* Ferenc *Por* című regényét mindenki olvasta. 1986-ban az első, '87-ben a második kötetet. Temesi Ferenc azóta fontos műveket írt. 1993-ban a *Híd* az év regénye lett, most pedig készül a *Pest*. A siker megismételhetetlenségéről kezdtük a beszélgetést.

– Mindnyájan egy könyvet írunk egész életünkben. Én a Port egy trilógia nyitó darabjának tartom, amelynek a második része a Híd, a most készülő Pest pedig a lezárás. Hogy a Por sikerét nem lehet felülmúlni? Hát persze, hogy nem. A nagy átváltozások előtti utolsó pillanatban jelent meg – én nem rendszerváltozásról, hanem *átváltozásokról* beszélek –, amikor még rendkívüli súlya volt az írott szónak. Mivel '89 után a politikumnak, hála Isten, már nem az irodalom a kizárólagos hordozója, veszített részint a népszerűségéből, de még inkább a fontosságából. Ez nem baj, ez a normális.

– Tudatosult az íróban akkoriban, hogy kivételezett helyzetben van?

– Amikor én Hollandiában vagy Belgiumban jártam, és megkérdezték tőlem, milyen példányszámban jelent meg a regényem, elájultak: te ilyen nagy író vagy? Nem, mondtam, csak nálunk szeretik az irodalmat. Akkor nem éreztem még, hogy kivételezett helyzetben lennék. A könyv rengeteg olvasót, barátot és rengeteg ellenséget hozott. A siker után azonban tudomásul kellett venni, hogy a Hidat a megváltozott körülmények miatt már csak háromezer példányban adták ki. Elképzelhető, hogy a Pestet még kevesebben fogják megjelentetni. De ez nem tragédia, hiszen idővel helyére kerülnek a dolgok, már lefutóban van a ponyva, lefutott a pornó és a politikai pornó, az ezred végére az irodalom ott lesz, ahol lennie kell, hiszen az olvasók nem vesztek el. Az más kérdés, hogy a könyv lassan luxuscikknek számít.

– Abban, hogy a Híd című regénye nem jutott el az olvasókhoz, ludas a kiadó is, mert a megjelenése után magára hagyta a regényt, pedig a Por után nem csalódtak volna az olvasók.

– Szerintem a Híd jobb regény, mint a Por, mégsem találták meg az olvasók. A Pestnek már új kiadót keresek.

– Azt mondta, a Por után sok ellensége lett. Kereste őket?

– Az erős élet óhatatlanul vonzza az ellenségeket. A Porral nagyon határozott lépést tettem, amit sokan nemcsak esztétikailag, hanem politikailag is helytelenítettek. A dicsérő kritikák mellett megjelentek megsemmisítő szándékú bírálatok. A kritikákat összegyűjtöttem, és ki is adtam, hogy jelezzem, nem céltábla vagyok, mert visszalövök. Az irodalmi élet pontosan meghatározható körei nem tudták megbocsátani a Port, s főként azt, hogy sikere van. A posthadovista és posztmagyar kritikusok esztétikája szerint a siker eleve gyanús. Ugyanis nem *nekik* kell felfejteni, megmagyarázni a művet.

– Rengeteg irodalmi embert magára haragított.

– Aki szembejön velem, s az utamat állja, annak átveszem az erejét, mint a kínai harcművészek, beleírom a könyvembe. Mindenkit beleírok…

– Személyes harcánál talán érdekesebb, hogy a formálódó posztmodern irodalommal szemben más utat jelölt meg, visszatért a magyar elbeszélő hagyományokhoz.

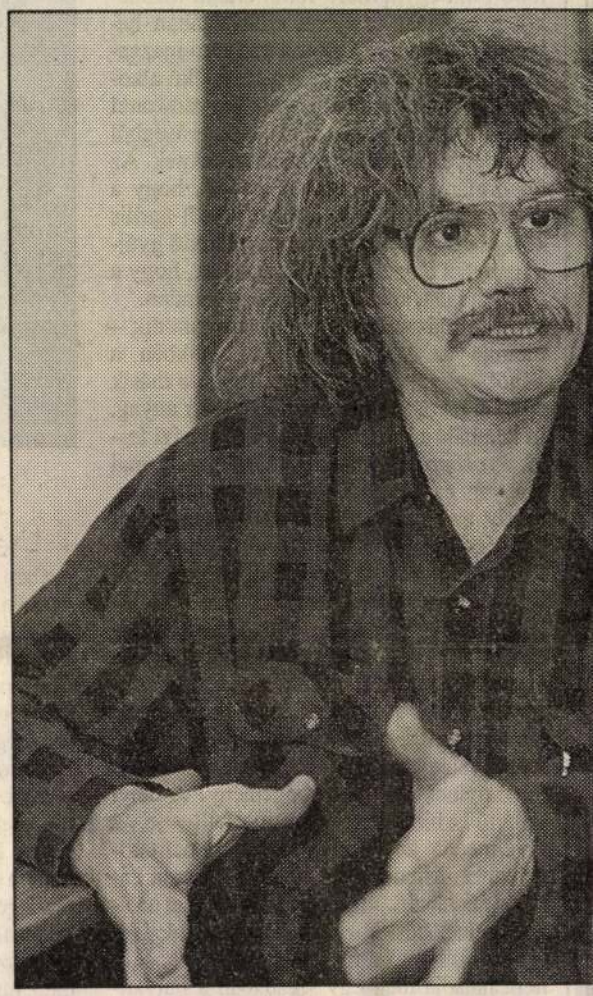

Temesi Ferenc: Kiütést kapok, ha arról szól egy … születik meg a regény

– Ez azért mulatságos, mert a Port úgy határoztam meg, mint az első tudatosan posztmodern magyar regényt. Kiderült, hogy egészen mást értek posztmodernen, mint a hazai teoretikusok. Nekem amerikai és dél-amerikai mestereim voltak, míg a magyar kritikusok, akik kisajátították ezt a fogalmat, mindent bevontak alá, ami a szájuk íze szerint való. A … hosszabbításán… posztmodern a … tagadása. Amer… nyugati partig j… tottam előadást … megdöbbentem … nem tudják, m… van posztmode… hívják posztmo…

Bezár-e a Schöffer Múzeum?

A kalocsai önkormányzat nem bírja a terheket

Kalocsán a *Városi Képzőművészeti Gyűjtemény és Érseki Könyvtár* kezelésében 1978 óta látható a város szülöttének, Nicolas *Schöffernek*, a kinetikus művészet egyik legnagyobb hatású mesterének múzeuma. A több mint egymilliárd forint értékű ajándékot a szobrász felújított szülőházában helyezték el. *Dargay* Lajos, a múzeum igazgatója most attól fél, hogy a nagy értékű alkotások, s a múzeum teljes anyaga áldozatul esnek a városi vezetés által kényszerűségből elrendelt takarékossági intézkedéseknek. Az önkormányzat ugyanis azt tervezi, hogy a fűtési szezon idejére, október 15-től április 15-ig bezárja a két épületben működő gyűjteményt, s fennáll a veszélye annak, hogy a fűtetlen falak között tönkremegy minden.

– A múzeum két épületben működik – mondja az igazgató. – Az egyikben a Schöffer-gyűjtemény kapott helyet, a másik egy kis barokk palotában elhelyezett anyag, itt található a Rómában élő idős egyházi festő, *Prokopp* Péter állandó kiállítása, a mai magyar és európai modern gyűjtemény, amely az egykori Schöffer-szemináriumok vendégeinek adományából keletkezett, valamint az érseki gazdasági levéltár, 2600 folyóméternyi iratanyag és 567 darab XVII–XIX. századi kéziratos térkép. Márpedig, ha ezeket az épületeket nem fűtik a hideg évszakokban, akkor a nyirkos Sárréten mindez nem tudja károsodás nélkül átvészelni a telet. Ha pedig az államegóvás érdekében mégis valamennyire melegítenek, miért nem lehet nyitva télen is a gyűjtemény? A helyi kulturális bizottság ugyan meghallgatja az érveimet, de az álláspontok sehogy nem közelednek. Mindehhez tudni kell, hogy a barokk palotának távfűtése van, a meleget a városi művelődési központon keresztül kapja, a Schöffer múzeum fűtési költsége pedig nem haladja meg egy szezonban a hatvanhetvenezer forintot. A szobrokat mikroelektronikai rendszerek irányítják, ezek a hidegtől bizony károsodnak. Egymilliárd forintnyi érték áll szemben hetvenezer forinttal. Schöffer özvegye egyébként felajánlotta, hogy állja a fűtés költségeit a gyűjtemény érdekében. De vajon ez-e a jó megoldás?

A múzeumigazgató kérdését feltettük Kalocsa polgármesterének, *Török* Gusztávnak is:

– Vajon valóban be kell zárni a téli hónapokra a képzőművészeti gyűjteményt és a levéltárat? Nem fél attól, hogy tönkremegy a város gondjaira bízott értékes anyag?

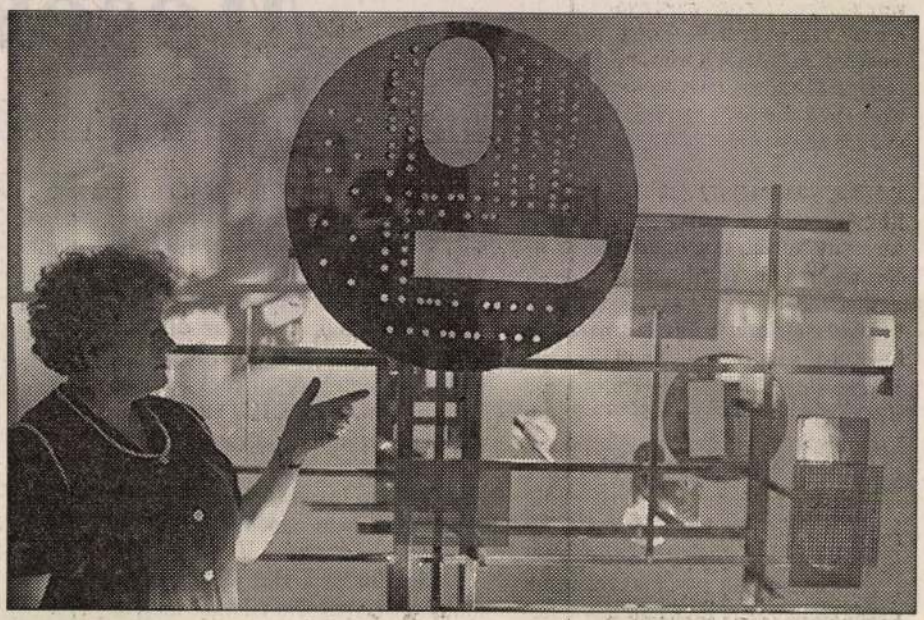

Schöffer-mobil – Kalocsáról

Medgyasszay G. Béla felvétele

– Kalocsán a takarékossági program jegyében huszonhét intézményt világítunk át – mondja a polgármester. – A város ugyanis, mivel csak tizennyolcezer emberre kap a költségvetéstől normatív támogatást, és ebből a pénzből hetven-százezer embert kell kielégítenie, nem bírja a terheket. Az elvonások még az oktatási intézményeket is érintik. Az iskolákban például a nem kötelező óraszámot tíz-tizenöt százalékkal csökkentettük, és sor került máshol is ellátmányelvonásokra. Felmerült tehát annak a gondolata, hogy a téli időszakban a múzeumokat csak részlegesen tarjuk nyitva, előzetes bejelentkezés alapján lehet látogatni őket. A felmérések azt mutatják, hogy a városban megforduló huszonöt-harmincezer turistának csupán egy százaléka érkezik ezekben a hónapokban, értük pedig nem érdemes hat hónapon keresztül fizetni a teremőröket, világítani, takarítani. Nem látszik tehát indokoltnak, hogy ilyenkor is teljes üzemben működjenek ezek az intézmények.

– Nem félnek attól, ami az igazgatót aggasztja, hogy tönkremennek a Schöffer-alkotások, az irattár anyaga, a képzőművészeti gyűjtemény?

– Tönkre nem mennek, mert a részleges nyitva tartás nem azt jelenti, hogy ne fűtenénk az épületeket, valamilyen temperálás lesz. Takarékoskodni nem ezen, hanem más költségeken akarunk. Sőt, már felmerült annak a gondolata is, hogy egy hat embert foglalkoztató múzeumban, mint amilyen a városi képzőművészeti gyűjtemény és az érseki levéltár, kell-e kiemelt vezetőt foglalkoztatni, nem lenne ésszerűbb ilyen gazdasági körülmények között beolvasztani más intézménybe?

– Mekkora összeget remélnek megtakarítani azzal, hogy nem lesz folyamatos a nyitva tartás?

– Az átvilágítás még nem fejeződött be, de reményeink szerint a költségek tíz-tizenöt százalékkal így csökkenthetők. Kalocsának kétmilliárd forint az évi költségvetése, ennek a gyűjteménynek a fenntartása és működtetése évente három-ötmillió forint. Belátható, hogy nehezen bírjuk.

– Mit szól Schöffer özvegyének a felajánlásához, hogy kifizetné a fűtés költségét?

– Ismétlem, nem a fűtésen, hanem a világításon, a teremőrökön, a takarításon tudunk elsősorban takarékoskodni. De, ha az özvegy erre hajlandó, szívesen átadjuk az egész múzeum üzemeltetését.

– Mikor lesz döntés a múzeum sorsáról?

– Várhatóan novemberben, amikor a jövő évi költségvetésről kell határoznunk. De előfordulhat, hogy a sürgető döntéseket előrehozzuk.

(hanthy)

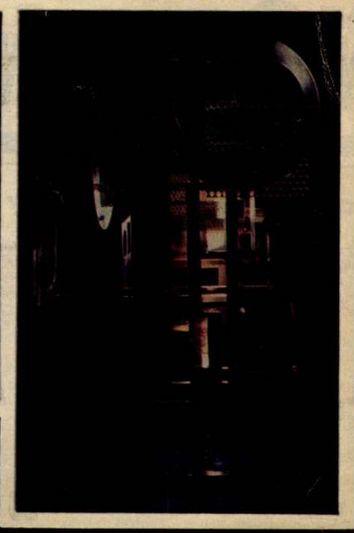

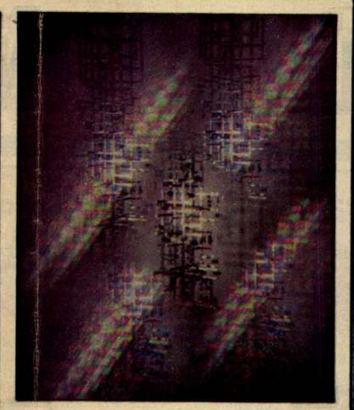

MUZEÁLIS MOBILOK

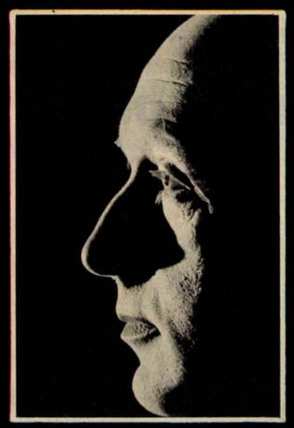

Úgy látszik, a „délmagyaroknak" van valami sajátos érzékük az optikai és kinetikus művészethez. Moholy-Nagy László éppúgy a jugoszláv–magyar határ közelében született, mint Victor Vasarely; nincs messze innét Kalocsa sem, Nicolas Schoeffer, azaz Schöffer Miklós szülővárosa.

Schöffer még sokoldalúbb mester, mint Vasarely. Szintén foglalkozott színpadkép-tervezéssel és urbanisztikával, vagyis városképálmokkal; csupán művészetének propagandáját szervezi talán kevesebb sikerrel. Pedig nagyjából ugyanazt csinálják, csak Vasarely síkban, Schöffer térben gondolkozik. S még valami, ami rokonítja őket: saját bevallásuk szerint mindkettejük művészetére igen nagy hatással volt szükebb hazájuk népművészete: Vasarely a baranyai hímzések mély színeit, Schöffer a kalocsai pingáló asszonyok virágos falait nevezi meg művészete gyökereként. De Schöffer említett mást is, s ebben a szintén jogásznak készült Moholy-Naggyal rokon: a jogi tanulmányokat, amelyek pontosságra törekvő nyelvükkel, szikársá gukkal a matematika szeretetére és a mérnöki precizitás kedvelésére szoktatták rá.

Schöffer életműve a zenétől a tipográfiáig a legkülönbözőbb területekkel került kapcsolatba; fényből és színekből formált kisebb „plasztikáiból" a Szépművészeti Múzeum gyűjteményében is láthatunk egy-kettőt, de igazi alkotásai a szó szoros értelmében nem férnek be a múzeumok keretei közé. Nagyok és dinamikusak, mozgékonyak, térben, fényben és színben egyaránt, Schöffer ezért spaciodinamikusaknak, luminodinamikusaknak és kronodinamikusaknak nevezi őket.

A 40-es évek végén hozta létre első „fényszobrait": 1954-ben egy párizsi építészeti kiállítás alkalmából 50 méter magas Eiffel-torony-félét tervezett, amelyből zene szólt. Ez még csak térdinamika volt, mozgás nélkül. 1956-ban színpadi gépezetként állított fel egy mozgó szoborkompozíciót Párizsban, s ez szerepet kapott a híres Béjart-balett egyik előadásában. A következő állomás New York volt, majd egy Kibernetikus fénytorony, amely színes fényeket vetített hozzá komponált zenekísérettel. Végül a tévé következett – absztrakt fénybalettműsorokat állított össze Schöffer, a képeket táncosok képével váltogatva. Ez a művészet eszményében arra emlékeztet, amit Richard Wagner „összművészet"-nek, Gesamtkunstnak nevezett, s a maga részéről az operában talált meg. Korunk technikájához kétségkívül nagyon illik Schöffer kaleidoszkópszerűen változó-villódzó látványa a pontosan illeszkedő zenével . . .

A torony fényberendezése monumentális. Összetevői 2085 elektronikus villanófény, ezekből 60 nagy erősségű és egy 10 megawattos lézerfény, ezenkívül színes berendezésekkel ellátott, közepes erősségű 2250 mozdulatlan fényszóró, 40, két kilométer távolságra sugárzó tengerészeti fényszóró – ez utóbbiból néhányat a torony tetején helyezünk el, így az a valóságosnál magasabbnak fog látszani – és 24 lézer, amelyek sugarait a rögzített és forgó tükrök megsokszorozzák.

A forgó tükrök együttese és a különféle fényforrások alkotják a torony ellenőrző és kibernetikus vezérlőrendszerének 4664 mozgó paraméterét . . .

Így írja le Schöffer a New York városába tervezett, 300 méternél is magasabb tornyot. Hasonló természetesen nincs Kalocsán, ahol a művész hetven éve megszületett. De kisebb forgó-csillogó-világító fényplasztikák vannak az I. István út 76. alatt berendezett múzeumban. Képeink e rendkívül érdekes gyűjtemény színes forgatagát villantják fel a fotóművész optikáján át nézve.

SZÉKELY ANDRÁS

EIFERT JÁNOS FELVÉTELEI

KAZIMIR KÁROLY

Spanyol színházakban

A középkorban a vándorprédikátorok, az egyházi emberek, ha külföldre utaztak, mindenütt menedéket leltek a hitükhöz közelálló templomokban, egyházi intézményekben. A színházi embereknek ilyen templomok a színházak, legyenek azok a világ bármely táján. Nemrég Spanyolországban jártam, persze hogy ott is a színházakat kerestem mindenekelőtt.

Életem szép pillanatai voltak a spanyol klasszikus irodalommal történt találkozások. A spanyol *Cid*-daloktól kezdve, amelyeknek utánzásával vádolták Corneille-t, aki a franciák nemzeti drámáját alkotta meg a spanyol őstörténetből, egészen a *Zalameai bíró*ig, Calderon színdarabjáig, mely ugyancsak szerepelt a Körszínház műsorán, A *Bernarda Alba háza* is közel állt hozzám, Lorca története mindig újra és újra megkísértett... A *Don Carlos* borzongató világa prózában és operában lelkem mélyéig érintett. Mindig vágytam látni az Escorialt, ahol ma a turisták, ha ügyesek, a márvány sírboltban fényképezhetik a legendás spanyol uralkodók koporsóit. A *Don Quijote* számos feldolgozását éltem át jómagam is. Malraux korszakos regényének. *A reménynek* színpadi változatát játszottuk. Aztán a Körszínházban kopogtatott a csodás Lope de Vega is magyar témájú darabjaival, amelyeknek egyike *A magyarországi fenevad*, azóta is látható a Tháliában. E művek története az érdeklődők előtt már ismert, de érdekesség kedvéért a *Del Animal de Hungaria* után megemlíténém a többi, hazánkat színhelyéül választó műnek címét: *A búskomor herceg, A csodálatos erdélyi fejedelem, II. Sándor király, A női tisztesség, Hűség az árulásban, Az engedelmesség jutalma és I. Károly magyar király, A nőket megbosszuló asszony.*

Lope de Vega színpadi termékenysége és kalandos élete nem titok. Mintegy 2000 művet írt, amelyből körülbelül 500 maradt az utókorra. Olyan emberrel nem sikerült beszélnem, aki vállalkozott volna arra, hogy mind az 500 mű ismeretében nyilatkozzék. Természetesnek találták, hogy ilyen mennyiségű színdarabnak *helyszíneket* kellett találni, és az sem baj, ha ezek a helyszínek a korabeli nézők előtt egzotikusnak mutatkoznak. Hírünk a világban, ha nem is volt megalapozott, de rokonszenves lehetett, hiszen a megelőző korokban a nyugati keresztény civilizációt védtük az ottomán birodalom ellenében. Tudományos alapon azonban nem érdemes ezekhez a művekhez közelíteni. Elégedjünk meg annyival, hogy mindegyik történet magán viseli a szenialitás, de az esetenkénti elnagyoltság, kuszaság jegyeit is, s mindezekkel együtt a legfőbb szándékot, hogy a közönség ne rossz hangulatban távozzék a színházból.

A klasszikusok értelmezésének leghatásosabb módja az előadás. A naiv utazó, jelen esetben magamra gondolok, hajlandó elképzelni, hogy London minden kerületében talál

Az almagrói színház

egy Shakespeare-korabeli Globe színházat, Japánban minduntalan Kabuki-színházra bukkan. Ebből következik, hogy Spanyolországban is arra számítottam, a nagy aranykor eredeti színpadformájával úton-útfélen találkozni fogok. Csalódtam, amikor megtudtam, hogy ilyen korhű színházépület csak egy helyen látható, Almagróban, működés közben pedig csak évente egyszer, az őszi fesztivál idején. E színpadot szemlélve szembetűnő a rokonság a korabeli Shakespeare-színházzal. A spanyol téglalap alakú, a Globe színház pedig félkörben öleli az emeletes színpadteret.

A madridi színházak műsoráról a mi *Pesti Műsor*unkhoz hasonló *Guia del ocióból (Szabadidő-kalauz)* szerezhetünk információt. Ez a műsor bőséges választékot kínál, de hiába keressük a nálunk természetesnek tartott repertoár színházakat, ahol kedvünk szerint válogathatunk. A színházak, a vállalkozók egy-egy előadásra szerződnek, legtöbbször magánkézből szerzik a hozzávalót, alkalmanként, ha igényesebb ügyről van szó, állami szubvenciót is kaphatnak.

Az *Espectacolos* című lap érdekes információkkal szolgál *A színházi évad végének javulási tünetei* című írásában. Megtudtam belőle, hogy a március 15-től április 15-ig terjedő időszakban tovább folytatódott a bevételek csökkenő tendenciája. Mégis érezhetjük bizonyos jeleit a javulásnak. Ugyanis hosszú sorok állnak például „az érzékszervek ama banketjén", amelyet a *Macunaima* című brazil látványosság jelent, amellyel megnyitották a madridi I. Nemzetközi Színházi Fesztivált. A Minden jegy elkelt felirat naponta ott díszelgett a pénztárban. Az esemény a város kulturális centrumában a szó szoros értelemben zajlott. A közönség reggel hét órától összehajtható székekkel várakozott, és a jegyüzérek aratlak. Tehát, ahogy a cikk megemlíti, az évad harmadát „jobb lábbal" kezdték. Ezek a tünetek csekélyebb intenzitással a kisebb színházaknál is tapasztalhatók. A jelek új közönség felbukkanására utalnak, ugyanakkor csökken a revü és a könnyebb műfajok nézőinek száma.

Közép-európainak szokatlan az előadások kezdési időpontja. A délutáni előadás 7 órakor, az esti előadás fél 11-kor vagy még később kezdődik. Igaz, hogy másnap délelőtt, hacsak nem bukott produkcióról van szó, nincs próba. Előfordul tehát, hogy egy héten 10—12 előadást tartanak. Tőlünk délre a nap általában kétszer kezdődik; egyszer reggel, mely az iratlan törvények szerint 2 óra felé befejeződik, majd újra kezdődik a meleg csökkenésével a késő délutáni, kora esti órákban. Antonio Buero Vallejo, a hazánkban is ismert drámaíró avatott be a madridi színházi élet titkaiba. A nemes vállalkozások — *Vadkacsa, Hat szerep keres egy szerzőt*, a nálunk is játszott *Amadeus* vagy a híres *Evita* és a hasonló, értékes művek — feltehetően állami szubvenció segítségével jöttek létre. Ezt erősítette meg Ramon Cercos Bolanos, a Kulturális Minisztérium színházi osztályának igazgatója, akitől érdekes volt hallani, hogy például a Nemzeti Színházukban vagy a nagymúltú Teatro Realban, a madridi operaházban nincs állandó társulat, egy-egy kinevezett adminisztratív igazgató szervezi az épület múltjának és rangjának megfelelő műsorokat. Ez a szemlélet természetesen nagy teret enged a nálunk bulvár színház címszó alatt számontartott törekvéseknek, amelyek nem kapnak semmilyen állami támogatást. A közönség azonban — „nem tudni, milyen felmérhetetlen titok révén" — következetesen „megszagolja", hol várható jó előadás, még akkor is, ha történetesen a bemutatót nem előzik meg azok az óriási hirdetési kampányok, amelyekhez a nagyvállalkozók már hozzászoktatták a nézőket.

A nemzetközi színházi fesztiválnak semmiféle kapcsolata nincs a szórakoztatóiparral, és más országok nemzetközi fesztiváljaihoz képest meglehetősen alacsony a költségvetése. A említett időszakban 130 121 690 pezeta összbevételt mutattak ki a madridi színházakban. Ez tízmillióval volt kevesebb, mint a február 15—március 15 közötti időszakban.

Téves hiedelemnek tartják azt a felfogást, miszerint a tavasz kezdetével a színházakat hétvégeken csak kudarc fenyegetheti, ugyanis vidékről sokan utaznak Madridba, ellentétben azokkal a madridiakkal, akik vidékre utaznak pihenni.

Egy színházjegy ára 500—800 pezeta. A sikeres daraboknál emelhetik az árakat, de a „vállalkozó színházak" — elsősorban a munkanapos esti előadásain — siralmas képet mutatnak. A nézők számát egyszerű ránézéssel is meg lehet állapítani. Bizonyos színházak adatait nem közlik a sajtóban, mert ehhez a szerzői jogvédő nem járul hozzá. A földbe süllyesztett madridi kulturális központ oldalait mesterséges vízesések teszik látványossá, hatalmas zajt okozva és csökkentve a hőséget. Itt látható egy térkép, amely mutatja azokat a földrészeket, ahol valaha régen a spanyol birodalom uralkodott. Elnéztem Latin-Amerika hatalmas területeit, ahol Hochwälder *A Szent kísérlet* című darabja játszódik. Az idők mindenütt változnak. A színházi felfogás gyökerében más, mint amelyről mi vitatkozunk itthon, napjainkban. A tanulságokat nem lehet egyszerűen levonni. Egy biztos, ha egy nyolcszáz személyes nézőtéren negyvenen ülnek, az előadás akkor is profi színvonalon bonyolódik, a színészek a legteljesebb odaadással játszanak. Előfordulhat, hogy a produkciót sikerül eladni a televíziónak, és akkor a vállalkozó pénze bizonyos mértékig vagy teljesen megtérül.

A spanyol irodalom múltja, a Prado kincsei, a spanyol festők, El Grecótól Picassóig, jól ismertek. A közelmúlt vagy napjaink spanyol színházművészete nálunk alig vagy egyáltalán nem ismert, rólunk is keveset tudnak. Spanyolország nemrég még oly távoli világa ma közelebb van. Láttam játszani Muráti Lilit, Noel Coward *Vidám kísértet* című játékában. Ismert spanyol színésznőként láttam viszont. Milyen különös játéka a sorsnak! Egyik fájdalma, hogy Madridban Conchita Montes játszotta el Zorin szovjet író *Kései találkozás* című darabjának női főszerepét, amelyet itthon Tolnay Klári alakított. Igen, „tempora mutantur": Conchita Montesnek több pénze volt a vállalkozáshoz.

A labdarúgó-bajnokság, a bikaviadalok más részeit mutatják e gazdag világnak, Ha Puskás Öcsi valahol megjelenik, sajátságos spanyol hangulatú, mégis „pesti fiesta" kezdődik. Ez azonban már külön téma, de a labdarúgást kedvelőknél ezt az ünnepet felülmúlni nem nagyon lehet.

SCHÖFFER MIKLÓS
ÚJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 25. sz.

Kellemetlen Oldalunk

„Dolgozni csak pontosan, szépen,
Ahogy a csillag megy az égen . . .''?
Ugyan, kérem!

Fölösleges konkurrencia

Magyarország történeti kronológiája — már a könyv címe is csábítóan hangzik. Ha pedig belelapozunk a nemrég IV. kötetével lezárult, s históriánk időrendi adatait 1970-ig összefoglaló opusba, először is elismeréssel kell adóznunk a nagy vállalkozásnak: a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete fontos munkát alkotott, melyet művelődő közönségünk régóta várt.

A szakkritika bizonyára érdeme szerint méltatja majd a kronológia értékeit, a feldolgozás nehézségeivel küzdő tudományos erőfeszítést. Mint laikus olvasó, előre is egyetértek a várható dicséretekkel, nem hallgathatok azonban nyugtalanító aggályaimról sem, kivált a negyedik kötettel szemben.

Lehet persze, hogy e külön elégedetlenségnek magam vagyok az oka: feltehetően jobban ismerem saját korom szereplőit, eseményeit, mint mondjuk a XII. századot. Ezért minden ellenőrzés nélkül, pusztán emlékezetemre hagyatkozva is bőven huzigálhattam alá az utolsó évtizedek kétes adatait. Nem beszélek most a szerkesztési sajátosságokról (mint például arról, hogy Mesterházi Lajos a névmutató szerint a IV. kötetnek 14 oldalán szerepel, míg Petőfi Sándor a II. és III. kötetben összesen csak 12 oldalon, noha ez utóbbinak mind az irodalomban, mind a történelemben feltehetően sokszorta jelentősebb az életműve), nem akarom vitatni azt sem, hogy Tersánszky műveinek megjelenése *20, azaz húsz* oldalon előforduló történeti esemény, de egy Tompa Mihálynak vagy Tóth Árpádnak csak tizedannyi, vagyis két-két oldal jutott, s Berkesi András műveivel öt oldalon magyar történelmi adat, de Gárdonyi csak három oldalon, szóval az ilyen kétes arányokat most nem firtatva, sokallom a puszta, elemi, bagatell, de tömegük miatt kínos elírásokat.

Azt például, hogy épp Mesterházi neve az 1092. oldalon y-os, de az 1093-on már i-vel végződik, míg a szép sorozatban említett Dobozy Imrétől még a névmutatóban is elvették az y-t. Egy politikai per halálraítéltjét Józsefről Sándorra keresztelték, mellékbüntetésül viszont kihagyták a névmutatóból is, egy másik per vádlottjának nevéből csak egy l betűt vettek el, büntetését viszont megtoldották két évvel, talán mert nem voltak megelégedve a Legfelsőbb Bíróság szigorával. Közönséges sajtóhiba, hogy a pákozdi csatát 1948-ban vívatják az 1061. lapon, s Veres Péternek két s-t adnak (talán, hogy ne hangozzék olyan parasztosan), kár volt viszont Nádasdy Kálmán *Föltámadott a tenger*ét a különben oly kiváló Ranódy Lászlónak adományozni (ki a főrendező Nádasdy mellett egyik rendezőként működött közre), s az egyetlenegyszer említett Csoóri Sándort filmrendezővé *előléptetni*. Külföldi szerzők könyveinek megjelenése lehet magyar kronológiai rögzítésre méltó esemény, de Babajevozkij nevű íróra nem emlékszem 1951-ből. Valószínűleg Babajevszkijt akartak írni, aki eszerint fontosabb író, mint mondjuk Camus és Franz Kafka — az ő műveik megjelenése ugyanis nem rögzíttetik az adattárban.

Nem szaporítom a példákat és a szót. Hogy milyen ma a könyvkiadás szedési, korrigálási, s adatközlési szempontból, arról ezen az oldalon még található egy kis könyvünnepi utóhang. A kronológiát talán azért volt érdemes külön kiemelni, mert végtére is nem felületes zsurnaliszták műve, hanem tudósoké. Mi, napi hajszában kapkodó újságcsinálók olykor 20—30 perc, egy-két óra alatt írunk cikkeket, riportokat — nem csoda, ha tele vannak a lapok elképesztő lapsusokkal. Hagyja meg a tudomány ezt a sajnálatos kiváltságot nekünk, ne akarjon konkurrálni a sajtóval: míg mi építjük a „bakihalmokat", az akadémikusok, kandidátusok, kis és nagy doktorok tüntessenek pontosságukkal, szabatos, ellenőrzött adataikkal.

Mert különben azt fogják mondani maholnap az olvasók valamelyik cikkünket bírálva, hogy „olyan felületes, mint egy szaktudományi értekezés".

FEKETE SÁNDOR

Felelősök

Bárány Tamás *A bíró* című regényének második kiadásából olyan példányt kaptam, amelyből nem egy nyomdai ív hiányzik vagy cserélődött el, hanem csodák csodája, összevissza keverték a 114—128. oldalakat, s az alaposan szétzavart oldalpárok közül hiányzik a 115—116. oldal. A könyvet a Pécsi Szikra Nyomda készítette, felelős vezető Szendrői György igazgató. Ottlik Géza *Iskola a határon* című művének hatodik kiadásában (Zrínyi Nyomda, felelős vezető Vágó Sándorné vezérigazgató) a 172. oldalon olvasok egy leány *ilyedt* mandulaszemeiről, *ijedten* dörzsölve meg vén szememet; efféle sajtóhiba is lehetséges? Kolozsvári Grandpierre Emil *Árnyak az alagútban* című művében (a belső címlapról lefelejtették az író nevét!) a 127. és 128. oldalon Kállai Gyulának ypszilont ajándékozott a nyomda, s ezt megkapta Mesterházi Lajos író is. (Ajándékozó az Athenaeum Nyomda, felelős vezető — i betűvel — Soproni Béla vezérigazgató.) A legmeglepőbb a héten egy lapalji jegyzet volt Kazimierz Moczarski *Beszélgetések a hóhérral* című könyvében, a 82. oldalon. Íme: „Martin Niemöller (szül.: 1892.) — az első világháború idején egy német tengeralattjáró parancsnoka, később lelkész, antifasiszta, koncentrációs tábor foglya, a militarizmus és a neohitlerizmus egyik legaktívabb harcosa az NSZK-ban." Szedte a Nyomdaipari Fényszedőüzem. Nyomta az Alföldi Nyomda, Debrecenben. Érdekes módon itt csak a felelős és a műszaki szerkesztő, a műszaki vezető meg a borító és a fedélterv készítőjének neve olvasható. A nyomda felelős vezetőjének nevét hiába keresem. Lehet, hogy semmiért nem is felel senki?

HAJDÚ MIHÁLY

Bakihegy

A *Bakihalom* és a *Bakidomb* után tovább fokozom e szép szót. Hadd kezdjem némi „hazabeszélléssel"! Az *Új Tükör* május 9-i számában az *Egy romantikus terrorista* cikk szerzője Musset dicsőségét zengve közli, hogy „az örök opera, a *Bohémélet*, Musset egyik novellájából készült". Nos, valóban *Mu*-vel kezdődik a mű szerzőjének a neve, de *rger*-rel folytatódik, vagyis Murgerről van szó mellesleg: nem *murzsé*nek kell ejteni, hanem *murzser*nek!). Hasonlóan tévedett a *Magyar Nemzet* vezércikkírója, aki (február 26-án) néhány nagy öreg kiváló teljesítményre közt felsorolja Chateaubriand *A magányos sétáló álmodozásait*, csak hogy e híres mű szerzője Rousseau.

A Gondolat Kiadó hézagpótló *Szemtől szemben* sorozatában megjelent, egyébként jeles Max Ernst-monográfia szerint Albert Sarraut köztársasági elnök volt. Rengeteg tisztséget viselt ez a radikális párti politikus, a párizsi Sphynx nevű luxusbordély látogatója, de csak a miniszterelnökségig vitte!

A bukaresti Kriterion kiadta Brassai roppant érdekes párizsi leveleit (*Elöhívás*). A mű 1980-ban jelent meg, de az 1976-ban, illetve 1969-ben elhunyt Czóbel Bélát és Tersánszkyt a jegyzetíró élőnek tünteti föl (vajha, igaza lenne . . .).

Egy-két tévébaki: Daquin *Isten után első* című híres filmjében a kitűnő Jean-Pierre Grenier (akit valaha Párizsban a *Liliom* főszerepében láttam) a másodkapitány szerepét játssza, amit a francia *boscó*-nak mond. A fordító azt hitte, hogy ez a családi neve, és végig Boscónak szólítja. Kedvenc *Parabolá*mban egy óriási inzert közli a híres párizsi jósnő nevét: „Madame Solaile", vagyis csak kétbetűs tévedéssel (helyesen: *Soleil*, azaz „Nap asszony").

Egy mulatságos sajtóhiba az *Új Magyar Lexikon* legújabb, pótkötetéből: Aymé híres vidám regényének „új" címe *A zöld kanna* („kanca" helyett). Az Európa Könyvkiadó gondozatlanságában megjelenő *Világirodalmi Tájékoztató* februári száma Vercors *Mesék borogatás közben* című könyvecskéjének címében a második szót *borozgatás*-ra változtatja, imígyen súlyosbítva az ifjúkori alkoholizmust.

És végül: szegény Victor Hugo nem lett nálunk olyan népszerű, mint Verne vagy Zola, kiket csak Verne Gyula, illetve Zola Emil gyanánt emlegetünk. Ám a metró ebbe nem nyugszik bele, és az új vonal Élmunkás téri végállomásán mindenütt óriási betűk hirdetik a Hugó változatot. Én mög ebbe nem nyugszom bele, hazaffyságom azt diktálja, hogy ha Victor Hugó, akkor legyünk törzsökösen magyarok, és írjuk így: Hugó Győző!

Végül ismét az *Új Tükör:* a május 16-i számban Nógrádi Gábor szerint mind a budapesti Francia, mind a párizsi Magyar Intézet két év múlva hatványéves lesz. Nos, ami a hazait illeti, R. Barre akkori kormányfő látogatásakor, 1977-ben, ünnepeltük harmincéves fennállását.

B. L. E.

Ünnepi könyvhét

Innen-onnan jó előre értesülhetünk a könyvheti csemegékről, s május közepén egy szép füzet is megjelent a teljes listával. A címek mellett ott a borítók fényképe is, tán azért, hogy a könyvbarátok legalább így találkozzanak némely kiadványval. Mert hogy akad néhány munka, amihez az első percek után lehetetlen hozzájutni: elkelnek, eltűnnek, felszívódnak. Ezt tudva, a könyvhetet megelőző napok egyikén kisebb sétára indultam, hogy elvtelenül kihasználjam könyvesbolti ismeretségeimet.

Nem tudom, hogy hányadik boltban járt sikerrel az, aki hivatásánál fogva nem mindennapos vendég a könyvüzletekben, és így nincsenek ott ismerősei, barátai, és sikerrel járt-e egyáltalán, főleg, ha nem az első, hanem a negyedik vagy ötödik napon szakított időt magának a vásárlásra. De úgy gondolom, sokan távoztak csalódottan.

Mint irodalmárnak, van valami fogalmam a könyvkiadás gondjairól, olykor súlyos nehézségeiről. De mint olvasónak valahogy nincs kedvem megérteni — s ha lenne, se tudnám —, hogy az ünnepi könyvhét legünnepibb kiadványai pillanatok alatt eltűnhetnek, azaz igencsak alacsony a példányszámuk, míg van jó néhány könyv a boltokban, amiből egy év alatt elkel húsz példány, azokat is a szerző veszi meg euforikusabb pillanataiban, a többit vagy rásózzák valahogy a vevőkre (ajándékpéldány, árleszállítás), vagy bezúzzák. Nem értem ezt a helyzetet, mert az józan ésszel is megsaccolható, hogy mondjuk Moldovát az analfabéták és az érdeklődőbb óvodások is keresni fogják, míg „A cipőfelsőrész-készítés a mezővárosokban" viszonylag keveseket hoz majd lázba.

Az ünnepi könyvhét jelenlegi állapotában egész egyszerűen nem korrekt. Igazi könyvhétről majd akkor beszélhetünk, hogyha valaki a hetedik napon is besétálhat bármelyik magyarországi könyvüzletbe, és miután előadja, hogy kér két példányt ebből, három példányt abból, egy-egy példányt ezekből, még azt is megkérdik tőle, hogy elviszi-e a csomagot, vagy a lakására küldjék.

D. MAGYARI IMRE

FELEKI LÁSZLÓ

ÖKOLÓGIA

Nagy a könyvkiadók
és szerkesztők
felelőssége!
Mert ha minden
író és költő
minden művét
kinyomtatnák,
rövidesen kipusztulna
a Föld teljes
erdőállománya.

Esti Hírlap

1021

KIÁLLÍTÓTERMEKBŐL

Környezetet építő mesterek

Schöffer Miklós kibernetikus szobrai október 31-ig tekinthetők meg a Műcsarnokban. Október 10-ig látható a gödöllői művelődési központban A gyermek környezete című kiállítás. Fontos Sándor és Kalmár Márton szobrai, képei a Hatvani Galériában várják vendégeiket október 24-ig. Hegyi György mozaikképei október 10-ig invitálják a nézőket a győri Xantus János Múzeum képtárába.

A képzőművészeti világhét alkalmából sokasodnak az események a fővárosban, vidéken és megyénkben is. A művek és a tárlatok azt érzékeltetik, hogy mit tesz és mit tehet a művészet a társadalomért. Örvendetes, hogy mindez nem jelszó és célkitűzés csupán, hanem gyakorlat is.

Megnövelt tér

Schöffer Miklós Kalocsán született 1912-ben, Budapesten végezte főiskolai tanulmányait, Párizsban lett világhírű. A szobrászat, a festészet, a balett és a zene társításaival alkotta meg kibernetikus szobrait, a mobilok fény-, szín-, és hangjátékát, s ezzel jelentős lépést tett előre a színes város irányába.

A *szintetizálás* az ő nagy teljesítménye, a tér vizuális úton történő megnövelése, a játékos látványosság állandósítása a tudomány és a művészet olyan határállomásán, melyet együtt épít festészet és plasztika zenei háttérrel. Arról van szó, hogy az emberi lelemény és a társadalmi szükséglet — a szellem adó- és a közösség fogadóállomása —, közösen hozza létre ezt az újszerű formát, s az külön büszkeségünk, hogy e világra és holnapra szóló újdonságot hazánkfia konstruálta. Fényszobrászat ez a javából, a műfaj gyors és az urbanisztikát módosító rendkívüli átalakítása.

Komplex művészet

Schöffer Miklós győzött, s ezt a tényt az sem vonja kétségbe, hogy technikai szobrainak műszaki formáit már *Moholy-Nagy László* műhelyében is meglelhetjük. *Hincz Gyula* már 1927-ben színzongoráról álmodott, olyan ember kopogtatta szerkezetről, mely alkotás közben egyszerre produkált hangot és falra vetített színkombinációkat, sőt *Tamkó Sirató Károlyt* villanyversek írására buzdította, a költészet fényreklámjára.

Komplex és nagyon fontos művészetet teremtett Schöffer Miklós, melynek alapja nemcsak a képzelet, hanem a technika is. Forrása a tudomány fejlődésén és felhasználásán alapul.

A műcsarnoki kiállítás egyik érdekessége az is, hogy csütörtökönként délután 17 órakor és minden szombaton délelőtt 11-kor balettműsort szerveznek: emberi mozgást a színnel és zenével bővült gépi szerkezetek helyváltoztatásához.

Továbbszőtt mesék

Tanúságos tárgyak láthatók a Gödöllői Galériában, melyek *a gyermek környezetének* valóságát és eszményeit közelítik, közvetítik. Mintegy *negyven fiatal népművész* nagy invencióval kelti életre egyszerű tárgyaiban a gyermek által igényelt és továbbszőtt mese- és álomvilágot.

A kiállítás legfőbb értéke abban rejlik, hogy a katalógusban *Nagy Mari-, Vidák István-, Lovas Katalin-, Sárközi Ágnes-, Nyiredy Judit-, Csete György-, Kardos Mária- és Székely Éva*-rajzok és rajzos szövegek segítségével megtanít minden arra kész ügyes gyereket és felnőttet játékok, szabásminták, papírhajtogatások, kötésminták, agyagsípok, sárkányok készítésére, melyeket a tárlathoz kapcsolódó gyakorlati foglalkozások mélyítenek el igazán.

Részletek finomsága

A Hatvani Galéria kiállítói szegedi művészek. *Fontos Sándor* tanyai tanítóból lett festőművész. Ihletője ma is a puszta növényzete, a naplemente ünnepi fényjelensége. Fejlődésének alapja mély embersége, melyhez ízlés és rajztudás pá[illegible]udja a dűlő[illegible]ságát és az

Fontos Sándor: Napraforgók

Kalmár Márton: Ülő lány

Győri kiállításán nemcsak a szentendrei részletek, tornyok és kapuk ragadják meg a szemlélőt, hanem a Homokóra két változata és mélyen megfontolt feljegyzései a prágai temetőből. Nem a halál, nem az elmúlás érződik e mozaikcsoportokból elsősorban, hanem a történelem, a rend és a szépség.

Losonci Miklós

1982 OKT 6

PEST MEGYEI HÍRLAP

1091 BUDAPEST IX., DÉLI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP
SAJTÓFIGYELŐ

Vezérlőre hallgat a k

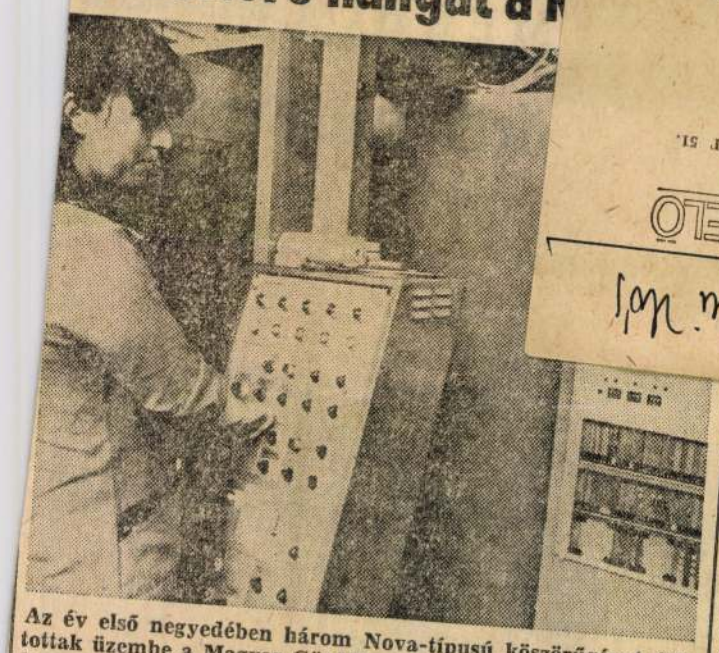

Az év első negyedében három Nova-típusú köszörűgépet állítottak üzembe a Magyar Gördülőcsapágy Művek diósdi gyárában. A korszerű berendezésekkel műszakonként 1100 csapágy külső gyűrűjét munkálják meg

Barcza Zsolt felvétele

yár

nélkül jogos kímélet?

hetnének még értük

rülnek a bankók a borítékba. Így aztán az üzemrész produktumától függően változik a kismamák keresete is: az ingadozás átlagban 200—300 forint pluszban, vagy mínuszban.

Ahová kell

— Szerencsére olyan jó a kollektíva — magyarázza Mikó Zoltán —, hogy legtöbbször *műszakon belül* — partinként, mi így nevezzük! — megoldják a kismamák gondját. Tehetjük, mert egy művezetőhöz 14 ember tartozik, oda tudnak figyelni egymásra! Kétnaponként jön az üzemorvos is, ha bármi probléma van, neki is szólhatnak a kismamák, jelezhetik, mit tehetnénk még értük...

Eddig a — mondhatnánk — hivatalos vélemény, de hogyan látják ők, a legilletékesebbek, a kismamák?

Szántó Józsefné és Tóth Il-

— Sajnos, gyakran a *személyes ellentétek* egy-egy terhes nő esetében még tovább mérgezik a helyzetet — említi tapasztalatait a munkaügyi osztályvezető. Ha korábban megvoltak, az összeütközések maradnak, ha nem lesznek gyakoribbak. Ilyenkor aztán radikálisan figyelmeztetjük a feleket, a vezetők számára utasítás írja elő, miképpen járjanak el. Csak hát, más az elmélet és más a sokféle szempont által befolyásolt gyakorlat...

Amikor a főkönyvelői előszobában a titkárnő megtudja, milyen ügyben is jártam a főnodában, rezignáltan adja meg a helyzet elemzését, s talán a választ is a bevezetőben említett kérdésre:

— Kismamának lenni kilenc hónapig tartó kellemes állapot. Sokan törődnek velük, sokan pedig épp a másik végletet képviselik, figyelembe sem veszik, hogy ilyenkor azért tényleg *más* állapotban vannak a nők. Nehezebben viselik el azt, ami egyébként meg sem kottyan nekik. Így van ez az életben sok helyütt, könnyebb a fejünket elfordítani, mint a kisujjunkat megmozdítani...

Gáspár Mária

bár maga a város nem okozója, hanem szenvedője volt az akkor még *általában rendezetlen* ügynek, a mérgező hulladékok elhelyezésének, amire azóta kormányzati döntéseket hoztak. Indokolt volt tehát az az élénk érdeklődés, amely a *Hazafias Népfront Pest megyei Bizottsága elnökségének* kedden délután tartott ülésén megnyilvánult az elsőként tárgyalt téma iránt.

Legyen átfogó kép

A környezetvédelem helyzete és feladatai Vácott címmel előterjesztett beszámolóból és a hozzászólásokból egyaránt kiderült: az elért eredmények nem csekélyek, ugyanakkor sokrétű teendőket foglal magába a jelen és a holnap. A városban levő ipartelepek nagy száma, technológiai jellege mind a víz, mind a levegő esetében érthető veszélyekkel jár, azaz, *nem fölös óvatosság a folyamatos mérés, ellenőrzés, bírságolás, hanem része annak a gyakorlatnak, amelynek célja az elfogadhatóbb állapotok megteremtése.*

Változatos formában vesz részt a népfrontmozgalom ezekben az összetett teendőkben, hiszen a városi bizottság környezetvédelmi csoportja hatvannál több aktíva észleléseit összegezi, továbbítja, amint nem lehet mellékesnek vélni azoknak a környezetvédelmi, lomtalanítási akcióknak az eredményeit sem, amelyeket évente kétszer rendeznek meg. Miként az előbbiekben, úgy abban is a társadalmi munkásoké a főszerep, hogy társulva *az MTESZ városi intézőbizottsága környezetvédelmi csoportjával*, egy esztendő alatt fölmérik — már megkezdődött ez az akció — a település teljes területének, illetve valamennyi intézményének környezeti állapotát és a

AZ ARADI TIZ

Gyors lábon jár az idő. Futnak a hónapok, az évek, s alig, hogy az egyik évfordulót magunk mögött hagytuk, máris a másik köszönt ránk. *De nem minden ünnep piros betűs.* A magyar történelem lapjait pergetve a mai nap, október 6-a *fekete betűs* dátum. Százh[illegible] évvel [illegible]rom [illegible]ö-

NICOLAS SCHÖFFER KITÜNTETÉSE

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa Nicolas Schöffer szobrászművésznek művészi munkássága elismeréseként 70. születésnapja alkalmából a Magyar Népköztársaság babérkoszorúval ékesített Zászlórendje kitüntetést adományozta. A kitüntetést Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács helyettes elnöke adta át.

UJ TÜKÖR 1982.XIX.évf. 46. sz. 43.o

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek me

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartáma:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő dijból progressziv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

NICOLAS SCHÖFFER

FÉNYTORONY KALOCSÁN

Új képzőművészeti alkotással gazdagodott Kalocsa. Az autóbusz-pályaudvar előtti téren állították föl Nicolas Schöffer Cronos 8 című, 22 méter magas, acélból készült, kibernetikusan programozott fénytornyát.

Évf. 50. sz. 4
43.0

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek me

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő dijból progressziv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

Bővítik a kalocsai múzeumot

Nicolas Schöffer újra itthon

Nemrég — három év után — kedves ismerőst köszönthettek a kalocsai művészetbarátok: ismét szülővárosába látogatott a világhírű szobrász, esztéta, *Nicolas Schöffer*, aki 1982 óta tagja a francia Szépművészeti Tudományos Akadémiának is. Megérkezése után a város egyik vendégszobájában kerestem föl az idős mestert, hogy kalocsai programjáról, munkásságáról kérdezzem...

— *Mi indokolta, hogy — orvosa javaslata ellenére — betegen is vállalkozott az utazásra?*

— Hazavágytam. Hisz ez az én igazi otthonom. Itt születtem, itt jártam iskolába, rokonaim, barátaim élnek itt. Volt időszak, amikor minden nyáron hazajöhettem, pihenni, feltöltődni. Sajnos három év óta nehezebben — ágyhoz, tolókocsihoz kötve — élek. De ahogy lehetett — még ha orvosaimmal vitáztam is ezért —, igyekeztem ismét ide: már már a gyógyulás reményével...

— *Ön nemcsak a gyermekkori emlékek miatt tudhatja magáénak az ezeréves várost. A „Cronos 8" fénytoronnyal, a Kalocsának ajándékozott gyűjteménnyel ön is formálta szülőhelye képét, szellemiségét...*

— Nagy öröm számomra, hogy műveimmel is visszafogadott a városom. A Cronos 8 szinte átszervezte az egyik városrészt. Alkotásaimat Magyarországon értő közösség vigyázza. Az, hogy *Dargay Lajos* szobrászművész Kalocsán dolgozik, s évenként megrendezik a nemzetközi szimpóziumot, megnyugtat: nemcsak formális tisztelgés a vezetők részéről szobraim fogadása. A napokban arról is tárgyaltunk Kalocsa és Bács-Kiskun kulturális életének irányítóival, hogy — ötven négyzetméteres szárnnyal — kibővítjük a múzeumunkat. A megyei tanács finanszírozza az építkezést, én pedig újabb munkákat ajándékozok az intézménynek. Láttam a terveket. Elmondhatom: a korábbi áldozatvállaláshoz méltó ez a beruházás is.

— *Betegsége tehát nem akadályozza meg a kísérletek folytatásában.*

— Folyamatosan dolgozom. Igaz, most már minden tettért, minden gondolatért jóval többet fizetek, mint korábban. A modern művészetben — részben talán az én munkásságomnak is köszönhetően — otthonra lelt a technika, a villanymotor, a számítógép, a szintetizátor. Lebizonyosodott: a jelen és a jövő világa a művészettől is kikéri az anyagokat és eszközöket. De hogy egy művet éltessünk — lehetőséget kínálva a jövőnek, hogy tovább vigye az örökséget —, fontos, hogy a sokasodó alkotások mellett szülessenek elméleti summázatok is. Írni nem tudok, így diktálom teóriáimat. Alaposabban foglalkozom például a felületek problémájával. Az ittlét és a távollét kérdéseit tárgyalom egy másik terjedelmes elemzésben, esztétikai és nem filozófiai értelemben. Hogy mikor lesz kötet ezekből? Nem tudom. Nehéz kiadót találni, hisz ezek nem szerelmi regények...

— *Az elméleti munkák mellett újabb mobilokat is konstruál?*

— Lételemem az alkotás. S mivel én nem kalapáccsal és vésővel dolgozom, hanem komputerekkel, szerencsére betegen is lehetőségem van, hogy újabb szobrokat konstruáljak. Elég sok rangos megbízást kapok... Nemrég állították föl Lyonban, a genfi sztráda egyik nagy — lepke formájú — csomópontján harminc méter magas fény-hang-szobromat. Októberre készül el — szintén Lyon város megrendelésére — világhírű metrójuk egyik központi állomására egy neon-chrom struktúrám.

— *Kalocsán most fontos munka kezdődik. Reméljük, eljön majd a megfiatalított, kibővített múzeum átadására is...*

— Szeretnék itt lenni az avatón. Igaz, Párizsban sem vagyok távol. Tudok mindenről, ami Magyarországon történik. Legfőképpen persze a kalocsai műhelyem ügyei érdekelnek. Úgy látom, hagyatékomnak jó sáfárai élnek itt. A város szeret...

Farkas József

KULTURÁ

◆ *Velencei művészet 1470—1580* címmel látható kiállítás Keszthelyen a Balatoni Múzeumban. A bemutatott anyagokat a Szépművészeti Múzeum anyagából válogatták. Jacopo Sansovino, Andrea Riccio, Girolamo Campagna és Giacomo Bassano művei láthatók az augusztus 14-ig nyitva tartó kiállításon.

■ Elekes Zsuzsa orgonaestet ad 29-én, pénteken a Mátyás-templomban. Az este 8 órakor kezdődő koncerten Bach, Liszt és Rheinberger művei csendülnek fel.

Népszabadság, 1988. júl. 19.

ségjutalomra jogosító munkakörbe kerül, hűségéveinek számát a nyugdíjazást megelőző hűségévek beszámításával kell megállapítani. (*Forczek János oroszlányi olvasónk kérdésére.*)

Az ipari szövetkezet — a munkaügyi szabályzatban meghatározott, de legfeljebb a munkaviszonyra vonatkozó rendelkezések szerinti időre — mentesítheti a munkavégzés alól azt a tagot, aki öregségi nyugdíjra vált jogosulttá és nyugdíjának a megállapítását kéri. A mentesítés idejére a tagot az átlagos munkadíja illeti meg. (*Lantos Istvánnak, Sopron.*)

mondja ki: Tilos az élelmiszerre vonatkozó olyan megnevezés alkalmazása, adat, tájékoztatás közzététele vagy eltitkolása, amely különösen a felhasznált élelmiszer-nyersanyag, adalékanyag, anyagösszetétel vagy az alkalmazott technológia, a termék jellege, felhasználhatósága, tárolása és élettani hatása tekintetében a fogyasztó megtévesztésére alkalmas. (*Tápai Zoltánné makói olvasónk kérdésére.*)

A távbeszélő-szabályzat módosításáról a Magyar Posta elnökének 2/1988. (VI. 26.) MP számú rendelete intézkedik. Megjelent a Magyar Közlöny 1988. évfolyamának 17. számában. (*Bérczi Jánosnak, Budapest.*)

ÉSZÁRU ÉRTÉKE 66 MILLIÓ FORINT

legnagyobb fogása Kőszegen

ken nem szereplő holmit talált. Volt ezek között kávéskészlet és gyümölcstál, fürdőszobamérleg és négy hajszárító, négy karton, összesen négyezer rágógumi.

Vámzár a büfé tetején

A török nyugalmát nem kavarta fel ez a felfedezés. Azt mondta: nem tudott arról, hogy a családjának szánt ajándékot akkor is be kell jelenteni, ha ő nem műszaki áruval akarja meglepni szeretteit.

A törzsszázlósnak viszont feltűnt, hogy Sert Cevded igen könnyen lemondott a megtalált holmikról. Hajlandó volt mindent gyorsan aláírni. A rutinos vámtiszt észrevette, hogy a török mielőbb szeretne túllenni a procedúrán, s indulni hazafelé.

Ohr Tibor — kollégája egyetértésével — közölte, föltontja a vámzárolt szállítmányt. A kamionos készséggel fogadta e szándékot, sőt a segítségét is felajánlotta. Gyorsan csípőfogót hozott, s ő maga vágta el a vámzárakat. A helyszínen lévők azt már nem láthatták, hogy a török a közeli büfé tetejére hajította fel a plombákat, amelyek csak egy hét múlva, hosszas keresés után kerültek elő.

Később aztán fény derült rá, hogy miért tüsténkedett annyira a kamionsofőr. A nyugatnémet vámzárat ugyanis útközben felbontotta — nyilván akkor, amikor a csempészárut berakták —, s ezt a bűnjelet akarta rövid úton eltüntetni. (A vámzár ugyanis azt bizonyítja — ezért a bizalom jele is —, hogy a kocsiban csak az található, ami a nemzetközi szabályok szerint készített vámpapírokon olvasható.) Sert Cevded elhajtotta a ponyvát, sőt még a csomagok leemelésében is segédkezett. Egy-egy láda megmozdításakor figyelmeztette is a vámosokat: „Vigyázzanak, ez nagyon nehéz, csak két ember bírja el." Ennek ellenére azt állította — ezt a vallomását ma sem módosította —, hogy az áruk eredetéről semmit sem tud, ő már lezárva, vámkezelve vette át a rakományt.

Rádió és gumibugyi

De mit is találtak a vegyi anyagok és a felújított Mercedes-kamion vonójárművének társaságában a kőszegi vámosok? Még a legkülönfélébb csempészáruk látványához edződött vámosokat is meglepte a szállítmány nagysága és főként vegyes összetétele; annyi csempészárut rejtettek ebbe a kamionba, amennyit eddig a magyar vámosok a felszabadulás óta egyszer sem lepleztek le. Találtak több ezer rádiót, több tízezer zsebszámológépet és kvarcórát, több ezer méter szövetet, sok száz asztalterítőt, rengeteg márkás napszemüveget, tízezernyi ugrókarikát, több tízezer bizsuláncot, fülklipszet, 51 kilogramm fa fűzőgyöngyöt, ruhaflittert és még hét csomag gumibugyit is.

Az előzetes letartóztatásban lévő Sert Cevded a bizonyítékok ellenére tagad.

— Nem értem, hogy kerülhetett e rengeteg holmi a kamion ponyvája alá.

A csempészést felfedező Ohr Tibor törzsszázlóst alhadnaggyá léptette elő. A Vas Megyei Rendőr-főkapitányság az Interpol bevonásá folytatja a vizsgálatot.

Hajba Fere

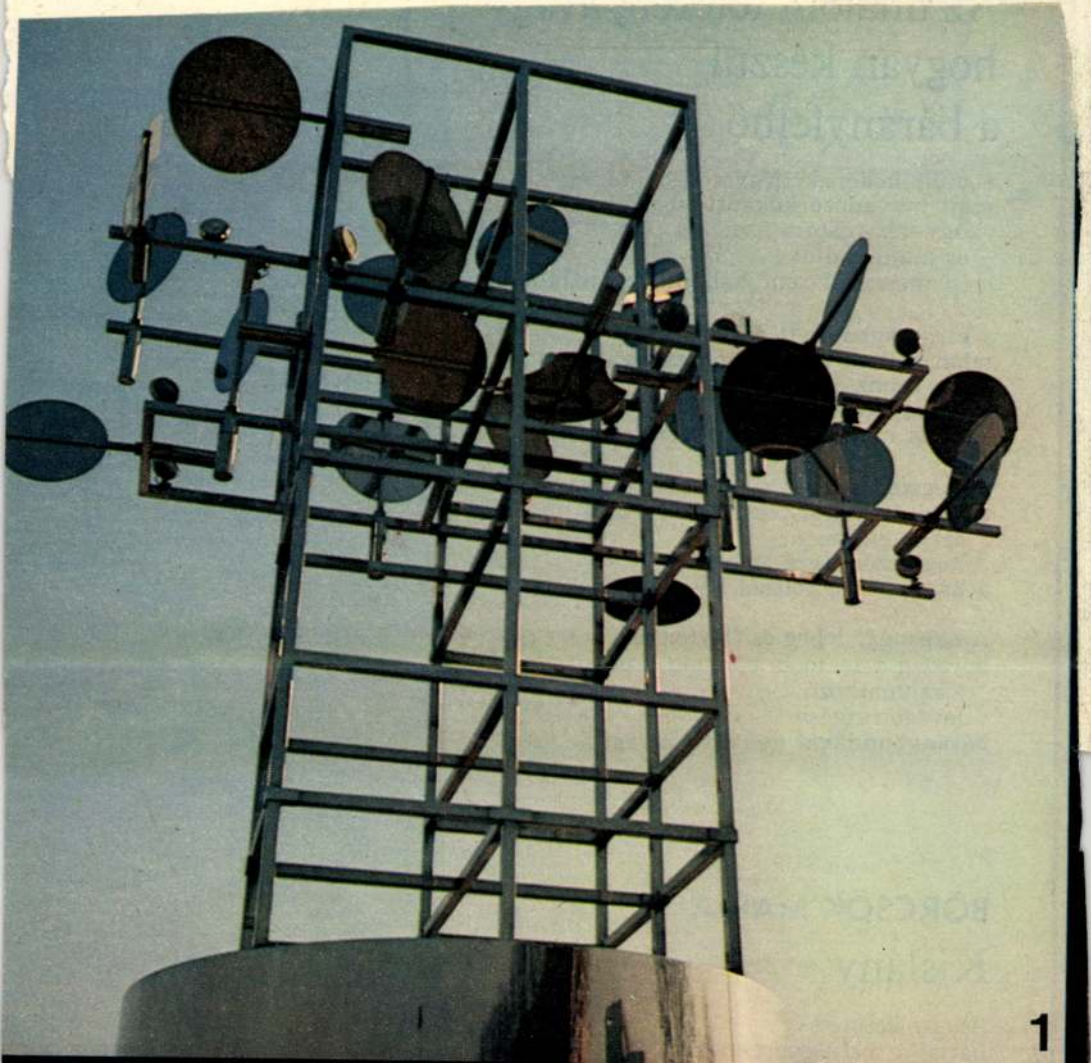

1

SCHÖFFER Miklós

Baracs Dénes: Szoborpark a rakparton.

Párizs Szent Bernát rakparton létesitett szoborparkról

Nicolas Schöffer – vagy ahogy Kalocsán, szülővárosában ismerik Franciaország nagy magyar művészét: Schöffer Miklós – mobilja, az örök időt idéző Chronos 10 a Quai Saint Bernard szoborvilágának talán leglátványosabb darabja. Méltán lehet a séta kezdete vagy vége.

UJ. TÜKÖR XVIII. évf. 50. sz. 10. o. 1961.

BÖRCSÖK MÁRIA

Kislány

Ahogy ücsörög
háttal a többi gyereknek,

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Nicolas Schöffer

1984 AUG 3

DAILY NEWS

1021

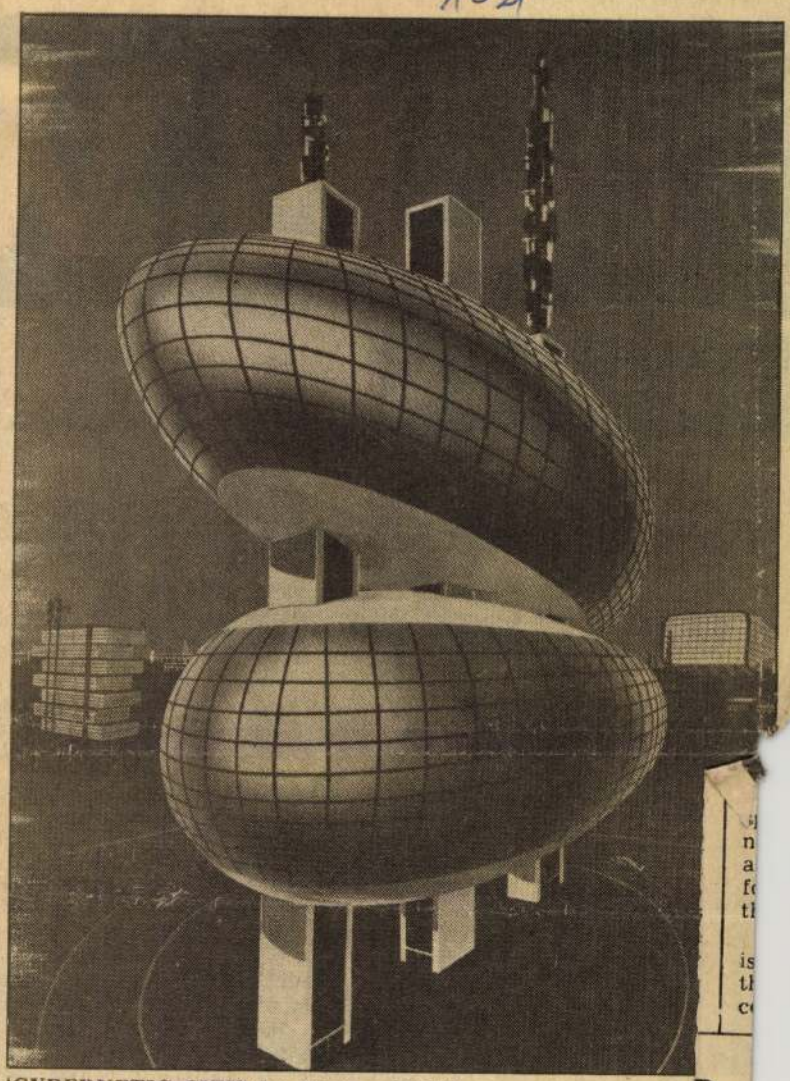

'CYBERNETIC CITY' by Nicolas Schöffer

Modern art and computer techniq

Schöffer seminar in Kalocsa

The increasing amount of leisure time available for working people in this age of computers and robots claimed the attention of participants of a three-day Schöffer seminar that was held last week in Kalocsa (pop. 18,000). The lectures "The Function of Visual Art Today" by Professor Lajos Németh, art historian; "Understanding and Function in Art Today" by art historian Csaba Csík and "Modern Art and Computer Technique" by Győző Kovács, secretary-general of the János Neumann Society of Computer Science investigated the question of whether application of up-to-date technology may be ignored by artists and neglected from works of art today, and how far cybernetics can be used in artistic creation.

In his lecture at the seminar Nicolas Schöffer, 72, the Hungarian born celebrated kinetic artist, who resides in Paris (and is a member of the French Academy of Fine Arts), expounded his belief that audiences today are no longer content to be just admirers of art—they wish to be active participants of artistic creation. Cybernetically programmed works of art offer countless possibilities of variation, and the programme can be changed through audience participation.

These programmed "structures", as Schöffer refers to his works of art, are in constant motion, sensitive to external influences. One such specimen is Schöffer's tower structure which has been erected in his native Kalocsa. It is in constant motion and under the influence of the traffic going on around it keeps changing its colours, light power and spatial form. According to Schöffer's conception, such cybernetic light-time and sound-structures ought to be erected on busy squares of big cities as decorative elements—and they would also serve noise abatement since the structure absorbs noise and transforms it into light and dynamical energy.

Preparations for the erection of a similar structure in Budapest are now in an stage.

Schöffer hasn't stop researches and experin the research laborator CAM, the Paris Ins Acoustique (Musical) and Coordination, he further sound possibilit wer structures. His la struction, "Graphilux suitable device for t and rational exploitati sure time activities ar adapted as a teaching dissemination of Gra a teaching age will co discussion at Unesco's Nice next February. purpose Pierre Baque French Ministry of was present at the demonstration of Gra Kalocsa.

Ibolya

N

lachrichten

V

Bomber production t continue pending cra

Washington, Aug 30 (Reuter) — Production of the B—1 bomber review of a crash, in which one crew member was killed and two okesman for the US Air Force.

"It won't stop production," the pokesman said Wednesday ight, after a prototype of the ircraft crashed in the Cali-rnia desert, killing one of the ree crew members.

An accident investigation board being established to review ne accident, a customary pro-edure.

The B—1, which is designed to replace the B—52 which first went into service 25 years ago, has become a US campaign issue. Democratic presidential contender Walter Mondale, who was vice-president under Carter, has pledged to cancel the B—1.

Madrid (MTI) — The United States plans to deploy Euromissiles also on Spanish soil, the Barcelona-based paper Interviu reported, quoting a secret Nato document, on Thursday. According to the weekly, the Pentagon in planning its strategy, reckons with Spain as a potentional member of Nato's military structure. The secret analysis of the situation, according to the daily,

res reported

elines'

r such decisions, wishing to eeze settlement building.

The two men also agreed on e language of an Israeli in-tation to Jordan's King Hus-in to negotiate peace. The ra-o said Israel would propose ace talks without mentioning kud's demand that they be sed on the US-brokered Camp avid agreement nor Labor's ntradictory demand that Is-el enter the negotiations with-t pre-conditions.

The major unresolved topic as still the question of who ll head the government and w the cabinet seats will be portioned.

Peres and Shamir were sched-ed to meet again Friday and xt week.

uried

Opening debate on its com-aint of persistent Israeli viola-

Preparatic 39th sessio

Berlin, Aug 20 (MTI) — Deputy foreign ministers of the socialist countries met in Berlin between Aug. 28—30, at the invitation of the GDR Foreign Ministry, to coordinate the diplomatic activity of the socialist countries for the 39th session of the UN General assembly.

The delegations to the meeting, held in an atmosphere of comradely cooperation and mu-

Iraq releas prisoners c

Baghdad/Iraq, Aug 30 (AP) prisoners, according to an offici

A statement released by the Command Council of the Revolution, which is headed by President Saddam Hussein and is country's highest authority, said Iraq has "unconditionally and unilaterally released an undisclosed number of Iranian POWs "on the occasion of the greater Bairam" four-day Moslem feast starting Wednesday.

Iraq, which has been fighting a border war with Iran for months, said the released POWs were "free to choose either to return to Iran or seek refuge with any country that accepts them", the Council said in a statement.

Meanwhile an Iranian jet-fighter landed in an Iraqi airport Thursday, and its pilots requested political asylum. An Iraqi military spokesman announced. The spokesman.

SCHÖFFER MIKLÓS UJ TÜKÖR 1980/XVII/21.sz.30.o.

A jövő század legénye

EGY ÓRA SCHÖFFER MIKLÓSSAL

Vagy Nicolas Schoefferrel, ahogy tetszik. A kérdező, Egri János és a kiválóan fényképező-rendező Bornyi Gyula filmjének sajtóvetítésére invitáló meghívó szövegében olvasom, hogy „Schöffer nevét mindenütt Európában, sőt a tengeren túl is jobban ismerik, mint Magyarországon". Schöffernek van némen, részben a sajtóbemutatót követő beszélgetésen — néhány meglepő dolgot mondott. Az egykori Szőnyi-tanítvány kijelentette, hogy művészete számára hasznosabb volt a joghallgatóként szerzett tudás, mint amit a Képzőművészeti Főiskolán tanult. Kétségkívül Szőnyi puha fényfoltjaitól távol állnak a

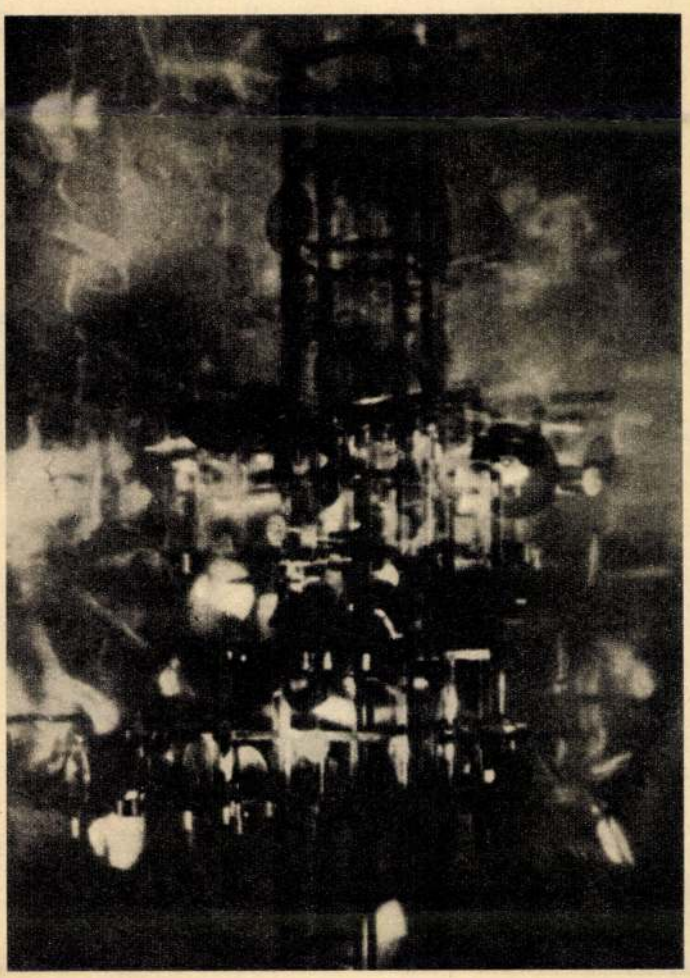

hány műve a Szépművészeti Múzeum modern kiállításán, Major Máté többször írt róla, és jelent meg népszerűsítő, olcsó kiadvány is, de a „Franciaországban világhírűvé lett hazánkfia" megtestesítője a köztudatban minden bizonnyal Victor Vasarely, aki szintén megszólal Egriék filmjében. A helyzet azonban változni fog, amikor Kalocsán, Schöffer szülőhelyén megnyílik a Schöffer Múzeum, és e gyorsan fejlődő délmagyarországi városban elkészül a 20 méter magas forgó-mozgó-világító fénytorony. Akkora és olyasféle, mint amilyent Schöffer a bonni városatyák rendelelésére készített.

Schöffer — részben a fil-

Nicolas Schöffer: Kronosz 8. Háromméteres, krómozott acélból készült fénytorony (1967)

Schöffer-fényplasztikák. A római jog tiszta logikáját viszont csak az ismeri fel bennük, aki maga is tanult római jogot. Erre nem volt alkalmam, és talán ezért nem érzem egészen kényszerítően logikusnak, hogy korunk zaj-, fény-, bűz-, piszok- és egyéb ártalmait a leghatásosabban megrendezett villogással, elektronikus zenével és színes fények felzaklató gomolygásával lehet közömbösíteni. Közönséges, hol virágba boruló, hol zöldellő, hol rozsdabarna, hol behavazott ágú fák, amelyeknek levelein átsüt a fény, szerintem szintén alkalmasak a célra — igaz, hogy közönséges fák ültetésével nem büszkélkedhetne Kalocsa. (És lehet, hogy tudat alatt a sértődött Szőnyi-tisztelő méltatlankodása is munkál bennem: úgy vélem ugyanis, *lehetett tőle tanulni;* más kérdés, hogy *utánzó*inak nem vagyok inkább tisztelője, mint például Schöffer utánzóinak.)

Kicsit meglepett egy többször is elhangzott kijelentés: *a művészethez nem kell pénz.* A művésznek nem a művészetből kell élnie — mondta Schöffer —, hanem valami másból, különben rá van utalva a gyűjtők és a galériások kegyeire, s nem tudja kibontatkoztatni önmagát. Maga Schöffer a negyvenes évek végéig mindenféle, részben fizikai munkából tartotta fenn magát, s csak este készítette újfajta városokat ábrázoló rajzait, terveit. Ez nagyon szép, kemény, legényes felfogás, de csak kivételes egyéniségek engedhetik meg maguknak, nem *általában a művész.* (Általánosítva ez a dilettáns, a „vasárnapi festő" esztétikája.) Az sem egészen világos, hogy a papíron tervezett csodálatos XXI. századi városok hogyan teszik szebbé az emberek életét, ha papíron maradnak? Tudniillik Schöffer kereken megmondta, hogy őt a *felépíthető* modern város nemigen érdekli, abban ugyanis boldogtalanok az emberek... De sajnos, lakás nélkül még boldogtalanabbak. És a csodálatos XXI. századi városokban is egész biztosan lesz mindenféle bajunk, már amennyiben lesz az emberiségnek XXI. százada. *Dum spiro, spero* — míg élünk, és tervezünk, addig remélünk is. Én például nagyon remélem, hogy gazdasági gondjaink ellenére megépül Kalocsán a Schöffer-torony. A megvalósítható művészethez ugyanis már kell pénz...

Vasarelyről gyakran elmondták, mennyire hatással volt rá a baranyai népművészet színes geometriája. Most Schöffer vallotta ugyanezt a pingáló asszonyok művészetéről. A modernek gyökerei, úgy látszik, mindig a népihez, az ősihez vagy legalábbis az annak látszóhoz kötődnek.

SZÉKELY ANDRÁS

Filmkalauz

APOKALIPSZIS, MOST

RÓBERT LÁSZLÓ

Nyolcszor repültem Jimmel

Apokalipszis-ügyben, természetesen — szükségszerűen — elfogult vagyok oda és vissza.

Nem a hatvanas évek végén Észak-Vietnamban átélt bombázások „élményeire" gondolok. Mert azokból nem tudhattam volna meg, hogy miközben a pilóta megnyomta a gombot, mit érzett, mire gondolt. De 1973-ban, a fegyverszünetnek álcázott háború idején majd' egy éven át egy saigoni csehóban szinte naponta együtt reggeliztem Coppola valódi hőseivel és statisztáival. Hetenkint egyszer pedig a nemzetközi ellenőrző bizottság helikopterein vagy kis Herkulesein az ő „vezetésük" alatt jártam be Dél-Vietnam légterét. Különösen a helikopterutakra emlékezem. Például arra, amikor megkértem a pilótát (oregoni fiú volt és a háború alatt sebesültek összeszedésére specializálta magát az őserdő tisztásain), a filmezés érdekében repüljön közvetlenül az országút fölött. Jim szinte a megriadt teherautókat és motorosokat kerülgette. Sportolt. Mint a háború alatt. És a technika jóvoltából szükségszerűen — ott, akkor velem együtt — magasabb rendűnek érezte magát. Ami oregoni farmerfiúként soha nem fordulhatott volna elő. (Ma talán már egy oregoni néger farmerfiúval szemben sem.) De odalent Délen Jim azt mondta magában: „Én majd megmutatom ezeknek a kis sárgáknak..."

Nyolcszor repültem Jimmel. Elég jóban voltunk. Legmélyebb beszélgetésünk, ha jól emlékszem, idáig jutott: „Karácsonyra hazamegyek. Nálunk jó ám a gyömbérsör. Majd, ha arra jár, megkóstolja..."

Ez azért jut eszembe, mert a hazai kritika egy része azt veti Coppola szemére, hogy „a veszélyes folyami úton az összezárt, egymásra utalt kis csapat még annyit sem beszélget, mint két vadidegen egy vonatfülkében".

Szerintem Coppola realista. Az amerikai átlagkatona a fogalom európai értelmében nem beszélget, legfeljebb időnként mond, vagy vakkant valamit. S ennek a valaminek sem a szó szerinti tartalma, hanem az atmoszférája a fontos. Az, *ahogy* a szavak „belelógnak" a látványba. És a Coppola által produkált látvány (ehhez pedig nem elég a 40 millió dollár, ehhez Storaro kamerájával együtt a mesterség osztályon felüli tudása, céltudatos látásmód is kell), nemcsak hatásos, de döbbenetes is. Azt is megmutatja, hogy az, aki a lángszórót kezeli a helikopter fedélzetén, az általa okozott „látványtól" maga is megrészegül és örömittas, l'art pour l'art gyilkossá válik.

Többek között ezért is mondhatnám: ha Coppola a film végéről elhagyta volna a pszichopata Kurtz emberileg és művészileg is lehangoló, mert mesterkélt epizódját, és megmaradt volna a „hétköznapi" öldöklésnél, úgy a látvány, tehát a film, totálisabban, egyértelműbben, felejthetetlenebbül markolhatott volna a lélekbe is.

ANCSEL ÉVA

Minden valódi, csak az egész nem igaz

Nehezen találok szavakat arra, *hogyan* rossz az *Apokalipszis, most*. Azt gondolom, hogy jelentőségteljesen rossz, ezért nem tud az ember se legyinteni, se ironizálni egykönnyen.

Horrort látunk hidegen, ámbár színesen és kalandosan megkonstruálva, de az igazi baj, hogy mindezt jelenkori történelemként adják elő nekünk. A filmbeli történelem pedig a legintimebb összefüggést egy ezredes tébolyával tartja fenn. Az az nem is csupán a tébolyával, hanem „bonyolult lelki életével", amely — miként a felderítő kapitányé — még nemes elvekről is tanúskodik; egyikük se bírja ki a hazugságot. A közhely ezúttal figyelemre méltó, hiszen elég sok mindent kibírnak egyébként.

A jámbor földlakó nézi a filmet és joggal gondolja: lám, milyen tárgyilagos, sőt, önkritikus, már-már önmarcangoló ez az állítólagos vallomás. Netán a
att felbolydul
ret szólal meg
Az alkotó s
ide, a film a
gyógyír a nyu
már akinek v
gyi összetéte
csodálom, ho
horribilis vol
illik. Csakho
mentalizmus
tan gyilkoló
vív, hogy fia
tetteinek —
— mindenké
Nemcsak szét
szentimentáli
palm-tűz és v
lett és után,
lipszis inkább
megértésének
rítő százados
is nem gyilk
kifutófiú, har
a nagybetűve
nöke, hiszen
nye nélkül –
— hajtja végr
szerűen megc
igazságot tes
lene hinnünk
anyaga.
Lehet, hog
film, mivel r
dzsungellel,
készült, még
bennem rett
az a gondola
hinni a szem
a mozikból
mal.

CSERHALM

Az igazsá

Én is ingyen
úgy, mint a k
zésem van, h
Mint most is
kalipszist veti
a kritikusokn
mukra kitalál
nem kell vita
lök, hogy néz
gek az ítészen
mit állít, ma
igazság mono
ezrek lelkese
közömbös. —
Rátérek ere
Olvastam: mik
ciasabb pápa
freskóját, térc
legszentségesel
szültek a ha
mondta: Ha e
dogan elkárho
sonlat nagyon
úton sem en
Mégis ide kívá
hogy egy páp
cias vénember
EMBER ALKC

MAHIR MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1984 JÚL 0 -
NÓGRÁD

Schöffer Művész / Nicolas Schöffer/ Franciaországban élő magyar származású szobrász és festőművész

1021

Schöffer-szeminárium Kalocsán

Az augusztus végi kellemes estében Kalocsa egyik terén népes csoport veszi körül a Chronos 8. monumentális kibernetikus-kinetikus fénytornyot. A környezeti hatásokra reagáló, mozgó tükrökkel és sokszínű, változó időpontban felvillanó fényekkel, állandó átalakulásban levő, 25 méter magas konstrukció a város fölé magasodva hirdeti a jövő művészetét, a tudomány és technika alkalmazásának új lehetőségét a vizuális teremtésben. A jelenlevők között ott van a mű alkotója, Nicolas Schöffer, a város szülötte, a Franciaországban élő világhírű mester, akinek orgonahangversenye és előadása a kibernetikus zenéről nemrég hangzott el a kalocsai főtemplom nagyszámú hallgatója előtt.

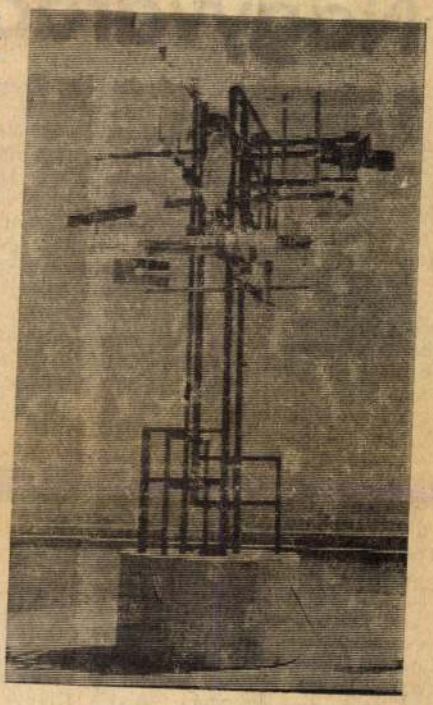

Kinetikus szobor

Ezek az események vezették be az első Schöffer-szemináriumot, melyet Kalocsa város Tanácsa, az egy éve működő Schöffer-gyűjteménnyel közösen rendezett a legmodernebb művészeti törekvések iránt érdeklődő népművelők, művészettel foglalkozó emberek, művészettörténészek, szakmabeliek számára. A közel száz résztvevő az ország sok városából érkezett erre a négynapos rendezvényre. Közöttük ott voltak a kinetikus művészet hazai művelői közül Dargay Lajos, a Schöffer-gyűjtemény vezetője, a szeminárium főrendezője, Haraszti István, Balogh László, Szegedi Dobó Illés, a KINETEAM-csoport tagjai, Herwert József, Szatmári Béla és Tilles Béla. Jelen volt Esa Leurema finn képzőművész, akit a Nemzetközi Képzőművészeti Szövetség delegált, a francia művelődési minisztérium művészeti és nevelési ügyekkel foglalkozó osztályvezetője, aki megtekintette az I. István Gimnáziumban Schöffer VARETRA-dobozokkal folyó, kreativitást, vizuális gondolkodást fejlesztő pedagógiai kísérletek eredményeit demonstráló bemutatót.

A program meghívott előadói, a művészet új funkcióiról, a tudomány és technika legújabb eredményeinek a művészetben lehetséges alkalmazásáról közöltek értékes információkat a hallgatósággal.

A második napon először Schöffer bevezető előadásában többek között azt fejtette ki, hogy a művésznek minden korban használnia kellett a rendelkezésére álló legfejlettebb eszközöket a műalkotások létrehozásában. Épp így ma is, az elektronika korában ugyanezt kell tennie, ha előremutató, a fejlődést előrevivő műveket akar alkotni. Ugyanakkor hangsúlyozta, a művészet elsősorban szellemi alkotás, az anyagban történő megvalósítása, a korunk követelményeinek megfelelően a munkamegosztás törvényei szerint több különböző szakmabeli együttműködésének eredménye. Ezt követően Németh Lajos egyetemi tanár „A képzőművészet funkciója ma", majd Sík Csaba művészettörténész „Értés és funkció a mai művészetben" című előadásaikban mondták el figyelmet érdemlő gondolataikat.

A harmadik napon Schöffer, a párizsi Pompidou kulturális központban működő IRCAM számítástechnikai laboratóriumban, elektronikus eszközökkel, a legfejlettebb computerrel alkotott „Hangstruktúrá"-iról beszélt. Ezek feladata lenne, a vizuális struktúrákhoz hasonlóan, a jövő emberi környezetének harmonizálása, a káros hangzavar helyettesítése. Kibernetikus úton történő működésüket, a programjuknak megfelelően a környezetből érkező információk vezérelnék.

Ezután Kovács Győző, a Neumann János Számítógép Tudományi Társaság főtitkára vezette be a hallgatókat a számítástechnika titkaiba „alapfokon". Ismertette a különböző információk bevitelének, az ezek felhasználásával létrehozható programoknak, majd a feldolgozás eredményeképpen megvalósuló látható és hallható jelek keletkezésének folyamatát. Így lehetséges az, hogy a környezetből eredő információk, mint például zaj, hőmérséklet, páratartalom stb. mennyiségi értéküknek megfelelően úgy alakítsák át a programot, hogy a kibernetikus vizuális alkotás soha meg nem ismétlődő mozgás, szín-, hangjelek produkálására legyen képes. Ugyanakkor megjelenése, a reá ható információk következtében határozott karaktert ölthet, ezáltal kifejezheti a környezet állapotát. A technika már ma lehetővé teszi, hogy a világ különböző városaiban felállított kibernetikus alkotások egymásnak üzenjenek, válaszoljanak, audiovizuális információkat közvetítsenek. Esa Leurema vetítései reprezentálták a számítógép képalkotó képességét, sokirányú használatának lehetőségeit. Majd bemutatót láthattak a jelenlevők a számítógépes zeneszerzésről, beleavatkozhattak a program alakításába.

A záró napon fiatal építészek, a KÖZTI tervezői, akik Schöfferrel közösen vettek részt a Párisi Népopera nemzetközi építészeti pályázaton, számoltak be az ott született eredményekről. A program befejezéseként Jeney Zoltán zeneszerző, hangillusztrációkban gazdag, nagyon érdekes előadásában adott tájékoztatást az elektronikus zene keletkezésének műhelytitkairól, jelen állapotáról.

A szeminárium fóruma volt a ma bontakozó új, a jövőben megvalósuló modern művészetnek. Ez még a kezdet, a jövő beláthatatlan fejlődést ígér, különösen akkor igaz ez, ha elfogadjuk a Schöffer által megfogalmazott gondolatot, hogy ma még csak az emberiség „őskorában" élünk, ha tekintetbe vesszük, hogy az Ember maximum egymillió éves és ha értelmesen él, még előtte van ötmilliárd év. S ha belegondolunk, hogy mivé fejlődött létezése eddigi „csekély" ideje alatt, kimondhatatlan távlatok nyílhatnak meg előtte.

— sz. —

ok

r Erzsinél Nagyvá

nak művelt asszonya volt. Madách így találkozott később a gyarmati megyebálon Fráter Erzsivel, akibe azonnal beleszeretett, anyja ellenére elvette feleségül, később Csesztvén éltek hét boldog évet együtt, ahol négy gyerekük született (egyikük néhány óráig élt). *Csesztve volt ebben a nagy szerelemben a boldogság emlékezetesen kiemelkedő pontja* — kár bizony, hogy kettejük házasságáról minduntalan csak a későbbi évek, az asszony állítólagos hűtlensége és a válás az, amit minduntalan szajkózik minden kor embere a rossz irodalmi hagyományok nyomán, de *nem érinti soha még a kutatás sem azt a hét szerelemmel és nyilván költészettel is felvirágzott évet*, amit Madách és „Erzsi tekintetes" Csesztvén töltött boldogságban. A költő fogsága után Sztregovára a házasságot mindvégig helytelenítő (nem az erkölcs, hanem az anyagiak és az etikett, meg a karrier oldaláról kifogásolt) anya, *Majthényi Anna* közvetlen közelébe kerültek. Ott aztán *bevégeztetett már a dolgok rendje szerint is egy olyan anyós oldalán, amilyen Majthényi Anna volt.* Erre már nem kellett sokat „rájátszania" szegény Fráter Erzsinek, hogy a végét is megérje házassága, de ő azért még rájátszott, mulatozni járt, a költőt, aki nyilvánvalóan az elnyomatás éveinek rossz hangulatában élt, ugyanerre sarkallta, hát talán érthetően (?) terhessé válik egy ilyen bihari jókedélyű, nyílt érzelmű, de bizony akkor már *nagyon is labilis lelki állapotú* aszszony rövidesen. Válás, aztán jöttek a váradi kényszerű-mulatós évek Fráter Erzsinek, aki nem szűnt mondogatni, amikor már a Tragédia is hírre jutott és vele a szerző Madách Imre, hogy *„az Éva én vagyok egyes egyedül, rólam mintázta Imre az Éva alakját..."* Várad, a „Báránka" vendégfogadó és a szerelmes itteni dúsgazdag birtokos *Klobusiczky Béla* társasága, ezek vitték a prímet a válás után, hogy egyre mélyebbre csúszva végképp eladósodva, egészségben is romlottan búskomorságban éljen a Fráteroknál csételki birtokukon, ahol nem szeretett lenni. A végső pontokban az állandó elcsavargások, az önkontroll teljes hiánya, a szellemi és fizikai leépülés, a közeli vég a meghatározók. Várad közelében szedték össze a majdnem ruhátlan, alig eszméletén valamennyire számít; *hogy a magyar és román irodalmi kulturális fejlődésben rangos Nagyváradon nem történhet meg a helyrehozhatatlan, éppen itt nem, ahol az irodalom, ahogy mondani szokás, „a levegőben van".*

Fráter Erzsit már nem a váradolaszi temető elgazosodott zugában, egy alig olvasható táblával jelölt sírnál, hanem a *barátok templomában kell keresni!* Róla érdeklődni az exhumálásban és a végső elhelyezésben egyedül (vagyis hát Matos Ferenccel közösen) illetékestől lehet — *Tempfli József* szentjobbi címzetes apát-plébánostól, aki néhány éve az egykori ferencesrendi templom plébánosa is. Ők ketten valóságos mentési munkákat végeznek a felszámolásra kerülő váradolaszi temetőben. Az egyházi személyeket kivétel nélkül a püspöki székesegyház alatti kriptasorba helyezik, a világi személyeket pedig — ha egyébként *kiemelkedő jelentőségük* ezt indokolja — a barátok templomának kriptalabirintusába viszik át és helyezik el ott régi hagyományos módon a falba vágott nyílásokba, amelyeket márványtáblával zárnak aztán le.

Az apát-plébános irodalomtanár volt — jó ötvenes aszkétikus alkatú ember — mielőtt pap lett. Itt a barátok templomában mindössze négy-öt éve szolgál. Ezalatt teljes felújítás történt az 1748-ban elkészült, de csak egy év múlva felszentelt nagyon szép, igazán derűs-világos, kevés díszítésű templomban. *Fráter Erzsi földi maradványait ő vetette fel*, miután hivatalosan befizette az exhumálás díját és megkérdezte az egyetlen, még Váradon élő, távoli unokatestvért erről, aki úgy nyilatkozott, hogy csináljon az apát, amit jónak lát, *„Fráter Erzsi szégyent hozott a családra."* Ez az asszony talán sohasem nyugodhat meg emlékében. Az apát-plébános ellenőrizte azt a körülményt is, ami régtől ismert: egymás mellé két (!) Fráter Erzsébetet temettek. A költő feleségével, majd egyidőben halt meg egyik unokahuga, aki ugyancsak ezt a nevet viselte, de jószerivel még csak gyereklány volt halálakor. Amikor az egykor Váradon működő *Szigligeti Társaság* (régen megszűnt már) a két besüppedt sírt látva felkérte a gyerek temetésén résztvevő, de ter Erzsi alakja nélkül (ami persze megkérdőjelezhető), hogy *Nagyváradra olyan szégyen nem eshet*, hogy Madách Imre feleségének földi maradványai végérvényesen eltűnjenek az idővel. Kérdésem igazán szentségtörő itt: mit szólna ahhoz az apát, ha később Nógrádba, vagy Sztregovára kerülnének a csontok? *„Semmi sem indokolja. Amíg én itt leszek, erre nem kerülhet sor."*

A minden lényeges életszállával Nógrádba kötődő, sokat hányatott életű *Fráter Erzsébet váradi polgár lett. Együtt nyugszik a legkiválóbb váradi egyházi emberekkel, az olyan kiemelkedő történelmi személyekkel, mint Farszádi Kovács Mihály*, aki az 1848—49-i szabadságharcban honvéd századosként Bem tábornok segédtisztjeként szolgált. A nógrádi nemesség és nyomában Majthényi Anna azonnal kivetette magából a losonci megyebálon, az ura nélkül annak barátaival megjelenő Fráter Erzsiket, akinek *ez volt a legfőbb bűne*, ezért lett számüzött a mi tájunkról. Itt együtt pihen a legkiválóbb történelmi személyekkel — gróf *Haller* családdal, *Szendrei Kováts Franciska* asszonnyal, aki *Kulin József* párja volt még élt. Erre a társaságra büszke lenne az etikettre mindennél többet adó Majthényi Anna, Madách anyja is! De a sors kegyetlensége még itt is kísérti Erzsiket. Tábláján *helytelenül* 1875. november 15., az elhalálozás dátuma (1873. XI. 17. a váradolaszi halotti anyakönyvi bejegyzés szerint az egyedül helyes időpont!), talán a sírról levett rozsdás táblácskán másodott el a felírás.

Éjszaka érünk Csételekre (Ciutelek) az egykori Fraterkastély, ahol szívesen látták volna Fráter Erzsit már súlyos bajában is, de ahol ő soha nem élt szívesen, teljes homályban áll. Park veszi körül, hatalmas fái mindent eltakarnak. A park kapujában egy fekete körgalléros román férfi ül a sötétben, a portás, akihez váratlanul két idegen érkezik, egy távoli megyéből Nógrádból, amelyről sohasem hallott semmit. Szemben a művelődési házban még éjjel egykor is tart a diszkó, a csinos lányok között ott mulatnak a mai ízlésnek megfelelve Fráter Erzsi bihari földijei. Bent a parkban verünk tanyát, az éjszaka rövid, a házban odabent vagy

A Fotex Europtic Kft.

felvételt hirdet számviteli osztályvezetői állás betöltésére.

Feltételek: felsőfokú végzettség, 4-5 éves számviteli gyakorlat, mérlegkészítésben, elemzésben jártasság.
Fiatalos, agilis szakemberek jelentkezését várjuk.
Jó kereset, kellemes környezet.

A pályázatot szakmai önéletrajzzal Bánkúti Lászlóné részére kérjük.Cím: 1525 Budapest 114. Pf. 10/57.

BÉASZ

AKCIÓ!

NYÍLÁSZÁRÓINK MOST 10% ÁRENGEDMÉNNYEL
kaphatók telepünkön.
Belsőíves, fenyőkazettás ajtók, hőszigetelt, osztott ablakok.

Böszörményi Épületasztalos Kft.
Hajdúböszörmény, K.-Hadházi út 14.
Tel.: (52) 371-039, 371-588,
fax: (52) 371-762

29450NP

ERICSSON

SZÁMÍTÓGÉPES GRAFIKAI SZAKEMBERT keres

Elvárások:
- szakirányú végzettség
- DTP-eszközök és grafikai alkalmazások ismerete
- angolnyelv-tudás
- jó kommunikációs készség

Távközlési rendszerek ismerete előnyt jelent.

Részletes, magyar és angol nyelvű szakmai önéletrajzát a hirdetés megjelenésétől számított egy héten belül juttassa el hozzánk **„GRAFIKA"** jeligével, a következő levélcímre:

1475 Budapest, postafiók 154.

29401

car

Budapest Főváros Közgyűlése
Kereskedelmi, Turisztikai és Fogyasztói Érdekvédelmi Bizottsága
PÁLYÁZATOT HIRDET
a Fővárosi Önkormányzat Csarnok és Piac Igazgatósága
(Budapest XIV., Csömöri út 9–11.)

igazgatói

munkakörének betöltésére.

Az intézmény fő tevékenysége:
- az alapító okirat szerinti piacok, vásárcsarnokok és üzletközpontok területén lévő árusítóhelyek bérbe adása,
- 10 vásárcsarnok, piac és 7 üzletközpont üzemeltetése, felújítási, karbantartási és szolgáltatási feladatainak elvégzése,
- a fogyasztói érdekvédelem és a hatósági ellenőrzési munka segítése.

Az igazgatóság önállóan gazdálkodó, maradványérdekeltségű költségvetési intézmény.

Pályázati feltételek:
- magyar állampolgárság,
- büntetlen előélet,
- felsőfokú iskolai végzettség (szakiránynak tekintendő: a jogi, műszaki, közgazdasági egyetemi, kereskedelmi főiskolai végzettség, műszaki mérnök-közgazda szakképesítés),
- minimum 5 éves vezetői gyakorlat.

A pályázatnak tartalmaznia kell a pályázó szakmai önéletrajzát, jelenlegi vagy legutolsó munkahelyét, beosztását, jövedelmét, mellékletként csatolni kell az e felhívásban előírt iskolai végzettséget, illetve az egyéb képesítést igazoló közokirat közjegyző által hitelesített másolatát, valamint 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványát.

A pályázó vázolja fel a munkakör betöltésével kapcsolatos szakmai és vezetői elképzelését.

A vezetői megbízás az elbírálás után azonnal betölthető

Télen bezár a kalocsai Schöffer Múzeum?

MUNKATÁRSAINKTÓL

A kalocsai önkormányzat döntött a város intézményeinek összevonásáról – adta hírül *kalocsai tudósítónk*. A képviselők egyhangúan megszavazták, hogy a Nagy Lajos Városi Könyvtárat, a Városi Képzőművészeti Gyűjteményt és Schöffer Múzeumot, valamint a művelődési központot összevonják. *Török Gusztáv Andor* polgármester tudósítónknak elmondta: a Városi Képzőművészeti Gyűjteményt és Schöffer Múzeumot továbbra is üzemeltetni kívánják, az állagmegóvást biztosítják, de a téli időszakban nem lesz nyitva a múzeum, miután fűtésre nincs pénz.

Eléonore Schöffer, a világhírű magyar származású szobrász Párizsban élő özvegye *párizsi tudósítónknak* elmondta: Kalocsára készül, és erőfeszítéseket tesz, hogy a Schöffer Miklós szülőházában berendezett múzeum a téli hónapokban is fogadhasson látogatókat. Felhívta a figyelmet, hogy a műalkotások elektronikus szerkezete fűtetlen helyiségben tönkremegy. Meglepte a világ első és mindmáig egyetlen Schöffer-múzeuma bezárásáról hozott döntés. Férje annak idején olyan adományozási megállapodást kötött Kalocsával, amelynek értelmében a város vállalta a Franciaországban született nagy értékű műveinek megfelelő körülmények közötti állandó bemutatását.

A szobrász özvegye megérti az önkormányzat takarékossági kényszerhelyzetét, de csodálkozásának adott hangot, hogy a város polgármestere őt előzetesen nem értesítette a múzeummal kapcsolatos elképzeléseiről, s neki a sajtóból kellett megtudnia az ideiglenes bezárás tervét. Célravezetőnek tartaná, ha az adott helyzetben a helyi önkormányzat vele, továbbá a magyar művelődési minisztériummal közösen keresné a megoldási lehetőségeket. Jelezte továbbá: ő a kialakult körülmények között is kész az együttműködésre a magyarországi illetékesekkel, s attól sem zárkózik el, hogy részt vállaljon a múzeum fenntartási költségeiből, ha ehhez megfelelő feltételeket sikerül kialakítani. A jelenlegi feltételek között azonban furcsa lenne, ha a kalocsai önkormányzat, vagy a Magyar Köztársaság nevében magára vállalná a múzeum fenntartási költségeit. Meg lehetne azonban vizsgálni, hogy az adományozási megállapodás módosítása révén található-e tartós megoldás a hasonló gondokra? A maga részéről például el tudja képzelni, hogy a gyűjtemény váljon országos vagy magánmúzeummá.

Ha az önkormányzat anyagi helyzete ennyire súlyos, akkor erről nyilvánosan beszélni kell, és a polgármesternek illetékes helyeken – például a minisztériumban – segítséget kellene kérnie, nem pedig azonnal a bezárásról dönteni – hangoztatta Éléonore Schöffer, aki elmondta: jelenleg egy időszaki kiállítást készít elő, amelyet december 6-án – férje névnapján – kíván megnyitni a kalocsai Schöffer Múzeumban.

Síremlék munkaszolgálatosoknak

1945. március 29-én, az ausztriai Burgenlandban, a magyar határ közelében, Deutsch-Schützen (Németlövő) és Hall

Alapítvány – Holocaust Dokumentációs Központ, 1071 Budapest, Damjanich utca 9.

Tájékoztatómul tudatjuk

Több mint 30

MOSZKVAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Több mint 340 ember vesztette életét és 150 megsebesült, amikor szombat este két állomás között kigyulladt a bakui metró egyik szerelvényének két utolsó kocsija. A hatóságok szerint nem kizárt, hogy terrorcselekmény történt, de ennek valószínűsége kicsiny, inkább az elavult motorkocsi lehetett a szerencsétlenség oka.

A veszteséglista még lapzártánkkor is növekszik. A hatósági vizsgálat első eredménye szerint a szerelvény harmadik kocsijának motorja kapott lángra. Az áldozatok túlnyomó többsége megfulladt a füstben. Az azeri fővárosban már volt példa a metró elleni terrorcselekményekre, ám most alighanem véletlen balesetről van szó.

Moszkvai szakértők a hírhez azt a kommentárt fűzik, hogy Bakuban a mai napig a hatvanas

Kerülő bomb

Negyvenezer gé

RÓMAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Bombaveszély miatt egy teljes napra megbénult a közlekedés az Észak- és Dél-Itáliát összekötő két főútvonalon, a Milánó–Nápoly közötti autópályán és a Róma–Firenze vasútvonalon.

Mintegy negyvenezer gépkocsinak és szerelvények tucatjainak kellett száz kilométeres kerülőt tennie.

Az ok ezúttal nem pokolgép, hanem egy a második világháborúból visszamaradt kétszázharminc kilogrammos bomba volt, amit a Rómától északra lévő Orvieto városban találtak egy ház alapjainak ásása közben.

Miért kell egy bomba hatástalanításához kilakoltatni ötezer embert és leállítani a teljes szárazföldi közlekedést? Azért, mert a bombát 50 évvel ezelőtt

Schöffa Nicolaus

Tanácskozás a végvárakról

Ma és *holnap* immár 6. alkalommal rendeznek tudományos tanácskozást a végvárakról. Ezúttal *Noszvajon* kerül erre sor, ahol a „A végvár és környezete" című konferencián csaknem 20 előadás hangzik el a magyar végvári katona természethez való viszonyáról, a XVIII. századi hadigazdaságról, az időjárási és terepviszonyokról a harcászatban, és a végvárrendszer kialakulásáról. A tudományos tanácskozást a *Heves Megyei Múzeumi Szervezet* és az *MTA Miskolci Akadémiai Bizottság* rendezi.

IH-programok

Görög táncházat rendeznek az *egri* Ifjúsági Házban *pénteken* este 7 órától. Ezen közreműködik az Egerben már jól ismert *Maskarades együttes*. Az érdeklődők görög étel- és italkülönlegességeket is megízlelhetnek. *Szombaton* 1/2 11-től *Ivancsics Ilona* „Légy a barátom" című gyermekműsorát láthatják a kicsik. Ugyancsak a fiatalokat invitálják arra a zenés gyermektornára, amelynek első foglalkozása október 18-án lesz 17.30 órai kezdettel.

Lengyel László Hatvanban

A *hatvani* Ady Endre Könyvtár és Közösségi Házban a „Látlelet a magyar gazdaságról" című rendezvénysorozat keretében — *ma* este 6 órától — *Lengyel László* politológus „Az alagút vége" címmel tart előadást.

MSZP: nyilvános képviselő-jelölés

A *Magyar Szocialista Párt* Eger Városi Szervezete *október 19-én* délután 5 órától képviselőjelölt-állító taggyűlést tart a Megyei Művelődési Központ nagytermében. A taggyűlés nyilvános, ezért minden érdeklődőt várnak.

Heves — színház gyermekeknek

Október 19-én délután 1/2 3-kor a *hevesi* művelődési központban lép fel a budapesti *Viddmszínpad* társulata. Ezúttal a „Csacska macska kalandjai" című mesejátékot adják elő.

Nagybani piac Hatvanban

Október 15-én nyílik meg a *hatvani* nagybani zöldség-gyümölcs és virágpiac a vásártéren. Az érdeklődők a piacfelügyelőnél kaphatnak információt, a *Csányi utca 29.* szám alatt.

Kirándulás Hollókőre

Szombaton a *hevesi* gyermekházban működő művészeti és turisztikai szakkörök tagjai és vezetői *Hollókőre* látogatnak el. Mintegy 100 gyerek ismerkedik meg a világörökség részét képező település szépségeivel, ahol egyébként túrán is részt vesznek.

A kisgazdák női szövetsége

Október 16-án délután 5 órakor kezdődik a *Független Kisgazdapárt* női szövetségének megyei alakuló gyűlése. Erre *Egerben*, a Telekessy út 2. számú épület 115. szobájában kerül sor.

Előkészítő tanfolyam

A jövőre felsőoktatási intézménybe jelentkező középiskolások és érettségizettek számára újszerű, önköltséges felvételi és egyetemi vagy főiskolai szintre hozó tanfolyamok indulnak a *debreceni* Kossuth Lajos Tudományegyetemen *november 6-tól*. A tantárgyak a következők: matematika, fizika, kémia, biológia, földrajz, történelem, pszichológia, angol és német nyelv. A kurzus a jövő év április 30-ig tart. Érdeklődni és jelentkezni *október 20-ig* lehet az egyetem tanulmányi osztályán (4010 Debrecen, Pf. 18. Telefon: 52/316-666/2351-es mellék).

Osztrák delegáció Domoszlón

A felső-ausztriai *Losenstein* tizenhárom tagú delegációját várják mára *Domoszlón*. A közigazgatási, mezőgazdasági szakemberekből, kereskedőkből, vadászokból s egyéb érdeklődésű, felkészültségű személyekből álló küldöttség — előrejelzése szerint — *a kora délutáni órákban* érkezik a községházára, ahol a *polgármester, Krizsó Sándor* fogadja, tájékoztatja a látogatókat. A vendégek a továbbiakban *a település mindennapi életével, kiválóképpen pedig a helység általános iskolájával ismerkednek*, s házigazdáikkal együtt előkészítik majd kölcsönösen kamatozó *későbbi együttműködésüket*. A megállapodásban különösen nagy szerepet szánnak a *diáksg német nyelvű oktatása* segítségének.

Domoszló vendégeit pénteken — várhatóan — *dr. Jakab István*, Heves Megye Közgyűlésének elnöke is fogadja.

Hatvanban és Füzesabonyban

Önkormányzati tanácskozások

Korábban hírt adtunk arról, hogy *Hatvan* képviselő-testülete a szeptember 30-i ülésén többórás vita során sem tudott dönteni a már megkezdett — s a jövő évre is áthúzódó — beruházások pénzügyi fedezetének biztosításáról. Ezért újabb, rendkívüli ülést hívtak össze a város vezetői, akik előterjesztették: rangsorolni kellett, mert *a fejlesztésekhez szükséges összeg meghaladná az 500 millió forintot, s ezt az éves 800 milliós költségvetésből képtelenség előteremteni. Végül is az a döntés született, hogy a Kölcsey Ferenc utcai szennyvízcsatornahálózat építéséhez 44,2 millió, a záporárvízrozó megvalósításához 7,04 millió, a Hegyaljai úti csapadékvíz-elvezetés II. üteméhez 12 millió forintot biztosítanak. A kórház-rendelőintézet gép- és műszerbeszerzéséhez 20 millió forintot, valamint az egészségügyi intézmény rekonstrukciójának folytatásához további 10 millió forintot adnak.* E beruházások pénzügyi fedezetét is csak hitelekből tudják megteremteni. Ezért a 2. Sz. Általános Iskola tornatermének építésére már nem tudnak keretet biztosítani.

*

Megtartotta soron következő ülését *Füzesabony* önkormányzata. *Dr. Pásztor József* polgármester elnökletével — egyebek között — az egészségügyi közalkalmazottak béréről szavaztak, csakúgy, mint egy hónappal korábban, amikor a pedagógusok és a közművelődési dolgozók bértáblázatáról foglaltak állást.

A nagyméretű tornaterem módosított kivitelezői változatának megvitatásakor viszont *dr. Puha Sándor* és *Blahó István* nemmel voksolt a leendő határozatra.

Hosszas vita után, illetve többszöri módosításokkal a képviselők elfogadták a szükséglakások kialakításának tervét, s döntöttek a jelenleg veszélyeztetett körülmények között élő *özv. Kelemen Józsefné* panaszának megoldásáról.

Az ülésen személyi kérdésekre is sor került: az *I. Sz. Napközi Otthon* óvodájának igazgatójává *Laminé Antal Évát*, míg az ügyrendi bizottság külső tagjának *dr. Orosz Miklóst* választották meg. A napirend utáni szokásos „egyebek" sem zárult eseménytelenül: *dr. Mann László* ugyanis kérte, hogy a majdani országgyűlési képviselőjelöltek lehetőség szerint ne az önkormányzati üléseket használják választási kampányuk színtereként.

Polgárvédelmi ismeretek, iskolásoknak

Az egri Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola 4. Sz. Általános Iskolájában tegnap — kísérletképpen — polgárvédelmi oktatás kezdődött a Polgári Védelem Heves Megyei Parancsnokságának szakmai irányításával. A „Pedagógusszakma megújítása" elnevezésű pályázat programirodája anyagilag is támogatja az elképzeléseket. Az első foglalkozást videofilmre rögzítették, amint a gyerekek a polgári védelem felszereléseivel ismerkednek.

(Fotó: Szántó György)

Orgonahangverseny a bazilikában

A Nemzeti Filharmónia idei hangversenysorozatát *Elekes Zsuzsa* orgonaművész kezdi az Egri Bazilikában, *hétfőn* este 8 órakor. A műsoron több *Bach-mű* is elhangzik.

Lokálpatrióták

Kedden este a Megyei Művelődési Központ dísztermében találkoztak egymással az *Egri Lokálpatrióta Egylet* tagjai. A jelenlévőket *Várkonyi György*, az egylet elnöke köszöntötte, majd *dr. Bakó Ferenc*, a kulturális szakosztály vezetője tartott előadást az egri öntudatról, s a város népességének alakulásáról. Mint mondta, *nem egyszerű a válasz arra a kérdésre, hogy mit jelent egrinek lenni*, ez a kérdés hasonlatos ahhoz, hogy „mi a magyar?". Eger helyzete kivételes, hiszen több mint négyszáz éve kötelez valamire az „egri" megjelölés, a város hírneve országszerte elterjedt, az egriek a hősiesség, a bátorság jelképei lettek a vár 1552-es ostroma óta. Ám a vár mellett híressé tette az egri nevet *Gárdonyi Géza*, a bor, a termálvíz és az úszósport is. Annak ismeretében pedig, hogy a II. világháború óta a város lakossága a kétszeresére nőtt, körülbelül harmincezren vándoroltak be, igen fontos lenne, hogy minden új lakos ismerje meg Egert.

Színes tv a nyerteseknek

A Tvr-Hét színes műsorújság és a Hírlap közelmúltbeli játékán két megyei olvasónak kedvezett a szerencse: mindketten színes televíziót nyertek. Lendvai Zsolt (Eger) és Sulyok Imre (Balaton) már át is vette készülékét szerkesztőségünkben.

Felvételünkön balatoni olvasónknak (balról) gratulál a nyereményhez Budai Ferenc hirdetési vezető.

(Fotó: Perl Márton)

„Gáz" volt a tervezett gáz körül

(Folytatás az 1. oldalról)

— A felelősséget magamra vállalom, de szerintem *nem veszélyeztettem* a verseny, a szavazás tisztaságát. A képviselők a szerződéstervezetet csak a voksolás után olvasták el, Balogh Ferenc is akkor mondott le. Ezzel pedig, úgy vélem, megsértette a három községet, azok önkormányzatát.

— *Mi lett volna részéről a helyes magatartás?*

— Például kezdeményezhetett volna ellenem fegyelmi eljárást. Mindazonáltal, ha nem a Grundomat nyer, előfordulhatott volna, *hogy én mondok le*, annyival kedvezőbb volt ennek a kft.-nek az ajánlata. Körülbelül *50 millió forintért plusz az ároért vállalta a kivitelezést, jó néhány millióval olcsóbban, mint a többiek, mert voltak itt 54, 62, de még 78 milliós ajánlatok is.* Mindezen túl a Grundomat felajánlotta, hogy az összeg harminc százalékára ebben az évben nem tart igényt, s azt is vállalta, hogy amennyiben a három községnek nem áll rendelkezésére a teljes pénzügyi fedezet, akkor a hiányzó összeget három évre, kamatmentesen meghitelezi. Ha egy drágább ajánlat mellett döntünk, hogyan, mire vettünk volna fel hitelt? Mit, milyen adósságot hagytunk volna a következő önkormányzatra? A jegyző felelőssége öt évig áll fenn, nem úgy, mint a képviselőé, aki egyszerűen visszaadja a mandátumát. Egyébként ugyanezen az ülésen később lemondott egy másik képviselő is, aki szerint az önkormányzat túl magas összegért vásárolt meg egy, a gázépítés miatt szükséges ingatlant. Egyedül volt az ellenszavazatával... De összegezve a dolgokat, azt hiszem, *elindult a választási kampány*, Balogh Ferenc Tarnalelesz a *Kereszténydemokrata Néppárt* vezetője, most azzal hírleszteli tele a falut, hogy az önkormányzat, a hivatal nem ért ahhoz, amit csinál, a másik lemondott képviselő pedig a jelenlegi polgármester vetélytársa volt a '90-es választásokon.

A körjegyző eljárásában nem érez törvénytelenséget az egyik érdekelt falu, Bükkszenterzsébet polgármestere, *Zay László* sem. Mint mondta, kellőképpen megismerték a Grundomatot, megnézték a referenciamunkáit, mielőtt döntöttek volna, és amúgy valóban az érdi kft.-é volt a legjobb ajánlat. De milyen eljárás az egy képviselőtől — tette fel a kérdést —, hogy *megsértődik, lemond és eltávozik?*

Az üggyel kapcsolatban természetesen megkerestük Balogh Ferencet is, kérve, fejtse ki az álláspontját, ő azonban *nem kívánta kommentálni a történteket*. Arra a felvetésre, hogy a lemondásra vonatkozó döntése végleges-e, azt válaszolta: *99 százalékban igen.*

Rénes Marcell

Közlekedésbiztonsági nap

(Folytatás az 1. oldalról)

Fele-fele arányt állapíthatunk meg — mondta —, és elsősorban gyalogosan éri a tizenévest baleset: *átrohannak az úton, féktávolságon belül lépnek le a járdáról, vagy a zebrán üti el őket a jármű.* Külön figyelmet érdemelnek a *kerékpározó* nebulók is, hiszen sokszor lélegzetelállító manővereket hajtanak végre a gépkocsik között. A százados szerint az óvodások és az alsó tagozatosok körében sokkal kevesebb a baleset, melynek oka, hogy több gondot fordítanak az óvónők, illetve a tanítónők a gyermekek baleset-megelőző oktatására. A felsősök és a középiskolások körében azonban egyre kevesebb órát szentelnek a pedagógusok erre a problémára.

Ebben az egri általános iskolában azonban egészen más a helyzet — tudtuk meg *Szarvas Dénesné* igazgatóhelyettestől. Példaértékű az, ahogyan a 7-8. osztályosokat — elsősorban a technikaóra tananyagába beépítve — felkészítik a figyelmes közlekedésre. Jó kapcsolatot alakítottak ki a városi rendőrséggel, igyekeznek minél több programmal közelebb hozni a gyerekeket és a „kékruhásokat". Tudatosítják a legkisebbekben is: a rendőr nem mumus, barátként fogadjuk őket, hiszen azért vannak, hogy segítsenek, vigyázzanak ránk.

A közlekedésbiztonsági nap fórummal zárult, amelyen a résztvevőket tájékoztatták a megyeszékhelyen az elmúlt öt évben történt gyermekbalesetek okairól, s a megelőzés feladatairól, s szó volt az országos helyzetről, a tapasztalatokról is. A tanácskozás keretében mutatták be az iskolai közlekedési rendőr formaruha-modelljét is. *(szüle)*

Privatizálják a Mátra Füszértet

Az Állami Vagyonügynökség *október második felében meghirdeti a Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyében tevékenykedő Mátra Füszért Rt. részvényeinek 51 százalékos arányú, nyilvános pályázaton történő értékesítését.* A társaság részvényeire bejelentette vásárlási szándékát a cég Munkavállalói Résztulajdonosi Program Szervezete — közölte szerdai, Miskolcon tartott sajtótájékoztatóján *Kenyeres Árpád*, a Mátra Füszért Rt. vezérigazgatója.

Elmondta: az 1991. december 31-ével rt.-vé alakult cég 924,7 milliós vagyonának 51 százalékát kitevő 463 millió forintos részre a vállalat 1500 dolgozója közül mintegy 800-an pályáznak majd. Az ÁVÜ jelentős hányadot tartalékol a Mátra Füszért vagyonából a kisbefektetők részére is. Az eladásnál a kárpótlási jegyeket is elfogadják.

A CHARDONAY Nagykereskedés
Füzesabony, Szabadság út 31.
(Diófa vendéglő udvarán)
Nyitva: 7-17 óráig, szombaton 7-12 óráig.
Tel.: 39/341-121
Kínálatunkból:
Móri szörpök engedményes vására
— mandarin
— maracuja
— mangó
— indiáncseresznye
0.66 kg-os 47 Ft
— vegyes szörp 0,66 kg-os 49 Ft
— jaffa szörp
— cola szörp
0,66 kg-os 50 Ft
— narancsízű 2,6 kg-os 230 Ft
— málna szörp 2,6 kg-os 300 Ft
— Citrus citromlé 1 l-es 62,50 Ft
Liszt 2 kg-os 58 Ft
Zsir 0,5 kg-os 45 Ft
Rizs 1 kg-os 50 Ft
Gyári tészta 0,5 kg-os 44 Ft
Ráma margarin 0,25 kg-os 38 Ft
Lina mosógató 1 l-es 119 Ft
OKE mosópor 3 kg-os 350 Ft
Elegance sampoon 1 l-es 140 Ft
Scott ęü. papír 4 tekercses 50 Ft
Pille papírzsebkendő 100 db-os 48 Ft
Áraink az ÁFA-t is tartalmazzák.

Ma Ön nyerte az 5 ezer forintos élelmiszer-utalványt
9 2 0 0 1 2 0 6 9 0 0 3
Minden érvényes betegbiztosítási igazolvánnyal rendelkező Heves megyei lakos kártyaszáma szerepel a játékban. Ma az Ön azonosító száma (vonalkód alatt) került kisorsolásra. Gratulálunk! Máris jöhet a kiadónkba a nyereményért.
Címünk:
Heves Megyei Hírlap
Eger, Barkóczy u. 7.
Telefon:
36/413-644, 36/410-880.
Szerencsés olvasónk a megjelenéstől számított 90 napig átveheti nyereményét. Amennyiben a nyertesünk előfizetőnk is — vagy most, illetve a közeli hónapokban fizet elő lapunkra, mert játékunk várhatóan az év végéig tart —, az 5 ezer forint értékű utalványon kívül átveheti kiadónk tárgyjutalmát is.
Ha előfizet, biztosan nem kerüli el a szerencse!
BETEGBIZTOSÍTÁSI IGAZOLVÁNY
RENAULT
ÉLMÉNY VELE ÉLNI!
TOP-CAR KFT.
Eger, Deák F. u. 54.
Tel./Fax: (36) 413-808
EGER AUTÓ '93
AUTÓKIÁLLÍTÁSON MEGLEPETÉSEKKEL VÁRJUK ÖNT!
1993.
október 15-16-17.

Egy görög fiatalemberrel az egri Hotel Flórában

Legényárverésre készül a Kiskegyed

A nők legnépszerűbb hetilapja megismétli tavalyi, nagy sikerű rendezvényét, a *legényárverést.*

Ezúttal nyolc válogatott fiatalember áll a kritikus zsűri, s a *Budapesti Kongresszusi Központ* 1600 főnyi hölgyközönsége elé. A legények nem kevesebbet vállalnak, mint azt, hogy 24 órát együtt töltenek az értük licitáló, és legtöbbet fizető hölggyel. A *Kiskegyed* vállalja a sokat ígérő 24 óra minden költségét: *páronként 2-2 szoba (mert semmi sem kötelező, de minden lehetséges — szól a szerkesztőség mottója) az egri* Hotel Flóra szállóban, pezsgős, gyertyafényes vacsora, másnap pedig hintós lovasprogram várja a párokat. És ki tudja, talán ilyen furcsán kezdődik egy életre szóló boldogság.

A tavalyi fiúk jó áron keltek el, és a nem licitálók hangulata is kitűnő volt. Az idei legényárverés meglepetése: egy jóképű görög fiatalember, aki *Kréta* szigetéről repül — vélhetően egyenesen — a magyar nők karjába.

Érdeklődő olvasóink a *Kiskegyedből* további részleteket is megtudhatnak.

Ifjúsági könyvklub, diák-könyvműhely

A szülő mindent megtesz a tanulás feltételeinek megteremtéséért, hiszen gyermekei csak így számíthatnak jó iskolai előmenetelre, sikeres pályakezdésre, majd biztos egzisztenciára. Ezért igyekszik gyermeke iskolai munkáját elősegíteni, a segédeszközök — a kötelező olvasmányokon túl —, az ajánlott ismeretterjesztő és foglalkoztató könyvek beszerzésével.

A szülői szándék valóra válását kívánja könnyebbé tenni a jogi szakkönyveiről ismert *UNIÓ Kiadó,* amikor tevékenységi körét bővítve vállalkozott a gyermek- és ifjúsági könyvkiadásra, valamint az *Ifjúsági Könyvklub* megszervezésével a kínálat megismertetésére s a kiválasztott könyvek, segédeszközök eljuttatására a megrendelőkhöz.

Az *UNIÓ Kiadó* célja, hogy a *Diák-könyvműhely* néven működő ifjúsági szerkesztősége sok új kiadvánnyal, iskolabarát sorozattal, a legújabb pedagógiai módszereket alkalmazó korrepetáló könyvekkel gazdagítsa a kínálatot.

Az *októberben* induló *UNIÓ Ifjúsági Könyvklub* 16 oldalas, színes prospektusából otthonából ismerheti meg az aktuális kínálatot. A megrendelés beérkezésétől számított két héten belül gyermeke már ismerkedhet is a kiválasztott könyvekkel. Megszabadul az utánajárás és beszerzés minden gondjától, mert évente hat alkalommal kézhez kapja az *UNIÓ Ifjúsági Könyvklub* kínálatát, amelyben 12 gyermek- és ifjúsági könyvkiadó legjobb termékeit találja, köztük rövidesen tankönyveket is.

Az Ifjúsági Könyvklub az iskoláknak, a könyvtáraknak, az óvodáknak, az iskolai és iskolán kívüli ifjúsági szervezeteknek intézményi tagságot kínál. Tanulóik, tagjaik a helyi klubvezető útján juthatnak a klub könyveihez. (Érdeklődni lehet az UNIÓ Kiadónál: Budapest, 1139, Hajdú u. 42-44. Tel.: 111-9008/161 mellék.)

Egy találkozás margójára

Emlékezés Nicolas Schöfferre

Huszonhat éve, s pontosan a születésnapján léptem először *Nicolas Schöffer* műtermébe. A találkozást *Major Máté* akadémikus, Kossuth-díjas építész egyengette. Ismerte munkáimat, és sejtette, milyen fontos lesz ez számomra. Izelítőt már kaptam korábban a párizsi *Modern Művészeti Múzeumban:* ott láttam lux-szobraiból néhányat.

A telefonon egyeztetett időpont előtt érkeztem műterme közelébe, a hátralévő időt a *La Fourche* bisztró teraszán töltöttem. Nem sejtettem akkor, hogy az elkövetkező negyedszázad során még hány alkalommal fogok ott ülni, vitatkozó barátokkal, kollégákkal, kiket invitáltam hozzá.

Pontosan 10 órakor érkeztem az ajtajához. Alacsony, fürge mozgású, kifogástalan öltözékű úr nyitott ajtót: bemutatkoztam, mire betessékelt. A hagyományos műtermek megszokott rendetlenségével szemben egy hatalmas, laboratórium tisztaságú terembe vezetett. Rövid beszélgetés után — a közben elsötétített műteremben — életre keltette szoborgépeit. A műterem végtelen kozmosszá változott. A halk surrogással működő nikkelcsodák addig nem látott fantasztikus fényeffektusokkal nyűgöztek le. A rubinlézer fénycsíkja vibrálva mutatott óriási, fényévnyi távolságokat, majd egy pillanat múlva széttörni látszott a Prizma tükreit izzva, reszketve a fénycsapdában.

Pillanatok alatt törlődött ki emlékezetemből mindaz, amit korábbi mestereimtől tanultam szobrászat címén. Ekkor értettem meg, hogy mi a tér, az idő. Egyáltalán azt, hogy mi a művészet. Még sokáig beszélgettünk. Csodáltam gondolatai tisztaságát, pontosságát, tömörségét. Egy abszolút szabad ember, aki tisztában van küldetésével, és ezért tántoríthatatlan. A belém sulykolt „törvények" emlegetésével kifejtett kétségeimet sorra cáfolta meg. Beszélt arról az ellenállásról is, amelybe sokszor ütközött, és ami által csak erősödött. Megértettem keménységét. A régi és új helycseréje a művészetben sosem békés staféta. Az újítás azonban csak akkor okoz jól látható törést, ha erőszakos és kizárólagosságra törekvő, ha jogát a létezésre a valóság állapota és a művészet helyzete egyaránt igazolja. Ami a valóság állapotát illeti, felismerései pontosak, sőt a jövőt körvonalazók. Törekvésével, hogy az esztétikum és tudomány kutatásait szintézisbe vonja — talán legtovább jutott elődei és kortársai közül. A művészet helyzetének megítélésében komplikáltabb a helyzet. Hiszem, hogy ez a kérdés érdektelen volt a számára. Elhivatottsága és interdiszciplináris működése — hogy teóriáit érvényesítse a társművészetekben, építészetben, a zenében és filozófiában, meggyőződése igazában — inkább állandó küzdelemre kényszerítette. A művészet helyzetét számára az öncenzúrálatlan, megalkuvás nélküli alkotómunka jelentette, és nem vett tudomást mindarról, melytől annyi más művész szenvedett és szenved: a műkereskedelem sunyi üzleti érdekeit kiszolgáló megalkuvásról, a piaci keresletről. Tudta, hogy kora előtt jár, megelőzte kortársait. Következményeit pedig vállalta. Itt és most az emberi létezés legnagyobb kozmikus misztifikációjával találkozunk. Ez a születés és a halál.

Abban a helyiségben vagyunk, ahol a század egyik legnagyobb képzőművésze született nyolcvanegy évvel ezelőtt. Másfél éve nem lehet közöttünk, mert fizikai léte megszűnt. Azonban alkotásaiból sugárzó szelleme, hatalmas életműve meghatározója korunk képzőművészetének, és ezen keresztül a XX. század egyetemes műveltségének.

Dargay Lajos

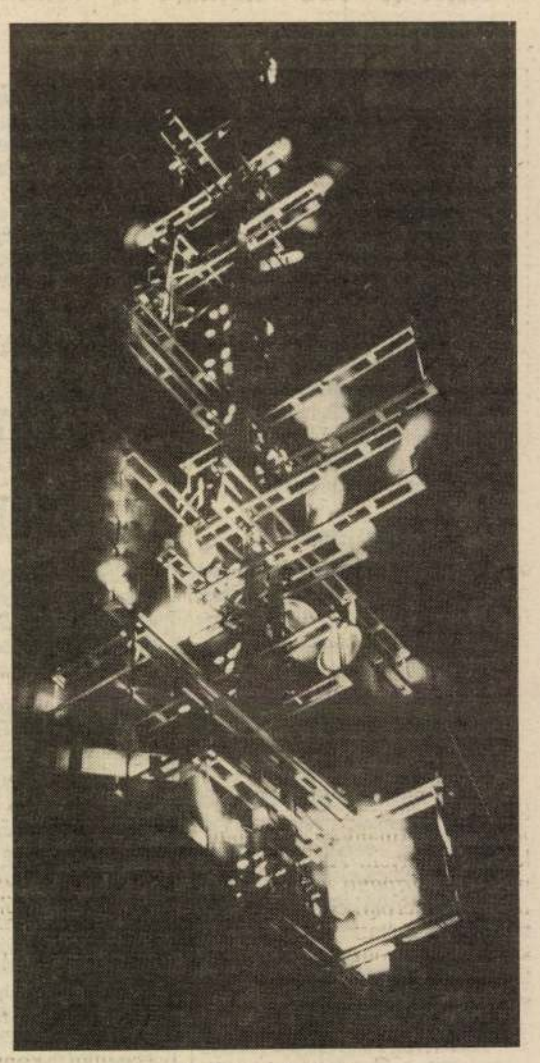

A liege-i torony

Hangolódjon a Petőfi rádióra...

Miképp lehet boldogulni Európában?

A BBC immáron második alkalommal rendez rádiós akciót hetet „Euro-Action'93" címmel. Hasonlóan a tavalyi eseménysorozathoz, most is számos országban egy héten át teret adnak egy központi témának, amelyet a szervezők kigondoltak.

Így ebben az évben *Angliában, Svédországban, Spanyolországban, Belgiumban, Németországban, Hollandiában, Finnországban, Dániában* és *Írországban,* valamint hazánkban arról hallhatnak az érdeklődők, hogy mit jelent az európai mobilitás a hétköznapokban, s hogyan utazhatunk, tanulhatunk, dolgozhatunk e földrész országaiban.

A *Magyar Rádióban* a *Petőfi adón* ezen a héten adnak helyet ennek az akciónak. A műsor, amely *Euro Kalauz* néven jelentkezik majd több alkalommal, a *Szocio-Műhely* gondozásában készül majd el. Ám ahhoz, hogy olyan adás kerüljön az éterbe, ami valóban fontos információkat közöl, s hasznos tanácsokat ad — a rádióhallgatók segítségére is szükség van. Egyedülálló lehetőség kínálkozik tehát arra, hogy *bárki* részese lehessen egy európai rádiós kampánynak. Az alkotók várják azok jelentkezését, akik munkavállalóként, diákként, utazóként megjárták a vén kontinenst, és kinttartózkodásuk élményeiről, trükkjeiről, valamint veszélyeiről szívesen beszámolnának. *Jelentkezhetnek azok a szervezetek, egyesületek, alapítványok, egyházi csoportok és civil szerveződések, irodák, amelyek segítik a munkavállalást, a nyelvtanulást, a diákok cseréjét, az utazást.*

A *Szocio Műhely* éjjel-nappal hívható a 138-7973-as telefonszámon. Levélcím: *1800 Budapest, Magyar Rádió, Euro Kalauz.*

A drámapedagógia ürügyén

Az ember elveszítheti ősi kommunikációs eszközeit

Érdekes témát választott feldolgozásra a *Magyar Irodalomtörténeti Társaság* Heves Megyei Tagozata legutóbbi, *gyöngyösi* tanácskozásán. Az elmélet és a gyakorlat példaszerű egységét megvalósító tudományos tanácskozáson — melynek a létrejöttét a rendezvénynek otthont adó *Berze Nagy János Gimnáziumon* kívül a *Heves Megyei Pedagógiai Intézet* és a városi önkormányzat is támogatta — *a drámapedagógia lényegével, illetve a megyénkben ígéretesen bontakozó ilyen irányú tevékenység eredményeivel ismerkedhettek* a résztvevő magyartanárok és érdeklődők.

Dr. Nagy Sándor tanszékvezető főiskolai tanár, a társaság megyei tagozatának elnöke *dr. Bécsy Tamás* professzort, az irodalomtudomány doktorát kérte fel egy, a dráma lételméletéről, a konfliktus, a műnem korszerű értelmezéséről szóló előadásra. Ezt követően két gyakorló pedagógus, *dr. Loboczkyné Hársasi Ibolya,* az *egri* 3. Sz. Általános Iskola, és *dr. Hanisné Petró Valéria,* az *egri* Dobó István Gimnázium tanára — a sajátos pedagógiai módszer lelkes propagátorai — ismertették meg a jelenlévőket munkájuk eredményeivel. Miután mindketten videofelvételek bemutatásával is kiegészítették előadásukat, a résztvevők megismerkedhettek például a dobósok külföldi fesztiválon díjat nyert *Déry-előadásának* részleteivel: a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról* című Déry-darabot sikerrel mutatták be Németországban.

A rendezvény keretében az országos bronzminősítésű „Berze Színkör" *Németh László* Bodnárné című drámájának zárójelenetét mutatta be *Czigány Marianna* tanárnő rendezésében.

Az elhangzottak és a látottak azt a meggyőződést erősítették, hogy ezt az *Angliából* származó érdekes pedagógiai eljárást magyar iskola sem nélkülözheti. Igaz, hogy az alkalmazásához szükséges sajátos feltételek biztosítása anyagi kérdés is, s itt-ott a megfelelően nyitott tanáregyéniség is hiányzik, a módszert azonban nem a mindenáron mást akaró igyekezet bűvölete hozta létre, hanem alapvető kényszer. Az emberi kapcsolatokat erősen megtépázó modern világ embere a számítógép gombjainak nyomogatása közben kezdi elveszíteni ősi kommunikációs eszközeit; *egyre kevésbé tudja, hogy mire való a tekintet, az arckifejezés, a kézmozdulat, a testtartás, sőt maga az emberi beszéd is.* A drámapedagógiai gyakorlatok — a kreativitáson és egyebeken kívül — embervoltunknak ezt a nélkülözhetetlen képességét is hivatottak fejleszteni. Meg kell találni tehát a járható utat a nyelvi-kommunikációs nevelésben, de a pedagógia más területén is.

Dr. Szabó István

HANG-KÉP

Dönthet a hallgató

Távol áll tőlem a borúlátás, mégse háborgok, amikor olyan programokkal szembesülök, amelyek jelenünk egyre hatványozódó gondjait érzékeltetik. A magyarázat kézenfekvő: tények bizonyítják a mind nehezebben viselhető káoszt, az elmélyülő rossz közérzetet, s azt a társadalmi légkört, amely a gátlástalanoknak, az erkölcsi érzék nélkülieknek, a zavarosban halászóknak kedvez.

A legutóbbi *Magyarországról jövök* kínálata mindezt megerősítette bennem. Akkor is, ha a riporterek, a szerkesztők — nem véletlenül — tartózkodtak az állásfoglalástól, s kizárólag a hallgatókra bízták a nem egyszerű tájékozódást, illetve döntést.

Megrendített azok sorsa, akik bedőltek a rókatartásnak, illetve prémakciónak. Ezek a zömében szabolcsi emberek sajnálatos módon hittek az adott szóban, s reménykedtek abban, hogy hamarosan boldogulnak. Rá is fáztak, hiszen csődbe jutottak, s ha nem törlesztenek az OTP-nek, akkor elárverezik otthonukat, vagyonkájukat. Természetesen felelős nincs, s az általuk megnevezett személy felháborodottan tiltakozik. Jellemző eset, s még medicinát sem ajánlhatunk, legfeljebb az eddiginél is nagyobb körültekintést javasoljuk mindenki számára, hogy senkinek se kelljen megfizetni azt a busás iskolapénzt.

Meghökkentő volt az is, hogy a debreceni betegek kapacitálhatják hozzátartozóikat a véradásra, hiszen ha kórházba kerülnek, s operálni kell őket, akkor erre kérik őket. *Riasztó, hogy idáig jutottunk, hogy az arra illetékesek képtelenek megszervezni azt a humánus töltésű gárdát, amely garantálná az állandó, folytonos önzetlenséget.*

Nem lelkesedtünk akkor sem, amikor értesültünk a negyven recski család sorsáról, e famíliák ugyanis diderghetnek fűtés híján. E „porondon" sincs összhang, tart a huzavona, holott egyáltalán nem törvényszerű, hogy ilyen elszomorító helyzet formálódjék. Valahogy jelképesnek tűnt az a velorexes vállalkozás, amelynek két fiatal résztvevője „világ körüli" útra indulna, ha akadna szponzora.

Hát ide zuhantunk, erre a szimbolikusnak is nevezhető szintre, hiszen a 8 milliós autócsodák nem az átlagpolgárnak találtattak ki... Efféléknek aligha örülhet. Arról viszont értesülhetett, hogy az egyik kormánypárti képviselő lényegében helyeselte a többszörös felügyelőbizottsági, igazgatótanácsi megbízatásokat. Ráadásul arra hivatkozott, hogy Széchenyi sem húzódozott, amikor megkeresték, s több mint tíz esetben igent mondott.

Idegborzoló csúsztatás. A honatya ugyanis megfeledkezett nemcsak a legnagyobb magyar áldozatkészségéről, hanem zsenialitásáról is.

Vagyis összetévesztette a bolhát az elefánttal.

Pedig mekkora a különbség!

Tupírozott semmi

Tovább silányul a tv-s kínálatlista. Már az esti főidőben is műrostos, majdhogy a tupírozott semmivel felérő produkciócskák szerénykednek. Elég csak — a korábbi napokra visszapillantva — *Gálvölgyi János* humortalan önismétléseire utalni, nyomatékolva egyben azt az önkritika-hiányt, amely rá és menedzselőire egyaránt jellemző.

Legalább az éjszakai pihenés előtt lepnének meg minket valamiféle épkézláb alkotással.

Az a baj, hogy erre se számíthatunk!

Nem tudom, hányan ludasak a satnya amerikai filmdömping miatt, de vétkük aligha megbocsátható, ugyanis a majdnem giccs propagálói lettek, s olyasféle élet- és világszemléletet népszerűsítenek, *amely ettől az országtól idegen.*

Szombaton este *A nagy borzongással* megint USA-beli team jelentkezett, dokumentálva azt, hogy miként lehet talpraesett ötletet tökéletesen elrontani. A meghalt barát temetése összehozza mindazokat, akikhez ragaszkodott, akiket szeretett, s akik sok év óta nem találkoztak. Ezzel a sztorival sikert kovácsolhattak volna, ám a népes stáb csak azt mutatta be: hogyan torzítható egy egészséges cselekményváz.

Valamit azért elértek. Eleinte füstölögtünk, fel-felhördültünk, később unatkoztunk, majd a fáradtabbak el is szenderedtek.

Vagyis nyertek.

Megspórolták a drága altatóra szánt forintokat...

Pécsi István

Filmpremierek

Haláli fegyver I.

A helyszín Los Angeles. Itt zsaru a film két hőse, *Jack Colt* (Emilio Estevez) és nyugdíjaztatás előtt álló társa, *Wes Luger* (Samuel L. Jackson). Jack egyszerű nagyvárosi srác, szereti a várost, ahol élt, odáig van az emberekért, de idegrendszerét kissé megtépte a bürokrácia. Egyik napról a másikra új csodafegyvert talál az oldalán, aki majdnem két méter magas, fekete bőrű, és a feje búbján kopaszodik. A sztori elején átsétálnak „A bárányok hallgatnak" című filmbe, majd olyan remekművek, ismerős jelenetek köszönnek vissza, mint az „Elemi ösztön", a „Halálos fegyver trilógia" epizódjai, de kiderül, hogy a „Wayne világa" sem áll távol az alkotóktól. A nevetéstől és röhögéstől „megrendítő" komédiát az *egri* Uránia mozi nézői tekinthetik meg.

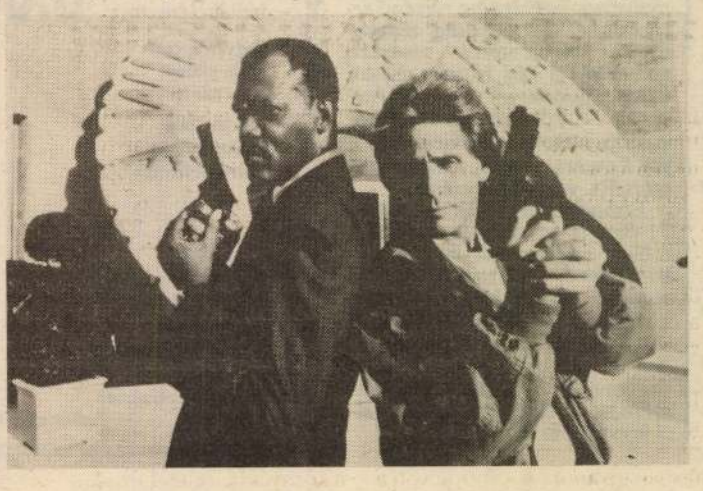

Indián tél

Erdélyi János és *Zsigmond Dezső* 1985-ben dokumentumfilmet készített egy vidéki munkásfiúról, aki nem tudta elviselni, hogy különcsége miatt kiközösítik, ezért a kisváros környéki erdőbe költözött, és évekig indiánként, indián külsővel és a regényekből kiolvasott indián szellemben próbált élni. A játékfilm forgatókönyve ennek a motívumnak a felhasználásával íródott. A film díszbemutatója a *hatvani* Apolló moziban lesz péntek délután 5 órakor. A történet főszerepeit *Törőcsik Mari* és *Eperjes Károly* alakítják.

Henry Schonbauer
Nobrán

A „Fatörö-"-n vagy a
Fahasogatón" kitünően
érzeleti a munka erőfeszítését.
Mindig megmarad a forma-
nipség mellett.

Fóthy János: Kit Nobrán
Műrészit, 1970. julius – 13 lap

Henry Schoenbauer
szobrász

Nimfa, 1963: } repro
Merengés, 1954: }

Fóthy János: Kit szobrász
Múrészit, 1970. julius – 13 lap

Henry Schoubauer
szobrász

Témáiban előszerelettel nyúl
a munka és a munkáselet
motívumaihoz.

Fóthy János: Két szobrász
Művészet, 1970. július – 13 lap.

Henry Schonbauer
Nobrán

Adolf Hildebrandnál München-
ben tanult és Budapesten
Ströbl Alajos mövendéke volt.

Fóthy János: Kit Nobrán
Múvészit, 1970. julius - 13 kap.

Henry Schönbauer
Nobrán

Hőnegen szuletett 1895-ben, tehát most 75 éves, de ma is dolgozik és alkotó ereje teljében van. Amerikai körökben nagy tekintélye van.

Fóthy János: Két Nobrán
Művészet, 1970. julius - 13 b.

Henry Schonbauer

szobrász

[redacted]-ban az Egyesült Államoz-
ban él a művész, míg a 20-as
évek elején is kiállított Budapesten,
művészetét Elek Artúr műveszethetikus
méltatta

Fóthy János: Két szobrász
Művészet, 1970. július – 13 kap

[illegible]

Kellemetlen Oldalunk

Az őszinte vita olyan megbeszélés, amikor két ember barátként találkozik és ellenségként válik el.

(Aforizma a Salzburger Nachrichtenből)

A Szabadság téri kronométer

A kronométer érzékeny szerkezet. Eltérése a csendesen csordogáló időtől legfeljebb napi egytized másodperc lehet. Dicsérendő figyelemmel ellenőrizhette a szerkezetet a Magyar Televízió műsorszerkesztése. Ennek köszönhető, hogy a világhírű magyar zeneszerző, a nagy sikerű operettek komponistája rendben, a meghatározott időben érkezett századik születésnapján a televízió képernyőjére. Kísérete is fényes volt: Marica grófnő, báró Zsupán, Odette, a primadonna, gróf Sándor Móric huszárkapitány, Mary hercegnő, Fedóra nagyhercegnő és Hajmássy Péter karöltve Pállal.

A születésnapi műsor valóban szórakoztató, színvonalas, kedvesen látványos volt. Méltó az ünnepelthez, aki a magyar operett világhíressége — joggal.

A másik ünnepeltnél valami hiba esett meg a kronométerrel vagy a mutatókat szorgosan figyelő műsorszerkesztőkkel. Arany János tanár úr Szalontáról, vagy ha úgy tetszik a nagykőrösi gimnázium kopott tanári szobájából, halála évfordulójára nem kapott pontos és méltó invitációt a Szabadság téri palotába — csak más napokon futó perceket, például a *Vers mindenkinek* című sorozatban.

A hajdani nótárius, segéd- és házitanító, majd tanár kísérete az előzőekben felsoroltakhoz képest szegényes is volt. Hogy azt ne mondjam, korszerűtlenül bundaszagú? Az ördög tudja... Az való igaz, hogy ő hintó helyett „... gyalog bizon, legföllebb ha omnibuszon" érkezett. No és hát a kíséret!? Az öreg Bence gondozatlan fehér bajuszával, a megrokkant Toldi Miklós molyrágta dolmányban, Rigó lovam, amelynek leesett a patkója, a nevetséges Bolond Istók, a kendővel hátrakötött fejű Szőke Panni. Huszárok helyett gatyás, kaszás nemzetőrök. Csillogó hegedűk helyett meg az ivóba vagy a tengerihántásra való doromb? Hát ez valóban nem fényes társaság!

Zsilinszky Endrének egyik szállóigévé vált mondása jut eszembe: „A mérték ellen tiltakozom!" Mert bizonyos az, hogy a két ünnepeltre büszke lehet a nemzet. Az is igaz, hogy eltérő formák és műfajok között nem állhat az összehasonlítgatás. Mégis milyen jólesett volna, ha az évforduló napján kiváló művészek legalább a Kálmán-emlékműsor felét kaphatták volna. Csak azért, hogy a magyar irodalom óriása előtt a megillető tisztelettel emlékezhessék a tévé közönsége.

KUBINYI FERENC

Újabb nemzeti kór

A Stúdió '82 is megemlékezett Arany Jánosról. Pontosabban: a költőről nem sok érdemi szó esett, ez alkalommal csupán megdorgáltak bennünket, mert „mi, magyarok" szeretjük sportosan rangsorolni nagyjainkat, s első és második helyezéseket osztogatunk némelyeknek, másokat lelökdösünk az emelvényről stb. Ady, Móricz és Révai Aranyra nem hízelgő véleményei idéztettek meg e nemzeti betegségünk szimptomáiként.

Irritál már a pamflet-tévékritikák divatja, most tehát, amikor néhány ellenvetést kell tennem, indulatok nélkül, pusztán száraz kérdésekre és tényközlésekre szorítkozom. Először is: a tévé ezen az Arany-ünnepen nem mutatott lenyűgöző példát a hagyomány tiszteletére, s így nem sok jogot szerzett hajdani magyarok Aranyról alkotott véleményeinek ostorozására. Másodszor: valóban olyan magyar különösség ez a viszálykodás a nagyok körül? A világ más népei tökéletes egyetértésben ítélkeznek irodalmuk-művészetük óriásairól? Aligha. Az egyik francia lelkesen hirdeti, hogy Hugo a legnagyobb költőjük, a másik sajnálkozva ismeri el ezt, a harmadik Baudelaire-re szavaz, a negyedik Apollinaire-re, az egyik gyalázza Voltaire-t, a másik rajong érte — s ez nem is lehet másként. Az Arany elleni s mellett harcokban nincs tehát semmi „magyar különösség".

Amilyen természetesek a nagyok körüli csetepaték, annyira vitathatatlan tény az is, hogy épp kiegyensúlyozottságra törekvő korunkban egyre többen vagyunk olyanok, akik — ha szívünk szerint ennek vagy annak adjuk is az „elsőséget" —, jól tudjuk, hogy nincs csalhatatlan történelmi „nagyságmérőnk", s bizonyos értékrenden felül már nincs is értelme a centizgetésnek. Ahogy negyedszázada épp Arany János emlékezetét idézve fejtegette Tóth Dezső, itt már a *legnagyobbak egyenrangúságáról* beszélhetünk.

Természetesen nem kell eltagadnunk, ha ez vagy az a nagy írónk Aranyról vagy másokról elfogultan vélekedett. De ez nem ok sem a nemzeti önostorozásra, sem az elfogult nagyok leckéztetésére, legfeljebb alkalom lehet némi magyarázatokra. Arra például, hogy amikor Ady és Móricz idegenkedést árult el Aranyal szemben, ez egyfajta „teremtő elfogultság" volt, „mely voltaképp a tulajdon művük védését jelentette" (Sőtér István). Ugyanilyen tőről fakad Börne vagy Petőfi Goethe-ellenessége, s ezért nem érdemes mondjuk rossz osztályzatot adni Petőfinek, hanem ellenszenve okait kell elemezni (mint Mezei Márta tette egy meggyőző tanulmányában).

Három irodalomtudósra is hivatkoztam fentebb. Nem azért, hogy tekintélyekkel bástyázzam körül érveimet (bár nem rossz érzés, ha egy zsurnaliszta a tudósokhoz dörgölődzik), hanem inkább azért, mert ezek a vélemények jelzik, hogy *ma* Magyarországon ilyen megközelítések is vannak, nem pusztán sportos lelökdösések. Ezt épp Arany kapcsán lehetett volna szemléletesen ábrázolni, mert a Toldi költőjének emlékét ma csaknem egyetemes megbecsülés övezi.

Kár volt tehát úgy beállítani a dolgokat, mintha ma is Révai szelleme lebegne fölöttünk az ilyen vitákban. Én egyébként Révait akkor bíráltam, amikor ez még nem volt divat, talán még kockázatos is lehetett az ilyen bírálat (s ma sem állítanám Ady és Móricz mellé...), s ezért ki merem mondani: ha Révai hibázott, mert gyakran háttérbe szorította a költészet szempontjait a politika javára, most akaratlanul is az ő hibáját ismételte meg a kulturális magazin — költészetünk nagy klasszikusának emlékünnepét fölösleges politizálgatásra használta fel — Révai fantomja ellen küzdött némileg anakronisztikus bátorsággal...

Ha már Arany méltatása helyett az ő megítéléséről akart vitatkozni a magazin, inkább elemezhette volna azokat a kísérleteket, amelyek — hol burkoltan, hol egészen nyíltan — nem húsz, nem ötven évvel ezelőtt, hanem korunkban marasztalják el Aranyt, mert például nem volt olyan mély, mint mondjuk Baudelaire, Amiel vagy Dickinson, jól tudott verset kezdeni, de utána „műveinek színvonala az esetek többségében zuhanásszerűen hanyatlik".

Talán az akadályozta meg a magazin által felléptetett — különben igen tehetséges és rokonszenves — fiatal tudóst e bírálatban, hogy ő is ahhoz a körhöz tartozik, amely bevezette e nemzetközi összehasonlításokat.

Ugyanebben a körben nemcsak Arany kap rossz helyezést, hanem Petőfi is, mivel „profetikus" költeményei művészetének csak jellegzetes, „de nem a legmaradandóbb" részének bizonyulnak. Én persze nem hiszem azt, hogy az *Ítélet*, s Petőfi többi „profetikus" verse nem fog megmaradni addig, mint mondjuk szerelmi vagy „tájleíró" művei, noha éppensséggel úgy érzem, hogy az ilyen irodalomtörténészi próféciák maradandósága talán még kétesebb, mint mondjuk az *Ítéleté*. Mégsem ellenzem az ilyen mérlegeléseket, bár ezek sem mindig jobbak, mint a hazai mezőnyön belüli időnkénti sportos átminősítések.

Legyen szabad sokféle megközelítésben tárgyalni az irodalmat — a *tudományban*. A televízió *magazinjában* Arany emlékünnepét mégis jobb lett volna a költő méltatására használni, s nem kétes nemzetkritikai eligazításokra, mert ezzel a jeles szerkesztő s a kitűnő tudós akaratlanul is olyan társaságba keveredett, ahová egyikük sem tartozik.

„Mi, magyarok" úgy szeretjük betegnek, sőt haldoklónak látni magunkat, annyi végzetes nyavalyánk van, legalábbis nagy és kevésbé nagy prófétáink szerint, hogy fölösleges valós és képzelt bajaink listáját még olyan kórokkal is szaporítani, amelyek nem is kórok: eleven társadalmakban soha semmiféle eszmei kérdésben nem volt tökéletes egység, s hajlok arra, hogy ez nem is volna kívánatos. Annál kívánatosabb lehetne, hogy e vitákban a mondvacsinált nemzeti különösségek felfedezésétől óvakodjunk. Mert ha egy népnek szüntelenül azt hajtogatják, hogy tudata zavaros, kétes, nem én-azonos, nincs identitása, s noch dazu, még a klasszikusait is ide-oda lökdösi, akkor a végén csakugyan megzavarodik.

FEKETE SÁNDOR

FELEKI LÁSZLÓ

Ihlet nélkül

ARS POETICA
A költőtől, az írótól,
a művésztől elvárják,
hogy őszinte legyen,
az igazat, a valódit
fejezze ki.
Hazudni – arra itt van
a mindennapi élet.

KÖZMONDÁS
Alkalom teszi
próbára az embert,
hogy tolvaj-e,
vagy nem.

ENDLÖSUNG
Amikor Hitler
megmérgezte
kutyáját, feleségét,
majd önmagát,
tulajdonképpen ez is
végső megoldás volt.

Ljubimov esete a Don Giovannival

OPERALEVÉL

Végy egy megszolgáltan világhírű, Magyarországon kiváltképpen népszerű és sikerdús, rokonszenves rendezőt. Számíts hozzá egy nagymúltú és súlyos dologi gondjai közepett is derekasan üzemelő, „jegyzett" operaházat, élén értő és fanatikus, szépálmú vezetőséggel. Adj a tételhez egy olyan címszereplőt, aki a bécsi Staatsoperban még Siepi és Wächter gúnyájában is vastapsot aratott, s azóta ért pályája csúcsára. Számolj mindezeken kívül jó pár rangos, külföldet járt énekessel, s egy világsikereket arató vendég karmesterrel. No, milyen volt a Don Giovanni várva várt, lármás pörsköldésekkel, kultikus mutatványokkal, szélsőséges prekoncepciókkal megelőzött premierje?

Közepes.

Nem szentségtörés volt, nem Mozart-gyalázás, hipermodern bolondéria. De nem is megváltás, a mester mély és nagyszabású megfejtése, mirákulum és a logikus értelmezés diadala. A művészet nem matematika. Itt az egész nem a részek összege. Hanem valami más. Több a részek összegénél. Vagy kevesebb. Mindenesetre más minőség.

Az est középpontjában kétségtelenül Ljubimov állt. Sok-sok csatát nyert meg az Erkel Színházban október 24-én. De magát a háborút többé-kevésbé elvesztette. Nem minden bravúr, ötlet és méltóság nélkül. Nem olcsón, gyáván, hígan: makacs maximalizmusát egy pillanatra sem adta fel. „Tétre" játszott, kockáztatott. A produkcióból „valami" született. Csak: valami más.

Nincs itt mód az egyes telitalálatok és balfogások kettős könyvelésére. Arról is fölös és hig locsogás elmélkedni: hű volt-e Mozarthoz. A neheztelők aligha voltak pertu viszonyban a komponistával, nem volt módjuk tájékozódni véleményéről. Ami pedig nem is olyan fontos; nem autentikus Mozart-zene kell, hanem jó zene, autentikus vagy apokrif. Ljubimov egy tisztes múltú műfajt akart kora konvencióiból kirángálni, s a mai befogadó számára elviselhetővé tenni. Idáig rendben, bár a korabeli formának van azért valamelyes tartalmi funkciója is; nem biztos, hogy Mózes fejére éjjeliedényt kell szerelni a derék műélvezők sokkolására, mert hogy ez így jobban kifejezi Michelangelo lelke mélységeit. (Akivel e tárgyról a ma élők közül nem sokan konzultálhattak.)

Ljubimov a szimbolista rendezés módszerével élt. Ez üdvözlendő. Körülbelül a legbölcsebb, ami a produkció érdekében történhet, kritikus legalábbis színvonalasabbnak és szórakoztatóbbnak érzi, mint a képzelethiányról árulkodó, kb. egy évtizeddel ezelőtti bayreuthi eszköztelenséget, vagy a neonaturalista cirkuszt. Csakhogy — erre már Lukács György és Füst Milán is megtanította tisztelőit, de bizony Felsenstein és Visconti is — a jelkép nem dekoráció, hanem egy bizonyos *konkrét tartalom* megjelenítése, összefoglalása, tömörítése. Száz helyett egyetlen példa álljon itt: miért egy szérűben játszódik a Don Giovanni? Netán téeszparaszt a kormányzó vagy Don Giovanni, kiket e lakhelyre kényszerít a feudalizmus? Esetleg széna-szalmán tartott szelíd jószágok emberálarcban? Mennyiben fejezi ki mondjuk a temető — többezer esztendeje meglehetősen egyértelmű — hangulatát ez a szalmával teleszórt szérű? Jó, edzett vagyok, értem, hogy a szérű jelkép. De mégis, *konkrétan* minek a jelképe? Lehetne egy mentőautó belseje is — „mentsük meg Elvira lelkét" —, bordélyház — hiszen a címszereplő nagy malac —, vagy egy sportklub vívóterme — hiszen Don Giovanni szeret vívni. Hiányzik az *evidencia* a mondanivaló és a jelkép kapcsolatában. Pontosabban: jelképei nagy részéből nem lehet szerepükre, értelmükre, tartalmukra visszakövetkeztetni. *Esetlegesek*. Leporello orra lehetne halványlila is; nem szegényítene jellemén. A komtúrt vonószúrás helyett éppensséggel fejbe is lehetne verni egy tubával, ez sem fejezne ki kevesebbet élet és halál misztikus kapcsolatáról. Párját ritkítóan gazdag rendező Ljubimov, csak gazdálkodásának tervszerűsége hiányzik. S e színnek még egy hátránya is van: az odaparancsolt zenekar az amúgy is törpényi játékteret bolhányivá zsugorítja; csoda, hogy a sok mozgásra késztetett, nagy és jó játékokba ugratott művészek elférnek e rejtélyes falusi építményben. Amitől ez a kevéssé logikus gondolati szerkezet nem omlik össze s néha határozottan tetszetős, hatásos és élénkítő, Ljubimov tehetségének szuverén ragyogása, a kísérlet őszintesége, egy lehetőség — remény? — felvillantása és az önállósodott jó részletek biztosítják.

Az előadás jó volt. A népszokássá terebélyesedett egzaltált, tehát devalválódott jelzőktől nem ártana óvakodni. Jó volt. Ez pontosan annyit jelent, hogy jó volt. A szó jelentése önmagával azonos. Nem kókadt, nem vérszegény, tehát szép sikert aratott, de aki emlékszik még Székely Mihályra, Báthy Annára, Gyurkovics Máriára, Maleczky Oszkárra s a többiekre, kénytelen takarékoskodni lelkes vagy szolgálatkész, udvariaskodó panegürikuszaival, hogy megőrizze mértékeit. (Említsem Klemperert? Ljubimovval folytatott képzeletbeli párbeszéde is mutatós lehetett volna a próbák közben.) Természetesen nem a művészek képességeiben volt a hiba, sokszor bizonyították. Egyedül a mindig bevált és mindig újraszületó Melis György — a szereplógárda legfiatalabb hangú, legifjabb mozgású hőse — tudott egy, a Ljubimovénál Mozartabb Mozartot a színre varázsolni. A három jeles képességű és biztos stílusérzékű művésznő, Kalmár Magda, Kukely Júlia és Sudlik Mária a csöppnyi játéktérből, a beszűkített akciólehetőségek közül nem tudott kiragyogni. Az is meggondolandó, hogy Sudliknak nem a maesztuózus és kivételes hangszépséget igénylő Donna Annát kellett volna-e közvetítenie? Gulyás Dénes a passzív, már-már megfoghatatlan figurát — halld Patakyt, Giglit — egyedül éterien szép, olvatag hangszínnel és hibátlan pianotechnikával kelthette volna életre. Amit kaptunk, inkább eminens, korrekt, míves volt. Polgár László a rendező legengedelmesebb médiumának bizonyult; humanizálta, „eladta" legtöbb ötletét, játékos volt és technikás. Ami hiányzott belőle, az a fajta elementaritás — inkább a hangban, mint a mozgásban —, amivel igazi fontosságot kölcsönözhetett volna magának. Nem így Begányi Ferenc, aki, amíg a színen volt, főszereplő tudott lenni. Ekkora és ilyen színű hang, ennyi természetes belső méltóság kell ide; a többség énekelt, ő sugárzott. A mű egyetlen fiktív, irreális figurájában ő volt a legreálisabb. Az „istenek kedvence", Mozart küldötte. Kevésbé a kulturált Vághelyi Gábor, aki nem sok lehetőséget kapott sem Mozarttól, sem Ljubimovtól; szebb és több hang segíthetett volna.

Fischer Iván arányosan építkezett, összefogta a zenekart, csendesen, udvariasan, ízlésesen feleselt a szabadjára eresztett rendezői indulatokkal. Kontinuo-játékosi készsége is tetszett. David Borovszkij, a neves díszlettervező bizonyára jó okkal neves, s ranggal ruházza fel, hogy Ljubimov állandó munkatársa. De most — és nyilván máskor is — az volt a dolga, hogy a rendezőt alázattal szolgálja és elképzeléseit anyanyelvére fordítsa. Ez valószínűleg megtörtént.

„Szeretném a Don Giovannit újra megrendezni, ugyanezt a koncepciómat színpadra vinni valahol másutt — nyilatkozta a premier előtt Ljubimov. — Mert itt az Erkel Színházban sokféle akadályba és meg nem értésbe ütköztem, ezért mondanivalóm jó része bennem rekedt."

Mi azért mégis úgy gondoljuk, minden alapja megvan egy szerencsésebb találkozás reményének. S a nem dekoráció, hanem egy bizonnőnek egymáshoz.

ABODY BÉLA

A mindig bevált és mindig újraszületó Melis György

A karnagy: Fischer Iván

HORVÁT EVA FELVÉTELEI

NICOLAS SCHÖFFER
Új Tükör 1982. XIX évf. 46. sz. 24-25. o. + hátlap közlő

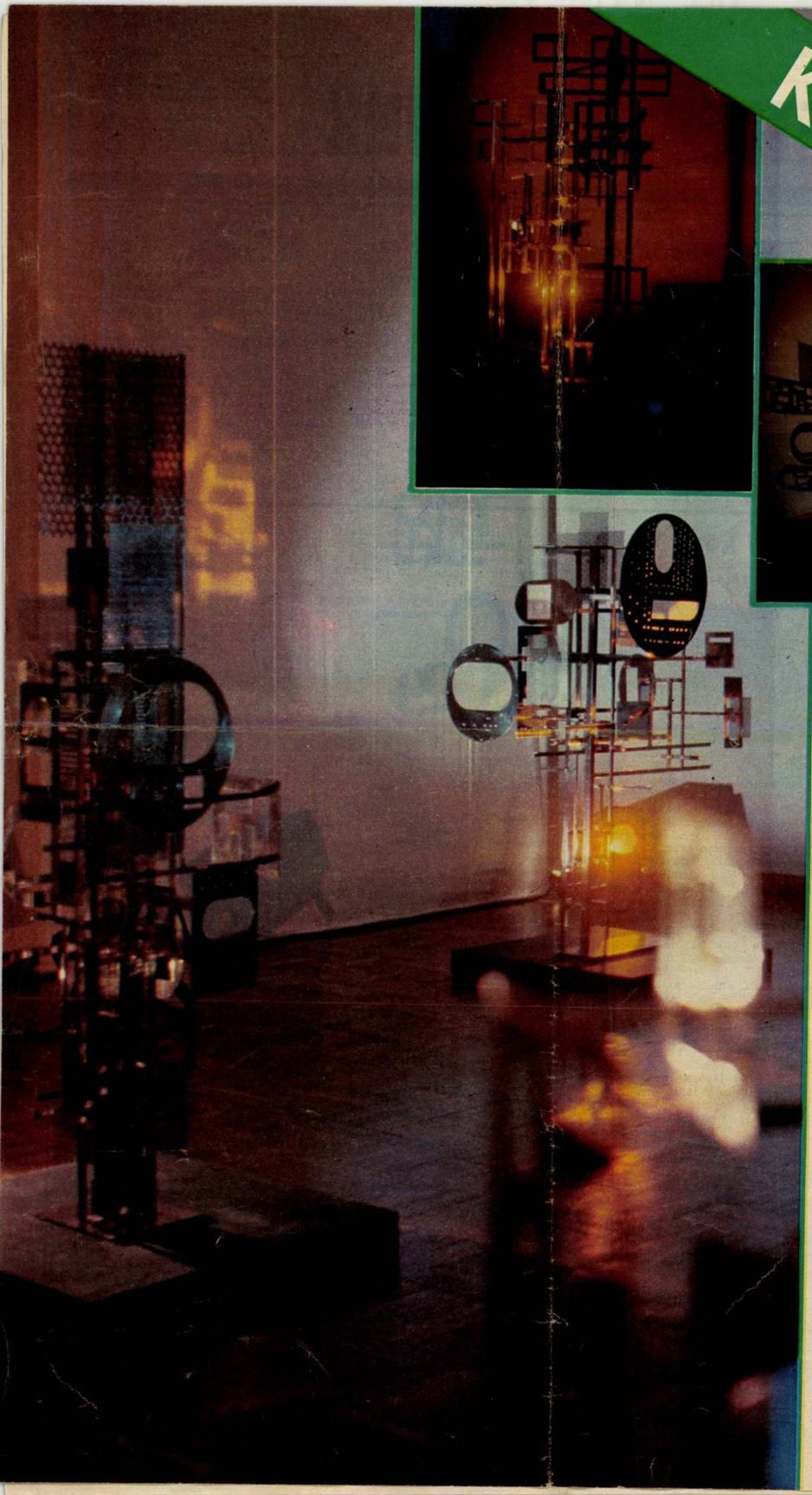

KÉT SZOMSZÉDVÁR

SCHÖFFER ÉS VASARELY KIÁLLÍTÁSA

A Dunától nyugatra van Pécs, ahol Vasarely született és múzeuma áll; keletre Kalocsa, ahol Schöffer született, és szintén múzeummal rendelkezik. A Hősök tere keleti oldalán, a Műcsarnokban Schöffer fénymobiljai villódznak; a nyugati oldalon, a Szépművészeti Múzeumban Vasarely színes négyzetei. Kíváncsi vagyok, Párizsban vajon egy parton lakik-e a két dél-magyarországi alkotó, akik közül az egyiket vitathatatlan világhír övezi, a másik pedig akadémiai tagságával bevonult a halhatatlan franciák közé? És van-e idejük egyáltalán arra, hogy Párizsban lakjanak, mikor világszerte készülő munkáik hol Dél-Amerikába, hol Közép-Európába szólítják őket?

„Már nem én magam festek" — mondta Vasarely Jean-Louis Ferrier francia esszéistának, akinek kötete *(Négyszemközt Victor Vasarelyvel,* Sík Csaba okos értelmező utószavával) nálunk szokatlan módon épp a kiállítás előtt jelent meg a Corvina gondozásában. „Már nem a festeni tudás, hanem az irányítani tudás számít. A tudós kézi munka szegényebbé válását bőven kárpótolja a rendkívül változatos anyagok és technikák gazdagsága... Munkatársaim képzőművészeti és iparművészeti képzettséggel rendelkeznek... Semmi sem áll útjában egyéni ambíciójuknak, otthon festhetik saját képeiket, kiállíthatják őket, s egy napon helyembe léphetnek... De sorolhatnám a fényképészeket, operatőröket, akik filmjeimet forgatják, nem beszélve azokról a gyárakról, amelyek az általam tervezett burkolóanyagokat gyártják... Valamennyien egyetlen együttest alkotnak." Akár a középkori építőpáholyok mesterei. Vagy Nicolas Schöffer fénytornyainak tudósai és mérnökei.

A Műcsarnokban látható plasztikák és fénymobilok valósággal ujjgyakorlatok a nagy tervhez, a párizsi Défense-negyed tornyához, amely élőlényként alkalmazkodna a város „közérzetéhez". Tervezett költsége ennek a toronynak félmilliárd frank volt néhány évvel ezelőtt. De Schöffer igazi nagy terve, a kibernetikus város ennél is sokkal drágább lenne — vagy lesz?

„Volt idő persze, amikor Rembrandt, illetve Van Gogh befolyásolt — ma már szégyellem" — mondta két éve Nicolas Schöffer egy magyar újságírónak. „Néha hiányzik, hogy nem dolgozom ecsettel, hiszen olyan kellemes dolog festeni" — mondta Vasarely Ferrier-nek. Tény: egy új világkép tervezésébe nem nagyon fér bele a „bilduskázás". De nem nézünk túlságosan előre?

Vasarely *planetáris folklór*nak nevezi művészetét. Földünk népművészetének. Hiszen ez a föld — tanította Marshall McLuhan, a tömegkommunikáció bölcse — egyetlen nagy falu, amelyet rádió, televízió, tömeglap ezer szállal köt össze.

Attól tartok, McLuhan keveset élt igazi faluban. Nem tudja, milyen nemzedékeken át húzódó gyűlöleteket táplálnak egymás iránt a szomszédok. Bizony, a romantikus városlakóra jellemző az a kép, amit a legfejlettebb országok kutatói a világról mint faluról táplálnak. A világ úgy falu, hogy a falvak minden hibájával rendelkezik — beleértve azt is, hogy elveszti eredeti folklórját, a várost utánozza. S hogy nyerhet-e új folklórt egyetlen, bármilyen nagy műhelyből, az bizony kérdéses. Hiszen a folklórnak épp az a lényege, hogy ezernyi apró változáson át, szervesen alakul.

Hadd legyek érzelgős. A komputerek egyre inkább képesek utánozni az agy gondolkodási folyamatait. Tudjuk: remekül számolnak, sőt, sakkoznak. De az érzelem betáplálhatatlan. És bármilyen tisztelettel nézem a kibernetikus városok vagy a földkerekséget beborító kaleidoszkóprendszer terveit, azt remélem, hogy nem többek megvalósíthatatlan, leendő alkotók által felhasználható-továbbfejleszthető utópiáknál. Igazán élni ugyanis csak abban a világban lehet majd, amelyben a fények színes játékának és a Rembrandtok fekete szenvedélyének egyaránt helye van.

SZÉKELY ANDRÁS

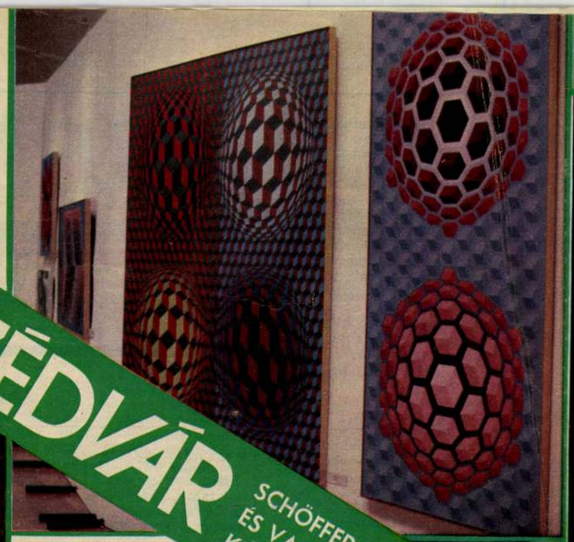

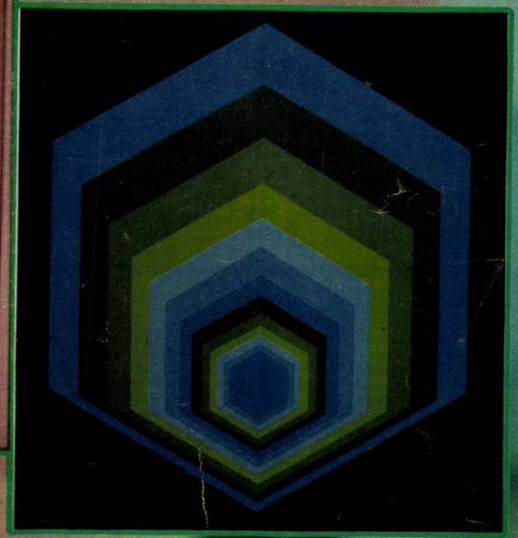

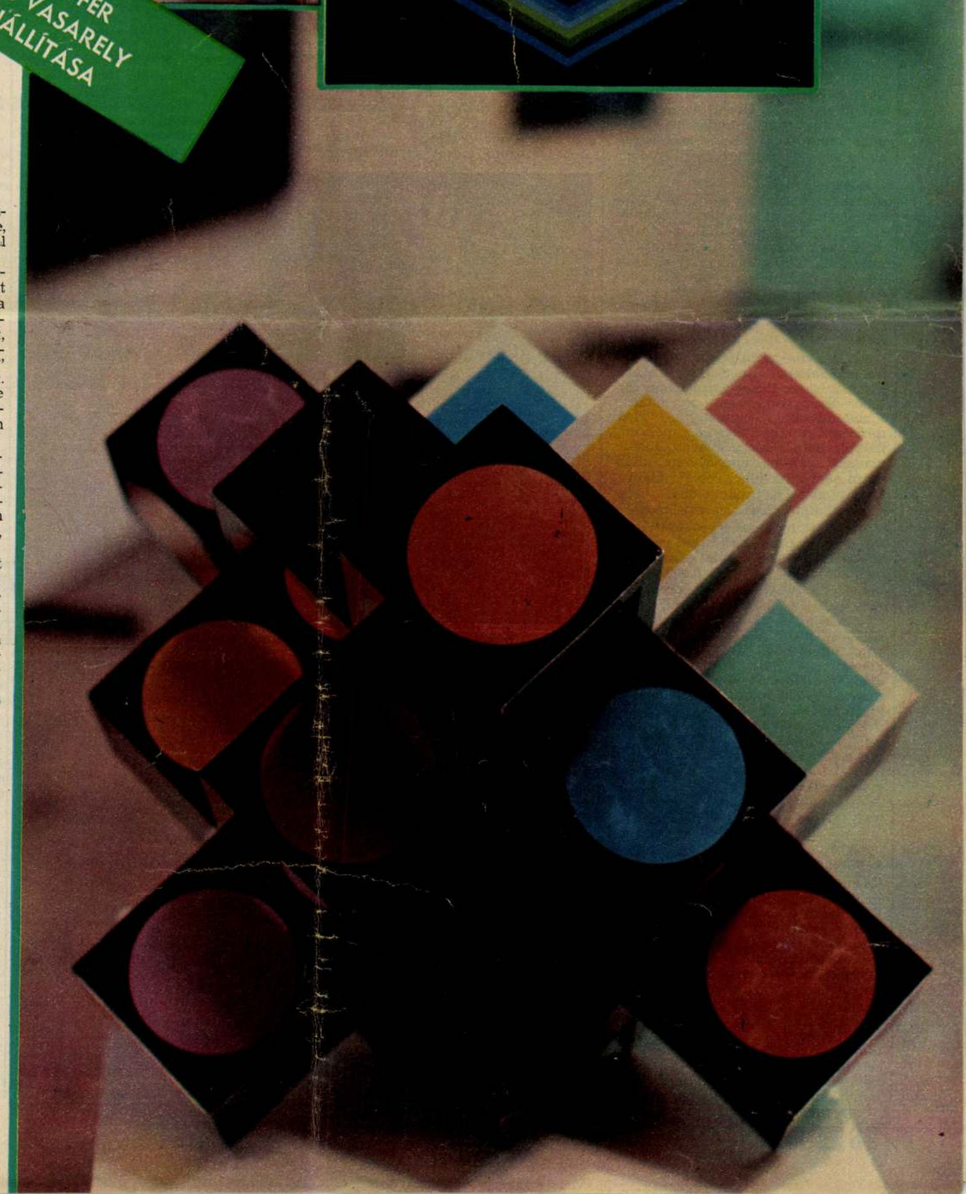

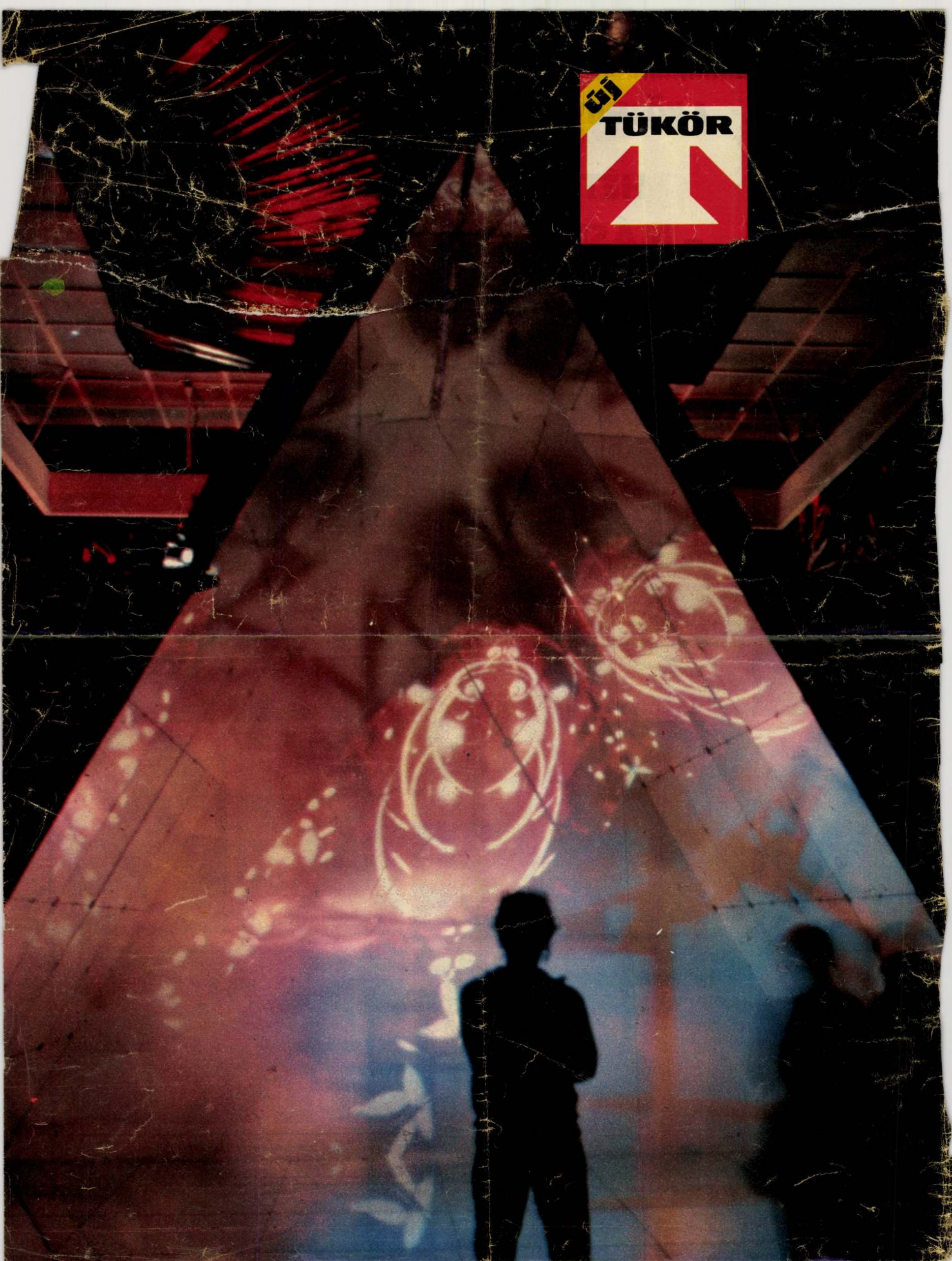
TÜKÖR

A KÖZMŰVELŐDÉS (ÚJ) TÜKRÉBEN

HÉTFŐN, HÉTKOR, – MÁSFÉLSZÁZADSZOR!

Jubilál a Hétfőn Hétkor portrészínpad: három éve működik, most tartja százötvenedik előadását! Százötvenszer világított a spot, a színpadi fény telt ház előtt újságíróra és színészre, tévé- vagy rádióriporterre és politikusra, filmrendezőre, bűvészre és komikusra, zeneszerzőre és énekesre — és mindig érdekes, izgalmas volt az önvallomások légköre, mindig sikert arattak a művészi bemutatók. Sok est műsorát adta már hangfelvételről a rádió, volt, amit a televízió is felvett. És az egyszemélyes színház nem „fárad": részint van még jócskán érdekes ember az országban, aki eddig nem volt a vendégünk, részint aki másodszor vagy többedszer jön el, mindig tud újat adni! Köszönjük a részvételt eddigi vendégeinknek, és az érdeklődést a közönségünknek.

Összeállította: NÁDOR MARA
RÉVÉSZ ANDRÁS felvételei